

ספר במדבר NUMBERS

Formatting by Nathan Kasimer

With the Targum, 1917 JPS Translation, and Rashi

©Nathan Kasimer, 2021 (5782). This text may be re-used under the terms of the Creative Commons Sharealike 2.0 license (CC-BY-SA), the terms of which are available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/>. This book includes the following texts:

- Miqra According to the Masora
  - License: CC-BY-SA
  - Source: https://he.wikisource.org/wiki/מקרא_על_פי_מסורה
- Targum Onkelos, vocalized according to the Yemenite Taj
  - License: CC-BY-SA
  - Source: https://he.wikisource.org/wiki/תרגום_אונקלוס
- Rashi Chumash, Metsudah Publications, 2009
  - License: CC-BY

All these texts were retrieved from Sefaria. It was typeset and formatted using L^AT_EX, using the Shlomo font by Shlomo Orbach from <https://sites.google.com/site/orlaeinayim/download> and the EB Garamond font by Georg Duffner from <http://www.georgduffner.at/ebgaramond/index.html>. Both of these were used under the terms of the SIL Open Font License.

תוכן העניינים

v	Introduction
vi	Usage Guide
1	פרשת במדבר
19	פרשת נשא
43	פרשת בהעלתך
65	פרשת שלח לך
81	פרשת קורח
96	פרשת חקת
111	פרשת בלק
128	פרשת פינחס
150	פרשת מטות
165	פרשת מסעי
183	פרשת דברים למנחה בשבת מסעי
183	פרשת דברים
184	הפטרות
184	הפטרת במדבר
186	הפטרת נשא
188	הפטרת בהעלתך
190	הפטרת שלח לך
192	הפטרת קורח
195	הפטרת חקת

198	הפטרת בלק
199	הפטרת פינחס
202	הפטרת מטות
204	הפטרת מסעי
207	הפטרת שבת ראש חודש
209	הפטרת שבת מחר חודש

Introduction

This ḥumash is intended primarily for learning *Shnayim Mikra veEchad Targum*, but to be versatile enough to be usable in a synagogue. To that end, it includes multiple texts used as the “Targum”—Targum Onkelos itself, the commentary of Rashi, and a translation into English. For Haftarot, special Maftir portions, and Shabbat Minḥa readings, only Hebrew and English are printed, since these sections are included for ease of use in synagogues rather than for study use.

The text of the Torah itself is from the *Mikra al pi Masorah* project. The text was selected for its open licensing, extensive source documentation, and accuracy in presenting the masoretic text. The text of Targum is the Wikisource Targum, which is based on Yemenite texts (particularly the 1901 edition of the Tāj). It was selected for its accurate vocalization. The English translation is the 1917 JPS translation, and text of Rashi is from the Metsudah edition. All these texts were retrieved from Sefaria. Data for aliya divisions, haftarot, and lengths of parshiyot was pulled from Hebcal. Information on which special *Maftir* and *Haftarot* can occur on which Sabbaths is from the Koren Shabbat Chumash. Sedarim data was pulled from *Mikra al pi Masorah*.

I hope this text will be helpful to those who use it.

Usage Guide

This text has minimal notations about various textual differences in the Masoretic text of the Torah. For information where this text varies from others, see the notes of the *Mikra al pi Masorah* project, or notes in *Minḥat Shai*. The *Mikra al pi Masorah* project also has information in its notes about variations in customs about where to divide aliyot. Only differences that affect the consonantal text as it appears in a Seder Torah are noted. Kamatz Katan is indicated with a special symbol for the text of the Torah, but not in the text of the Targum. *Paseq* is indicated with a vertical bar with a space on both sides, but the line indicating a *munaḥ legarme* has no space between the line and the preceding word.

To reduce confusion, different numbering systems used for running verse references are numbered differently. Roman numerals are used for chapters, Hindu-Arabic numerals for verses, and Hebrew letters for Sedarim. In verse references in notes, however, chapters are listed in Hindu-Arabic numerals. Where there are attested seder divisions that are not included in the traditional 154-seder count, the number is printed with an asterisk, indicating that it is a seder break but the seder number has not increased. Instances where there are variations in tradition for the start of a seder are in brackets or parentheses.

Names of parshiyot, aliyot, and the number of verses in each parsha are noted in Rashi script. The weekday aliyot can be assumed to end where the second aliya begins. The ending is noted if that is not the case. לוי and ישראל indicate the weekday aliyot. Aliyot for doubled parshiyot are in parentheses.

Parsha breaks are indicated with a פ or ס in parentheses. A petuḥa is a paragraph break that ends a line, a setuma is a break where a blank space is left mid-line. Keri ukhetiv instances are noted with brackets and letters indicating which text is the kerī and which is the ketiv.

Large/small letters are printed in the text. Note that in an actual Seder Torah the large/small letters have the top of the letter aligned with the rest of the text. They are printed aligned with the bottom line here due to typesetting considerations. Other special letters are indicated with parenthetical notes.

I	AND THE LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after the were come out of the land of Egypt, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי בְּאַהֲל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בִשְׁנַת הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:	צמד א
2	'Take ye the sum of all the congregation of the children of Israel, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, every male, by their polls;	שָׂאוּ אֶת-רֹאשׁ כָּל-עֵדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל-זָכָר לְגִלְגָּלָתָם:	2
3	from twenty years old and upward, all that are able to go forth to war in Israel: ye shall number them by their hosts, even thou and Aaron.	מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל-יֹצֵא צֶבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצִבְאוֹתָם אֹתָהּ וְאֶתְּךָ:	3
4	And with you there shall be a man of every tribe, every one head of his fathers' house.	וְאַתְּכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לַמִּטָּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית-אֲבֹתָיו הוּא:	4
5	And these are the names of the men that shall stand with you: of Reuben, Elizur the son of Shedeur.	וְאַלֵּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעֲמְדוּ אִתְּכֶם לְרֹאשֵׁי בְנֵי אֶלִיזוּר בֶּן-שִׁדְיָאוּר:	ו
6	Of Simeon, Shelumiel the son of Zurishaddai.	לְשִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן-צוּרִישָׁדַי:	6
7	Of Judah, Nahshon the son of Amminadab.	לְיְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן-עֲמִינָדָב:	7
8	Of Issachar, Nethanel the son of Zuar.	לְיִשָּׁשְׁכָר נֶתַנְאֵל בֶּן-צוּעָר:	8
9	Of Zebulun, Eliab the son of Helon.	לְזִבְלוּן אֱלִיאָב בֶּן-חֶלֶן:	9
10	Of the children of Joseph: of Ephraim, Elishama the son of Ammihud; of Manasseh, Gamaliel the son of Pedahzur.	לְבִנְיָמִן יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אֵלִישָׁמָע בֶּן-עֲמִיחֻד לְמַנַּשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן-פְּדָחצוּר:	10
11	Of Benjamin, Abidan the son of Gideon.	לְבִנְיָמִן אַבְדִּין בֶּן-גִּדְעוֹנִי:	11

(1) וידבר. במדבר סיני באחד לחדש. מתוך חיצותן מי שאזני משצט אחד ואמו משצט אחר יקום על שצט אזני לפניו מונה אותם כל שעה כשיצאו ממזרים מנאן וכשנפלו (ב"צ קט, ג): לגלגלתם. על ידי שקלים צקע לגלגולת: בעגל מנאן לידע מנין הנותרים כשצא להשרות שכינתו עליהן (3) כל יצא צבא. מגיד שאין יוצא צבא פחות מנן עשרים: מנאן. צאצא צניסן הוקם המשכן וצאצא צאיר מנאס: (4) ואתכם יהיו. כשתפקדו אותם יהיו עמכם נשיא כל שצט (2) למשפחתם. דע מנין כל שצט ושצט: לבית אבתם. ושצט:

12	Of Dan, Ahiezer the son of Ammishaddai.	לְדָן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	לְדָן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	12
13	Of Asher, Pagiel the son of Ochran.	לְאָשֶׁר פַּגִּיעַל בֶּן־עֹכְרָן:	לְאָשֶׁר פַּגִּיעַל בֶּן־עֹכְרָן:	13
14	Of Gad, Eliasaph the son of Deuel.	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן־דְּעוּאֵל:	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן־דְּעוּאֵל:	14
15	Of Naphtali, Ahira the son of Enan.	לְנַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן־עִנָּן:	לְנַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן־עִנָּן:	15
16	These were the elect of the congregation, the princes of the tribes of their fathers; they were the heads of the thousands of Israel.	אֵלֶּה (כ' קריאי) קְרוּאֵי הָעֵדָה נְשִׂאֵי מִטּוֹת אֲבוֹתָם רָאשֵׁי אֲלָפֵי דִישְׂרָאֵל אֵנֹן:	אֵלֶּה (כ' קריאי) קְרוּאֵי הָעֵדָה נְשִׂאֵי מִטּוֹת אֲבוֹתָם רָאשֵׁי אֲלָפֵי דִישְׂרָאֵל אֵנֹן:	16
17	And Moses and Aaron took these men that are pointed out by name.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֵת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹת:	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֵת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹת: (בספרי ספרד ואשכנז בשמות)	ישראל 17
18	And they assembled all the congregation together on the first day of the second month, and they declared their pedigrees after their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, by their polls.	וְאֵת כָּל־הָעֵדָה הִקְהִילוּ בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּתְּנִידּוּ עַל־מִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַל־לִגְלֹגְלָתָם:	וְאֵת כָּל־הָעֵדָה הִקְהִילוּ בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּתְּנִידּוּ עַל־מִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַל־לִגְלֹגְלָתָם:	18
19	As the LORD commanded Moses, so did he number them in the wilderness of Sinai.	כַּמָּא דְּפָקִיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה וּמִנֵּן בְּמִדְבָּרָא דְּסִינַי:	כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיַּפְקֶדֶם בְּמִדְבָּר סִינַי: (ס)	19
20	And the children of Reuben, Israel's first-born, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	וַיְהִי בְּנֵי־רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגֻּלָּתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַל־לִגְלֹגְלָתָם כָּל־יָצֵא צָבָא:	וַיְהִי בְּנֵי־רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגֻּלָּתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַל־לִגְלֹגְלָתָם כָּל־יָצֵא צָבָא:	שני 20
21	those that were numbered of them, of the tribe of Reuben, were forty and six thousand and five hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה רְאוּבֵן שְׁשָׁה וְאַרְבַּעִים אֶלֶף וַחֲמִישׁ מֵאוֹת: (פ)	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה רְאוּבֵן שְׁשָׁה וְאַרְבַּעִים אֶלֶף וַחֲמִישׁ מֵאוֹת: (פ)	21

(16) אלה קרואי העדה. הנקראים לכל דבר חשיבות נקבו. לוכאן צשמות: צעדה: (18) ויתלדו על משפחותם. הציאו ספרי יחוסיהם (17) האנשים האלה. את שנים עשר נשיאים הללו: אשר ועידי חזקת לידם כל אחד ואחד להתייחס על השצט:

22	Of the children of Simeon, their generations, by their families, by their fathers' houses, those that were numbered thereof, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקֻדֵּי בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבִנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקֻדֵּי בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:
23	those that were numbered of them, of the tribe of Simeon, were fifty and nine thousand and three hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה שִׁמְעוֹן תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אָלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (פ)	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה שִׁמְעוֹן תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אָלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (פ)
24	Of the children of Gad, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבִנֵי גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:
25	those that were numbered of them, of the tribe of Gad, were forty and five thousand six hundred and fifty.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה גָד חֲמִשָּׁה וָאַרְבָּעִים אָלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: (פ)	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה גָד חֲמִשָּׁה וָאַרְבָּעִים אָלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: (פ)
26	Of the children of Judah, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבִנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:
27	those that were numbered of them, of the tribe of Judah, were threescore and fourteen thousand and six hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה יְהוּדָה אַרְבָּעַה וּשְׁבַעִים אָלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת: (פ)	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה יְהוּדָה אַרְבָּעַה וּשְׁבַעִים אָלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת: (פ)
28	Of the children of Issachar, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבִנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:
29	those that were numbered of them, of the tribe of Issachar, were fifty and four thousand and four hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה יִשָּׁשְׁכָר אַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים אָלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה יִשָּׁשְׁכָר אַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים אָלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)

30	Of the children of Zebulun, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָהוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	30
31	those that were numbered of them, of the tribe of Zebulun, were fifty and seven thousand and four hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה זְבוּלֹן מִנִּיחֵהוֹן לְשִׁבְטָא דְזְבוּלֹן חֲמִשִּׁין וּשְׁבַע אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	31
32	Of the children of Joseph, namely, of the children of Ephraim, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי יוֹסֵף לְבִנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	32
33	those that were numbered of them, of the tribe of Ephraim, were forty thousand and five hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה אֶפְרַיִם אַרְבָּעִים אֲלָף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: (פ)	33
34	Of the children of Manasseh, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	34
35	those that were numbered of them, of the tribe of Manasseh, were thirty and two thousand and two hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה מְנַשֶּׁה שְׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשִׁים אֲלָף וּמֵאוֹתֵים: (פ)	35
36	Of the children of Benjamin, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	36
37	those that were numbered of them, of the tribe of Benjamin, were thirty and five thousand and four hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה בִנְיָמִן חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֲלָף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	37

38	Of the children of Dan, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל יֵצֵא צָבָא:	38
39	those that were numbered of them, of the tribe of Dan, were threescore and two thousand and seven hundred.	מִנִּיחֵיהֶן לְשִׁבְטָא דְדָן שְׁתֵּין וְתַרְוֵין אַלְפִין וּשְׁבַע מֵאוֹת:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה הֵן שְׁנַיִם וּשְׁשִׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת: (פ)	39
40	Of the children of Asher, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבְנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל יֵצֵא צָבָא:	40
41	those that were numbered of them, of the tribe of Asher, were forty and one thousand and five hundred.	מִנִּיחֵיהֶן לְשִׁבְטָא דְאָשֶׁר אַרְבָּעִין וְחָד אַלְפִין וְחֲמִישׁ מֵאוֹת:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה אָשֶׁר אֶחָד וָאַרְבָּעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: (פ)	41
42	Of the children of Naphtali, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל יֵצֵא צָבָא:	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל יֵצֵא צָבָא:	42
43	those that were numbered of them, of the tribe of Naphtali, were fifty and three thousand and four hundred.	מִנִּיחֵיהֶן לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי חֲמִשִּׁין וְתַלְתָּא אַלְפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה נַפְתָּלִי שְׁלֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	43
44	These are those that were numbered, which Moses and Aaron numbered, and the princes of Israel, being twelve men; they were each one for his fathers' house.	אֵלֶּין מִנִּינֵי דְמֹנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרַבְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל תְּרֵי עֶשְׂרִי גִּבּוֹרִין גִּבּוֹרָא חֵד לְבֵית אֲבֹתֵיהֶן הֵּן:	אֵלֶּה הַפְּקָדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנָשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עֶשְׂרִי אִישׁ אִישׁ־אֶחָד לְבֵית־אֲבֹתָיו הֵּיוּ:	44
45	And all those that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war in Israel;	וְהָיוּ כָּל מִנִּינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתֵיהֶן מִכָּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְעַלֹּה כָּל נָפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל:	וְהָיוּ כָּל־פְּקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל־יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:	45
46	even all those that were numbered were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	וְהָיוּ כָּל מִנִּינֵי שֵׁית מֵאוֹת וְתַלְתָּא אַלְפִין וְחֲמִישׁ מֵאוֹת:	וְהָיוּ כָּל־הַפְּקָדִים שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשָׁת אַלְפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים:	46

47	But the Levites after the tribe of their fathers were not numbered among them.	וְהַלְוִיִּם לְמִטָּה אַבְתָּם לֹא וְלִיֻּאֵי לְשִׁבְטָא דְאַבְהֶתְהוֹן הִתְפַּקְדּוּ בְּתוֹכָם: (פ)	47
48	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	48
49	'Howbeit the tribe of Levi thou shalt not number, neither shalt thou take the sum of them among the children of Israel;	אֲךָ אֶת־מִטָּה לְוִי לֹא תִפְקֹד וְאֶת־רֹאשָׁם לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	49
50	but appoint thou the Levites over the tabernacle of the testimony, and over all the furniture thereof, and over all that belongeth to it; they shall bear the tabernacle, and all the furniture thereof; and they shall minister unto it, and shall encamp round about the tabernacle.	וְאִתָּהּ הִפְקֹד אֶת־הַלְוִיִּם עַל־מִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְעַל כָּל־כֵּלָיו וְעַל כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ הַמָּוָה וְשָׂאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְהָם יִשְׁרְתֻהוּ וְסָבִיב לַמִּשְׁכָּן יִחְגּוּ:	50
51	And when the tabernacle setteth forward, the Levites shall take it down; and when the tabernacle is to be pitched, the Levites shall set it up; and the common man that draweth nigh shall be put to death.	וּבְנִסְעַ הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וּבְחֻנְתִּל הַמִּשְׁכָּן יִקְיִמוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת:	51
52	And the children of Israel shall pitch their tents, every man with his own camp, and every man with his own standard, according to their hosts.	וַחֲגוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל־מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל־דָּגְלוֹ לְצַבָּאתָם:	52
53	But the Levites shall pitch round about the tabernacle of the testimony, that there be no wrath upon the congregation of the children of Israel; and the Levites shall keep the charge of the tabernacle of the testimony.'	וְהַלְוִיִּם יִחְגּוּ סָבִיב לַמִּשְׁכָּן הָעֵדֻת וְלֹא־יִהְיֶה קֶצֶף עַל־עֵדֻת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשִׁמְרוּ הַלְוִיִּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן הָעֵדֻת:	53
54	Thus did the children of Israel; according to all that the LORD commanded Moses, so did they.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ: (פ)	54

(49) אך את מטה לוי לא תפקד. כדאי הוא לגיון של מלך להיומנמה לצדו. דבר אחר צפה הקצ"ה שעמידה לעמוד גזירה על כל הנמנין מזן עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר אמר אל יהיו אלו צכלל לפי שהם שלי שלא טעו בעגל: (50) ואתה הפקד את הלויים. כמרגומו מני לשון מני שררה על דבר שהוא ממונה עליו כמו (אסתר ג, ג) ויפקד המלך פקידים: (51) יורידו אתו. כמרגומו יפרקו כשצאין ליסע במדבר

ממסע למסע היו מפרקין אותו מהקמתו ונושאין אותו עד מקום אשר ישכון שם הענין ויחננו שם ומקמינן אותו: והזר הקרב. לעזודתם זו: יומת. צידי שמים (סנהדרין פד, א): (52) ואיש על דגלו. כמו שהדגלים סדורים בצפר זה שלשה שבטים לכל דגל: (53) ולא יהיה קצף. אם תעשה כמזותי לא יהיה קצף ואם לאו שיכנסו זרים בעזודתם זו יהיה קצף כמו שמלכנו צמעה קרה (במדבר יז, יא) כי ילא הקצף וגו':

II	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:	שלישי ב
2	'The children of Israel shall pitch by their fathers' houses; every man with his own standard, according to the ensigns; a good way off shall they pitch round about the tent of meeting.	אִישׁ עַל-דִּגְלוֹ בְּאֵתֶת לְבֵית אָבִיתָם יַחְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאַהֲל־מוֹעֵד יַחְנוּ:	2
3	Now those that pitch on the east side toward the sunrising shall be they of the standard of the camp of Judah, according to their hosts; the prince of the children of Judah being Nahshon the son of Amminadab,	וְהַחֲנִיִּים קִדְמָה מִזְרְחָה דָּגֹל מַחֲנֶה יְהוּדָה לְצַבְאָתָם וְנָשִׂא לְבָנֵי יְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן-עַמִּינָדָב:	3
4	and his host, and those that were numbered of them, threescore and fourteen thousand and six hundred;	וַצָּבָאוּ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַה וּשְׁבַעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת:	4
5	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Issachar; the prince of the children of Issachar being Nethanel the son of Zuar,	וְהַחֲנִיִּים עָלָיו מִטָּה יִשָּׁשְׁכָר וְנָשִׂא לְבָנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֹתָנָאֵל בֶּן-צוּעָר:	5
6	and his host, even those that were numbered thereof, fifty and four thousand and four hundred;	וַצָּבָאוּ וּפְקֻדֵיו אַרְבַּעַה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:	6
7	and the tribe of Zebulun; the prince of the children of Zebulun being Eliab the son of Helon,	מִטָּה זְבוּלֹן וְנָשִׂא לְבָנֵי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן-חֵלֹן:	7
8	and his host, and those that were numbered thereof, fifty and seven thousand and four hundred;	וַצָּבָאוּ וּפְקֻדֵיו שְׁבַעַה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:	8
9	all that were numbered of the camp of Judah being a hundred thousand and fourscore thousand and six thousand and four hundred, according to their hosts; they shall set forth first.	כָּל-הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֶה יְהוּדָה מֵאָת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף וּשְׁשָׁת-אַלְפִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת לְצַבְאָתָם רִאשֹׁנָה יֵסְעוּ: (ס)	9

(2) באחת. כל דגל יהיה לו אות מפה צבעה תלויה זו צבעו של זה לא כצבעו של זה צבע כל אחד כגוון אצוה הקצוה צהשן ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו (תנחומא צמדצר יז). דצר אחר צאותם לצית אצותם צאות שמסר להם יעקב אציהם כשנשאוהו ממצרים שנאמר (צראשית ג, יז) ויעשו צניו לו כן כאשר צום יהודה ויששכר וזבולן ישאוהו מן המזרח וראובן ושמעון וגד מן הדרום וכו' כדאיתא בתנחומא צפרשה זו: מנגד. מרחוק מיל כמו שנאמר ציהושע (יהושע ג, ד) אך רחוק יהיה ציניכם וציניו כאלפים אמה שיוכלו לצא צשצת משה ואהרן וציניו והלויים חוגים צסמוך לו (תנחומא שס ט): (3) קדמה. לפנים הקרויה קדם ואיצו צו רוח מזרחית והמערב קרוי אחור:

10	On the south side shall be the standard of the camp of Reuben according to their hosts; the prince of the children of Reuben being Elizur the son of Shedeur,	דָּגַל מַחֲנֵה רְאוּבֵן תִּמְנָה טִקֵּס מִשְׁרִית רְאוּבֵן דְּרֹמָא לְצַבָּאתָם וְנָשִׂא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֶלְיָזֹר בֶּן־שִׁדְיָאוּר:	10
11	and his host, and those that were numbered thereof, forty and six thousand and five hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקָדָיו שְׁשָׁה וָאַרְבָּעִים וַחֲמֵשׁ אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	11
12	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Simeon; the prince of the children of Simeon being Shelumiel the son of Zurishaddai,	וְהַחֹנֶם עָלָיו מִטָּה שִׁמְעוֹן וְנָשִׂא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צֹרִישָׁדָי:	12
13	and his host, and those that were numbered of them, fifty and nine thousand and three hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקָדֵיהֶם תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֲלָף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת:	13
14	and the tribe of Gad; the prince of the children of Gad being Eliasaph the son of Reuel,	וּמִטָּה גָד וְנָשִׂא לִבְנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶּן־רְעוּאֵל:	14
15	and his host, even those that were numbered of them, forty and five thousand and six hundred and fifty;	וּצְבָאוֹ וּפְקָדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וָאַרְבָּעִים אֲלָף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים:	15
16	all that were numbered of the camp of Reuben being a hundred thousand and fifty and one thousand and four hundred and fifty, according to their hosts; and they shall set forth second.	כָּל־הַפְּקָדִים לַמַּחֲנֶה רְאוּבֵן מֵאָה וָאַחַד וַחֲמִשִּׁין וְחָד אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאָה וַחֲמִשִּׁין לְצַבָּאתָם וּשְׁנָיִם יָסֻעוּ: (ס)	16
17	Then the tent of meeting, with the camp of the Levites, shall set forward in the midst of the camps; as they encamp, so shall they set forward, every man in his place, by their standards.	וְנָסַע אֹהֶל־מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֵת כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵן יֵסְעוּ אִישׁ עַל־יָדוֹ לְדָגְלֵיהֶם: (ס)	17
18	On the west side shall be the standard of the camp of Ephraim according to their hosts; the prince of the children of Ephraim being Elishama the son of Ammihud,	דָּגַל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם לְצַבָּאתָם יִמָּה וְנָשִׂא לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:	18

(9) ראשונה יסעו. כשרואין הענן מסתלק חוקעין הכהנים יחנו בן יסעו. כמו שפירשתי הליכתן כחנייתן כל דגל מהלך בחזקתו ונוסע מחנה יהודה תחלה וכשהולכין הולכין כדרך לרוח הקדושה לו (שם יב): על ידו. על מקומו ואין לשון חנייתן הלוים והעגלות באמצע דגל יהודה בזמורם ושל ראובן בדרום ושל אפרים בצמער ושל דן בצפון: (17) ונסע אהל מועד. לאחר שני דגלים הללו: כאשר

19	and his host, and those that were numbered of them, forty thousand and five hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: וְחִילִיָּהּ וּמִנְיַיהוֹן אַרְבָּעִין אֶלְפִין וְחֲמִשׁ מֵאָה:	19
20	and next unto him shall be the tribe of Manasseh; the prince of the children of Manasseh being Gamaliel the son of Pedahzur,	וְעָלָיו מַטֵּה מְנַשֶּׁה וְנָשִׂיא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצֹר: וְדִסְמִיכִין עֲלוּהִי שִׁבְטֵא דְמְנַשֶּׁה וּרְבָא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצֹר:	20
21	and his host, and those that were numbered of them, thirty and two thousand and two hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמֵאוֹת: וְחִילִיָּהּ וּמִנְיַיהוֹן תִּלְתִּין וּתְרִין אֶלְפִין וּמֵאוֹת:	21
22	and the tribe of Benjamin; the prince of the children of Benjamin being Abidan the son of Gideon,	וּמַטֵּה בִנְיָמִן וְנָשִׂיא לִבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי: וּשִׁבְטֵא דְבִנְיָמִן וּרְבָא לִבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּר גִּדְעֹנִי:	22
23	and his host, and those that were numbered of them, thirty and five thousand and four hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: וְחִילִיָּהּ וּמִנְיַיהוֹן תִּלְתִּין וְחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:	23
24	all that were numbered of the camp of Ephraim being a hundred thousand and eight thousand and a hundred, according to their hosts; and they shall set forth third.	כָּל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֶה אֶפְרַיִם מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁמֹנֶת־אֲלָפִים וּמֵאוֹה לְצַבָּאתָם וּשְׁלֹשִׁים יָסֻעוּ: (ס) כָּל מִנְיָא לְמִשְׁרֵית אֶפְרַיִם מֵאוֹה וּתְמִנָּא אֶלְפִין וּמֵאוֹה לְחִילִיָּהּ בְּתִלְתִּיתָא נָטְלִין:	24
25	On the north side shall be the standard of the camp of Dan according to their hosts; the prince of the children of Dan being Ahiezer the son of Ammishaddai,	דָּגֹל מַחֲנֶה דָן צָפֹנָה לְצַבָּאתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי: טִיקֶס מִשְׁרֵית דָן צָפֹנָה לְחִילִיָּהּ וּרְבָא לִבְנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:	25
26	and his host, and those that were numbered of them, threescore and two thousand and seven hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת: וְחִילִיָּהּ וּמִנְיַיהוֹן שְׁתֵּין וּתְרִין אֶלְפִין וּשְׁבַע מֵאָה:	26
27	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Asher; the prince of the children of Asher being Pagiel the son of Ochran,	וְהַחֲנִים עָלָיו מַטֵּה אָשֶׁר וְנָשִׂיא לִבְנֵי אָשֶׁר פַּגִּיעַל בֶּן־עֹכְרָן: וְדָשָׁרֹן סְמִיכִין עֲלוּהִי שִׁבְטֵא דָאָשֶׁר וּרְבָא לִבְנֵי אָשֶׁר פַּגִּיעַל בֶּר עֹכְרָן:	27
28	and his host, and those that were numbered of them, forty and one thousand and five hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַחַד וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: וְחִילִיָּהּ וּמִנְיַיהוֹן אַרְבָּעִין וְאֶחָד אֶלְפִין וְחֲמִשׁ מֵאָה:	28
29	and the tribe of Naphtali; the prince of the children of Naphtali being Ahira the son of Enan,	וּמַטֵּה נַפְתָּלִי וְנָשִׂיא לִבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן־עֵינָן: וּשִׁבְטֵא דְנַפְתָּלִי וּרְבָא לִבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּר עֵינָן:	29
30	and his host, and those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: וְחִילִיָּהּ וּמִנְיַיהוֹן חֲמִשִּׁין וּתִלְתָּא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:	30

(20) ועליו. כתרומו ודסמיכין עלוהי:

31	all that were numbered of the camp of Dan being a hundred thousand and fifty and seven thousand and six hundred; they shall set forth hindmost by their standards.'	כָּל־הַפְּקָדִים לְמַחֲנֵה דָן מֵאַתּ כָּל מִנִּינֵי לְמִשְׁרֵית דָּן אֵלֶּה וְשִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים אֵלֶּה מֵאַה וַחֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָה אֲלֵפִין וְשֵׁשׁ מֵאוֹת לְאַחֲרֹנָה יִסְעוּ לְדֹגְלֵיהֶם: (פ)	31
32	These are they that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses; all that were numbered of the camps according to their hosts were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם כָּל־פְּקוּדֵי הַמַּחֲנֵה לְצִבְאָתָם שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֵלֶּה וְשִׁלָּשׁת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים:	32
33	But the Levites were not numbered among the children of Israel; as the LORD commanded Moses.	וְהַלְוִיִּם לֹא הִתְּפַקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּמָּא דְּפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:	33
34	Thus did the children of Israel: according to all that the LORD commanded Moses, so they pitched by their standards, and so they set forward, each one according to its families, and according to its fathers' houses.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה דְּפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה בֵּן שָׁרָן כִּן־חֲנִי לְדֹגְלֵיהֶם וְכֵן נָסְעוּ אִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ עַל־בֵּית אֲבֹתָיו: (פ)	34
III	Now these are the generations of Aaron and Moses in the day that the LORD spoke with Moses in mount Sinai.	וְאַלֶּה תוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דִּבֶּר יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי:	רביעי ג
2	And these are the names of the sons of Aaron: Nadab the first-born, and Abihu, Eleazar, and Ithamar.	וְאַלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־אַהֲרֹן הַבְּכֹר נָדָב וְאַבִּיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר:	2
3	These are the names of the sons of Aaron, the priests that were anointed, whom he consecrated to minister in the priest's office.	אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים הַמְּשָׁחִים אֲשֶׁר־מָלֵא יָדָם לַכֹּהֵן:	3

(1) ואלה תולדות אהרן ומשה. ואינו מזכיר אלל (סנהדרין יט, 3): ביום דבר ה' את משה. נעשו אלוי בני אהרן ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה מלמד שכל התולדות שלו שלמדן מה שלמד מפי הגבורה: המלמד את בן חזירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו

<p>4 And Nadab and Abihu died before the LORD, when they offered strange fire before the LORD, in the wilderness of Sinai, and they had no children; and Eleazar and Ithamar ministered in the priest's office in the presence of Aaron their father.</p>	<p>וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי יְהוָה בְּהִקְרָבָם אֲשֶׁר זָרָה לִפְנֵי יְהוָה בַּמִּדְבָּר סִינַי וּבָנִים לֹא־הָיוּ לָהֶם וַיִּכְהֶן אֶלְעָזָר וַאֲיִתְמָר עַל־פְּנֵי אֶהֱרֹן אֲבִיהֶם: (פ)</p> <p>וּמִית נָדָב וַאֲבִיהוּא קֳדָם יְיָ בְּקִרְבֵּיהֶן אִשְׁתָּא נִזְכְּרִיתָא קֳדָם יְיָ בַּמִּדְבָּר דְּסִינַי וּבָנִין לֹא הָיוּ לָהֶן וְשְׁמִישׁ אֶלְעָזָר וַאֲיִתְמָר עַל אִפִּי אֶהֱרֹן אֲבִיהֶן:</p>
<p>5 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>5 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:</p>
<p>6 'Bring the tribe of Levi near, and set them before Aaron the priest, that they may minister unto him.</p>	<p>6 הִקְרַב אֶת־מִטֵּה לֵוִי וְהַעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וְשִׂרְתּוּ אִתּוֹ:</p> <p>קָרִיב יֵת שְׁבֵטא דְּלֵוִי וְתָקִים יְתִיה קֳדָם אֶהֱרֹן כְּהֵנָא וַיִּשְׁמְשׁוּן יְתִיה:</p>
<p>7 And they shall keep his charge, and the charge of the whole congregation before the tent of meeting, to do the service of the tabernacle.</p>	<p>7 וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרְתּוֹ וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת כָּל־הָעֵדָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן:</p> <p>וַיִּטְרוּן יֵת מִטְרֵתִיה וְיֵת מִטְרֵת כָּל כְּנֻשָׁתא קֳדָם מִשְׁכָּן זְמָנָא לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחֵן מִשְׁכָּנָא:</p>
<p>8 And they shall keep all the furniture of the tent of meeting, and the charge of the children of Israel, to do the service of the tabernacle.</p>	<p>8 וְשָׁמְרוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן:</p> <p>וַיִּטְרוּן יֵת כָּל מְנֵי מִשְׁכָּן זְמָנָא וְיֵת מִטְרֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחֵן מִשְׁכָּנָא:</p>
<p>9 And thou shalt give the Levites unto Aaron and to his sons; they are wholly given unto him from the children of Israel.</p>	<p>9 וְנָתַתָּה אֶת־הַלְוִיִּם לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לוֹ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p> <p>וְתַתִּין יֵת לִינְאִי לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָהּ מִסִּירִין יְהִיבִין אֲנֹן לִיה מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>10 And thou shalt appoint Aaron and his sons, that they may keep their priesthood; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'</p>	<p>10 וְאֶת־אֶהֱרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנָּתָם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת: (פ)</p> <p>וְיֵת אֶהֱרֹן וְיֵת בְּנָהּ תִּמְנֵי וַיִּטְרוּן יֵת כְּהוּנָתָהֶן וְחִילוּנֵי דִיקְרָב יִתְקַטִּיל:</p>
<p>11 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>11 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:</p>

- (4) על פני אהרן. צחייו (צמ"ר ז, כו):
(6) ושרתו אותו. ומהו השירות ושמרו את משמרתו לפי ששמירת המקדש עליו שלא יקרצ זר כמו שנאמר (צמדר יח, א) אחת וצנין וצית אצין אתך תשא את עון המקדש והלויים הללו מסיייעין אותם זו היא השירות:
(7) ושמרו את משמרתו. כל מנוי שהאדם ממונה עליו ומוטל עליו לעשותו קרוי משמרת ככל המקרא וצלשון משנה כמו שאמרו צגתן ותרש והלא אין משמרת ומשמרת שזה (מגילה יג, ז) וכן משמרות כהונה ולויה:
(8) ואת משמרת בני ישראל. שכולן היו זקוקין ועבודות המסורות לכהנים:
לזרכי המקדש אלא שהלויים צאים תחתיים צשליחותם לפיכך לוקחים מהם המעשרות צשכרן שנאמר (להלן יח, לא) כי שחר הוא לכם חלק עבודתכם:
(9) נתונם המה לו. לעזרה: מאת בני ישראל. כמו מתוך בני ישראל כלומר משאר כל העדה נצדלו לכך צגזרת המקום והוא נתנם לו שנאמר (שם ח, יט) ואתנה את הלויים נתונים וגו':
(10) ואת אהרן ואת בניו תפקד. לשון פקידות ואינו לשון מנין: ושמרו את כהנתם. קצלת דמים וזריקה והקטרה ועבודות המסורות לכהנים:

12	‘And I, behold, I have taken the Levites from among the children of Israel instead of every first-born that openeth the womb among the children of Israel; and the Levites shall be Mine;	וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:	וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:
13	for all the first-born are Mine: on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I hallowed unto Me all the first-born in Israel, both man and beast, Mine they shall be: I am the LORD.’	כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַפִּתִּי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי וְהָיוּ אֵנִי יְהוָה: (פ)	כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַפִּתִּי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי וְהָיוּ אֵנִי יְהוָה: (פ)
14	And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי לֵאמֹר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי לֵאמֹר:
15	‘Number the children of Levi by their fathers’ houses, by their families; every male from a month old and upward shalt thou number them.’	פָּקֹד אֶת־בְּנֵי לֵוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעְלָה תִּפְקְדֵם:	פָּקֹד אֶת־בְּנֵי לֵוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעְלָה תִּפְקְדֵם:
16	And Moses numbered them according to the word of the LORD, as he was commanded.	וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוָּה:	וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוָּה:
17	And these were the sons of Levi by their names: Gershon, and Kohath, and Merari.	וַיְהִיו־אֵלֶּה בְּנֵי־לֵוִי בְּשֵׁמֹתָם גֶּרְשֹׁן וְקָהַת וּמֶרָרִי:	וַיְהִיו־אֵלֶּה בְּנֵי־לֵוִי בְּשֵׁמֹתָם גֶּרְשֹׁן וְקָהַת וּמֶרָרִי:
18	And these are the names of the sons of Gershon by their families: Libni and Shimei.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־גֶרְשֹׁן לְמִשְׁפַּחָתָם לִבְנֵי וְשִׁמְעִי:	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־גֶרְשֹׁן לְמִשְׁפַּחָתָם לִבְנֵי וְשִׁמְעִי:
19	And the sons of Kohath by their families: Amram and Izhar, Hebron and Uzziel.	וּבְנֵי קָהַת לְמִשְׁפַּחָתָם עַמְרָם וִיצְהָר חֶבְרֹן וּזְזִיֵּל:	וּבְנֵי קָהַת לְמִשְׁפַּחָתָם עַמְרָם וִיצְהָר חֶבְרֹן וּזְזִיֵּל:

(נט) אשר ילדה אותה ללוי צמנרים עם כניסתה צפתה מנרים ילדה אותה ונמנית בשצעים נפשות שכשאתה מונה חשבונם לא תמנאם אלא שצעים חסר אחת והיא השלימה את המנין (תנחומא במדבר טז):

(16) על פי ד'. אמר משה לפני הקב"ה היאך אני נכנס לתוך אלהים לדעת מנין יונקיהם אמר לו הקב"ה עשה אתה שלך ואני אעשה שלי הלך משה ועמד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו וצת קול יוצאת מן האהל ואומרת כך וכך תינקות יש צאהל זה לכך נאמר על פי ה' (שם):

(12) ואני הנה לקחתי. ואני מהיכן זכיתי זה: מתוך בני ישראל. שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי על ידי הזכורות זכיתי זהם ולקחתים תמורתם לפי שהיתה העבודה בזכורות וכשחטאו צעגל נפסלו והלוים שלא עזדו עבודת אלילים נצחרו תחתיהם (מדרש אגדה):

(15) מבין חדש ומעלה. משינא מכלל נפלים הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקדש. אמר רבי יהודה צרבי שלום למוד הוא אותו השצט להיות נמנה מן הצטן שנאמר (להלן כו),

20	And the sons of Merari by their families: Mahli and Mushi. These are the families of the Levites according to their fathers' houses.	וּבְנֵי מֵרָרִי לְמִשְׁפַּחְתָּם מַחְלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַלֵּוִי לְבֵית אֲבֹתָם:	20
21	Of Gershon was the family of the Libnites, and the family of the Shimeites; these are the families of the Gershonites.	לְגֵרְשֹׁן מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי:	21
22	Those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, even those that were numbered of them were seven thousand and five hundred.	פְּקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וּמַעְלָה פְּקֻדֵיהֶם שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	22
23	The families of the Gershonites were to pitch behind the tabernacle westward;	מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ יָמָה:	23
24	the prince of the fathers' house of the Gershonites being Eliasaph the son of Lael,	וְנָשִׂא בֵּית-אֵב לְגֵרְשֹׁן אֱלִיָּסָפ בֶּן-לֹאֵל:	24
25	and the charge of the sons of Gershon in the tent of meeting the tabernacle, and the Tent, the covering thereof, and the screen for the door of the tent of meeting,	וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי-גֵרְשֹׁן בְּאֹהֶל מוֹעֵד הַמִּשְׁכָּן וְהָאֹהֶל מְכֻסָּהוּ וּמִסְךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	25
26	and the hangings of the court, and the screen for the door of the court—which is by the tabernacle, and by the altar, round about—and the cords of it, even whatsoever pertaineth to the service thereof.	וּקְלָעֵי הַחֹצֵר וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח הַחֹצֵר אֲשֶׁר עַל-הַמִּשְׁכָּן וְעַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת מִיתָרָיו לְכָל עֲבֹדָתוֹ: (ס)	26
27	And of Kohath was the family of the Amramites, and the family of the Izharites, and the family of the Hebronites, and the family of the Uzzielites; these are the families of the Kohathites:	וּלְקַחַת מִשְׁפַּחַת הָעֲמֶרָמִי וּמִשְׁפַּחַת הִיִּצְחָרִי וּמִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי וּמִשְׁפַּחַת הָעֲזִיָּאלִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי:	27
28	according to the number of all the males, from a month old and upward, eight thousand and six hundred, keepers of the charge of the sanctuary.	בְּמִסְפַּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וּמַעְלָה שִׁמְנַת אֲלָפִים וּשְׁשׁ מֵאוֹת שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:	28

(21) לגרשון משפחת הלבני. כלומר לגרשון היו עוים העשויות לגג: מכסהו. עורות אילים ותחשים: הפקודים משפחת הלזני ומשפחת השמעית פקודיהם כן וכך: ומסך פתח. הוא הוילון: (25) המשכן. יריעות הממנונות: והאהל. יריעות (26) ואת מיתריו. של משכן והאהל ולא של חצר:

29	The families of the sons of Kohath were to pitch on the side of the tabernacle southward;	מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־קָהָת יַחְנוּ עַל יָרֵךְ הַמִּשְׁכָּן תִּימָנָה:	זָרְעֵית בְּנֵי קָהָת יִשְׁרוּן עַל שָׂדֵא דְמִשְׁכָּנָא דְרוּמָא:
30	the prince of the fathers' house of the families of the Kohathites being Elizaphan the son of Uzziel,	וְנָשִׂיא בֵּית־אָב לְמִשְׁפַּחַת הַקָּהָתִי אֱלִיזָפָן בֶּן־עֻזִּיאֵל:	וְרֹב בֵּית בָּא לְזָרְעֵית קָהָת אֱלִיזָפָן בֶּר עֻזִּיאֵל:
31	and their charge the ark, and the table, and the candlestick, and the altars, and the vessels of the sanctuary wherewith the priests minister, and the screen, and all that pertaineth to the service thereof;	וּמִשְׁמֶרֶתָם הָאָרֹן וְהַשְּׁלֶחָן וְהַמִּנְחָה וְהַמִּזְבֵּחַת וְכָל־ הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ בָּהֶם וְהַמָּסָךְ וְכָל עֲבֹדָתוֹ:	וּמִטְרָתָהוֹן אֲרוֹנָא וּפְתוּרָא וּמִנְרָתָא וּמִדְּבַחִיא וּמִנֵּי קוּדְשָׁא דִישְׁמִשׁוֹן בְּהוֹן וּפְרָסָא וְכָל פּוֹלְחָנִיָּה:
32	Eleazar the son of Aaron the priest being prince of the princes of the Levites, and having the oversight of them that keep the charge of the sanctuary.	וְנָשִׂיא נְשִׂאֵי הַלְוִי אֱלֶעָזָר בֶּן־ אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן פֹּקֶדֶת שְׁמָרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:	וְאַמְרָכְלָא דְמִמְנָא עַל רִבְרָבֵי לְיוֹאֵי אֱלֶעָזָר בֶּר אֶהֱרֹן כְּהֵנָא מִתַּחֲתֵי יְדוּהִי מְמוֹנֵן נְטָרֵי מִטְרָתָא דְקוּדְשָׁא:
33	Of Merari was the family of the Mahlites, and the family of the Mushites; these are the families of Merari.	לְמֶרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי וּמִשְׁפַּחַת הַמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת מֶרָרִי:	לְמֶרָרִי זָרְעִית מַחֲלִי וְזָרְעִית מוּשִׁי אֵלֵין אַנוֹן זָרְעִית מֶרָרִי:
34	And those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, were six thousand and two hundred;	וּפְקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה שֵׁשֶׁת אֲלָפִים וּמֵאָתָיִם:	וּמִנִּיחָהוֹן בְּמִנּוּן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר יָרְחָא וְלַעִילָא שְׁתָּא אַלְפִין וּמֵאָתָן:
35	the prince of the fathers' house of the families of Merari being Zuriel the son of Abihail; they were to pitch on the side of the tabernacle northward;	וְנָשִׂיא בֵּית־אָב לְמִשְׁפַּחַת מֶרָרִי צוּרִיאֵל בֶּן־אֲבִיחַיִל עַל יָרֵךְ הַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ צָפֹנָה:	וְרֹב בֵּית בָּא לְזָרְעֵית מֶרָרִי צוּרִיאֵל בֶּר אֲבִיחַיִל עַל שָׂדֵא דְּמִשְׁכָּנָא יִשְׁרוּן צָפוֹנָא:
36	the appointed charge of the sons of Merari being the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof, and all the instruments thereof, and all that pertaineth to the service thereof;	וּפְקֻדַּת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מֶרָרִי קֶרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאַדְנָיו וְכָל־כֵּלָיו וְכָל עֲבֹדָתוֹ:	וְדַמְסִיר לְמִטָּר לְבְנֵי מֶרָרִי דְּפִי מִשְׁכָּנָא וְעֲבֹרוֹהִי וְעַמֻּדוֹהִי וְסִמְכוֹהִי וְכָל מְנוּהִי וְכָל פּוֹלְחָנִיָּה:
37	and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords.	וְעַמֻּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב וְאַדְנֵיהֶם וַיִּתְּדֵיהֶם וַיִּמִּיתֵיהֶם:	וְעַמֻּדֵי דִרְתָּא סָחוּר סָחוּר וְסִמְכֵיהוֹן וְסִפֵּיהוֹן וְאַשְׁוִיגֵיהוֹן:

(29) משפחת בני קהת יחנו וגו' תימנה. וסמוכין (31) והמסך. היא הפרכת שאף היא קרויה (שמות מ, כא) להם דגל ראזון החונים תימנה (לעיל ז, י) אוי לרשע ואוי (פרכת) המסך:
 לשכנו לכן לקו מהם דתן ואזירס ומאחיס וחמשים איש עס (32) ונשיא נשיאי הלוי. ממונה על כלם ועל מה היא קרס ועדמו שנמשכו עמהם צמחלוקתם (תנחומא צמדכר יז): נשיאמו: פקודת שומרי משמרת הקודש. על ידו היה פקודת כולם:

38 And those that were to pitch before the tabernacle eastward, before the tent of meeting toward the sunrising, were Moses, and Aaron and his sons, keeping the charge of the sanctuary, even the charge for the children of Israel; and the common man that drew nigh was to be put to death.

וְהַחֲנִיּוֹת לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קִדְּמָה לִפְנֵי אֹהֶל-מוֹעֵד וּמִזְרְחָהּ מִזְּמַנְהוּ וְאַהֲרֹן וּבָנָיו שְׁמֵרִים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַזֶּרֶק הַקָּרֵב יוּמָת׃

39 All that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron numbered at the commandment of the LORD, by their families, all the males from a month old and upward, were twenty and two thousand.

כָּל-פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פִּי יְהוָה לְמִשְׁפַּחָתָם כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שָׁנִים וְעֹשְׂרִים אֵלֶּיָּהּ׃ (ס)

40 And the LORD said unto Moses: 'Number all the first-born males of the children of Israel from a month old and upward, and take the number of their names.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה פָּקַד כָּל-בְּכֹר זָכָר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה וְשָׂא אֶת מִסְפָּר שְׁמֹתָם׃

41 And thou shalt take the Levites for Me, even the LORD, instead of all the first-born among the children of Israel; and the cattle of the Levites instead of all the firstlings among the cattle of the children of Israel.'

וְלָקַחְתָּ אֶת-חֲלֻיִּם לִי אֲנִי וְהוָה תַּחַת כָּל-בְּכֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל-בְּכוֹר בְּבֵהֶמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

42 And Moses numbered, as the LORD commanded him, all the first-born among the children of Israel.

וַיַּפְקֵד מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֶת-כָּל-בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל׃

43 And all the first-born males according to the number of names, from a month old and upward, of those that were numbered of them, were twenty and two thousand two hundred and threescore and thirteen.

וַיְהִי כָל-בְּכוֹר זָכָר בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה לְפָקְדֵיהֶם שָׁנִים וְעֹשְׂרִים אֵלֶּיָּהּ שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמֵאָתָיִם׃ (פ)

(38) משה ואהרן ובניו. וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והחונים עליו ישכר וזבולן טוֹב לַזִּידִיק טוֹב לַשְׁכֵּנוּ לִפִּי שֶׁהִיוּ שְׁכֵנֵי שֶׁל מֹשֶׁה שְׁהִיָּה עוֹסֵק בַּחֲוֵרָה נֶעֱשׂוּ גְדוּלִים בַּחֲוֵרָה שְׁנֵאֲמַר (תהלים ס, ט) יהודה מחוקקי (דה"א יב, לג) ומצני ישכר יודעי צינה וגו' מאתים ראשי סנהדראות ומזבולן (שופטים ה, יד) מושכים בשצט סופר (תנחומא שס): (39) אשר פקד משה ואהרן. נקוד על ואהרן לומר שלא היה צמנין הלוים (בכורות ד, א): שנים ועשרים אלה. מכילל ספק נפלים: ובפרטן אחת מואל שלש מאות יתרים בני גרשון שצעת אלפים

44	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:	44
45	'Take the Levites instead of all the first-born among the children of Israel, and the cattle of the Levites instead of their cattle; and the Levites shall be Mine, even the LORD's.	קַח אֶת-הַלְוִיִּים תַּחַת כָּל-בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת-בְּהֵמַת הַלְוִיִּים תַּחַת בְּהֵמָתָם וְהָיוּ-לִי הַלְוִיִּים אֲנִי יְהוָה:	45
46	And as for the redemption of the two hundred and three score and thirteen of the first-born of the children of Israel, that are over and above the number of the Levites,	וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשְּׁבַעִים וְהַמָּאתַיִם הָעֶדְפִים עַל-הַלְוִיִּים מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְיֵת וְיֵת פְּדוּתָן מֵאֲתָן וְשִׁבְעִין וְחֵלְתָא דְיֵתִירִין עַל לִינְאִי מִבְּכוֹרֵיָא דְבִנֵי יִשְׂרָאֵל:	46
47	thou shalt take five shekels apiece by the poll; after the shekel of the sanctuary shalt thou take them—the shekel is twenty gerahs.	וְלָקַחְתָּ חֲמִשָּׁת חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים לְגִלְגֻלַת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל: וְחֲסֵב חֲמִישׁ חֲמִישׁ סֶלְעִין לְגִלְגֻלַת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח תִּסָּב עֶשְׂרִין מַעֲיִן סֶלְעָא:	47
48	And thou shalt give the money wherewith they that remain over of them are redeemed unto Aaron and to his sons.'	וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פְּדוּיֵי הָעֶדְפִים בָּהֶם: וְחֵתִין כֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָהִי פְדוּתָן דְיֵתִירִין בָּהוֹן:	48
49	And Moses took the redemption-money from them that were over and above them that were redeemed by the Levites;	וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם מֵאֵת הָעֶדְפִים עַל פְּדוּיֵי הַלְוִיִּים: וַיְנַסֵּב מֹשֶׁה יֵת כֶּסֶף פְּדוּתָנָהוֹן מִן דְיֵתִירִין עַל פְּרִיזֵי לִינְאִי:	49
50	from the first-born of the children of Israel took he the money: a thousand three hundred and threescore and five shekels, after the shekel of the sanctuary.	מֵאֵת בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת-הַכֶּסֶף חֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְאַלְף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: מִן בְּכוֹרֵיָא דְבִנֵי יִשְׂרָאֵל נָסִיב יֵת כֶּסֶף אֶלְף וְחֵלְתָא מֵאָה וְחֵתִין וְחֲמִישׁ סֶלְעִין בְּסֶלְעֵי קוּדְשָׁא:	50
51	And Moses gave the redemption-money unto Aaron and to his sons, according to the word of the LORD, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל-פִּי יְהוָה אֶת-כֶּסֶף פְּדוּתָנָהוֹן עַל מִימְרָא דִּינִי כְּמָא דְפָקִיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה: מֹשֶׁה: (פ)	51

(45) ואת בהמות הלויים וגו'. לא פדו זהמות הלויים את זכוריהם זהמה טהורה של ישראל אלא את פטרי חמוריהם ושה אחד של בן לוי פטר כמה פטרי חמורים של ישראל תדע שהרי מנה העודפים צאדם ולא מנה העודפים צזהמה (שם 7, 3): (46) ואת פדוויי השלשה וגו'. ואת הזכורות הנריכין להפדות צהם אלו השלשה ושצעים ומאחיס העודפים צהם ויתריים על הלויים מהם תקח חמשת שקלים לגלגלת כך הייתה מכירתו של יוסף עשרים כסף שהיה זכורה של רחל (צ"ר פד, יח): (49) העדפים על פדוויי הלויים. על אותן שפדו הלויים (50) חמשה וששים ושלש מאות ואלף. כך סכום החשבון חמשת שקלים לגלגלת למאחיס זכורות אלף שקל לשצעים זכורות שלש מאות וחמשים שקל לשלש זכורות חמשה עשר שקל אמר כיצד אעשה זכור שאומר לו תן חמשת שקלים יאמר לי אני מפדוויי הלויים מה עשה הביא שנים ועשרין אלף פתקין וכחז עליהן בן לוי ומאחיס ושצעים ושלשה פתקין כחז עליהן ה' שקלים צללן ונתנן בקלפי אמר להן צואו וטלו פתקיכם לפי הגורל (צמדש רצה 7, י. סנהדרין יז, א):

IV	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לֵמִימָר:	שביעי
2	'Take the sum of the sons of Kohath from among the sons of Levi, by their families, by their fathers' houses,	נָשָׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי קֹהַת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי לְמִשְׁפַּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם: קָבִילוּ יֵת חֹשֶׁבֶן בְּנֵי קֹהַת מִגֹּו בְּנֵי לֵוִי לְזִרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתָהֶן:	2
3	from thirty years old and upward even until fifty years old, all that enter upon the service, to do work in the tent of meeting.	מִזֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעֲלָה וְעַד בֶּן-חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל-בָּא לַעֲבֹד לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד: מִבֶּר תִּלְתִּין שָׁנִין וְלַעֲלָה וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דָּאֲתִי לְחִילָא לְמַעֲבֹד עֲבִידְתָּא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:	3
4	This is the service of the sons of Kohath in the tent of meeting, about the most holy things:	זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי-קֹהַת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקֹּדָשִׁים: דִּין פּוֹלְחֵן בְּנֵי קֹהַת בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא קוֹדֶשׁ קוֹדֶשׁ־יָא:	4
5	when the camp setteth forward, Aaron shall go in, and his sons, and they shall take down the veil of the screen, and cover the ark of the testimony with it;	וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּנִסְעַת הַמַּחֲנֶה וְהוֹרְדוּ אֶת פֶּרֶכֶת הַמָּסָךְ וְכִסּוּ-בָהּ אֶת אֲרֹן הָעֵדֻת: וַיַּעֲלֶה אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת אֹהֶל וּבְנֵיהֶן וּבְנֵיהֶן מִשְׁרִיתָא וַיַּפְּרִקוּן יֵת פְּרוּכְתָּא דְּפָרְסָא וַיְכַסּוּן בָּהּ יֵת אֲרוֹנָא דְּסִתְרוֹתָא:	5
6	and shall put thereon a covering of sealskin, and shall spread over it a cloth all of blue, and shall set the staves thereof.	וְנָתְנוּ עָלָיו כִּסּוּי עוֹר תַּחֲשׁ וּפָרְשׁוּ בְּגָד-כָּלִיל תְּכֵלֶת מְלֻמָּעָה וְשָׂמוּ בִדְיוֹ: וַיִּתְּנוּ עָלֶיהָ חֹפֶאָה דְּמִשְׁךְ סִסְגוֹנָא וַיַּפְּרִסוּן לְבוּשׁ גָּמִיר תְּכֵלָא מְלֻעִילָא וַיַּשְׁווּן אֲרִיחֹהִי:	6
7	And upon the table of showbread they shall spread a cloth of blue, and put thereon the dishes, and the pans, and the bowls, and the jars wherewith to pour out; and the continual bread shall remain thereon.	וְעַל שְׁלֹחַן הַפָּנִים יַפְּרִשׁוּ בְּגָד תְּכֵלֶת וְנָתְנוּ עָלָיו אֶת-הַקְּעָרֹת וְאֶת-הַכַּפֹּת וְאֶת-הַמִּנְקִיֹּת וְאֶת קִשּׁוֹת הַנֶּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה: וְעַל פִּתּוּרָא דְּלַחִים אִפְּיָא וַיַּפְּרִסוּן לְבוּשׁ תְּכֵלָא וַיִּתְּנוּ עָלֶיהָ יֵת מִגִּסְיָא וַיֵּת בּוֹזְפִיָא וַיֵּת מְכִילְתָּא וַיֵּת קִסּוֹת נְסוּכָא וְלַחֲמָא תְּדִירָא עָלֶיהָ יִהְיֶה:	7
8	And they shall spread upon them a cloth of scarlet, and cover the same with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.	וּפָרְשׁוּ עָלֵיהֶם בְּגָד תוֹלַעַת שָׁנִי וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׂמוּ אֶת-בִּדְיוֹ: וַיַּפְּרִסוּן עָלֵיהֶן לְבוּשׁ צָבַע זָהָבִי וַיְכַסּוּן יֵתָּהּ בְּחֹפֶאָה דְּמִשְׁךְ סִסְגוֹנָא וַיַּשְׁווּן יֵת אֲרִיחֹהִי:	8

(2) נשא את ראש וגו'. מנה מהם את הראויין לעבודת משא והן מזן שלשים ועד בן חמשים שנה והפחות משלשים לא נתמלא כחו מכאן אמרו (אבות ה, כא) בן שלשים לכח והיותר על בן חמשים כחו מכניש מעטה: (4) קדש הקדשים. המקודש שכולן הארון והשלחן והמנורה והמזבחות והפרכות וכלי שרת: (5) ובא אהרן ובניו וגו'. יכניסו כל כלי וכלי לנרתקו המפורש לו צפרשה זו ולא יטערכו הלויים בני קהת אלא לשאת: בנסוע המחנה. כשהענין מסתלק הם יודעין שיטעמו: (7) קערות וכפות קשות ומנקיות. כזר פירשתי במלאכת המשכן (שמות כה, כט): הנסך. הכסוי לשון מסך. (שם) אשר יוסך צהם:

9	And they shall take a cloth of blue, and cover the candlestick of the light, and its lamps, and its tongs, and its snuffdishes, and all the oil vessels thereof, wherewith they minister unto it.	וַיִּסְבּוּן לְבוֹשׁ תְּכֵלֵא וַיְכַסּוּן יֵת מִנְרֵתָא דְאֶנְהוּרֵי וַיִּתְּ בּוֹצִינְהָא וַיִּתְּ צִיבְתָהָא וַיִּתְּ מַחְתֵּיתָהָא וַיִּתְּ כָּל מִנֵּי שְׁמוּשָׁה דִּישְׁמֻשׁוֹן לָהּ בְּהוֹן:	וְלִקְחֻוּ בִּגְד תְּכֵלֵת וְכֹסֻ אֶת־ מִנְרֵת הַמָּאֹר וְאֶת־נִרְתֶּיהָ וְאֶת־ מַלְקָחֶיהָ וְאֶת־מַחְתֵּיתֶיהָ וְאֶת־ כָּל־כְּלֵי שְׁמֹנֶה אֲשֶׁר יִשְׁרְתֻוּ לָהּ בָּהֶם:
10	And they shall put it and all the vessels thereof within a covering of sealskin, and shall put it upon a bar.	וַיִּתְּנוּ יֵתָהּ וַיִּתְּ כָּל מְנַהָא לְחֹפֶאָה דְּמִשְׁךְ סָגוּנָא וַיִּתְּנוּ עַל אֲרִיחָא:	וַנִּתְּנוּ אֹתָהּ וְאֶת־כָּל־כְּלֵיהָ אֶל־מִכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וַנִּתְּנוּ עַל־הַמּוֹט:
11	And upon the golden altar they shall spread a cloth of blue, and cover it with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.	וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יִפְרֹסוּן לְבוֹשׁ תְּכֵלֵא וַיְכַסּוּן יֵתָהּ בְּחֹפֶאָה דְּמִשְׁךְ סָגוּנָא וַיִּשּׁוּן יֵת אֲרִיחֹהִי:	וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יִפְרֹשׁוּ בִּגְד תְּכֵלֵת וְכֹסֻ אֹתוֹ בְּמִכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׂמוּ אֶת־בְּדָיו:
12	And they shall take all the vessels of ministry, wherewith they minister in the sanctuary, and put them in a cloth of blue, and cover them with a covering of sealskin, and shall put them on a bar.	וַיִּסְבּוּן יֵת כָּל מִנֵּי שְׁמוּשָׁה דִּישְׁמֻשׁוֹן בְּהוֹן בְּקוּדְשָׁא וַיִּתְּנוּ לְלְבוֹשׁ תְּכֵלֵא וַיְכַסּוּן יֵתָהּ בְּחֹפֶאָה דְּמִשְׁךְ סָגוּנָא וַיִּתְּנוּ עַל אֲרִיחָא:	וְלִקְחֻוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַשְּׁרָת אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ־בָּם בְּקֹדֶשׁ וַנִּתְּנוּ אֶל־בִּגְד תְּכֵלֵת וְכֹסֻ אוֹתָם בְּמִכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וַנִּתְּנוּ עַל־הַמּוֹט:
13	And they shall take away the ashes from the altar, and spread a purple cloth thereon.	וַיִּסְבּוּן יֵת קִטְמָא דְּמִדְּבָחָא וַיִּפְרֹסוּן עָלוּהִי לְבוֹשׁ אֲרָגָן:	וַדְּשֻׁנוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וּפְרֹשׁוּ עָלָיו בִּגְד אֲרָגָמָן:
14	And they shall put upon it all the vessels thereof, wherewith they minister about it, the fire-pans, the flesh-hooks, and the shovels, and the basins, all the vessels of the altar; and they shall spread upon it a covering of sealskin, and set the staves thereof.	וַיִּתְּנוּ עָלוּהִי יֵת כָּל מְנַהָי דִּישְׁמֻשׁוֹן עָלוּהִי בְּהוֹן יֵת מַחְתֵּיתָא וַיִּתְּ צִנּוּרִיתָא וַיִּתְּ מִגְרֹפִיתָא וַיִּתְּ מִזְרָקָא כָּל מִנֵּי מִדְּבָחָא וַיִּפְרֹסוּן עָלוּהִי חֹפֶאָה דְּמִשְׁךְ סָגוּנָא וַיִּשּׁוּן אֲרִיחֹהִי:	וַנִּתְּנוּ עָלָיו אֶת־כָּל־כְּלָיו אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ עָלָיו בָּהֶם אֶת־הַמַּחְתֹּת אֶת־הַמְּזֻלְגֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמְּזֻרְקֹת כָּל כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ וּפְרֹשׁוּ עָלָיו כֹּסֻי עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׂמוּ בְּדָיו:

מן השמים רצוה תחת הבגד כארי בשעת המסעות (יומא כא, 3) ואינה שורפתו שהיו כופין עליה פסכת של נחשת (עירובין קד):
 (14) מחתת. שבהן חותים גחלים לתרומת הדשן שעשויה כמין מחבת שאין לה אלא שלש מחיצות ומלפניה שואצת את הגחלים: מזלגות. כנוריות של נחשת שבהן מכין באצרים שעל המזבח להפכן כדי שיתעכלו יפה ומהר: יעים. הם מגרפות וזלע"ו וויד"ל והן של נחשת ובהן מכבדין את הדשן מעל המזבח:

(9) מלקחיה. כמין צבת שמושך זה את הפחילה לכל 74 שירצה: מחתתיה. כמין כף קטנה ושוליה פשוטין ולא סגולגלים ואין לה מחיצה לפניו אלא מזדיה וחותה זה את דשן הנרות כשמיטין: נרתיה. לז"ש זלע"ו שנותנים בהן השמן והפתילות:
 (10) אל מכסה עור תחש. כמין מרנף (כלים לב):
 (12) את כל כלי השרת אשר ישרתו בהם בקדש. צמח המשכן שהוא קדש והן כלי הקטרת שמשרתין בהם צמזמ הפנימי:
 (13) ודשנו את המזבח. מזבח הנחשת: ודשנו. יטלו את הדשן מעליו: ופרשו עליו בגד ארגמן. ואם שירצה

<p>15 And when Aaron and his sons have made an end of covering the holy furniture, and all the holy vessels, as the camp is to set forward—after that, the sons of Kohath shall come to bear them; but they shall not touch the holy things, lest they die. These things are the burden of the sons of Kohath in the tent of meeting.</p>	<p>וַיִּשְׂצִי אֶהֱרֹן וּבְנוֹהֵי לְכַסֹּתָהּ יֵת קֹדֶשָׁא וְיֵת כָּל מְנִי קֹדֶשָׁא בְּמַטְל מִשְׁרִיתָא וּבִתְר בֵּן יִיעָלוּ בְּנֵי קָהָת לְמַטְל וְלֹא יִקְרְבוּ לְקֹדֶשָׁא וְלֹא יָמוּתוּן דִּין מַטּוֹל בְּנֵי קָהָת בְּמַשְׁכָּן זְמָנָא:</p>	<p>וְכָלֶּה אֶהֱרֹן וּבְנָיו לְכַסֹּת אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּנֹסֶע הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ בְּנֵי־קָהָת לְשֹׂאת וְלֹא־יִגְעוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וְנִמְתּוּ אֵלֶּה מִשָּׂא בְנֵי־קָהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד:</p>	<p>15</p>
<p>16 And the charge of Eleazar the son of Aaron the priest shall be the oil for the light, and the sweet incense, and the continual meal-offering, and the anointing oil: he shall have the charge of all the tabernacle, and of all that therein is, whether it be the sanctuary, or the furniture thereof.</p>	<p>וּדְמָסִיר לְאַלְעֹזֶר בֶּר אֶהֱרֹן כְּהֵנָּא מִשְׁחָא דְאַנְהֲרוּתָא וּקְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא וּמִנְחָתָא תְּדִירָא וּמִשְׁחָא דְרְבוּתָא מִסֵּרַת כָּל מִשְׁכָּנָא וְכָל דְּבִיהּ בְּקֹדֶשָׁא וּבְמִנְחָתָא:</p>	<p>וּפְקֻדָּת אֲלֹעֶזֶר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֶן הַמָּאֹר וּקְטֹרֶת הַסִּפִּים וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה פְּקֻדַּת כָּל־הַמִּשְׁכָּן וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ בְּקֹדֶשׁ וּבְכָלֵּיו: (פ)</p>	<p>16</p>
<p>17 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְלֹאֶהֱרֹן לְמִימַר:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶהֱרֹן לֵאמֹר:</p>	<p>מפטיר ד</p>
<p>18 ‘Cut ye not off the tribe of the families of the Kohathites from among the Levites;</p>	<p>לֹא תִשְׂצוֹן יֵת שִׁיבֹט זְרַעֲיָת קָהָת מִגּוֹ לְיִנְאִי:</p>	<p>אֶל־תִּכְרִיתוּ אֶת־שִׁבְט מִשְׁפַּחַת הַקָּהָתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם:</p>	<p>18</p>
<p>19 but thus do unto them, that they may live, and not die, when they approach unto the most holy things: Aaron and his sons shall go in, and appoint them every one to his service and to his burden;</p>	<p>וְדֹא עֲבִידוּ לַהוֹן וַיִּיחֹן וְלֹא יָמוּתוּן בְּמִקְרְבֵהוֹן לְקֹדֶשׁ קֹדֶשִׁיא אֶהֱרֹן וּבְנוֹהֵי יִיעָלוּ וַיִּמְנֹן יִתְּהוֹן גָּבֵר גָּבֵר עַל הַוִּלְחָנִיָּה וְלַמַּטּוֹלִיָּה:</p>	<p>וְזֹאתוּ עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמוּתוּ בִּגְשָׁתָם אֶת־קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים אֶהֱרֹן וּבְנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְאֶל־מִשְׁאָו:</p>	<p>19</p>
<p>20 but they shall not go in to see the holy things as they are being covered, lest they die.</p>	<p>וְלֹא יִיעָלוּן לְמַחְזֵי כֹד מַכְסָן יֵת מְנִי קֹדֶשָׁא וְלֹא יָמוּתוּן:</p>	<p>וְלֹא־יָבֹאוּ לִרְאוֹת כְּבֻלַּע אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְנִמְתּוּ: (פ)</p>	<p>קנט פסוקים</p>

The Haftara is Hosea 2:1 – 2:22 on page 184. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftara on page 209.

21 And the LORD spoke unto Moses saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

(15) לכסת את הקדש. הארון והמזבח: ואת כל כלי משאם והוא המשכן וכל אשר בו כל הסדורים למעלה צפרשה הקדש. המנוחה וכלי שרת: ומתו. שאם יגעו חייצין זו אצל משא בני גרשון ומררי שאינן מקדש הקדשים על פי איתמר היה כמו שכתוב צפרשת נשא (להלן פסוק כח): (16) ופקדת אלעזר. שהוא ממונה עליהם לשאת אותם שמן וקטרת ושמן המשחה ומנחת התמיד עליו מוטל לזוה ולזרז ולהקריז צעת חנייתו: פקדת כל המשכן. ועוד היה ממונה על משא בני קהת לזוה אש אש על עבודתו ועל

22	'Take the sum of the sons of Gershon also, by their fathers' houses, by their families;	קביל ית חושבן בני גרשון אף אנון לבית אבֹהֵיהֶן לזרְעֵיהֶן:	נִשָּׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־ הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם:	22
23	from thirty years old and upward until fifty years old shalt thou number them: all that enter in to wait upon the service, to do service in the tent of meeting.	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִים וְלַעֲלֹא עַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִים תִּמְנֶי יָתְהוֹן כָּל דָּאֲתִי לְחִילָא חִילָא לְמַפְלַח פּוֹלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְנֹמְעָלָה עַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל־הַבָּא לַצָּבָא צָבָא לַעֲבֹד עֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	23
24	This is the service of the families of the Gershonites, in serving and in bearing burdens:	זֶה הַשֵּׁרָוִת הַגֵּרְשֹׁנִי לַעֲבֹד וּלְמַשָּׂא:	זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לַעֲבֹד וּלְמַשָּׂא:	24
25	they shall bear the curtains of the tabernacle, and the tent of meeting, its covering, and the covering of sealskin that is above upon it, and the screen for the door of the tent of meeting;	וַיִּטְלוּ יֵת יְרִיעֵת מִשְׁכָּנָא וַיִּת מִשְׁכַּן זְמָנָא חוּפְאִיהּ וְחוּפְאִיהּ דְּסִסְגוֹנָא דְּעִלּוּהִי מְלַעֲלֵא וַיִּת פְּרִסָּא דְּתִרְעָה מִשְׁכַּן זְמָנָא:	וַיִּנְשְׂאוּ אֶת־יְרִיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־ אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֹּהוּ וּמִכְסֹּה הַתֶּחָשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו מִלְּמַעְלָה וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	25
26	and the hangings of the court, and the screen for the door of the gate of the court, which is by the tabernacle and by the altar round about, and their cords, and all the instruments of their service, and whatsoever there may be to do with them, therein shall they serve.	וַיִּת סְרָדֵי דִּרְתָּא וַיִּת פְּרִסָּא דְּמַעְלָנָא דְּתִרְעָה דִּרְתָּא דְּעַל מִשְׁכָּנָא וְעַל מִדְּבָחָא סָחוּר סָחוּר וַיִּת אֲטוּמִיָּהוֹן וַיִּת כָּל מְנִי פּוֹלְחָנְהוֹן וַיִּת כָּל דִּיתְמָסָר לָהוֹן וַיִּפְלְחוּן:	וְאֶת קַלְעֵי הַחֹצֵר וְאֶת־מָסַךְ פֶּתָחוֹ שֶׁ־עַר הַחֹצֵר אֲשֶׁר עַל־ הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת מִיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל־כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעָבְדוּ:	26
27	At the commandment of Aaron and his sons shall be all the service of the sons of the Gershonites, in all their burden, and in all their service; and ye shall appoint unto them in charge all their burden.	עַל מִצְוַת אַהֲרֹן וּבְנָיו יִהְיֶה כָּל פּוֹלְחָן בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְכָל מִטְוִלָהוֹן וּלְכָל פּוֹלְחָנְהוֹן וְתִמְנֶן עֲלֵיהֶן בְּמִטְרָא יֵת כָּל מִטְוִלָהוֹן:	עַל־פִּי אַהֲרֹן וּבְנָיו תִּהְיֶה כָּל־ עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרְשֹׁנִי לְכָל־מִשְׁאָם וּלְכָל עֲבֹדָתָם וּפְקֻדָּתָם עַל־הֶם בְּמִשְׁמָרְתָּ אֶת כָּל־מִשְׁאָם:	27
28	This is the service of the families of the sons of the Gershonites in the tent of meeting; and their charge shall be under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.	זֶה הַשֵּׁרָוִת הַגֵּרְשֹׁנִי בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא וּמִטְרָתְהוֹן בִּידָא דְּאִיתְמָר בֶּר אַהֲרֹן כֹּהֵנָא:	זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי הַגֵּרְשֹׁנִי בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּמִשְׁמָרְתָּם בִּידָא אִיתְמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן: (ס)	28

(22) נשא את ראש בני גרשון גם הם. כמו שזויתך על הסוככים ומגינים על המשכן ועל מזבח הנחשת קצבי: ואת בני קהת לראות כמה יש שהגיעו לכלל עבודה: כל אשר יעשה להם. כתרגמו וית כל דיתמסר להון לזני (25) את יריעת המשכן. עשר הסחנות: ואת גרשון: אהל מועד. יריעות עזים העשויות לאהל עליו: מכסוהו. (27) על פי אהרן ובניו. ואיזה מהזנים ממונה עליהם עורות אילים מאדמים: מסך פתח. וילון המזרחי: ציד איתמר בן אהרן הכהן: (26) אשר על המשכן. כלומר הקלעים והמסך של חצר

29	As for the sons of Merari, thou shalt number them by their families, by their fathers' houses;	בְּנֵי מֵרָרִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם תִּפְקֹד אֹתָם:	ישראל
30	from thirty years old and upward even unto fifty years old shalt thou number them, every one that entereth upon the service, to do the work of the tent of meeting.	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַד בֶּן-חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹדֵם כָּל-הָבָא לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:	30
31	And this is the charge of their burden, according to all their service in the tent of meeting: the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof;	וְזֹאת מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאָם לְכָל-עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד קִרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעֻמּוּדָיו וְאֲדָנָיו:	31
32	and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords, even all their appurtenance, and all that pertaineth to their service; and by name ye shall appoint the instruments of the charge of their burden.	וְעֻמּוּדֵי הַחֲצֵר סָבִיב וְאֲדָנֵיהֶם וְיִתְדֹתָם וּמִיתְרֵיהֶם לְכָל-כְּלֵיהֶם וּלְכָל עֲבֹדָתָם וּבִשְׁמֹת תִּפְקְדוּ אֶת-כָּלִי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאָם:	32
33	This is the service of the families of the sons of Merari, according to all their service, in the tent of meeting, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.	זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֵרָרִי לְכָל-עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּיַד אִיתָמָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן:	ע"כ צחול
34	And Moses and Aaron and the princes of the congregation numbered the sons of the Kohathites by their families, and by their fathers' houses,	וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂאֵי הָעֵדָה אֶת-בְּנֵי הַקְּהָתִי לְמִשְׁפַּחְתָּם וּלְבֵית אֲבֹתָם:	34
35	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting.	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַד בֶּן-חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל-הָבָא לַעֲבֹד בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	35
36	And those that were numbered of them by their families were two thousand seven hundred and fifty.	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחְתָּם אֲלָפִים שֶׁבַע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים:	36

(32) ויתדתם ומיתריהם. של עמודים שהרי יתדות ומיתרים היו ויתדות ומיתרים העליונה ככלונסות וקונדיסין כמו ששנויה במלכת המשכן היו ליריעות ולקלעים מלמטה שלא תגזיזה הרוח ויתדות (פ"ה):

37	These are they that were numbered of the families of the Kohathites, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת הַקֹּהֲתִי כָּל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: (ס)	37
38	And those that were numbered of the sons of Gershon, by their families, and by their fathers' houses,	וּפְקוּדֵי בְנֵי גֶרְשׁוֹן לְמִשְׁפַּחֹתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם: וּמִנִּי בְנֵי גֶרְשׁוֹן לְזִרְעֵיהֶן וּלְבֵית אֲבֹתֵיהֶן:	38
39	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁין שָׁנָה כָּל־דָּאֲתִי לְחִילָא לְפֹלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:	39
40	even those that were numbered of them, by their families, by their fathers' houses, were two thousand and six hundred and thirty.	וַיְהִיו פְּקָדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים: וַהֲיוּ מִנִּיָּהֶן לְזִרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתֵיהֶן תְּרִין אֲלָפִין וּשְׁתֵּי מֵאוֹת וּתְלָתִין:	40
41	These are they that were numbered of the families of the sons of Gershon, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי גֶרְשׁוֹן כָּל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה: אֵלֶּה מִנִּיָּה זִרְעֵית בְּנֵי גֶרְשׁוֹן כָּל־דְּפֻלַּח בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי:	41
42	And those that were numbered of the families of the sons of Merari, by their families, by their fathers' houses,	וּפְקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי לְמִשְׁפַּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם: וּמִנִּיָּה זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי לְזִרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתֵיהֶן:	42
43	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁין שָׁנָה כָּל־דָּאֲתִי לְחִילָא לְפֹלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:	43
44	even those that were numbered of them by their families, were three thousand and two hundred.	וַיְהִיו פְּקָדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחֹתָם שְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וּמֵאוֹתָיִם: וַהֲיוּ מִנִּיָּהֶן לְזִרְעֵיהֶן תְּלָתָא אֲלָפִין וּמֵאוֹתָן:	44
45	These are they that were numbered of the families of the sons of Merari, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: אֵלֶּה מִנִּיָּה זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי בְּיַד דְּמֹשֶׁה:	45

46	All those that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron and the princes of Israel numbered, by their families, and by their fathers' houses,	כָּל־הַפְּקָדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנָשֵׂאֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַלְוִיִּם לְמִשְׁפַּחְתָּם וּלְבֵית אֲבֹתָם:	46
47	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered in to do the work of service, and the work of bearing burdens in the tent of meeting,	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלֹא בֶן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הָאָדָם לַעֲבֹד עֲבֹדָה וְעִבְדַּת מִשָּׁא בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	47
48	even those that were numbered of them, were eight thousand and five hundred and fourscore.	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים:	48
49	According to the commandment of the LORD they were appointed by the hand of Moses, every one to his service, and to his burden; they were also numbered, as the LORD commanded Moses.	עַל־פִּי יְהוָה פָּקַד אוֹתָם בְּיַד מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְעַל־מִשָּׁאוֹ וּפְקֻדָּיו אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)	49
V	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	שלישי
2	'Command the children of Israel, that they put out of the camp every leper, and every one that hath an issue, and whosoever is unclean by the dead;	צוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מִן־הַמַּחֲנֶה כָּל־צָרִיעַ וְכָל־זָב וְכָל טָמֵא לִנְפֶשׁ:	2
3	both male and female shall ye put out, without the camp shall ye put them; that they defile not their camp, in the midst whereof I dwell.'	מִזָּכָר עַד־נְקֵבָה תִּשְׁלְחוּ אֶל־מַחוּץ לַמַּחֲנֶה תִּשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת־מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם:	3

(47) עבודת עבודה. הוא השיר צמלתיס וכנורות שהיא עבודה לעבודה אחרת (ערכין יא, א): ועבודת משה. (לעיל א, נ) כמשמעו: (49) ופקדיו אשר צוה ה' את משה. ואותן הפקודים היו צמלתיס שנים שנה ועד בן חמשים: (2) צו את בני ישראל וגו'. פרשה זו נאמרה ציוס שהוקם המשכן ושמונה פרשיות נאמרו צו ציוס כדאיתא צמסכת גיטין צפרק הנזקין (ס, א-ב): וישלחו מן המחנה. שלש מחנות היו שם צמעת חנייתן. תוך הקלעים היא מחנה שכינה. חניית

הלויס סביב כמו שפורש צפרשת צמדצר סיני (לעיל א, נ) היא מחנה לוי. ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ארבע הרוחות היא מחנה ישראל. הצרוע נשתלח חוץ לכוץ. הזב מותר צמחנה ישראל ומשולח מן השתיס. וטמא לנפש מותר אף צשל לוי ולינו משולח אלא משל שכינה. וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות צמסכת פסחים (סז, א-ב): טמא לנפש. דמסאצ לטמי נפשא דאנשא אומר אני שהוא לשון עזמות אדם צלשון ארמי והרבה יש צצראשית רבה (י, א. כח, ב. עח, א. ועוד) אלדראנוס שחיק טמיא שחיק עזמות:

4	And the children of Israel did so, and put them out without the camp; as the LORD spoke unto Moses, so did the children of Israel.	וַיַּעֲשׂוּ-כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל-מַחֲוֶיז לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)
5	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:
6	Speak unto the children of Israel: When a man or woman shall commit any sin that men commit, to commit a trespass against the LORD, and that soul be guilty;	דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹ-אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאֵדָם לְמַעַל מַעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה הִנָּפֶשׁ הָהוּא:
7	then they shall confess their sin which they have done; and he shall make restitution for his guilt in full, and add unto it the fifth part thereof, and give it unto him in respect of whom he hath been guilty.	וְהִתְנַדְּוּ אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת-אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחִמִּישְׁתּוֹ יִסֵּף עָלָיו וְנָתַן לְאִשֶּׁר אָשָׁם לוֹ:
8	But if the man have no kinsman to whom restitution may be made for the guilt, the restitution for guilt which is made shall be the LORD's, even the priest's; besides the ram of the atonement, whereby atonement shall be made for him.	וְאִם-אֵין לְאִישׁ גָּאֹל לְהָשִׁיב הָאֲשָׁם אֵלָיו הָאֲשָׁם הַמּוֹשֵׁב לִיהוָה לַכֹּהֵן מִלֵּבד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכַּפֵּר-בּוֹ עָלָיו:
9	And every heave-offering of all the holy things of the children of Israel, which they present unto the priest, shall be his.	וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קֹדֶשֶׁי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה:
10	And every man's hallowed things shall be his: whatsoever any man giveth the priest, it shall be his.	וְאִישׁ אֶת-קֹדֶשָׁיו לוֹ יִהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר-יָתַן לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה: (פ)

(6) למעל מעל בחד. הרי חזר וכתב כאלו פרשת גזול ונשבע על שקר היא האמורה צפרשת ויקרא (ה, כא) ומעלה מעל זה וכחש צעמיתו וגו' ונשנית כאלו צשזיל שני דברים שנחמדו זה האחד שכתבו והחזרו לומר שאינו חייב חומש ואשם על פי עדים עד שיודה צדצר והשני על גזל הגר שהוא ניתן לכהנים (ספרי נשא 3):

(7) את אשמו בראשו. הוא הקרן שנשבע עליו (צ"ק קי, א):

(8) ואם אין לאיש גאל. שמת המוצע שהשביעו ואין לו יורשים: להשיב האשם אליו. כשנמלך זה להמודות על עונו ואמר רבותינו (ספרי נשא 7. צ"ק קט, א) וכי ישלך אדם בישראל שאין לו גואלים או בן או צא או אח או שאר דבר הקרוב

ממשפחת אציו למעלה עד יעקב אלא זה הגר שמת ואין לו יורשים: האשם המושב. זה הקרן והחומש (צ"ק קי, א):

לד' הכהן. קנאו השם ונתנו לכהן שצאיתו משמר (ספרי נשא 7. צ"ק קט, צ): מלבד איל הכפרים. האמור צוקרא (ה, כה) שהוא צריך להציא:

(9) וכל תרומה וגו'. אמר רבי ישמעאל וכי תרומה מקריבין לכהן והלא הוא המחזור אחריה לצית הגרנות ומה תלמוד לומר אשר יקריבו לכהן אלו הצבורים שנאמר צהם (שמות כג, יט) תציא צית ה' אלהיך ואיני יודע מה יעשה צהם תלמוד לומר לכהן לו יהיה צה הכתוב ולימד על הצבורים שיהיו נתנין לכהן (ספרי נשא ה):

11	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מִזְשָׁה לְמִימֶר:	רביעי ה
12	Speak unto the children of Israel, and say unto them: If any man's wife go aside, and act unfaithfully against him,	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי-תִשָּׁטֵה אִשְׁתּוֹ וּמַעַלָּה בּוֹ מַעַל:	12
13	and a man lie with her carnally, and it be hid from the eyes of her husband, she being defiled secretly, and there be no witness against her, neither she be taken in the act;	וְשָׁכַב אִישׁ אִתָּהּ שִׁכְבַּת-זָרָע וְנִגְעַל מֵעֵינַי אִשְׁוָה וְנִסְתָּרָה וְהָיָה נִטְמָאָה וְעַד אֵין בָּהּ וְהָיָה לֹא נִתְפָּשָׁה:	13
14	and the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be defiled; or if the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be not defiled;	וְעָבַר עָלָיו רוּחַ-קִנְאָה וְקִנְאָה אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהָיָה נִטְמָאָה אוֹ-עָבַר עָלָיו רוּחַ-קִנְאָה וְקִנְאָה אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהָיָה לֹא נִטְמָאָה:	14
15	then shall the man bring his wife unto the priest, and shall bring her offering for her, the tenth part of an ephah of barley meal; he shall pour no oil upon it, nor put frankincense thereon; for it is a meal-offering of jealousy, a meal-offering of memorial, bringing iniquity to remembrance.	וַיָּבִיאוּ הָאִישׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ אֶל-הַכֹּהֵן וְהָבִיאוּ אֶת-קָרְבָּנָהּ עֲשִׂירֵת הָאִיפָה קֶמַח שְׁעָרִים לֹא-יִצֶק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא-יִתֵּן עָלָיו לִבְנֹה כִּי-מִנְחַת קִנְאָה הִוא מִנְחַת זִכְרוֹן מִזִּכְרֹת עֹון:	15

ומעלה בו מעל. ומהו המעל:

(13) ושכב איש אתה. איש פרט לקטן ומי שאינו איש (סוטה כח. תנחומא נשא ו. ספרי ז): אתה שכבת זרע. שכיבתה פוסלת אותה ואין שכיבת אחרתה פוסלת אותה כמעשה בשמי אחרות שהיו דומות זו לזו (יצמות לה. תנחומא שם): ונעלם מעיני אישה. פרט לקומא האס היה רואה ומעמעם (ס"א ומעלים) אין המיס צודקין אותה (סוטה כז. ספרי ז. תנחומא ז): ונסתרה. שיעור שתראה לטומאת ציאה: ועד אין בה. האס יש זה אפילו עד אחד שאמר נטמאת לא היתה שותה (סוטה ג, ג. לא, ג): ועד אין בה. בטומאה אכל יש עדים לסתירה (שם ג, ג): נתפשה. נאנסה כמו (דברים כב, כח) ותפשה ושכב עמה (ספרי ז): (14) ועבר עליה. קודם לסתירה: רוח קנאה וקנא. פירשו רבותינו (סוטה ג, א) לשון התראה שמתרה זה אל תסתרי עם איש פלוני: והיא נטמאה או עבר עליה וגר. כלומר הוא התרה זה ועברה על התראתו ואין ידוע אס נטמאה אס לא:

(10) ואיש את קדשיו לו יהיו. לפי שנאמרו מתנות כהונה ולויה יכול יצואו ויטלוס בזרוע תלמוד לומר ואיש את קדשיו לו יהיו מגיד שטובת הנאתן לבעלים (שם ו) ועוד מדרשים הרבה דרשו זו בספרי. ומדרש אגדה (תנחומא ראה י) ואיש את קדשיו לו יהיו מי שמעבד מעשרותיו ואינו נותן לו יהיו המעשרות סוף שאין שדהו עושה אלא אחד מעשר שהיתה למודה לעשות: איש אשר יתן לכהן. מתנות הראויות לו: לו יהיה. ממון הרבה (זכרות סג, א): (12) איש איש כי תשטה אשתו. מה כתוב למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיו אס אתה מעבד מתנות הכהן חייך שתזטרך לצא אללו להציא לו את הסוטה (שם): איש איש. ללמדך שמועלת בשמים צאים מלחמה של מעלה ואישה מלמטה (תנחומא נשא א): כי תשטה אשתו. שנו רבותינו (שם) אין המנאפין נואפין עד שתכנס בהן רוח שטות דכתיב כי תשטה וכתיב זו (משלי ו, לב) נואף אשה חסר לב. ופשוטו של מקרא כי תשטה תט מדרכי זניעות ותחשד בעיניו כמו (שם ד, טו) שטה מעליו ועבור (שם ז, כה) אל ישט אל דרכיה לנך:

16	And the priest shall bring her near, and set her before the LORD.	וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהִעֲמָדָהּ לִפְנֵי יְהוָה: וְיִקְרִיב יְתָהּ כֹּהֵנָּה וְיִקְיָמֶנָּה קֳדָם יי:	16
17	And the priest shall take holy water in an earthen vessel; and of the dust that is on the floor of the tabernacle the priest shall take, and put it into the water.	וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם קִדְשִׁים בְּכֵל־חָרָשׁ וּמִן־הָעֹפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּסָּרֶקֶעַ הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל־הַמַּיִם: וְיֹסֵב כֹּהֵנָּה מִי כִיּוֹר בְּמָאֵן דְּחֹסֶף וּמִן עֹפָרָא דִּיהִי בְּאִיסוּרֵי מִשְׁכָּנָא יֹסֵב כֹּהֵנָּה וְיִתִּין לְמֵיא:	17
18	And the priest shall set the woman before the LORD, and let the hair of the woman's head go loose, and put the meal-offering of memorial in her hands, which is the meal-offering of jealousy; and the priest shall have in his hand the water of bitterness that causeth the curse.	וְהִעֲמִיד הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וּפָרַע אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזִּכְרוֹן מִנְחַת קִנְאָת הָאִשָּׁה וּבִידָהּ הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים: וְיָקִים כֹּהֵנָּה יָת אֶתְתָּא קֳדָם יי וּפָרַע יָת רִישָׁא דְּאֶתְתָּא וְיִתִּין עַל יָדָהּ יָת מִנְחַת דְּכִרְנָא מִנְחַת קִנְאָתָא הִיא וּבִידָא דְּכִהֵנָּה יִהוֹן מֵיא מְרִירָא מְלֻטְיָא:	18
19	And the priest shall cause her to swear, and shall say unto the woman: 'If no man have lain with thee, and if thou hast not gone aside to uncleanness, being under thy husband, be thou free from this water of bitterness that causeth the curse;	וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל־הָאִשָּׁה אִם־לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתְּךָ וְאִם־לֹא שָׁטִית טְמֵאָה תַּחַת אִישְׁךָ הִנְקִי מִמֵּי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה: וְיוֹמִי יְתָה כֹּהֵנָּה וְיִימַר לְאֶתְתָּא אִם לֹא שָׁכִיב גִּבְרַי יְתִיד וְאִם לֹא סָטִית לְאַסְתָּאבָּא בְּרַ מִבְּעֻלֶיךָ הִנֵּי זָכָאָה מִמֵּיא מְרִירָא מְלֻטְיָא הָאֵלֶּין:	19
20	but if thou hast gone aside, being under thy husband, and if thou be defiled, and some man have lain with thee besides thy husband—	וְאִתְּ כִי שָׁטִית תַּחַת אִישְׁךָ וְכִי נִטְמָאת וְיִתֵּן אִישׁ בְּיָדְךָ שָׁכַבְתְּוּ מִבְּעֻדֶיךָ אִישְׁךָ: וְאֶת אַרְי סָטִית בְּרַ מִבְּעֻלֶיךָ וְאַרְי אֶסְתָּאבָּת וְיִהִב גִּבְרַ בְּיָדְךָ יָת שָׁכַבְתִּיהּ בְּרַ מִבְּעֻלֶיךָ:	20

(15) קמח. שלא יהא מסלת (ספרי נשא ח): שעורים. ולא חטים היא עשמה מעשה זהמה וקרצנה מכלל זהמה (סוטה טו, ג. ספרי טס): לא יצק עליו שמן. שלא יהא קרצנה מהדור שהשמן קרוי אור והיא עשמה צחשן (סוטה טו, א. תנחומא נשא ג): ולא יתן עליו לבנה. שהאמהות נקראות לבונה שנאמר (שיר ד, ו) אל גבעת הלבונה והיא פירשה מדרכיהן (סוטה ה. תנחומא טס): כי מנחת קנאת הוא. הקמח הזה. קמח לשון זכר: מנחת קנאת. מעוררת עליה שחי קנאות קנאת המקום וקנאת הצעל (ספרי ח): (17) מים קדשים. שקדשו כזיור (טס י. כחוצות עג. סוטה טו, ג) לפי שנעשה הכיור מנחת מראות הזבחות וזו פירשה מדרכיהן שהיו נזעלות לזעליהן צמזמרים תחת התפוח וזו קלקלה לאחר תדק צו (תנחומא פקודי ט): בכלי חרש. היא השקפה את הנואף יין משוצה צכוסות משוצחים לפיכך תשתה מים המרים במקידה צויה של חרס (סוטה ז): (18) והעמיד הכהן וגו'. והלא כצר נאמר והעמידה לפני

ה' אלא מסיעין היו אותה ממקום למקום כדי ליגעה ותטורף דעתה ותודה (טס ח, א): ופרע. סותר את קליעת שיערה כדי לצותה מכאן לצנות ישראל שגלוי הראש גנאי להן (טס יד. כחוצות עג, א. ספרי): לפני ה'. צשער נקנור הוא שער העזרה המזרחי דרך כל הנכנסים (ספרי. סוטה ז, א): ונתן על כפיה. ליגעה אולי מטורף דעתה ותודה ולא ימחה טס המיוחד על המים (טס יד, א). המרים. על טס סופן שהם מרים לה (ספרי נשא יא): המאדרים. המחסרים אותה מן העולם לשון (יחזקאל כח, כד) סילון ממאיר ולא יתכן לפרש מים ארוכים שהרי קדושים הן ולא ארוכים כתב הכחוש אלא מאדרים את אחרים ואף אונקלוס לא תרגם ליטיא אלא מלטיא שמראות קללה בגופה של זו:

(19) והשביע וגו'. ומה היא השצועה אם לא שכב הנקי היא אם שכב חנקי (ס"א לא חנקי) שמכלל לאו אתה שומע הן אלא שמעוה לפתוח צדיני נפשות תחלה לזכות:

(20) ואת כי שטית. כי משמש בלשון חס:

21	then the priest shall cause the woman to swear with the oath of cursing, and the priest shall say unto the woman—the LORD make thee a curse and an oath among thy people, when the LORD doth make thy thigh to fall away, and thy belly to swell;	וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה בְּשִׁבְעַת הָאֱלֹהִים וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה יְהוָה יִהְיֶה אוֹתְךָ לְאֵלֶּה וּלְשִׁבְעָה בְּתוֹךְ עַמֶּךָ בָּתֵּת יְהוָה אֶת־יֶרֶכְךָ נֹפֶלֶת וְאֶת־בִּטְנְךָ צֹבָה:
22	and this water that causeth the curse shall go into thy bowels, and make thy belly to swell, and thy thigh to fall away; and the woman shall say: 'Amen, Amen.'	וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמַעְיָד לְצָבוֹת בֶּטֶן וּלְנֹפֶל יֶרֶךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן:
23	And the priest shall write these curses in a scroll, and he shall blot them out into the water of bitterness.	וְכָתַב אֶת־הָאֱלֹת הַכֹּהֵן בְּסֵפֶר וּמָחָה אֶל־מֵי הַמָּרִים:
24	And he shall make the woman drink the water of bitterness that causeth the curse; and the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter.	וְהִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים וּבָאוּ בָּהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים:
25	And the priest shall take the meal-offering of jealousy out of the woman's hand, and shall wave the meal-offering before the LORD, and bring it unto the altar.	וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקְּנָאֹת וְהִנִּיף אֶת־הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ:

כשהוא אומר את ירכך ונפלת ואת בטןך צבה הרי של נבעלת אמור (סוטה כח, א): אמן אמן. קבלת שבועה אמן על האלה אמן על השבועה אמן אם מאיש זה אמן אם מאיש אחר אמן שלא שטייתי ארוסה ונשואה שומרת יבם וכנוסה (שם יח, א):

(24) והשקה את האשה. אין זה סדר המעשה שהרי בתחלה הקריב מנחתה אלא הכתוב מבשרך שכשישקנה יצאו לה למרים לפי שנאמר בטן וירך מנין לשאר כל הגוף תלמוד לומר וצאו זה בכולה אם כן מה תלמוד לומר בטן וירך לפי שהן התחילו צעצירה תחלה לפיכך התחיל מהם הפורענות (שם ח, ב): למורים. להיות לה רעים ומרים:

(25) והניף. מוליך ומביא מעלה ומוריד ואף היא מניפה עמו שידה למעלה מידו של כהן (שם יט, א): והקריב אותה. זו היא הגשתה בקרן דרומית מערבית של מזבח קודם קמיצה כשאר מנחות (שם יד, ב):

(21) בשבעת האלה. שבועה של קללה. יתן ה' אותך לאלה וגו'. שיהיו הכל מקללין בך יצואך כדרך שצא לפלונית: ולשבעה. שיהיו הכל נשבעין בך לא יארע לי כדרך שאירע לפלונית וכן הוא אומר (ישעיה סה, טו) והנחתם שמכם לשבועה לצחירי שהצדיקים נשבעים צפורענותן של רשעים וכן לענין הצרכה (צראשית יב, ג) ונצרכו וגו' (שם מח, כ) כך יצרך ישראל לאמר (סוטה יח. שבעות כד): את ירכך. בקללה הקדים ירך לבטן לפי שזה התחילה צעצירה תחלה: צבה. כתרגומו נפוחה:

(22) לצבות בטן. כמו להצבות בטן זהו שמוש פתח שהלמד נקודה צו וכן (שמות יג, כא) לנחותם הדרך (דברים א, לג) לראותם כדרך אשר תלכו זה וכן לנפיל ירך להנפיל ירך שהמים מזכים את הצטן ומפילים את הירך: לצבות בטן ולנפול ירך. צטנו וירכו של צועל או אינו אלא של נבעלת

26	And the priest shall take a handful of the meal-offering, as the memorial-part thereof, and make it smoke upon the altar, and afterward shall make the woman drink the water.	וְקִמָּץ הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אֶזְכָּרְתָּהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּיחַ וְאַחֲרַיִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־הַמַּיִם:	26
27	And when he hath made her drink the water, then it shall come to pass, if she be defiled, and have acted unfaithfully against her husband, that the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter, and her belly shall swell, and her thigh shall fall away; and the woman shall be a curse among her people.	וְהִשְׁקָה אֶת־הַמַּיִם וְהִיְתָה אִם־נִטְמָאָה וְתָמַעַל מֵעַל בְּאִשְׁהָ וּבָאוּ בָּהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמַלְאִים וְצִבְתָּה בִטְנָהּ וּנְפִלָה יֶרֶכָּהּ וְהִיְתָה הָאִשָּׁה לְאַלָּה בְּקֶרֶב עַמָּהּ:	27
28	And if the woman be not defiled, but be clean; then she shall be cleared, and shall conceive seed.	וְאִם־לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה וְטָהֳרָה הָיָא וְנִקְתָּה וְנִזְרַעָה זָרַע:	28
29	This is the law of jealousy, when a wife, being under her husband, goeth aside, and is defiled;	זֹאת תוֹרַת הַקְנָאֹת אֲשֶׁר תִּשְׁטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה:	29
30	or when the spirit of jealousy cometh upon a man, and he be jealous over his wife; then shall he set the woman before the LORD, and the priest shall execute upon her all this law.	אִזְ אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קְנָאָה וְקָנָא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִעֲמִיד אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וַעֲשֵׂה לָּהּ כַּכֵּן אֶת־כָּל־תּוֹרָה הַזֹּאת:	30
31	And the man shall be clear from iniquity, and that woman shall bear her iniquity.	וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעֲוֹן וְהָאִשָּׁה תְּהוּא תִשָּׂא אֶת־עֲוֹנָהּ: (פ)	31
VI	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	*ה

(26) אזכרתה. הוא הקומץ שעל ידי הקטרתו המנחה צאה לזכרון לגבוה (ספרי נשא יז):
 (27) והשקה את המים. לרבות שאם אמרה איני שותה לאחר שנמחקה המגלה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחא אלא אם כן אמרה טמאה אני (סוטה כז): וצבחה בשנה וגו'. אף על פי שצקללה הזכיר ירך תחלה המים אינן צודקין אלא כדרך כניסתן זה: והיתה האשה לאלה. כמו שפירשתי שיהיו הכל אלין זה: בקרב עמה. הפרש יש בין אדם המתנוול במקום שניכר לאדם המתנוול במקום

שאינו ניכר (ספרי יד):
 (28) ואם לא נטמאה האשה. צטירה זו: וטהורה היא. ממקום אחר: ונקתה. ממים המאכילים ולא עוד אלא ונזרעה זרע אם היתה יולדת לצער תלד צריות אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים (שם יט. סוטה כו, א):
 (30) או איש. כמו (שמות כא, לו) או נודע כלומר אם איש קנאי הוא לכך והעמיד את האשה:
 (31) ונקה האיש מעון. אם צדקה המים אל ידאג לומר חצתי צמיתתה נקי הוא מן העונש. דבר אחר משישקנה תהא עליו צהיתר ונקה מעון שהסוטה אסורה לבעלה (ספרי כא):

<p>2 Speak unto the children of Israel, and say unto them: When either man or woman shall clearly utter a vow, the vow of a Nazirite, to consecrate himself unto the LORD,</p>	<p>מִלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן גִּבֹּר אוֹ אִתָּא אָרִי יִפְרִישׁ לְמַדֵּר נִדֵּר נְזִיר לְמַדֵּר קִדְּשׁ יְיָ</p>	<p>2 דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ-אִשָּׁה כִּי יִפְלֹא לְנִדֵּר נִדֵּר נְזִיר לְהִתְּנֶה:</p>
<p>3 he shall abstain from wine and strong drink: he shall drink no vinegar of wine, or vinegar of strong drink, neither shall he drink any liquor of grapes, nor eat fresh grapes or dried.</p>	<p>מִחֲמַר חֲדָת וְעֵתִיק יִזָּר חַל דְּחֲמַר חֲדָת וְחַל דְּחֲמַר עֵתִיק לֹא יִשְׁתֵּי וְכָל מִתְּרוֹת עֲנָבִין לֹא יִשְׁתֵּי וְעֲנָבִין רְטִיבִין וְיִבְשִׁין לֹא יִכּוּל:</p>	<p>3 מִיַּיִן וּשְׂכָר נְזִיר חֲמֹץ גֵּינ וְחֲמֹץ שְׂכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל-מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֲנָבִים לֶחִים וְיִבְשִׁים לֹא יֹאכַל:</p>
<p>4 All the days of his Naziriteship shall he eat nothing that is made of the grape-vine, from the pressed grapes even to the grapestone.</p>	<p>כָּל יְמֵי נְזִרְיָה מִכָּל דִּיתְעִבִיד מִגִּפְנָא דְּחֲמִרָא מִפְּרָצְנִין וְעַד עֲצוּרִין לֹא יִכּוּל:</p>	<p>4 כָּל יְמֵי נְזָרוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגִּפֶּן חֲזִין מִחֲרָצִנִים וְעַד-זֶג לֹא יֹאכַל:</p>
<p>5 All the days of his vow of Naziriteship there shall no razor come upon his head; until the days be fulfilled, in which he consecrateth himself unto the LORD, he shall be holy, he shall let the locks of the hair of his head grow long.</p>	<p>כָּל יְמֵי נִדֵּר נְזִרְיָה מִסַּפֵּר לֹא יַעֲבֹר עַל רִישָׁה עַד מִשְׁלָם יְוִמָּא דְּנְזִיר קִדְּשׁ יְיָ קֳדִישׁ יְהִי וְרַבִּי פִירוּעַ שְׁעַר רִישָׁה:</p>	<p>5 כָּל-יְמֵי נִדְּרֵי תַעֲר לֹא- יַעֲבֹר עַל-רֹאשׁוֹ עַד-מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר-יִזְרֵל לְהִתְּנֶה קִדְּשׁ יְהִי גִדֵּל פְּרָעַ שְׁעַר רֹאשׁוֹ:</p>
<p>6 All the days that he consecrateth himself unto the LORD he shall not come near to a dead body.</p>	<p>כָּל יְוִמִין דְּנְזִיר קִדְּשׁ יְיָ עַל נַפְשַׁת מֵיתָא לֹא יֵיעוּל:</p>	<p>6 כָּל-יְמֵי הַזִּיר לְהִתְּנֶה עַל-גֶּפֶשׁ מֵת לֹא יִבֹּא:</p>
<p>7 He shall not make himself unclean for his father, or for his mother, for his brother, or for his sister, when they die; because his consecration unto God is upon his head.</p>	<p>לְאַבּוּהִי וּלְאִמִּיהּ לְאַחֵיהִי וּלְאִחֻתִּיהּ לֹא יִסְתָּאב לְהוֹן בְּמוֹתָהוֹן אָרִי נִזְרָא דְּאִלְהִיָּה עַל רִישָׁה:</p>	<p>7 לְאַבּוֹ וּלְאִמּוֹ לְאַחִיו וּלְאִחֻתּוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמוֹתָם כִּי נִזְר אֱלֹהֵיו עַל-רֹאשׁוֹ:</p>
<p>8 All the days of his Naziriteship he is holy unto the LORD.</p>	<p>כָּל יְוִמֵי נְזִרְיָה קֳדִישׁ הוּא קִדְּשׁ יְיָ:</p>	<p>8 כָּל יְמֵי נְזָרוֹ קִדְּשׁ הוּא לְהִתְּנֶה:</p>

- (2) כי יפלא. יפריש למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין שהוא מזיא לידי ניאוף (סוטה ב, א): נדר נזיר. אין נזירה בכל מקום אלא פרישה אף כאן שפירש מן היין: להזיר לה. להבדיל עצמו מן היין לשם שמים (נדרים ט, ב. ספרי כב): (3) מין ושכר. כתרומתו מחמיר חמור עתיק שהיין משכר כשהוא יסן: וכל משרת. לשון צניעה צמים או צל משרקה וצלשון משנה יש הרבה אין שורין דיו וסממנים (שבת יז, ב) נזיר ששרה פתו ציין (נזיר לד, ב):
- (4) חרצנים. הם הגרעינים: זג. הם הקליפות שמצחין שחרצנים צחוק כענבל צוזג (ספרי כד. נזיר סם): (5) קדש יהיה. השער שלו לגדל הפרע של שער ראשו (ספרי: פרע. נקוד פתח קטן (סגול) לפי שהוא דבוק לשער ראשו פרע של שער ופירוש של פרע גידול של שער וכן (ויקרא כא, י) את ראשו לא יפרע ואין קרוי פרע פחות מל' יום: (8) כל ימי נזרו קדוש הוא. זו קדושת הגוף (ספרי כז) מליטמא למתים:

- 9 And if any man die very suddenly beside him, and he defile his consecrated head, then he shall shave his head in the day of his cleansing, on the seventh day shall he shave it.
- 9 וְכִי־יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פֶּתָאִם וְטָמֵא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם טָהַרְתּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְגִלַּחְנוּ:
- 10 And on the eighth day he shall bring two turtledoves, or two young pigeons, to the priest, to the door of the tent of meeting.
- 10 וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֶל־הַפֶּתַח אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
- 11 And the priest shall prepare one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, and make atonement for him, for that he sinned by reason of the dead; and he shall hallow his head that same day.
- 11 וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל־הַנֶּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת־רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא:
- 12 And he shall consecrate unto the LORD the days of his Naziriteship, and shall bring a he-lamb of the first year for a guilt-offering; but the former days shall be void, because his consecration was defiled.
- 12 וְהִזִּיר לַיהוָה אֶת־יָמָיו נִזְרוֹ וְהָבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן־שָׁנָתוֹ לְאֲשֶׁם וְהִיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ:
- 13 And this is the law of the Nazirite, when the days of his consecration are fulfilled: he shall abring it unto the door of the tent of meeting;
- 13 וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר בַּיּוֹם מְלֹאת יָמָיו נִזְרוֹ יָבִיא אֹתוֹ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
- 14 and he shall present his offering unto the LORD, one he-lamb of the first year without blemish for a burnt-offering, and one ewe-lamb of the first year without blemish for a sin-offering, and one ram without blemish for peace-offerings,
- 14 וְהִקְרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ לַיהוָה כֶּבֶשׂ בֶּן־שָׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לְעֹלָה וְכִבְשָׂה אֶחָת בֶּת־שָׁנָתָהּ תְּמִימָה לְחַטָּאת וְאַיִל־אֶחָד תָּמִים לְשָׁלָמִים:

(9) פתע. זה אונס: פתאום. זה שוגג (ספרי כח) ויש אומרים פתע פתאום דבר אחד הוא מקרה של פתאום: וכי ימות מת עליו. צאהל שהוא צו: ביום טהרתו. ציוס הזיתו או אינו צלל צשמיני שהוא טהור לגמרי תלמוד לומר ציוס השציעי אי שציעי יכול אפילו לא הזה תלמוד לומר ציוס טהרתו (שם):

(10) וביום השמיני יבא שתי תרים. להוציא את השציעי או אינו צלל להוציא את השציעי קבע זמן לקרבין וקבע זמן למקריבין מה קרבין הכשיר שמיני ומשמיני והלאה (ויקרא כב, כז) אף מקריבין שמיני ומשמיני והלאה (ספרי כט):

(11) מאשר חטא על הנפש. שלא נזהר מטומאת המת רצי אלעזר הקפר אומר שציער עצמו מן היין (שם ל): וקדש את ראשו. לחזור ולהחיל מניין נזירותו (שם):

(12) והזיר לה' את ימי נזרו. יחזור וימנה נזירותו כצחלה: והימים הראשונים יפלו. לא יעלו מן המנין:

(13) יביא אותו. יביא את עצמו וזה אחד משלשה אחים שהיה רצי ישמעאל דורש כן כיולא צו (ויקרא כב, טז) והשיאו אותם עון אשמה את עצמם כיולא צו (דברים לד, ו) ויקבור אותו צגי הוא קבר את עצמו (ספרי לב):

15	and a basket of unleavened bread, cakes of fine flour mingled with oil, and unleavened wafers spread with oil, and their meal-offering, and their drink-offerings.	וְסֵל מִצּוֹת סֵלֶת חֲלֹת בְּלוּלֹת בְּשֶׁמֶן וּרְקִיקֵי מִצּוֹת מְשֻׁחִים בְּשֶׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם: וּסֵל פֶּטִיר סֹלֶת גְּרִיזִין דְּפִילִין בְּמִשְׁחָה וְאַסְפּוּגִין פֶּטִירִין דְּמִשְׁחִין בְּמִשְׁחָה וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵיהוֹן:
16	And the priest shall bring them before the LORD, and shall offer his sin-offering, and his burnt-offering.	וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה וַעֲשֶׂה אֶת־חַטָּאתוֹ וְאֶת־עֹלֹתוֹ: וְיִקְרִיב כֹּהֵנָא קֹדֶם יי וְיַעֲבִיד יֵת חַטָּתִיה וְיֵת עֲלֹתֶיהָ:
17	And he shall offer the ram for a sacrifice of peace-offerings unto the LORD, with the basket of unleavened bread; the priest shall offer also the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְאֶת־הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סֵל הַמִּצּוֹת וַעֲשֶׂה הַכֹּהֵן אֶת־מִנְחָתוֹ וְאֶת־נִסְכּוֹ: וְיֵת דְּכֹרָא יַעֲבִיד נִכְסֵת קוֹדֶשִׁיא קֹדֶם יי עַל סֵלָא דְּפֶטִירִיא וְיַעֲבִיד כֹּהֵנָא יֵת מִנְחָתֶיהָ וְיֵת נִסְכֶיהָ:
18	And the Nazirite shall shave his consecrated head at the door of the tent of meeting, and shall take the hair of his consecrated head, and put it on the fire which is under the sacrifice of peace-offerings.	וְגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת־רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת־שַׁעֲרֵי רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר־ תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים: וְיִגְלַח נִזְירָא בְּתַרְעָא מִשְׁכָּן זִמְנָא יֵת רִישׁ נִזְרִיה וְיִסַּב יֵת שַׁעֲרֵי רִישׁ נִזְרִיה וְיָתִין עַל אִשְׁתָּא דְּתַחוּת דְּיֹדָא דְּנִכְסֵת קוֹדֶשִׁיא:
19	And the priest shall take the shoulder of the ram when it is sodden, and one unleavened cake out of the basket, and one unleavened wafer, and shall put them upon the hands of the Nazirite, after he hath shaven his consecrated head.	וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַזֵּרֵעַ בְּשֻׁלְחָה מִן־הָאֵיל וְחֲלֹת מִצָּה אַחַת מִן־ הַסֵּל וּרְקִיק מִצָּה אֶחָד וְנָתַן עַל־כַּפֵּי הַנָּזִיר אַחֲרֵי הַתְּגַלְחָתוֹ אֶת־נִזְרוֹ: וְיִסַּב כֹּהֵנָא יֵת דְּרֹעָא בְּשֻׁלְחָא מִן דְּכֹרָא וְגִרִיצָתָא פֶּטִירָתָא חֲדָא מִן סֵלָא וְאַסְפּוּג פֶּטִיר חַד וְיָתִין עַל יְדֵי נִזְירָא בְּתַר דִּיגִלַּח יֵת נִזְרִיה:
20	And the priest shall wave them for a wave-offering before the LORD; this is holy for the priest, together with the breast of waving and the thigh of heaving; and after that the Nazirite may drink wine.	וְהִנִּיף אוֹתָם הַכֹּהֵן וְתִנּוּפָהּ לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ הוּא לַכֹּהֵן עַל חֻזָּה תִּנּוּפָהּ וְעַל שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְאַחֲרֵי יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר יין: וְיִרִים יֵתָהוֹן כֹּהֵנָא אֲרָמָא קֹדֶם יי קוֹדֶשׁא הוּא לַכֹּהֵנָא עַל חֲדָיא דְּאַרְמוּתָא וְעַל שְׁקָא דְּאַפְרָשִׁיתָא וּבְתַר כֵּן יִשְׁתֵּי נִזְירָא חֲמָרָא:

- (15) ומנחתם ונסכיהם. של עולה ושלמים לפי שהיו בכלל ויאלו לידון בדבר חדש שיטעניו לחם החזירין לכללן שיטעניו נסכים כדן עולה ושלמים (שם לד): חלות בלולות ורקימי מצות. עשר מכל מין (מנחות עח, א):
- (17) זבח שלמים ליה' על סל המצות. ישחט את השלמים על מנת לקדש את הלחם (שם מו, ב): את מנחתו ואת נסכו. של איל:
- (18) וגלח הנזיר פתח אהל מועד. יכול יגלח בעזרה הרי זה דרך בזיון אלא וגלח הנזיר לאחר שחיטת השלמים שכתוב בהן (ויקרא ג, ב) ושחטו פתח אהל מועד (ספרי לה): אשר
- תחת זבח השלמים. תחת הדוד שהוא מנשנן צו לפי ששלמי נזיר היו ממנשנן בעזרה שזריך ליטול הכהן הזרוע אחר שנתנשנן ולהניף לפני ה':
- (19) הזרוע בשלה. לאחר שנתנשלה (שם לו):
- (20) קדש הוא לכהן. החלה והרקיק והזרוע תרומה הן לכהן: על חזה התנופה. מלכד חזה ושוק הראויס לו מכל שלמים מוסף על שלמי נזיר הזרוע הזה לפי שהיו שלמי נזיר בכלל ויאלו לידון בדבר החדש להפרשת זרוע הושרך להחזירין לכללן לידון אף חזה ושוק (שם לו):

<p>21 This is the law of the Nazirite who voweth, and of his offering unto the LORD for his Naziriteship, beside that for which his means suffice; according to his vow which he voweth, so he must do after the law of his Naziriteship.</p>	<p>זאת תורת הנזיר אשר ידר קרבנו ליהוה על-נזרו מלבד אשר-תשיג ידו כפי נדרו אשר ידר כן יעשה על תורת נזרו: (פ)</p>
<p>22 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וידבר יהוה אל-משה לאמר: ומליל יי עם משה למימר:</p>
<p>23 'Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye shall bless the children of Israel; ye shall say unto them:</p>	<p>דבר אל-אהרן ואל-בניו לאמר כה תברכו את-בני ישראל אמור להם: (ס)</p>
<p>24 The LORD bless thee, and keep thee;</p>	<p>יברכה יהוה וישמרה: (ס) וברכה יי ויטרה:</p>
<p>25 The LORD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;</p>	<p>יאר יהוה פניו אליך ויחנה: (ס) ינהר יי שכינתיה לותך וירחים יתך:</p>
<p>26 The LORD lift up His countenance upon thee, and give thee peace.</p>	<p>ישא יהוה פניו אליך וישם לך שלום: (ס) יסב יי אפיה לותך וישני לך שלום:</p>
<p>27 So shall they put My name upon the children of Israel, and I will bless them.'</p>	<p>ושמו את-שמי על-בני ישראל ואני אברכם: (ס) וישוו ית ברכת שמי על בני ישראל ואנא אברכנו:</p>
<p>VII And it came to pass on the day that Moses had made an end of setting up the tabernacle, and had anointed it and sanctified it, and all the furniture thereof, and the altar and all the vessels thereof, and had anointed them and sanctified them;</p>	<p>חמישי ויהי ביום כלות משה להקים את-המשכן וימשח אתו ויקדש אתו ואת-כל-כליו ואת-המזבח ואת-כל-כליו וימשחם ויקדש אתם:</p>

מתנה לעדו אינו יכול לשמרו מכל אדם וכיון שבאים לסטים עליו ונוטלין אותה ממנו מה הנאה יש לו במתנה זו אבל הקצ"ה הוא הנותן הוא השומר (תנחומא י). והרבה מדרשים דרשו זו בספרי:

(25) יאר ה' פניו אליך. יראה לך פנים שוקקות פנים זהובות (ספרי מא. תנחומא י): ויחנה. יתן לך חן (ספרי שס):

(26) ישא ה' פניו אליך. יכבש כעסו (צמ"ר יא, ז):

(27) ושמו את שמי. יברכום בשם המפורש (ספרי מג): ואני אברכם. לישראל ואסכים עם הכהנים. דבר אחר ואני אברכם לכהנים (חולין מט, א):

(21) מלבד אשר תשיג ידו. שאם אמר הריני נזיר על מנת לגלח על ק' עולות ועל ק' שלמים: כפי נדרו אשר ידר כן יעשה. מוסף על תורת נזרו (שם לח). על תורת הנזיר מוסף ולא יחסר שאם אמר הריני נזיר חמש נזירות על מנת לגלח על ג' זהמות הללו אין אני קורא זו כאשר ידור כן יעשה: (23) אמור להם. כמו זכור שמור בלע"ז דינטי: אמור להם. שיהיו כולם שומעים (שם לט): אמור. מלא לא תזכרם בחפזון ובהלות אלא בכוונה ובלב שלם (במדבר רבא. תנחומא י):

(24) יברכה. שיתברכו נכסין (ספרי מ. תנחומא י): שלא יבאו עליך שודדים ליטול ממנון שהנותן

2 that the princes of Israel, the heads of their fathers' houses, offered—these were the princes of the tribes, these are they that were over them that were numbered.	וַיָּקִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רִאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָהֶן אֲנֹנִי רִבְרִי שִׁבְטָא אֲנֹנִי דְקָמִין עַל מִנְיָא:	2 וַיָּקִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רִאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם הֵם נְשִׂאֵי הַמִּטָּה הֵם הַעֲמִידִים עַל-הַפְּקָדִים:
3 And they brought their offering before the LORD, six covered wagons, and twelve oxen: a wagon for every two of the princes, and for each one an ox; and they presented them before the tabernacle.	וַאֲבִיתָאוּ יֵת קוֹרְבָנֵהוֹן לְקֹדֶם יְיָ שֵׁת עֹגֶלָן כֹּד מִחֻפִּין וְתָרִי עֶשֶׂר תּוֹרִין עֹגֶלְתָּא עַל תְּרִין רִבְרִבָּא וְתוֹרָא לְחֹד וְקָרִיבוּ יְתֵהוֹן לְקֹדֶם מִשְׁכָּנָא:	3 וַיָּבִיאוּ אֶת-קֹרְבָנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ-עֹגֶלֹת צֹב וּשְׁנֵי עֶשֶׂר בָּקָר עֹגֶלָה עַל-שְׁנֵי הַנְּשִׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד וַיָּקִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן:
4 And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:	4 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
5 'Take it of them, that they may be to do the service of the tent of meetings; and thou shalt give them unto the Levites, to every man according to his service.'	סָב מִנְהוֹן וַיְהוֹן לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחֹן מִשְׁכָּן זְמָנָא וְתַתִּין יְתֵהוֹן לְלִיּוֹנָי גִּבְר כְּמִסַּת פּוֹלְחָנִיה:	5 קַח מֵאֹתָם וְהָיוּ לְעֹבְדֵי אֶת-עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְנִתְּנָה אוֹתָם אֶל-הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבֹדָתוֹ:
6 And Moses took the wagons and the oxen, and gave them unto the Levites.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הָעֹגֶלֹת וְאֶת-הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל-הַלְוִיִּם:	6 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הָעֹגֶלֹת וְאֶת-הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל-הַלְוִיִּם:
7 Two wagons and four oxen he gave unto the sons of Gershon, according to their service.	אֶתוֹ שְׁתֵּי הָעֹגֶלֹת וְאֶת אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּפִי עֲבֹדָתָם:	7 אֶתוֹ שְׁתֵּי הָעֹגֶלֹת וְאֶת אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּפִי עֲבֹדָתָם:

והיו מוכים עליהם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל וגו' (ספרי מה): הם העומדים על הפקודים. שעמדו עם משה ואהרן כשמנו את ישראל שנאמר (במדבר א, ז) ואתכם יהיו וגו': (3) שש עגלות צב. אין צב אלא מחופים וכן (ישעיה סו, כ) צבאים וצפרדעים (ספרי שם) עגלות מכוסים קרוים צבים: ויקריבו אותם לפני המשכן. שלא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום. אמר רבי נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאן בתחלה ובמלאכת המשכן לא התנדבו תחלה אלא כך אמרו הנשיאים יתנדבו צבור מה שיתנדבו ומה שמחסיין אנו משלימין כיון שראו שהשלימו צבור את הכל שנאמר (שמות לו, ז) והמלאכה היתה דים אמרו מעתה מה לנו לעשות הציאו את אבני השוהם והמלוואים לאפוד ולחשן לכך התנדבו כאן תחלה (ספרי שם): (7) כפי עבדתם. שהיה משא בני גרשון קל משל מררי שהיו נושאים הקרשים והעמודים והאדנים:

(1) ויהי ביום כלות משה. כלות כתיב (ר"ל צפת"ח ולא כלות צו"א ודו"ק) יום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה (במדבר רבה. תנחומא נשא כ): כלות כתיב. צלאל ואהליאז וכל חכם לב עשו את המשכן ותלאו הכתוב צמשה לפי שמסר נפשו עליו לראות תצנית כל דבר ודבר כמו שהראהו צהר להורות לעושי המלאכה ולא טעה בתצנית אחת וכן מצינו צדוד לפי שמסר נפשו על צנין בית המקדש שנאמר (תהלים קלב, א-ב) זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו' לפיכך נקרא על שמו שנאמר (מלכים א-יב, טז) ראה ביתך דוד (תנחומא נשא יג): ביום כלות משה להקים. ולא נאמר ציוס הקים מלמד שכל שצעת ימי המלוואים היה משה מעמידו ומפרקו וצאוהו היום העמידו ולא פרקו לכך נאמר ציוס כלות משה להקים אותו היום כלו הקומתו וראש חודש ניסן היה בשני נשרפה הפרה בשלישי הוזה ראשונה ובשביעי גלחו (גיטין ס. ספרי מד): (2) הם נשיאי המטת. שהיו שוטרים עליהם צמרים

8	And four wagons and eight oxen he gave unto the sons of Merari, according unto their service, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.	וְאֵת אַרְבַּע הָעֲגָלֹת וְאֵת שְׁמֹנֶת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי מֵרָרִי כְּפִי עֲבֹדָתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן:	8
9	But unto the sons of Kohath he gave none, because the service of the holy things belonged unto them: they bore them upon their shoulders.	וּלְבְנֵי קָהָת לֹא נָתַן כִּי־עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם בְּכֹתֵף יִשְׂאוּ:	9
10	And the princes brought the dedication-offering of the altar in the day that it was anointed, even the princes brought their offering before the altar.	וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשָׂאִים אֶת חֲנוּכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשְׁחָה אֹתוֹ וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשָׂאִים אֶת־קֶרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ:	10
11	And the LORD said unto Moses: 'They shall present their offering each prince on his day, for the dedication of the altar.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם וַיִּקְרִיבוּ אֶת־קֶרְבָּנָם לַחֲנוּכַּת הַמִּזְבֵּחַ: (ס)	11
12	And he that presented his offering the first day was Nahshon the son of Amminadab, of the tribe of Judah;	וַיְהִי הַמִּקְרִיב בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת־קֶרְבָּנוֹ נַחֲשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב לְמִטֵּה יְהוּדָה:	12
13	and his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	וַיִּקְרִיבֵהוּ מִגֹּסֶתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָה מִזֶּרְקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקָלָה שְׁבַעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	13
14	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כֶּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קֹטֶרֶת: בְּזָקָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֻלְעִין הָיָא דְדָהָב מְלֵאָה קִטּוֹרֶת בּוֹסְמִיָא:	14

- (9) כי עבדת הקדש עליהם. משא דצר הקדושה הארון והשלחן וגו' לפיכך צחקף ישאו: (שס. זצחיס כא):
- (10) ויקריבו הנשאים את חנוכת המזבח. לאחר שהתנדבו העגלות והצקר לשאת המשכן נשאם לצס להתנדב קרצנות המוצח לחנוכו: ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני המזבח. כי לא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי הגבורה (ספרי מו):
- (11) יקריבו את קרבנם לחנוכת המזבח. ועדיין לא היה יודע משה האין יקריבו אם כסדר תולדותם אם כסדר
- המסעות עד שנאמר לו מפי הקצ"ה יקריבו למסעות איש יומו (שס. זצחיס כא):
- (12) ביום הראשון. אותו היום נטל עשר עטרות ראשון למעשה צראשית א' לנשיאים וכו' כדאיתא בצדר עולם (פ"ז): למטה יהודה. יחסו הכחז על שצטו ולא שגזה משצטו והקריצו או אינו אומר למטה יהודה אלא שגזה משצטו והציא תלמוד לומר זה קרבן נחשון משלו הציא (ספרי מח):
- (13) שניהם מלאים סלת. למנחת נדצה (שס מט):

15	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תֹּר חֵד בַּר תֹּרִי דְכַר חֵד אָמַר חֵד בַּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:	פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	15
16	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לְחַטָּאתָא:	שְׂעִיר-עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאת:	16
17	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nahshon the son of Amminadab.	וּלְנִכְסֹת קוֹדְשִׁיא תֹרִי תִרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גָדִי חֲמִשָּׁא אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְנַחֲשֹׁן בַּר עַמִּינָדָב:	וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתוּדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן נַחֲשֹׁן בֶּן-עַמִּינָדָב: (פ)	17
18	On the second day Nethanel the son of Zuar, prince of Issachar, did offer:	בְּיוֹמָא תַּנְיִנָא קָרִיב נְתַנְאֵל בַּר צוּעַר רַב שְׁבָטָא דִּישָׁשְׁכָר:	בְּיוֹם הַשְּׁנִי הִקְרִיב נְתַנְאֵל בֶּן- צוּעַר נִשְׂיָא יִשָּׁשְׁכָר:	18
19	he presented for his offering one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קָרִיב יֵת קוֹרְבָנִיה מְגֻסָּתָא דְּכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הֵנִי מִתְקָלָה מְזֻרְקָא חֵד דְּכֶסֶפָא מִתְקָלָה שְׁבַעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדְשָׁא תִּרְוִיָּהּ מֶלֶן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	הִקְרִיב אֶת-קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מְזֻרְקָא אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שְׁקָל בְּשֻׁקְלָהּ הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:	19
20	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵאָה קְטורת בּוֹסְמִיָא:	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	20
21	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תֹּר חֵד בַּר תֹּרִי דְכַר חֵד אָמַר חֵד בַּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:	פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	21

- (14) עשרה זהב. כתרמומו משקל עשר שקלי הקדש היה זה: מלאה קטרת. לא מצינו קטרת ליחיד ולא על מזבח החיצון אלא זו בלבד והוראת שעה הייתה (מנחות נ, ז):
- (15) פר אחד. מיוחד שצעדו (ספרי נ):
- (16) שעיר עזים אחד לחטאת. לכפר על קצר התהום (שם נא) (עיין ברא"ם) וטומאת ספק:
- (17) הקריב נתנאל בן צוער. הקרב את קרבנו. מה תלמוד לומר הקריב צצצו של יששכר מה שלא נאמר בכל השבטים לפי שצא ראובן וערער ואמר די שקדמני יהודה אחי אקריב אני אחריו אמר לו משה מפי הגבורה נאמר לי שקריבו כסדר מסען לדגליהם לכך אמר הקרז את קרבנו והוא חסר יר"ד שהוא משמש הקרז לשון צווי שמפי הגבורה נצטווה הקרז ומהו הקריב הקריב צ' פעמים שצציל צ' דברים וזה להקריב שני לשבטים אחת שהיו יודעים בתורה שנאמר (ד"ה א יב, לג) ומצני יששכר יודעי צינה לעמים ואחת שהם נתנו עצה לנשיאים להתנדב קרבנות הללו (ספרי נב) וציקודו של רבי משה הדרשן מנאחי אמר רבי פנחס בן יאיר נתנאל בן
- זוער השיאן עצה זו:
- (19) קערת כסף. מגין אותיותיו צגימטריא תתק"ל כנגד שנותיו של אדם הראשון: שלשים ומאה משקלה. על שם שכשהעמיד תולדות לקיום העולם בן מאה ולי' שנה היה שנאמר (צראשית ה, ג) ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד צדמותו וגו'. מזרק אחד כסף. צגימטריא תתק"כ על שם נח שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה ועל שם עשרים שנה שנגזרה גזירת המבול קודם תולדותיו כמו שפירשתי אלל (שם ו, ג) והיו ימינו מאה ועשרים שנה לפיכך נאמר מזרק אחד כסף ולא נאמר מזרק כסף אחד כמו שנאמר בקערה לומר שאף אותיות של אחד מטטרפות למנין: שבעים שקל. כנגד שבעים אומות שיצאו מצניו:
- (20) כף אחת. כנגד התורה שנתנה מידו של הקד"ה: עשרה זהב. כנגד עשרת הדברות: מלאה קטרת. צגימטריא של קטרת תרי"ג מלות ובלבד שתחליף ק"ף בדל"ת על ידי א"ת צ"ש ג"ר ד"ק (במדב"ר יג, טו):

22	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָ:	צִפִּיר בַּר עִזִּין חֵד לַחֲטָאתָ:
23	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nethanel the son of Zuar.	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן נִתְנָאֵל בֶּן־צֹועֵר: (פ)	וּלְנִכְסַת קֹדֶשֶׁת תּוֹרֵי תָרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁה גְּדֵי חֲמִשָּׁה אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה דִּין קֹרְבָנָא דִּנְתָנָאֵל בַּר צֹועֵר:
24	On the third day Eliab the son of Helon, prince of the children of Zebulun:	בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא לְבָנִי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:	בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה רַבָּא לְבָנִי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בַּר חֵילֹן:
25	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵיתָהֶם מִלֵּאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:	קֹרְבָנִיהּ מִגֶּסֶתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֵלְעִין הֵנִי מִתְקָלָה מִזֶּרְקָא חֵד דְכֶסֶפָא מִתְקָלִיהּ שִׁבְעִין סֵלְעִין בְּסֵלְעֵי קֹדֶשֶׁת תַּרְוִיהוֹן מִלֵּן סוּלְתָא דְפִילָא בְמִשַׁח לְמִנְחָתָא:
26	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָאָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֵלְעִין חֵיא דְדָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת בּוֹסְמִיא:
27	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	בָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְש־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֵד בַּר תּוֹרֵי דְכָר חֵד אֶמְר חֵד בַּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:
28	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָ:	צִפִּיר בַּר עִזִּין חֵד לַחֲטָתָא:
29	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliab the son of Helon.	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן: (פ)	וּלְנִכְסַת קֹדֶשֶׁת תּוֹרֵי תָרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁה גְּדֵי חֲמִשָּׁה אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה דִּין קֹרְבָנָא דְאֱלִיאָב בַּר חֵלֹן:

(21) פֶּר אַחַד. כִּנְגַד אֲזֵרֶהֶם שְׁנֵאֲמַר צו (צִרְאִשִׁית יח, ז) נְצִיאִים וְכַחוּצִים. שְׁלֹשׁ חֲמִשִּׁית כִּנְגַד חֲמִשָּׁה חוֹמֶשֶׁין וְחֲמִשָּׁה וִיקָח צֶן בָּקָר: אֵיל אַחַד. כִּנְגַד יִחָק (שֶׁס כב, יג) וִיקָח אֶת הָאֵיל וְגו': כִּבֵּשׁ אַחַד. כִּנְגַד יַעֲקֹב (שֶׁס ל, מ) וְהַכְשָׁעִים הַפְּרִיד יַעֲקֹב: (22) שְׁעִיר עִזִּים. לִכְפֹּר עַל מַכִּירַת יוֹסֵף שְׁנֵאֲמַר צו (שֶׁס לו, לא) וְשִׁחֲטוּ שְׁעִיר עִזִּים: (23) וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם. כִּנְגַד מִשָּׁה וְאֶהֱרֹן שְׁנֵתָנוּ שְׁלוֹשׁ צִין יִשְׂרָאֵל לֹאֲצִיהֶם שְׁנֵתָמִים: אֵילִם עֶתְדִים כִּבְשִׂים. ג' מִיָּנִים כִּנְגַד כֹּהֲנִים וְלוֹיִם וְיִשְׂרָאֵלִים וְכִנְגַד תּוֹרָה פְּלוּגִי:

(24) בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא וְגו'. צִיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי הִיָּה נָשִׂיא הַמַּקְרִיב לְצִנִּי זְבוּלֹן וְכֵן כּוֹלֵם אֲבָל צִנְתָּאֵל שְׁנֵאֲמַר צו הַקְרִיב נִתְנָאֵל נּוֹפֵל אַחֲרָיו הַלָּשׁוֹן לוֹמַר נָשִׂיא יִשְׁכַּח לִפִּי שְׁכַחַר הַזִּכִּיר שְׁמוֹ וְהַקְרִבְתּוֹ וְצִנְתָּאֵל שְׁלֹא נֵאֲמַר צֶהֱן הַקְרִיב נּוֹפֵל עֲלֵיהֶן לָשׁוֹן זֶה נָשִׂיא לְצִנִּי פְּלוּגִי אוֹתוֹ הַיּוֹם הִיָּה הַנָּשִׂיא הַמַּקְרִיב לְשִׁחֲטָא פְּלוּגִי:

30	On the fourth day Elizur the son of Shedeur, prince of the children of Reuben:	בְּיוֹם הָרְבִיעִי נָשִׂיא לְבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיזוּר בֶּן־שְׁדִיאוּר:	30
31	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קְעֶרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מְשֻׁקֶּלֶת מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשֻׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:	31
32	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְּדֶהֱב מְלֵיאָ קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:	32
33	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אֶמֶר חֵד בֶּר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָ:	33
34	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָ: צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֵד לַחֲטָתָ:	34
35	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elizur the son of Shedeur.	וּלְנִכְסֹת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תְרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֶמְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְּאֱלִיזוּר בֶּר שְׁדִיאוּר:	35
36	On the fifth day Shelumiel the son of Zurishaddai, prince of the children of Simeon:	בְּיוֹם חֲמִישָׁא רְבָא לְבְנֵי שְׁמַעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּר־שָׁדַי:	36
37	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קְעֶרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מְשֻׁקֶּלֶת מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשֻׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:	37
38	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְּדֶהֱב מְלֵיאָ קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:	38

39	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תור חד בר תורי דְּכַר חד אמר חד בר שתיה לעֹלָתָא:	פֶּרֶךְ אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	39
40	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בר עִזִּין חד לַחֲטָאתָא:	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָא:	40
41	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Shelumiel the son of Zurishaddai.	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תוֹרֵי תַרְיִן דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְשְׁלוּמִיאֵל בר צוּר־שָׁדַי:	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־ צוּר־שָׁדַי: (פ)	41
42	On the sixth day Eliasaph the son of Deuel, prince of the children of Gad:	בְּיוֹמָא שְׁתִּיתַתָּא רַבָּא לְבָנֵי גָד אֶלְיָסָף בר דְּעוּאֵל:	בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי נָשִׂיא לְבָנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל:	טז
43	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קוֹרְבָנִיהּ מִגִּסְתָּא דְּכֶסֶף חֲדָא מָאָה וּתְלָתִין סָלְעִין הָנִי מִתְקָלָה מִזְרָקָא חד דְּכֶסֶפָּא מִתְקָלִיה שְׁבַעִין סָלְעִין בְּסָלְעֵי קוֹדֶשָׁא תַרְוֵיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	קֶרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמָאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שָׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוֹלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה:	43
44	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סָלְעִין הִיא דְּדָהֵב מְלֵיא קַטֹּרֶת בּוֹסְמִיא:	כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קַטֹּרֶת:	44
45	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תור חד בר תורי דְּכַר חד אמר חד בר שתיה לעֹלָתָא:	פֶּרֶךְ אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	45
46	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בר עִזִּין חד לַחֲטָאתָא:	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָא:	46
47	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliasaph the son of Deuel.	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תוֹרֵי תַרְיִן דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְּאֶלְיָסָף בר דְּעוּאֵל:	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל: (פ)	47
48	On the seventh day Elishama the son of Ammihud, prince of the children of Ephraim:	בְּיוֹמָא שְׁבִיעָתָה רַבָּא לְבָנֵי אֶפְרַיִם אֶלְיִשָּׁמַע בר עַמִּיהוּד:	בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לְבָנֵי אֶפְרַיִם אֶלְיִשָּׁמַע בֶּן־עַמִּיהוּד:	ז

49	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנֹהּ מִגֹּסֶתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָהּ מִזְרְקָא חֵד דְכֶסֶפָא מִתְקָלָהּ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא:	קֹרְבָנֹו קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אַחַד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:	49
50	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בִּזְקָא חֲדָא מִתְקָלָהּ עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְדֶהֱב מְלֵיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	50
51	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֵד בֵּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אָמַר חֵד בֵּר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשֶׂא־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לַעֲלָה:	51
52	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בֵּר עֵזִין חֵד לַחֲטָאתָא:	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָא:	52
53	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elishama the son of Ammihud.	וּלְנִכְסַת קוּדְשִׁיא תּוֹרֵי תַרְוִין דְּכַרֵּי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קֹרְבָנָא דְאַלִישָׁמַע בֵּר עֲמִיהוּד:	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבָן אֱלִישָׁמַע בֶּן־ עֲמִיהוּד: (פ)	53
54	On the eighth day Gamaliel the son of Pedahzur, prince of the children of Manasseh:	בְּיוֹמָא תַּמְינָאָה רַבָּא לְבָנִי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֵּר פְּדָהצֹר:	בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי נָשִׂיא לְבָנִי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצֹר:	54
55	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנֹהּ מִגֹּסֶתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָהּ מִזְרְקָא חֵד דְכֶסֶפָא מִתְקָלָהּ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא:	קֹרְבָנֹו קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אַחַד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:	55
56	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בִּזְקָא חֲדָא מִתְקָלָהּ עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְדֶהֱב מְלֵיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	56
57	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֵד בֵּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אָמַר חֵד בֵּר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשֶׂא־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לַעֲלָה:	57
58	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בֵּר עֵזִין חֵד לַחֲטָאתָא:	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָא:	58

59	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lamb of the first year. This was the offering of Gamaliel the son of Pedahzur.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילָם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן גַּמְלִיאֵל בֶּן־ פְּדָהצֹר: (פ)	וּלְנֹכַחַת קוֹדֶשֶׁת תּוֹרֵי תָרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁה גְּדֵי חֲמִשָּׁה אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה דִּין קוֹרְבָנָא דְגַמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצֹר:
60	On the ninth day Abidan the son of Gideoni, prince of the children of Benjamin:	בְּיוֹם הַתְּשִׁיעִי נָשִׂיא לְבִנִּי בְנִימִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי:	בְּיוֹמָא תְשִׁיעָא רַבָּא לְבִנִּי בְנִימִן אֲבִידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי:
61	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קוֹרְבָנִיהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף תְּדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֶלְעִין הָוִי מִתְקָלָה מִזְרָקָא חַד דְכֶסֶפָא מִתְקָלִיה שִׁבְעִין סֶלְעִין בְּסֶלְעֵי קוֹדֶשָׁא תַרְוִיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בַמֶּשֶׁח לַמִּנְחָתָא:
62	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בְּזָכָא תְדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֶלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵיא קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
63	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	בֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְש־אֶחָד בֶּן־שָׁנָה לַעֲלֹה:	תוֹר חַד בֶּר תּוֹרֵי דְכָר חַד אֲמַר חַד בֶּר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:
64	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חַד לַחֲטָתָא:
65	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Abidan the son of Gideoni.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילָם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי: (פ)	וּלְנֹכַחַת קוֹדֶשֶׁת תּוֹרֵי תָרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁה גְּדֵי חֲמִשָּׁה אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה דִּין קוֹרְבָנָא דְאֲבִידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי:
66	On the tenth day Ahiezer the son of Ammishaddai, prince of the children of Dan:	בְּיוֹם הָעֲשִׂירִי נָשִׂיא לְבִנִּי דָן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	בְּיוֹמָא עֲשִׂירָא רַבָּא לְבִנִּי דָן אֲחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:
67	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קוֹרְבָנִיהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף תְּדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֶלְעִין הָוִי מִתְקָלָה מִזְרָקָא חַד דְכֶסֶפָא מִתְקָלִיה שִׁבְעִין סֶלְעִין בְּסֶלְעֵי קוֹדֶשָׁא תַרְוִיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בַמֶּשֶׁח לַמִּנְחָתָא:

68	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֲשָׂר סְלַעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת בּוֹסְמֵינָא:	68
69	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֵד בַּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אִמֵּר חֵד בַּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:	69
70	one male of the goats for a sin-offering;	שְׂעִיר-עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאת:	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לְחַטָּתָא:	70
71	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahiezer the son of Ammishaddai.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תִרְיִן דְּכֶרִי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְאַחִיעֶזֶר בַּר עַמִּישַׁדַּי:	71
72	On the eleventh day Pagiel the son of Ochran, prince of the children of Asher:	בְּיוֹם עֲשָׂתֵי עֲשָׂר יוֹם נָשִׂיא לְבִנִי אֲשֶׁר פָּגַעִיאל בֶּן-עֶכְרָן:	בְּיוֹם חֵד עֲשָׂר יוֹמִין רַבָּא לְבִנִי אֲשֶׁר פָּגַעִיאל בַּר עֶכְרָן:	72
73	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֶרְבֵּנוֹ קַעֲרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה:	קוֹרְבְּנִיהּ מְגֻסָּתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָנִי מִתְקֻלָּה מִזֶּרְקָא חֵד דְכֶסֶפָּא מִתְקֻלָּיהּ שִׁבְעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשִׁא תִרְוִיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	73
74	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֲשָׂר סְלַעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת בּוֹסְמֵינָא:	74
75	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֵד בַּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אִמֵּר חֵד בַּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:	75
76	one male of the goats for a sin-offering;	שְׂעִיר-עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאת:	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לְחַטָּתָא:	76
77	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Pagiel the son of Ochran.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן פָּגַעִיאל בֶּן-עֶכְרָן: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תִרְיִן דְּכֶרִי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְפָגַעִיאל בַּר עֶכְרָן:	77
78	On the twelfth day Ahira the son of Enan, prince of the children of Naphtali:	בְּיוֹם שְׁנַיִם עֲשָׂר יוֹם נָשִׂיא לְבִנִי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן-עֵינָן:	בְּיוֹם תִּרְיִ עֶסֶר יוֹמִין רַבָּא לְבִנִי נַפְתָּלִי אַחִירַע בַּר עֵינָן:	78

79	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קִרְבָּנָו קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵיהֶם מְלֵאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קִירְבָּנִיהּ מְגֻסָּתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֵלְעִין הָוִי מִתְקָלָה מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶפָא מִתְקָלָה שִׁבְעִין סֵלְעִין בְּסֵלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לַמִּנְחָתָא:
80	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בִּזְכָּא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֵלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵיאָ קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
81	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תוֹר חֲדָא בֶר תוֹרֵי דְכֶר חֲדָא אִמֹר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיהּ לְעֹלָתָא:
82	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶר עִזִּין חֲדָא לַחֲטָתָא:
83	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahira the son of Enan.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבֵּן אַחִירָע בֶּן־עִינָן: (פ)	וּלְנִכְסַת קוּדְשִׁיא תוֹרֵי תַרְוִין דְכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִין קוּדְבָנָא דְאַחִירָע בֶר עִינָן:
84	This was the dedication-offering of the altar, in the day when it was anointed, at the hands of the princes of Israel: twelve silver dishes, twelve silver basins, twelve golden pans;	זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל קַעֲרֹת כֶּסֶף שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מִזְרָקֵי־כֶסֶף שְׁנַיִם עֲשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה:	דָּא חֲנוּכַּת מִדְבָּחָא בְּיוֹמָא דְרַבִּיאֵי יִתִּיה מִן רַבְרָבֵי יִשְׂרָאֵל מְגֻסֵי כֶסֶפָא תַרְתָּא עֲשָׂרִי מִזְרָקֵי כֶסֶפָא תַרִּי עֲשָׂר בִּזְכֵי דְדָהָבָא תַרְתָּא עֲשָׂרִי:
85	each silver dish weighing a hundred and thirty shekels, and each basin seventy; all the silver of the vessels two thousand and four hundred shekels, after the shekel of the sanctuary;	שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה הַקַּעֲרָה הָאֶחָת כֶּסֶף וּשְׁבָעִים תְּמִזְרָק הָאֶחָד כֶּסֶף הַכָּלִים אֲלֵפִים וְאַרְבַּע־מֵאוֹת בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:	מֵאָה וּתְלָתִין סֵלְעִין הָוִי מִתְקָלָה דְמְגֻסָּתָא חֲדָא דְכֶסֶפָא וּשְׁבָעִין דְמִזְרָקָא חֲדָא כֶסֶף מְנִיא תַרְוִין אֲלֵפִין וְאַרְבַּע מֵאָה בְּסֵלְעֵי קוּדְשָׁא:

(84) ביום המשח אותו. זו ציוס שנמשח הקריז ומה (85) שלשים ומאה הקערה האחת וגו'. מה תלמוד אני מקיים אחרי המשח שנמשח תחלה ואחר כך הקריז או אחרי המשח לאחר זמן ולא צא ללמד ציוס המשח אלא לומר שנמשח ציוס כשהוא אומר (ויקרא ז, לו) ציוס משחו אותו למדנו שנמשח ציוס ומה תלמוד לומר ציוס המשח אותו ציוס שנמשח הקריז (ספרי נג): קערת כסף שתיים עשרה. הם הם שהתנדבו ולא אירע זהם פסול (ספרי שם. צמ"ר):

(85) שלשים ומאה הקערה האחת וגו'. מה תלמוד לומר לפי שנאמר שלשים ומאה משקלה ולא פירש צאיו שקל לכך חזר ושנאה כאן וכלל ציוס כל כסף הכלים ששקל הקדש (ספרי נד): כל כסף הכלים וגו'. למדך שהיו כלי המקדש מכוונים ששקלן אחד אחד ושקלן כולן כאחד לא ריבה ולא מיעט (ספרי שם):

86	twelve golden pans, full of incense, weighing ten shekels apiece, after the shekel of the sanctuary; all the gold of the pans a hundred and twenty shekels;	בְּזָבִי יִדְהָבָא תִרְתָּא עֲשָׂרִי מְלִין קְטֹרֶת בּוּסְמִיָּא מִחֻקְלָא עֲשֶׂר סִלְעִין הָיִי מִתְקָלָה דְּבִזְבָּא בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא כָּל דְּהָב בְּזָבִיָּא מֵאָה וְעֶשְׂרִין:	כַּפֹּת זָהָב שְׁתֵּים-עָשָׂרָה מְלֵאֹת קְטֹרֶת עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכֶּף בַּשֻּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כָּל-זָהָב הַכַּפֹּת עֲשָׂרִים וּמֵאָה:	86
87	all the oxen for the burnt-offering twelve bullocks, the rams twelve, the he-lambs of the first year twelve, and their meal-offering; and the males of the goats for a sin-offering twelve;	כָּל תּוֹרֵי לַעֲלֹתָא תָּרִי עֲשֶׂר תּוֹרִין דְּכָרִין תָּרִי עֲשֶׂר אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא תָּרִי עֲשֶׂר וּמִנְחָתָהוֹן וְצִפְיֵרִי בְּנֵי עִזֵּי תָּרִי עֲשֶׂר לַחֲטָאתָא:	כָּל-הַבָּקָר לַעֲלֹה שְׁנָיִם עֲשָׂר פָּרִים אֵילָם שְׁנָיִם-עֲשָׂר כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁנָיִם עֲשָׂר וּמִנְחָתָם וְשִׁעִירֵי עִזִּים שְׁנָיִם עֲשָׂר לַחֲטָאתָא:	מפטיי
88	and all the oxen for the sacrifice of peace-offerings twenty and four bullocks, the rams sixty, the he-goats sixty, the he-lambs of the first year sixty. This was the dedication-offering of the altar, after that it was anointed.	וְכָל תּוֹרֵי לִנְכַסְתָּ קוּדְשִׁיא עֲשָׂרִין וְאַרְבַּעַת תּוֹרִין דְּכָרִי שְׁתֵּין גְּדֵי שְׁתֵּין אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁתֵּין דָּא חֲנוּכַּת מִדְּבָחָא בְּתַר דְּרַבִּיאוּ יְהִיָּה:	וְכָל בָּקָרוֹ זָבַח הַשְּׁלָמִים עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת פָּרִים אֵילָם שְׁשִׁים עֶתְדִים שְׁשִׁים כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁשִׁים זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמִּשְׁחָ אֹתוֹ:	88
89	And when Moses went into the tent of meeting that He might speak with him, then he heard the Voice speaking unto him from above the ark-cover that was upon the ark of the testimony, from between the two cherubim; and He spoke unto him.	וּבְבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהֵי מַעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל-אֲרֹן הָעֵדֻת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִּים וַיְדַבֵּר אֱלֹהֵי: (פ)	וּבְבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהֵי מַעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל-אֲרֹן הָעֵדֻת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִּים וַיְדַבֵּר אֱלֹהֵי: (פ)	קעו פסוקים

The Haftara is Judges 13:2 – 13:25 on page 186.

VIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לַמִּימָר:	זהעלמך ח
------	--	--	----------

צינייהם משה בא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הצא מעל הכפרת (ספרי שם): מבין שני הכרובים. הקול יוצא מן השמים לצין שני הכרובים ומשם יצא לאהל מועד: וישמע את הקול. יכול קול נמוך תלמוד לומר את הקול הוא הקול שנדצר עמו צסיני וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל (במדבר רבה. ספרי שם): מדבר. כמו מתדבר כבודו של מעלה לומר כן מדבר צינו לצין עצמו ומשה שומע מאליו: וידבר אליו. למעט את אהרן מן הדברות (ספרי נח):

(86) כפות זהב שתיים עשרה. למה נאמר לפי שנאמר כף אחת עשרה זהב היא של זהב ומשקלה עשרה שקלים של כסף או אינו אלא כף אחת של כסף ומשקלה עשרה שקלים זהב ושקלי זהב אין משקלם שוה לשל כסף תלמוד לומר כפות זהב של זהב היו (ספרי נה): (89) ובבא משה. שני כתובים המכחישים זה את זה בא שלישי והכריע צינייהם כתוב אחד אומר (ויקרא א, ח) וידבר ה' אליו מאהל מועד והוא חוץ לפרכת וכתוב אחד אומר (שמות כה, כג) ודברתי אתך מעל הכפרת בא זה והכריע

- 2 'Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest the lamps, the seven lamps shall give light in front of the candlestick.'
- 3 And Aaron did so: he lighted the lamps thereof so as to give light in front of the candlestick, as the LORD commanded Moses.
- 4 And this was the work of the candlestick, beaten work of gold; unto the base thereof, and unto the flowers thereof, it was beaten work; according unto the pattern which the LORD had shown Moses, so he made the candlestick.
- 5 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 6 'Take the Levites from among the children of Israel, and cleanse them.
- 7 And thus shalt thou do unto them, to cleanse them: sprinkle the water of purification upon them, and let them cause a razor to pass over all their flesh, and let them wash their clothes, and cleanse themselves.
- 2 דְּבַר אֶל-אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהִעָלְתָּךְ אֶת-הַנֵּרוֹת אֶל-מוֹל' פְּנֵי הַמְנוּלָה יֵאִירוּ שִׁבְעַת הַנְּהָרוֹת:
- 3 וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל-מוֹל' פְּנֵי הַמְנוּלָה הָעֹלָה נִרְתְּיָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:
- 4 וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְנוּלָה מִקְשָׁה זָהָב עַד-יִרְכָּה עַד-פְּרָחָהּ מִקְשָׁה הִוא כַּמֶּרְאֶה אֲשֶׁר הִרְאָה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת-הַמְנוּלָה: (פ)
- 5 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
- 6 קַח אֶת-הַלְוִיִּים מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם:
- 7 וְכֹה-תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהָרֵם הַזֶּה: עֲלִיָּהֶם מִי חֲטָאֹת וְהִעֲבִירוּ תַעַר עַל-כָּל-בָּשָׂרָם וְכִבְּסוּ בִגְדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ:
- וְכִדִּין תַּעֲבִיד לָהֶן לְדַבּוּאֵיהֶן אֲדִי עֲלֵיהֶן מִיָּא דְחֲטָאֹת וַיַּעֲבִרוּ מִסַּפֵּר עַל כָּל בְּשָׂרָהֶן וַיַּחֲוִרוּ לְבוּשֵׁיהֶן וַיִּדְּפוּ:

(2) בהעלתך. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים. לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו כשלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שצטו אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות: בהעלתך. על שם שהלהצ עולה כמוצ צהדלקתן לשון עליה שצריך להדליק עד שמהא שלהצת עולה מאליה (שצת כא, א) ועוד דרשו רבותינו (ספרי נט) מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב: אל מול פני המנורה. אל מול נר האמצעי שאינו בקנים אלא בצוף של מנורה: יאירו שבעת הנרות. ששה שעל ששת הקנים שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי הפתילות שבהן וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך (תנחומא צהעלתך ה):

(3) ויעש כן אהרן. להגיד שצחו של אהרן שלא שינה (ספרי צהעלתך ס):

(4) וזה מעשה המנורה. שהראהו הקב"ה בצאצא לפי שנתקשה צה לכך נאמר וזה (שם סא): מקשה. צטדי"ן צלע"ו לשון דא לדא נקשן (דניאל ה, ו) עשת של ככר זהב היתה ומקיש צקורנס וחותר צכשיל לפשט איצריה כחקונן ולא נעשית איצרים על ידי חצור: עד ירכה עד פרחה. ירכה היא השידה שעל הרגלים חלול כדרך מנורות כסף שלפני השרים: עד ירכה עד פרחה. כלומר גופה של מנורה כולה וכל התלוי צה: עד ירכה. שהוא אצר גדול: עד פרחה. שהוא מעשה דק שצה הכל מקשה ודרך עד לשמש צלשון זה כמו (שופטים טו, ה) מגדיש ועד קמה ועד כרס זית: כמראה אשר הראה וגו'. כצנזית אשר הראהו צהר כמו שנאמר (שמות כה, מ) וראה ועשה צצנזיתם וגו' (ספרי סס): כן עשה את המנורה. מי שעשאה ומדרש אגדה (תנחומא צהעלתך ג) על ידי הקב"ה נעשית מאליה:

(6) קח את הלויים. קחם צצצרים אשריכם שמוכו להיות שמשים למקום (מדרש אגדה):

8	Then let them take a young bullock, and its meal-offering, fine flour mingled with oil, and another young bullock shalt thou take for a sin-offering.	וְלָקַחוּ פָּר בֶּן-בָּקָר וּמִנְחָתוֹ סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וּפָר־שֹׁנִי בֶן-בָּקָר תִּקַּח לְחַטָּאת:	וְיִסְבּוּן תּוֹר בֶּר תּוֹרִי וּמִנְחָתֶיהָ סוּלְתָא דְפִילָא בַמֶּשֶׁח וְתוֹר תִּנְנֶן בֶּר תּוֹרִי תִסָּב לְחַטָּאת:
9	And thou shalt present the Levites before the tent of meeting; and thou shalt assemble the whole congregation of the children of Israel.	וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת־כָּל־עַדַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְתִקְרִיב יָת לִיֹּאֵי קָדָם מִשְׁפַּן זְמָנָא וְתִכְנוּשׁ יָת כָּל כְּנֻשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
10	And thou shalt present the Levites before the LORD; and the children of Israel shall lay their hands upon the Levites.	וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וְסִמְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הַלְוִיִּם:	וְתִקְרִיב יָת לִיֹּאֵי קָדָם יִי וְיִסְמְכוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יָת יְדֵיהֶן עַל לִיֹּאֵי:
11	And Aaron shall offer the Levites before the LORD for a wave-offering from the children of Israel, that they may be to do the service of the LORD.	וְהִנִּיף אֹהֶרֶן אֶת־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת יְהוָה:	וְיִרִים אֹהֶרֶן יָת לִיֹּאֵי אֲרָמָא קָדָם יִי מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִהְיוּ לְמַפְלַח יָת פּוֹלְחָנָא דְיִי:
12	And the Levites shall lay their hands upon the heads of the bullocks; and offer thou the one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, unto the LORD, to make atonement for the Levites.	וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּרִים וַעֲשֵׂה אֶת־הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה לַיהוָה לְכַפֵּר עַל־הַלְוִיִּם:	וְלִיֹּאֵי יִסְמְכוּ יָת יְדֵיהֶן עַל רִישׁ תּוֹרִיָא וְעֲבִיד יָת חַד חַטָּאת וְיָת חַד עֲלִיתָא קָדָם יִי לְכַפֵּרָא עַל לִיֹּאֵי:
13	And thou shalt set the Levites before Aaron, and before his sons, and offer them for a wave-offering unto the LORD.	וְהִעֲמַדְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶרֶן וּלְפָנֵי בָנָיו וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לַיהוָה:	וְתִקִּים יָת לִיֹּאֵי קָדָם אֹהֶרֶן וְקָדָם בְּנוֹהֵי וְתִרִים יְתִהֶן אֲרָמָא קָדָם יִי:
14	Thus shalt thou separate the Levites from among the children of Israel; and the Levites shall be Mine.	וְהִבְדַּלְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי תְּלוּיִם:	וְתִפְרִישׁ יָת לִיֹּאֵי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִהְיוּ מִשְׁמִשְׁוֹן קְדָמִי לִיֹּאֵי:

- (7) הוזה עליהם מי חטאת. של אפר הפרה מפני טמאי מתים שבהם: והעבירו תער. מנאחי צדצרי רבי משה הדרשן לפי שנחנו כפרה על הזכורות שעבדו עבודת אלילים והיא קרויה זכאי מתים והמלורע קרוי מת הזקיקס תגלחת כמלורעים:
- (8) ולקחו פר בן בקר. והוא עולה כמו שנאמר ועשה את האחד עולה והוא קרבן צבור בעבודת אלילים: ופר שני. מה תלמוד לומר שני לומר לך מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת (עד כאן דצרי רבי מאיר) (הוריות ה, ב) וצו יס סמן לדצרי צבורת כהנים (ויקרא חובה פ"ג ד) ואומר אני שהוראת שעה היתה ששעיר היה להם להציא לחטאת עבודת אלילים עם פר העולה:
- (9) והקהלת את כל עדת. לפי שהלויים נתונים קרבן כפרה תחתיהם יצאו ויעמדו על קרבנם ויסמכו את ידיהם עליהם (מדרש אגדה):
- (11) והניף אהרן את הלויים תנופה. כדרך שאשם מלורע טעון תנופה חי (ויקרא יד, ב). מדרש אגדה. שלש תנופות נאמרו צפרשה זו הראשונה לצני קהת לכך נאמר צם והיו לעבד את עבודת ה' לפי שעבודת קדש הקדשים עליהם הארון והשלחן וגו'. השניה לצני גרשון לכך נאמר צם תנופה לה' שאף עליהם היתה עבודת הקודש יריעות וקרשים (זריך) לומר וקרשים דאלו קרשים ציד משא בני מררי) הנראות צצית קודש הקדשים והשלישית לצני מררי (מדרש אגדה):

15	And after that shall the Levites go in to do the service of the tent of meeting; and thou shalt cleanse them, and offer them for a wave-offering.	וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְשִׁהַרְתָּ אֹתָם וְהִנִּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה:	וַיְבָרַךְ כֵּן יִיעָלוּ לְיוֹאֵי לְמַפְלַח יְת מִשְׁכַּן זְמָנָא וְתִדְכִּי יִתְהוֹן וְתִרִים יִתְהוֹן אֲרָמָא:
16	For they are wholly given unto Me from among the children of Israel; instead of all that openeth the womb, even the first-born of all the children of Israel, have I taken them unto Me.	כִּי נְתָנִים נְתָנִים הָמָּה לִי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פִּטְרֹת כָּל־רָחֵם בְּכוֹר כָּל־מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִקְחָתִי אֹתָם לִי:	אֲרִי אֲפָרָשָׁא מִפְּרָשֵׁי אֲנִין קִדְמִי מִגּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל חֲלָף פֶּתַח כָּל וְלֵדָא בּוֹכְרָא כּוֹלָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל קְרִיבִית יִתְהוֹן קִדְמִי:
17	For all the first-born among the children of Israel are Mine, both man and beast; on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I sanctified them for Myself.	כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבְבִהֵמָה בְּיוֹם הַפִּתִּי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לִי:	אֲרִי דִילִי כָל בּוֹכְרָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶנְשָׁא וּבְבִיעִירָא בְּיוֹמָא דְקִטְלִית כָּל בּוֹכְרָא בְּאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם אֲקִדְשִׁית יִתְהוֹן קִדְמִי:
18	And I have taken the Levites instead of all the first-born among the children of Israel.	וְאָקַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְקְרִיבִית יְת לְיוֹאֵי חֲלָף כָּל בּוֹכְרָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל:
19	And I have given the Levites— they are given to Aaron and to his sons from among the children of Israel, to do the service of the children of Israel in the tent of meeting, and to make atonement for the children of Israel, that there be no plague among the children of Israel, through the children of Israel coming nigh unto the sanctuary.	וְאֶתְנָה אֶת־הַלְוִיִּם נְתָנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּגֹשֶׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֹּדֶשׁ:	וְיִתְבִּית יְת לְיוֹאֵי יְהִיבִין לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִגּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַפְלַח יְת פּוֹלְחֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא וּלְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל מוֹתָא בְּמִקְרַב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקוֹדֶשָׁא:
20	Thus did Moses, and Aaron, and all the congregation of the children of Israel, unto the Levites; according unto all that the LORD commanded Moses touching the Levites, so did the children of Israel unto them.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל־עֵדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם כְּכָל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לַלְוִיִּם כֵּן עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל פְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְלִיּוֹאֵי כְּכָל דְּפָקִיד יְי יְת מֹשֶׁה לְלִיּוֹאֵי כֵן עָבְדוּ לְהוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

- (16) נְתָנִים נְתָנִים. נְתָנִים לְמִשְׁכָּן נְתָנִים לְשִׁיר (שס): זֶה לְהוֹדִיעַ חֲזַתָּן שֶׁנִּכְפְּלוּ אֲזִכְרוּתֵיהֶן בְּמִקְרָא אֶחָד כַּמִּין ה' פִּטְרֹת. פִּתְיָתָה:
- (17) כִּי לִי כָל בְּכוֹר. שְׁלִי הֵיוּ הַזְכוּרוֹת זָקוּ הַדִּין בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף. שֶׁלֹא יִנְטָרוּ לְגִשַׁת אֶל הַקֹּדֶשׁ שֶׁאִם יִגְשׂוּ שֶׁהִגַּמְתִּי עֲלֵיהֶם בֵּין זְכוּרֵי מִזְרִים וּלְקַחְתִּי אוֹתָם לִי עַד שֶׁטְעוּ יִהְיֶה נֶגֶף:
- זַעֲגָלוּ וַעֲשִׂיּוּ וְאָקַח אֶת הַלְוִיִּם: (20) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל עֵדַת וְגו'. מֹשֶׁה הָעֵמִידֶן (19) וְאַתְנָה וְגו'. ה' פְּעָמִים נֹאמַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִקְרָא וְאַהֲרֹן הִנִּיפָם וְיִשְׂרָאֵל סָמְכוּ אֶת יְדֵיהֶם:

21	And the Levites purified themselves, and they washed their clothes; and Aaron offered them for a sacred gift before the LORD; and Aaron made atonement for them to cleanse them.	וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וַיִּנָּךְ אֶהֱרֹן אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וַיִּכְפֹּר עֲלֵיהֶם אֶהֱרֹן לְדַכּוֹאֵיהֶן:	21
22	And after that went the Levites in to do their service in the tent of meeting before Aaron, and before his sons; as the LORD had commanded Moses concerning the Levites, so did they unto them.	וְאַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי אֶהֱרֹן וּלְפָנָי בְּנֵי וְכָמוֹת מֹשֶׁה עַל לִיּוֹאִי בֶן עֲבָדָיו לַהֲוֹן:	22
23	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	23
24	‘This is that which pertaineth unto the Levites: from twenty and five years old and upward they shall go in to perform the service in the work of the tent of meeting;	זֹאת אֲשֶׁר לַלְוִיִּם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה יָבֹאוּ לַעֲבֹד צָבָא בְּעֹבֶדֶת אֹהֶל מוֹעֵד:	24
25	and from the age of fifty years they shall return from the service of the work, and shall serve no more;	וּמִבֶּן חָמֵשִׁין שָׁנִין יָתוּב מִחֵיל הָעֹבֶדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד:	25
26	but shall minister with their brethren in the tent of meeting, to keep the charge, but they shall do no manner of service. Thus shalt thou do unto the Levites touching their charges.’	וְיִשְׁמִישׁ עִם אֲחֵיהֶם בְּמִשְׁכַּן וּמִנָּה לְמִטְרַת מִטְרָא וּפוֹלְחָנָא לֹא יַפְלֹחַ כְּדִין תַּעֲבִיד לִיּוֹאִי בְּמִטְרָתָהֶן:	26
IX	And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the first month of the second year after they were come out of the land of Egypt, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר־סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתָם מִמִּצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לְאֹמֶר:	שלישי

- (22) כאשר צוה ה' וגו' בן עשו. להגיד שצח העושין והנעשה צחם ש אחד מהן לא עבד:
- (24) זאת אשר ללוויים. שנים פוסלים צחם ואין המומין פוסלים צחם (ספרי סז. חולין כד, א): מבין חמש ועשרים. ובמקום אחר אומר (צמדזר ד, ג) מצן שלשים שנה הא כיצד מצן כ"ה צא ללמוד הלכות עבודה ולומד חמש שנים וכן לי עובד מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה צמשתו צחמש שנים ששז אינו רואה (חולין סז):
- (25) ולא יעבוד עוד. עבודת משא צכתף אצל חוזר הוא
- לנעילת שערים ולשיר ולטעון עגלות (ספרי סג) וזהו ושרת את אחיו עם אחיה כתרגומו:
- (26) לשומר משמרת. לחנות סביב לאהל ולהקים ולהוריד צעת המסעות:
- (1) בחדש הראשון. פרשה שצראש הספר (לעיל א, א) לא נאמרה עד אייר למדת שאין סדר מוקדם ומאוחר צחורה (פסחים א, ב) ולמה לא פתח בזה מפני שהוא גנותן של ישראל (ספרי סד) שכל ארבעים שנה שהיו ישראל צמדזר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד:

2	‘Let the children of Israel keep the passover in its appointed season.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפֶּסַח וַיַּעֲבֹדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת פֶּסַח בְּזִמְנֹהּ:	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ:	2
3	In the fourteenth day of this month, at dusk, ye shall keep it in its appointed season; according to all the statutes of it, and according to all the ordinances thereof, shall ye keep it.’	בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא בְּיָרְחָא הַדִּין בֵּין שְׁמַיָא תַּעֲבֹדוּן יִתִּיה בְּזִמְנִיה כִּכֹּל גְּזִירָתֶיהָ וְכִכֹּל דְּחֻזִּי לִיה תַּעֲבֹדוּן יִתִּיה:	בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בְּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֲרֵבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמוֹעֲדוֹ כִּכְל־חֻקֹּתָיו וְכִכֹּל־מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ:	3
4	And Moses spoke unto the children of Israel, that they should keep the passover.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשֹׂת הַפֶּסַח: וּמַלְּיִל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַמַּעֲבָד פֶּסַח־א:	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשֹׂת הַפֶּסַח:	4
5	And they kept the passover in the first month, on the fourteenth day of the month, at dusk, in the wilderness of Sinai; according to all that the LORD commanded Moses, so did the children of Israel.	וַיַּעֲבֹדוּ יֵת פֶּסַח בְּנִיסָן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא לְיָרְחָא בֵּין שְׁמַיָא בְּמִדְבָּרָא דְּסִינַי כִּכֹּל דְּפַקִּיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה כֵּן עֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרֵבִים בְּמִדְבַר סִינַי כִּכֹּל אֲשֶׁר צֻוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	5
6	But there were certain men, who were unclean by the dead body of a man, so that they could not keep the passover on that day; and they came before Moses and before Aaron on that day.	וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ לַעֲשֹׂת־הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא:	וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ לַעֲשֹׂת־הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא:	6
7	And those men said unto him: ‘We are unclean by the dead body of a man; wherefore are we to be kept back, so as not to bring the offering of the LORD in its appointed season among the children of Israel?’	וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרָע לְבַלְתִּי הַקָּרִיב אֶת־קֶרְבֶּן יְהוָה בְּמוֹעֲדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרָע לְבַלְתִּי הַקָּרִיב אֶת־קֶרְבֶּן יְהוָה בְּמוֹעֲדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	7

המדרש צאו ושאלוס ולא יתכן לומר זה אחר זה שאם משה לא היה יודע אהרן מניין לו (ספרי סח):
 (7) למה נגרע. אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה אמרו לו יורק הדם עלינו כזהנים טהורים ויאכל הבשר לטמאים (ס"א לטהורים כן גירסת ר"א) אמר להם עמדו ואשמעה כחלמיד המוצטח לשמוע מפי רבו. אשרי ילוד אשה שכן מוצטח שכל זמן שהיה רואה היה מדבר עם השכינה (סנהדרין פ"ק) וראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה כשאר כל התורה כולה אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן שמגלגלין זכות על ידי זכאי (ספרי שס):

- (2) במועדו. אף בשבת במועדו אף בטומאה (שס):
 (3) ככל חקתיו. אלו מצוות שגופו שה תמים זכר כן שנה (פסחים ז"ה, א): וככל משפטיו. אלו מצוות שעל גופו ממקום אחר כגון שבעת ימים למזבח ולזיעור חמץ. (ס"א) מצוות שגופו. שה תמים זכר כן שנה. שעל גופו. כלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו. שחון לגופו. מזה וזיעור חמץ):
 (4) וידבר משה וגו'. מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' אלא כששמע פרשת מועדים מסיני אמר להם וזכור והזהירם בשעת מעשה (ספרי סו):
 (6) לפני משה ולפני אהרן. כששניהם יושבים בצית

8 And Moses said unto them: ‘Stay ye,
that I may hear what the LORD will
command concerning you.’

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים מִנְּשָׁה עִמָּדוֹ וַיֹּאמֶר לְהוֹן מִנְּשָׁה אֲרִיכּוֹ עַד
וַאֲשַׁמְעָה מִה־יְצִיָּה יְהוָה דְּאֲשַׁמְעָה מִן קָדָם
לָבָם: (פ)

9 And the LORD spoke unto Moses,
saying:

9 וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:

10 ‘Speak unto the children of Israel,
saying: If any man of you or of your
generations shall be unclean by
reason of a dead body, or be in a
journey afar off, yet he shall keep the
passover unto the LORD;

דָּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
אִישׁ אִישׁ כִּי־יִהְיֶה־טָמֵא | לְנֶפֶשׁ
אוֹ בְדַרְדָּר רַחֲקָה לָכֶם אוֹ
לְדַרְתֵּיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לַיהוָה:

11 in the second month on the
fourteenth day at dusk they shall
keep it; they shall eat it with
unleavened bread and bitter herbs;

בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר
יוֹם בֵּין הָעַרְבִּים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל-
מִצּוֹת וּמִזְבְּחִים יֹאכְלֶהוּ:

12 they shall leave none of it unto the morning, nor break a bone thereof; according to all the statute of the passover they shall keep it.

12. לֹא־יִשְׁאֲרוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֶּקֶר
וְעַצֶּם לֹא יִשְׁפְּרוּ־בּוֹ כָּכָל־
חֶקֶת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:
לֹא יִשְׁאֲרוּ מִנֶּה עַד צִפְרָא
וְגֵרְמָא לֹא יִתְבְּרוּ בֵּיהּ כָּכָל־
וְגֵירַת פֶּסַחָא יַעֲבְדוּ יְתִיה:

13 But the man that is clean, and is not on a journey, and forbeareth to keep the passover, that soul shall be cut off from his people; because he brought not the offering of the LORD in its appointed season, that man shall bear his sin.

וְהָאִישׁ אֲשֶׁר-הוּא טָהוֹר וּבְדֻרְךָ
 13 לֹא-הָיָה וַחֲדָל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח
 וּבְכֻרָתָהּ הַנֶּפֶשׁ הָהוּא מֵעַמִּי
 כִּי קָרְבָן יִהְיֶה לֹא הַקָּרִיב
 בְּמַעַדוֹ חֲטָא יֵשׁא הָאִישׁ הָהוּא:

וְגוֹבֶרֶא דְהוּא דְכִי וּבְאֻרַח לֹא
 הָיָה וַיִּתְּנֵנּוּ מִלְּמַעַבַּד פֶּסַח
 וַיִּשְׁתַּיְצִי אֲנָשׁ הָהוּא מֵעַמִּי
 אֲרִי קוֹרְבָנָא דְיִי לֹא קָרִיב
 בְּזִמְנִיה חוֹבִיָּה יִסְבִּיל גּוֹבֶרֶא
 הָהוּא:

14 And if a stranger shall sojourn among you, and will keep the passover unto the LORD: according to the statute of the passover, and according to the ordinance thereof, so shall he do; ye shall have one statute, both for the stranger, and for him that is born in the land.'

וְכִי־יִגֹּר אֶתְכֶם גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח
לִיתְּחָה פַחַת תִּפָּסֶח וּכְמִשְׁפָּטוֹ
כִּן וַעֲשֵׂה חֻקָּה אֶחָת יִהְיֶה לָכֶם
וּלְגֵר וּלְאֶזְרַח הָאָרֶץ: (ס)

15 And on the day that the tabernacle was reared up the cloud covered the tabernacle, even the tent of the testimony; and at even there was upon the tabernacle as it were the appearance of fire, until morning.

וּבַיּוֹם הַהוּא יָבִיאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן
 עִנּוּא יֵת מִשְׁכְּנָא לְמִשְׁכְּנָא
 דְּסִדְדוּתָא וּבִרְמָשָׁא הוּי עַל
 מִשְׁכְּנָא כְּחִיּוּ אִישְׁתָּא עַד
 צִפְרָא:

(10) או בדרך רחקה. נקוד עליו לומר לא שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ לאסקופת העזרה כל זמן שהיטה (פסחים ג, ב. ספרי טז). פסח שני מזה וחמץ עמו בצית ואין שם יוס טוב ואין איסור חמץ אלא עמו באכילתו (פסחים נה, א):

16	So it was always: the cloud covered it, and the appearance of fire by night.	כֵּן יְהִיָּה תָמִיד הָעָנָן יִכְסֶּנּוּ וּמִרְאֵה-אֵשׁ לַלַּיְלָה׃ כֵּן הָיָה תְדִירָא עֲנָנָא חָפִי לַיְלָה וּחִיּוּ אִישְׁתָּא בְּלֵילִיא׃
17	And whenever the cloud was taken up from over the Tent, then after that the children of Israel journeyed; and in the place where the cloud abode, there the children of Israel encamped.	וּלְפִי הַעֲלֹת הָעָנָן מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכַּן-שָׁם הָעָנָן שָׁם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וּלְפֻם אִסְתַּלְקוּת עֲנָנָא מֵעֲלֵי וְאַחֲרֵי כֵן יִסְתַּלְקוּת עֲנָנָא מֵעֲלֵי וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכַּן-שָׁם הָעָנָן שָׁם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
18	At the commandment of the LORD the children of Israel journeyed, and at the commandment of the LORD they encamped: as long as the cloud abode upon the tabernacle they remained encamped.	עַל-פִּי יְהוָה יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל-פִּי יְהוָה יַחֲנוּ כָּל-יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכַּן הָעָנָן עַל-הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ׃ עַל מִמְרָא דִּי נְטָלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל מִמְרָא דִּי שָׁרֵן כָּל יוֹמִין דְּשָׂרִי עֲנָנָא עַל מִשְׁכְּנָא שָׁרֵן׃
19	And when the cloud tarried upon the tabernacle many days, then the children of Israel kept the charge of the LORD, and journeyed not.	וּבַהֲאָרִיךְ הָעָנָן עַל-הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא יִסְעוּ׃ וּבְאַרְכּוּת עֲנָנָא עַל מִשְׁכְּנָא יוֹמִין סְגִיאִין וְיִשְׁתַּרְיוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת מִשְׁרֵת מִמְרָא דִּי וְלֹא נְטָלִין׃
20	And sometimes the cloud was a few days upon the tabernacle; according to the commandment of the LORD they remained encamped, and according to the commandment of the LORD they journeyed.	וְיֵשׁ אֲשֶׁר יְהִיָּה הָעָנָן יָמִים מִסְפָּר עַל-הַמִּשְׁכָּן עַל-פִּי יְהוָה יַחֲנוּ וְעַל-פִּי יְהוָה יִסְעוּ׃ וְאִית דְּהָיָה עֲנָנָא יוֹמִין דְּמִנִּין עַל מִשְׁכְּנָא עַל מִמְרָא דִּי שָׁרֵן וְעַל מִמְרָא דִּי נְטָלִין׃
21	And sometimes the cloud was from evening until morning; and when the cloud was taken up in the morning, they journeyed; or if it continued by day and by night, when the cloud was taken up, they journeyed.	וְיֵשׁ אֲשֶׁר-יְהִיָּה הָעָנָן מֵעֶרֶב עַד-בֹּקֶר וְנִעְלָה הָעָנָן בְּבֹקֶר וְנִסְעוּ אוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה וְנִעְלָה הָעָנָן וְנִסְעוּ׃ וְאִית דְּהָיָה עֲנָנָא מִרְמָשָׁא עַד צִפְרָא וּמִסְתַּלַּק עֲנָנָא בְּצִפְרָא וְנְטָלִין אוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה וּמִסְתַּלַּק עֲנָנָא וְנְטָלִין׃

- (15) המשכן לאהל העדות. המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות: יהיה על המשכן. כמו הָיָה על המשכן וכן כל לשון הפרשה:
- (17) העלות הענן. כתרומתו אסתלקות וכן ועלה הענן ולא יתכן לכתוב ולפי עלות הענן ועלה הענן שאין זה לשון סלוק אלא צומת ועלייה כמו (מלכים-א יח, מד) והנה עב קטנה ככף איש עולה מים:
- (18) על פי ד' יסעו. שנינו צמלכת המשכן (פי"ג) כיון שהיו ישראל נוסעים היה עמוד הענן מתקפל ונמשך על גבי
- בני יהודה כמין קורה תקעו והרעו ותקעו ולא היה מהלך עד שמשה אומר (להלן י, לה) קומה ה' ונסע דגל מחנה יהודה זו כספרי (ד): ועל פי ד' יחנו. כיון שהיו ישראל חונים עמוד הענן מתמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה כמין סוכה ולא היה נפרש עד שמשה אומר (להלן י, לו) שובה ה' רצות אלפי ישראל הוי אומר על פי ה' וציד משה (מלאכת המשכן פי"ד):
- (20) ויש. כלומר ופעמים: ימים מספר. ימים מועטים:

22 Whether it were two days, or a month, or a year, that the cloud tarried upon the tabernacle, abiding thereon, the children of Israel remained encamped, and journeyed not; but when it was taken up, they journeyed.

או תִּרְיִן יוֹמִין או יִרְחָא או
עֲדָן בְּעֵדָן בְּאוֹרְכוֹת עֲנָא
עַל מִשְׁכְּנָא לְמִשְׁרֵי עֲלוֹהֵי
שָׁרָן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא נִטְלִין
וּבִאֲסִתְלִקוּתִיהָ נִטְלִין:

אֲזַיְמִים אֶזְתָּדֵשׁ אֲזַיְמִים
בְּתֶאֱרִיד הֶעָנָן עַל־הַמֶּשֶׁכָּן
לִשְׁכַּן עָלָיו יַחֲנוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
וְלֹא יִסְעוּ וּבִהְעֵלְתָּם יִסְעוּ:

23 At the commandment of the LORD
they encamped, and at the
commandment of the LORD they
journeyed; they kept the charge of
the LORD, at the commandment of
the LORD by the hand of Moses.

על מימרא דיי שרון ועל
מימרא דיי נטלין ית מסרת
מימרא דיי נטריין על מימרא
דיי בידיא דמשה:

עַל־פִּי יְהוָה יִחְזֹק וְעַל־פִּי יְהוָה
יִסְעוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה שְׁמֹרוּ
עַל־פִּי יְהוָה בֵּיד־מֹשֶׁה: (פ)

X And the LORD spoke unto Moses,
saying:

ט וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלֵּיל יָי עַם מִצְרָיִם לְמִימָר:

2   ‘Make thee two trumpets of silver;
of beaten work shalt thou make
them; and they shall be unto thee
for the calling of the congregation,
and for causing the camps to set
forward.

עבִיד לְךָ תִּתֵּן חֲצוֹצֶרֶן
דְּכֶסֶף נָגִיד תַּעֲבִיד יִתְּהוֹן
וַיְהִיוּ לְךָ לַעֲרֵא כְּנִשְׁתָּא
וְלֹא טָלָא יַת מִשְׁרֵיתָא:

עֲשֵׂה לְךָ שְׂתִי חֲצוּצֹת כְּסָף
מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לְךָ
לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמִסַּע אֶת־
הַמַּחֲנוֹת:

3 And when they shall blow with
them, all the congregation shall
gather themselves unto thee at the
door of the tent of meeting.

וַיִּתְקַעוּן בַּהֹן וַיִּזְדְּמִנוּן לְוֹתֵד
כָּל כְּנֻשָּׁתָא לְתַרַּע מִשְׁכַּן
זְמַנָּא:

וְתִקְעוּ בָּהֶן וְנוֹעְדוּ אֵלָיו כָּל־
הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

4 And if they blow but with one, then
the princes, the heads of the
thousands of Israel, shall gather
themselves unto thee.

וְאִם בַּחֲדָא יִתְקַעוּן וַיִּזְדָּמְנוּ
לְזִתְדָּ רַבְרַבִּיא רִישִׁי אֶלְפִּיא
דִּישְׂרָאֵל:

וְאִם־בְּאַחַת יִתְקַעוּ וְנִזְעְדוּ אֵלָיָהּ
הַנְּשִׂאִים רֹאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל׃

5 And when ye blow an alarm, the
camps that lie on the east side shall
take their journey.

וְתִתְקַעוּן יִבְבְּתָא וַיִּטְלוּן
מִשְׁרִיתָא דְּשֵׁרִין קְדוּמָא:

וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה וְנִסְעוּ הַמַּחֲנֹת
הַחֲנִיִּים קִדְמָה:

6 And when ye blow an alarm the second time, the camps that lie on the south side shall set forward; they shall blow an alarm for their journeys.

וְתִתְקַעוּן יִבְבְּתָא תְּנִינֹת
וְיִטְלוּן מִשְׁרֵיתָא דְּשֶׁרֶן
דְּרוּמָא יִבְבְּתָא יִתְקַעוּן
לְמִטְלֵיהוֹן:

וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה שְׁנִית וּנְסֹעוּ
הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים תִּימְנָה תְּרוּעָה
יִתְקַעוּ לְמַסְעֵיהֶם:

(22) או ימים. שנה כמו (ויקרא כה, כט) ימים תהיה חזיונות (מלאכת המשכן פי"א): מקשה. מהעשת תעשה גאולתו: בהקשת הקורנס (ספרי ע"ג):

(2) עשה לך. (שהיו חוקעין לפניך כמלך (דברים לג, ה) (3) ותקעו בהן. בשמיהן והוא סימן למקרא העדה שנאמר ויהי בישראל מלך: עשה לך משלך: עשה לך. (אמה וועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד:

(4) ואם באחת יתקעו. הוא סימן למקרא הנשיאים שנאמר ונועדו אליך הנשיאים ואף הן יעידתן אל פתח אהל מועד ומגזרה שזה הוא בא בספרי (עג):

(5) ותקעתם תרועה. סימן מסע המהמות חקיעה תרועה ותקיעה כך הוא נדרש בספרי (שם) מן המקראות הימרים (ר"ה לה):

7	But when the assembly is to be gathered together, ye shall blow, but ye shall not sound an alarm.	וּבְהִקְהִיל אֶת־הַקָּהָל תִּתְקַעוּ וְלֹא תִרְעוּ:	7
8	And the sons of Aaron, the priests, shall blow with the trumpets; and they shall be to you for a statute for ever throughout your generations.	וּבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקַעוּ בַחֲצוֹצְרֹת וַיְהִיו לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:	8
9	And when ye go to war in your land against the adversary that oppresses you, then ye shall sound an alarm with the trumpets; and ye shall be remembered before the LORD your God, and ye shall be saved from your enemies.	וְכִי־תִבְאוּ מִלְחָמָה בְּאֹרְצְכֶם עַל־הַצָּר הַצָּרֵר אֹתְכֶם וַתִּרְעֵתֶם בַּחֲצוֹצְרֹת וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאֹיְבֵיכֶם:	9
10	Also in the day of your gladness, and in your appointed seasons, and in your new moons, ye shall blow with the trumpets over your burnt-offerings, and over the sacrifices of your peace-offerings; and they shall be to you for a memorial before you God: I am the LORD your God.'	וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם (בַּסִּפְרִי סִפְרָד וַאֲשַׁכְנו חֳדָשְׁכֶם) וַתִּקְעֵתֶם בַּחֲצוֹצְרֹת עַל עֲלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וַיְהִיו לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)	10
11	And it came to pass in the second year, in the second month, on the twentieth day of the month, that the cloud was taken up from over the tabernacle of the testimony.	וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּעֲשָׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעְלָה הָעֶנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת:	משי
12	And the children of Israel set forward by their stages out of the wilderness of Sinai; and the cloud abode in the wilderness of Paran.—	וַיֵּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַמִּסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיֵּשְׁכּוּ הָעֵנָן בַּמִּדְבַּר פָּאֵרָן:	12

(10) על עליהם. בקרבן צבור הכתוב מדבר (ספרי עז.
ערכין יא): אני ד' אלהיהם. מכאן למדנו מלכיות עם
וזכרונות ושופרות שנאמר ותקעתם הרי שופרות לזכרון הרי
זכרונות אני ה' אלהים זו מלכיות וכו' (ספרי סם):
(11) בחדש השני. נמצאת אלה אומר שנים עשר חודש
החג "ימים עשו וחורש שהרי בראש חודש סיון חנו שם (שמות
יט, א) ולא נסעו עד עשרים באייר לשנה הבאה (סדר עולם
פ"ח):
(12) למסעיהם. כמשפט המפורש למסע דגליהם מי
ראשון ומי אחרון: במדבר פארן. קצרות המאזה במדבר
פארן היה ושם חנו ממסע זה:

(7) ובהקהיל את הקהל וגו'. לפי שהוא אומר והיו לך למקרא העדה ולמסע את המהנות מה מקרא העדה תוקע בשני כהנים ובשתייהן שנאמר ותקעו בזה וגו' אף מסע המהנות בשתייהם יכול מה מסע המהנות תוקע ומריע ותוקע אף מקרא העדה תוקע ומריע ותוקע ומעתה אין חילוק ביין מקרא העדה למסע את המהנות תלמוד לומר ובהקהיל את הקהל וגו' לומר שאין תרועה למקרא העדה והוא הדין לנשיאים הרי סימן לשלשם מקרא העדה בששים ושל נשיאים בנצח וזו וזו אין בהם תרועה ומסע המהנות בששים על ידי תרועה ותקיעה (ספרי עד):

(8) ובני אהרן יתקעו. במקראות ובמסעות הללו:

13	And they took their first journey, according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.	וַיִּסְעוּ בְּרֵאשִׁיטָה עַל־פִּי יְהוָה וַיִּנָּטְלוּ בְּקִדְמִיתָא עַל מִימָרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:	13
14	And in the first place the standard of the camp of the children of Judah set forward according to their hosts; and over his host was Nahshon the son of Amminadab.	וַיִּסֵּעַ דָּגֵל מַחֲנֵה בְנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁיטָה לְצַבָּאתָם וְעַל־צָבָאוֹ נַחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב:	14
15	And over the host of the tribe of the children of Issachar was Nethanel the son of Zuar.	וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי יִשָּׁשְׁכָר וְעַל חֵילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֶתְנָאֵל בֶּן־צוּעָר:	15
16	And over the host of the tribe of the children of Zebulun was Eliab the son of Helon.	וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי זְבוּלֹן וְעַל חֵילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:	16
17	And the tabernacle was taken down; and the sons of Gershon and the sons of Merari, who bore the tabernacle, set forward.	וַהוֹרֵד הַמִּשְׁכָּן וַיִּסְעוּ בְנֵי־גֵרְשֹׁן וּבְנֵי מֶרָרִי נֹשְׂאֵי הַמִּשְׁכָּן:	17
18	And the standard of the camp of Reuben set forward according to their hosts; and over his host was Elizur the son of Shedeur.	וַיִּסֵּעַ דָּגֵל מַחֲנֵה רְאוּבֵן לְצַבָּאתָם וְעַל־צָבָאוֹ אֱלִיצוּר בֶּן־שִׁדְיָאוּר:	18
19	And over the host of the tribe of the children of Simeon was Shelumiel the son of Zurishaddai.	וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי שִׁמְעוֹן וְעַל חֵילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישָׁדָי:	19
20	And over the host of the tribe of the children of Gad was Eliasaph the son of Deuel.	וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי־גָד אֱלִיסָפָה בֶּן־דְּעוּאֵל:	20
21	And the Kohathites the bearers of the sanctuary set forward, that the tabernacle might be set up against their coming.	וַיִּסְעוּ הַקְּהָתִים נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וַהֲקִימוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן עַד־בָּאָם:	21

17) והורד המשכן. כיון שנוסע דגל יהודה נכנסו אהרן ובניו ופרקו את הפרכת וכסו זה את הארון שנאמר (במדבר ד, ה) וזא אהרן ובניו נכנסו המהנה ובני גרשון ובני מררי פורקין המשכן וטוענין אותו בעגלות והארון וכלי הקדש של משא בני קהת עומדים מכוסין ונחנין על המוטות עד שנסע דגל מחנה ראובן ואחר כך נסעו הקהתים (מלאכת המשכן פי"ג. תנחומא במדבר יז):
 21) נשאי המקדש. נשאי דברים המקודשים: והקימו של בני קהת:

- 22 And the standard of the camp of the children of Ephraim set forward according to their hosts; and over his host was Elishama the son of Ammihud.
- 23 And over the host of the tribe of the children of Manasseh was Gamaliel the son of Pedahzur.
- 24 And over the host of the tribe of the children of Benjamin was Abidan the son of Gideon.
- 25 And the standard of the camp of the children of Dan, which was the rearward of all the camps, set forward according to their hosts; and over his host was Ahiezer the son of Ammishaddai.
- 26 And over the host of the tribe of the children of Asher was Pagiel the son of Ochran.
- 27 And over the host of the tribe of the children of Naphtali was Ahira the son of Enan.
- 28 Thus were the journeyings of the children of Israel according to their hosts.—And they set forward.
- 29 And Moses said unto Hobab, the son of Reuel the Midianite, Moses' father-in-law: 'We are journeying unto the place of which the LORD said: I will give it you; come thou with us, and we will do thee good; for the LORD hath spoken good concerning Israel.'
- 30 And he said unto him: 'I will not go; but I will depart to mine own land, and to my kindred.'
- 22 וְנִסֵּעַ דָּגֵל מַחֲנֵה בְנֵי-אֶפְרַיִם לְצָבָאָתָם וְעַל-צָבָאוֹ אֵלִישָׁמַע בֶּן-עַמִּיהוּד:
- 23 וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי מְנַשֶּׁשֶׁה וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן-פְּדָהצֹר:
- 24 וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי בִנְיָמִן וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי:
- 25 וְנִסֵּעַ דָּגֵל מַחֲנֵה בְנֵי-דָן מֵאַסָּף לְכָל-הַמַּחֲנֵת לְצָבָאָתָם וְעַל-צָבָאוֹ אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:
- 26 וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי אָשֶׁר וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אָשֶׁר פַּגְיַעַל בֶּן-עֶכְרָן:
- 27 וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי נַפְתָּלִי וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן-עֵינָן:
- 28 אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְצָבָאָתָם וַיִּסְעוּ: (ס)
- 29 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן-רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֲתוּ אִתָּנוּ לָכֶם לָכֶה אֲתָנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ כִּי-יְהוָה דִּבֶּר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל:
- 30 וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלָיךְ כִּי אִם-אֶל-אַרְצִי וְאֶל-מוֹלְדֹתַי אֵלָיךְ: וַיֹּאמֶר לֵיהּ לֹא אֵיזִיל אֵלָהִין לְאַרְעִי וּלְיִלְדוֹתַי אֵיזִיל:

(25) מאסף לכל המחנות. תלמוד ירושלמי (עירובין ה, א) לפי שהיה שצטו של דן מרובה באוכלוסין היה נוסע באחרונה וכל מי שהיה מאד דבר היה מחזירו לו. אחיכאמן דאמר כתיבה היו מהלכין ומפיק לה מן (במדבר ז, יז) כאשר יחנו כן יסעו. ואית דאמרי כקורה היו מהלכין ומפיק לה מן מאסף לכל המחנות:

(28) אלה מסעי. זה סדר מסעיהם: ויסעו. ציוס ההוא נסעו:

(29) חובב. הוא יתרו שנאמר (שופטים ד, יא) מבני חובב גזרה גזרה עליו וכסבור שהוא נכנס (ספרי שם):

חובב חותן משה ומה תלמוד לומר (שמות ז, יח) ותצאנה אל רעואל אציהן מלמד שהתינוקות קורין לאבי אציהן אבא ושמות הרבה היו לו יתרו על שם שיתר פרשה אחת צתורה חובב על שחבב את התורה וכו' (ספרי עח): נסעים אנחנו אל המקום. מיד עד ג' ימים אנו נכנסין לארץ שצמסע זה הראשון נסעו על מנת להכנס לארץ ישראל אלא שחטאו במתאוננים ומפני מה שתף משה עצמו עמהם שעדיין לא נגזרה גזרה עליו וכסבור שהוא נכנס (ספרי שם):

- 31 And he said: 'Leave us not, I pray thee; forasmuch as thou knowest how we are to encamp in the wilderness, and thou shalt be to us instead of eyes.
- 32 And it shall be, if thou go with us, yea, it shall be, that what good soever the LORD shall do unto us, the same will we do unto thee.'
- 33 And they set forward from the mount of the LORD three days' journey; and the ark of the covenant of the LORD went before them three days' journey, to seek out a resting-place for them.
- 34 And the cloud of the LORD was over them by day, when they set forward from the camp.
- 35 And it came to pass, when the ark set forward, that Moses said: 'Rise up, O LORD, and let Thine enemies be scattered; and let them that hate Thee flee before Thee.'
- וַיֹּאמֶר אֶל־נָא תַעֲזֹב אֶתָּנוּ כִּי עַל־כֵּן יֵדְעֶתָ חֲנֻתָּנוּ בַּמִּדְבָּר וְהָיִיתָ לָּנוּ לְעֵינָיִם:
- וְהָיָה כִּי־תֵלֶךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יֵיטִיב וְהָיָה עִמָּנוּ וְהַטָּבָה לְךָ:
- וַיִּסְעוּ מִהָרִּי הַהוּא דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאָרוֹן בְּרִית־יְהוָה נָסַע לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר לָהֶם מְנוּחָה:
- וַעֲנָן יְהוָה עָלֵיהֶם יוֹמָם בְּנֹסַעַם מִן־הַמַּחֲנֶה: (ס)
- ז וַיְהִי בְּנֹסַע הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוֹמֶה יְהוָה וַיִּפְצֹוּ אֹיְבָיָהּ וַיִּנָּסוּ מִשְׁנֵאֵיָהּ מִפְּנֵיָהּ:
- וַיֹּאמֶר לֹא כֵּן תִּשְׁבֹּק יְתָנָא אֲרִי עַל כֵּן יֵדְעָתָא כִּד הוֹיָנָא שְׁרֵן בַּמִּדְבָּרָא וְגִבּוֹרֵן דְּאִתְעִבִידָא לָנָא חֲזִיתָא בְּעֵינָךְ:
- וַיְהִי אֲרִי תִיזִיל עִמָּנָא וַיְהִי טָבָא הַהוּא דִּי־יִטִּיב יְיָ עִמָּנָא וְגִיטִיב לְךָ:
- וַיִּנְטְלוּ מִטּוֹרָא דְּאִתְגַּלִּי עֲלוֹהֵי יִקְרָא דִּי־ מַהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין וְאָרוֹן קִימָא דִּי־ נָטִיל קְדָמֵיהוֹן מַהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין לְאִתְקַנָּא לְהוֹן אֶתֶר בֵּית מִשְׁרֵי:
- וַעֲנָן יִקְרָא דִּי־ מִטְל עֲלִיָּהוֹן בִּימָמָא בַּמִּטְלָהוֹן מִן מִשְׁרֵתָא:
- וְהָיָה בַּמִּטְל אֲרוֹנָא וַאֲמַר מֹשֶׁה אִתְגַּלִּי יְיָ וְיִתְבַּדְּרוֹן שְׁנֵאֵךְ וַיַּעֲרְקוֹן בְּעַלִּי דְּבִבְךָ מִן קְדָמְךָ:

(30) אל ארצי ואל מולדתי. אם צשציל נכסיאם צשציל משפחתי (ספרי עט):

(31) אל נא תעזב. אין נא אלא לשון בקשה שלא יאמרו לא נתגיייר יתרו מחצה סבור היה שיש לגרים חלק בארץ עכשיו שראה שאין להם חלק הניחם והלך לו (שם פ): כי על כן ידעת חננתו במדבר. כי נאה לך לעשות זאת על אשר ידעת חנותו במדבר וראית נסים וגזירות שנעשו לנו (שם): כי על כן ידעת. כמו על אשר ידעת כמו (בראשית לח, כו) כי על כן לא נתחיה לשלה צני (שם יח) כי על כן עזרתם (שם יט, ח) כי על כן צאו (שם לג, י) כי על כן ראיתי פניך: והיית לנו לעינים. לשון עזר כתרומתו. דבר אחר לשון עתיד כל דבר ודבר שיתעלם מעינינו תהיה מאיר עינינו. דבר אחר שחשך חציב עלינו כגלגל עינינו שנאמר (דברים י, יט) ואהבתם את הגר:

(32) והיה הטוב ההוא וגו'. מה טובה הטיבו לו אמרו כשהיו ישראל מחלקין את הארץ היה דושנה של יריחו ת"ק אמה על ת"ק אמה והניחוהו מלחלוק אמרו מי שיצנה בית המקדש בחלקו הוא יטלנו וצין כך וצין כך נתנוהו לצני יתרו ליונדב בן רכב שנאמר (שופטים א, טז) ובני קני חותן משה עלו מעיר התמרים וגו' (ספרי פא):

(33) דרך שלשת ימים. מהלך שלשת ימים הלכו ציוס אחד שהיה הקצ"ה חפץ להכניסם לארץ מיד (שם פב): וארון ברית ה' נסע לפניהם דרך שלשת ימים. זה הארון היוצא עמם למלחמה ובו שברי לוחות מונחים ומקדים לפנייהם דרך שלשת ימים לתקן להם מקום חגייה (ספרי פג, ז"צ יד):

(34) וענן ה' עליהם יומם. שבעה עננים כתוצים במסעיהם ארבע מד' רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד לפנייהם מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרבים (ספרי שם): מן המחנה. ממקום חגייתו:

(35) ויהי בנסע הארץ. עשה לו סמניות מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק צין פורעניות לפורעניות וכו' כדאיתא בכל כתבי הקדש (שבת קטז, א): קומוה ד'. לפי שהיה מקדים לפנייהם מהלך שלשת ימים היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תתרחק יותר (תנחומא צו"ק קהל ז): ויפוצו אויבך. המכונסין (ספרי פד): וינסו משנאך. אלו הרודפים: משנאך. אלו שונאי ישראל שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם שנאמר (תהלים פג, ג"ד) ומשנאך נשאו ראש ומי הם על עמך יערימו סוד (ספרי שם):

36	And when it rested, he said: 'Return, O LORD, unto the ten thousands of the families of Israel.'	ובַּמְשָׁרֹהִי אָמַר תּוֹב יְיָ שָׁרִי בִּיקְרָךְ בְּגוֹ רַבּוּת אֲלֵפִיא דִּישְׂרָאֵל:	36 וּבִנְחָה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה רַבּוּת אֲלֵפִי יִשְׂרָאֵל: ז (פ)
XI	And the people were as murmurers, speaking evil in the ears of the LORD; and when the LORD heard it, His anger was kindled; and the fire of the LORD burnt among them, and devoured in the uttermost part of the camp.	וַהֲיָה עָמָּא כַּד מְסַתְּקִין בֵּישׁ קָדָם יְיָ וְשָׁמִיעַ קָדָם יְיָ וַתִּקְרַח רוּגְזָהּ וּדְלִיקַת בְּהוֹן אִישְׁתָּא מִן קָדָם יְיָ וְשִׁיבָאֵת בְּסִיפֵי מִשְׁרִיתָא:	XI וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאַנְּנִים רַע בְּאָזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיַּחֲר אָפּוֹ וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בְּקֶצֶה הַמַּחֲנֶה:
2	And the people cried unto Moses; and Moses prayed unto the LORD, and the fire abated.	וַצִּוּחַ עָמָּא עַל מֹשֶׁה וְצִלֵּי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ וְאִשְׁתַּקַּעַת אִישְׁתָּא:	2 וַיִּצְעַק הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ:
3	And the name of that place was called Taberah, because the fire of the LORD burnt among them.	וַקְרָא שְׁמִיה דְּאִתְרָא הַהוּא דְּלִיקַתָּא אֲרִי דְּלִיקַת בְּהוֹן אִישְׁתָּא מִן קָדָם יְיָ:	3 וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא תִּבְעֶרָה כִּי-בָעֲרָה בָּם אֵשׁ יְהוָה:
4	And the mixed multitude that was among them fell a lusting; and the children of Israel also wept on their part, and said: 'Would that we were given flesh to eat!	וּרְבֻרְבִּין דְּבִינֵיהוֹן שְׁאִילוּ שְׁאִילָתָא וְתָבוּ וּבָכוּ אַף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִן יוֹכִילֵנָא בִּשְׂרָא:	4 וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקֶרְבּוֹ הִתְאוּוּ וַיִּשְׁבּוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֹאכֲלֵנוּ בָּשָׂר:
5	We remember the fish, which we were wont to eat in Egypt for nought; the cucumbers, and the melons, and the leeks, and the onions, and the garlic;	דְּכִירִין אֲנַחְנָא יָת נוּנִיָּא דְּחֻינָא אֲכָלִין בְּמִצְרַיִם מִגֵּן יָת בּוּצִינִיָּא וְיָת אַבְטִיחִיָּא וְכִרְתִּי וּבּוּצְלִי וְתוּמִי:	5 זָכַרְנוּ אֶת-הַדָּגָה אֲשֶׁר-נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חִנָּם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטִּיחִים וְאֶת-הַחֲצִיר וְאֶת- הַבָּצְלִים וְאֶת-הַשּׁוּמִיִּם:

(36) שׁוּבָה ה'. מִנַּחַס תְּרַגְמוּ לָשׁוֹן מְרַגֵּעַ וְכֵן (יִשְׁעִיה) שְׁתַּכְנֶסוּ לְאַרְץ מִיד: בְּקֶצֶה הַמַּחֲנֶה. צְמוּקִינִן שְׁזַהֵס ל' טו) צְשׁוּזָה וְנַחַת מוֹשְׁעוֹן: רַבּוּת אֲלֵפִי יִשְׂרָאֵל. לְשִׁפּוֹת אֵלּוּ עֵרַצ רַב רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן מִנְסִיא אֹמֵר צְקִינִיִּים מַגִּיד שְׁאִין הַשְׁכִּינָה שׁוֹרָה צִישְׂרָאֵל פְּחוּתִים מִשְׁנֵי אֲלָפִים וּשְׁתֵּי רַבּוֹת (סְפָרִי שֵׁס. יְצֻמוֹת סד, א):

(1) וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאַנְּנִים. אִין הָעָם אֵלּא רַשְׁעִים וְכֵן הוּא אֹמֵר (שְׁמוֹת יז, ד) מַה אֵעֲשֶׂה לָּעַם הַזֶּה וְאֹמֵר (יִרְמִיָּה יג, י) הָעָם הָרַע הַזֶּה. וְכַשֶּׁהֱסָר קְרוֹאִים עַמִּי שְׁנֹאמֵר (שְׁמוֹת ז, טז) שְׁלַח עַמִּי (מִיכָה ו, ג) עַמִּי מַה עֲשִׂיתִי לָךְ (סְפָרִי פה): כְּמִתְאַנְּנִים. אִין מִתְאַנְּנִים אֵלּא לָשׁוֹן עֲלִילָה מִצְקִים עֲלִילָה הַאִין לְפָרוֹשׁ מֵאַחֲרֵי הַמָּקוֹם וְכֵן הוּא אֹמֵר צְשִׁמְשׁוֹן (שׁוֹפְטִים יד, ד) כִּי תוֹאנֶה הוּא מִצְקָשׁ (סְפָרִי שֵׁס): רַע בְּאָזְנֵי ה'. תוֹאנֶה שְׁהִיא רַעֵה צֹאזִי ה' שְׁמַתְכוּוֹנִים שְׁתַּבֵּא צֹאזִי וַיִּקְנִיט אֹמְרוֹ אִין לָנוּ כְּמָה לְצִטּוֹן צִדְקָה הַזֶּה שְׁלֹשָׁה יָמִים שְׁלַח נַחֲמוּ מַעֲנוֹי הַדָּרָךְ: וַיַּחֲר אָפּוֹ. אִנִּי הֵייתִי מִתְכוּוֹן לְטוֹבַתְכֶם

(2) וַיִּצְעַק הָעָם אֶל מֹשֶׁה. מִשַׁל לְמַלְךְ צֶשֶׁר וְדַם שְׁכַעַם עַל צִנוּ וְהַלֵּךְ הֵצֵן אֵלּא אֹהֲבֵי שֶׁל אֲצִי וְאֹמֵר לוֹ זֶה וְצִקֵּשׁ עָלֵי מֵאֲבָא (סְפָרִי פו): וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ. שְׁקַעָה צְמוּקוּמָה צֹאֲרָךְ שְׁאִילוּ מוֹרָה לֵאחַת הַרוּחוֹת הֵיתָה מִקְפֶּלֶת וְהוֹלַכְתָּ כָּל אוֹתוֹ הַרוּחַ (שֵׁס):

(3) וְהָאֶסְפָּסָף. אֵלּוּ עֵרַצ רַב שְׁנֹאסְפוֹ אֲלֵיהֶם צִלָּחַס מִמְרָרִים (שֵׁס): וַיִּשְׁבּוּ. גַּם צִנִּי יִשְׂרָאֵל וַיִּצְבוּ עִמָּהֶם (שֵׁס): מִי יֹאכֲלֵנוּ בָּשָׂר. וְכִי לֹא הִיָּה לֵהֶם צֶשֶׁר וְהוּלָא כְּצֵר נֹאמֵר (שְׁמוֹת יב, לח) וְגַם עֵרַצ רַב עָלֵה אֲחַס וְאֵלּאן וְצִקֵּר וְגו' וְאֵס תֹּאמֵר אֲכָלוּם וְהוּלָא צְכִינִסְתָּם לְאַרְץ נֹאמֵר (צְמִדְצֵר לב, א) וּמִקְנֵה רַב הִיָּה לְצִנִּי רֹאזֶן וְגו' אֵלּא שְׁמַצְקִים עֲלִילָה (סְפָרִי שֵׁס)

6	but now our soul is dried away; there is nothing at all; we have nought save this manna to look to.—	וַעֲתָה נַפְשֵׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל בְּלִיתִי אֶל־הַמָּן עֵינֵינוּ: וְכֵן נַפְשָׁא תֵאִיבָא לִית כָּל מִדָּעַם אֱלֵהִין לְמָנָא עֵינָנָא:
7	Now the manna was like coriander seed, and the appearance thereof as the appearance of bdellium.	וְהַמָּן כְּזֶרַע־גֹּד הוּא וְעֵינֹו כְּעֵין הַבְּדֵלָח: וּמָנָא כְּבֵר זֶרַע גֹּדָא הוּא וְחִזְוִיה כְּחִזְוֹ בְּדִלְחָא:
8	The people went about, and gathered it, and ground it in mills, or beat it in mortars, and seethed it in pots, and made cakes of it; and the taste of it was as the taste of a cake baked with oil.	שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ וְטָחְנוּ בִּרְחִים אוֹ דָּכוּ בַּמִּדְכָּה וּבִשְׁלוּ בַּפָּרוֹר וַעֲשׂוּ אֹתוֹ עֲגֹת וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשֶּׁמֶן: שִׁטּוּ עַמָּא וְלָקְטִין וְדַצְבִּי טָחִין בִּרְחִיא וְדַצְבִּי דִּיאִיד בַּמִּדּוּכְתָּא וּמִבְשָׁלִין לִיה בַּקִּדְרָא וְעַבְדִּין יְתִיה גְּרִיצָן וְהָיוּ טַעְמִיה כְּטַעַם דְּלִישׁ בַּמִּשְׁחָא:
9	And when the dew fell upon the camp in the night, the manna fell upon it.—	וּבִרְדַּת הַטֵּל עַל־הַמַּחֲנֶה לַיְלָה יָרַד הַמָּן עָלָיו: וְכֵד נְחִית טֵלָא עַל מִשְׁרִיתָא בְּלִילְיָא נְחִית מָנָא עֲלוּהִי:
10	And Moses heard the people weeping, family by family, every man at the door of his tent; and the anger of the LORD was kindled greatly; and Moses was displeased.	וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ אִישׁ לִפְתָּח אֹהֶלוֹ וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה מְאֹד וַיַּעֲיִן מֹשֶׁה רָע: וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה מִשְׁחָה יֵת עַמָּא בֹּכֵן לְזַרְעֵיהֶון גְּבֵר בְּתַרְע מִשְׁכָּנִיה וְתַקִּיף רוּגְזָא דִּי לְחֻדָּא וּבְעֵינֵי מֹשֶׁה בִּישׁ:
11	And Moses said unto the LORD: 'Wherefore hast Thou dealt ill with Thy servant? and wherefore have I not found favour in Thy sight, that Thou layest the burden of all this people upon me?	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קִדְּם יְיָ לְמָא הֲרַעַתָּ לְעַבְדְּךָ וּלְמָא לֹא־ מִצַּתִּי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׁוֹם אֶת־ מִשָּׂא כָּל־הָעָם תְּהֶה עָלַי: וַאֲמַר מֹשֶׁה קִדְּם יְיָ לְמָא אֲבָאִישְׁתָּא לְעַבְדְּךָ וּלְמָא לֹא אֲשַׁכַּחִית רַחֲמִין קִדְּמֶךָ לְשׁוּאָה יֵת מִטּוֹל כָּל עַמָּא הֲדִין עָלַי:

(5) אשר נאכל במצרים חנם. אם תאמר שמאריים נותנים להם דגים חנם והלא כבר נאמר (שמות ה, יח) ותבן לא יתכן לכם אם תבן לא היו נותנים להם חנם דגים היו נותנים להם חנם ומהו אומר חנם חנם מן המנאות (ספרי פז): את הקשאים. אמר רבי שמעון מפני מה המן משתנה לכל דבר חוץ מאלו מפני שהן קשים למניקות ואומרים לאשה אל תאכלי שום וכלל מפני התינוק משל למלך כו' כדאיתא בספרי (שם): הקשאים. הם קוקומצרו"ש צלע"ו: אבטחים. צורק"ש: החציר. כרישין פוריל"ש ותרגומו ית צוציניא וכו': (6) אל המן עינינו. מן בשחרמן בערב (שם): (7) והמן כזרע גד. מי שאמר זו לא אמר זו ישראל אומרים בלתי אל המן עינינו והקצ"ה הכתיב בתורה והמן כזרע גד וגו' כלומר ראו באי עולם על מה מתלוננים בני והמן כך וכך הוא חשוב (ספרי פח): כזרע גד. עגול כגידא זרע קוליינד"ר: בדלח. שם אבן טובה קריסט"ל: (8) שטו. אין שייט אלא לשון טיול איש צני"ר בלא עמל: וטחנו ברחים וגו'. לא ירד בריחים ולא צקדירה ולא צמדוכה אלא משתנה היה טעמו לנטחנין ולנדוכין ולמצולין

(שם פט): בפרור. קדרה: לשד השמן. לחלוח של שמן כך פירשו דונש ודומה לו (תהלים לב, ד) נהפך לשדי צחרצוני קיץ והלמ"ד יסוד נהפך לחלוחי צחרצוני קיץ ורבותיו פרשוהו (ספרי פט) לשון שדים אך אין ענין שדים אצל שמן ואי אפשר לומר לשד השמן לשון (דברים לב, טו) וישמן ישורון שאם כן היה המ"ם נקוד קמ"ץ קטן וטעמו למטה תחת המ"ם עכשיו שהמ"ם נקוד פת"ח קטן (סגול) והטעם תחת השי"ן לשון שמן הוא והשי"ן הנקודה צקמץ גדול ואינה נקודה צפתח קטן מפני שהוא סוף פסוק. דבר אחר לשד לשון נוטריקון ליש שמן דבש כעיסה הנלושה בשמן וקטופה דבש ותרגום של אונקלוס דמתרגם דליש צמסחא נטה לפתורנו של דונש שהעיסה הנלושה בשמן לחלוחית שמן יש בה:

(10) בכה למשפחתיו. משפחות משפחות נאספים וזוכים לפרסם תרעומתן בגלוי (ספרי ז) ורבותיו אמרו (שם. יומא עה, א) למשפחותיו על עסקי משפחות על עריות הנאסרות להם:

<p>12 Have I conceived all this people? have I brought them forth, that Thou shouldst say unto me: Carry them in thy bosom, as a nursing-father carrieth the sucking child, unto the land which Thou didst swear unto their fathers?</p>	<p>הֲאֵב אָנָּה לְכָל עַמָּא הָדִין אִם בְּנֵי אֲנֹנִי דְאַמְרַתְּ לִי סוֹבְרָהִי בְּתוֹקְפִי כְּמָא דְמְסוֹבֵר תּוֹרְבִּינָא יַת יִנְקָא עַל אֶרְעָא דְּקִימָתָא לְאַבְהָתוֹהִי:</p>	<p>12 הָאֲנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל־הָעָם הַזֶּה אִם־אֲנֹכִי יִלְדֵיתִהוּ כִּי־ תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקִי כְּאִשֶּׁר יִשָּׂא הָאִמָּן אֶת־הַיֶּנֶק עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּיו:</p>
<p>13 Whence should I have flesh to give unto all this people? for they trouble me with their weeping, saying: Give us flesh, that we may eat.</p>	<p>מִנָּן לִי בִשְׂרָא לְמַתָּן לְכָל עַמָּא הָדִין אַרִי בְּכֵן עָלֵי לְמִימַר הֵב לָנָא בִשְׂרָא וְנִיכּוּל:</p>	<p>13 מֵאֵינִן לִי בִשָּׂר לְתַת לְכָל־הָעָם הַזֶּה כִּי־יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנֶּה־ לָנוּ בִשָּׂר וְנֹאכְלָה:</p>
<p>14 I am not able to bear all this people myself alone, because it is too heavy for me.</p>	<p>לֹא־אוּכַל אֲנֹכִי לְבַדִּי לְשֹׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה כִּי כָבֵד מְמִנִי:</p>	<p>14 לֹא־אוּכַל אֲנֹכִי לְבַדִּי לְשֹׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה כִּי כָבֵד מְמִנִי:</p>
<p>15 And if Thou deal thus with me, kill me, I pray Thee, out of hand, if I have found favour in Thy sight; and let me not look upon my wretchedness.'</p>	<p>וְאִם כְּדִין אֶת עֶבֶד לִי קְטוּלָנִי כְּעַן מִקְטָל אִם אֲשַׁכְחִית רַחֲמִין קְדָמָךְ וְלֹא אֲחִיז בְּבִשְׁתִּי:</p>	<p>15 וְאִם־כִּכְּהוּ אֶת־עֲשֵׂה לִי הִרְגֵנִי נָא הֲרֹג אִם־מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאֶל־אַרְעָה בְּרַעְתִּי: (פ)</p>
<p>16 And the LORD said unto Moses: 'Gather unto Me seventy men of the elders of Israel, whom thou knowest to be the elders of the people, and officers over them; and bring them unto the tent of meeting, that they may stand there with thee.</p>	<p>וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנוֹשׁ קְדָמִי שִׁבְעִין גּוֹבְרָא מִסְבֵּי יִשְׂרָאֵל דִּידְעָת אַרִי אֲנֹנִי סְבֵי עַמָּא וְסִרְכּוּהִי וְתִדְבֵּר יִתְהוֹן לְמִשְׁכַּן זִמְנָא וְיִתְעַתְדוּן תַּמָּן עִמָּךְ:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֲסַפְּהָ־ לִי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי־הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשִׁטְרֵיו וְלִקְחָתָא אִתָּם אֶל־אַהֲלִי מוֹעֵד וְהִתִּיצְבוּ שָׁם עִמָּךְ:</p>

- (12) כי תאמר אלי. שאתה אומר אלי שאתה צחיקך והיכן אמר לוכן (שמות לב, לד) לך נחה את העם ואומר (שמות ו, יג) ויזום אל בני ישראל על מנת שהיו סוקלים אחכם ומחריפים אתכם: על האדמה אשר נשבעת לאבותיו. אתה אומר לי לשאתם צחיקי:
- (15) ואם ככה את עשה לי. תשש כחו של משה כנקבה כשהראהו הקד"ה הפורענות שהוא עתיד להציא עליהם על זאת אמר לפניו אם כן הרגני תחלה (ספרי נא): ואל אראה ברעתי. צרעתם היה לו לכתוב אלף שכינה הכתוב וזה אחד מתקוני סופרים צמורה לכינוי ולתקון לשון (מכילתא שירתא פ"י. תנחומא בשלח טז):
- (16) אספה לי. הרי תשובה לתלונתך שאמרת לא אוכל אנכי לצדי והזקנים הראשונים היכן היו והלא אף צמרים ישבו עמהם שנאמר (שמות ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל אלף באש תצירה מתו וראוים היו מסיני לכך דכתיב (שמות כד, יא) ויחזו את האלהים שנהגו קלות ראש כנושך פתו ומדבר צפני המלך וזהו (שם) ויאכלו וישתו ולא רצה הקד"ה ליתן אלילות צמתן תורה ופרע להם כאן (תנחומא בהעלתך טז): אשר ידעת כי הם וגו'. אותן שאתה מכיר שנתמנו עליהם שוטרים צמרים צעזעודת פרך והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל עתה יתמנו בגדולתן כדרך שנשטערו צרפתן (ספרי צב): ולקחת אותם. קחם צדברים אשריכם שנתמניתם פרנסים על בניו של מקום: והתיצבו שם עמך. כדי שיראו ישראל וינהגו בהם גדולה וכבוד ויאמרו חביבין אלו שנכנסו עם משה לשמוע דבור מפי הקד"ה (ספרי שם):

17	And I will come down and speak with thee there; and I will take of the spirit which is upon thee, and will put it upon them; and they shall bear the burden of the people with thee, that thou bear it not thyself alone.	וַיִּרְדְּתִי וּדְבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאַצְלֹתִי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלַי וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ אִתָּהּ בְּמִשָּׁא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא אֶת־לְבָדְךָ:	17
18	And say thou unto the people: Sanctify yourselves against to-morrow, and ye shall eat flesh; for ye have wept in the ears of the LORD, saying: Would that we were given flesh to eat! for it was well with us in Egypt; therefore the LORD will give you flesh, and ye shall eat.	וְאֶל־הָעָם תֹּאמַר הִתְקַדְּשׁוּ לִמָּחָר וְאָכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בָכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאָכַלְתֶּם:	18
19	Ye shall not eat one day, nor two days, nor five days, neither ten days, nor twenty days;	לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּ וְלֹא יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִין יוֹמִין:	19
20	but a whole month, until it come out at your nostrils, and it be loathsome unto you; because that ye have rejected the LORD who is among you, and have troubled Him with weeping, saying: Why, now, came we forth out of Egypt?	עַד יֵרַח יוֹמִין עַד דִּתְקוּצוֹן בִּיה וַיְהִי לָכֵן לְתַקְלָא חֲלָף דִּקְצָתוֹן בְּמִימְרָא דִּי דְשְׁכִינְתִּיהָ שְׂרָיָא בִּינִיכּוֹן וּבְכִיתוֹן קְדָמוּהִי לְמִימַר לְמָא דָּנָן נִפְקֵנָא מִמִּצְרַיִם:	20
21	And Moses said: "The people, among whom I am, are six hundred thousand men on foot; and yet Thou hast said: I will give them flesh, that they may eat a whole month!"	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֶׁש־מֵאוֹת אֶלֶף רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אֹמֶרֶת בָּשָׂר אֶתֶּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:	21

עודנו צין שניהם כך היא שנויה בספרי (7ד) אכל במכילתא (ויסע פ"ג. יומא עה, 3) שנויה חילוף הרשעים אוכלין ומנטערין שלשים יום והכשרים הנשר עודנו צין שניהם: עד אשר יצא מאפכם. כמרגמו די תקונון זיה יהא דומה לכם כאילו אכלתם ממנו יותר מדאי עד שיוצא ונגעל לחוץ דרך האף: והיה לכם לזרא. ששהיו מרחקין אותו יותר ממה שקרצתם (ספרי 8) וצדצרי רבי משה הדרשן ראיתי שיש לשון שקורין לחרצ זרא: את ה' אשר בקרבכם. אס לא שנטעתי שכינתי ביניכם לא גצה לצדכם ליכנס לכל הדברים הללו (8ס):

(21) שש מאות אלף רגלי. לא חש למנות את הפרט שלשת אלפים היחידים. ורבי משה הדרשן פירש שלא צכו אלא אחת שיצאו ממצרים:

(17) וירדתי. זו אחת מעשר ירידות הכמוצות בתורה (שם 17): ודברתי עמך. ולא עמהם (שם): ואצלתי. כמרגמו וארבי כמו (שמות כד, יא) ואל אצילי בני ישראל: ושמתני עליהם. למה משה דומה בצוה שעה לנר שמונח על גבי מנורה והכל מדליקין הימנו ואין אורו חסר כלום (ספרי 8ס): ונשאו איתך. התנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם טורח בני שהם טורחנים וסרצנים (שם 17): ולא תשא אתה לבדך. הרי תשובה למה שאמרת לא אוכל אנכי לצדי (ספרי 8):

(18) התקדשו. הזמינו עצמם לפורענות וכן הוא אומר (ירמיה יב, ג) והקדישם ליום הריגה (ספרי 17):

(20) עד חדש ימים. זו כשרים שמתמזין על מטותיהן ואחר כך נשמתן יוצאה וצורעים הוא אומר (להלן 16) הנשר

22	הָצֹאן וּבִקְרֵי יִשְׁחָט לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם אִם אֶת-כָּל-דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֹף לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם: (פ)	22
23	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הִנֵּה יְהוָה תִּקְצֹר עִתָּהּ תִּרְאֶההּ הִיִּקְרַךְ דְּבָרֵי אִם-לֹא:	יא
24	וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל-הָעָם אֶת דְּבָרֵי יְהוָה וַיֵּאָסֹף שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבֹת הָאֹהֶל:	24
25	וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעָנָן וַיִּדְבֹּר אֵלָיו וַיֵּאָצֵּל מִן-הָרֹחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל-שִׁבְעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כְנֹחַ עֲלֵיהֶם הָרֹחַ וַיִּתְּנָבֹא וְלֹא יָסֹפוּ:	25
26	וַיֵּשְׁאֲרוּ שְׁנֵי-אֲנָשִׁים בְּמַחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מִידָד וַתָּנַח עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וְהִמָּה בִּכְתָבִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֹהֶל וַיִּתְּנָבֹא בְּמַחֲנֶה:	26

(22) הצאן ובקר ישחט. זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו (ר"ה יח, ב) רבי עקיבא אומר שש מאות אלף רגלי ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים הנאן ובקר וגו' הכל כמשמעו מי יספיק להם כענין שנאמר (ויקרא כה, כו) ומנא כדי גאולתו ואיזו קשה זו או (במדבר כ, י) שמעו נא המורים אלף לפי שלא אמר ברבים חסוך לו הכחוש ולא נפרע ממנו וזו של מריבה הייתה בגלוי לפיכך לא חסוך לו הכחוש. רבי שמעון אומר חס ושלום לא עלתה על דעתו של אותו דדיק כך מי שכתוב בו (שם יב, ז) בכל ציתי נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק לנו אלף כך אמר שש מאות אלף רגלי וגו' ואתה אמרת בשר אתן לחדש ימים ואחר כך תהרוג אותה גדולה כזו הנאן ובקר ישחט להם כדי שיהרגו ותהא אכילה זו מספקת עד עולם וכי שצחק הוא זה אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחמך ראשך השיבו הקצ"ה ואם לא אתן יאמרו שקצרה ידי הטוב צעיניך שיד ה' תקצר צעיניהם יאבדו הם ומהא כיולא בזהם ואל תהי ידי קצרה

לפניהם אפילו שעה אחת (תוספתא סוטה ו, ד):

(23) עתה תראה היקרך דברי. רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר אי אפשר לעמוד על הטפל מאחר שאינן מבקשים אלף עליה לא תספיק להם סופן לדון אחריו אם אתה נותן להם בשר בהמה גסה יאמרו דקה בקשנו ואם אתה נותן להם דקה יאמרו גסה בקשנו חיה ועוף בקשנו דגים וחגבים בקשנו אמר לו אם כן יאמרו שקצרה ידי (שם) אמר לפניו הריני הולך ומפייסן אמר לו עתה תראה היקרך דברי שלא ישמעולך הלך משה לפייסן (זה קאי גם לרש"י לעיל) אמר להם היד ה' תקצר (תהלים עח, כ) הן הכה לור ויזובו מים וגו' הגם לחם יוכל תת אמרו פשרה היא זו אין צו כח למלאות שאלתנו וזהו שנאמר וינא משה וידבר אל העם כיון שלא שמעו לו ויאסף שבעים איש וגו' (ספרי נה):

(25) ולא יספו. לא נתנבאו אלף אותו היום לצדו כך מפורש בספרי (שם) ואונקלוס תרגם ולא פסקין שלא פסקה נבואה מהם:

27	And there ran a young man, and told Moses, and said: 'Eldad and Medad are prophesying in the camp.'	וַיָּרֶץ הַנָּעַר וַיֵּגֵד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִדָּד מֵתַנְבְּאִים בַּמַּחֲנֶה:	27
28	And Joshua the son of Nun, the minister of Moses from his youth up, answered and said: 'My lord Moses, shut them in.'	וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון מִשְׁרֵת מֹשֶׁה מִבְּחָרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה כֻּלָּאֵם:	28
29	And Moses said unto him: 'Art thou jealous for my sake? would that all the LORD's people were prophets, that the LORD would put His spirit upon them!'	וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הֲמִקְנָא אֶתָּה לִי וּמִי יִתֵּן כָּל־עַם יִהְיֶה נְבִיאִים כִּי־יִתֵּן יְהוָה אֶת־רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:	29
30	And Moses withdrew into the camp, he and the elders of Israel.	וַיֹּאסֶף מֹשֶׁה אֶל־הַמַּחֲנֶה הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:	שביעי
31	And there went forth a wind from the LORD, and brought across quails from the sea, and let them fall by the camp, about a day's journey on this side, and a day's journey on the other side, round about the camp, and about two cubits above the face of the earth.	וְרוּחַ נֹסַע מֵאֵת יְהוָה וַיִּגֹּז שְׁלֹיִם מִן־הַיָּם וַיַּטֵּשׂ עַל־הַמַּחֲנֶה כִּדְרֹךְ יוֹם וַיִּכְרְדֹךְ יוֹם כִּי סָבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה וּכְאֻמְתָּיִם עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ:	31
32	And the people rose up all that day, and all the night, and all the next day, and gathered the quails; he that gathered least gathered ten heaps; and they spread them all abroad for themselves round about the camp.	וַיִּקְּם הָעָם כָּל־הַיּוֹם וְכָל־לַיְלָה וְכָל־יוֹם הַמַּחֲרֹת וַיֹּאסְפוּ אֶת־הַשְּׁלִי הַמִּמַּעֲטִי אֶסֶף עֲשָׂרָה חֲמֹרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שְׁטוֹחַ סָבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה:	32

(26) וישארו שני אנשים. מאותן שנזכרו אמרו אין לוֹ (26):
 אנו כדאין לגדולה זו (ספרי. תנחומא בהעלתך יז): והמה
 בכתיבם. במזכרם שזה לסנהדרין ונכתבו כולם נקובים
 בשמות ועל ידי גורל לפי שהשכונן עולה ל"ב שבטים ששה
 עשר לכל שבט ושבת חוץ משני שבטים שאין מגיע אליהם אלא
 חמשה חמשה אמר משה אין שבט שומע לי לפחות משבטו
 זקן אחד מה עשה נטל ע"ב פתקין וכתב על שבעים זקן ועל
 שנים חלק וזכר מכל שבט ושבת ששה והיו ע"ב אמר להם טלו
 פתקים מתוך קלפי מעלה צידו זקן נתקדשומי שעלה צידו
 חלק אמר לו המקום לא חפץ כך (ספרי נה):
 (27) וירץ הנער. יש אומרים גרשום בן משה היה
 (תנחומא טז):
 (28) כלאם. הטל עליהם זרכי צבור והם כלים מאלהים.
 דבר אחר תנס אל בית הכלא לפי שהיו מתנבאים משה מת
 ויהושע מכניס את ישראל לארץ (סנהדרין יז, א. ספרי

לוֹ (26):
 (29) המקנא אתה לִי. הקנאי אתה לִי הקנאתי אתה מקנא:
 לִי. כמו בשבילי כל לשון קנאה אדם הנותן לב על הדבר או
 לנקום או לעזור אנפרמנ"ט בלע"ז אוהו בעובי המשא:
 (30) ויאסף משה. מפתח אהל מועד: אל המחנה.
 נכנסו איש לאהלו: ויאסף. לשון כניסה אל הבית כמו
 (דברים כב, ז) ואספתו אל תוך ביתך. ואז לכולם (תהלים לט,
 ז) יצור ולא ידע מי אוספם מלמד שלא הביא עליהם פורענות
 עד שנכנסו הצדיקים איש לאהלו (ספרי לו):
 (31) ויגז. ויפריח וכן (תהלים נ, י) כי גז חיש וכן (נחום א,
 יז) נגוזו ועזר: וישש. ויפשוט כמו (שמואל א, ל, טז) והנס
 נטושים על פני כל הארץ (יחזקאל כט, ה) ונטשתך המדברה:
 ובאמתים. פורחות בצובה עד שהן כנגד לבו של אדם כדי
 שלא יהא טורח באסיפתן לא להגביה ולא לשחות (ספרי לו):

33	While the flesh was yet between their teeth, ere it was chewed, the anger of the LORD was kindled against the people, and the LORD smote the people with a very great plague.	בִּשְׂרָא עַד כָּעַן בֵּין שְׁנֵיהֶן עַד לֹא פִסַּק וְרוּגְזָא דִּי תִקְרַה בְּעַמָּא וּקְטַל יְיָ בְּעַמָּא קְטוֹל סְגִי לַחֲדָא:	הַבֶּשֶׁר עוֹדֵנָה בֵּין שְׁנֵיהֶם טָרָם יִפְרֹת וְאַף יִהְיֶה חֲרָה בָעָם וְגַם יִהְיֶה בָעָם מִכָּה רַבָּה מְאֹד:	33
34	And the name of that place was called Kibroth-hattaavah, because there they buried the people that lusted.	וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא קִבְרוֹת הַתְּאֻוָּה כִּי־שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם הַמִּתְאַוִּים:	וַיִּקְרָא יְת שְׁמִיה דְּאַתְרָא הַהוּא קִבְרֵי דְמִשְׁאַלֵי אַרִי תַמָּן קִבְרוּ יְת עַמָּא דְשִׁאִילוּ:	34
35	From Kibroth-hattaavah the people journeyed unto Hazeroth; and they abode at Hazeroth.	מִקִּבְרוֹת הַתְּאֻוָּה נָסְעוּ הָעָם חֲצֵרוֹת וַיֵּהְיוּ בַּחֲצֵרוֹת: (פ)	מִקִּבְרֵי דְמִשְׁאַלֵי נִטְלוּ עַמָּא לַחֲצֵרוֹת וְהָיוּ בַּחֲצֵרוֹת:	35
XII	And Miriam and Aaron spoke against Moses because of the Cushite woman whom he had married; for he had married a Cushite woman.	וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל־אֲדוֹת הָאִשָּׁה הַכֻּשִׁית אֲשֶׁר לָקַח כִּי־אִשָּׁה כְּשִׁית לָקַח:	וּמְלִילַת מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל עִסַּק אֲתִתָּא שְׁפִירְתָּא דְּנָסִיב אַרִי אֲתִתָּא שְׁפִירְתָּא דְּנָסִיב רַחִיק:	XII
2	And they said: 'Hath the LORD indeed spoken only with Moses? hath He not spoken also with us?' And the LORD heard it.—	וַיֹּאמְרוּ הֲרַק אֲדָם־בְּמֹשֶׁה דְּבַר יִהְיֶה הֲלֹא גַם־בָּנוּ דְּבַר וַיִּשְׁמַע יְהוָה:	וַאֲמָרוּ הַלְחֹד בְּרַם עִם מֹשֶׁה מְלִיל יְיָ הֲלֹא אַף עַמָּא מְלִיל וְשָׁמִיעַ קִדָּם יְיָ:	2
3	Now the man Moses was very meek, above all the men that were upon the face of the earth.—	וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֲנֹו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאָדָמָה: (ס)	וְגוֹבְרָא מֹשֶׁה עֲנוּתָן לַחֲדָא מִכָּל אֲנָשָׁא דְעַל אִפִּי אֲרַעָא:	3
4	And the LORD spoke suddenly unto Moses, and unto Aaron, and unto Miriam: 'Come out ye three unto the tent of meeting.' And they three came out.	וַיֹּאמֶר יְהוָה פֶּתְאִם אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־מִרְיָם צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֶּכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשָׁתָם:	וַאֲמָר יְיָ בַּתְּקִיף לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וּלְמִרְיָם פּוֹקוּ תִּלְתִּיכוֹן לְמִשְׁכַּן זִמְנָא וּנְפִקוּ תִּלְתִּיהוֹן:	4

(32) הממעיש. מי שאסף פחות מכולם הענלים והחגרים אסף עשרה חמרים: וישטחו. עשו אותן משטיחין משטיחין (שם נח):
(33) טרם יכרת. כתרגומו עד לא פסק. דבר אחר אינו מספיק לפוסקו בשינוי עד שנשמחו ויזאה (שם ז):
(1) ותדבר. אין דבור בכל מקום אלא לשון קשה וכן הוא אומר (בראשית מז, ז) דבר האיש אדוני הארץ אמתו קשות ואין אמירה בכל מקום אלא לשון תחנונים וכן הוא אומר (בראשית יט, ז) ויאמר אל נא אחי תרעו (במדבר יב, ו) ויאמר שמעו נא דברי (ספרי ט). כל נא לשון בקשה: ותדבר מרים ואהרן. היא פתחה בדבור תחלה לפיכך הקדימה הכתוב תחלה ומניין היתה יודעת מרים שפירש משה מן האשה רצינתו אומר מרים היתה צדכא כפורה בשעה שנאמר למשה אלדד ומידד מתנבאים במחנה כיון ששמעה כפורה אמרה אוי לנשותיהן של אלו אם הם נזקקים לנצואה שיהיו

פורשין מנשותיהן כדרך שפירש בעלי ממניומשם ידעה מרים והגידה לאהרן ומה מרים שלא נתכוונה לגנותו כך נענשה ק"ו למספר בגנותו של חזירו (ספרי שם): האשה הכשית. מגיד שהכל מודים ציפיה כשם שהכל מודים בשחרותו של כושי (שם): כושית. בגימטריא יפת מראה (תנחומא ז), אשה (יג): על אדות האשה. על אדות גירושיה: כי אשה כשית לקח. מה תלמוד לומר אלא יש לך אשה נאה ציפיה ואינה נאה במעשיה ונא ציפיה אכל זאת נאה בכל: האשה הכשית. על שם נזירה נקראת כושית כאדם הקורא את בנו נאה כושי כדי שלא תשלוט בו עין רעה (שם): כי אשה כשית לקח. ועמה גרשה (שם):
(2) הרק אך. עמו לצדו דבר ה': הלא גם בנו דבר. ולא פירשנו מדרך ארץ (ספרי ק):
(3) ענו. שפלוסלן:

5	And the LORD came down in a pillar of cloud, and stood at the door of the Tent, and called Aaron and Miriam; and they both came forth.	וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֵד בַּתַּחַת הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אֶת־רָן וּמִרְיָם וַיָּצְאוּ שְׁנֵיהֶם:
6	And He said: 'Hear now My words: if there be a prophet among you, I the LORD do make Myself known unto him in a vision, I do speak with him in a dream.	וַיֹּאמֶר שְׁמַעְוּנָא דְּבָרַי אִם־יְהִיָּה נְבִיאֲכֶם יִהְיֶה בְּמַרְאֵה אֱלֹוֹ אֶתְנִידַע בְּחִלּוֹם אֲדַבֵּר־בּוֹ:
7	My servant Moses is not so; he is trusted in all My house;	לֹא־כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל־בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא:
8	with him do I speak mouth to mouth, even manifestly, and not in dark speeches; and the similitude of the LORD doth he behold; wherefore then were ye not afraid to speak against My servant, against Moses?	פֶּה אֶל־פֶּה אֲדַבֵּר־בּוֹ וּמַרְאֵה עֵמִיד בְּחִיּוֹ וְלֹא בְּחִדּוֹן וּבְדַמּוּת יִקְרָא דֵּי־מִסְתַּכֵּל וּמַדִּין לֹא דְחִילָתוֹן לְמַלְאָא בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה:
9	And the anger of the LORD was kindled against them; and He departed.	וַיִּחַר־אַף יְהוָה בָּם וַיֵּלֶךְ:
10	And when the cloud was removed from over the Tent, behold, Miriam was leprous, as white as snow; and Aaron looked upon Miriam; and, behold, she was leprous.	וַהֲעֵנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וַהֲנֶה מִרְיָם מְצֻרַעַת כַּשָּׁלֵג וַיִּפֹּן אֶת־רָן אֶל־מִרְיָם וַהֲנֶה מְצֻרַעַת:

אם יהיה נביאכם. אם יהיו לכם נביאים: ה' במראה אליו אתודע. שכנית שמי אין נגלית עליו באספקלריא המאירה אלא בחלוס וחזיון:

(8) פה אל פה. אמרתי לו לפרוש מן האשה והיכן אמרתי לו צייני (דברים ה, כז) לך אמור להם שבו לכם ללהיכם ואחיה פה עמוד עמדי (ספרי. תנחומא לו, יג): ומראה ולא בחידות. ומראה זה מראה דבור. שאני מפרש לו דבורי צמראית פנים שבו ואיני סותמו לו בחידות כענין שנאמר ליחזקאל (יחזקאל יז, ז) חוד חידה וגו'. יכול מראה שכינה תלמוד לומר (שמות לג, כ) לא תוכל לראות את פני (ספרי קג): ותמנת ה' יביט. זה מראה אחרים כענין שנאמר (שמות לג, כג) וראית את אחורי (ספרי שס): בעבדי במשה. אינו אומר בעבדי משה אלא בעבדי צמשה בעבדי אף על פי שאינו משה צמשה אפילו אינו עבדי כדאי הייתם לרא מופניו וכל שכן שהוא עבדי ועוד מלך מלך היה לכם לומר אין המלך אוהבו חנם ואם תאמרו איני מכיר צמשהו זו קשה מן הראשונה (שס. תנחומא שס):

(9) ויחר אף ה' בם וילך. מאחר שהודיעם סרחונם גזר עליהם נדוי קל וחומר לצבור ודם שלא יכעוס על צבירו עד שידיענו סרחונו (ספרי קד. תנחומא שס):

(4) פתאום. נגלה עליהם פתאום והם טמאים דרך ארץ והיו זועקים מים מים להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה מאחר שנגלית עליו שכינה תדיר ואין עת קצועה לדבור (תנחומא שס): צאו שלשתכם. מגיד ששלשתן נקראו דבור אחד מה שאי אפשר לפה לומר ולאזן לשמוע (ספרי קצ):

(5) בעמוד ענן. יצא יחידי שלא כמדת צמר ודם מלך צמר ודם כשיוצא למלחמה יוצא באוכלוסין וכשיוצא לשלום יוצא צמועטים ומדת הקצ"ה יוצא למלחמה יחידי שנאמר (שמות טו, ג) ה' איש מלחמה ויוצא לשלום באוכלוסין שנאמר (תהלים סה, יח) רכב אלהים רצותים אלפי שגאן (ספרי שס): ויקרא אהרן ומרים. שיהיו נמשכין ויוצאין מן החצר לקראת הדבור (שס): ויצאו שניהם. ומפני מה משכן והפרידן ממשה לפי שאומרים מקצת שצחו של אדם צפניו וכולו שלא צפניו וכן מצינו בזה שלא צפניו נאמר (בראשית ו, ט) איש זדיק תמים וצפניו נאמר (שס ז, א) כי אותך ראיתי זדיק לפני. דבר אחר שלא ישמע צניפותו של אהרן (ספרי שס):

(6) שמעו נא דברי. אין נא אלא לשון צקשה (ספרי קג):

11	And Aaron said unto Moses: 'Oh my lord, lay not, I pray thee, sin upon us, for that we have done foolishly, and for that we have sinned.	וַיֹּאמֶר אֶהְרֹן אֶל־מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי אַל־נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נִוְאלְנוּ וְאֲשֶׁר חָטֵאנוּ:	11
12	Let her not, I pray, be as one dead, of whom the flesh is half consumed when he cometh out of his mother's womb.'	לֹא כֶעָן תִּתְרַחֵק דָּא מִבֵּינָא אַרִי אַחְתָּנָא הִיא צִלִי כֶעָן עַל בִּשְׂרָא מִיתָא הִדִּין דְּבִה וַיִּתְסִי:	12
13	And Moses cried unto the LORD, saying: 'Heal her now, O God, I beseech Thee.'	וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ: (פ)	13
14	And the LORD said unto Moses: 'If her father had but spit in her face, should she not hide in shame seven days? let her be shut up without the camp seven days, and after that she shall be brought in again.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַבְיֶיהָ יִרְק יִרְק בִּפְנֵיהָ הֲלֹא תִפְלֵם שִׁבְעַת יָמִים תִּסָּגֵר שִׁבְעַת מַחֲוֵיךְ לַמַּחֲנֶה וְאַחֵר תֵּאָסֵף:	מפטיר
15	And Miriam was shut up without the camp seven days; and the people journeyed not till Miriam was brought in again.	וַתִּסָּגֵר מִרְיָם מַחֲוֵיךְ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים וְהָעָם לֹא נָסַע עַד־ הֵאָסֵף מִרְיָם:	15
16	And afterward the people journeyed from Hazeroth, and pitched in the wilderness of Paran.	וְאַחֵר נָסְעוּ הָעָם מִחֲצֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר פָּאֲרָן: (פ)	קלו פסוקים

אומה אס לאו עד שהשיצו ואזיה ירק ירק וגו' רבי אלעזר בן עזריה אומר צד' מקומות צקש משה מלפני הקב"ה להשיצו אס יעשה שאלותיו אס לאו. כיוצא בו (שמות ו, יז) וידבר משה לפני ה' לאמר וגו' מה תלמוד לומר לאמר השיצני אס גואלס אמה אס לאו עד שהשיצו עתה תראה וגו'. כיוצא בו (במדבר כז, טו) וידבר משה אל ה' לאמר יפקד ה' אלהי הרוחות לכל בשר. כיוצא בו (דברים ג, כג) ואתחנן אל ה' צעת ההיא לאמר השיצו רב לך (ספרי שם): רפא נא לה. מפני מה לא האריך משה בתפלה שלא יהיו ישראל אומרים אחותו עומדת צרה והוא עומד ומרצה בתפלה. (דבר אחר שלא יאמרו ישראל בשביל אחותו הוא מאריך בתפלה אצל בשבילנו אינו מאריך בתפלה) (ספרי שם. תנחומא שם):

(14) ואביה ירק ירק בפניה. ואס אציה הראה לה פנים וזעפות הלא תכלס שצעת ימים קל וחומר לשכינה י"ד יוס אלא דיו לצא מן הדין להיות כנדון לפיכך אף צנויפתי חסגר שצעת ימים (צ"ק כה, א. ספרי קו): ואחר תאסף. אומר אני כל האסיפות האמורות צמורעים על שם שהוא משולח מחוץ למחנה וכשהוא נרפא נאסף אל המחנה כחצו בו אסיפה לשון הכנסה:

(15) והעם לא נסע. זה הכבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנתעבדה למשה כשהושלך ליאור שנאמר (שמות ב, ד) ותמצא אחותו מרחוק וגו' (סוטה ט, ז):

(10) והענן סר. ואחר כך והנה מרים מזורעת כשנג משל למלך שאמר לפדגוג רדה את בני אצל לא תרדנו עד שאלך מאלך שרמתי עליו (ספרי קה. תנחומא שם):

(11) נואלנו. כתרוממו לשון אויל:

(12) אל נא תהי. אחותנו זו: כמות. שהמזרע חשוב כמת מה מת מטמא צדיאה אף מזרע מטמא צדיאה (נדרים סד, ג. ספרי שם. תנחומא שם): אשר בצאתו מרחם אמו. אמנו היה לו לומר אלא שכינה הכחצו וכן חצי בשרו חצי בשרנו היה לו לומר אלא שכינה הכחצו אשר מאחר שיצאה מרחם אמו היא לנו כאלו נאכל חצי בשרנו כענין שנאמר (בראשית לז, כז) כי אחינו בשרנו הוא (ספרי שם. תנחומא שם) ולפי משמעו אף הוא נראה כן אין ראוי לאח להניח את אחותו להיות כמת: אשר בצאתו. מאחר שיצא זה מרחם אמו של זה שיש כח צידו לעזור ואינו עוזרו הרי נאכל חצי בשרו שאחיו בשרו הוא. דבר אחר אל נא תהי כמת אס אינך רופאה בתפלה מי מסגירה ומי מטירה אני אי אפשר לראותה שאני קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים וכהן אחר אין צעולס וזהו אשר בלאתו מרחם אמו (תנחומא שם):

(13) אל נא רפא נא לה. צא הכחצו ללמדך דרך ארץ שהשאל דבר מחצירו צריך לומר שנים או שלשה דברי מחנונים ואחר כן יצקש שאלותיו (ספרי שם. תנחומא שם): לאמר. מה תלמוד לומר אמר לו השיצני אס אמה מרפא

XIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרוֹ:	שלח לך
2	'Send thou men, that they may spy out the land of Canaan, which I give unto the children of Israel; of every tribe of their fathers shall ye send a man, every one a prince among them.'	שְׁלַח-לְךָ אַנְשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר-אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לַמַּטֵּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלָחוּ כָּל נָשִׂיא בָהֶם:	2
3	And Moses sent them from the wilderness of Paran according to the commandment of the LORD; all of them men who were heads of the children of Israel.	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבָּר פָּאֲרָן עַל-פִּי יְהוָה כָּלֵם אַנְשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל הֵמָּה:	3
4	And these were their names: of the tribe of Reuben, Shammua the son of Zaccur.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם לַמַּטֵּה רְאוּבֵן שָׁמוּעַ בֶּן-זַכּוּר:	4
5	Of the tribe of Simeon, Shaphat the son of Hori.	לַמַּטֵּה שִׁמְעוֹן שָׁפַט בֶּן-חֹרִי:	5
6	Of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	לַמַּטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן-יִפְנֶה:	6
7	Of the tribe of Issachar, Igal the son of Joseph.	לַמַּטֵּה יִשָּׁשכָר יִגָּאל בֶּן-יוֹסֵף:	7
8	Of the tribe of Ephraim, Hoshea the son of Nun.	לַמַּטֵּה אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן-נּוֹן:	8
9	Of the tribe of Benjamin, Palti the son of Raphu.	לַמַּטֵּה בִנְיָמִן פִּלְטִי בֶן-רָפוּא:	9
10	Of the tribe of Zebulun, Gaddiel the son of Sodi.	לַמַּטֵּה זְבֻלֹן גַּדִּיאל בֶּן-סוּדִי:	10

(2) שלח לך אנשים. למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקחה על עסקי דצה שדצרה צאחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר (במדבר רבה. תנחומא שלח ה): שלח לך. לדעתך אני איני מזהה לך אם תרצה שלח לפי שצאו ישראל ואמרו (דברים א, כב) נשלחה אנשים לפנינו כמה שנאמר (שם) ותקרבון אלי כלכם וגו' ומשה נמלך בשכינה

אמר אני אמרתי להם שהיא טובה שנאמר (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים וגו' חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוה (במדבר רבה. סוטה לד, ב. תנחומא שם):

(3) על פי ה'. דרשותו שלא עבד על ידו: כלם אנשים. כל אנשים שצמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו (במ"ר טז, ה):

11	Of the tribe of Joseph, namely, of the tribe of Manasseh, Gaddi the son of Susi.	לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גָּדִי בֶן־סוּסִי: לְשִׁבְטָא דְיוֹסֵף דְּמְנַשֶּׁה גָּדִי בֶר סוּסִי: לְשִׁבְטָא	11
12	Of the tribe of Dan, Ammiel the son of Gemalli.	לְמַטֵּה דָן עַמִּיאל בֶּן־גַּמְלִי: לְשִׁבְטָא דָּדָן עַמִּיאל בֶּר גַּמְלִי:	12
13	Of the tribe of Asher, Sethur the son of Michael.	לְמַטֵּה אָשֶׁר סֶתוּר בֶּן־מִיכָאֵל: לְשִׁבְטָא דְאַשֶׁר סֶתוּר בֶּר מִיכָאֵל:	13
14	Of the tribe of Naphtali, Nahbi the son of Vophsi.	לְמַטֵּה נַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶן־וּפְסִי: לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶר וּפְסִי:	14
15	Of the tribe of Gad, Geuel the son of Machi.	לְמַטֵּה גָד גְּאוּאֵל בֶּן־מָכִי: לְשִׁבְטָא דְגָד גְּאוּאֵל בֶּר מָכִי:	15
16	These are the names of the men that Moses sent to spy out the land. And Moses called Hoshea the son of Nun Joshua.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֶׁעַ בֶּן־נֹון יְהוֹשֻׁעַ: אֵלִין שְׁמַהַת גּוֹבְרִיא דְשָׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת אֶרְעָא וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֶׁעַ בֶּר נֹון יְהוֹשֻׁעַ:	16
17	And Moses sent them to spy out the land of Canaan, and said unto them: 'Get you up here into the South, and go up into the mountains;	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עָלוּ זֶה בְּנֹגֵב וְעַלִּיתֶם אֶת־הָהָר: וַיִּשְׁלַח יְתַהוֹן מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת אֶרְעָא דְכְנָעַן וַיֹּאמֶר לְהוֹן סְקוּ דָא בְּדְרוּמָא וְתַסְקוּן לְטוּרָא:	ישראל
18	and see the land, what it is; and the people that dwelleth therein, whether they are strong or weak, whether they are few or many;	וַיִּרְאוּ אֹתָם אֶת־הָאָרֶץ מַה־הָיָא וְאֶת־הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הֲחֹזֵק הוּא הֲרַפָּה הֲמַעֲט הוּא אִם־רַב: וְתַחֲזוּן יֵת אֶרְעָא מָא הִיא וְיֵת עַמָּא דִּי־תִיב עָלֶיהָ הֲתַקִּיף הוּא אִם חֲלָשׁ הֲזָעִיר הוּא אִם סָגִי:	18
19	and what the land is that they dwell in, whether it is good or bad; and what cities they are that they dwell in, whether in camps, or in strongholds;	וּמַה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הֲטוֹבָה הִיא אִם־רָעָה וּמַה הָעָרִים אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהֶנָּה הֲבִמְחֻנִּים אִם בְּמִבְצָרִים: וּמָא אֶרְעָא דִּהוּא יִתִּיב בָּהּ הֲטָבָא הִיא אִם בִּישָׂא וּמָא קְרִינָא דִּהוּא יִתִּיב בָּהוֹן הֲפִצְחִין אִם בְּפָרְכִין:	19

- (16) ויקרא משה להושע וגו'. התפלל עליו יהושע. מגדלת חלשים יש מגדלת אוכלוסין ויש ממעטת אוכלוסין מעלת מרגלים (צמ"ר. סוטה ס:):
 (17) עלו זה בנגב. הוא היה הפסולת של ארץ ישראל שכן דרך התגרים מראין את הפסולת תחלה ואחר כך מראין את השבט (תנחומא שלח ו):
 (18) את הארץ מה היא. יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ (19) הבמחנים. תרגומו הצפחין כרכין פלוחין ופחוחין מאין חומה: הטובה היא. צמעינות ותהומות טובים וצריאים:

20	and what the land is, whether it is fat or lean, whether there is wood therein, or not. And be ye of good courage, and bring of the fruit of the land.'—Now the time was the time of the first-ripe grapes.—	וּמָה הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הִוא אִם-רְזֹה הַיֶּשֶׁבֶה עַל אִם-אֵין וְהַתְּחִיבֹתָם וְלִקְחֹתָם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיָּמִים יָמֵי בְּכוּרֵי עֲנָבִים:	20
21	So they went up, and spied out the land from the wilderness of Zin unto Rehob, at the entrance to Hamath.	וַיַּעֲלוּ וַיִּתְּרוּ אֶת-הָאָרֶץ וּסְלִיקוּ וְאֶלִּילוּ יַת אֶרֶעַ מִמִּדְבַּר-צִין עַד רְחוֹב חֲמַת:	שני
22	And they went up into the South, and came unto Hebron; and Ahiman, Sheshai, and Talmi, the children of Anak, were there.—Now Hebron was built seven years before Zoan in Egypt.—	וַיַּעֲלוּ בְּנֵגֶב וַיָּבֹאוּ עַד-חֶבְרוֹן וְשֵׁם אַחִימָן וְשֵׁשַׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֵנֶק וְחֶבְרוֹן שִׁבְעַ שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֶעַן מִצְרַיִם:	22
23	And they came unto the valley of Eshcol, and cut down from thence a branch with one cluster of grapes, and they bore it upon a pole between two; they took also of the pomegranates, and of the figs.—	וַיָּבֹאוּ עַד-נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זֶמְרָה וְאֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשְׂאֻהוּ בְּמוֹט בִּשְׁנַיִם וּמִן-הָרְמָנִים וּמִן-הַתְּאֵנִים:	23
24	That place was called the valley of Eshcol, because of the cluster which the children of Israel cut down from thence.—	לְמָקוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל אֶשְׁכּוֹל עַל אֲדוֹת הָאֶשְׁכּוֹל אֲשֶׁר-כָּרְתוּ מִשָּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	24
25	And they returned from spying out the land at the end of forty days.	וַיָּשֻׁבוּ מִתוֹר הָאָרֶץ מִקֶּץ אַרְבָּעִים יוֹם:	25

להודיעך שצחה של ארץ ישראל שאין לך טרשין בארץ ישראל יותר מחצרון לפיכך הקצוה לקצרות מתים ואין לך מעולה בכל ארצות כנענים שנאמר (צראשית יג, י) כגן ה' בארץ מצרים וזוהי המעולה שבארץ מצרים ששם מושב המלכים שנאמר (ישעיה ל, ה) כי היו צלוען שריו והיתה חצרון טובה ממנה שבעה חלקים (סוטה שס):

(23) זמורה. שוכת גפן ואשכול של ענבים תלוי בה: וישארו במוט בשנים. ממשמע שנאמר וישארו צמח איני יודע שהוא צמחים מה תלמוד לומר בשנים בשני מוטות הא כיצד שמונה נטלו ואשכול אחד נטל תאנה ואחד רמון יהושע וכלל לא נטלו כלום לפי שכל ענפים להוציא דבה נטלוו כשם שפריה משונה כך עמה משונה ואם חפץ אתה לידע כמה משאוי אחד מהם לא ולמד מאנשים שהקימו בגלגל (יהושע ד, ה) הרימו להם איש אצן אחת מן הירדן על שכמו והקימוה בגלגל ושקלוהו רבותינו משקל כל אחת מ' סאה וגמירי טונא דמדלי אינש על כחפיה אינו אלא שליש משאוי ממשאוי שמסייעין אותו להרים (סוטה לד, א):

(20) ה'ש בה עץ. אם יש צחה אדם כשר שיגין עליהם צוכותו (צ"ט טו, א): בכורי ענבים. ימים שהענבים מתעצלים בצכור:

(21) ממדבר צין עד רחב לבא חמת. הלכו בגבוליה באורך וצרוחז כמין גאס הלכו רוח גבול דרומית ממקצוע מזרח עד מקצוע מערב כמו שזוהי משה עלו זה בגבול דרך גבול דרומית מזרחית עד הים שהים הוא גבול מערבי ומשם חזרו והלכו כל גבול מערבי על שפת הים עד לבא חמת שהוא אלל הר החרב במקצוע מערבית אפואית כמו שמפורש בגבולות הארץ בפרשת אלה מסעי (להלן לד, ז):

(22) ויבא עד חברון. כלל לצדו הלך שם ונשתטח על קברי אבות שלא יהא ניסח לחצריו להיות צענחם וכן הוא אומר (דברים א, לו) ולו אתן את הארץ אשר דרך זה וכתיב (שופטים א, כ) ויתנו לכלל את חצרון (סוטה לד, ז): שבע שנים נבנתה. אפשר שצנה חס את חצרון לכנען בנו הקטן קודם שיצנה את צוען למצרים בנו הגדול אלא שהיתה מבונה בכל טוב על אחד משבעה צלוען וצא

<p>26 And they went and came to Moses, and to Aaron, and to all the congregation of the children of Israel, unto the wilderness of Paran, to Kadesh; and brought back word unto them, and unto all the congregation, and showed them the fruit of the land.</p>	<p>וַיָּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר פָּאֶרָן קְדֵשׁ וַיָּשִׁיבוּ אֹתָם דְּבַר וְאֵת-כָּל-תְּעֹדָה וַיִּרְאוּם אֶת-פְּרֵי הָאָרֶץ:</p>	<p>26 וַיָּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר פָּאֶרָן קְדֵשׁ וַיָּשִׁיבוּ אֹתָם דְּבַר וְאֵת-כָּל-תְּעֹדָה וַיִּרְאוּם אֶת-פְּרֵי הָאָרֶץ:</p>
<p>27 And they told him, and said: 'We came unto the land whither thou sentest us, and surely it floweth with milk and honey; and this is the fruit of it.</p>	<p>וַיֹּסְפֵרוּ-לוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאֲנֹו אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זֶבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ הוּא וְזֶה-פְרִיָהּ:</p>	<p>27 וַיֹּסְפֵרוּ-לוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאֲנֹו אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זֶבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ הוּא וְזֶה-פְרִיָהּ:</p>
<p>28 Howbeit the people that dwell in the land are fierce, and the cities are fortified, and very great; and moreover we saw the children of Anak there.</p>	<p>לְחֹד אֲרֵי תְקִיף עִמָּא דִּי תִיב בְּאֶרֶצָא וּקְרִינָא כְּרִיכָן רַבְרָבָן לְחֹדָא וְאֶף בְּנֵי גִבְרָא חֲזִינָא תַּמָּן:</p>	<p>28 אָפֶס כִּי-עָזָה הָעָם הַיֹּשֵׁב בְּאֶרֶץ וְהָעָרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלֹת מְאֹד וְגַם-יְלָדֵי הָעֵמֶק רָאִינוּ שָׁם:</p>
<p>29 Amalek dwelleth in the land of the South; and the Hittite, and</p>	<p>עַמְלָקָא יְתִיב בְּאֶרֶע דְּרוּמָא וְחִתָּאֵי וְהִיבּוֹסָי וְהָאֲמֹרִי יְתִיב בְּתוֹרָא וּכְנַעְנָא יְתִיב עַל יַמָּא וְעַל כִּיף יִרְדְּנָא:</p>	<p>29 עַמְלָק יֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב וְהַחִתִּי וְהִיבּוֹסִי וְהָאֲמֹרִי יֹשֵׁב בְּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יֹשֵׁב עַל-הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן:</p>
<p>30 And Caleb stilled the people toward Moses, and said: 'We should go up at once, and possess it; for we are well able to overcome it.'</p>	<p>וַיַּחֲזִק כָלֵב אֶת-הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלֶה וְיִרְשָׁנוּ אֹתָהּ כִּי-יָכוֹל נִכְבֵּל לָהּ:</p>	<p>30 וַיַּחֲזִק כָלֵב אֶת-הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלֶה וְיִרְשָׁנוּ אֹתָהּ כִּי-יָכוֹל נִכְבֵּל לָהּ:</p>
<p>31 But the men that went up with him said: 'We are not able to go up against the people; for they are stronger than we.'</p>	<p>וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נִכְבֵּל לַעֲלֹת אֶל-הָעָם כִּי-חֲזָק הוּא מִמֶּנּוּ:</p>	<p>31 וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נִכְבֵּל לַעֲלֹת אֶל-הָעָם כִּי-חֲזָק הוּא מִמֶּנּוּ:</p>

- (25) וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום. והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא (מגילה ג, א) ומהלך אדם צינוני עשרה פרסאות ליום (פסחים נד, א) הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב והם הלכו ארבע ורמזה אלא שגלוי לפני הקב"ה שיגזור עליהם יום לשנה קצר לפנייהם את הדקר (תנחומא שלח ט):
- (26) וילכו ויבאו. מהו וילכו להקיש הליכתן לציאתן מה ציאתן צעה רעה אף הליכתן צעה רעה (סוטה לה, א): וישיבו אתם דבר. את משה ואת אהרן:
- (27) זבת חלב ודבש היא. כל דבר שקר שאין אומרים צו קצת אמת בתחלתו אין מתקיים בסופו (במדבר רבה. סוטה שס):
- (28) בשורות. לשון חזק ותרגומו כרכין לשון צירניות עגולות וצלשון ארמי כריך עגול:
- (29) עמלק יושב וגו'. לפי שנתכו צעמלק כצר הזכירוהו
- מרגלים כדי ליראם (תנחומא שלח ט): על יד הירדן. יד כמשמעו אצל הירדן ולא תוכלו לעבור:
- (30) ויהם כלב. השתיק את כולם: אל משה. לשמוע מה שידבר במשה צווח ואמר וכי זו צלצד עשה לנו בן עמרם השומע היה סבור שצא לספר בגנותו שהיה צלצם על משה בשביל דברי המרגלים שתקו כולם לשמוע גנותו אמר והלא קרע לנו את הים והוריד לנו את המן והגיו לנו את השליו (במדבר רבה. סוטה שס): עלה נעלה. אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נלליה ככל דבריו (שם): ויהם. לשון שתיקה וכן (זכריה ב, יז) הם כל צער (עמוס ו, י) הם כילא להזכיר. כן דרך בני אדם הרואה לשחק אגודת אנשים אומר ש"ט (ס"א הם):
- (31) חזק הוא ממנו. כזיכול כלפי מעלה אמרו (במדבר רבה. סוטה שס):

<p>And they spread an evil report of the land which they had spied out unto the children of Israel, saying: 'The land, through which we have passed to spy it out, is a land that eateth up the inhabitants thereof; and all the people that we saw in it are men of great stature.</p>	<p>וַיַּצִּיאוּ דְבַר הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אָרֶץ אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר-רָאינוּ בְּתוֹכָהּ אֲנָשִׁי מְדֹת:</p>	<p>32</p>
<p>And there we saw the Nephilim, the sons of Anak, who come of the Nephilim; and we were in our own sight as grasshoppers, and so we were in their sight.'</p>	<p>וְשָׁם רָאינוּ אֶת-הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן-הַנְּפִילִים וַנְּהִי בְעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים וְכֵן תִּינּוּ בְעֵינֵיהֶם:</p>	<p>33</p>
<p>And all the congregation lifted up their voice, and cried; and the people wept that night.</p>	<p>וַתִּשָּׂא כָל-הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת-קוֹלָם וַיִּבְכוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא:</p>	<p>XIV</p>
<p>And all the children of Israel murmured against Moses and against Aaron; and the whole congregation said unto them: 'Would that we had died in the land of Egypt! or would we had died in this wilderness!</p>	<p>וַיִּלְנוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם כָּל-הָעֵדָה לוֹ-מָתָנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לוֹ-מָתָנוּ:</p>	<p>2</p>
<p>And wherefore doth the LORD bring us unto this land, to fall by the sword? Our wives and our little ones will be a prey; were it not better for us to return into Egypt?'</p>	<p>וְלָמָּה יְהוָה מְבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנָפֶל בַּחֶרֶב נָשֵׁינוּ וְטַפֵּנוּ וְהָיוּ לְבִזָּה הָלֹא טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרָיִמָּה:</p>	<p>3</p>
<p>And they said one to another: 'Let us make a captain, and let us return into Egypt.'</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו נַתְנָה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרָיִמָּה:</p>	<p>4</p>
<p>Then Moses and Aaron fell on their faces before all the assembly of the congregation of the children of Israel.</p>	<p>וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָל-קָהָל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>5</p>

(32) אוכלת יושביה. כלל מקום שעברנו מלאנוס קוצרי מחים. והקצה עשה לטובה כדי לטרדם צאצאם ולא יתנו לז לאלו (שם): אנשי מזדות. גדולים וגבוהים ונריך לתם להם מדה כגון גלית (שמואל"א יז, ד) גבהו שש אמות וזרת וכן (שמואל"א כג, כ) איש מדון (ד"ה"א יא, כג) איש מדה: (33) הנפילים. ענקים מצני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים בימי דור אנוש (נדה סא, א. יומא סז, ב) וכן

שמענו אומרים זה לזה נמלים (רא"ש וצ"א חגזים) יש צכרמים כאנשים (סוטה שם): ענק. שמעניקים חמה בקומתן (שם לד, ב): (1) כל העדה. סנהדרות (תנחומא שלח יג): (2) לו מתנו. הלוא ומתנו: (4) נתנה ראש. כתרנו נמני רישא נשים עלינו מלך ורבותינו פירשו לשון עבודת אלילים (פסיקתא זוטרתא):

- 6 And Joshua the son of Nun and Caleb the son of Jephunneh, who were of them that spied out the land, rent their clothes.
- 7 And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land.
- 8 If the LORD delight in us, then He will bring us into this land, and give it unto us—a land which floweth with milk and honey.
- 9 Only rebel not against the LORD, neither fear ye the people of the land; for they are bread for us; their defence is removed from over them, and the LORD is with us; fear them not.'
- 10 But all the congregation bade stone them with stones, when the glory of the LORD appeared in the tent of meeting unto all the children of Israel.
- 11 And the LORD said unto Moses: 'How long will this people despise Me? and how long will they not believe in Me, for all the signs which I have wrought among them?
- 12 I will smite them with the pestilence, and destroy them, and will make of thee a nation greater and mightier than they.'
- וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְכָלֵב בֶּן־יִפְנֹה מִן־הַתֵּימָנִים אֶת־הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם:
- וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עַדַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד:
- אִם־חָפֵץ בָּנוּ יְהוָה וְהָבִיא אֶתָּנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנִתְּנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר־הִוא זָבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ:
- אֲךָ בִּיהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאַתֶּם אֱלֹהֵינוּ אֶת־עַם הָאָרֶץ כִּי לֹחֲמֵנוּ הֵם סֹר צֶלֶם מַעַלְיָתָם וַיְהוָה אֶתָּנוּ אֱלֹהֵינוּ:
- וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעֵדָה לְרָגוּם אֹתָם בָּאֲבָנִים וּכְבוֹד יְהוָה נִרְאָה בְּאַהֲל מוֹעֵד אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־אָנָּה יִנְאַצְנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד־אָנָּה לֹא־יֵאֱמִינוּ בִּי בְּכָל־הָאֹתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ:
- אֶכְנֶה בְּדֶבֶר וְאוֹרֶשְׁנוּ וְאַעֲשֶׂה אֶתְךָ לְגוֹי־גָדוֹל וְעַצוֹם מִמֶּנּוּ:
- וַיֹּאמְרוּ כָּל־כְּנָשֵׁתָא לְמַרְגָּם יִתְּהוֹן בְּאֲבָנָא וַיִּקְרָא דִּי אֲתוּלִי בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא לְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה עַד אֲמַתִּי יְהוֹן מִרְגְּזִין קְדָמִי עָמָא הָדִין וְעַד אֲמַתִּי לֹא יִהְיֶינּוּ בְּמִימְרֵי כָּל־אֲתִיָּא דְעִבְדִּית בִּינִיהוֹן:
- אֲמַחֲיִנּוּ בְּמוֹתָא וְאַשְׁחִיבּוּ וְאַעֲבִיד יְתֶךָ לְעָם רַב וְתִקְיָא מִנְּהוֹן:

(9) אל תמרדו. וסוצואתם אל תיראו: כי לחמנו הם. (11) עד אנה. עד היכן: ינאצני. ירגיזוני: בכל נאכלם כללם: סר צלם. מגינס וחזקס כשרים שבהם מתו האתות. צשזיל כל הנסים שעשיתי להם היה להם להאמין איז שיהיה מגין עליהם (סוטה למ. ז"צ טו, א) דבר אחר כלו שכיחות צידי לקיים הצטחתי: של המקום סר מעליהם: (12) ואורשנו. כתרגומו לשון תרוכין ואם תאמר מה (10) לרגום אותם. את יהושע וכלצ: וכבוד ה'. הענן אעשה לשזועת אצות: ואעשה אתך לגוי גדול. שאתה ירד שם (צמדבר רבה. סוטה לה, א): מורעם (צמדבר רבה):

<p>13 And Moses said unto the LORD: 'When the Egyptians shall hear—for Thou broughtest up this people in Thy might from among them—</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם דֹּאסִיקָתָא בְּחִילָךְ יְת עֲמָא הָדִין מִבְּנֵיהוֹן:</p>	<p>13 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הֶעֱלִיתָ בְּכַחֲךָ אֶת־ הָעָם הַזֶּה מִמִּצְרָיִם:</p>
<p>14 they will say to the inhabitants of this land, who have heard that Thou LORD art in the midst of this people; inasmuch as Thou LORD art seen face to face, and Thy cloud standeth over them, and Thou goest before them, in a pillar of cloud by day, and in a pillar of fire by night;</p>	<p>וַיִּמְרוּ לִיְתִיב אֲרַעָא הָדָא דְשָׁמְעוּ אֲרִי אֶתְּ יְיָ שְׂכִינְתָךְ שְׂרִיא בְּגוּ עֲמָא הָדִין דְּבִשְׂנִיָּהוֹן חֲזוּ שְׂכִינָתָא יְקָרָךְ יְיָ וְעֲנָנְךָ מִטָּל עַל־וִיָּהוֹן וּבַעֲמֻדָא דְעֲנָנָא אֶתְּ מִדְּבַר קְדָמִיהוֹן בִּימָמָא וּבַעֲמֻדָא דְּאִישְׁתָּא בְּלֵילָא:</p>	<p>14 וַאֲמָרוּ אֶל־יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי־אַתָּה יְהוָה בְּקֶרֶב הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר־עִין בְּעֵין נִרְאָהוּ אַתָּה יְהוָה וְעֲנָנְךָ עֲמֹד עֲלֵהֶם וּבַעֲמֹד עָנָן אַתָּה הַלֵּל לְפָנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַיְלָה:</p>
<p>15 now if Thou shalt kill this people as one man, then the nations which have heard the fame of Thee will speak, saying:</p>	<p>וְחִקְטִיל יְת עֲמָא הָדִין כְּגוֹבְרָא חַד וַיִּמְרוּ עֲמָמִיא דְשָׁמְעוּ יְת שִׁמְעָא גְבוּרָתְךָ לְמִימַר:</p>	<p>15 וְהִמַּתָּה אֶת־הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וַאֲמָרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־שִׁמְעֶךָ לֵאמֹר:</p>
<p>16 Because the LORD was not able to bring this people into the land which He swore unto them, therefore He hath slain them in the wilderness.</p>	<p>מִדְּלִית יוֹכְלָא קָדָם יְיָ לְאַעְלָא יְת עֲמָא הָדִין לְאַרְעָא דְקִנִּים לְחוּן וְקִטְלָנוּן בְּמִדְבָּרָא:</p>	<p>16 מִבְּלָתִי יָכַלְתָּ יְהוָה לְהַבִּיא אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־ נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בְּמִדְבָּר:</p>
<p>17 And now, I pray Thee, let the power of the Lord be great, according as Thou hast spoken, saying:</p>	<p>וּכְעַן סְגִי כְעַן חִילָא קְדָמְךָ יְיָ כְּמָא דְמִלִּילָתָא לְמִימַר:</p>	<p>17 וְעַתָּה יִגְדַל־נָא כֹחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דְּבַרְתָּ לֵאמֹר:</p>
<p>18 The LORD is slow to anger, and plenteous in lovingkindness, forgiving iniquity and transgression, and that will by no means clear the guilty; visiting the iniquity of the fathers upon the children, upon the third and upon the fourth generation.</p>	<p>יְיָ מְרַחֵק רָגֵז וּמִסְגִּי לְמַעַבְד טְבוֹן שְׂבִיק לַעֲוִין וּלְמַרְדּוּ סָלַח לְדִתְיָבִין לְאוֹרִיָּתִיהּ וְלִדְלָא תִיָּבִין לֹא מִזְכִּי מִסְעַר חוֹבֵי אֲבֹתָן עַל בְּנֵין מְרִדִין עַל דֵּר תְּלִיתָא וְעַל דֵּר רְבִיעָא:</p>	<p>18 יְהוָה אַרְךְ אַפַּיִם וְרַב־חַסֵּד נֶשֶׁא עֲוֹן וּפָשַׁע וְנִקְחָל לֹא יִנְקָה פֶּלֶךְ עֲוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים עַל־ שְׁלִשִׁים וְעַל־רְבָעִים:</p>

(13) ושמעו מצרים. ושמעו את אשר תהרגם: כי (15) והמתה את העם הזה כאיש אחד. פתאום ומתוך העלית. כי משמש צלשון אשר והם ראו אשר העלית צנחן הגדול אותם מקרצם וכשישמעו שאתה הורגם לא יאמרו שחטאו לך אלא יאמרו שכנגדם יכולת להלחם אבל כנגד יושבי הארץ לא יכולת להלחם. וזו היא: (14) ואמרו אל יושב הארץ הזאת. כמו על יושב הארץ הזאת ומה יאמרו עליהם מה שאמור צדוק הענין מזלתי יכולת ה' שצביל ששמעו כי אתה ה' שוכן בקרצם ועין צעין אתה ה' נראה להם והכל צדק חצה ולא הכירו כך שנתקה

אהצתך מהם עד הנה (תנחומא שלח יג): (15) והמתה את העם הזה כאיש אחד. פתאום ומתוך כך יאמרו הגוים אשר שמעו את שמעך וגו': (16) מבלתי יכלת וגו'. לפי שיושבי הארץ חזקים וגזורים ואינו דומה פרעה לשלשים ואחד מלכים וזאת יאמרו על יושבי הארץ הזאת (צרכות לז): מבלתי יכלת. מתוך שלא היה יכולת צידו להציאם שחטם: יכלת. שם דבר הוא: (17) יגדל נא כח ה'. לעשות דבורך: כאשר דברת לאמר. ומהו הדבור:

- 19 Pardon, I pray Thee, the iniquity of this people according unto the greatness of Thy lovingkindness, and according as Thou hast forgiven this people, from Egypt even until now.
סֶלַח-נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חַסְדְּךָ וְכַאֲשֶׁר נָשָׂאתָהּ לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד-הַנֵּה:
- 20 And the LORD said: 'I have pardoned according to thy word'
וַיֹּאמֶר יְהוָה סֶלַחְתִּי כְּדִבְרְךָ: וַאֲמַר יי שְׁבַקִּית כַּפֹּתִי:
- 21 But in very deed, as I live—and all the earth shall be filled with the glory of the LORD—
וְאוֹלָם חַי-אֲנִי וַיִּמָּלֵא כְבוֹד-יְהוָה אֶת-כָּל-הָאָרֶץ: וְבָרַם קַיִים אֲנִי וּמָלְא יִקְרָא דִּי יֵת כָּל אֶרֶעָ:
- 22 surely all those men that have seen My glory, and My signs, which I wrought in Egypt and in the wilderness, yet have put Me to proof these ten times, and have not hearkened to My voice;
כִּי כָל-הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת-כְּבוֹדִי וְאֶת-אֹתוֹתַי אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָּר וַיִּנְסּוּ אֹתִי זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי:
- 23 surely they shall not see the land which I swore unto their fathers, neither shall any of them that despised Me see it.
אִם-יֵרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתָם וְכָל-מִנְאֲצֵי לֹא יֵרְאוּהָ: אִם יַחְזִיזוּ יֵת אֶרֶעָ דְּקִימִית לְאֲבֹתָהֶן וְכָל דְּאֲרִיזוּ קְדָמִי לֹא יַחְזִינָה:
- 24 But My servant Caleb, because he had another spirit with him, and hath followed Me fully, him will I bring into the land whereinto he went; and his seed shall possess it.
וְעַבְדִּי כָלֵב עֲקֵב הַיִּתָּה רוּחַ אַחֲרַת עֲמּוֹ וַיִּמָּלֵא אַחֲרָי וְהֵבִיאֵנִי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בָּא שָׁמָּה וְזָרְעוּ יוֹרְשֶׁנָּה: וְעַבְדִּי כָלֵב חֶלֶף דִּהְיוֹת רוּחַ אוֹחֲרִי עִמִּיהּ וְאֲשָׁלִים בְּתַר דִּחְלָתִי וְאֲשַׁלְּוֶיהָ לְאֶרֶעָ דְּעָאֵל לְתַמָּן וּבְגוֹהֵי יוֹרְתָנָה:
- 25 Now the Amalekite and the Canaanite dwell in the Vale; tomorrow turn ye, and get you into the wilderness by the way to the Red Sea.
וְהָעַמְלָקִי וְהַכְנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּעֵמֶק מִזְרָח פָּנָיו וְסָעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יַם-סוּף: (פ) וְעַמְלָקָא וּכְנַעֲנָא יְתִיב בְּמִישְׁרָא מִזְרָח אַחֲפָנָיו וְטוּלוּ לְכוּן לְמִדְבָּרָא אוּרְחָ יָמָא דִּסוּף:

(18) ה' ארך אפים. לנדיקים ולרשעים כשעלה משה למרום מלאו משה להקצ"ה שהיה יושב וכוחה ה' ארך אפים אמר לו לנדיקים אמר לו הקצ"ה אף לרשעים אמר לו רשעים יאזדו אמר לו הקצ"ה חייך שאתה צריך לדבר כשחטאו ישראל בעגל ובמרגלים התפלל משה לפניו צורך אפים אמר לו הקצ"ה והלא אמרת לי לנדיקים אמר לו והלא אמרת לי אף לרשעים (סנהדרין קיא, א): ונקדה. לשבים: לא ינקדה. לשאינן שבים (יומא פו, א):

(20) בדברך. שציל מה שאמרת פן יאמרו מזלתי יכולת ה':

(21) ואולם. כמו אלז זאת אעשה להם: חי אני. לשון שזועה כשם שאני חי וכבודי ימלא את כל הארץ כך אקיים להם כי כל האנשים הרואים וגו'. אם יראו את הארץ:

(22) וינסו. כמשמעו: זה עשר פעמים. שנים בים

שנים צמון ושנים בשליו וכו' כדאיתא במסכת ערכין (טו, א-ב):

(23) אם יראו. לא יראו: (אם יראו את הארץ. הרי זה מקרא מסורס חי אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ וכבודי ימלא את כל הארץ שלא יתחלל שמי במגפה הזאת לאמר מזלתי יכולת ה' להביאם שלא אמיתם פתאום כאיש אחד אללא צאיחור ארבעים שנה מעט מעט): לא יראוהו. לא יראו את הארץ:

(24) רוח אחרת. שתי רוחות אחת צפה ואחת כלב למרגלים אמר אני עמכם בעצה ובלבו היה לומר האמת ועל ידי כן היה צוכם להשתקם כמו שנאמר (לעיל יג, ל) ויהס כלב שהיו סבורים שיאמר כמותם זהו שנאמר בספר (יהושע יד, ז) ואשיב אותם דבר כאשר עש לצי ולא כאשר עש פי (במדבר כב): וימלא אחריו. וימלא את לבו אחרי וזה מקרא קצר: אשר בא שמה. חזרון מתנן לו: יורשנה. כמרגמו יתרכינה יורישו את הענקים ואת העם אשר זה ואין למרגמו יירתינה אללא במקום יירשנה:

26	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לֵמִימָר:	רביעי
27	'How long shall I bear with this evil congregation, that keep murmuring against Me? I have heard the murmurings of the children of Israel, which they keep murmuring against Me.	עַד-מָתִי לַעֲדָה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי אֶת-תִּלְוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי שְׁמַעְתִּי: עַד אִמְתִּי לְהוֹן קָיִים אֲנִי אֹמֵר יְיָ אִם לֹא כִמָּא דְמִלִּילְתוֹן קִדְמִי כֵן אֶעֱבִיד לְכוֹן:	27
28	Say unto them: As I live, saith the LORD, surely as ye have spoken in Mine ears, so will I do to you:	אֹמֵר אֶל־הֵם חַי-אֲנִי נְאֻם-יְהוָה אִם-לֹא כַאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנִי כֵן אֶעֱשֶׂה לָכֶם:	28
29	your carcasses shall fall in this wilderness, and all that were numbered of you, according to your whole number, from twenty years old and upward, ye that have murmured against Me;	בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ פְגָרֵיכֶם וְכָל-פְּקָדֵיכֶם לְכָל-מִסְפָּרְכֶם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְנֹמְעָה אֲשֶׁר הִלִּנְתֶּם עָלַי: בַּמִּדְבָּר הַדִּין יִפְּלוּ פְגָרֵיכֶם וְכָל מִנְיַנְכֶם לְכָל חֹשֶׁבְנְכֶם מִבֶּן עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא דַּאתְרַעְמַתוֹן עָלַי:	29
30	surely ye shall not come into the land, concerning which I lifted up My hand that I would make you dwell therein, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.	אִם-אַתֶּם תָּבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת-יָדִי לְשַׁכֵּן אַתְּכֶם בָּהּ כִּי אִם-כָּלֵב בֶּן-יִפְנֶה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן:	30
31	But your little ones, that ye said would be a prey, them will I bring in, and they shall know the land which ye have rejected.	וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לְבִי יִהְיֶה וְהִבִּיאֲתִי אֹתָם וַיָּדְעוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר מֵאֲסַתֶּם בָּהּ: וְטַפְּלְכֶם דַּאֲמַרְתוֹן לְבִזָּא יִהְיוּ וְאֶעֱלֶה יְתָהוֹן וַיַּחֲזִין יֵת אֶרֶעָ דִּקְצַתוֹן בָּהּ:	31
32	But as for you, your carcasses shall fall in this wilderness.	וּפְגָרֵיכֶם אַתֶּם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה: וּפְגָרֵיכֶם וְדִילְכוֹן יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַדִּין:	32
33	And your children shall be wanderers in the wilderness forty years, and shall bear your strayings, until your carcasses be consumed in the wilderness.	וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רֹעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת-זְנוּתֵיכֶם עַד-תֶּם פְּגָרֵיכֶם בַּמִּדְבָּר: וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ מְאֻחָרִין בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִין שָׁנִין וַיִּסְבְּלוּ יֵת חֹזְבִיכוֹן עַד דִּיסוּפוֹן פְּגָרֵיכֶם בַּמִּדְבָּר:	33

(25) והעמלקי וגו'. אם תלכו שם יהרגו אתכם מאחר שאיני עמכם: מחר פנו. לאחוריהם וסעו לכם וגו': (26) לעדה הרעה וגו'. אלו המרגלים מכאן לעדה שהיא עשרה (סנהדרין ג, א): אשר המזה מלינים. את ישראל עלי: את תלנות בני ישראל אשר המזה מלינים. המרגלים מלינים אותם עלי שמעתי: (27) חי אני. לשון שצוה: אם לא וגו' כן אעשה. כניכול הבנים להכניסם לארץ וצקס לומר ואתם תמותו ופול לשון זה איני חי: כאשר דברתם. שצקסם ממני (לעיל ג) או כאן לומר אתם: במדבר הזה לו מתנו:

34	After the number of the days in which ye spied out the land, even forty days, for every day a year, shall ye bear your iniquities, even forty years, and ye shall know My displeasure.	בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר-תֵּרְתֶּם אֶת-הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִשָּׂאוּ אֶת-עֲוֹנֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֵּדַעְתֶּם אֶת-תְּבוּאָתִי:	בְּמִנּוּ יוֹמָא דְאַלְלִיתוּן יַת אֶרְעָא אַרְבַּעַין יוֹמִין יוֹמָא לְשָׁתָא יוֹמָא לְשָׁתָא תִּקְבְּלוּן יַת חֻבִּיכוֹן אַרְבַּעַין שָׁנִין וְתִדְעוּן יַת דְּאִתְרַעְמַתוּן עָלַי:
35	I the LORD have spoken, surely this will I do unto all this evil congregation, that are gathered together against Me; in this wilderness they shall be consumed, and there they shall die.	אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי אִם-לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל-הָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת הַנוֹעֲדִים עָלַי בְּמִדְבָּר הַזֶּה יָתֻמוּ וְשָׁם יָמָתוּ:	אֲנָא יְיָ גִזְרִית בְּמִימְרֵי אִם לֹא דָא אֶעֱבִיד לְכָל כְּנִשְׁתָּא בִּשְׁתָּא הָדָא דְאַזְדַּמְנוּ עָלַי בְּמִדְבָּרָא הַדִּין יְסוּפוּן וְתָמוּן יָמוּתוּן:
36	And the men, whom Moses sent to spy out the land, and who, when they returned, made all the congregation to murmur against him, by bringing up an evil report against the land,	וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ וַיָּשֻׁבוּ (כ') וַיִּלְוּנוּ) וַיָּלִינוּ עָלָיו אֶת-כָּל-הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל-הָאָרֶץ:	וְגוֹבְרִיא דְשָׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יַת אֶרְעָא וְתָבוּ וְאַרְעִימוּ עֲלוּהִי יַת כָּל כְּנִשְׁתָּא לְאַפְקָא שׁוֹם בֵּישׁ עַל אֶרְעָא:
37	even those men that did bring up an evil report of the land, died by the plague before the LORD.	וַיָּמָתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דְבַת-הָאָרֶץ רָעָה בְּמַגֶּפֶה לִפְנֵי יְהוָה:	וַיָּמָתוּ גוֹבְרִיא דְאַפִּיקוּ שׁוֹם בֵּישׁ עַל אֶרְעָא בְּמוֹתָנָא קָדָם יְיָ:
38	But Joshua the son of Nun, and Caleb the son of Jephunneh, remained alive of those men that went to spy out the land.	וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נֹון וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה חֵיו מִן-הָאֲנָשִׁים הָהֵם הַהֹלְכִים לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ:	וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹון וְכָלֵב בֶּר יִפְנֶה אֲתַקִּימוּ מִן גוֹבְרִיא הָאֲנָן דְּאָזְלוּ לְאַלְלָא יַת אֶרְעָא:
39	And Moses told these words unto all the children of Israel; and the people mourned greatly.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד:	וּמְלִיל מֹשֶׁה יַת פְּתֻמָּיָא הָאֵלִין עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִתְאַבְּלוּ עִמָּא לְחֻדָּא:

(33) ארבעים שנה. לא מת אחד מהם פחות מכן ס' לכן נגזר ארבעים כדי שיהיו אותם של בני עשרים מגיעין לכלל ששים ושנה ראשונה היתה בכלל ואף על פי שקדמה לשלוש המרגלים לפי שמשעשו את העגל עלתה גזירה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שתמלא סאתם וזהו שנאמר (שמות לג, לד) וציוס פקדי צמרגלים ופקדתי עליהם חטאתם ואף כאן נאמר תשאו את עונותיכם ולא עונתכם שתי עונות של עגל ושל תלויה וחשב להם במנין חייהם מקצת שנה ככולה וכשנכנסו לשנת ששים מתו אותם של בני עשרים (תנחומא שלח יג): ונשאו את זנותיכם. כחרגומו ויקבלון ית חוביכון: (34) את תבואתו. שהניאותם את לבבכם מאחרי. תבואה לשון הסרה כמו (צמדבר ל, ו) כי הניא אציה אותה: (36) וישבו וילינו עליו. וכשצבו מתור הארץ הרעימו

עליו את כל העדה זהו אותם אנשים וימותו. כל הוצאת דעה לשון חינוך דברים שמלקיים לשונם לאדם לדבר צו כמו (שיר ז, י) דוצצ שפתי ישנים וישנה לטובה וישנה לרעה לכן נאמר כאן מוציא דבת הארץ רעה שיש דעה שהיא טובה: דבה. פרליר"ש צלע"ז:

(37) במגפה לפני ה'. צאותה מיתה ההגונה להם מדה כנגד מדה הם חטאו צלשון ונשתרצצ לשונם עד טבורם וחולעים יוצאים מלשונם וצאין לחוך טבורם לכן נאמר במגפה וזהו לפני ה' צאותה הראויה להם על פי מדותיו של הקד"ה שהוא מודד מדה כנגד מדה (סוטה לה, א):

(38) ויהושע וכלב חיו. מה תלמוד לומר חיו מן האנשים ההם אלא תלמוד שנטלו חלקם של מרגלים בארץ וקמו תחתיהם לחיים (צ"צ קיח, ב):

<p>40 And they rose up early in the morning, and got them up to the top of the mountain, saying: 'Lo, we are here, and will go up unto the place which the LORD hath promised; for we have sinned.'</p>	<p>וַיִּשְׁכְּמוּ בַבֹּקֶר וַיַּעֲלוּ אֶל-רֹאשׁ הָהָר לֵאמֹר הֲנִנוּ וְעָלִינוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-אָמַר יְהוָה כִּי חָטֵאנוּ:</p>	<p>40 וַיִּשְׁכְּמוּ בַבֹּקֶר וַיַּעֲלוּ אֶל-רֹאשׁ הָהָר לֵאמֹר הֲנִנוּ וְעָלִינוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-אָמַר יְהוָה כִּי חָטֵאנוּ:</p>
<p>41 And Moses said: 'Wherefore now do ye transgress the commandment of the LORD, seeing it shall not prosper?'</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָמָּה זֶה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא תִצְלַח:</p>	<p>41 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָמָּה זֶה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא תִצְלַח:</p>
<p>42 Go not up, for the LORD is not among you; that ye be not smitten down before your enemies.</p>	<p>לֹא תִסְקֹנוּ אֲרִי לִית שְׂכִינָתָא דִּי בִינִיכּוֹן וְלֹא תִתְּבָרוּן קָדָם בְּעָלֵי דְקִבְיכּוֹן:</p>	<p>42 אַל-תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנָּגְפוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם:</p>
<p>43 For there the Amalekite and the Canaanite are before you, and ye shall fall by the sword; forasmuch as ye are turned back from following the LORD, and the LORD will not be with you.'</p>	<p>אֲרִי עַמְלָקָא וְכְנַעְנָא תִּמְן קְדָמִיכּוֹן וְתַפְלוֹן בְּחֶרֶב אֲרִי עַל כֵּן תִּתְּבָרוּן מִבְּתֵר פּוֹלְחָנָא דִּי וְלֹא יְהִי מִימְרָא דִּי בְּסַעֲדִיכּוֹן:</p>	<p>43 כִּי הָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם וְנִפְלֹתֶם בְּחֶרֶב כִּי-עַל-כֵּן שַׁבְתֶּם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא-יְהִי יְהוָה עִמָּכֶם:</p>
<p>44 But they presumed to go up to the top of the mountain; nevertheless the ark of the covenant of the LORD, and Moses, departed not out of the camp.</p>	<p>וַאֲרָשְׁעוּ לְמַסַּק לְרִישׁ טוֹרָא וְאָרוֹן קִנְיָא דִּי וּמֹשֶׁה לֹא עָדוּ מִגֹּז מִשְׁרִיתָא:</p>	<p>44 וַיַּעֲפְלוּ לַעֲלוֹת אֶל-רֹאשׁ הָהָר וְאָרוֹן בְּרִית-יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא-מָשׁוּ מִמָּקָרֵב הַמַּחֲנֶה:</p>
<p>45 Then the Amalekite and the Canaanite, who dwelt in that hill-country, came down, and smote them and beat them down, even unto Hormah.</p>	<p>וַנַּחַת עַמְלָקָא וְכְנַעְנָא דִּינִיב בְּטוֹרָא הַהוּא וּמַחֲנוֹן וַיִּטְרְדוּנוֹן עַד חֶרְמָה:</p>	<p>45 וַיֵּרֶד הָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהָר הַהוּא וַיִּכּוּם וַיִּכְתּוּם עַד-הַחֶרְמָה: (פ)</p>
<p>XV And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>יֵד וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>2 Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye are come into the land of your habitations, which I give unto you,</p>	<p>מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לָהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נָתַן לָכֶם:</p>	<p>2 דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נָתַן לָכֶם:</p>

- (40) אל ראש ההר. והוא הדרך העולה לארץ ישראל: אינגרי"ש בלע"ז לשון עזות וכן (מיכה ד, ח) עופל צת ציון הננו ועלינו אל המקום. לארץ ישראל: אשר אמר ה'. (ישעיה לב, יד) עופל וצחן. ומדרש תנחומא (ישן שלח יט) לתת לנו שם נעלה: כי חטאנו. על אשר אמרנו (לעיל ג) הלא טוב לנו שוב ממצרים: (45) ויכתום. כמו (דברים ט, כא) ואכות אותם טחון מכה אחר מכה: עד החרמה. שם המקום נקרא על שם המאורע: (41) והוא לא תצליח. זו שאתם עושין לא תצלח: (43) כי על כן שבתם. כלומר כי זאת תצא לכם על אשר שצתם וגו': (2) כי תבאו. צער להם שיכנסו לארץ: (44) ויעפלו. לשון חזק וכן (מצוק ב, ד) הנה עפלה.

<p>and will make an offering by fire unto the LORD, a burnt-offering, or a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or as a freewill-offering, or in your appointed seasons, to make a sweet savour unto the LORD, of the herd, or of the flock;</p>	<p>וְתַעֲבֹדוּן קֹרְבָנָא קָדָם יי עֲלֹתָא אוּ נִכְסֵת קֹדֶשֶׁת לְפָרָשָׁא נִדְרָא אוּ בְנִדְבָתָא אוּ בְמוֹעֲדֵיכֻן לְמַעַבְד לְאַתְקַבְּלָא בְרַעְנָא קָדָם יי מן תּוֹרִי אוּ מן עֲנָא:</p>	<p>וַעֲשִׂיתֶם אִשָּׁה לַיהוָה עֹלָה אוֹ- זֶבַח לִפְלֵא־נֶדֶר אוּ בְנִדְבָה אוּ בְמוֹעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחַח לַיהוָה מִן־הַבָּקָר אוּ מִן־הַצֹּאן:</p>
<p>then shall he that bringeth his offering present unto the LORD a meal-offering of a tenth part of an ephah of fine flour mingled with the fourth part of a hin of oil;</p>	<p>וַיִּקְרִיב הַמִּקְרִיב קֹרְבָנִיהָ קָדָם יי מִנְחָתָא סוּלְתָא עֲשֻׂרֹנָא דְפִיל בְּרַבְעוֹת הִינָא מִשְׁחָא:</p>	<p>וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב קֹרְבָנוֹ לַיהוָה מִנְחָה סֶלֶת עֲשֻׂרֹן בְּלוּל בְּרַבְעִית הַחֵין שְׁמֹן:</p>
<p>and wine for the drink-offering, the fourth part of a hin, shalt thou prepare with the burnt-offering or for the sacrifice, for each lamb.</p>	<p>וְחִמְרָא לְנִסְכָּא רַבְעוֹת הִינָא תַּעֲבִיד עַל עֲלֹתָא אוּ לְנִכְסֵת קֹדֶשֶׁת לְאַמְרָא חֹד:</p>	<p>וַיִּנּוּ לְנִסְךְ רַב־עִית הַחֵין תַּעֲשֶׂה עַל־הָעֹלָה אוּ לְזֶבַח לִפְבֹּשׁ הָאֶחָד:</p>
<p>Or for a ram, thou shalt prepare for a meal-offering two tenth parts of an ephah of fine flour mingled with the third part of a hin of oil;</p>	<p>אוּ לְדִכְרָא תַּעֲבִיד מִנְחָתָא סוּלְתָא תְּרִין עֲשֻׂרֹנִין דְּפִילָא בְּמִשְׁחַת תִּלְתּוֹת הִינָא:</p>	<p>אוּ לְאִילִי תַעֲשֶׂה מִנְחָה סֶלֶת שְׁנֵי עֲשֻׂרָנִים בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלִשִׁית הַחֵין:</p>
<p>and for the drink-offering thou shalt present the third part of a hin of wine, of a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>וְחִמְרָא לְנִסְכָּא תִלְתּוֹת הִינָא תִּקְרִיב לְאַתְקַבְּלָא בְרַעְנָא קָדָם יי:</p>	<p>וַיִּנּוּ לְנִסְךְ שְׁלִשִׁית הַחֵין תִּקְרִיב רִיחַ־נִיחַח לַיהוָה:</p>
<p>And when thou preparest a bullock for a burnt-offering, or for a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or for peace-offerings unto the LORD;</p>	<p>וְאִרִי תַעֲבִיד בַּר תּוֹרִי עֲלֹתָא אוּ נִכְסֵת קֹדֶשֶׁת לְפָרָשָׁא נִדְרָא אוּ נִכְסֵת קֹדֶשֶׁת קָדָם יי:</p>	<p>וְכִי־תַעֲשֶׂה בֶן־בָּקָר עֹלָה אוֹ- זֶבַח לִפְלֵא־נֶדֶר אוֹ־שְׁלָמִים לַיהוָה:</p>
<p>then shall there be presented with the bullock a meal-offering of three tenth parts of an ephah of fine flour mingled with half a hin of oil.</p>	<p>וַיִּקְרִיב עַל בַּר תּוֹרִי מִנְחָתָא סוּלְתָא תִּלְתָּא עֲשֻׂרֹנִין דְּפִיל בְּמִשְׁחַת פִּלְגוּת הִינָא:</p>	<p>וְהִקְרִיב עַל־בֶּן־הַבָּקָר מִנְחָה סֶלֶת שְׁלִשָּׁה עֲשֻׂרָנִים בְּלוּל בְּשֶׁמֶן חֲצִי הַחֵין:</p>
<p>And thou shalt present for the drink-offering half a hin of wine, for an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>וְחִמְרָא תִּקְרִיב לְנִסְכָּא פִּלְגוּת הִינָא קֹדֶשֶׁת דְּמִתְקַבְּלָא בְרַעְנָא קָדָם יי:</p>	<p>וַיִּנּוּ תִּקְרִיב לְנִסְךְ חֲצִי הַחֵין אִשָּׁה רִיחַ־נִיחַח לַיהוָה:</p>

- (3) ועשיתם אשה. אין זה צווי אלא כשתצאו שם ותעלה על (5) לכבש האחד. על כל האמור למעלה הוא מוסב על לצדקם לעשות אשה לה: ריח ניחח. שיהיה נחת רוח לפני: המנחה ועל השמן ועל היין: לפלא נדר או בנדבה וגו'. או שתעשו האשה כשציל חוצת מועדיכם שחייבתי אתכם לעשות כמועד: חולין כג, א) או לרבות את הפלגם לנסכי איל: (4) והקריב המקריב. תקריבו נסכים ומנחה לכל צהמה (10) אשה ריח. אינו מוסב אלא על המנחה והשמן אבל המנחה כליל והשמן נצלל כחוצה והיין לספלים כמו ששנינו היין אינו אשה שאינו ניתן על האש: כמסכת סוכה (מח, א):

11	Thus shall it be done for each bullock, or for each ram, or for each of the he-lambs, or of the kids.	כִּכָּה יַעֲשֶׂה לְשׁוֹר הָאֶחָד אֹו לְאִיל הָאֶחָד אֹו-לִשֶׁה בִּכְבָּשִׁים אֹו בְּעִזִּים: כִּדִּין יַתְעַבִּיד לְתוֹרָא חַד אֹו לְדִכְרָא חַד אֹו לְאִמֹר בְּאִמְרִיא אֹו בְּעִזִּיא:	11
12	According to the number that ye may prepare, so shall ye do for every one according to their number.	כַּמִּנְּהֵן יַתְעַבְדוּן כִּדִּין תַּעֲבִידוּן לְאֶחָד כַּמִּסְפָּרָם: כַּמִּנְּהֵן יַתְעַבְדוּן כִּדִּין תַּעֲבִידוּן לְאֶחָד כַּמִּסְפָּרָם:	12
13	All that are home-born shall do these things after this manner, in presenting an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	כָּל יֹצֵיבָא יַעֲבִיד כִּדִּין אֵלֶּה לְהַקְרִיב אִשָּׁה רִיח־נִיחַח לַיהוָה: כָּל יֹצֵיבָא יַעֲבִיד כִּדִּין אֵלֶּה לְהַקְרִיב אִשָּׁה רִיח־נִיחַח לַיהוָה:	13
14	And if a stranger sojourn with you, or whosoever may be among you, throughout your generations, and will offer an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; as ye do, so he shall do.	וְכִי־יִגְוֹר אִתְּכֶם גֵּר אֹו אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם לְדִרְתִּיכֶם וַעֲשֶׂה אִשָּׁה רִיח־נִיחַח לַיהוָה כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כֵן יַעֲשֶׂה: וְכִי־יִגְוֹר אִתְּכֶם גֵּר אֹו אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם לְדִרְתִּיכֶם וַעֲשֶׂה אִשָּׁה רִיח־נִיחַח לַיהוָה כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כֵן יַעֲשֶׂה:	14
15	As for the congregation, there shall be one statute both for you, and for the stranger that sojourneth with you, a statute for ever throughout your generations; as ye are, so shall the stranger be before the LORD.	הַקָּהָל חֻקָּה אֶחָת לָכֶם וּלְגֵר הַגֵּר חֻקַּת עוֹלָם לְדִרְתִּיכֶם כָּכֶם כַּגֵּר יִהְיֶה לִפְנֵי יְהוָה: הַקָּהָל חֻקָּה אֶחָת לָכֶם וּלְגֵר הַגֵּר חֻקַּת עוֹלָם לְדִרְתִּיכֶם כָּכֶם כַּגֵּר יִהְיֶה לִפְנֵי יְהוָה:	15
16	One law and one ordinance shall be both for you, and for the stranger that sojourneth with you.	תּוֹרָה אֶחָת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וּלְגֵר הַגֵּר אִתְּכֶם: (פ) תּוֹרָה אֶחָת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וּלְגֵר הַגֵּר אִתְּכֶם:	16
17	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	ששי
18	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land whither I bring you,	דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאְכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאְכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה:	18
19	then it shall be, that, when ye eat of the bread of the land, ye shall set apart a portion for a gift unto the LORD.	וְהָיָה בְּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַיהוָה: וְהָיָה בְּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַיהוָה:	19

- (11) או לשה. זין שהוא צבצבים זין שהוא צעזים כצב (7) כמוני כמוך כעמי כעמך:
 (18) בבאכם אל הארץ. משונה ציאה זו מכל ציאות
 (12) כמספר אשר תעשו. כמספר הזהמות אשר תקריבו לקרבן ככה תעשו נסכים לכל אחד מהם: כמספרם של צהמות מספרם של נסכים:
 (15) ככם כגר. כמותכם כן גר וכן דרך לשון עצרית (צראשית יג, י) כגן ה' כן ארץ מלרים כן ארץ מלרים. (מ"א כב, 7)

20	Of the first of your dough ye shall set apart a cake for a gift; as that which is set apart of the threshing-floor, so shall ye set it apart.	רֹאשִׁית עֲרֹסְתֶכֶם חֶלֶה תָּרִימוּ תְּרוּמָה בְּתֵרוּמַת גֶּרֶן כֵּן תָּרִימוּ אֹתָהּ:	20
21	Of the first of your dough ye shall give unto the LORD a portion for a gift throughout your generations.	מִרֹּשֵׁשׁ אֲצֻנְתְּכֹן תַּתִּינוּ קֶדֶם יי אֲפֹרֹשֹׁתָא לְדָרִיכֹן: מִרֹּאשִׁית תַּתִּנוּ לַיהוָה תְּרוּמָה לְדֹרֹתֵיכֶם: (ס)	21
22	And when ye shall err, and not observe all these commandments, which the LORD hath spoken unto Moses,	וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל־ הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה:	22
23	even all that the LORD hath commanded you by the hand of Moses, from the day that the LORD gave commandment, and onward throughout your generations;	אֶת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּיַד־מֹשֶׁה מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וְהִלָּאָה לְדֹרֹתֵיכֶם:	23
24	then it shall be, if it be done in error by the congregation, it being hid from their eyes, that all the congregation shall offer one young bullock for a burnt-offering, for a sweet savour unto the LORD—with the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, according to the ordinance—and one he-goat for a sin-offering.	וְהָיָה אִם מַעֲיָנִי הָעֵדָה נַעֲשֶׂתָה לְשִׁגָּה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּרֶךְ־ בֶּקֶר אֶחָד לַעֲלֹה לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וְשִׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָ:	24

המזות תלמוד לומר את כל המזות האלה מזוה אחת שהיא ככל המזות מה העובר על כל המזות פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים אף מזוה זו פורק זה עול ומפר ברית ומגלה פנים ואיזו זו עבודת אלילים (שם). כריתות ז. הוריות ח, א): אשר דבר ה' אל משה. אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו (תהלים סב, יב) אחת דבר אלהים שמים זו שמעתי (הוריות שם. ספרי שם):

(23) את כל אשר צוה וגו'. מגיד שכל המודה בעבודת אלילים ככופר בכל התורה כולה וכל מה שנתנאו הנביאים שנאמר למן היום אשר צוה ה' והלאה (ספרי שם):

(24) אם מעיני העדה נעשתה לשגגה. אם מעיני העדה נעשתה עבירה זו על ידי שוגג כגון ששגגו והורו על אחת מן העבודות שהיא מותרת לעבוד עבודת אלילים בכך: לחטאת. חסר א' שאינו כשאר חטאות שכל חטאות שבתורה הצאות עם עולה החטאת קודמת לעולה שנאמר (ויקרא ה, י) ואת השני יעשה עולה וזו עולה קודמת לחטאת (הוריות יג, א. וזכר

(20) ראשית ערסכתם. כשחלוש כדי עריסותיכם שאתם רגילין ללוש במדבר וכמה היא (שמות טז, יח טז) וימודו בעומר עומר לגלגלת (ושיעורו מ"ג צנץ וחומש ביצה) תרימו מראשיתה כלומר קודם שתאכלו ממנה ראשית תלקח חלה אחת תרומה לשם ה': חלה. טורט"ל בלע"ז: בתרומת גורן. שלא נאמר זה שיעור ולא בתרומת מעשר שנאמר זה שיעור אבל חכמים נתנו שיעור לבעל הבית אחד מעשרים וארבעה ולנחתום אחד מארבעים ושמונה (חלה ב, ז):

(21) מראשית ערסתיכם. למה נאמר לפי שנאמר ראשית עריסותיכם שומע אני ראשונה שבציקות תלמוד לומר מראשית מקצתה ולא כולה (ספרי קי): תתנו לה' תרומה. לפי שלא שמענו שיעור לחלה נאמר תתנו שיהא זה כדי נתינה (שם):

(22) וכי תשגו ולא תעשו. עבודת אלילים היתה בכלל כל המזות שהצבור מציאין עליהן פר והרי הכתוב מוציאה כאן מכללן לידון בפר לעולה ושעיר לחטאת (שם קיא): וכי תשגו וגו'. בעבודת אלילים מדבר או אינו אלא באחת מכל

<p>25 And the priest shall make atonement for all the congregation of the children of Israel, and they shall be forgiven; for it was an error, and they have brought their offering, an offering made by fire unto the LORD, and their sin-offering before the LORD, for their error.</p>	<p>וַיִּכַּפֵּר כֹּהֵן אֶל כָּל כְּנֹשְׁתָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁתַּבֵּי לְהוֹן אֲרִי שְׁלוֹתָא הִיא וְאִמּוֹן אִתְיָאוּ יְת קוֹרְבָנֵהוֹן קוֹרְבָנָא קָדָם יי וְחֹבֶתֶהוֹן קָדָם יי עַל שְׁלוֹתֵהוֹן:</p>	<p>25 וַיִּכַּפֵּר הַכֹּהֵן עַל-כָּל-עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְלַח לָהֶם כִּי-שָׁגְגָה הָיָה וְהֵם הֵבִיאוּ אֶת-קֹרְבָנָם אֲשֶׁה לַיהוָה וְחַטָּאתָם לִפְנֵי יְהוָה עַל-שִׁגְגָתָם:</p>
<p>26 And all the congregation of the children of Israel shall be forgiven, and the stranger that sojourneth among them; for in respect of all the people it was done in error.</p>	<p>וַיִּשְׁתַּבֵּי לְכָל כְּנֹשְׁתָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיזְרִיא דִּיתְגִּיירִין בִּיְהוֹן אֲרִי לְכָל עָמָא בְּשָׁלוּתָא:</p>	<p>26 וַיִּסְלַח לְכָל-עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל-הָעָם בְּשִׁגְגָה: (ס)</p>
<p>27 And if one person sin through error, then he shall offer a she-goat of the first year for a sin-offering.</p>	<p>וְאִם אִנְשׁ חָד יִחֹב בְּשָׁלוּ וַיִּקְרִיב עֲזָא בֶּת שְׁתָּה לְחַטָּאתָא:</p>	<p>שביעי וְאִם-נֶפֶשׁ אַחַת תִּחַטָּא בְּשִׁגְגָה וַיִּקְרִיבָה עֶז בֶּת-שִׁנְתָּהּ לְחַטָּאתָא:</p>
<p>28 And the priest shall make atonement for the soul that erreth, when he sinneth through error, before the LORD, to make atonement for him; and he shall be forgiven,</p>	<p>וַיִּכַּפֵּר כֹּהֵן אֶל אִנְשׁ דְּאִשְׁתְּלִי בְּמַחְבִּיָּה בְּשָׁלוּ קָדָם יי לְכַפֵּרָא עֲלוּהִי וַיִּשְׁתַּבֵּי לִיהִי:</p>	<p>28 וַיִּכַּפֵּר הַכֹּהֵן עַל-הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁגְגָה בְּחַטָּאתָהּ בְּשִׁגְגָה לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו וַיִּסְלַח לוֹ:</p>
<p>29 both he that is home-born among the children of Israel, and the stranger that sojourneth among them: ye shall have one law for him that doeth aught in error.</p>	<p>וַיִּצְיֵא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיזְרִיא דִּיתְגִּיירִין בִּיְהוֹן אוֹרִיתָא חֲדָא יְהִי לְכֹון לְדִיעֲבִיד בְּשָׁלוּ:</p>	<p>29 הָאֶזְרַח בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכָם תֹּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לַעֲשֹׂה בְּשִׁגְגָה:</p>
<p>30 But the soul that doeth aught with a high hand, whether he be home-born or a stranger, the same blasphemeth the LORD; and that soul shall be cut off from among his people.</p>	<p>וְאִנְשׁ דִּיעֲבִיד בְּרִישׁ גְּלִי מִן יִצְיֵא וּמִן גִּיזְרִיא קָדָם יי הוּא מְרִיז וַיִּשְׁתַּיֵּצִי אִנְשָׁא הַהוּא מְגו עֲמִיָּה:</p>	<p>30 וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-תַּעֲשֶׂהוּ בְּיַד רָמָה מִן-הָאֶזְרַח וּמִן-הַגֵּר אֶת-יְהוָה הוּא מְגִדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמָּהּ:</p>
<p>31 Because he hath despised the word of the LORD, and hath broken His commandment; that soul shall utterly be cut off, his iniquity shall be upon him.</p>	<p>אֲרִי עַל פְּתָגְמָא דִּי בִסֵּר וְיֵת פְּקוּדֵהִי אֲשֵׁנִי אֲשִׁתִּיצָאָה יִשְׁתַּיֵּצִי אִנְשָׁא הַהוּא חֹבִיָּה בִּיהִי:</p>	<p>31 כִּי דְּבַר-יְהוָה בָּזָה וְאֶת-מִצְוֹתוֹ הִפְרָה חֲכָרָתָא תִּפְרָת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא עֹנֶה בָּהּ: (פ)</p>

- (25) הֵבִיאוּ אֶת קֹרְבָנָם אֲשֶׁה לַה'. זֶה הַאֲמֹר (טו) וְהִיטָה חֲרָפָה וְגִדּוּפָה (יִשְׁעִיָּה לז, ו) אֲשֶׁר גִּדּוּפָה נַעֲרֵי מֶלֶךְ צִפְרָשָׁה הוּא פֶּר הָעוֹלָה שֶׁאֲמַר אֵשֶׁה לָהּ (סְפָרִי. יִצְמוֹת טו). אֲשׁוּר. וְעוֹד דְּרָשׁוּ רִצּוֹתֵינוּ (כְּרִיתוֹת ז, צ. סְנֵהֲדִרִין 5) מִכֶּלֶךְ וְחַטָּאתָם. זֶה הַשְּׁעִיר:
- (27) תַּחַטָּא בְּשִׁגְגָה. צַעֲזוֹת אֲלִילִים (סְפָרִי קִצ): עִז (31) דְּבַר ה'. אֲזַהֲרַת עֲזוֹדֹת אֲלִילִים מִפִּי הַגִּזְרָה וְהַשֹּׁאֵר בֶּת שְׁנִתָּה. שֹׁאֵר עֲזִירוֹת יַחֲדִי מִצִּיא כְּשֶׁזֶה אִו שְׁעִירָה וְצוֹ מִפִּי מֶשֶׁה (סְפָרִי סס): עֹנֶה בָהּ. צוֹמֵן שְׁעוֹנָה צֶה שֶׁלֹּא קָצַע לֵה שְׁעִירָה (סס): עֲשֵׂה תְשׁוּבָה (סס):
- (30) בִּיד רָמָה. צִמּוּד: מְחַדֵּף. מְחַדֵּף כְּמוֹ (יִחְזָקְאֵל ה),

32	And while the children of Israel were in the wilderness, they found a man gathering sticks upon the sabbath day.	וַיְהִיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקְשָׁשׁ עֵצִים בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת:	וְהָיוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַאֲשַׁכְּחוּ גִבֹּר כֹּד מְגִיב אֵעִין בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא:
33	And they that found him gathering sticks brought him unto Moses and Aaron, and unto all the congregation.	וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמִּצְאִים אֹתוֹ מִקְשָׁשׁ עֵצִים אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל כָּל־הָעֵדָה:	וַקְרִיבוּ יְתִיה דְּאֲשַׁכְּחוּ יְתִיה כֹּד מְגִיב אֵעִין לְוֹת מֹשֶׁה וְלְוֹת אַהֲרֹן וְלְוֹת כָּל כְּנַשְׁתָּא:
34	And they put him in ward, because it had not been declared what should be done to him.	וַיִּנְיְחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פִרְשׁ מַה־יַּעֲשֶׂה לוֹ: (ס)	וַאֲסְרוּ יְתִיה בְּבֵית מִטְרָא אֲרִי לֹא אַתְפָּרֵשׁ לְהוֹן מַא דְּיַעֲבֹדוֹן לִיה:
35	And the LORD said unto Moses: 'The man shall surely be put to death; all the congregation shall stone him with stones without the camp.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוֹמָת הָאִישׁ רְגוֹם אֹתוֹ בָּאֲבָנִים כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:	וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אַתְקַטְלָא יִתְקַטֵּל גּוֹבְרָא רְגוּמוֹ יְתִיה בְּאֲבָנִיא כָּל כְּנַשְׁתָּא מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא:
36	And all the congregation brought him without the camp, and stoned him with stones, and he died, as the LORD commanded Moses.	וַיֵּצִיאוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בָּאֲבָנִים וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר צֻוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)	וַאֲפִיקוּ יְתִיה כָּל כְּנַשְׁתָּא לְמִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא וַיִּרְגְּמוּ יְתִיה בְּאֲבָנִיא וּמִית כְּמַא דְּפִקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה:
37	And the LORD spoke unto Moses, saying:	מַפְטִיר וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:
38	'Speak unto the children of Israel, and bid them that they make them throughout their generations fringes in the corners of their garments, and that they put with the fringe of each corner a thread of blue.	דְּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־כַּנְפֵי בְגֵדֵיהֶם לְדֶרְתָּם וּנְתַנּוּ עַל־צִיצִית הַכֶּנֶף פֶּתִיל תְּכֵלֶת:	מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן וַיַּעֲבֹדוּן לְהוֹן כְּרוֹסְפָדִין עַל כַּנְפֵי כְּסוּתֵיהוֹן לְדֶרְיֵיהוֹן וַיִּתְּנוּן עַל כְּרוֹסְפָד כַּנְפָא חוּטָא דְתַכְיִלְתָּא:
39	And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the LORD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray;	וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וַיִּזְכַּרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתְּלוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:	וַיְהוֹן לְכוֹן לְכְרוֹסְפָדִין וְתִתְּלוּן יְתִיה וְתִדְכְּרוּן יַת כָּל פְּקוּדֵיא דִּי וַיַּעֲבֹדוּן יְתִיהוֹן וְלֹא תַשְׁעוּן בְּתַר תְּרֵהוּר לְבַכּוֹן וּבְתַר חִיזוֹ עֵינִיכּוֹן דְּאִתּוֹן טַעַן בְּתֶרִיהוֹן:

(32) ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו. צגנותן של (35) רגום. פשנ"ט זלע"ז וכן הלן אלנ"ט וכן זכור ושמור: ישראל דצר הכחז שלא שמרו אלל שצת ראשונה וצשניה זא (36) ויוציאו אתו. מכאן שצית הסקילה חוץ ורחוק מצית זה וחללה (כריתות ז. ספרי קיג):
 (33) המצאים אותו מקושש. שהתרו בו ולא הניח מלקושש (38) ועשו להם ציצית. על שם הפתילים החלולים זה כמו אף משמאלו והתרו בו (ספרי שם. סנהדרין מא, א): (יחזקאל ח, ג) ויקחני ציצית ראשי. דצר אחר ציצית על שם
 (34) כי לא פרש מה יעשה לו. לא היו יודעים צצת צמיתה (ספרי קיד. צצע ירוק של חלזון (מנחות מז): מיתה ימות אלל יודעים היו שהמחלל שצת צמיתה (ספרי קיד. צצע ירוק של חלזון (מנחות מז): סנהדרין עח, ז):

40	that ye may remember and do all My commandments, and be holy unto your God.	לִמְעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־ כָּל־מִצְוֹתַי וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: כָּל־פִּקּוּדֵי וְתוֹהוֹן קְדִישֵׁין קָדָם אֱלֹהֵיכֶם:	40
41	I am the LORD your God, who brought you out of the land of Egypt, to be your God: I am the LORD your God.'	אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)	קט פסוקים

The Haftara is Joshua 2:1 – 2:24 on page 190.

XVI	Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men;	וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קְהָת וְאֶת־פְּלִיג קֹרַח בֶּר יִצְהָר בֶּר בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן־פֶּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן:	קורח טו
-----	--	---	------------

(39) וזכרתם את כל מצות ה'. שמנין גימטריא של צינית שש מאות ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג: ולא תתורו אחרי לבבכם. כמו (לעיל יג, כה) מתור הארץ. הלצ והעינים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העצירות העין רואה והלצ חומד והגוף עושה את העצירות (תנחומא שלח טו):

(41) אני ה'. נאמן לשלם שכר (ספרי קטו): אלהיכם. נאמן להפרע (שס): אשר הוצאתי אתכם. על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי (שס): אני ה' אלהיכם. עוד למה נאמר כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום לא שנעשה ונטול שכר אנו לא עושים ולא נוטלים שכר על כרחכם אני מלככם וכן הוא אומר (יחזקאל כ, לג) אם לא ביד חזקה וגו' אמלך עליכם (שבת פח. ספרי שס). דבר אחר למה נאמר יציאת מצרים אני הוא שהצנתי במצרים צין טפה של ציור לשאינה של ציור אני הוא עמיד להבחין ולהפרע מן התולה קלא חילן בצגדו ואומר תכלת הוא

(ב"מ סא, ז) ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת עבודת אלילים לומר שהמחלל את השבת כעובד עבודת אלילים שאף היא שקולה ככל המצות וכן הוא אומר בעזרא (נחמ"ט, יג"ד) ועל הר סיני ירדת וחתן לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם (חולין ה) ואף פרשת צינית לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות שנאמר ועשיתם את כל מצותי: על כנפי בגדיהם. כנגד (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא צעלתי שלש ולא צעלתי חמש כנגד ד' לשונות של גאולה שנאמר במצרים (שמות ו, יז) והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי (וצחים יח, צ): פתיל תכלת. על שם שכול צבורות תרגום של שכול תכלא. ומכתם הייתה צלילה וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמונה חוטים שבה כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיאאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים:

- 2 and they rose up in face of Moses, with certain of the children of Israel, two hundred and fifty men; they were princes of the congregation, the elect men of the assembly, men of renown;
- 3 and they assembled themselves together against Moses and against Aaron, and said unto them: 'Ye take too much upon you, seeing all the congregation are holy, every one of them, and the LORD is among them; wherefore then lift ye up yourselves above the assembly of the LORD?'
- 4 And when Moses heard it, he fell upon his face.
- 5 And he spoke unto Korah and unto all his company, saying: 'In the morning the LORD will show who are His, and who is holy, and will cause him to come near unto Him; even him whom He may choose will He cause to come near unto Him.
- וַיָּקֻמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאַנְשִׁים מִבְּנֵי-יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּשְׁמָנֶה עָדָה קְרָאִי מוֹעֵד אַנְשֵׁי-שֵׁם:
- וַיִּקְהָלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב-לָכֶם כִּי כָל-הָעֵדָה כֻּלָּם קֳדָשִׁים וּבְתוֹכָם יְהוָה וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל-קַהֲלֵי יְהוָה:
- וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל-פָּנָיו:
- וַיִּדְבֹּר אֶל-קָרַח וְאֶל-כָּל-עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וַיָּדַע יְהוָה אֶת-אֲשֶׁר-לוֹ וְאֶת-הַקְדוֹשׁ וְהַקָּרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר יִבְחַר בּוֹ יִקְרִיב אֵלָיו:
- וּמִלִּיל עִם קָרַח וְעִם כָּל כֹּהֲנֵי הָעֵדָה לְמִימַר בְּצַפְרָא וַיְהוֹדַע יְיָ יֵת דְּכֶשֶׁר לִיה וַיֵּת דְּקָדִישׁ וַיִּקְרִיב לְקַדְמוֹהִי וַיֵּת דִּיתְרֵעִי בֵּיה יִקְרִיב לְשִׁמּוּשִׁיהָ:

(1) ויקח קרח. פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח. לקח את עצמו ללד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וזהו שתרגס אונקלוס ואתפלג נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן (איוטו, יז) מה יקח לבן לוקח אותן להפליגן משאר בני אדם. דבר אחר ויקח קרח משך ראשי סנהדרות שזהו דברים כמו שנאמר (במדבר כ, כה) קח את אהרן (השע יד, ג) קחו עמכם דברים (תנחומא קרח א): בן יצהר בן קהת בן לוי. ולא הזכיר בן יעקב שצקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר (בראשית מט, ו) וצקהלם אל תחד כבודי והיכן נזכר שמו על קרח בהתיחסם על הדוכן בדברי הימים שנאמר (ד"ה"א ו, כז-כג) בן אביסוף בן קרח בן יהר בן קהת בן לוי בן ישראל (תנחומא ד): ודתן ואבירם. נשציל שהיה שצט ראובן שריו בחנייתם תימנה (לעיל ז, י) שכן לקחת וצניו החונים תימנה (שם ג, כט) נשתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע אוי לשכנו (תנחומא ד). ומה ראה קרח לחלוק עם משה נחקנא על נשיאותו של אלישפן בן עוזיאל שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור (שם א). אמר קרח אחי אבא ארבעה היו שנאמר (שמות ו, יח) וצני קהת וגו' עמרם הבכור נטלו שני צניו גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השגיה לא אחי שאני בן יהר שהוא שני לעמרם והוא מנה נשיא את בן אחי

הקטן מכולם הריני חולק עליו ומצטל את דבריו. מה עשה עמד וכנס ר"ג ראשי סנהדרות רובן משצט ראובן שכיניו והם אליזור בן שדיאור וחציריו וכיוצא בו שנאמר נשיא עדה קריאי מועד ולהלן הוא אומר (במדבר א, טז) אלה קרואי העדה והלבישן טליתות שכולן תכלת צאו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת צביצית או פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה (תנחומא ז): בני ראובן. דתן ואבירם ואון בן פלת: (3) רב לכם. הרצה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה: כלם קדושים. כולם שמעו דברים צסיני מפי הגבורה: ומדוע תתנשאו. אם לקחת אחת מלכות לא היה לך לזכר לאחין כהונה לא אחת לזככם שמעתם צסיני (שמות כ, ז) אנכי ה' אלהיך כל העדה שמעו (תנחומא ד): (4) ויפול על פניו. מפני המחלוקת שכבר זה בידם סרחון רביעי חטאו בעגל (שמות לב, יא) ויחל משה במתאוננים (במדבר יא, ז) ויתפלל משה במרגלים (שם יד, יג) ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים במחלוקתו של קרח נתרשלו ידי משל לבן מלך שסרח על אציו ופיס עליו אוהבו פעם ושתיים ושש כשסרח רביעית נתרשלו ידי האוהב ההוא אמר עד מתי אטריח על המלך שמא לא יקבל עוד ממני (תנחומא ד):

6	This do: take you censers, Korah, and all his company;	זאת עשו קחוי־לכם מחתות קרח וכל־עדתו:	6
7	and put fire therein, and put incense upon them before the LORD to-morrow; and it shall be that the man whom the LORD doth choose, he shall be holy; ye take too much upon you, ye sons of Levi.'	והבוי בהון אישתא ושוי עליהון קטורת בוסמין קדם יי מחר ויהי גוברא דיתרעי יי הוא קדיש סגי לכון בני לוי:	7
8	And Moses said unto Korah: 'Hear now, ye sons of Levi:	ויאמר משה אל־קרח שמעו־נא בני לוי:	8
9	is it but a small thing unto you, that the God of Israel hath separated you from the congregation of Israel, to bring you near to Himself, to do the service of the tabernacle of the LORD, and to stand before the congregation to minister unto them;	המעט מכם כִּי־הבדיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אתכם מעדת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אתכם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם:	9
10	and that He hath brought thee near, and all thy brethren the sons of Levi with thee? and will ye seek the priesthood also?	וַיִּקְרַב אֹתְךָ וְאֶת־כָּל־אֶחָיֶךָ בְּנֵי־לֵוִי אִתְּךָ וּבִקְשַׁתֶּם גַּם־כְּהֹנָה:	10

(5) בקר ויודע וגו'. עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להראות לפניו והוא היה מתכוין לדחותם שמא יחזרו זהם (תנחומא ה'): בקר ויודע ה' את אשר לו. לעבודת לוויה: ואת הקדוש. לכהונה: והקריב. אותם אליו (שס). והתרגום מוכיח כן ויקרב לקדמוהי יקרב לשמושיה. ומדרשו (שס) צקר אמר להם משה גבולות חלק הקצ"ה צעולמו יכולים אתם להפוך צקר לערב כן תוכלו לצטל את זו שנאמר (צראשית א, ה ד) ויהי ערב ויהי צוקר ויצדל כן (ד"ה"א כג, יג) ויצדל אהרן להקדישו וגו'.

(6) זאת עשו קחו לכם מחתות. מה ראה לומר להם כך אמר להם דדרכי העובדי כוכבים ומזלות יש נימוסים הרבה וכומרים הרבה וכולם (ס"א ואין כולם) מתקצנים צבית אחד אנו אין לנו אלא ה' אחד ארון אחד וסורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד ואחרי' איש מצקשים כהונה גדולה אף אני רואה בך הא לכם תשמיש חביב מכל היא הקטרת החביבה מכל הקרבות וסם המות נתון בתוכו שצו נשרפו נדצו ואציהוא לפיכך התרה זהם והיה האיש אשר יצחר ה' הוא הקדוש כצר הוא צקדושתו וכי אין אנו יודעים שמי שיצחר הוא הקדוש אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תחייצו מי שיצחר צו ילא מי וכולכם אוצדים (תנחומא ה'): מחתות. כלים שחומין זהם גחלים ויש להם צית יד:

(7) רב לכם בני לוי. דצר גדול אמרתי לכם. ולא טפשים היו שכן התרה זהם וקצלו עליהם לקרב אלא הם חטאו על נפשותם שנאמר (להלן י, ג) את מחמות החטאים האלה בנפשותם. וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה עינו הטעמו ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו שמואל שקול כנגד משה ואהרן אמר בשבילו אני נמלט וכ"ד משמרות עומדות לבני צניו כולם מתנבאים ברוח הקודש שנאמר (ד"ה"א כה, ה) כל אלה צנים להימן אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום לכך נשתתף לבוא לאותה חזקה ששמע מפי משה שכולם אוצדים ואחד נמלט. אשר יצחר ה' הוא הקדוש טעמה ומלה בעצמו ולא ראה יפה לפי שבניו עשו תשובה ומשה היה רואה. (תנחומא ה'): רב לכם. דצר גדול נטלתם בעצמכם לחלוק על הקצ"ה:

(8) ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי. התחיל לדבר עמו דברים רכים כיון שראהו קשה עורף אמר עד שלא ישתתפו שאר השבטים ויאצדו עמו אדצר גם אל כולם התחיל לזרז זהם שמעו נא בני לוי (שס ו):

(9) ולעמוד לפני העדה. לשיר על הדוכן:

(10) ויקרב אתך. לאותו שירות שהרחיק ממנו שאר עדת ישראל:

11	Therefore thou and all thy company that are gathered together against the LORD—; and as to Aaron, what is he that ye murmur against him?’	לָכֵן אַתָּה וְכָל־עֲדַתְךָ הַנֹּעֲדִים עַל־יְהוָה וְאַהֲרֹן מִדֶּה־הוּא כִּי (כ' תלוננו) [ק' תלינו] עָלָיו: בְּכֵן אַתָּה וְכָל כְּנֻשְׁתְּךָ דְּאֻדְמַנְתִּין עַל יִי וְאַהֲרֹן מֵא הוּא אַרְי מִתְרַעַמְתִּין עַל־הוּ:
12	And Moses sent to call Dathan and Abiram, the sons of Eliab; and they said: ‘We will not come up;	וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וְלֵאבִירָם בְּנֵי אֵילִיָּאב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה: וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְמִקְרֵי לְדָתָן וְלֵאבִירָם בְּנֵי אֵילִיָּאב וַיֹּאמְרוּ לֹא נִסְק:
13	is it a small thing that thou hast brought us up out of a land flowing with milk and honey, to kill us in the wilderness, but thou must needs make thyself also a prince over us?’	הַמַּעֲט כִּי הֵעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ לְחַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׁתַּקֵּר עָלֵינוּ גַם־ הַשְׁתַּקֵּר: הַזְעִיר אַרְי אֲסִיקְתָּנָא מֵאֶרֶע עֲבָדָא חֶלֶב וְדִבְשׁ לְקִטְלוֹתָנָא בַּמִּדְבָּרָא אַרְי מִתְרַבֵּת עַלְנָא אַף אַתְרַבְרָא:
14	Moreover thou hast not brought us into a land flowing with milk and honey, nor given us inheritance of fields and vineyards; wilt thou put out the eyes of these men? we will not come up.’	אַף לֹא אֶל־אֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ הֵבִיאָתָנוּ וְתַתֵּן־לָנוּ נַחֲלֹת שָׂדֶה וְכָרֶם הָעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנְקֹר לֹא נַעֲלֶה: אַף לֹא לְאֶרֶע עֲבָדָא חֶלֶב וְדִבְשׁ אֲשִׁילְתָּנָא וַיְהִיבָתָ לָנָא אֲחִסְנַת חֶקְלִין וְכָרְמִין הָעֵינִי גִּבְרִיָּא הָאֲנָנִין תִּשְׁלַח לְעֹוֹרָא לֹא נִסְק:
15	And Moses was very wroth, and said unto the LORD: ‘Respect not thou their offering; I have not taken one ass from them, neither have I hurt one of them.’	וַיִּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־ יְהוָה אֶל־תִּפֶּן אֶל־מִנְחָתָם לֹא חֲמוּר אֶחָד מֵהֶם נִשְׁאָתִי וְלֹא הִרְעָתִי אֶת־אֶחָד מֵהֶם: וַיִּתְקֹף לְמֹשֶׁה לְחֻדָּא וַיֹּאמֶר קִדָּם יִי לֹא תִקְבִּיל בְּרַעְנָא קִוְרְבָנָהוּן לֹא חֲמָרָא דְחֻד מִנְהוּן שְׁחִרִית וְלֹא אֲבִאִישִׁית לְחֻד מִנְהוּן:
16	And Moses said unto Korah: ‘Be thou and all thy congregation before the LORD, thou, and they, and Aaron, to-morrow;	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קֹרַח אַתָּה וְכָל־עֲדַתְךָ הָיוּ לִפְנֵי יְהוָה אַתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן מִחָר: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְקֹרַח אַתָּה וְכָל כְּנֻשְׁתְּךָ הָיוּ זְמִינִין לְקִדָּם יִי אַתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן מִחָר:

- (11) לכן. צעציל כך אתה וכל עדתך הנועדים אתך על ה' כי צעצעו עשיתם למה לאהרן ולא לנו הוא המחלוקת הזו:
- (12) וישלח משה וגו'. מכאן שאין מחזיקין במחלוקת שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום (סנהדרין קי. תנחומא י): לא נעלה. פיהם הכשילם שאין להם אלא ירידה (סו. 18):
- (14) ותתן לנו. הדבר מוסב על לא האמור למעלה כלומר לא הביאותנו ולא נתת לנו נחלת שדה וכרם אמרת לנו (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ וגו' משם הוצאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו אלא גזרת עלינו להמיתנו במדבר שאמרת לנו (במדבר יד, כט) במדבר הזה יפלו פגריכם: העיני האנשים ההם תנקר וגו'. אפילו אתה שולח לנקר את עינינו אם לא נעלה אליך לא נעלה:
- (15) ויחר למשה מאד. נטער עד למאוד: אל תפן אל מנחתם. לפי פשוטו הקטרת שהם מקריצים לפניך מחזר אל תפן אליהם והמדרש אומר (תנחומא ז) יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור אף חלקם לא יקובל לפניך לראות מניחני האש ולא תאכלנו: לא חמור אחד ממהם נשאתי. לא חמורו של אחד מהם נטלתי אפילו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור והיה לי ליטול אותו החמור משלהם לא נטלתי אלא משלי (תנחומא ז). וסרגס אונקלוס שחרית לשון ארמי כי נקראת אנגריא של מלך שחור (ב"מ עח, א. ב"מ מז, א):
- (16) והם. עדתך:

17

וְסִבּוּ גֵבֶר מִחֲתִיתִּיהָ וַתִּתְּנוּ
עָלֶיהוּ קִטּוֹרֶת בּוֹסְמִין
וַתַּקְרִבּוּן קֹדֶם יי גֵבֶר
מִחֲתִיתִּיהָ מֵאֵתוֹ וַחֲמִשִּׁין
מִחֲתִין וְאֵת וְאֶחָד גֵבֶר
מִחֲתִיתִּיהָ:

17

18

וְנָסִיבוּ גֵבֶר מִחֲתִיתִּיהָ וַיַּהֲבֵהוּ
עַל־יָהוֹן אִישָׁתָא וְשׁוּיָאוּ עַל־יָהוֹן
קְטוֹרֶת בּוֹסְמִין וְקִמּוּ בְּתַרְע
מִשְׁכָּן זְמַנָּא וּמִשָּׁה וְאַחֲרָן:

18

19

וּבְנִישׁ עַל־יְהוֹן קָרַח יֵת כָּל
כְּנֻשָּׁתָא לְתַרְע מִשְׁכֵּן זְמָנָא
וְאַתְגְּלִי יִקְרָא דִּי לְכָל
כְּנֻשָּׁתָא:

19

20

וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְלֹא־הָרָן
לְמִימָר:

שלשי

21

וַאֲשִׁיצִי יִתְּחוּן פְּשֻׁעָה:
אֶתְפָּרְשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא הֲדָא

21

22

וַנִּפְּלוּ עַל אִפְּיהוֹן וַאֲמָרוּ אֵל
אֱלֹהֵי רוּחָא לְכָל בְּשָׂרָא
גּוֹבֵרָא חַד יְחֻב וְעַל כָּל
בְּנִשְׁתָּא יְהִי רוּחָא:

22

23

וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִיָּמָר:

23

24

מִלֵּיל עַם כְּנֻשָּׁתָא לְמִימַר
אֶסְתַּלְקוּ מִסְחֹר סְחֹר
לְמַשְׁכְּנֵא דְקֶרַח דִּתְּן וְאַבְיָרִם:

24

(17) והקרבנם וגו' איש מחתתו. הממשים ומאמץ איש שזכס:

(18) ויקהל עליהם קרח. דבריו ליצנות כל הלילה ההוא הלך אלל השבטים ופתה אותם כסבורין אחס שעלי לנדי אני מקפיד איני מקפיד אלא בשביל כלכס אלו באין ונוטלין כל הגדולות לו המלכות ולאחיו הכהונה עד שנתפתו כלס (תנחומא ז): וירא כבוד ה'. בא צעמוד ענן:

(22) אל אלהי הרוחות. יודע מחשבות אין מדתך כמדת בשר ודם מלך בשר ודם שסרחה עליו מוקת מדניה אינו יודע מי החוטא לפיכך כשהוא כועס נפרע מכולס אבל אחס לפניך גלויות כל המחשבות ויודע אחס מי החוטא: האיש אחד. הוא החוטא ואחס על כל העדה תקנוף. אמר הקדוש ב"ה יפה אמרת אני יודע ומודיע מי חטא ומי לא חטא (שם):

(24) העלו וגו'. כסרגומו אסתלקו מסביבות משכן קרח:

25	And Moses rose up and went unto Dathan and Abiram; and the elders of Israel followed him.	וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל־דָּתָן וַאֲבִירָם וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו וְקְנֵי יִשְׂרָאֵל:
26	And he spoke unto the congregation, saying: 'Depart, I pray you, from the tents of these wicked men, and touch nothing of theirs, lest ye be swept away in all their sins.'	וַיְדַבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר סוּרוּ נָא מֵעַל אֹהֲלֵי הָאֲנָשִׁים הָרָשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל־תִּגְעוּ בְּכֹל־אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן־תִּסָּפוּ בְּכֹל־חַטָּאתָם:
27	So they got them up from the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram, on every side; and Dathan and Abiram came out, and stood at the door of their tents, with their wives, and their sons, and their little ones.	וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן־קָרַח דָּתָן וַאֲבִירָם מִסָּבִיב וּדָתָן וַאֲבִירָם יָצְאוּ נֹצְבִים פֶּתַח אֹהֲלֵיהֶם וְנָשֵׁיהֶם וּבָנֵיהֶם וְטַפָּם:
28	And Moses said: 'Hereby ye shall know that the LORD hath sent me to do all these works, and that I have not done them of mine own mind.	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תֵּדָעוּן כִּי־יְהוָה שְׁלָחַנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי־לֹא מִלִּבִּי:
29	If these men die the common death of all men, and be visited after the visitation of all men, then the LORD hath not sent Me.	אִם־כְּמוֹת כָּל־הָאָדָם יָמָתוּן אֵלֶּה וּפִקְדַת כָּל־הָאָדָם יִפְקַד עֲלֵיהֶם לֹא יְהוָה שְׁלָחַנִי:
30	But if the LORD make a new thing, and the ground open her mouth, and swallow them up, with all that appertain unto them, and they go down alive into the pit, then ye shall understand that these men have despised the LORD.'	וְאִם־בְּרִיאָה יִבְרָא יְהוָה וּפִצְתָהּ הָאֲדָמָה אֶת־פִּיהָ וּבָלְעָה אֹתָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ חַיִּים שְׁאֵלָה וַיִּדְעוּתָם כִּי נֶאֱצָו הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־יְהוָה:

- (25) ויקם משה. כסבור שישאול לו פנים ולא עשו (מד"ר). נשיא הקהתי:
 (29) לא ד' שלחני. אלא אני עשיתי הכל מדעתי ודנין (שם ח):
 (27) יצאו נצבים. צקומה זקופה למרחק ולגדף כמו (שמואל א' יז, טז) ויחלצו ארבעים יוס דגלית (תנחומא ח):
 (30) ואם בריאה. חדשה: יברא ד'. להמית אותם במיתה שלא מת זה אדם עד הנה ומה היא הבריאה ופצתה האדמה את פיה ותבלעם אז וידעתם כי נאלצו הם את ה' ואני מפי הגבורה אמרתי ורבותינו פירשו (שם יא). סנהדרין קי, א) אם בריאה פה לארץ מששת ימי בראשית מוטב ואם לאו יברא ה':
 (28) לעשות את כל המעשים האלה. שעשיתי על פי הדבור למת לאהרן כהונה גדולה ובניו סגני כהונה ואלילפן

31	And it came to pass, as he made an end of speaking all these words, that the ground did cleave asunder that was under them.	וַיְהִי כְּכַלְתּוֹ לְדַבֵּר אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבָּקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם:	וַהֲיָה כִּד שִׁיְצִי לְמַלְלָא יֵת כָּל פְּתוּגְמֵי הָאֱלִין וַתִּבְזָעַת אֶרֶצָא דְּתַחְתֵּיהוֹן:
32	And the earth opened her mouth and swallowed them up, and their households, and all the men that appertained unto Korah, and all their goods.	וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־בְּתֵיהֶם וְאֶת כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֶת כָּל־הָרְכוּשׁ:	וּפְתַחַת אֶרֶצָא יֵת פִּימָה וּבְלַעַת יִתְהוֹן וְיֵת אָנָּשׁ בְּתֵיהוֹן וְיֵת כָּל אָנָּשָׁא דְּלִקְרַח וְיֵת כָּל קִנְיָנָא:
33	So they, and all that appertained to them, went down alive into the pit; and the earth closed upon them, and they perished from among the assembly.	וַיֵּרְדּוּ תָם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שָׁאֲלָה וַתִּכַּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֵּאבְדּוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל:	וַנַּחֲתוּ אַנּוּן וְכָל דִּילְהוֹן כִּד חַיִּין לְשָׂאוֹל וַחֲפַת עֲלֵיהוֹן אֶרֶצָא וַאֲבָדּוּ מִגּוֹ קְהֵלָא:
34	And all Israel that were round about them fled at the cry of them; for they said: 'Lest the earth swallow us up.'	וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סְבִיבְתֵיהֶם נָסּוּ לְקָלָם כִּי אָמְרוּ פֶּן־תִּבְלַעֵנּוּ הָאָרֶץ:	וְכָל יִשְׂרָאֵל דְּבִסְחָרְנֵיהוֹן עָרְקוּ לְקָלְהוֹן אֲרִי אָמְרוּ דְּלִמָּא תִּבְלַעֵנָּא אֶרֶצָא:
35	And fire came forth from the LORD, and devoured the two hundred and fifty men that offered the incense.	וְאֵשׁ יֵצְאָה מֵאֵת יְהוָה וַתֹּאכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמֵאֲתָיִם אִישׁ מִקִּרְיַי הַקֹּטְרֹת: (ס)	וְאִישְׁתָּא נִפְשַׁת מִן קָדָם יְיָ וַאֲכַלַּת יֵת מֵאֲתָן וַחֲמִשִּׁין גּוֹבְרָא מִקִּרְבֵּי קִטּוֹרֶת בּוֹסְמֵיָא:
XVII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	XVII וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
2	'Speak unto Eleazar the son of Aaron the priest, that he take up the fire-pans out of the burning, and scatter thou the fire yonder; for they are become holy;	2 אָמַר אֶל־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיִּרָם אֶת־הַמִּחְתָּתַיִם מִבֵּין הַשֹּׂרֶפֶת וְאֶת־הָאֵשׁ זָרָה־הַלְלָאָה כִּי קִדְּשׁוּ:	2 אִימַר לְאֶלְעָזָר בֶּר אַהֲרֹן כְּהֵנָּא וַיִּפְרִישׁ יֵת מִחְתֵּיתָא מִבֵּין יִשְׂרֵיָא וְיֵת אִישְׁתָּא יִרְחִיק לְהַלְלָאָה אֲרִי אֶתְקַדְּשָׁא:
3	even the fire-pans of these men who have sinned at the cost of their lives, and let them be made beaten plates for a covering of the altar—for they are become holy, because they were offered before the LORD—that they may be a sign unto the children of Israel.'	3 אֵת מִחְתָּוֹת הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בְּנִפְשָׁתָם וַעֲשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צָפוּי לְמִזְבֵּחַ כִּי־הִקְרִיבֶם לִפְנֵי־יְהוָה וַיִּקְדָּשׁוּ וַיְהִיו לְאוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	3 יֵת מִחְתֵּית חַיִּיבֵיָא הָאֱלִין דְּאֶתְחַיִּיבוּ בְּנִפְשָׁתְהוֹן וַיַּעֲבְדּוּן יִתְהוֹן טָסִין דְּדִידִין חוּפָאָה לְמַדְבְּחָא אֲרִי קְרִיבּוּיִן קָדָם יְיָ וַאֲתַקְדָּשָׁא וַיְהִיוּ לְאוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

- (34) נסו לקולם. שציל הקול היוצא על צליעתם; צנפשותם שנחלקו על הקצ"ה (יוםא לו): רקעי. רדידין:
 (2) ואת האש. שצמח המחתות: זרה הלאה. לארץ פחים. טסין מרודדין טיינצ"ש צלע"ו: צפוי למזבח.
 מעל המחתות: כי קדשו. המחתות ואסורין צהנא שהרי למזבח הנחשת: וידיו לאות. לזכרון שיאמרו אלו היו עשאים כלי שרת:
 (3) החטאים האלה בנפשותם. שנעשו פושעים

<p>4 And Eleazar the priest took the brazen fire-pans, which they that were burnt had offered; and they beat them out for a covering of the altar,</p>	<p>וַיִּקַּח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מַחֲתוֹת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשָּׂרָפִים וַיִּרְקְעוּם צָפוּי לְמִזְבֵּחַ: וַיִּסֹּב אֶלְעָזָר כְּהֵנָּה יַת מַחֲתֹת נְחֹשֶׁת וַיִּקְרִיבוּ וַיִּדְּיוּנֵין הוֹפְאָה לְמִדְבָּחָה:</p>	<p>4 וַיִּקַּח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מַחֲתוֹת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשָּׂרָפִים וַיִּרְקְעוּם צָפוּי לְמִזְבֵּחַ:</p>
<p>5 to be a memorial unto the children of Israel, to the end that no common man, that is not of the seed of Aaron, draw near to burn incense before the LORD; that he fare not as Korah, and as his company; as the LORD spoke unto him by the hand of Moses.</p>	<p>זָכָרוֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אַהֲרֹן הוּא לְהִקְטִיר קֶטֶר לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ כֹּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>	<p>5 זָכָרוֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אַהֲרֹן הוּא לְהִקְטִיר קֶטֶר לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ כֹּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>6 But on the morrow all the congregation of the children of Israel murmured against Moses and against Aaron, saying: 'Ye have killed the people of the LORD.'</p>	<p>וַיִּלְלֵנוּ כָּל־עֵדֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמַּחֲרֹת עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הִמַּתֶּם אֶת־עַם יְהוָה:</p>	<p>6 וַיִּלְלֵנוּ כָּל־עֵדֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמַּחֲרֹת עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הִמַּתֶּם אֶת־עַם יְהוָה:</p>
<p>7 And it came to pass, when the congregation was assembled against Moses and against Aaron, that they looked toward the tent of meeting; and, behold, the cloud covered it, and the glory of the LORD appeared.</p>	<p>וַיְהִי בַּהֲקָהֵל הָעֵדָה עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיִּפְּנוּ אֶל־אַהֲל מוֹעֵד וַהֲנִה כְּסָהּוּ הָעֲנָן וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה:</p>	<p>7 וַיְהִי בַּהֲקָהֵל הָעֵדָה עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיִּפְּנוּ אֶל־אַהֲל מוֹעֵד וַהֲנִה כְּסָהּוּ הָעֲנָן וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה:</p>
<p>8 And Moses and Aaron came to the front of the tent of meeting.</p>	<p>וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פְּנֵי אַהֲל מוֹעֵד: (ס)</p>	<p>8 וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פְּנֵי אַהֲל מוֹעֵד: (ס)</p>
<p>9 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:</p>	<p>9 וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:</p>
<p>10 'Get you up from among this congregation, that I may consume them in a moment.' And they fell upon their faces.</p>	<p>הֲרִמוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאָכְלָה אֹתָם כְּרָגַע וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם:</p>	<p>10 הֲרִמוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאָכְלָה אֹתָם כְּרָגַע וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם:</p>

(4) וירקעו. אינטינדר"ש צלע"ז: (5) ולא יהיה בקרח. כדי שלא יהיה קרח: כאשר דבר ה' ביד משה לו. כמו עליו על אהרן דבר אל משה שיהיה הוא וצניו כהנים לפיכך לא יקרב איש זר אשר לא מזורע אל משה רמז לחולקים על הכהונה שלוקין בצרעת כמו שלקה משה צידו שנאמר (שמות ד, ו) ויוציאה והנה ידו מזרעת שלג ועל כן לקה עוזה בצרעת (דה"צ כו, כ):

11	And Moses said unto Aaron: 'Take thy fire-pan, and put fire therein from off the altar, and lay incense thereon, and carry it quickly unto the congregation, and make atonement for them; for there is wrath gone out from the LORD: the plague is begun.'	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן סֶב יֵת מִחֹתֶינֶיךָ וְהִב עֲלֶיהָ אִשְׁתָּא מֵעֹלֹי מִדְּבַחָא וְשׂו קְטֹרֶת בּוֹסְמִין וְאֹבִיל בְּפָרִיעַ לְכַנְשָׁתָא וְכַפֵּר עֲלֵיהֶן אֲרִי נֶפֶק רוּחָא מִן קֳדָם יְיָ שָׂרִי מוֹתָנָא:	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קַח אֶת-הַמִּזְבֵּחַ וְתֵן-עָלָיָה אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קְטֹרֶת וְהוֹלֵךְ מִהֵרָה אֶל-הָעֵדָה וְכַפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי-יָצָא תִקְצֹף מִלִּפְנֵי יְהוָה הַחַל הַנֶּגֶף:
12	And Aaron took as Moses spoke, and ran into the midst of the assembly; and, behold, the plague was begun among the people; and he put on the incense, and made atonement for the people.	וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר לוֹ דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיֵּרָץ אֶל-תּוֹךְ הַקָּהָל וַהֲנֶה הַחַל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת-הַקְטֹרֶת וַיִּכַּפֵּר עַל-הָעָם:	וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר לוֹ דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיֵּרָץ אֶל-תּוֹךְ הַקָּהָל וַהֲנֶה הַחַל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת-הַקְטֹרֶת וַיִּכַּפֵּר עַל-הָעָם:
13	And he stood between the dead and the living; and the plague was stayed.	וָקָם בֵּין מֵתִים וּבֵין חַיִּים וַתֵּעָצֵר הַמִּגֶּפֶה:	וַיַּעֲמֵד בֵּין-הַמֵּתִים וּבֵין-הַחַיִּים וַתֵּעָצֵר הַמִּגֶּפֶה:
14	Now they that died by the plague were fourteen thousand and seven hundred, besides them that died about the matter of Korah.	וַהֲיוּ דָמִיתוּ בְּמוֹתָנָא אַרְבַּעַת עָשָׂר אֲלָפִין וּשְׁבַע מֵאָה בַר מִדָּמִיתוּ עַל פְּלוּגָתָא דְקָרַח:	וַהֲיוּ הַמֵּתִים בַּמִּגֶּפֶה אַרְבַּעַת עָשָׂר אֲלָפִים וּשְׁבַע מֵאוֹת מִלֶּבֶד הַמֵּתִים עַל-דִּבְרֵי-קָרַח:
15	And Aaron returned unto Moses unto the door of the tent of meeting, and the plague was stayed.	וַתָּב אַהֲרֹן לְנֹת מֹשֶׁה לְתַרְעַ מִשְׁכַּן זְמָנָא וּמוֹתָנָא אֶתְכִלִּי:	וַיָּשָׁב אַהֲרֹן אֶל-מֹשֶׁה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַתִּמָּגֶפֶה נִעְצָרָה: (פ)
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
17	'Speak unto the children of Israel, and take of them rods, one for each fathers' house, of all their princes according to their fathers' houses, twelve rods; thou shalt write every man's name upon his rod.	מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְסֵב מִנְהֶן חוֹטָרָא חוֹטָרָא לְבֵית אָבָא מִן כָּל רִבְרַבְנֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתָהֶן תִּרִי עָשָׂר חוֹטָרִין גָּבַר יֵת שְׁמֵיהָ תִכְתֹּב עַל חוֹטָרֶיהָ:	דִּבְרוּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאֲתָם מִטָּה מִטָּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל-נְשִׂאֵהֶם לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת אִישׁ אֶת-שְׁמוֹ תִכְתֹּב עַל-מִטָּהוּ:

חמישי
טז

(11) וכפר עליהם. רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע שהקטרם עוזר המגפה כדאיתא במסכת שבת (פט, טז) עמי ושלל וזהו שנאמר וישב אהרן אל משה (מכילתא. תנחומא תזוה טו). דבר אחר למה בקטרת לפי שהיו ישראל מליזין ומרננים אחר הקטרת לומר סם המות הוא על ידו מתו נדב ואזיהוא על ידו נשרפו חמשים ומאתים איש אמר הקצ"ה תראו שעוזר מגפה הוא והחטא הוא הממית (מכילתא ויטע פרשה ו. צרכות לג, א):

(13) ויעמוד בין המתים וגו'. אחז את המלאך והעמידו על כרחו אמר לו המלאך הנח לי לעשות שליחותי אמר לו משה זוני לעבד על ידך אמר לו אני שלוחו של מקום ואתה שלוחו של משה אמר לו אין משה אומר כלום מלבו אלא מפי הגבורה

18	And thou shalt write Aaron's name upon the rod of Levi, for there shall be one rod for the head of their fathers' houses.	וְאֵת שֵׁם אֶהֱרֹן תִּכְתֹּב עַל־מִטֶּה לֹוי כִּי מִטֶּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם:	וְיָת שְׁמָא דְאֶהֱרֹן תִּכְתֹּב עַל חוּטְרָא דְלֹוי אֲרִי חוּטְרָא חַד לְרִישׁ בֵּית אֲבֹהֵתְהוֹן:
19	And thou shalt lay them up in the tent of meeting before the testimony, where I meet with you.	וְהִנַּחְתָּם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֶעֱד לָכֶם שָׁמָּה:	וְתַצְנַעְנֵנוּ בְּמִשְׁכַּן זְמַנָּא קָדָם סְהִדוּתָא דְאַזְמִין מִימְרֵי לְכוֹן תַּמָּן:
20	And it shall come to pass, that the man whom I shall choose, his rod shall bud; and I will make to cease from Me the murmurings of the children of Israel, which they murmur against you.'	וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֲבַחֵר־בּוֹ מִמֵּהוּ יִפְרָח וְהִשְׁכַּתִּי מֵעָלָי אֶת־תַּלְנוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְלִינִים עָלֵיכֶם:	וְיְהִי גֻבְרָא דְאַתְרֵי בִיה חוּטְרִיהּ יִנְעִי וְאֶנִּיחַ מִן קֳדָמִי יָת תּוֹרְעַמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְאַנּוֹן מִתְרַעְמִין עָלֵיכוֹן:
21	And Moses spoke unto the children of Israel; and all their princes gave him rods, for each prince one, according to their fathers' houses, even twelve rods; and the rod of Aaron was among their rods.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּתֵנוּ אֵלָיו כָּל־נְשִׂאֵיהֶם מִטֶּה לְנָשִׂא אֶחָד מִטֶּה לְנָשִׂא אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטֶּה וּמִטֶּה אֶהֱרֹן בְּתוֹךְ מִטֵּוֹתָם:	וּמְלִיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּבוּ לֵיהּ כָּל רַב־רַבֵּיהוֹן חוּטְרָא לְרִבָּא חַד חוּטְרָא לְרִבָּא חַד לְבֵית אֲבֹהֵתְהוֹן תְּרִי עָשָׂר חוּטְרִין וְחוּטְרָא דְאֶהֱרֹן בְּגוֹ חוּטְרִיהוֹן:
22	And Moses laid up the rods before the LORD in the tent of the testimony.	וַיִּנַּח מֹשֶ�ה אֶת־הַמִּטֵּה לִפְנֵי יְהוָה בְּאֹהֶל הָעֵדוּת:	וְאַצְנַע מֹשֶׁה יָת חוּטְרֵי קָדָם יְיָ בְּמִשְׁכְּנָא דְסְהִדוּתָא:
23	And it came to pass on the morrow, that Moses went into the tent of the testimony; and, behold, the rod of Aaron for the house of Levi was budded, and put forth buds, and bloomed blossoms, and bore ripe almonds.	וַיְהִי מִמָּחָרֶת וַיָּבֹא מֹשֶ�ה אֶל־אֹהֶל הָעֵדוּת וַיִּהְיֶה פָּרַח מִטֶּה אֶהֱרֹן לְבֵית לֹוי וַיֵּצֵא פָּרַח וַיֵּצֵץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׁקָדִים:	וַיְהִי בַּיּוֹמָא דְבְּתְרוּחֵי וְעָאֵל מֹשֶׁה לְמִשְׁכְּנָא דְסְהִדוּתָא וְהָא יָעָא חוּטְרָא דְאֶהֱרֹן לְבֵית לֹוי וְאַפִּיק לְבַלְבִּין וְאַנִּיץ נֶץ וְכַפִּית שְׁגָדִין:
24	And Moses brought out all the rods from before the LORD unto all the children of Israel; and they looked, and took every man his rod.	וַיֵּצֵא מֹשֶ�ה אֶת־כָּל־הַמִּטֵּה מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מִמֵּהוּ: (פ)	וְאַפִּיק מֹשֶ�ה יָת כָּל חוּטְרֵי מִן קָדָם יְיָ לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַשְׁתְּמוּדְעוּ וְנָסִיבוּ גִבְרַח חוּטְרֵיהּ:

- (18) כי מטה אחד. אף על פי שחלקמים לשתי משפחות משפחת כהונה לצד ולויה לצד מכל מקום שצט אחד הוא: (19) והשכתי. כמו (זראשית ח, א) וישכו המים (אסתר א, י) וחמת המלך שככה: (20) בתוך מוֹתָם. הניחו באמצע שלא יאמרו מפני שהניחו בצד שכינה פרץ (תנחומא אחרי ח): (21) ויצא פרח. כמשמעו: ציץ. הוא חנטת הפרי כשהפרח נופל: ויגמל שקדים. כשהוכר הפרי הוכר (22) כי מטה אחד. אף על פי שחלקמים לשתי משפחות משפחת כהונה לצד ולויה לצד מכל מקום שצט אחד הוא: (23) והשכתי. כמו (זראשית ח, א) וישכו המים (אסתר א, י) וחמת המלך שככה: (24) בתוך מוֹתָם. הניחו באמצע שלא יאמרו מפני שהניחו בצד שכינה פרץ (תנחומא אחרי ח): (25) ויצא פרח. כמשמעו: ציץ. הוא חנטת הפרי כשהפרח נופל: ויגמל שקדים. כשהוכר הפרי הוכר

25	and the LORD said unto Moses: 'Put back the rod of Aaron before the testimony, to be kept there, for a token against the rebellious children; that there may be made an end of their murmurings against Me, that they die not.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הִשָּׁב אֶת-מִטֵּה אֹהֶרֶן לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמַשְׁמֶרֶת לְאוֹת לְבְנֵי-מִרְי וְתָכַל תִּלְוֹנָתָם מֵעַלִי וְלֹא יָמָתוּ:	ששי
26	Thus did Moses; as the LORD commanded him, so did he.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כִּן עָשָׂה: (פ)	26
27	And the children of Israel spoke unto Moses, saying: 'Behold, we perish, we are undone, we are all undone.'	וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן גּוֹעֵנוּ אֲבֹדֵנוּ כָּלֵנוּ אֲבֹדֵנוּ:	27
28	Every one that cometh near, that cometh near unto the tabernacle of the LORD, is to die; shall we wholly perish?'	כָּל הַקָּרֵב וְהַקָּרֵב אֶל- מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת הָאֵם תָּמוּנוּ לְגֹועַ: (ס)	28
XVIII	And the LORD said unto Aaron: 'Thou and thy sons and thy fathers' house with thee shall bear the iniquity of the sanctuary; and thou and thy sons with thee shall bear the iniquity of your priesthood.	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אַהֲרֹן אַתָּה וּבְנֶיךָ וּבֵית-אַבִּיךָ אִתְּךָ תִּשָּׂאוּ אֶת-עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אִתְּךָ תִּשָּׂאוּ אֶת-עֲוֹן כֹּהֲנֵיכֶם:	XVIII
2	And thy brethren also, the tribe of Levi, the tribe of thy father, bring thou near with thee, that they may be joined unto thee, and minister unto thee, thou and thy sons with thee being before the tent of the testimony.	וְגַם אֶת-אַחֶיךָ מִטֵּה לְוִי שִׁבְט אַבִּיךָ הַקָּרֵב אִתְּךָ וְיָלְנוּ עִלֶיךָ וַיִּשְׁרְתוּךָ וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אִתְּךָ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדוּת:	2

(25) למשמרת לאות. לזכרון שצחרתי צאהרן הכהן ולא ילנו עוד על הכהונה: ותכל תלונתם. כמו ותכלה תלונתם לשון זה שם מפעל יחיד לשון נקבה כמו תלונתם מרמורי"ש בלע"ז ויש חילוק בין תלונתם לתלונתם תלונתם תלונה אחת תלונתם שם דבר בלשון יחיד ואפילו הם תלונות הרבה:

(28) כל הקרב הקרב וגו'. אין לנו יכולין להיות זהירין בכך כולנו ראשין להכנס לאחר אהל מועד ואחד שיקריב עצמו יותר מחבריו ויכנס לתוך אהל מועד ימות: האם תמונו לגוע. שמה הופקרנו למיתה:

(1) ויאמר ה' אל אהרן. למשה אמר שיאמר לאהרן להזהירו על תקנת ישראל שלא יכנסו למקדש (ספרי קיז):

<p>3 And they shall keep thy charge, and the charge of all the Tent; only they shall not come nigh unto the holy furniture and unto the altar, that they die not, neither they, nor ye.</p>	<p>3 וְשָׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶתְךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל-הָאֹהֶל אֵל-כָּלִי הַקֹּדֶשׁ וְאֶל-הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא יָמָתוּ גַם-הֵם גַּם-אַתֶּם:</p>
<p>4 And they shall be joined unto thee, and keep the charge of the tent of meeting, whatsoever the service of the Tent may be; but a common man shall not draw nigh unto you.</p>	<p>4 וְנִלְוֹנוּ עִלְיָהּ וְשָׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל מוֹעֵד לְכָל עֲבֹדַת הָאֹהֶל וְזָר לֹא-יִקְרַב אֲלֵיכֶם:</p>
<p>5 And ye shall keep the charge of the holy things, and the charge of the altar, that there be wrath no more upon the children of Israel.</p>	<p>5 וּשְׁמֶרְתֶּם אֶת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא-יִהְיֶה עוֹד קֶצֶף עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>6 And I, behold, I have taken your brethren the Levites from among the children of Israel; for you they are given as a gift unto the LORD, to do the service of the tent of meeting.</p>	<p>6 וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת-אֲחֵיכֶם הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם מַתָּנָה נְתֻנִים לַיהוָה לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>7 And thou and thy sons with thee shall keep your priesthood in everything that pertaineth to the altar, and to that within the veil; and ye shall serve; I give you the priesthood as a service of gift; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'</p>	<p>7 וְאַתָּה וּבָנֶיךָ עִמָּךְ תִּשְׁמְרוּ אֶת כְּהֹנְתְּכֶם לְכָל פְּתֻחַת מִדְּבָחָא וּלְמַגִּיז לְפָרוֹכְתָא וְתַפְלִחוּן פּוֹלְחֵן מַתָּנָא אֲתִין יֶת כְּהֹנְתְּכֶם וְחִילּוֹנֵי דִיקְרַב יִתְקַטֵּל:</p>
<p>8 And the LORD spoke unto Aaron: 'And I, behold, I have given thee the charge of My heave-offerings; even of all the hallowed things of the children of Israel unto thee have I given them for a consecrated portion, and to thy sons, as a due for ever.</p>	<p>8 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-אַהֲרֹן וְאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי לָךְ אֶת-מִשְׁמֶרֶת תְּרוֹמָתִי לְכָל-קֹדֶשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לָךְ נְתֻנִים לְמִשְׁחָה וּלְבָנֶיךָ לְחֶק-עוֹלָם:</p>

- (4) זור לא יקרב אליכם. אחסס אני מזהיר על כך: משל למלך שנתן שדה לאוהבו ולא כתב ולא חסס ולא העלה בערכאין זא אחד וערער (עליו) על השדה אמר לו המלך כל מי שירצה יצא ויערער לנגד הריני כותב וחוסס לך ומעלה בערכאין אף כאן לפי שזא קרר וערער כנגד אהרן על הכהונה זא הכחוז ונתן לו כ"ד מתנות כהונה בצרית מלח עולם ולכך נסמכה פרשה זו לכאן (חולין קלג. ספרי קיז): משמרת תרומתי. שמה צריך לשמרון בטרה: למשחה. לגדולה (ספרי שס):
- (4) זור לא יקרב אליכם. אחסס אני מזהיר על כך: (5) ולא יהיה עוד קצף. כמו שהיה כזר שנאמר (במדבר יז, כי ינא הקצף) (ספרי):
- (6) לכם מתנה נתנים. יכול לעצודתכם של הדיוט תלמוד לומר לה' כמו שמפורש למעלה לשמור משמרת גזרין ואמרכלין:
- (7) עבדת מתנה. צמתנה נתניה לכם:
- (8) ואני הנה נתתי לך. צשמחה. לשון שמחה הוא זה כמו (שמות ז, יד) הנה הוא ינא לקראתך וראך ושמת בצלזו

- 9 This shall be thine of the most holy things, reserved from the fire: every offering of theirs, even every meal-offering of theirs, and every sin-offering of theirs, and every guilt-offering of theirs, which they may render unto Me, shall be most holy for thee and for thy sons.
- 10 In a most holy place shalt thou eat thereof; every male may eat thereof; it shall be holy unto thee.
- 11 And this is thine: the heave-offering of their gift, even all the wave-offerings of the children of Israel; I have given them unto thee, and to thy sons and to thy daughters with thee, as a due for ever; every one that is clean in thy house may eat thereof.
- 12 All the best of the oil, and all the best of the wine, and of the corn, the first part of them which they give unto the LORD, to thee have I given them.
- 13 The first-ripe fruits of all that is in their land, which they bring unto the LORD, shall be thine; every one that is clean in thy house may eat thereof.
- 14 Every thing devoted in Israel shall be thine.
- 15 Every thing that openeth the womb, of all flesh which they offer unto the LORD, both of man and beast, shall be thine; howbeit the first-born of man shalt thou surely redeem, and the firstling of unclean beasts shalt thou redeem.
- 9 זֶה־יִהְיֶה לְךָ מִקֹּדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים מִן־הָאֵשׁ כָּל־קָרְבָּנָם לְכָל־מִנְחָתָם וְלְכָל־חַטָּאתָם וְלְכָל־אֲשָׁמָם אֲשֶׁר יֵשִׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים לְךָ הוּא וְלִבְנֶיךָ:
- 10 בִּקְדֹשׁ הַקֹּדֶשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָל־זָכָר יֹאכֵל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יִהְיֶה־לְךָ: יְהִי לְךָ:
- 11 וְזֶה־לְךָ תְּרוּמַת מִתְּנָם לְכָל־תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נְתַתִּים וְלִבְנֶיךָ וְלִבְנֹתֶיךָ אִתְּךָ לְחֶקֶד עוֹלָם כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכֵל אֹתוֹ:
- 12 כָּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל־חֵלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן רֵאשִׁיתָם אֲשֶׁר־יִתְּנוּ לַיהוָה לְךָ נְתַתִּים:
- 13 בְּכֹרֵי כָל־אֲשֶׁר בְּאֶרֶצָם אֲשֶׁר־יָבִיאוּ לַיהוָה לְךָ יִהְיֶה כָל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֶנּוּ:
- 14 כָּל־חֶרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה:
- 15 כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל־בֶּשָׂר אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לַיהוָה בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה־לְךָ אֶדְוָה פָּדָה תִּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר־הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה:
- 9 דִּין יְהִי לְךָ מִקֹּדֶשׁ קֹדֶשִׁיא מוֹתֵר מִן אִשְׁתָּא כָּל קוֹרְבָּנֵהוּן לְכָל מִנְחָתֵהוּן וְלְכָל חַטּוֹתֵהוּן וְלְכָל אֲשָׁמֵהוּן דִּיתִיבּוּן קֳדָמִי קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁין דִּילְךָ הוּא וְדִבְנֵךָ:
- 10 בִּקְדֹשׁ קֹדֶשִׁין תִּכְלוּנִיָּה כָּל דְּכוּרָא יִכּוּל יִתִּיה קֹדֶשָׁא יְהִי לְךָ:
- 11 וְדִין לְךָ אִפְרָשׁוֹת מִתְּנֵהוּן לְכָל אֲרָמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ יִתְּנֵנוּ וְלִבְנֶיךָ וְלִבְנֹתֶיךָ עִמָּךְ לְקִים עֹלָם כָּל דִּידְכִי בְּבֵיתְךָ יִכּוּל יִתִּיה:
- 12 כָּל טוֹב מִשַּׁח וְכָל טוֹב חֲמֵר וְעִבּוֹר רִישִׁיתֵהוּן דִּיתְנֵנוּ קֳדָם יְיָ לְךָ יִתְּנֵנוּ:
- 13 בְּכוּרֵי כָּל דְּבָאֲרֵעָהוּן דִּיתִתּוֹן קֳדָם יְיָ דִּילְךָ יְהִי כָּל דִּידְכִי בְּבֵיתְךָ יִכְלֹנִיָּה:
- 14 כָּל חֶרֶמָא בְּיִשְׂרָאֵל דִּילְךָ יְהִי:
- 15 כָּל פֶּתַח וְלֵדָא לְכָל בֶּשָׂרָא דִּיקְרִיבוּן קֳדָם יְיָ בָּאָדָם וּבַבְּעִירָא יְהִי לְךָ כְּרָם מִפְּרֻק תִּפְרוּק יֵת בּוֹכְרָא דְאִנְשָׁא וְיֵת בּוֹכְרָא דְבְעִירָא מְסֻאָבָא תִּפְרוּק:

(9) מִן הָאֵשׁ. לאחר הקטרת האשִׁים: כָּל קֹרְבָּנָם. (11) תְּרוּמַת מִתְּנָם. המורס מִן הַתּוֹדָה וּמֵהַשְׁלָמִים כְּגוֹן זִבְחֵי שְׁלָמִי לְצוֹר (שס): מִנְחָתָם חַטָּאתָם וְאֲשָׁמָם. וְאִילֵּזִיר: לְכָל תְּנוּפֹת. שֶׁהֵי אֵלּוֹ טְעוּיִן תְּנוּפָה (שס): כִּמְשֻׁמֵּעוֹ: אֲשֶׁר יֵשִׁיבוּ לִי. זֶה גֹזֵל הֵגֵר (שס): כָּל טָהוֹר. וְלֹא טְמֵאִים (ספרי). דָּזֵר אַחֵר כָּל טָהוֹר לְרִצּוֹת (10) בִּקְדֹשׁ הַקֹּדֶשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ וְגוֹר. לָמַד עַל קִדְשֵׁי אֲשָׁמוֹ: קֹדֶשִׁים שֶׁאֵין נֹאכְלִין אֶלָּא צִעֲזֵרָה וְלִזְכֵּרִי כִּהְיָה (שס): (12) רֵאשִׁיתָם. הִיא תְּרוּמָה גְדוֹלָה:

<p>And their redemption-money—from a month old shalt thou redeem them—shall be, according to thy valuation, five shekels of silver, after the shekel of the sanctuary—the same is twenty gerahs.</p>	<p>וּפְדוּיָם מִבֶּן-חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכָּךְ כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא:</p>	<p>16 וּפְדוּיָם מִבֶּן-חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכָּךְ כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא:</p>
<p>But the firstling of an ox, or the firstling of a sheep, or the firstling of a goat, thou shalt not redeem; they are holy: thou shalt dash their blood against the altar, and shalt make their fat smoke for an offering made by fire, for a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>כֹּרֶם בּוֹכְרָא דְתוֹרָא אוֹ בּוֹכְרָא דְאִמְרָא אוֹ בּוֹכְרָא דְעִזָּא לֹא תִפְרוֹק קוּדְשָׁא אֲנֹן יֵת דְמַהוֹן תִּזְרוֹק עַל מִדְבָּחָא וְיֵת תִּרְבָּחוֹן תַּסִּיק קוּרְבָן לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יי:</p>	<p>17 אֵךְ בְּכוֹר-שׁוֹר אוֹ-בְכוֹר כֶּשֶׁב אוֹ-בְכוֹר עִז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת-דָּמָם תִּזְרוֹק עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת-חֲלָבָם תִּקְטִיר אִשָּׁה לַיהוָה נִיחֹחַ לַיהוָה:</p>
<p>And the flesh of them shall be thine, as the wave-breast and as the right thigh, it shall be thine.</p>	<p>וּבִשְׂרָהוֹן יְהִי לָךְ כַּחֲדָיָא דְאַרְמוֹתָא וּכְשֶׁקָא דִימִינָא דִילָךְ יְהִי:</p>	<p>18 וּבִשְׂרָם יִהְיֶה-לָּךְ כַּחֲזָה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לָךְ יִהְיֶה:</p>
<p>All the heave-offerings of the holy things, which the children of Israel offer unto the LORD, have I given thee, and thy sons and thy daughters with thee, as a due for ever; it is an everlasting covenant of salt before the LORD unto thee and to thy seed with thee.'</p>	<p>כָּל אִפְרָשׁוֹת קוּדְשִׁיא דִּיפְרָשׁוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָדָם יי יְהִי לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ עִמָּךְ לְקִיָּם עָלָם קִיָּם מְלַח עֲלָמָא הֵיא קָדָם יי לָךְ וּלְבָנֶיךָ עִמָּךְ:</p>	<p>19 כָּל תְּרוּמַת הַקֹּדְשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נִתַּתִּי לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ אִתָּךְ לְחֶק-עוֹלָם בְּרִית מְלַח עוֹלָם הוּא לְפָנַי יִהְיֶה לָךְ וּלְיֹרְעֶךָ אִתָּךְ:</p>
<p>And the LORD said unto Aaron: 'Thou shalt have no inheritance in their land, neither shalt thou have any portion among them; I am thy portion and thine inheritance among the children of Israel.</p>	<p>וַאֲמַר יי לְאַהֲרֹן בְּאַרְעֵהוֹן לֹא תַחֲסִין וְחֵלֶק לֹא יִהְיֶה לָךְ בִּיְיֵהוֹן מִתָּנֹן דִּיהֶבִית לָךְ אֲנִין חֵלֶקְךָ וְאַחֲסִנְתָּךְ בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>20 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אַהֲרֹן בְּאַרְצָם לֹא תִנְחָל וְחֵלֶק לֹא-יִהְיֶה לָךְ בְּתוֹכָם אֲנִי חֵלֶקְךָ וְנִחְלַתְךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ס)</p>
<p>And unto the children of Levi, behold, I have given all the tithe in Israel for an inheritance, in return for their service which they serve, even the service of the tent of meeting.</p>	<p>וּלְבָנֵי לֵוִי הֵנָּה נִתַּתִּי כָל-מַעֲשֶׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֵלֶף עֲבָדְתָם אֲשֶׁר-הֵם עֹבְדִים אֶת-עֲבֹדֶת אֹהֶל מוֹעֵד:</p>	<p>עֲבָדִי וּלְבָנֵי לֵוִי הֵנָּה נִתַּתִּי כָל-מַעֲשֶׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֵלֶף עֲבָדְתָם אֲשֶׁר-הֵם עֹבְדִים אֶת-עֲבֹדֶת אֹהֶל מוֹעֵד:</p>

- (18) כחזה התנופה וכשוק הימין. של שלמים שנאכלים לכהנים לנשיהם ולעצדיהם לשני ימים ולילה אחד אף הבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד (וצחים נו. ספרי קיח): לך יהיה. צא רציע קינצא ולמד הוסיף לך הכמזב הויה אחרת שלא תאמר כחזה ושוק של תודה שאינו נאכל אלא ליום ולילה (ספרי קט):
- (19) כל תרומת הקדשים. מחיצתה של פרשה זו
- (20) וחלק לא יהיה לך בתוכם. אף צזיה (ספרי קיט):
- כלה צמחלה וכללה צסוף ופרט צאמצע (שס): ברית מלח עולם. כרת צרית עס אהרן צדצר הצריא ומתקיים ומצריא אט אחרים (שס): ברית מלח. כצרית הכרותה למלח שאינו מסריח לעולם:

22	And henceforth the children of Israel shall not come nigh the tent of meeting, lest they bear sin, and die.	וְלֹא-יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד לְשָׂאת חַטָּא לְמוֹת:	22
23	But the Levites alone shall do the service of the tent of meeting, and they shall bear their iniquity; it shall be a statute for ever throughout your generations, and among the children of Israel they shall have no inheritance.	וְעֶבֶד הָלְוִי הוּא אֶת-עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם יִשָּׂאוּ עֲוֹנֵם חֻקַּת עוֹלָם לְדִרְתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נַחֲלָה:	23
24	For the tithe of the children of Israel, which they set apart as a gift unto the LORD, I have given to the Levites for an inheritance; therefore I have said unto them: Among the children of Israel they shall have no inheritance.'	כִּי אֶת-מַעֲשֵׂר בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה תְּרוּמָה נְתַתִּי לְלוֹוִים לְנַחֲלָה עַל-כֵּן אָמַרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נַחֲלָה: (פ)	24
25	And the LORD spoke unto Moses, saying:	(יז) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	
26	'Moreover thou shalt speak unto the Levites, and say unto them: When ye take of the children of Israel the tithe which I have given you from them for your inheritance, then ye shall set apart of it a gift for the LORD, even a tithe of the tithe.	וְאֶל-חִלּוּיִם תְּדַבֵּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי-תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֲתָם בְּנַחֲלַתְכֶם וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת יְהוָה מַעֲשֵׂר מִן-הַמַּעֲשֵׂר:	26
27	And the gift which ye set apart shall be reckoned unto you, as though it were the corn of the threshing-floor, and as the fulness of the wine-press.	וְנִחְשָׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן-הַגֶּרֶן וּכְמִלֵּאָה מִן-הַיֶּקֶב:	27
28	Thus ye also shall set apart a gift unto the LORD of all your tithes, which ye receive of the children of Israel; and thereof ye shall give the gift which is set apart unto the LORD to Aaron the priest.	כֵּן תָּרִימוּ גַם-אֲתָם תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת-תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן:	28

(23) והם. הלויים ישאו עונם של ישראל שעליהם להזהיר הזרים מגשת אליהם:
 (24) אשר ירימו לה' תרומה. הכתוב קראו תרומה עד שיפריש ממנו תרומת מעשר (ספרי שם):
 (27) ונחשב לכם תרומתכם כדגון מן הגרן. תרומת מעשר שלכם אסורה לזרים ולטמאים וחייבין עליה מיתה וחומש כתרומה גדולה שנקראת ראשית דגן מן הגרן: וכמלאה מן היקב. כתרומת תירוש ויזהר הניטלת מן היקבים: מלאה. לשון ציטוט תבואה שנתמלאת: יקב. הוא הצור שלפני הגת שהיין יורד לתוכו וכל לשון יקב חפירת קרקע הוא וכן (זכריה יד, י) יקצי המלך הוא ים אוקיינוס חפירה שחפר מלכו של עולם:

29	Out of all that is given you ye shall set apart all of that which is due unto the LORD, of all the best thereof, even the hallowed part thereof out of it.	מִכָּל מִתְּנִיתְכֶם תִּרְיֶמוּ אֶת כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חֶלְבּוֹ אֶת־מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ:	מִכָּל מִתְּנִתְכוֹן תִּפְרֹשׁוּן יֵת כָּל אֲפֻרְשׁוֹתָא קָדָם יי מִכָּל שׁוּפְרִיָּה יֵת קוֹדֶשֶׁיה מִנִּיה:
30	Therefore thou shalt say unto them: When ye set apart the best thereof from it, then it shall be counted unto the Levites as the increase of the threshing-floor, and as the increase of the wine-press.	וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בַּהֲרִימְכֶם אֶת־חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְנִחְשֹׁב לְלוֹיִם כְּתִבּוּאָת גֶּרֶן וְכְתִבּוּאָת יֵקֵב:	וְתִימַר לְהוֹן בְּאֲפֻרְשׁוֹתְכוֹן יֵת שׁוּפְרִיָּה מִנִּיה וְיִתְחַשֵּׁיב לְלוֹיָאֵי כְּעֶלְלַת אֲדָרָא וְכְעֶלְלַת מַעְצָרְתָא:
31	And ye may eat it in every place, ye and your households; for it is your reward in return for your service in the tent of meeting.	וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל־מָקוֹם אֲתֶם וּבֵיתְכֶם כִּי־שָׂכָר הוּא לָכֶם חֶלֶף עֲבַדְתֶּם בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	וְתִכְלוּן יֵתִיה בְּכָל אֲתֶר אֲתוֹן וְאִנְש פְּתִיכוֹן אֲרִי אֲגִרָא הוּא לְכוֹן חֶלֶף פּוֹלְחֵנְכוֹן בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:
32	And ye shall bear no sin by reason of it, seeing that ye have set apart from it the best thereof; and ye shall not profane the holy things of the children of Israel, that ye die not.	וְלֹא־תִשְׂאוּ עָלֵיו חֲטָא בַּהֲרִימְכֶם אֶת־חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְאֶת־קֹדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלִלּוּ וְלֹא תָמוּתוּ: (פ)	וְלֹא תִקְבְּלוּן עָלוֹהֵי חוּבָא בְּאֲפֻרְשׁוֹתְכוֹן יֵת שׁוּפְרִיָּה מִנִּיה וְיֵת קוֹדֶשֶׁיָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלִינ וְלֹא תָמוּתוּן:

The Haftara is I Samuel 11:14 - 12:22 on page 192. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 - 15 on page 143 and Haftara on page 207.

XIX	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:	חֲקַת
2	This is the statute of the law which the LORD hath commanded, saying: Speak unto the children of Israel, that they bring thee a red heifer, faultless, wherein is no blemish, and upon which never came yoke.	זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר דַּבְּרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עֹל:	יז

(28) בן תרימו גם אתם. כמו שישראל מרימים מגרנס ומיקציהם תרימו גם אתם ממעשר שלכם כי הוא נחלתכם: (29) מכל מתנתיכם תרימו את כל תרומת ה. בתרומה גדולה הכתוב מדבר שאם הקדים לוי את הכהן זכרי וקבל מעשרותיו קודם שיטול כהן תרומה גדולה מן הכרי זריך להפריש הלוי מן המעשר תחלה אחד מחמשים לתרומה גדולה ויחזור ויפריש תרומת מעשר (ספרי קכא): (30) בהרימכם את חלביו ממנו. לאחר שתרימו תרומת מעשר ממנו: ונחשב. המותר ללוים חולין גמורין: (31) בכל מקום. אפילו צצית הקצרות (שם): (32) ולא תשאאו עליו חטא וגר. הא אם לא תרימו תשאאו חטא (יצמות פט): ולא תמוותו. הא אם תחללו תמוותו (צבורות כו, צ):

3	And ye shall give her unto Eleazar the priest, and she shall be brought forth without the camp, and she shall be slain before his face.	וַתִּתְּנֶם אֹתָהּ אֶל-אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל-מַחֲוֵיץ לַמַּחֲנֶה וַשְׁחַט אֹתָהּ לִפְנָיו:	וַתִּתְּנֶנּוּ יָתָהּ לְאֱלֶעָזָר כֹּהֵנָא וַיִּפִּיק יָתָהּ לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא וַיִּכּוֹס יָתָהּ קַדְמוּהִי:
4	And Eleazar the priest shall take of her blood with his finger, and sprinkle of her blood toward the front of the tent of meeting seven times.	וְלָקַח אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל-נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל-מוֹעֵד מִדָּמָהּ שִׁבְעַת פְּעָמִים:	וַיִּסֹּב אֱלֶעָזָר כֹּהֵנָא מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעֵיהּ וַיִּזֵּי לְקִבְלֵי אָפִי מִשְׁכַּן זְמָנָא מִדָּמָהּ שִׁבְעַת זְמָנִין:
5	And the heifer shall be burnt in his sight; her skin, and her flesh, and her blood, with her dung, shall be burnt.	וַשְׂרַף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת- עוֹרָהּ וְאֶת-בְּשָׂרָהּ וְאֶת-דָּמָהּ עַל-פְּרָשָׁהּ וְשִׂרְחָהּ:	וַיּוֹקִיד יָת תּוֹרְתָא לְעֵינֵיהּ יָת מִשְׁכָּהּ וְיָת בְּשָׂרָהּ וְיָת דָּמָהּ עַל אוֹכְלָהּ וַיּוֹקִיד:
6	And the priest shall take cedar-wood, and hyssop, and scarlet, and cast it into the midst of the burning of the heifer.	וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אָרְזִי וְאֶזְוִב וְשָׁנִי תוֹלַעַת וְהַשְּׁלִיךְ אֶל-הָאֵשׁ שֹׂרֶפֶת הַפָּרָה:	וַיִּסֹּב כֹּהֵנָא אֶעָא דְאַרְזָא וְאִיזְוִבָא וְצִבְעַת זְהוּרִי וְיִרְמִי לְגוֹ יְקִידַת תּוֹרְתָא:
7	Then the priest shall wash his clothes, and he shall bathe his flesh in water, and afterward he may come into the camp, and the priest shall be unclean until the even.	וְכִכֹּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרָחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֲרָיָהּ יָבֹא אֶל-הַמַּחֲנֶה וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד-הָעֶרֶב:	וַיִּצְבֹּעַ לְבוּשׁוֹהִי כֹהֵנָא וַיִּסְחִי בְּשָׂרִיהּ בַּמַּיָּא וַיִּכְתֹּר כֵּן יִיעוֹל לְמִשְׁרִיתָא וַיְהִי מְסֻאֵב כֹּהֵנָא עַד רַמְשָׁא:
8	And he that burneth her shall wash his clothes in water, and bathe his flesh in water, and shall be unclean until the even.	וְהַשְׂרַף אֹתָהּ יַכִּכֹּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם וְרָחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד- הָעֶרֶב:	וְדַמְּוִקִיד יָתָהּ יִצְבֹּעַ לְבוּשׁוֹהִי בַּמַּיָּא וַיִּסְחִי בְּשָׂרִיהּ בַּמַּיָּא וַיְהִי מְסֻאֵב עַד רַמְשָׁא:
9	And a man that is clean shall gather up the ashes of the heifer, and lay them up without the camp in a clean place, and it shall be kept for the congregation of the children of Israel for a water of sprinkling; it is a purification from sin.	וְאִסְּפוּ אִישׁ טָהוֹר אֶת אֲפֹרַת הַפָּרָה וְהִנִּיחַ מַחֲוֵיץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהִיתָה לְעֹדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמַרְתָּ לְמִי נִדָּה חֲטָאת הָאָדָם:	וַיִּכְנוֹשׁ גִּבְרָא דְכִי יָת קִטְמָא דְּתּוֹרְתָא וַיַּצְנַע מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא בְּאַתֵּר דְּכִי וְתַהִי לְכִנְשָׁתָא דְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִטְרָא לְמִי אֲדִיוֹתָא חֲטָתָא הִיא:

- (2) זאת חקת התורה. לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כח זה חקה גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה (יומא סו, 3): ויקחו אליך. לעולם היא נקראת על שמך פרה שעשה משה במדבר (במדבר רבה): אדמה תמימה. שמהא תמימה צאדמימות שאם היו זה שתי שערות שחורות פסולה (ספרי קכג. פרה ב, ה):
- (3) אלעזר. מנחה בסגן (ספרי שס): אל מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות (יומא סה, א. ספרי): ושחט אותה לפניו. זר שוחט ואלעזר רואה (יומא מז. ספרי קכג):
- (4) אל נוכח פני אהל מועד. עומד במזרחו של ירושלים ומתכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם (יומא סה, א. ספרי שס):
- (7) אל המחנה. למחנה שכינה שאין טמא משולה חוץ לשתי מחנות אלא זה וזה קרי ומזרע (פסחים סז, א): וטמא הכהן עד הערב. סרסוה ודרשוהו וטמא עד הערב ואחר יצוא אל המחנה:

<p>10 And he that gathereth the ashes of the heifer shall wash his clothes, and be unclean until the even; and it shall be unto the children of Israel, and unto the stranger that sojourneth among them, for a statute for ever.</p>	<p>וַיִּצָבֵעַ דִּקְנִישׁ יֵת קִטְמָא דְתוֹרְתָא יֵת לְבוּשׁוֹהִי וַיְהִי מְסָאב עַד רְמֻשָּׁא וְתַהִי לְבָנִי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיֹרֵיָא דִּיתְגִּיּוֹרֹן בִּינְיָהוֹן לְקִיָּם עָלֵם:</p>	<p>וְכַבֵּס הָאֶסֶף אֶת־אֶפְרַיִם הַפָּרָה אֶת־בְּגָדָיו וְטִמָּא עַד־הָעֶרֶב וְהִיטָה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְרֵי הַגֵּר בְּתוֹכָם לְחֻקֹּת עוֹלָם: ישראל</p>
<p>11 He that toucheth the dead, even any man's dead body, shall be unclean seven days;</p>	<p>דִּיקְרַב בְּמִיתָא לְכָל נַפְשָׁא דְאִנְשָׁא וַיְהִי מְסָאב שְׁבַע יוֹמִין:</p>	<p>11 הִנֵּנֶע בְּמַת לְכָל־נֶפֶשׁ אָדָם וְטִמָּא שְׁבַע־עַת יָמִים:</p>
<p>12 the same shall purify himself therewith on the third day and on the seventh day, and he shall be clean; but if he purify not himself the third day and the seventh day, he shall not be clean.</p>	<p>הוּא יְדִי עֲלוּהִי בְיוֹמָא תְלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְדִי וְאִם לֹא יְדִי עֲלוּהִי בְיוֹמָא תְלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה לֹא יְדִי:</p>	<p>12 הוּא יִתְחַטֵּא־בּוֹ בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי וְיִטְהַר וְאִם־לֹא יִתְחַטֵּא בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהַר:</p>
<p>13 Whosoever toucheth the dead, even the body of any man that is dead, and purifieth not himself—he hath defiled the tabernacle of the LORD—that soul shall be cut off from Israel; because the water of sprinkling was not dashed against him, he shall be unclean; his uncleanness is yet upon him.</p>	<p>כָּל דִּיקְרַב בְּמִיתָא בְּנַפְשָׁא דְאִנְשָׁא דִּימּוּת וְלֹא יְדִי עֲלוּהִי יֵת מְשַׁכְּנָא דִּי סָאִיב וַיִּשְׁתִּיּוּ אִנְשָׁא הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל אֲרִי מִי אֲדִיּוֹתָא לֹא אֲזִדְרִיקוּ עֲלוּהִי מְסָאב יְהִי עוֹד סְאוֹבְתִיָּה בֵּיה:</p>	<p>13 כָּל־הִנֵּנֶע בְּמַת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר־יָמּוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא אֶת־מִשְׁכַּן יְהוָה טִמָּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נָדָה לֹא־זָרַק עָלָיו טִמָּא יִהְיֶה עוֹד טִמְאָתּוֹ בּוֹ:</p>
<p>14 This is the law: when a man dieth in a tent, every one that cometh into the tent, and every thing that is in the tent, shall be unclean seven days.</p>	<p>דָּא אֲוִרִיתָא אִנְשׁ אֲרִי יָמּוּת בְּמִשְׁכְּנָא כָּל דְּעָלִיל לְמִשְׁכְּנָא וְכָל דְּבִמְשַׁכְּנָא יְהִי מְסָאב שְׁבַע יוֹמִין:</p>	<p>14 זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמּוּת בְּאֹהֶל כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֹהֶל וְכָל־אֲשֶׁר בְּאֹהֶל וְטִמָּא שְׁבַע־עַת יָמִים:</p>
<p>15 And every open vessel, which hath no covering close-bound upon it, is unclean.</p>	<p>וְכָל מָאן דְּחֻסְף פְּתִיחַ דְּלִית מְגוּפַת שְׂעֵי מִקְּרַע עֲלוּהִי מְסָאב הוּא:</p>	<p>15 וְכָל כְּלִי פְתוּיחַ אֲשֶׁר אֵין־צִמּוּד פְּתִיל עָלָיו טִמָּא הוּא:</p>

- (9) והניח מחוץ למחנה. לשלשה חלקים מתחלקת אחד נתן זהר המשחה ואחד מתחלק לכל המשמרות ואחד נתן בחיל זה של משמרות היה חוץ לעזרה ליטול ממנו בני העיירות וכל הנריכין להטהר וזה שזהר המשחה כהנים גדולים לפרות אחרות מקדשין הימנה וזה שזחיל נתון למשמרת מגזירת הכתוב שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת (ספרי קכד. פרה ג, יא): למי נדרה. למי הזייה כמו (איכה ג, נג) וידו אצן צי (זכריה ג, ד) לידות את קרנות הגויס לשון זריקה: חשאת הוא. לשון חטוי כפשוטו ולפי הלכותיו קראה
- הכתוב חטאת לומר שהיא כקדשים להאסר בהנאה (ספרי שם. מנחות נא, ז):
- (12) הוא יתחטא בו. צאפר הפרה (ס"א הזה):
- (13) במת בנפש. ואי זה מת של נפש האדם להוסיף נפש זהמה שאין טומאתה זריכה הזאה (ולא טומאת שבעה) דבר אחר שנפש זו רציעית דם (חולין עז, א): את משכן ד' שמו. אם נכנס לעזרה אפילו בטבילה בלא הזאת שלישי ושביעי: עוד שמאיתו בו. אף על פי שטבול:
- (14) כל הבא אל האהל. צעוד שהמת צמוכו:

16	And whosoever in the open field toucheth one that is slain with a sword, or one that dieth of himself, or a bone of a man, or a grave, shall be unclean seven days.	וְכָל אֲשֶׁר-יָגַע עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה בַּחֲלָל-חֶרֶב אוֹ בַּמָּוֶת אוֹ-בַעֲצָם אָדָם אוֹ בַקֶּבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:	16
17	And for the unclean they shall take of the ashes of the burning of the purification from sin, and running water shall be put thereto in a vessel.	וְלָקְחוּ לַטִּמָּא מֵעֹפֹר שְׂרָפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל-כָּלִי:	17
18	And a clean person shall take hyssop, and dip it in the water, and sprinkle it upon the tent, and upon all the vessels, and upon the persons that were there, and upon him that touched the bone, or the slain, or the dead, or the grave.	וְלָקַח אֲזֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזָּה עַל-הָאֹהֶל וְעַל-כָּל-הַכֵּלִים וְעַל-הַנְּפֹשֹׁת אֲשֶׁר הָיוּ-שָׁם וְעַל-הַנֶּגַע בַּעֲצָם אוֹ בַחֲלָל אוֹ בַּמָּוֶת אוֹ בַקֶּבֶר:	שני 18
19	And the clean person shall sprinkle upon the unclean on the third day, and on the seventh day; and on the seventh day he shall purify him; and he shall wash his clothes, and bathe himself in water, and shall be clean at even.	וְהִזָּה הַטָּהוֹר עַל-הַטִּמָּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַחֲטָאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַכִּבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר בָּעֶרֶב:	19
20	But the man that shall be unclean, and shall not purify himself, that soul shall be cut off from the midst of the assembly, because he hath defiled the sanctuary of the LORD; the water of sprinkling hath not been dashed against him: he is unclean.	וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקָּהֵל כִּי אֶת-מִקְדָּשׁ יְהוָה טִמָּא מִי נִדָּה לֹא-זָרַק עָלָיו טִמָּא הִוא:	20
21	And it shall be a perpetual statute unto them; and he that sprinkleth the water of sprinkling shall wash his clothes; and he that toucheth the water of sprinkling shall be unclean until even.	וְהִיתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִזָּה מִי-הַנִּדָּה יַכִּבֵּס בְּגָדָיו וְהַנֶּגַע בְּמִי הַנִּדָּה יִטְמָא עַד-הָעֶרֶב:	21

מטמא המת שם כנגיעה:

(19) וחטאו ביום השביעי. הוא גמר טהרתו (ספרי):

(20) ואיש אשר יטמא וגו'. אם נאמר מקדש למה נאמר

משכן כו' כדאיחא בשבועות (טו, ז):

(21) ומזה מי הנדה. רבותינו אמרו (נדה ט. יומא

יד, א) שהמזה טהור וזה צא ללמד שהנושא מי חטאת טמא

טומאה חמורה לטמא בגדים שעליו מה שאין כן בנזוג וזה

שהוציאו בלשון מזה לומר לך שאין מטמאין עד שיהא בהן

שיעור הזאה: והנגע וגו' יטמא. ואין טעון כבוס בגדים:

(15) וכל כלי פתוח. בכלי חרס הכתוב מדבר שאין מקבל טומאה מגבו אלא מתוכו לפיכך אם אין מגופת צמידתו פתולה עליו יפה צחצור טמא הוא הא אם יש צמיד פתיל עליו טהור (שם כח. ספרי קכו): פתיל. לשון מחובר בלשון עבריוכן (בראשית ל, ח) נפתולי אלהים נפתלתי נתחברתי עם אחותי:

(16) על פני השדה. רבותינו דרשו (חולין עז, א. ספרי קכו) לרבות גולל ודופק ופשוטו על פני השדה שאין שם אהל

22	And whatsoever the unclean person toucheth shall be unclean; and the soul that toucheth him shall be unclean until even.	וְכָל אֲשֶׁר-יִגַּע-בּוֹ הַטֹּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנִּגַּעַת הַטֹּמֵא עַד-הָעֶרֶב: (פ)	22
XX	And the children of Israel, even the whole congregation, came into the wilderness of Zin in the first month; and the people abode in Kadesh; and Miriam died there, and was buried there.	וַיָּבֹאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה מִדְּבַר-צֵן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשָׁב הָעָם בְּקֶדֶשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֶר שָׁם: וַיָּבֹאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל כְּנֹשְׁתָא לְמִדְבָּרָא דְצִין בִּירְחָא קְדִמָּאָה וַיָּתִיב עִמָּא בְּרָקָם וַמִּיתָת תַּמָּן מִרְיָם וַתִּקָּבֶרֶת תַּמָּן:	XX
2	And there was no water for the congregation; and they assembled themselves together against Moses and against Aaron.	וְלֹא-הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן: וְלֹא הָיָה מֵיָא לְכְנֹשְׁתָא וַתִּקְבְּשׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן:	2
3	And the people strove with Moses, and spoke, saying: 'Would that we had perished when our brethren perished before the LORD!	וַיִּרְבּוּ הָעָם עִם-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֹא-אָמַר וְלוֹ גּוֹעֵנוּ בְּגֹועַ אַחֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה: וַיִּצָּא עִמָּא עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לְמִימַר לְוֵי דְמִיתָנָא בְּמוֹתָא דְאַחֲנָא קָדָם יי:	3
4	And why have ye brought the assembly of the LORD into this wilderness, to die there, we and our cattle?	וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת-קְהָל יְהוָה אֶל-הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ: וְלָמָּה אָתִיתוּן יֵת קְהָלָא דִּיִּי לְמִדְבָּרָא הַדִּין לָמוּת תַּמָּן אֲנַחְנָא וּבְעִירָנָא:	4

ותולעת ויתכפר לו: למשמרת. כמו שפסע העגל שמור לדורות לפורענות שאין לך פקודה שאין זה מפקודת העגל שנאמר (שמות לז, לד) וציוס פקדי ופקדתי וגו' (סנהדרין קז, א). וכשם שהעגל מטמא כל העוסקין בו כך פרה מטמאה כל העוסקין בה וכשם שנטהרו צאפרו שנאמר (שמות לז, כ) ויזר על פני המים וגו'. כך ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת וגו':

(1) כל העדה. עדה השלמה שכבר מתו מתי מדבר ואלו פרשו לחיים (תנחומא יד): ותמות שם מרים. למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך מה קרצנות מכפרין (ס"א כמו שפרה אדומה מכפרת) אף מיתת לדיקים מכפרת (מ"ק כח, א): ותמות שם מרים. אף היא צנשיקה מתה ומפני מה לא נאמר זה על פי ה' שאינו דרך כבוד של מעלה (שם) וצאהרן נאמר (במדבר לג, לח) על פי ה' צאלה מסעי:

(2) ולא היה מים לעדה. מכאן שכל מי שנה היה להם הצאר בזכות מרים (תענית ט, א):

(3) ולו גוענו. הלואי שגוענו: בגוע אחינו. במיתת אחינו דבר כמו במיתת אחינו ולא יתכן לפרשו כשמתו אחינו שאם כן היה לו להנקד בגוע (בבולס):

(22) וכל אשר יגע בו. הטמא הזה שנטמא צמת יטמא: והנפש הנגעת. זו צטמא מת: תטמא עד הערב. מכאן למדנו שהמת אפי אצות הטומאה והנוגע באצ הטומאה ומטמא אדם זהו פירושה לפי משמעה והלכותיה. ומדרש אגדה העתקתי מיסודו של רבי משה הדרשן וזהו: ויקחו אליך. משלהם כשם שהם פקרו נומי הזהב לעגל משלהם כך יציאו זו לכפרה משלהם: פרה אדמה. משל לצן שפחה שטיף פלטין של מלך אמרו תצא אמו ותקנה הלוואה כך תצא פרה ותכפר על העגל (תנחומא חקת ח): אדמה. על שם (ישעיה א, יח) אם יאדימו כחולע שהחטא קרוי אדום: תמימה. על שם ישראל שהיו תמימים ונעשו זו צעלי מומין תצא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמוסם: לא עליה עליה עול. כשם שפרקו מעליהם עול שמים: אל אלעזר הכהן. כשם שנקהלו על אהרן שהוא כהן לעשות העגל ולפי שאהרן עשה את העגל לא נעשית עבודה זו על ידו שאין קטיגור נעשה סניגור (ר"ה כו, א): ושרף את הפרה. כשם ששרף העגל: עץ ארץ ואזוב ושני תולעת. ג' מינין הללו כנגד שלשת אלפי איש שנפלו בעגל וארז הוא הגבוה מכל האילנות ואזוב נמוך מכולם סימן שהגבוה שנתגאה וחטא ישפיל את עצמו כאזוב

- 5 And wherefore have ye made us to come up out of Egypt, to bring us in unto this evil place? it is no place of seed, or of figs, or of vines, or of pomegranates; neither is there any water to drink.
- 6 And Moses and Aaron went from the presence of the assembly unto the door of the tent of meeting, and fell upon their faces; and the glory of the LORD appeared unto them.
- 7 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 8 'Take the rod, and assemble the congregation, thou, and Aaron thy brother, and speak ye unto the rock before their eyes, that it give forth its water; and thou shalt bring forth to them water out of the rock; so thou shalt give the congregation and their cattle drink.'
- 9 And Moses took the rod from before the LORD, as He commanded him.
- 10 And Moses and Aaron gathered the assembly together before the rock, and he said unto them: 'Hear now, ye rebels; are we to bring you forth water out of this rock?'
- 11 And Moses lifted up his hand, and smote the rock with his rod twice; and water came forth abundantly, and the congregation drank, and their cattle.
- וְלָמָּה הֵעֵלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם
לְהָבִיא אֹתָנוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה
הַזֶּה לֹא מָקוֹם זֶרַע וְתַאֲנָה
וְגֶפֶן וְרִמּוֹן וּמַיִם אֵין לְשָׁתוֹת:
- וַיָּבֹאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקָּהָל
אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ
עַל-פָּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד-יְהוָה
אֲלֵיהֶם: (פ)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
- קַח אֶת-הַמִּטָּה וְהַקָּהָל אֶת-
הָעֵדָה אִתָּה וְאַהֲרֹן אֲחִיךָ
וּדְבַרְתֶּם אֶל-הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם
וְנָתַן מִיָּמָיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם
מִן-הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת-הָעֵדָה
וְאֶת-בְּעִירָם:
- וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הַמִּטָּה מִלִּפְנֵי
יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוְּהוּ:
- וַיִּקְהָלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת-הַקָּהָל
אֶל-פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמְרוּ לָהֶם
שְׁמַעוּ-נָא הַמְּרִים הַמֶּן-הַסֵּלַע
הַזֶּה נוֹצֵיא לָכֶם מַיִם:
- וַיִּרָם מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ וַיַּךְ אֶת-
הַסֵּלַע בְּמִטָּהוּ פַעַמַּיִם וַיֵּצְאוּ
מַיִם רַבִּים וַתִּשְׁתְּ הָעֵדָה
וּבְעִירָם: (ס)
- וַיִּקְהָלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת-הַקָּהָל
אֶל-פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמְרוּ לָהֶם
שְׁמַעוּ-נָא הַמְּרִים הַמֶּן-הַסֵּלַע
הַזֶּה נוֹצֵיא לָכֶם מַיִם:
- וַיִּרָם מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ וַיַּךְ אֶת-
הַסֵּלַע בְּמִטָּהוּ פַעַמַּיִם וַיֵּצְאוּ
מַיִם רַבִּים וַתִּשְׁתְּ הָעֵדָה
וּבְעִירָם: (ס)

(8) ואת בעירם. מכאן שחם הקצ"ה על ממונם של ישראל שוטים מורים את מוריהם המן הסלע הזה שלא נטווינו עליו (צמד"ר. תנחומא ט):

(10) ויקהלו וגו'. זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה (סס): המן הסלע הזה נוציא. לפי שלא כוה המקום להכותו אלא ודברתם אל הסלע והמה דברו שלא היו מכירין אותו לפי שהלך הסלע וישב לו צין הסלעים כשנסתלק הצאר והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע תוציאו לנו מים לכן אמר להם המורים סרבים לשון יוני והכרה:

(11) פעמים. לפי שצבאשונה לא הוציא אלא טיפין לפי שלא כוה המקום להכותו אלא ודברתם אל הסלע והמה דברו אל סלע אחר ולא הוציא אמרו שמה צריך להכותו כצבאשונה שנאמר (שמות יז, 1) והכית צור וגזמן להם אותו סלע והכרה:

<p>12 And the LORD said unto Moses and Aaron: 'Because ye believed not in Me, to sanctify Me in the eyes of the children of Israel, therefore ye shall not bring this assembly into the land which I have given them.'</p>	<p>12 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן יֵעָן לֹא-הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישְׁנִי לְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת-הַקְהָל הַזֶּה אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַתִּי לָהֶם:</p>
<p>13 These are the waters of Meribah, where the children of Israel strove with the LORD, and He was sanctified in them.</p>	<p>13 הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר-רָבּוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-יְהוָה וַיִּקְדֹּשׁ בָּם: (ס)</p>
<p>14 And Moses sent messengers from Kadesh unto the king of Edom: 'Thus saith thy brother Israel: Thou knowest all the travail that hath befallen us;</p>	<p>14 וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקֶּדֶשׁ אֶל-מֶלֶךְ אֲדָוִם כֹּה אָמַר אֶתִּיבָה יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל-הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצָאנוּ:</p>
<p>15 how our fathers went down into Egypt, and we dwelt in Egypt a long time; and the Egyptians dealt ill with us, and our fathers;</p>	<p>15 וַיֵּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרָיִמָה וַנָּשָׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹאֲבֹתֵינוּ:</p>
<p>16 and when we cried unto the LORD, He heard our voice, and sent an angel, and brought us forth out of Egypt; and, behold, we are in Kadesh, a city in the uttermost of thy border.</p>	<p>16 וַנִּשְׁעַק אֶל-יְהוָה וַיִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֹּצֵאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנִיכֶם בְּקֶדֶשׁ עִיר קְצֵה גְבוּלְךָ:</p>

- (12) יען לא האמנתם בי. גלה הכחוז שאלולי חטא זה בלצד היו נכנסין לארץ כדי שלא יאמרו עליהם כעון שאר דור המדבר שנגזר עליהם שלא יכנסו לארץ כך היה עון משה ואהרן. והלא (במדבר יא, כג) הלאן ובקר ישחט קשה מזו אלא לפי שבסתר חסך עליו הכחוז וכאן שבמעמד כל ישראל לא חסך עליו הכחוז מפני קדוש השם (תנחומא י): להקדישני. שאילו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום קל וחומר אנו (מדרש אגדה): לכן לא תביאו. שבזוהי כמו (שמואל א-ב ג, יד) לכן נשבעתי לבית עלי נשבע בקפיצה שלא ירבו בחפלה על כך (תנחומא וארא ז):
- (13) המה מי מריבה. הם הנזכרים במקום אחר את אלו ראו אנטגוניי פרעה שמושיען של ישראל לוקה במים לכך גזרו (שמות א, כג) כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו (סוטה יב, ז): ויקדש בם. שמו משה ואהרן על ידם. שכשהקצ"ה עושה דין במקדושי הוא יראוי ומתקדש על הצריות וכן הוא אומר
- (תהלים סח, לו) נורא אלהים ממקדשיך וכן הוא אומר (ויקרא י, ג) בקרובי אקדש (וצחים קטו, ז):
- (14) אחיך ישראל. מה ראה להזכיר כאן אחוה אלא אמר לו אחים אנחנו בני אברהם שנאמר לו (בראשית טו, יג) כי גר יהיה זרעך ועל שנינו היה אותו החוז לפורעו (תנחומא יב): אתה ידעת את כל התלאה. לפיכך פירש אביכם מעל אבינו (בראשית לו, ו) וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו מפני השטר חוז המוטל עליהם והטילו על יעקב (בראשית רבה פב, ג):
- (15) וירעו לנו. סבלנו צרות רבות: ולאבותינו. מכאן שהאבות מטערים בקבר כשפורענות באה על ישראל (תנחומא יב):
- (16) וישמע קלנו. בצרכה שזכרנו אבינו (בראשית כז, כב) הקול קול יעקב שאנו זועקים ונענים (תנחומא בשלח ט): מלאך. זה משה מכאן שהנציאים קרואים מלאכים ואומר (ד"ה-ז לו, טז) ויהיו מלעזים במלאכי האלהים (תנחומא ויקרא א):

17	Let us pass, I pray thee, through thy land; we will not pass through field or through vineyard, neither will we drink of the water of the wells; we will go along the king's highway, we will not turn aside to the right hand nor to the left, until we have passed thy border.'	נַעֲבְרָה־נָא בְּאַרְצְךָ לֹא נַעֲבֹר בַּשָּׂדֶה וּבַכְרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֶךְ לֹא נִטֶּה יְמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר וְגִבְלָהּ:	17
18	And Edom said unto him: 'Thou shalt not pass through me, lest I come out with the sword against thee.'	וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן־בְּחָרֵב אֵצֶא לִקְרֹאתְךָ:	18
19	And the children of Israel said unto him: 'We will go up by the highway; and if we drink of thy water, I and my cattle, then will I give the price thereof; let me only pass through on my feet; there is no hurt.'	וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמַסְלָה נַעֲלֶה וְאִם־מִיַּמִּיךָ נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמִקְנִי וְנָתַתִּי מִכְרָם רַק אִין־דָּבָר בְּרַגְלִי אַעֲבֹר:	19
20	And he said: 'Thou shalt not pass through.' And Edom came out against him with much people, and with a strong hand.	וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֲדֹם לִקְרֹאתוֹ בְּעָם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה:	20
21	Thus Edom refused to give Israel passage through his border; wherefore Israel turned away from him.	וַיִּמָּאֵן אֲדֹם נָתַן אֶת־יִשְׂרָאֵל עָבַר בְּגִבְלוֹ וַיֵּט יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו: (פ)	21
22	And they journeyed from Kadesh; and the children of Israel, even the whole congregation, came unto mount Hor.	וַיִּסְעוּ מִקֶּדֶשׁ וַיָּבֹאוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה הָהָר הַהוּא:	חמישי
23	And the LORD spoke unto Moses and Aaron in mount Hor, by the border of the land of Edom, saying:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן בְּהַר הַהָר עַל־גִּבְלוֹ אֶרֶץ־אֲדֹם לֵאמֹר:	23

(17) נעברה נא בארצך. אין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל כשם שלא פרעת החוב. עשה לנו עזר מעט לעזור דרך ארצך: ולא נשתה מי באר. מי צורות היה צריך לומר אלא כך אמר משה אף על פי שיש צידונו מן לאכול וצאר לשמות לא נשתה ממנו אלא נקנה מכס אוכל ומים להנחתכם מכאן לאכנסאי שאף על פי שיש צידו לאכול יקנה מן החנוני כדי להנות את אושפיזו (במדרש רבה. תנחומא יצ): דרך המלך נלך וגו'. אנו חוסמים את צהמתנו ולא יעו לכאן ולכאן לאכול (שם):

(18) פן בחרב אצא לקראתך. אתם מתגאים בקול שהורישכם אצרכם ואמרתם ונצק אל ה' וישמע קולנו ואני

אלא עליכם צמה שהורישני אצי (צראשית כז, מ) ועל חרצך תחיה (תנחומא צלח ט):

(19) רק אין דבר. אין שום דבר מוסיף:

(20) וביד חזקה. צהצחם וקנו (צראשית כז, כז) והידיים ידי עשו (מדרש אגדה):

(22) כל העדה. כלם שלמים ועומדים להכנס לארץ שלא היה צהן אחד מאותם שנגזרה גזירה עליהם שכבר כלו מתי מדבר ואלו מאותם שכתוב צהן (דברים ז, ד) חיים כלכם היום (תנחומא יד): הר ההר. הר על גבי הר כתפוח קטן על גבי תפוח גדול ואף על פי שהענ הולך לפנייה ומשוה את ההרים שלשה נשארו צהן הר סיני למורה ור נצו לקבורת משה ור ההר לקבורת אהרן (שם):

24	'Aaron shall be gathered unto his people; for he shall not enter into the land which I have given unto the children of Israel, because ye rebelled against My word at the waters of Meribah.	יֵאָסֶף אֶהְרֹן אֶל-עַמּוּי כִּי לֹא יִבְאֵל אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר-מָרִיתֶם אֹת-פִּי לְמִי מְרִיבָה:	יִתְכַּנֵּשׂ אֶהְרֹן לְעַמִּיחָא אֲרִי לֹא יִיעוֹל לְאֶרֶץ דִּיהִבִּית לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל דְּסָרִיבְתוֹן עַל מִימְרֵי לְמִי מְצוּחָא:
25	Take Aaron and Eleazar his son, and bring them up unto mount Hor.	קַח אֶת-אֶהְרֹן וְאֶת-אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְהַעֲלֵם אֹתָם הָר הָהָר:	דְּבַר יֵת אֶהְרֹן וְיֵת אֶלְעָזָר בְּרִיָּה וְתַסִּיק יִתְהוֹן לְהוֹר טוֹרָא:
26	And strip Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron shall be gathered unto his people, and shall die there.'	וְהַפְּשֹׁט אֶת-אֶהְרֹן אֶת-בְּגָדָיו וְהַלְבִּשְׁתֶּם אֶת-אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְאֶהְרֹן יֵאָסֶף וּמָת שָׁם:	וְתַשְׁלַח יֵת אֶהְרֹן יֵת לְבוּשׁוֹהֵי וְתַלְבִּישׁוּן יֵת אֶלְעָזָר בְּרִיָּה וְאֶהְרֹן יִתְכַּנֵּשׂ וּיָמוּת תַּמָּן:
27	And Moses did as the LORD commanded; and they went up into mount Hor in the sight of all the congregation.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל-הָר הָהָר לְעֵינֵי כָל-הָעֵדָה:	וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמָא דְּפִקִּיד יְיָ וְסָלְקוּ לְהוֹר טוֹרָא לְעֵינֵי כָל כְּנַשְׁתָּא:
28	And Moses stripped Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron died there in the top of the mount; and Moses and Eleazar came down from the mount.	וַיִּפְשֹׁט מֹשֶׁה אֶת-אֶהְרֹן אֶת-בְּגָדָיו וַיַּלְבֵּשׂ אֹתָם אֶת-אֶלְעָזָר בְּנוֹ וַיָּמָת אֶהְרֹן שָׁם בְּרֹאשׁ הָהָר וַיֵּרָד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן-הָהָר:	וְאִשְׁלַח מֹשֶׁה יֵת אֶהְרֹן יֵת לְבוּשׁוֹהֵי וְאִלְבִּישׁ יִתְהוֹן יֵת אֶלְעָזָר בְּרִיָּה וּמִית אֶהְרֹן תַּמָּן בְּרִישׁ טוֹרָא וּנְחַת מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן טוֹרָא:
29	And when all the congregation saw that Aaron was dead, they wept for Aaron thirty days, even all the house of Israel.	וַיִּרְאוּ כָל-הָעֵדָה כִּי גוּעַ אֶהְרֹן וַיִּבְכּוּ אֶת-אֶהְרֹן שְׁלָשִׁים יוֹם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל: (ס)	וַחֲזוּ כָל כְּנַשְׁתָּא אֲרִי מִית אֶהְרֹן וַיִּבְכוּ יֵת אֶהְרֹן תְּלָתִין יוֹמִין כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל:

מת אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועצר את המגפה ישלוט בו מלאך המות מיד בקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל צמטה ראו והאמינו (צמד"ר): כל בית ישראל. האנשים והנשים לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין צעלי מריבה וצין איש לאשתו (אדר"נ פ"ב): כי גוע. אומר אני שהמרגם דהא מית טועה הוא אלא אם כן מתרגם ויראו ואסתזיאו שלא אמרו רבותינו ז"ל כי זה משמש בלשון דהא אלא על מדרש שנסתלקו ענני כבוד וכדאמר רבי אבהו (ר"ה ג, א) דאמר רבי אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו ועל לשון זה נופל לשון דהא לפי שהוא נתינת טעם למה שלמעלה הימנו למה וייראו לפי שהרי מת אהרן אבל על תרגום וחזו כל כנישתא אין לשון דהא נופל אלא לשון אשר שהוא מגזרת שמוש אי שמינו אם משמש בלשון אשר כמו (איוב כא, ד) ואם מדוע לא תקצר רוחי והרבה מפורשים מזה הלשון (שם יד, ה) אם חרונים ימיו:

(23) על גבול ארץ אדום. מגיד שמפני שנחזקו כח להתקרב לעשו הרשע נפרצו מעשיהם וחסרו הנדיק הזה וכן הנציא אומר ליהושפט (ד"ה צ כ, לו) בהתחזקן עם אחזיהו פרץ ה' את מעשיך (תנחומא יד): (25) קח את אהרן. בדברי נחומים אמור לו אשריך שתרצה כתרך נתון לזנך מה שאין אני זכאי לכך (שם יז): (26) את בגדיו. את צגדי כהונה גדולה הלבישהו והפשיטם מעליהם על צנו צפניו אמר לו הכנס למערה ונכנס ראה מטה מוצעת ונר דלוק אמר לו עלה למטה ועלה פשוט ידיך ופשט קומץ פיך וקמץ ועזם עיניך ועזם מיד חמד משה לאותה מיתה וזה שנאמר לו (דברים לב, ג) כאשר מת אהרן אחיך מיתה שנתאית לה (תנחומא ישן חקת הוספה צ): (27) ויעש משה. אף על פי שהדבר קשה לו לא עכב (תנחומא יז): (29) ויראו כל העדה וגו'. כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא אהרן אמר להם

XXI

And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South, heard tell that Israel came by the way of Atharim; and he fought against Israel, and took some of them captive.

וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ-עָרֹד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל בְּדֶרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב אֶמְנֹנוֹ שָׁבִי:

XXI

2

And Israel vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver this people into my hand, then I will utterly destroy their cities.'

וַיִּדְרֹךְ יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם-נָתַן תִּתֵּן אֶת-הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִחַרְמֹתִי אֶת-עָרֵיהֶם:

2

3

And the LORD hearkened to the voice of Israel, and delivered up the Canaanites; and they utterly destroyed them and their cities; and the name of the place was called Hormah.

וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת-הַכְּנַעֲנִי וַיַּחְרֶם אֹתָהֶם וְאֶת-עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם חֶרְמָה: (פ)

3

4

And they journeyed from mount Hor by the way to the Red Sea, to compass the land of Edom; and the soul of the people became impatient because of the way.

וַיִּסְעוּ מִהָר הָהָר בְּדֶרֶךְ יַם-סוּף לְסַבֵּב אֶת-אֶרֶץ אֲדוֹם וַתִּקְצַר נַפְשֵׁי-הָעָם בַּדֶּרֶךְ:

4

פנחס) שבע מסעות שנאמר (דברים י, ו) ובני ישראל נסעו מבצורות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן. וכי במוסרה מת והלא זהר ההר מת אלא שם חזרו והתאבלו עליו והספידוהו כאילו הוא בפניהם ולא בדוק במסעות ותמלא שבע מסעות מן מוסרה עד הר ההר (תנחומא חקת יח): לסבב את ארץ אדום. שלא נתנם לעבור בארץ: ותקצר נפש העם בדרך. בטורה הדרך שהוקשה להם אמרו עכשיו היינו קרובים להכנס לארץ ואנו חוזרים לאחורינו כך חזרו אבותינו ונשתהו שלשים ושמונה שנה עד היום לפיכך קצרה נפשם בעיני הדרך ובלשון לע"ז אנקרו דלו"ר ולא יתכן לומר ותקצר נפש העם בדרך בהיותם בדרך ולא פירש בו במה קצרה שכל מקום שחמלא קצור נפש במקרא מפורש שם במה קצרה כגון (זכריה יא, ח) ותקצר נפשי בזה וכגון (שופטים י, טז) ותקצר נפשו בעמל ישראל וכל דבר הקשה על אדם נופל בו לשון קצור נפש כאדם שהטורח בא עליו ואין דעתו רחבה לקבל אותו הדבר ואין לו מקום בחור לבד לגור שם אותו הנער ובדבר המטריח נופל לשון גדול שגדול הוא וכבד על האדם כגון (זכריה שם) וגם נפשם בחלה בי גדלה עלי (איוב י, טז) ויגאה כשחל תלדני כללו של פירוש כל לשון קצור נפש בדבר לשון שאין יכול לסבול הוא שאין הדעת סובלת:

(1) וישמע הכנעני. שמע שמת אהרן ונסתלקו עניי כבוד כו' כדאיתא בראש השנה (ג, א) ועמלק מעולם רצועה מרדות לישראל מוזמן בכל עת לפורענות (תנחומא יח): יושב הנגב. זה עמלק (שם) שנאמר (במדבר יג, כט) עמלק יושב בארץ הנגב ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להקצ"ה לתת כנענים בידם והם אינן כנענים ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנען אמרו נתפלל סתם שנאמר אם נתון מתן את העם הזה בידי (מדרש אגדה): דרך האתרים. דרך הנגב שהלכו בה המרגלים שנאמר (לעיל יג, כז) ויעלו בנגב. דבר אחר דרך האתרים דרך התייר הגדול הנוסע לפניו שנאמר (שם י, לג) דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה (תנחומא יח): וישב ממנו שבי. אינה אלא שפחה אחת (ילקוט תשס"ד. מדרש אגדה): (2) והחרמתי. אקדיש שללם לגזובה: (3) ויחרם אתהם. בהריגה: ואת עריהם. חרמי גזובה:

(4) דרך ים סוף. כיון שמת אהרן ובאה עליהם מלחמה זו חזרו לאחוריהם דרך ים סוף הוא הדרך שחזרו להם כשגזרו עליהם גזירת מרגלים שנאמר (דברים א, מ) וסעו המדברה דרך ים סוף. וכאן חזרו לאחוריהם (עיין פרשת

5 And the people spoke against God, and against Moses: 'Wherefore have ye brought us up out of Egypt to die in the wilderness? for there is no bread, and there is no water; and our soul loatheth this light bread.'	וַאֲתָרְעִם עַמָּא קָדָם יְיָ וְעַם מֹשֶׁה נִצְּזוּ לָמָּא אֲסִיקְתוּנָא מִמִּצְרַיִם לְמָמָת בְּמִדְבָּרָא אֲרִי לִית לַחֲמָא וְלִית מֵיָא וְנַפְשָׁנָא עֲקַת בְּמִנָּא הָדִין דְּמִיכְלִיה קָלִיל:	וַיִּדְבֹּר הָעָם בְּאַלְהִים וּבַמֹּשֶׁה לֵּמָּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוּת בְּמִדְבָּר כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם וְנַפְשֵׁנוּ קֹצֶה בַלֶּחֶם הַקָּלֶקֶל:
6 And the LORD sent fiery serpents among the people, and they bit the people; and much people of Israel died.	וַיִּשְׁלַח יְהוָה בָּעָם אֶת הַנֹּחָשִׁים הַשָּׂרְפִים וַיִּנְשְׁכוּ אֶת־הָעָם וַיָּמָת עִם־הָרֹב מִיִּשְׂרָאֵל:	וַיִּשְׁלַח יְהוָה בָּעָם אֶת הַנֹּחָשִׁים הַשָּׂרְפִים וַיִּנְשְׁכוּ אֶת־הָעָם וַיָּמָת עִם־הָרֹב מִיִּשְׂרָאֵל:
7 And the people came to Moses, and said: 'We have sinned, because we have spoken against the LORD, and against thee; pray unto the LORD, that He take away the serpents from us.' And Moses prayed for the people.	וַאֲתָא עַמָּא לִנְת מֹשֶׁה וַאֲמָרוּ חֲטָאנוּ אֲרִי אֲתָרְעִמָנָא קָדָם יְיָ וְעַמָּךְ נִצְּזִנָּא צְלִי קָדָם יְיָ וְנַעֲדִי מִנָּא יְת חוּיָא וְצְלִי מֹשֶׁה עַל עַמָּא:	וַיָּבֹא הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חֲטָאנוּ כִּי־דִבַּרְנוּ בַּיהוָה וּבְךָ הַתִּפְלֵל אֶל־יְהוָה וְיִסַּר מֵעַלֵּינוּ אֶת־הַנֹּחָשׁ וַיִּתְּפֹלֵל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם:
8 And the LORD said unto Moses: 'Make thee a fiery serpent, and set it upon a pole; and it shall come to pass, that every one that is bitten, when he seeth it, shall live.'	וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עֲבִיד לָךְ קִלְיָא וְשׁוּ יִתִּיה עַל אֵת וַיְהִי כָל דִּיתְנָכִית וַיַּחֲזִי יִתִּיה וַיִּתְקַיֵּם:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָךְ שָׂרָף וְשִׁים אֹתוֹ עַל־נֹס וְהָיָה כָל־הַנִּשְׁוָף וּרְאָה אֹתוֹ וַחֲיָי:
9 And Moses made a serpent of brass, and set it upon the pole; and it came to pass, that if a serpent had bitten any man, when he looked unto the serpent of brass, he lived.	וַעֲבַד מֹשֶׁה חוּיָא דְנֹחָשָׁא וְשִׁוְיָה עַל אֵת וְהָיָה כִּד נָכִית חוּיָא יְת גּוֹבְרָא וּמִסְתַּכַּל בְּחוּיָא דְנֹחָשָׁא וּמִתְקַיֵּם:	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נָחָשׁ נֹחָשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל־הַנֹּס וְהָיָה אִם־נִשְׁוָף הַנֹּחָשׁ אֶת־אִישׁ וְהִבִּיט אֶל־נֹחָשׁ הַנֹּחָשֶׁת וַחֲיָי:
10 And the children of Israel journeyed, and pitched in Oboth.	וַיִּשְׁלֹחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁרוּ בְּאוֹבוֹת:	וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאַבְתָּ:

- (5) באלהים ובמשה. השוו עזד לקונו (צמ"ר. תנחומא יט): למה העליתנו. שניהם שוים: ונפשנו קצה. אף זה לשון קצור נפש ומאוס: בלחם הקלוקל. לפי שהמן נבלע באיברים קראוהו קלוקל אמרו עתיד המן הזה שיחפח צמעינו כלום יש ילוד אשה שמכנים ואינו מוציא (ע"ז ה. יומא עה, א):
- (6) את הנחשים השרפים. שורפים את האדם בארם שיניהם (צמ"ר): וינשכו את העם. יצא נחש שלקה על הוצאת דבה ויפרע ממוציאי דבה יצא נחש שכל המינין נטעמין לו טעם אחד (טעם עפר) ויפרע מכפוי טובה שדבר אחד משתנה להם לכמה טעמים (תנחומא יט):
- (7) ויתפלל משה. מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול (שם. ד"ק צב, א):
- (8) על נס. על כלונס שקורין פירק"א בלע"ז וכן
- (ישעי' ל, יז) ונכנס על הגבעה (שם מט, כב) ארים נסי (שם יג, כ) שאונס ולפי שהוא גבוה לאות ולראיה קוראנו נס: כל הנשך. אפילו כלב או חמור נושכו היה נזוק ומתנונה והולך אלא שנשיכת הנחש ממחרת להמית לכך נאמר כאן וראה אותו ראיה בעלמא ובנשיכת הנחש נאמר והציט והיה אם נשך הנחש את איש והציט וגו' שלא היה ממחר נשך הנחש להתרפאות אלא אם כן מציט צו צוונה (צמדבר רבה) ואמרו רבותינו (ר"ה כט, א) וכי נחש ממית או מחיה אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאציהם שצשמים היו מתרפאים ואם לאו היו נמוקים (נוסח אחר ניוקים):
- (9) נחש נחשת. לא נאמר לו לעשותו של נחש אלא אמר משה הקצ"ה קורא נחש ואני אעשנו של נחש לשון נופל על לשון (צ"ר לא, ח):

- 11 And they journeyed from Oboth, and pitched at Ije-abarim, in the wilderness which is in front of Moab, toward the sun-rising. וַיֵּסְעוּ מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הָעֲבָרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מוֹאֵב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ:
- 12 From thence they journeyed, and pitched in the valley of Zered. מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ בְּנַחַל זֶרֶד: מִתַּמָּן נָטְלוּ וַיֵּשְׁרוּ בְּנַחֲלָא דִּזְרֵד:
- 13 From thence they journeyed, and pitched on the other side of the Arnon, which is in the wilderness, that cometh out of the border of the Amorites.—For Arnon is the border of Moab, between Moab and the Amorites; מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֵבֶר אַרְנוֹן אֲשֶׁר בְּמִדְבַּר הַיַּצָּא מִגִּבֹּל הָאֲמֹרִי בִּי אַרְנוֹן גִּבּוֹל מוֹאֵב בֵּין מוֹאֵב וּבֵין הָאֲמֹרִי: מִתַּמָּן נָטְלוּ וַיֵּשְׁרוּ מֵעֵבֶר אַרְנוֹן דְּבִמִּדְבַּרָא דְּנַפִּיק מִתַּחֲסִים אֲמוֹרָאָה אֲרִי אַרְנוֹן תַּחֲסִים מוֹאֵב בֵּין מוֹאֵב וּבֵין אֲמוֹרָאָה:
- 14 wherefore it is said in the book of the Wars of the LORD: Vaheb in Suphah, And the valleys of Arnon, עַל־כֵּן יֵאמָר בְּסֵפֶר מִלְחָמַת יְהוָה אֶת־נְהַב בְּסוּפָה וְאֶת־הַנְּחָלִים אַרְנוֹן: עַל כֵּן יִתְאַמֵּר בְּסִפְרָא קֶרְבִּין עֲבַד יְיָ עַל יַמָּא דְּסוּפָה וּגְבוּרִין עַל נַחְלֵי אַרְנוֹן:
- 15 And the slope of the valleys That inclineth toward the seat of Ar, And leaneth upon the border of Moab.— וְאֲשֶׁר הַנְּחָלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשִׁבְתָּ עַר וַיִּנָּשֶׁן לְגִבּוֹל מוֹאֵב: וְשֹׁפֹךְ לְנַחֲלִיָּא דְּמִדְבָּרִין לְקַבִּיל לַחֲיִית וּמִסְתַּמֵּיךְ לְתַחֲסִים מוֹאֵב:

(11) בעיי העבריים. לא ידעתי למה נקרא שם עייס ועי לשון חורצה הוא דצר הטאט צמטאטא והעיי צו יסוד לצדה והוא מלשון יעיס (ישעי' כח, יז) ויעה צרד: העבריים. דרך מעצר העוצרים שם את הר נצו אל ארץ כנען שהוא מפסיק צין ארץ מואב לארץ אמורי: על פני מואב ממזרח השמש. צמורחה של ארץ מואב:

(12) מגבול האמורי. תחום סוף מצר שלהם וכן (דברים ב, יח) גבול מואב לשון קצה וסוף: מעבר ארנון. הקיפו ארץ מואב כל דרומה ומזרחה עד שצאו מעבר השני לארנון בתוך ארץ האמורי בצפונה של ארץ מואב: היוצא מגבול האמורי. רצועה יואה מגבול האמורי והיא של אמוריים ונכנסת לגבול מואב עד ארנון שהוא גבול מואב ושם חנו ישראל ולא צאו לגבול מואב (כי ארנון גבול מואב והם לא נצו להם רשות לעבור צארכס ואף על פי שלא פירשה משה פירשה יפתח) כמו שאמר יפתח (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אזה. ומשה רמזה (דברים ב, כט) כאשר עשו לי בני עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים בער מה אלו לא נתנו לעבור בתוך ארכס אלא הקיפוס סביב אף מואב כן: (14) על כן יאמר. על חנייה זו ונסים שנעשו בה יאמר צספר מלחמות ה'. כשמספרים נסים שנעשו לאבותינו יספרו

את והצ וגו': את והב. כמו את יהצ כמו שיאמר מן יעד ועד כן יאמר מן יהצ והצ והיו יסוד הוא כלומר את אשר יהצ להם והרצה נסים צים סוף: ואת הנחלים ארנון. כשם שמספרים צנסיים סוף כך יש לספר צנסינחלי ארנון שאף כאן נעשו נסים גדולים (תנחומא כ). ומה הם הנסים:

(15) ואשר הנחלים. תרגום של שפך אשד שפך הנחלים שנשפך שם דם אמוריים שהיו נחצאים שם לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקצר וההרים סמוכים זה לזה אדם עומד על ההר מזה ומדצר עם חצירו צהר מזה והדרך עובר בתוך הנחל אמרו אמוריים כשיכנסו ישראל [לארץ] לתוך הנחל לעבור נצא מן המערות צהרים שלמעלה מהם וההרים צחצים ואצני צליסטרות והיו אותן הנקעים צהר של צד מואב וצהר של צד אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדים צולטין לחוץ כיון שצאו ישראל לעבור נודעו ההר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת להקביל פני גבירתה ונתקרב לצד הר של מואב ונכנסו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום וזהו אשר נטה לשבת ער שההר נטה ממקומו ונתקרב לצד גבול מואב ונדבק צו וזהו שנשען לגבול מואב (צס"א חינו) (ועצרו ישראל על ההרים ולא ידעו הנסים האלו אלא על ידי הצאר שנכנס לשם) (שם):

16	And from thence to Beer; that is the well whereof the LORD said unto Moses: 'Gather the people together, and I will give them water.'	וּמִשָּׁם בְּאֵרָה הָיָה הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אֲסֹף אֶת־ הָעָם וְאֶתְּנָה לָהֶם מַיִם: (ס)	וּמִתַּמֶּן אֶתְּיָהִיבַת לְהוֹן בִּירָא הִיא בִירָא דְאָמַר יי לְמֹשֶׁה כְּנוֹשׁ יֵת עִמָּא וְאַתִּין לְהוֹן מֵיָא:
17	Then sang Israel this song: Spring up, O well—sing ye unto it—	אֲזַי יִשִּׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלֵי בְאֵר עֲנוּ־לָהּ:	בְּכִין שָׁבַח יִשְׂרָאֵל יֵת תוֹשְׁבֵיחָתָא הָדָא סְקִי בִירָא שָׁבַחוּ לָהּ:
18	The well, which the princes digged, Which the nobles of the people delved, With the sceptre, and with their staves. And from the wilderness to Mattanah;	בְּאֵר חֲפְרוּיָה שְׂרִים כְּרוּיָה נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחֲקָה בְּמִשְׁעָנָתָם וּמִמַּדְבָּר מַתָּנָה:	בִּירָא דְחֲפְרוּיָה רַבְרָבִינָא כְּרוּיָה רִישֵׁי עִמָּא סְפָרִינָא בְּחוּטְרֵיהוֹן וּמִמַּדְבָּרָא אֶתְיָהִיבַת לְהוֹן:
19	and from Mattanah to Nahaliel; and from Nahaliel to Bamoth;	וּמִמַּתָּנָה נַחְלִיאֵל וּמִנַּחְלִיאֵל בְּמֹת:	וּמִדְאֶתְיָהִיבַת לְהוֹן נַחְתָּא עֲמֹהוֹן לְנַחְלִיא וּמִנַּחְלִיא סְלָקָא עֲמֹהוֹן לְרַמְתָּא:
20	and from Bamoth to the valley that is in the field of Moab, by the top of Pisgah, which looketh down upon the desert.	וּמִבְּמֹת הַגִּיאֵל אֲשֶׁר בְּשֵׂדָה מוֹאָב רֹאשׁ הַפְּסָגָה וְנִשְׁקָפָה עַל־פְּנֵי הַיַּשְׁמוֹן: (פ)	וּמִרַמְתָּא לְנַחְלִיא דְּבַחְקֵי מוֹאָב רִישׁ רַמְתָּא וּמִסְתַּכְיָא עַל אֶפֶי בֵּית יִשְׁמֹון:
21	And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, saying:	וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מְלָאכִים אֵל־ סִיחֹן מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי לֵאמֹר:	וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֲנֻגְדִין לְוֵת סִיחֹן מֶלֶךְ אֱמֹרִיָּה לְמִימַר:

ושצט (תנחומא כא): במחקק. על פי משה שנקרא מחוקק שנאמר (דברים לג, כא) כי שם חלקת מחוקק ספון ולמה לא נזכר משה בצירה זו לפי שלקה על ידי הצאר וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקצ"ה משל למלך שהיו מזמנין אותו לסעודה אמר אם אוהבי שם אני שם ואם לאו איני הולך (תנחומא כא): ראש הפסגה. כתר גומו ריש רמתא: פסגה. לשון גובה וכן (תהלים מח, יד) פסגו ארמנותיה הגזיהו ארמנותיה: ונשקפה. אותה הפסגה על פני המקום ששמו ישימון והוא לשון מדבר שהוא שם. דבר אחר ונשקפה הצאר על פני הישימון שגגנו צימה של טבריה והעומד על הישימון מצטו ורואה כמין כצרה צים והיא הצאר כך דרש רבי תנחומא (תנחומא כא. שבת לה, א):

(21) וישלח ישראל מלאכים. ובמקום אחר תולה השליחות צמשה שנאמר (דברים ז, כו) ואשלח מלאכים ממדבר קדמות וכן (צמדבר כ, יד) וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום וציפתח הוא אומר (שופטים יא, יז) וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום וגוי הכתוצים הללו צריכים זה לזה זה נועל זה פותח שמהם הוא ישראל וישראל הם משה לומר לך שגשיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל (תנחומא כב):

(16) ומשם בארה. משם צא האשד אל הצאר כיצד אמר הקצ"ה מי מודיע לצני הנסים הללו המשל אומר (שבת י, צ) נתת פת לחינוק הודיע לאמו לאחר שעברו חזרו ההרים למקומם והצאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרגוים וזרועות ואיברים ומוליכתן סביב המחנה וישראל ראו ואמרו שירה (תנחומא כ):

(17) עלי באר. מתוך הנחל והעלי מה שאת מעלה ומנין שהצאר הודיעה להם שנאמר ומשם צארה וכי משם היתה והלא מתחלת ארבעים שנה היתה עמהם אלא שירדה לפרסם את הנסים וכן אז יסיר ישראל. השירה הזאת נאמרה בצוף ארבעים והצאר נתנה להם מתחלת מ' ומה ראה ליכתב כאל אלא הענין הזה נדרש למעלה הימנו (שבת לה. צמ"ר. תנחומא כ):

(18) באר חפרוה. זאת היא הצאר אשר חפרוה שרים משה ואהרן: במשענותם. צמטה: וממדבר. נתנה להם:

(19) וממתנה נחליאל. כתר גומו:

(20) ומבמות הגיא אשר בשדה מואב. כי שם מת משה ושם צטלה הצאר. דבר אחר כרוה נדיבי העם כל נשיא ונשיא כשהיו חונים נוטל מקלו ומושך אלל דגלו ומחנהו ומי הצאר נמשכין דרך אותו סימן וצאין לפני חניית כל שצט

22	‘Let me pass through thy land; we will not turn aside into field, or into vineyard; we will not drink of the water of the wells; we will go by the king’s highway, until we have passed thy border.’	אֶעְבְּרָה בְּאַרְצְךָ לֹא נָשָׂה בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם לֹא נִשְׁתֶּה מִי בָּאֵר בְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ גֵּלָד עַד אֲשֶׁר-נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ:
23	And Sihon would not suffer Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and went out against Israel into the wilderness, and came to Jahaz; and he fought against Israel.	וְלֹא-נָתַן סִיחֹן אֶת-יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בְּגְבֻלֹו וַיֵּאסֶף סִיחֹן אֶת-כָּל- עַמּוֹ וַיֵּצֵא לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה וַיָּבֹא יֶהֱצָה וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל:
24	And Israel smote him with the edge of the sword, and possessed his land from the Arnon unto the Jabbok, even unto the children of Ammon; for the border of the children of Ammon was strong.	וַיַּכְהוּ יִשְׂרָאֵל לִפְי-חֶרֶב וַיִּירָשׁ אֶת-אַרְצוֹ מֵאֲרֹנֵן עַד-יַבֵּק בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עָז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן:
25	And Israel took all these cities; and Israel dwelt in all the cities of the Amorites, in Heshbon, and in all the towns thereof.	וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל-הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיָּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל-עָרֵי הָאֲמֹרִי בְּחֶשְׁבֹּן וּבְכָל-בְּנֵיהֶּ:
26	For Heshbon was the city of Sihon the king of the Amorites, who had fought against the former king of Moab, and taken all his land out of his hand, even unto the Arnon.	כִּי חֶשְׁבֹּן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי הוּא וְהוּא גָלַחַם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרֹאשֹׁן וַיִּקַּח אֶת-כָּל- אַרְצוֹ מִיַּדוֹ עַד-אֲרֹנֵן:
27	Wherefore they that speak in parables say: Come ye to Heshbon! Let the city of Sihon be built and established!	עַל-כֵּן יֹאמְרוּ הַמְשָׁלִים בָּאוּ חֶשְׁבֹּן תִּבְנֶה וְתִכּוֹנֵן עִיר סִיחֹן:

- (22) אעברה בארצך. אף על פי שלא נטוו לפתוח להם בשלום בקשו מהם שלום (שם):
- (23) ולא נתן סיחון וגו'. לפי שכל מלכי כנען היו מעלין לו מן שהיה שומרם שלא יעצרו עליהם גייסות כיון שאמרו לו ישראל אעברה בארצך אמר להם כל עזמי איני יושב כאן אלא לשמרם מפניכם ואתם אומרים כך (שם כג): ויצא לקראת ישראל. אילו היתה חשבון מלאה יתושין אין כל צריה יכולה לכבשה ואם היה סיחון ככפר חלש אין כל אדם יכול לכבשו וכל שכן אלו שהיה בחשבון. אמר הקצ"ה מה אני מטריח על בני כל זאת לזר על כל עיר ועיר נתן בלז כל אנשי המלחמה לנאת
- מן העיירות ונתקצו כולם למקום אחד ושם נפלו ומשם הלכו ישראל אל הערים ואין עומד לנגדם כי אין שם איש אלא נשים וטף (שם):
- (24) כי עז. ומהו חזקו התראתו של הקצ"ה שאמר להם (דברים ז, יט) אל תזרם וגו':
- (25) בנתיבה. כפרים הסמוכים לה:
- (26) והוא גלחם. למה הוזכר להכתב לפי שנאמר (שם ט) אל תזר את מואב וחשבון משל מואב היתה כתב לנו שסיחון לקחה מהם ועל ידו טהרה לישראל (חולין ס, ז): מידו. מרשותו (ז"מ מו, ז):

28	For a fire is gone out of Heshbon, A flame from the city of Sihon; It hath devoured Ar of Moab, The lords of the high places of Arnon.	אֲרִי קָדוֹם תִּקֵּף כְּאִישׁא נֶפֶק מִחֶשְׁבּוֹן עֲבָדֵי קָרְבָא כְּשֶׁלֶה־בֵּיתָא מִקְרָתָא דְסִיחֹן קִטְּלוּ עִמָּא דִשְׁרוּ בִלְחֵית מוֹאֵב כּוּמְרִיא דְפִלְחִין בֵּית דְחֵלֶת רְמֵתָא דְאַרְנוֹן:	כִּי־אֵשׁ יֵצְאָה מִחֶשְׁבּוֹן לְהִבָּה מִקְרֵית סִיחֹן אֲכָלָה עַר מוֹאֵב בְּעָלֵי בָמוֹת אֲרָנוֹן:	28
29	Woe to thee, Moab! Thou art undone, O people of Chemosh; He hath given his sons as fugitives, And his daughters into captivity, Unto Sihon king of the Amorites.	וַיִּלְכֹּן מוֹאֲבָאִי אֲבֹדָתוֹן עִמָּא דְפִלְחִין לְכֻמוֹשׁ מִסַּר בְּנוֹהֵי צִירִין וּבְנֹתֶיהָ בְּשִׁבְיָא לְמֶלֶכָא אַמּוֹרֵאָה סִיחֹן:	אֹי־לָךְ מוֹאֲב אֲבֹדָתָ עִם־כְּמוֹשׁ נָתַן בְּנָיו פְּלִיטִים וּבְנֹתָיו בְּשִׁבְיָת לְמֶלֶךְ אַמְרֵי סִיחֹן:	29
30	We have shot at them—Heshbon is perished—even unto Dibon, And we have laid waste even unto Nophah, Which reacheth unto Medeba.	פָּסַקְתָּ מִלְכוּ מִחֶשְׁבּוֹן עַדָּא שׁוּלְטָן מִדִּיבּוֹן וְצִדְיָאוּ עַד נוֹפַח דְסַמִּידָא עַל מִדְבָּא:	וַנִּירָם אֲבָד חֶשְׁבּוֹן עַד־דִּיבּוֹן וַנָּשִׁים עַד־נוֹפַח אֲשֶׁר עַד־ מִידְבָּא:	30
31	Thus Israel dwelt in the land of the Amorites.	וַיֵּתִיב יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעֵ אַמּוֹרֵאָה:	וַיָּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאַרְץ הָאֱמֹרִי:	31
32	And Moses sent to spy out Jazer, and they took the towns thereof, and drove out the Amorites that were there.	וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְאֶלְלָא יֵת יַעְזֵר וַיִּכְבְּשׁוּ כְּפָרְנֵהָא וְתַרְיָדָא יֵת אַמּוֹרֵאָה דְתַמָּן:	וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת־יַעְזֵר וַיִּלְכְּדוּ בְּנֹתֶיהָ (כ' וִיירש) וְק' וַיִּוֹרֶשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־שָׁם:	32
33	And they turned and went up by the way of Bashan; and Og the king of Bashan went out against them, he and all his people, to battle at Edrei.	וַאֲתַפְּנִיאוּ וּסְלִיקוּ לְאוֹרַח מִתַּנָּן וַיִּפַּק עוֹג מֶלֶכָא דְמַתַּנָּן לְקִדְמוֹתָהוֹן הוּא וְכָל עַמֻּיהָ לְאַגָּתָא קָרְבָא לְאַדְרֵעִי:	וַיַּפְנוּ וַיַּעֲלוּ דֶרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתָם הוּא וְכָל־עַמּוֹ לְמִלְחָמָה אֶדְרֵעִי:	33

- (27) על כן. על אותה מלחמה שנלחם סיוחן צמואב: כמוש. שם אלהי מואב (שופטים יא, סד): נתן. הנותן את יאמרו המשלים. צלעם שנאמר צו (צמדצר כג, ז) וישא משלו: המשלים. צלעם וצעור והם אמרו: באו חשבון. צשצית וגו': שלא היה סיוחן יכול לכצשה והלך ושכר את צלעם לקללו וזהו שאמר לו צלק (שם כב, ו) כי ידעתי את אשר תצרך מצורך וגוי (תנחומא כד): תבנה ותבונן. חשבון צשם סיוחן להיית עירו:
- (28) כי אש יצאה מחשבון. משכצשה סיוחן: אכלה ער מואב. שם אותה המדינה קרוי ער צלשון עצרי ולחייית צלשון ארמי: ער מואב. ער של מואב:
- (29) אוי לך מואב. שקללו את מואב שימסרו צידו (שם): להלחם (תנחומא כד):
- כמוש. שם אלהי מואב (שופטים יא, סד): נתן. הנותן את צניו של מואב: פליטם. נסים ופליטים מחרצ ואת צנותיו צשצית וגו':
- (30) ונירם אבד. מלכות שלהם: אבד חשבון עד דיבון. מלכות ועול שהיה למואב צחשבון אבד משם וכן עד דיבון חרגום של סר עד, כלומר סר ניר מדיבון. ניר לשון מלכות ועול וממשלת איש כמו (מלכים א יא, לו) למען היות ניר לדוד עצדי: ונשים. שי"ן דגושה לשון שממה כך יאמרו המושלים ונשים אותם: עד נפח. השימונוס עד נפח:
- (32) וישלח משה לרגל את יעזר. המרגלים לכדוה אמרו לא נעשה כראשונים צטוחים אנו צכח חפלתו של משה להלחם (תנחומא כד):

<p>34 And the LORD said unto Moses: 'Fear him not; for I have delivered him into thy hand, and all his people, and his land; and thou shalt do to him as thou didst unto Sihon king of the Amorites, who dwelt at Heshbon.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה אֵל- תִּירָא אֹתוֹ כִּי בְיָדִי נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ וְאֶת-אֶרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לוֹ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבֹּן:</p>	<p>מפטיר</p>
<p>35 So they smote him, and his sons, and all his people, until there was none left him remaining; and they possessed his land.</p>	<p>וַיַּחֲזוּ יְתִיבָה וְיָת בְּנוֹתָי וְיָת כָּל עַמִּיהָ עַד דִּלָּא אֲשַׁתָּאָר לִיהָ מְשִׁיזִיב וִירִיתוּ יָת אֶרְעִיהָ:</p>	<p>35 נִכְּחוּ אֹתוֹ וְאֶת-בָּנָיו וְאֶת-כָּל- עַמּוֹ עַד-בְּלָתֵי הַשְּׂאִיר-לּוֹ שָׁרִיד נִירְשׁוּ אֶת-אֶרְצוֹ:</p>
<p>XXII And the children of Israel journeyed, and pitched in the plains of Moab beyond the Jordan at Jericho.</p>	<p>וַיֵּטְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּחַנּוּ בְּמִישְׁרַיָּא דְּמוֹאָב מֵעַבְרָא לִירְדֵּנָא דִּירִיחוֹ:</p>	<p>פסוקים וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנּוּ בְּעַרְבֹת מוֹאָב מֵעַבֵּר לִירְדֵּן יִרְחוֹ: (ס)</p>
<p><i>The Haftara is Judges 11:1 – 11:33 on page 195. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 143 and Haftara on page 207.</i></p>		
<p>2 And Balak the son of Zippor saw all that Israel had done to the Amorites.</p>	<p>וַחֲזָא בָּלָק בֶּן צִפּוֹר יָת כָּל דְּעַבְדֵּי יִשְׂרָאֵל לְאֱמֹרֵאָה:</p>	<p>נלק יט וַיֵּרָא בָּלָק בֶּן-צִפּוֹר אֶת כָּל- אֲשֶׁר-עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֱמֹרִי:</p>
<p>3 And Moab was sore afraid of the people, because they were many; and Moab was overcome with dread because of the children of Israel.</p>	<p>וַדְּחִיל מוֹאָבָא מִן קִדָּם עַמָּא לְחֻדָּא אֲרִי סְגִי הוּא וַעֲקַת לְמוֹאָבָא מִן קִדָּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>3 וַיִּגַּר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב-הָיָה וַיִּגָּץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>4 And Moab said unto the elders of Midian: 'Now will this multitude lick up all that is round about us, as the ox licketh up the grass of the field.'—And Balak the son of Zippor was king of Moab at that time.—</p>	<p>וַאֲמַר מוֹאָב לְסָבִי מִדְּיָן כְּעַן יִשְׁיִצֹן קִהְלָא יָת כָּל סַחְרִינָא כְּמָא דְּמִלְחִיף תּוֹרָא יָת יְרוֹקָא דְּחֻקְלָא וּבָלָק בֶּן צִפּוֹר מֶלֶךְא לְמוֹאָב בְּעַדְנָא הָהוּא:</p>	<p>4 וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל-זִקְנֵי מִדְּיָן עַתָּה יִלְחֲכוּ הַקְּהֵל אֶת-כָּל- סְבִיבֵתֵינוּ כִּלְחֹךְ הַשּׂוֹר אֶת יֶרֶק הַשָּׂדֶה וּבָלָק בֶּן-צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהוּא:</p>

- (34) אל תירא אותו. שהיה משה ירא להלחם שוא (2) וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל תעמוד לו זכותו של אברהם שנאמר (בראשית יד, יג) ויצא הפליט הוא עוג שפלט מן הרפאים שהכו כדלעומר וחזיריו בעשתרות קרנים שנאמר (דברים ג, יא) כירק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים (גדה סא):
- (35) ויכו אותו. משה הרגו כדאיתא בצרכות (נד, ז) מואב. קנזי צחיהם (כמו קנזי צחיי והוא מקרא קצר):
- (3) ויגר. לשון מורא כמו (איוב יט, כט) גורו לכם: ויקץ מואב. קנזי צחיהם (כמו קנזי צחיי והוא מקרא קצר):

And he sent messengers unto Balaam the son of Beor, to Pethor, which is by the River, to the land of the children of his people, to call him, saying: 'Behold, there is a people come out from Egypt; behold, they cover the face of the earth, and they abide over against me.

וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל-בְּלָעַם בֶּן-בְּעֹר (בספרי ספרד ואשכנז בעור) פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל-הַנָּהָר אֲרִץ בְּנֵי-עַמּוֹ לְקַרְאָהּ לֵאמֹר הִנֵּה עִם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם הַגָּה כִּסֵּה אֶת-עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יֵשֵׁב מִמְּלִי:

וַיִּשְׁלַח אֲנֹנִיין לֹת בְּלָעַם בְּעֹר לְפִתּוֹר אֲרָם דְּעַל פֶּתַח אֲרֵע בְּנֵי עַמִּיה לְמִקְרֵי לִיה לְמִימַר הָא עַמָּא נִפְק מִמִּצְרַיִם הָא חִפָּא יֵת עֵין שְׂמַשָּׁא דְאַרְעָא וְהוּא שְׂרִי מְלִקְבֵּלִי:

Come now therefore, I pray thee, curse me this people; for they are too mighty for me; peradventure I shall prevail, that we may smite them, and that I may drive them out of the land; for I know that he whom thou blestest is blessed, and he whom thou cursest is cursed.'

וְעַתָּה לְכֹה-נָא אֶרְחֶ-לִי אֶת-הָעָם הַזֶּה כִּי-עֲצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוֹלִי אוֹכֵל נִכְה-בּוֹ וְאֶגְרֶשְׁנוּ מִן-הָאָרֶץ כִּי יִדְעָתִי אֶת אֲשֶׁר-תְּבָרֵךְ מִבְּרָךְ וְאֲשֶׁר תָּאָר יוֹאָר:

וְכַעַן אֵיתָא כְּעַן לֹוֹשׁ לִי יֵת עַמָּא הָדִין אֲרִי תִקְרִי הוּא מִנִּי מָאָם אֹכֹל נִכְה-בּוֹ וְאֶגְרֶשְׁנוּ קָרַב וְאַתְרַכְנִיה מִן אֲרַעָא אֲרִי יִדְעָנָא יֵת דְּתִבְרִיד מְבָרַךְ וְדִתְלוֹשׁ לִישׁ:

And the elders of Moab and the elders of Midian departed with the rewards of divination in their hand; and they came unto Balaam, and spoke unto him the words of Balak.

וַיָּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקִסְמִים בְּיָדָם וַיָּבֹאוּ אֶל-בְּלָעַם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דְּבָרֵי בָלָק:

וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקִסְמִים בְּיָדָם וַיָּבֹאוּ אֶל-בְּלָעַם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דְּבָרֵי בָלָק:

And he said unto them: 'Lodge here this night, and I will bring you back word, as the LORD may speak unto me'; and the princes of Moab abode with Balaam.

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵינּוּ פֹה הַלַּיְלָה וְהִשְׁבַּתִּי אֲתֶכֶם דְּבָר כַּאֲשֶׁר יִדְבָּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב עִם-בְּלָעַם:

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵינּוּ פֹה הַלַּיְלָה וְהִשְׁבַּתִּי אֲתֶכֶם דְּבָר כַּאֲשֶׁר יִדְבָּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב עִם-בְּלָעַם:

פרצו גדר העולם שצחלה היו גדורים צעריות וזה נתן להם ענה להפקיר עצמן לזנות (שם א): לקרא לו. הקריאה שלו הייתה ולהנאחו שהיה פוסק לו ממון הרבה (שם ד): עם יצא ממצרים. ואם תאמר מה מוֹיָקָה: הגה כסה את עין הארץ. סיוחן ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום (שם): והוא יושב ממלי. חסר כתיב קרובים הם להכריתינו כמו (תהלים קיח, י) כי אמילס (תנחומא ד): (6) נכה בו. אני ועמי נכה בהם. דבר אחר לשון משנה הוא (3"מ קה, 3) מנכה לו מן הדמים לחסר מהם מעט (צמד"ר). תנחומא ד): כי ידעתי וגו'. על ידי מלחמת סיוחן שעורתו להכות את מואב (שם חקת כד):

(7) וקסמים בידם. כל מיני קסמים שלא יאמר אין כלי תשמישי עמי (צמד"ר). דבר אחר קסם זה נטלו בידם זקני מדין אמרו אם יצא עמנו צפעס הזאת יש צו ממש ואם ידחנו אין צו תועלת לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה אמרו אין צו תקוה הניחוהו והלכו להם שנאמר וישבו שרי מואב עם צלעם אצל זקני מדין הלכו להם (שם). תנחומא ה):

(4) אל זקני מדין. והלא מעולם היו שונאים זה את זה שנאמר (צדאשית לו, לה) המכה את מדין צדעה מואב. שצאו מדין על מואב למלחמה. אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ציניהם. ומה ראה מואב ליטול ענה ממדין כיון שראו את ישראל נושאים שלא כמנהג העולם אמרו מנהיגם של אלו צמד"ן נמגדל נשאל מהם מה מדתו אמרו לו אין כחו אלא צפיו אמרו אף אנו נצוא עליהם צאדם שכו צפיו (תנחומא ג): כל מה שהשור מלחך אין צו סימן צדעה (צמד"ר רצה. תנחומא ג): בעת ההוא. לא היה ראוי למלכות מנסיכי מדין היה וכיון שמת סיוחן מנוהו עליהם לצורך שעה:

(5) פתורה. כשולחני הזה שהכל מריצין לו מעות כך כל המלכים מריצין לו אגרותיהם (צמד"ר. תנחומא ד) ולפי פשוטו של מקרא כך שם המקום: ארץ בני עמו. של צלק (צמד"ר. תנחומא ד). משם היה וזה היה מתנצא ואומר לו עתיד אתה למלוך. ואם תאמר מפני מה השרה הקצ"ה שכינתו על גוי רשע כדי שלא יאה פתחון פה לאומות לומר אלו היו לנו נציאים חזרנו למוטצ העמיד להם נציאים והם

9	And God came unto Balaam, and said: 'What men are these with thee?'	וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ׃	וַאֲתָא מִימַר מִן קֳדָם יי לְוֹת בִּלְעָם וַאֲמַר מִן גּוֹבְרִיא הָאֵלִין דְּעַמָּךְ׃
10	And Balaam said unto God: 'Balak the son of Zippor, king of Moab, hath sent unto me [saying]:	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-הָאֱלֹהִים בְּלָק בֶּן-צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלַי׃	וַאֲמַר בִּלְעָם קֳדָם יי בְּלָק בֶּר צִפּוֹר מֶלֶכָא דְּמוֹאָב שָׁלַח לְוֹתִי׃
11	Behold the people that is come out of Egypt, it covereth the face of the earth; now, come curse me them; peradventure I shall be able to fight against them, and shall drive them out.'	הִנֵּה הָעָם הֵיכָא מִמִּצְרַיִם וַיִּכָּס אֶת-עֵינֵי הָאָרֶץ עֹתָה לְכַה קִבְּהָ לֹא אֲתוּ אוּלִי אוּכַל לְהִלָּחֵם בּוֹ וְגִרְשָׁתִּיו׃	הָא עַמָּא דְּנִפְק מִמִּצְרַיִם וַחֲפָא יְת עֵין שְׁמַשָּׁא דְּאָרְעָא כְּעַן אֵיתָא לוֹשׁ לִי יִתִּיה מָאם אֲכּוּל לְאִגְחָא בֵּיה קֶרֶב וְאַתְרִכְנִיה׃
12	And God said unto Balaam: 'Thou shalt not go with them; thou shalt not curse the people; for they are blessed.'	וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם לֹא תֹאֵר אֶת-הָעָם כִּי בָרוּךְ הוּא׃	וַאֲמַר יי לְבִלְעָם לֹא תִיזִיל עִמָּהוֹן לֹא תִלוֹשׁ יְת עַמָּא אֲרִי בָרִיךְ הוּא׃
13	And Balaam rose up in the morning, and said unto the princes of Balak: 'Get you into your land; for the LORD refuseth to give me leave to go with you.'	וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיֹּאמֶר אֶל-שָׂרֵי בָלָק לָכוּ אֶל-אַרְצְכֶם כִּי מֵאֵן יִהְיֶה לִּתְתִּי לְהֵלֵךְ עִמָּכֶם׃	וְקָם בִּלְעָם בְּצַפְרָא וַאֲמַר לְרַבְרָבִי בָלָק אֵיזִילוּ לְאַרְעֲכוֹן אֲרִי רַעּוּא קֳדָם יי דְּלֹא לְמַשְׁבְּקִי לְמִיזִל עִמָּכוֹן׃
14	And the princes of Moab rose up, and they went unto Balak, and said: 'Balaam refuseth to come with us.'	וַיָּקוּמוּ שָׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל-בָּלָק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בִּלְעָם הֵלֵךְ עִמָּנוּ׃	וְקָמוּ רַבְרָבִי מוֹאָב וַאֲתוּ לְוֹת בָּלָק וַאֲמָרוּ סָרִיב בִּלְעָם לְמִיתִי עַמָּנָא׃
15	And Balak sent yet again princes, more, and more honourable than they.	וַיִּסַּף עוֹד בָּלָק שְׂרָיִם רַבִּיִּם וְנִכְבָּדִים מֵאֵלֶּה׃	וַאֲסִיף עוֹד בָּלָק שְׂלַח רַבְרָבִין סְגִיאיִן וַיִּקְרִין מֵאֵלִין׃

- (8) לִינוּ פַּה הַלִּילָה. אֵין רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ שׁוֹרֵה עֲלָיו אִלָּא בְּלִילָה וְכֵן לְכָל נְבִיאֵי אֲדֹמֹת הָעוֹלָם וְכֵן לְכָן בְּחִלּוּם הַלִּילָה שְׁנֹאֲמַר (בְּרַאשִׁית לֹא, כד) וַיֵּצֵא אֱלֹהִים אֶל לְכָן הָאֲרָמִי בְּחִלּוּם הַלִּילָה. כַּאֲדָם הָעוֹלָךְ אִלָּא פִּלְגָשׁוּ בַּהֲחֹצֶה (וַיִּקְרָא א, יג): כַּאֲשֶׁר יִדְבַּר ה' אֵלַי. אִם יִמְלִיכֵנִי לִלְכַּת עִם נְבִי אֲדָם כְּמוֹתְכֶם אֲלֵךְ עִמָּכֶם שְׂמֹא אֵין כְּבוֹדוֹ לַחֲתִי לְהֵלֹךְ אִלָּא עִם שְׂרָיִם גְּדוֹלִים מִכֶּם: וַיִּשְׁבוּ. לְשׁוֹן עֲכָצָה:
- (9) מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ. לְהַטְעוֹתוֹ בָּא אֲמַר פְּעָמִים שֶׁאֵין הַכֹּל גְּלוּי לְפָנָיו אֵין דַּעְתּוֹ שׁוֹה עֲלָיו אִף אֲרִאֵה עַתְּ שֶׁאוּכַל לְקַלֵּל וְלֹא יֵצִין (תַּנְחוּמָא ה):
- (10) בָּלָק בֶּן צִפּוֹר וְגו'. אִף עַל פִּי שְׂאִינִי חֲשׁוֹב צַעֲיִין חֲשׁוֹב אֲנִי צַעֲיֵי הַמַּלְכִּים (שם):
- (11) קִבְּהָ לִי. וְקָשָׁה מֵאֲרֵה לִי שֶׁהוּא נֹקֵצ וּמַפְרֵשׁ (בְּמַדְבָּר רָצָה. שם): וְגִרְשָׁתִּיו. מִן הָעוֹלָם וּבִלְק לֹא אֲמַר אִלָּא וְאִגְרַשְׁנוּ מִן הָאָרֶץ אֵינִי מִבְּקָשׁ אִלָּא לְהַסִּיעַם מֵעֲלֵי וּבִלְעָם הִיא שׁוֹנָאס יוֹתֵר מִבְּלָק (בְּמַדְבָּר. תַּנְחוּמָא ה):
- (12) לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם. אֲמַר לוֹ אִם כֵּן אֶקְלָלִם בְּמִקְוֵי אֲמַר לוֹ לֹא תֹאֵר אֶת הָעָם אֲמַר לוֹ אִם כֵּן אֶזְכְּרֶם אֲמַר לוֹ אֵינִס לְרִיכִין לְזַכְרְתָךְ כִּי בְרוּךְ הוּא מַשֵּׁל אֲדֹמִיִּם לְזַרְעָה (ס"א לְדַבּוּרָה) לֹא מְדוּבָשִׁין וְלֹא מְעוּקָשִׁין (בְּמַדְבָּר. תַּנְחוּמָא ו):
- (13) לְהֵלֵךְ עִמָּכֶם. אִלָּא עִם שְׂרָיִם גְּדוֹלִים מִכֶּם לְמַדְנֵי שְׂרוּחַ גְּבוּרָה וְלֹא רָצָה לְגַלּוֹת שֶׁהוּא צְרֻמָּה שֶׁל מִקּוֹם אִלָּא בְּלָשׁוֹן גִּסּוֹת לְפִיכָךְ וַיּוֹסֶף עוֹד בְּלָק:

16	And they came to Balaam, and said to him: 'Thus saith Balak the son of Zippor: Let nothing, I pray thee, hinder thee from coming unto me;	וַיָּבֹאוּ אֶל-בָּלָעַם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה אָמַר בָּלָק בֶּן-צִפּוֹר אֶל-נָא תִמְנַע מִהֲלֹךְ אֵלַי:	וַאֲתוּ לֹת בָּלָעַם וַאֲמָרוּ לִיה כִּדְנֹן אָמַר בָּלָק בֶּר צִפּוֹר לֹא כַעַן תִּתְּמַנַּע מִלְּמִיתִי לֹתִי:
17	for I will promote thee unto very great honour, and whatsoever thou sayest unto me I will do; come therefore, I pray thee, curse me this people.'	כִּי-כַבֵּד אַכְבְּדֶךָ מְאֹד וְכָל אֲשֶׁר-תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה וְלִכְה־נָּא קִבְּהָ-לִי אֵת הָעָם הַזֶּה:	אֲרִי יִקְרָא אֶיִקְרַנְךָ לְחֵדָא וְכָל דְּתִימַר לִי אֶעֱבִיד וְאִיתָא כַעַן לוֹט לִי יֵת עִמָּא הֲדִין:
18	And Balaam answered and said unto the servants of Balak: 'If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD my God, to do any thing, small or great.	וַיַּעַן בָּלָעַם וַיֹּאמֶר אֶל-עֲבָדָי בָּלָק אִם-יִתֵּן-לִי בָלָק מְלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לַעֲבֹר אֶת-פִּי יְהוָה אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת קִטְנָה אוֹ גְדוֹלָה:	וְאֲתִיב בָּלָעַם וַאֲמַר לְעֲבָדֵי בָלָק אִם יִתֵּין לִי בָלָק מְלֵא בֵיתִיה כֶּסֶף וְזָהָב לִית לִי רְשׁוֹ לְמַעַבְר עַל גְּזִירַת מִימְרָא דִּי אֱלֹהֵי לְמַעַבְר זַעֲרִתָּא אוֹ רַבְתָּא:
19	Now therefore, I pray you, tarry ye also here this night, that I may know what the LORD will speak unto me more.'	וְעַתָּה שְׁבוּ נָא בְּזֶה גַם-אַתֶּם הַלַּיְלָה וְאִדְעָה מַה-יֹּסֵף יְהוָה דִּבֵּר עִמִּי:	וְכַעַן אוֹרִיכוּ כַעַן הֲכָא אֶף אֲתִין בְּלִילְיָא וְאִדְעָה מָא יוֹסִיף יְיָ לְמַלְלָא עִמִּי:
20	And God came unto Balaam at night, and said unto him: 'If the men are come to call thee, rise up, go with them; but only the word which I speak unto thee, that shalt thou do.'	וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בָּלָעַם לֵילְהָ וַיֹּאמֶר לוֹ אִם-לִקְרָא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לֵךְ אִתָּם וְאִךְ אֶת-הַדְּבָר אֲשֶׁר-אָדְבַר אֵלַיךְ אֲתוֹ תַעֲשֶׂה:	וְאֲתָא מִימַר מִן קֳדָם יְיָ בְּבָלָעַם לֵילְיָא וַאֲמַר לִיה אִם לְמִקְרֵי לְךָ אֲתוּ גּוֹבְרִיא קוּם אִיזִיל עִמְהוֹן וּבְרַם יֵת פְּתִיגְמָא דְּאֲמַלִּיל עִמָּךְ יִתִּיה תַעֲבִיד:
21	And Balaam rose up in the morning, and saddled his ass, and went with the princes of Moab.	וַיָּקָם בָּלָעַם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׂ אֶת-אֲתָנּוֹ וַיֵּלֶךְ עִם-שָׂרֵי מוֹאָב:	וְקָם בָּלָעַם בַּצֹּפְרָא וּזְרִיז יֵת אֲתָנִיָּה וְאִזֵּל עִם רַבְרָבֵי מוֹאָב:

(17) כי כבד אכבדך מאד. יותר ממה שהיית נוטל לקללה הלואי שלא יוסיף לזכך כאן נתנבא שעתיד להוסיף לשעזר (רואה לומר במלחמת סיחון) אני נותן לך (במדבר רבה. להם זכרות על ידו (שם): תנחומא 1):

(18) מלא ביתו כסף וזהב. למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים אמר ראוי לו ליתן לי כל כסף וזהב שלו שהרי צריך לשכור חיילות רבות ספק נוצח אינו נוצח ואני ודאי נוצח (שם): לא אוכל לעבור. על כרחו גלה שהוא זרשות אחרים ונתנבא כאן שאינו יכול לזטל הזכרות שנתזכרו האצות מפי השכינה (שם):

(19) גם אתם. פיו הכשילו גם אתם סופכם לילך צפח נפש כראשונים (שם): מה יסף. לא ישנה דבריו מזכרה שיה (במדבר רבה. שם):

(20) אם לקרא לך. אם הקריאה שלך וסצור אתה ליטול עליה שכר קום לך אתם: ואך. על כרחך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה ואף על פי כן וילך זלעם אמר שמה אפתנו ויתרצה:

(21) ויחבש את אתנו. מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה שחזק הוא צעמנו. אמר הקצ"ה רשע כבר קדמך אברהם אביהם שנאמר (בראשית כב, ג) וישכם אברהם זכק ויחבש את חמורו (תנחומא ח): עם שרי מואב. לזו כלזם שיה (במדבר רבה. שם):

22 And God's anger was kindled because he went; and the angel of the LORD placed himself in the way for an adversary against him.—Now he was riding upon his ass, and his two servants were with him.—	וַתִּקְרַח רֹגְזָא דִּי אַרִי אֲזִיל הוּא וְאַתְעַתֵּד מִלְּאָכָא דִּי בְּאֻרְחָא לִשְׁטָן לִיה וְהוּא רָכִיב עַל אֲתָנִיָּה וּתְרִין עוֹלִימוּהִי עִמָּיה:	22 וַיִּחַר-אַף אֱלֹהִים בִּי-הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְנַצֵּב מִלְּאָךְ יְהוָה בַּדֶּרֶךְ לִשְׁטָן לוֹ וְהוּא רָכַב עַל-אֲתָנּוֹ וּשְׁנֵי נַעֲרָיו עִמּוֹ:
23 And the ass saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and the ass turned aside out of the way, and went into the field; and Balaam smote the ass, to turn her into the way.	וַחֲזַת אֲתָנָא ית מִלְּאָכָא דִּי מַעַתֵּד בְּאֻרְחָא וְחִרְבִּיה שְׁלִיפָא בִידֵיה וּסְטַת אֲתָנָא מִן אֻרְחָא וְאִזְלַת בְּחֻקְלָא וּמַחָא בְּלַעַם ית אֲתָנָא לְאַסְטִיוֹתָהּ לְאֻרְחָא:	23 וַתֵּרָא הָאֲתָנּוֹן אֶת-מִלְּאָךְ יְהוָה נֹצֵב בַּדֶּרֶךְ וְחִרְבּוֹ שְׁלֻפָּה בְּיָדּוֹ וַתֵּט הָאֲתָנּוֹן מִן-הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בִּשְׂדֵה נֶגֶד בְּלַעַם אֶת- הָאֲתָנּוֹן לְהַטִּיחָהּ הַדֶּרֶךְ:
24 Then the angel of the LORD stood in a hollow way between the vineyards, a fence being on this side, and a fence on that side.	וְקַם מִלְּאָכָא דִּי בְּשִׁבִיל כְּרָמָא אֲתָרָא דְגִדְרָא מְכָא וְגִדְרָא מְכָא:	24 וַיַּעֲמֵד מִלְּאָךְ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים גֶּדֶר מִזֶּה וְגֶדֶר מִזֶּה:
25 And the ass saw the angel of the LORD, and she thrust herself unto the wall, and crushed Balaam's foot against the wall; and he smote her again.	וַחֲזַת אֲתָנָא ית מִלְּאָכָא דִּי וְאַדְחִיקַת עִם כּוּתְלָא וְדַחְקַת ית רִגְלָא דְבְּלַעַם לְכוּתְלָא וְאוֹסִיף לְמַמְחָה:	25 וַתֵּרָא הָאֲתָנּוֹן אֶת-מִלְּאָךְ יְהוָה וַתִּלְחֹץ אֶל-הַקִּיר וַתִּלְחֹץ אֶת- רִגְלֵ בְּלַעַם אֶל-הַקִּיר וַיִּסֶּף לְהַכְתָּהּ:
26 And the angel of the LORD went further, and stood in a narrow place, where was no way to turn either to the right hand or to the left.	וְאוֹסִיף מִלְּאָכָא דִּי עָבַר וְקַם בְּאַתְרַ עֵק דְּלִית אֻרְחָא לְמִסְטֵי לְיְמִינָא וּלְשְׂמָאלָא:	26 וַיִּוָּסֶף מִלְּאָךְ-יְהוָה עֲבוּר וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לְנִטּוֹת יְמִין וּשְׂמָאוֹל:
27 And the ass saw the angel of the LORD, and she lay down under Balaam; and Balaam's anger was kindled, and he smote the ass with his staff.	וַחֲזַת אֲתָנָא ית מִלְּאָכָא דִּי וּרְבַעַת תַּחְזוֹת בְּלַעַם וַתִּקְרַח רֹגְזָא דִּי בְּלַעַם וּמַחָא ית אֲתָנָא בְּחוּטָרָא:	27 וַתֵּרָא הָאֲתָנּוֹן אֶת-מִלְּאָךְ יְהוָה וַתִּרְבֹּץ תַּחַת בְּלַעַם וַיִּחַר-אַף בְּלַעַם נֶגֶד אֶת-הָאֲתָנּוֹן בַּמִּקֵּל:

(22) כי הולך הוא. ראה שהדבר רע צעירי המקום ונתאוו לילך: לשטן לו. מלאך של רחמים היה והיה רוצה למנועו מלחטוא שלא יחטא ויאבד (במד"ר. תנחומא ח): ושני נערי עמו. מכאן לאדם חשוב היותו לדרך יוליד עמו שני אנשים לשמשו וחוזרים ומשמים זה את זה (שם): (23) ותרא האתון. והוא לא ראה שנתן הקב"ה רשות לבהמה לראות יותר מן האדם שמתוך שיש בו דעת טורף דעמו כשיראה מוזיקין (מדרש אגדה): וחרבו שלופה בידו. אמר רשע זה הניח כלי אומנותו שכלי זיין של אומות העולם בחרצ והוא בא עליהם כפיו שהיא אומנות שלהם אף אני אחפוש את שלו ואצור עליו באומנותו (תנחומא ח) וכן

היה סופו (במדבר לא, ח) ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב: (24) במשעול. כתרוממו בשביל. וכן (מ"א כ, י) אס ישפוק עפר שומרון לשעלים. עפר הנדבק בכפות הרגלים בהלוכן וכן (ישעיה מ, יב) מי מדד בשעלו מים. צרגליו ובהלכו: גדר מזה וגדר מזה. סתם גדר של אצנים הוא: (25) ותלחץ. היא עצמה: את אחריס את רגל בלעם: (26) ויסף מלאך ה' עבור. לעצור עוד לפניו להלן להיות לפניו במקום אחר כמו (בראשית לג, ג) והוא עבר לפניו. ומדרש אגדה יש בתנחומא (ח) מה ראה לעמוד בשלשה מקומות סימני אצות הראהו:

<p>28 And the LORD opened the mouth of the ass, and she said unto Balaam: 'What have I done unto thee, that thou hast smitten me these three times?'</p>	<p>וַיִּפְתָּח יְיָ ית פּוֹמָא דְאַתְנָא וַאֲמַרְתָּ לְבַלְעָם מָא עֲבַדִּית לָךְ אַרִי מִחִיתִי דְנִן תִּלַּת זְמָנִין:</p>	<p>28 וַיִּפְתָּח יְהוָה אֶת־פִּי הָאֲתוֹן וַתֹּאמֶר לְבַלְעָם מִה־עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתָנִי זֶה שְׁלֹשׁ רָגְלִים:</p>
<p>29 And Balaam said unto the ass: 'Because thou hast mocked me; I would there were a sword in my hand, for now I had killed thee.'</p>	<p>וַאֲמַר בַּלְעָם לְאַתְוֹן אַרִי חֲיִיכָת בִּי אֵלּוּ פּוֹן אִית חֲרָבָא בִּידִי אַרִי כֶעַן קִטְלִיתִיךָ:</p>	<p>29 וַיֹּאמֶר בַּלְעָם לְאַתְוֹן כִּי הִתְעַלְלָת בִּי לֹא יִשְׁחָרֵב בְּיָדִי כִּי עָתָה תִּרְגָּמִיד:</p>
<p>30 And the ass said unto Balaam: 'Am not I thine ass, upon which thou hast ridden all thy life long unto this day? was I ever wont to do so unto thee?' And he said: 'Nay.'</p>	<p>וַאֲמַרְתָּ אֲתָנָא לְבַלְעָם הֲלֹא אֲנָא אֲתָנָךְ דִּרְכִּיכָת עָלִי מִדְּאִיתִךְ עַד יוֹמָא הַדִּין הַמִּילָךְ אֲלִיפָנָא לְמַעַבְדָּ לָךְ כְּדִין וַאֲמַר לֹא:</p>	<p>30 וַתֹּאמֶר הָאֲתוֹן אֶל־בַּלְעָם הֲלֹא־אֲנֹכִי אֲתָנְךָ אֲשֶׁר־רָכַבְתָּ עָלַי מִעוֹדֶךָ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא:</p>
<p>31 Then the LORD opened the eyes of Balaam, and he saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and he bowed his head, and fell on his face.</p>	<p>וַגִּלָּא יְיָ ית עֵינֵי בַלְעָם וַחֲזָא ית מַלְאַכָּא דִּי מַעַתְדָּ בְּאוֹרְחָא וַחֲרָבִיהָ שְׁלִיפָא בִּידֵיהָ וַכְרַע וַסְגִּיד לְאַפּוּהֵי:</p>	<p>31 וַיִּגַּל יְהוָה אֶת־עֵינָיו בַּלְעָם וַיֵּרָא אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וַחֲרָבוֹ שְׁלֵפָה בְּיָדוֹ וַיִּקְדַּ וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפָּיו:</p>
<p>32 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore hast thou smitten thine ass these three times? behold, I am come forth for an adversary, because thy way is contrary unto me;</p>	<p>וַאֲמַר לִיה מַלְאַכָּא דִּי עַל מָא מִחִיתָא ית אֲתָנָךְ דְנִן תִּלַּת זְמָנִין הָא אֲנָא נִפְקִית לְשַׁטָּן אַרִי גָלִי קְדָמִי דְאַתָּ רְעִי לְמִיזַל בְּאוֹרְחָא לְקַבְּלִי:</p>	<p>32 וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאַךְ יְהוָה עַל־ מָה הִכִּיתָ אֶת־אֲתָנְךָ זֶה שְׁלֹשׁ רָגְלִים הִנֵּה אֲנֹכִי יֹצֵאתִי לְשַׁטָּן כִּי־יִרְט הַדֶּרֶךְ לְנִגְדִי:</p>
<p>33 and the ass saw me, and turned aside before me these three times; unless she had turned aside from me, surely now I had even slain thee, and saved her alive.'</p>	<p>וַחֲזָתִי אֲתָנָא וַסָּת מִן קְדָמִי דְנִן תִּלַּת זְמָנִין אֵלּוּ פּוֹן לֹא סָתָת מִן קְדָמִי אַרִי כֶעַן אִף יִתְךָ קִטְלִית וַיִּתֵּה קַיִּמִית:</p>	<p>33 וַתִּרְאֵנִי הָאֲתוֹן וַתִּט לְפָנַי זֶה שְׁלֹשׁ רָגְלִים אוֹלִי נִטְתָּה מִפָּנַי כִּי עָתָה גַם־אֲתַכֶּה הַרְגָתִי וְאוֹתָהּ הִחַיִּיתִי:</p>

(28) זה שלש רגלים. רמז לו אתה מצקש לעקור אומה (32) כי ירט הדרך לנגדי. רבותינו חכמי המשנה החוגגת שלש רגלים בשנה (תנחומא ט):
(29) התעללת. כתרומתו לשון גנאי וזיון: לו יש שדדרך לנגדי כלומר לקנאתי ולהקניטני. ולפי משמעו כי חרד הדרך לנגדי לשון רטט כי ראיתי בעל הדרך שחרד ומהר הדרך שהוא לכעסי ולהמרותי ומקרא קצר הוא כמו (ש"צ יג, ט) ומכל דוד לישנא אחרינא ירט לשון רצון וכן (איוב טו, יא) ועל ידי רשעים ירטני מפיס ומנחם אותי על ידי רשעים טעמא לא רכבת אסוקיא אמר להון ברטיצא שדאי ליה כו' שאינן אלא מקניטנים: כליתא במסכת עבודה זרה (ד, ז):

34	And Balaam said unto the angel of the LORD: 'I have sinned; for I knew not that thou stoodest in the way against me; now therefore, if it displease thee, I will get me back.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־מַלְאָךְ יְהוָה חַטָּאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה נֹצֵב לְקִרְאָתִי בַדֶּרֶךְ וְעַתָּה אִם־רַע בְּעֵינֶיךָ אֲשׁוּבָה לִי׃	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְמַלְאָכָא דִּי חֲבִית אַרִי לֹא יָדַעְנָא דַּאתָּא מִעַתָּד לְקַדְמוּתִי בְּאוֹרְחָא וְכַעַן אִם בֵּישׁ בְּעֵינֶיךָ אֲתוּב לִי׃
35	And the angel of the LORD said unto Balaam: 'Go with the men; but only the word that I shall speak unto thee, that thou shalt speak.' So Balaam went with the princes of Balak.	וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה אֶל־בִּלְעָם לֵךְ עִם־הָאֲנָשִׁים וְאָפַס אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אָדָּבֶר אֵלֶיךָ אֲתוּ תְדַבֵּר וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם־שָׂרֵי בָלָק׃	וַיֹּאמֶר מַלְאָכָא דִּי לְבִלְעָם אֵיזִיל עִם גּוֹבְרִיא וּבְרָם יֵת פְּתִגְמָא דְאַמְלִיל עִמָּךְ יְתִיה תַּמְלִיל וְאַזֵּל בִּלְעָם עִם רַבְרָבֵי בָלָק׃
36	And when Balak heard that Balaam was come, he went out to meet him unto Ir-moab, which is on the border of Arnon, which is in the utmost part of the border.	וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בִלְעָם וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ אֶל־עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־גְּבוּל אֲרָנֹן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל׃	וַיִּשְׁמַע בָּלָק אֲרִי אֶתָּא בִלְעָם וַיִּצֵּא וַיִּפְקַ לְקַדְמוּתִיהָ לְקִרְתָּא דְּמוֹאָב דְּעַל תַּחוּם אֲרָנֹן דְּבִסְטֵר תַּחוּמָּא׃
37	And Balak said unto Balaam: 'Did I not earnestly send unto thee to call thee? wherefore camest thou not unto me? am I not able indeed to promote thee to honour?'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם הֲלֹא שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לְקָרְא־לְךָ לָמָּה לֹא־הֵלַכְתָּ אֵלַי הֲאֵמַנְתָּ לֹא אוּכַל כְּבַדְךָ׃	וַיֹּאמֶר בָּלָק לְבִלְעָם הֲלֹא מִשְׁלַח שְׁלַחִית לְוֹתֶךָ לְמַקְרִי לְךָ לָמָּה לֹא אֲתִיתָ לְוֹתִי הֲבִקוּשְׁטָא הָוִיתָא אָמַר לִית אֲנָא יָכִיל לְיִקְרוּתֶךָ׃
38	And Balaam said unto Balak: 'Lo, I am come unto thee; have I now any power at all to speak any thing? the word that God putteth in my mouth, that shall I speak.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק הֲנֵה־בָּאתִי אֵלֶיךָ עַתָּה הֲיָכֵל אוּכַל דְּבַר מְאוּמָּה הַדָּבָר אֲשֶׁר יֵשִׁים אֱלֹהִים בְּפִי אֲתוּ אֲדַבֵּר׃	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק הֲאֵתִיתִי לְוֹתֶךָ כְּעַן הֲמִיכָל יָכִילָנָא לְמַלְלָא מִדְּעַם פְּתִגְמָא דִּישְׁנֵי יְיָ בְּפִימִי יְתִיה אֲמַלִּיל׃
39	And Balaam went with Balak, and they came unto Kiriath-huzoth.	וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם־בָּלָק וַיָּבֹאוּ קִרְיַת חֻצוֹת׃	וְאַזֵּל בִּלְעָם עִם בָּלָק וְאַעְלִיהָ לְקִרְיַת מְחוּצוֹתֵיהִי׃

(33) אולי נשתח. כמו לולא פעמים שאולי משמש בלשון לולא: גם אחכה הרגתי. הרי זה מקרא מסורס והוא כמו גס הרגתי אותך כלומר לא העכזה בלצד קראתיך על ידי כי גס ההרגה: ואותה החיית. ועתה מפני שדברה והוכיחתיך ולא יכולת לעמוד בתוכחה כמו שכתוב ויאמר לא. הרגתה שלא יאמרו זו היא שסלקה את בלעם בתוכחתה ולא יכול להשיג שחם המקום על כבוד הצריות וכן (ויקרא כ, טו) ואת הצהמה תהרוגו וכן (שם טז) והרגת את האשה ואת הצהמה (במ"ר):

(34) כי לא ידעתי. גם זה גנומו ועל כרחו הודה שהוא היה משתבח שידע דעת עליון ופיו העיד לא ידעתי (תנחומא י): אם רע בעיניך אשובה לִי. להתייר נגד המקום היא תשובה זו. אמר לו הוא עצמו נזיז ללכת ואתה מלאך מבטל את דבריו למוד הוא צדק שאומר דבר ומלאך מחזירו אמר

לאצרה (בראשית כג, ז) קח נא את צנן וגו' ועל ידי מלאך בטל את דברו אף אני אסר רע בעיניך צריך אני לשוב (תנחומא י):

(35) לך עם האנשים. צדק שאדם רוצה לילך זה מוליכין אותו (במ"ר. מכות י, ז): ואפס. על כרחך את הדבר אשר אדבר וגו': לך עם האנשים. כי חלקך עמהם וסופך להאזין מן העולם: עם שרי בלק. שמח לקללם כמותם (שם):

(36) וישמע בלק. שלח שלוחים לזכרו (שם): אל עיר מואב. אל מטרפולין שלו עיר החשובה שלו לומר ראה מה חלו מבקשים לעקור (במד"ר. שם):

(37) האמנם לא אוכל כבודך. נתנצח סופו לנאת מעמו בקלון (שם):

40	And Balak sacrificed oxen and sheep, and sent to Balaam, and to the princes that were with him.	וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וְצֹאֵן וַיִּשְׁלַח לְבָלָעַם וְלַשָּׂרִים אֲשֶׁר אִתּוֹ: וַיִּבְרַךְ בְּנֵי דְעִמְיָה:	40
41	And it came to pass in the morning that Balak took Balaam, and brought him up into Bamoth-baal, and he saw from thence the utmost part of the people.	וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת־בָּלָעַם וַיַּעֲלֵהוּ בְּמֹת בָּעַל וַיֵּרָא מִשָּׁם קֵצֵה הָעָם:	41
XXIII	And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'	וַיֹּאמֶר בָּלָעַם אֶל־בָּלָק בְּנֵה־לִּי בָזֶה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהִכֵּן לִי בָזֶה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים:	XXIII
2	And Balak did as Balaam had spoken; and Balak and Balaam offered on every altar a bullock and a ram.	וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בָּלָעַם וַיַּעַל בָּלָק וּבָלָעַם פֶּר וְאֵיל בְּמִזְבְּחֹת:	2
3	And Balaam said unto Balak: 'Stand by thy burnt-offering, and I will go; peradventure the LORD will come to meet me; and whatsoever He showeth me I will tell thee.' And he went to a bare height.	וַיֹּאמֶר בָּלָעַם לְבָלָק הֲתִיצֵב־עַל־עֹלֹתֶיךָ וְאֶלְכָה אוֹלֵי יִקְרָה יְהוָה לִקְרָאתִי וְדִבֶּר מִה־יִּרְאֵנִי וְהִגַּדְתִּי לְךָ וַיֵּלֶךְ שָׁפִי:	3
4	And God met Balaam; and he said unto Him: 'I have prepared the seven altars, and I have offered up a bullock and a ram on every altar.'	וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל־בָּלָעַם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶת־שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחֹת עָרַכְתִּי וְאָעַל פֶּר וְאֵיל בְּמִזְבְּחֹת:	4
5	And the LORD put a word in Balaam's mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus thou shalt speak.'	וַיִּשֶׁם יְהוָה דִּבֶּר בְּפִי בָלָעַם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־בָּלָק וְכַה תִּדְבֹּר:	5

חצנת של ישראל (צ"ר נצ, ז): את שבעת המזבחות. שבעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן אלא את שבעת המזבחות אמר לפניו אבותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות ואני ערכתי כנגד כולן אצרהם בנה ארבעה (בראשית יב, ז) ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו (שם ח) ויעתק משם ההרה וגו' (שם יג, יח) ויאהל אצרים וגו' ואחד צהר המוריה (שם כב, ט). ויחזק בנה אחד (שם כו, כה) ויבן שם מזבח וגו' ויכרו שם עבדי יצחק צאח. ויעקב בנה שמים אחד בשכם (שם לג, כ) ואחד בצית אל (שם לה, ז): ואעל פר ואיל במזבח. ואצרהם לא העלה אלא איל אחד:

(39) קרית חצות. עיר מלאה שווקים אנשים ונשים וטף צחוטתיה לומר ראה ורחם שלא יעקרו אלו:
(40) בקר וצאן. דבר מועט בקר ואין אחד בלד (צמד"ר):
(41) במות בעל. כתרומת דחלתיה שם עבודת אלילים:
(3) אולי יקרה ד' לקראתי. אינו רגיל לדבר עמי בזיוס: וילך שפי. כתרומתו יחידי לשון שופי ושקט שאין עמו אלא שמיה:
(4) ויקר. לשון עראי לשון גנאי לשון טומאת קרי כלומר נקושי וצדיון ולא היה נגלה עליו זיוס אלא בשביל להראות

6	<p>And he returned unto him, and, lo, he stood by his burnt-offering, he, and all the princes of Moab.</p>	<p>וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֹלָתוֹ הוּא וְכָל-שָׂרֵי מוֹאָב:</p>
7	<p>And he took up his parable, and said: From Aram Balak bringeth me, The king of Moab from the mountains of the East: 'Come, curse me Jacob, And come, execrate Israel.'</p>	<p>וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר מִן-אַרָם יִנְחֵנִי בָלַק מֶלֶךְ-מוֹאָב מִהַר-רֵי-קֶדֶם לְכֹה אֶרְחֵ-לִי יַעֲקֹב וּלְכֹה זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל:</p>
8	<p>How shall I curse, whom God hath not cursed? And how shall I execrate, whom the LORD hath not execrated?</p>	<p>מִה אֶקְבֹּל לֹא קִבַּהּ אֵל וּמִה אֲזַעֵם לֹא זָעַם יְהוָה:</p>
9	<p>For from the top of the rocks I see him, And from the hills I behold him: Lo, it is a people that shall dwell alone, And shall not be reckoned among the nations.</p>	<p>כִּי-מֵרָאשׁ צָרִים אֶרְאֶנּוּ וּמִגִּבְעוֹת אֲשׁוּרֵנּוּ הֵן-עַם לְבַדָּד יִשְׁכֵּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב:</p>
10	<p>Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his!</p>	<p>מִי מִנָּה עֶפְרָ יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת-רֶבַע יִשְׂרָאֵל תָּמֹת נַפְשִׁי מוֹת יִשְׁרָיִם וְתִהְיֶי אַחֲרֵיתִי כִּמְהוּ:</p>

וגזעות הללו על ידי אצות ואמהות (תנחומא יצ): הן עם לבדד ישכון. הוא אשר זכו לו אצותיו לשכון צדד כתרומו: ובגוים לא יתחשב. כתרומו לא יהיו נעשין כלה עם שאר האומות עובדי גילולים שנאמר (ירמיה ל, יא) כי אעשה כלה בכל הגוים וגו' אינן נמנין עם השאר. דבר אחר כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהם שנאמר (דברים לב, יצ) ה' צדד ינחנו (תנחומא יצ). וכשהאומות עובדי גילולים בטובה הם אוכלין עם כל אחד ואחד ואין עולה להם מן החשבון וזהו ובגוים לא יתחשב:

(10) מי מנה עפר יעקב וגו'. כתרומו דעדיקא דבית יעקב וכו' מארבע משריתא ארבע דגלים. דבר אחר עפר יעקב אין חשבון צמחות שהם מקיימין זעפר (דברים כב, י) לא תחרוש צשור וצחמור (ויקרא יט, יט) לא תזרע כלאים. אפר פרה ועפר סוטה וכיוצא בהם (תנחומא יצ): ומספר את רבע ישראל. רביעיותיהן. זרע היוצא מן השמיים שלשה: תמות נפשי מות ישרים. שזהם:

(7) ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל. שני שמותיהם אמר לו לקללם שמה אחד מהם אינו מוצהק:

(8) מה אקב לא קבה אל. כשהיו ראויים להתקלל לא נתקללו כשהזכיר אציהם את עונם כי צאפס הרגו איש. לא קלל אלא אפס שנאמר (בראשית מט, ז) ארור אפס (צמ"ר). תנחומא ויחי י' כשנכנס אציהם צמרמה אלל אציו היה ראוי להתקלל מה נאמר שם (בראשית כז, לג) גס ברוך יהיה. צמזכרים נאמר (דברים כז, יצ) אלה יעמדו לצרך את העם. צמקללים לא נאמר ואלה יעמדו לקלל את העם אלא על הקללה לא רצה להזכיר עליהם שם קללה (תנחומא צלק יצ): לא זעם ד'. אני אין כחי אלא שאני יודע לכוון השעה שהקצ"ה כועס זה והוא לא כעס כל הימים הללו שבאחי אליך וזהו שנאמר (מיכה ו, ה) עמי זכר נא מה יען וגו' ומה ענה אותו צלעם וגו' למען דעת צדקות ה' (צרכות ז, א). סנהדרין קד, ב, ג):

(9) כי מראש צרים אראנו. אני מסתכל צראשיתם וצמחלת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחוקים כלורים

11	And Balak said unto Balaam: 'What hast thou done unto me? I took thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast blessed them altogether.'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם מַה עָשִׂיתָ לִּי לְקַבֵּל אֵיבֵי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בֵרַכְתָּ בְּרַךְ:	וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם מָה לִּי לְמַלֵּט שְׂנְאֵי דְבְרִיתְךָ וְהִנֵּה בֵרַכָּא מְבָרִיכְתָּ לְהוֹן:
12	And he answered and said: 'Must I not take heed to speak that which the LORD putteth in my mouth?'	וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶת אֲשֶׁר יֹשִׁים יְהוָה בְּפִי אֲתוֹ אֲשַׁמֵּר לְדַבֵּר:	וְאָתִיב וַאֲמַר הֲלֹא יֵת דִּישׁוּי יִי בְּפִי וְיִתִּיה אֲשֶׁר לְמַלְלָא:
13	And Balak said unto him: 'Come, I pray thee, with me unto another place, from whence thou mayest see them; thou shalt see but the utmost part of them, and shalt not see them all; and curse me them from thence.'	וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק (כ' לך) [לכה] אִתִּי אֶל-מְקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אֶפְסָ קִצְחוֹ תִרְאֶה וְכָלּוּ לֹא תִרְאֶה וְקִבְנֹ-לִי מִשָּׁם:	וַאֲמַר לִיה בָּלָק אֵיתָא כַּעַן עִמִּי לְאַתֵּר אַחֲרֵן דְּתַחְזִינִיה מִתַּמָּן לְחוּד קִצְתִּיה תַּחְזִי וְכוּלִּיה לֹא תַחְזִי וְתִלוּשִׁיה לִי מִתַּמָּן:
14	And he took him into the field of Zophim, to the top of Pisgah, and built seven altars, and offered up a bullock and a ram on every altar.	וַיִּקְחֵהוּ שָׂדֶה צִפִּים אֶל-רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וַיִּבֶן שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וַיַּעַל פָּר וְאַיִל בְּמִזְבֵּחַ:	וְדִבְרִיה לְחַסֵּל סְכוּתָא לְרִישׁ רְמֹתָא וּבְנָא שִׁבְעָא מִדְּבַחִין וְאַסִּיק תוֹר וּדְכַר עַל כָּל מִדְּבַח:
15	And he said unto Balak: 'Stand here by thy burnt-offering, while I go toward a meeting yonder.'	וַיֹּאמֶר אֶל-בָּלָק הִתְיַצֵּב כֹּה עַל-עֲלִיתְךָ וְאַנְכִי אֶקְרָה כֹּה:	וַאֲמַר לְבָלָק אֲתַעֲתַד הֵכָא עַל עֲלִיתְךָ וְאַנָּא אֲתַמְשִׁי עַד כָּא:
16	And the LORD met Balaam, and put a word in his mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus shalt thou speak.'	וַיִּקְרַע יְהוָה אֶל-בִּלְעָם וַיִּשֶׁם דְּבַר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכֹה תִדְבֹּר:	וְעָרַע מִימַר מִן קֳדָם יִי בְּבִלְעָם וְשׁוּי פִתְגָמָא בְּפִימִיה וַאֲמַר תּוֹב לָוֶה בָּלָק וּכְדִין תַּמְלִיל:
17	And he came to him, and, lo, he stood by his burnt-offering, and the princes of Moab with him. And Balak said unto him: 'What hath the LORD spoken?'	וַיָּבֹא אֵלָיו וְהִנֵּה נִצָּב עַל-עֲלִתּוֹ וְשָׂרֵי מוֹאָב אִתּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה-דִּבְרָה יְהוָה:	וְאָתָא לְוִתִּיה וְהֵא מַעֲתַד עַל עֲלִתִּיה וְדִבְרֵי מוֹאָב עִמִּיה וַאֲמַר לִיה בָּלָק מָה מְלִיל יִי:
18	And he took up his parable, and said: Arise, Balak, and hear; Give ear unto me, thou son of Zippor:	וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר קוּם בָּלָק וְשִׁמַּע הֲאִזְיִנָּה עָדִי בְּנֹ צִפּוֹר:	וַיִּשָּׁל מִתְּלִיה וַאֲמַר קוּם בָּלָק וְשִׁמַּע אֲצִית לְמִימְרֵי בֵר צִפּוֹר:

- (13) וקבנו לי. לשון זיוי קללהו לי:
 (14) שדה צופים. מקום גבוה היה שם הנופה עומד לשמור אם יצא חיל על העיר: ראש הפסגה. כלעס לא היה קוסם כזלק ראה זלק שעתידה פרצה להפרץ בישראל משם שם מת משה. כסבור שם מחול עליהם הקללה וזו היא הפרצה שאני רואה (שם יג):
 (15) אקרה כה. מאת הקצ"ה: אקרה. לשון אהפעל:
 (16) וישם דבר בפיו. ומה היא השימה הזאת ומה חסר המקרא באמרו שוב אל זלק וכה תדבר אלא כשהיה שומע שאינו נרשה לקבל אמר מה אני חוזר אל זלק לנערו ונתן לו הקצ"ה רסן וחכה בפיו כאדם הפוקס צהמה צחכה להוליכה אל אשר ירצה אמר לו על כרחך תשוב אל זלק (שם):
 (17) ושרי מואב אחר. ולמעלה הוא אומר וכל שרי מואב כיון שראו שאין צו תקוה הלכו להם מקצתם ולא נשארו אלא מקצתם (שם): מה דבר דה. לשון צחוק הוא זה כלומר אינך צרשותך (צמ"ר. שם):

19	God is not a man, that He should lie; Neither the son of man, that He should repent: When He hath said, will He not do it? Or when He hath spoken, will He not make it good?	לֹא אִישׁ אֵל וְיִכְזֹב וּבֶן־אָדָם וַיִּתְנַחֵם הִהְיוּ אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדַבֵּר וְלֹא יְקִימֶנָה׃	לֹא כְמֹלִי בְנֵי אָנָּשׁ מִיִּמֶר אֱלֹהָא בְנֵי אָנָּשׁ אָמַרִין וּמְכַדְבִּין וְאָף לֹא כְעוֹבְדֵי בְנֵי בִשְׂרָא דְאַנּוּן גְּזִרִין לְמַעַבְד וְתִבִּין וּמְתַמְלְכִין הוּא אָמַר וְעָבִיד וְכָל מִימְרֵיהּ מִתְקַיִּים׃
20	Behold, I am bidden to bless; And when He hath blessed, I cannot call it back.	הִנֵּה בִרְךְ לְקַחְתִּי וּבִרְךְ וְלֹא אֲשִׁיבֶנָּה׃	הָא בִרְכָאן קַבִּילִית אֲבִרְכֶנָּה לִישְׂרָאֵל וְלֹא אֶתִּיב בִּרְכָתִי מִנִּיהּ׃
21	None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The LORD his God is with him, And the shouting for the King is among them.	לֹא־הִבִּיט אִוֵּן בִּיעֲקֹב וְלֹא־רָאָה עֲמָל בִּישְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ׃	אֲסַתְפַּלִּית וְלִית פְּלָחִי גְלוּלִין בְּדָבִית יַעֲקֹב וְאָף לֹא עָבְדִי לִיאֹוֹת שִׁקֵּר בִּישְׂרָאֵל מִיִּמְרָא דִּי אֱלֹהֵהוֹן בְּסַעֲדָהוֹן וּשְׂכִינַת מַלְכֵהוֹן בִּינֵיהוֹן׃
22	God who brought them forth out of Egypt Is for them like the lofty horns of the wild-ox.	אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעַפֶת רֹאם לֵוִי׃	אֵל דְּאַפִּיקֵנוּן מִמִּצְרַיִם תּוֹקְפָא וְרוּמָא דִּילֵיהּ׃
23	For there is no enchantment with Jacob, Neither is there any divination with Israel; Now is it said of Jacob and of Israel: 'What hath God wrought!'	כִּי לֹא־נִחַשׁ בִּיעֲקֹב וְלֹא־קָסַם בִּישְׂרָאֵל כְּעַת יֹאמַר לִיעֲקֹב וּלִישְׂרָאֵל מַה־פָּעַל אֵל׃	אֲרִי לֹא נִחְשִׂיא צָבֻן דִּיִּשְׁב לְדָבִית יַעֲקֹב וְאָף לֹא קְסָמִיא רְעֵן בְּרָבוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּעַדָּן יִתְאַמֵּר לִיעֲקֹב וּלִישְׂרָאֵל מָא עָבַד אֱלֹהָא׃

(18) קום בלק. כיון שראהו מחק צו נחזון לצערו עמוד על רגליך אינך ראוי לישצואני שלוח אליך בשליחותי של מקום (שם): בנו צפר. לשון מקרא הוא זה כמו (תהלים ג, י) חיתו יער (בראשית א, כד) וחיתו ארץ (תהלים קיד, ח) למעינו מים:

(19) לא איש אל וגר. כבר נשבע להם להביאם ולהורישם ארץ שבעה אומות ואחת סביר להמיתם במדבר (תנחומא מסעי ז): ההוא אמר וגר. כלשון תימה ותרגומו תייצין ומתמלכין חוזרים וגמלכין לחזור בהם:

(20) הנה ברך לקחתי. אחת שואלני מה דבר ה' קבלתי ממנו לברך אותם (ס"א צרך כמו לברך): וברך ולא אשיבנה. הוא צרך אותם ואני לא אשיצ את ברכתו: וברך. כמו וברך וכן הוא גזרת רי"ש כמו (תהלים עד, יח) אויב חרף כמו חרף וכן (שם י, ג) וצוּע צרך המהלל ומצרך את הגזול ואומר אל תירא כי לא תענש שלום יהיה לך מרגיו הוא להקצ"ה. ואין לומר צרך שם דבר שאם כן היה נקוד בפתח קטן (רואה לומר סגול תחת הרי"ש) וטעמו למעלה אצל לפי שהוא לשון פעל הוא נקוד קמץ קטן (זירי) וטעמו למטה:

(21) לא הביט און וגר. כתרגומו. דבר אחר אחרי פשוטו הוא נדרש מדרש נאה: לא הביט הקצ"ה און שביעקב שכשהן עוצרין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להתבונן בלאויות שלהם ובעמלן שהם עוצרים על דתו: עמל. לשון עזירה כמו (שם ז, טו) הרה עמל (שם י, יד) כי אחת עמל וכעס חציט. לפי שהעזירה היא עמל לפני המקום: ה' אלהיו עמו. אפילו מכעיסין וממרים לפניו אינו זו מתוכן: ותרועת מלך בו. לשון חצה ורעות כמו (שמואל ב טו, לו) רעה דוד אוהב דוד (שופטים טו, ו) ויתנה למרעהו. וכן תרגום אונקלוס ושכינת מלכיהו בניהו:

(22) אל מוציאם ממצרים. אחת אמרת (לעיל כז, ה) הנה עס יאל ממזרים לא יאל מעצמו אלא האלהים הוציאם (תנחומא יד): כתועפות ראם לו. כחוקף רוס וגוצה שלו וכן (איוב כז, כה) וכסף תועפות לשון מעוז המה. ואומר אני שהוא לשון (בראשית א, כ) ועוף יעופף. המעופף צרוס וגוצה ותוקף רב הוא זה: דבר אחר תועפות ראם. תוקף ראמים ואמר רבותינו (גיטין סח, ב) אלו השדים:

24	Behold a people that riseth up as a lioness, And as a lion doth he lift himself up; He shall not lie down until he eat of the prey, And drink the blood of the slain.	הֵן-עַם כְּלָבִיא יָקוּם וּכְאֲרִי יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד-יֹאכַל טָרֶף וְדַם-חַלְלִים יִשְׁתֶּה:	24
25	And Balak said unto Balaam: 'Neither curse them at all, nor bless them at all.'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם גַּם-קֵב לֹא תִקְבְּנוּ גַם-בִּרְךְּ לֹא תִבְרַכְנוּ:	25
26	But Balaam answered and said unto Balak: 'Told not I thee, saying: All that the LORD speaketh, that I must do?'	וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל-בָּלָק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר-יְדַבֵּר יְהוָה אֵתוֹ אֶעֱשֶׂה:	26
27	And Balak said unto Balaam: 'Come now, I will take thee unto another place; peradventure it will please God that thou mayest curse me them from thence.'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם לְכֵה-נָא אֶקְחֶנִּי אֶל-מָקוֹם אֲחֵר אוֹלִי יִישָׁר בְּעֵינַי הֲאֵלֹהִים וְקִבְּתוּ לִי מִזֶּם:	ששי
28	And Balak took Balaam unto the top of Peor, that looketh down upon the desert.	וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בִּלְעָם רֹאשׁ הַפְּעוֹר הַנִּשְׁקָף עַל-פָּנָיו הַיְשִׁימוֹן:	28
29	And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בָּלָק בְּנֵה-לִי בִזָּה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִי בִזָּה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִם:	29

(23) כי לא נחש ביעקב. כי ראויים הם לצרכה שאין זהם מנחשים וקוסמים: כעת יאמר ליעקב וגו'. עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חצתן לעין כל שהן יושבין לפניו ולומדים תורה מפיו ומחיתן לפניו ממלאכי השרת והם ישאלו להם מה פעל אל זהו שנאמר (ישעיה ל, כ) והיו עיניך רואות את מוריך. דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הווה אינן צריכים למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקד"ה ומה גזרותיו צמרום אינן מנחשים וקוסמים אלא נמסר להם על פי נביאיהם מה היא גזרת המקום או אורים ותומים מגידים להם (תנחומא יד). ואונקלוס לא תרגם כן:

(24) הן עם כלביא יקום וגו'. כשהן עומדין משינתם שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המזות ללבוש זניית לקרוא את שמע ולהניח תפילין (שם): לא ישכב. כלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הצא לטרפו כיצד קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום צא

מחנה וגייס להזיקם הקצ"ה שומרם ונלחם מלחמותם ומפילם חללים (שם) דבר אחר הן עם כלביא יקום וגו'. כתרגומו: ודם חללים ישחה. מתנבא שאין משה מת עד שיפיל מלכי מדין חללים ויהרג הוא עמהם שנאמר (יהושע יג, כב) ואת כלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל צחרצ אל חלליהם (במ"ר. תנחומא יד):

(25) גם קב לא תקבנו. גם ראשון מוסף על גם השני וגם שני על גם ראשון וכן (מ"א ג, כו) גם לי גם לך לא יהיה וכן (דברים לב, כה) גם בחור גם בתולה:

(27) וקבורתו לי. אין זה לשון זיוי כמו וקצנו אלא לשון עתיד אולי יישר בעיניו ותקצנו לי משם. מלדיר"ש בלע"ז:

(28) ראש הפעור. קוסם היה בלק וראה שהן עמידין ללקות על ידי פעור ולא היה יודע צמה אמר שמא הקללה תחול עליהם משם וכן כל החושים צכוכים רואים ואין יודעים מה רואים (מדרש אגדה):

30	And Balak did as Balaam had said, and offered up a bullock and a ram on every altar.	וַיַּעַבְד בְּלָק כְּמֵא דְאָמַר בְּלָעַם וַאֲסִיק תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מִדְבָּח:	וַיַּעַשׂ בְּלָק כַּאֲשֶׁר אָמַר בְּלָעַם וַיַּעַל פָּר וְאַיִל בְּמִזְבְּחֵי:	30
XXIV	And when Balaam saw that it pleased the LORD to bless Israel, he went not, as at the other times, to meet with enchantments, but he set his face toward the wilderness.	וַחֲזָא בְּלָעַם אֲרִי תַקִּין קָדָם יי לְבָרְכָא יִתְּ יִשְׂרָאֵל וְלֹא הִלִּיךְ בְּזִמְנָא בְּזִמְנָא אֲלֵהִין לְקַדְמוֹת נַחֲשִׂיא וְשׂוֹי לְמִדְבָּרָא אַפּוּהִי:	וַיֵּרָא בְּלָעַם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְבָרְכָא אֶת־יִשְׂרָאֵל וְלֹא־הִלִּיךְ כַּפְעֵם־בַּפְעֵם לְקִרְאָת נַחֲשִׂים וַיֵּשֶׁת אֶל־הַמִּדְבָּר פָּנָיו:	XXIV
2	And Balaam lifted up his eyes, and he saw Israel dwelling tribe by tribe; and the spirit of God came upon him.	וַיִּזְקַף בְּלָעַם יֵת עֵינּוּהִי וַחֲזָא יִתְּ יִשְׂרָאֵל שְׂרֵי לְשִׁבְטֵיהוֹן וְשָׂרָאָת עֲלוּהִי רוּחַ מִן קָדָם יֵי:	וַיֵּשָׂא בְּלָעַם אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת־יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים:	2
3	And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;	וַנִּטַּל מִתְּלִיה וַאֲמַר אֵימַר בְּלָעַם בַּר בְּעוֹר וַאֲימַר גּוֹבְרָא דְּשִׁפִּיר חֲזִי:	וַיֵּשָׂא מִשְׁלּוֹ וַיֹּאמֶר נָאִם בְּלָעַם בְּנֹו בְּעוֹר וַנֵּאִם תְּהַגְבֵּר שְׂתָם הָעֵין:	3
4	The saying of him who heareth the words of God, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:	אֵימַר דְּשִׁמְע מִימַר מִן קָדָם אַל דְּחִיזוּ מִן קָדָם שְׂדֵי חֲזִי שְׁכִיב וּמִתְגַּלִּי לִיה:	נָאִם שְׁמַע אֲמַר־יֵאֵל אֲשֶׁר מַחֲזִה שְׂדֵי יַחֲזִה נָפֹל וּגְלִי עֵינָם:	4
5	How goodly are thy tents, O Jacob, Thy dwellings, O Israel!	מָא טָבָא אַרְעֶךָ יַעֲקֹב בֵּית מִשְׁכְּנֶךָ יִשְׂרָאֵל:	מַה־טָּבוּ אֹהֲלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֵיךָ יִשְׂרָאֵל:	5

שאמר (לעיל כג, י) ומספר את רובע ישראל שהקצ"ה יושב ומונה רציעותיהן של ישראל מתי תצא טפה שנוולד הדיק ממנה. אמר בלעז מי שהוא קדוש ומשרתיו קדושים יסתכל בדברים הללו ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם. ויש מפרשים שחוס העין פתוח העין, כמו שתרגס אונקלוס ועל שאמר שחוס העין ולא אמר שחוס העינים למדנו שחוסא באחת מעיניו היה:

(4) נפל וגלוי עינים. פשוטו כתרומתו שאין נראה עליו אלא בליה כשהוא שוכב. ומדרשו כשהיה נגלה עליו לא היה צו כח לעמוד על רגליו ונופל על פניו לפי שהיה ערל ומאוס להיות נגלה עליו בקומה וזקופה לפניו:

(5) מזה שבו אהל־ך. על שראה פתחיהם שאין מכווין זה מול זה (צ"ס, א): משכנתֶיך. חנייתֶיך כתרומתו. דבר אחר מה טובו אהל־ך מה טובו אהל שילה ובית עולמים בישובן שמקריבין בהן קרבנות לכפר עליהם: משכנתֶיך. אף כשהן חרצין לפי שהן משכון עליהם וחרצנן כפרה על הנפשות שנאמר (איכה ד, יא) כלה ה' את חמתו וצמה כלה וינת אש בציון (תנחומא פקודיה):

(1) וירא בלעם כי טוב וגו'. אמר איני צריך לבדוק בהקצ"ה כי לא יחפון לקלס: ולא הלך בפעם בפעם. כאשר עשה צ' פעמים: לקראת נחשים. לנחש אולי יקרה ה' לקראתו כרצונו אמר רוצה ולא רוצה לקלס אזכיר עונותיהם והקללה על הזכרת עונותיהם תחול: וישת אל המדבר פניו. כתרומתו:

(2) וישא בלעם את עינו. בקש להכניס בהם עין רעה והרי יש לך ג' מדותיו עין רעה ורוח גזוה ונפש רחצה האמורים למעלה (אבות פ"ה): שכן לשבטיו. ראה כל שצט ושצט שוכן לעצמו ואינן מעורבין ראה שאין פתחיהם מכווין זה כנגד זה שלא יצין לחוך אהל חצירו (צ"ס, א): ותהי עליו רוח אלהים. עלה בלעז שלא יקלס:

(3) בנו בעור. כמו (תהלים קיד, ח) למעיני מים. ומדרש אגדה (תנחומא יג) שניהם היו גדולים מאבותיהם בלעז בנו צפור אציו בנו הוא במלכות ובלעם גדול מאציו בגזירות מנה בן פרס היה: שתם העין. עינו נקורה ומוצאת לחוך וחור שלה נראה פתוח ולשון משנה הוא (ע"ז סט, א) כדי שיסתום ויסתום ויגזר. ורבותינו אמרו (נדה לא, א) לפי

6	As valleys stretched out, As gardens by the river-side; As aloes planted of the LORD, As cedars beside the waters;	בְּנַחֲלִים נִשְׂיּוּ כִגְנֹת עַלִי נָהָר בְּנַחֲלִים נִשְׂעַה יְהוָה כְּאֶרְזִים עַל־מַיִם:	6
7	Water shall flow from his branches, And his seed shall be in many waters; And his king shall be higher than Agag, And his kingdom shall be exalted.	וַיִּשְׁלַח מִלֵּכָא דִּיתְרַבָּא מִבְּנוֹהִי וַיִּשְׁלַח בְּעַמּוּמִין סְגִיָּאִין וַיִּתְקַף מֵאֲגַג מֶלֶכ־בְּנִי וַתִּנְשַׁל מַלְכוּתָהּ:	7
8	God who brought him forth out of Egypt Is for him like the lofty horns of the wild-ox; He shall eat up the nations that are his adversaries, And shall break their bones in pieces, And pierce them through with his arrows.	אֵל דְּאִפְקִינוּן מִמִּצְרַיִם תּוֹקְפָא וְרוּמָא דִּילִיָּהּ יִכְלֹון בֵּית יִשְׂרָאֵל נְכֹסֵי עַמּוּיָא שְׁנֵאִיהוֹן וּבְבִזָּת מַלְכִּיהוֹן יִתְפַּנְקִין וְאַרְעֵתְהוֹן יִחְסֹנוּ:	8
9	He couched, he lay down as a lion, And as a lioness; who shall rouse him up? Blessed be every one that blesseth thee, And cursed be every one that curseth thee.	יָנוּחַ יִשְׂרֵי בְתָקוּף כְּאַרְיָא וּכְלִיתָא וְלִית דִּיקִימְנִיָּה בְּרִיקָךְ יְהוֹן בְּרִיקִין וְלִישְׁךְ יְהוֹן לִישִׁין:	9
10	And Balak's anger was kindled against Balaam, and he smote his hands together; and Balak said unto Balaam: 'I called thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast altogether blessed them these three times.	וַתִּקְוֵי רֹגֵזָא דְּבָלָק בְּבָלְעָם וַשְׁקַפְנוּן לִידוּהִי וַאֲמַר בָּלָק לְבָלְעָם לְמַלֵּט שְׁנֵאִי קְרִיתָךְ וְהָא בְּרַכָּא מְבַרְכֶּיךָ לְהוֹן דְּנִין תְּלַת זְמָנִין:	10

- (6) בנחלים נשיו. שנארכו ונמשכו לנטות למרחוק. אמרו רבותינו מזכותיו של אותו רשע אנו למדים מה היה צלצו לקלס כשאמר להשית אל המדבר פניו וכשהפך המקום את פיו זרכס מעין אותם קללות שזקש לומר כו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קה, ז): באהלים. כתרומתו לשון (תהלים מה, מור ואהלות: נשע ה'. בגן עדן. לשון אחר כאהלים נטע ה' כשמים המתוחין כאהל שנאמר (ישעיה מ) וימתחם כאהל לשבת (ולשון זה אינו דאס כן היה לו לנקוד כאהלים הא' בחוליים): נשע ה'. לשון נטיעה מצינו באהלים שנאמר (דניאל יא, מה) ויטע אהלי אפדנו:
- (7) מזליו. מזלותיו ופירושו כתרומתו: וזרעו במים רבים. לשון הולאה הוא זרעו כזרע הזרוע על פני המים: וירם מאג מלכו. מלך ראשון שלהם יכבוש את אג מלך עמלק: ותנשא מלכותו. של יעקב יותר ויותר שיצא אחרי דוד ושלמה:
- (8) אל מוציאו ממצרים. מי גורם להם הגדולה הזאת. אל המוציאם ממצרים ורום שלו יאכל את הגוים שהם צרי: ועצמותיהם. של צרים: יגרם. מנחם פתר צו לשון שצירה וכן (צפניה ג, ג) לא גרמו לצקר וכן (יחזקאל כג, לד) ואת חרשיה תגרמי. ואני אומר לשון עזס שמגרר הצער בשניו מסציז והמוח שצפנים ומעמיד העזס על ערמימותו: וחציו ימחץ. אונקלוס תרגם חציו של צרים חלוקה שלהם כמו (צדאשית מט, כג) בעלי חיים מרי פלגותא (ס"א לשון חלוקה וחציה) וכן ימחץ לשון (שופטים ה, כו) ומחצה וחלפה רקתו שיחצו את ארצם ויש לפתור לשון חיים ממש חציו של הקצ"ה ימחץ צדמם של צרים יטבול ויטבט צדמם כמו (תהלים סה, כד) למען תמחץ רגלך צדס ואינו זו מלשון מכה כמו (דברים לב, לו) מחצתי שהצבוע צדס נראה כאלו מחוץ וגו':
- (9) כרע שכב כארי. כתרומתו. יתשצו צארכס צכ וצגורה:
- (10) ויספוק. הכה זו על זו:

- 11 Therefore now flee thou to thy place;
I thought to promote thee unto
great honour; but, lo, the LORD
hath kept thee back from honour.⁷
- ועתה ברח-לך אל-מקומך
אמרתי כבוד אכבדך והנה
מנעך יהוה מכבוד:
- 12 And Balaam said unto Balak: 'Spoke
I not also to thy messengers that
thou didst send unto me, saying:
- ויאמר בלעם אל-בלק הלא גם
אל-מלאכיה אשר-שלחת אלי
דברתי לאמר:
- 13 If Balak would give me his house
full of silver and gold, I cannot go
beyond the word of the LORD, to
do either good or bad of mine own
mind; what the LORD speaketh,
that will I speak?
- אם יתן-לי בלק מלא ביתו
כסף וזהב לא אוכל לעבר
את-פי יהוה לעשות טובה או
רעה מלבי אשר-ידבר יהוה
אתו אדבר:
- 14 And now, behold, I go unto my
people; come, and I will announce
to thee what this people shall do to
thy people in the end of days.⁷
- ועתה הנני הולך לעמי לכה
איעצך אשר יעשה העם הזה
לעמו באחרית הימים:
- 15 And he took up his parable, and
said: The saying of Balaam the son
of Beor, And the saying of the man
whose eye is opened;
- וישא משלו ויאמר נאם בלעם
בנו בער ונאם הגבר שתם
העין:
- 16 The saying of him who heareth the
words of God, And knoweth the
knowledge of the Most High, Who
seeth the vision of the Almighty,
Fallen down, yet with opened eyes:
- נאם שמע אמרי-אל וידע דעת
עליון מחזה שדי יחזה נפל
וגלוי עינים:
- 17 I see him, but not now; I behold
him, but not nigh; There shall step
forth a star out of Jacob, And a
scepter shall rise out of Israel, And
shall smite through the corners of
Moab, And break down all the sons
of Seth.
- חזיתיה ולא כען סביתיה
וליתיה קריב כד יקום
מלכא מיעקב ויתרבא
משיחא מישראל ויקטיל
רברבי מואב וישלוט בכל
בני אנשא:

(13) לעבור את פי ה'. כאן לא נאמר אלהי כמו שאמר בלעם: אשר יעשה העם הזה לעמוך. מקרא קצר בראשונה (לעיל כז, יח) לפי שידע שנבאש צהקצ"ה ונטרד: הוא זה. איעצך להכשילם ואומר לך מה שהן עתידין להרע (14) הולך לעמי. מעתה הריני כשאר עמי שנחלק הקצ"ה מעלי: לכה איעצך. מה לך לעשות ומה היא העצה אלהים של אלו שונא ומה הוא כו' כדאיחא בחלק (סנהדרין קו, א) מדע שבלעם השיא עצה זו להכשילם בזמה שהרי נאמר (במדבר לא, טז) הן הנה היו לבני ישראל בדבר

18	And Edom shall be a possession, Seir also, even his enemies, shall be a possession; While Israel doeth valiantly.	וְהָיָה אֶדוֹם יְרֵשָׁה וְיִהְיֶה שֵׁעִיר אִיְבּוֹ וְיִשְׂרָאֵל עָשָׂה חֵיל:	18
19	And out of Jacob shall one have dominion, And shall destroy the remnant from the city.	וְיִיחֹת חֵד מִדְּבִית יַעֲקֹב וְיִוָּבֵד מְשִׁיזֵיב מִקְרִית עַמְּמִיָּא:	19
20	And he looked on Amalek, and took up his parable, and said: Amalek was the first of the nations; But his end shall come to destruction.	וַיֵּרָא אֶת־עַמְלֶק וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רִאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֶק וְאַחֲרֵיתוֹ עַדִּי אֲבָד:	20
21	And he looked on the Kenite, and took up his parable, and said: Though firm be thy dwelling-place, And though thy nest be set in the rock;	וַיֵּרָא אֶת־הַקִּינִי וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֶךָ וְשִׁים בְּסֹלֶעַ קִנְךָ:	21
22	Nevertheless Kain shall be wasted; How long? Asshur shall carry thee away captive.	כִּי אִם־יִהְיֶה לְבַעַר קַיִן עַד־מָה אֲשׁוּר תִּשְׁבֶּךָ:	22
23	And he took up his parable, and said: Alas, who shall live after God hath appointed him?	וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֹי מִי יִחְיֶה מִשְׁמֹו אֵל:	23
24	But ships shall come from the coast of Kittim, And they shall afflict Asshur, and shall afflict Eber, And he also shall come to destruction.	וְצִיִּים מִיָּד כְּתִים וְעַנּוּ אֲשׁוּר וְעַנּוּ־עֵבֶר וְגַם־הוּא עַדִּי אֲבָד: וְאַף אֲנִי לְעֹלָמָא יִבְדּוּן:	24

(17) אראנו. רואה אני שצחו של יעקב וגדולתו אך לא עתה הוא אלא לאחר זמן: דרך כוכב. כתר גומו לשון (איכה 3, 7) דרך קשתו. שהכוכב עוצר כחץ. וזלע"ז די שטיינ"ט כלומר יקום מזל: וקם שבט. רודה ומושל: ומחץ פאתי מואב. זה דוד שנאמר צו (שמואל-ב 3, 3) השכנז אותם חרנה וימדד שני חבלים להמית וגו' (מדרש אגדה): וקרקר. לשון קורה כמו (מ"צ יט, כד) אני קרתי (ישעיה נא, א) מקצת צור נקרעם (משלי ל, יז) יקרוה עורצני נחל. פורוי"ר זלע"ז: כל בני שת. כל האומות שכולם ילאו מן שת צנו של אדם הראשון:

(18) ודיה ירשה שער איביו. לאויציו ישראל:

(19) וירד מיעקב. ועוד יהיה מושל אחר מיעקב: והאביד שריד מעיר. מעיר החשודה של אדום והיא רומי ועל מלך המשיח אומר כן שנאמר צו (תהלים עג, ח) וירד מים עד ים (עוזדיה א, יח) ולא יהיה שריד לצית עשו:

(20) וירא את עמלק. נסתכל בפורענותו של עמלק: ראשית גוים עמלק. הוא קדם את כולם להלחם בישראל וכן תרגם אונקלוס. ואחריתו להאבד צידם שנאמר (דברים כה, יט) תמחה את זכר עמלק:

(21) וירא את הקיני. לפי שהיה קיני תקוע אל עמלק כענין שנאמר (שמואל-א טו, ו) ויאמר שאול אל הקיני וגו' הזכירו אחר עמלק נסתכל בגדולתם של בני יצרו שנאמר בהם (דה"א 3, נה) תרעמים שמעמים שוכחים (ספרי בהעלתך עח): איתן מושבך. תמה אני מהיכן זכית לכן הלא אתה עמי היית בעצם (שמות א, י) הבה נחכמה לו ועמה נתישבת בצאתן ומעוז של ישראל (סנהדרין קו, א):

(22) כי אם יהיה לבער קין וגו'. אשרין שנתקעת לתוקף זה שאינך נטרד עוד מן העולם כי אף אם אתה עמיד לגלות עם עשרת השבטים ותהיה לבער ממקום שנתישבת שם מה צריך: עד מה אשור תשבך. עד היכן הוא מגלה אותך שמה לחלח וחצור אין זה טרוד מן העולם אלא טלטול ממקום למקום ותשוב עם שאר הגליות:

(23) וישא משלו וגו'. כיון שהזכיר את שציית אשור אמר: אוי מי יחיה משמו אל. מי יכול להחיות את עצמו משומו את אלה שלא ישים עליו הגוזר את אלה שיעמוד כנחריצ ויבלבל את כל האומות ועוד יצואו צימ מיד כמים ויעצרו כמים שהן ארמיים ציברניות גדולות על אשור:

25	And Balaam rose up, and went and returned to his place; and Balak also went his way.	וַיָּקָם בַּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְמִקְמוֹ וְגַם-בָּלָק הָלַךְ לְדַרְכּוֹ: (פ)	וְקָם בַּלְעָם וָאָזַל וְתָב לְאַתְרֶיהָ וְאִף בָּלָק אָזַל לְאוֹרְחֶיהָ:
XXV	And Israel abode in Shittim, and the people began to commit harlotry with the daughters of Moab.	וַיָּשָׁב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים וַיַּחֲל הָעָם לְזִנוֹת אֶל-בָּנוֹת מוֹאָב:	וַיִּתֵּב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּין וְשָׂרִי עָמָא לְמַטְעֵי בְתֵר בְּנֵת מוֹאָב:
2	And they called the people unto the sacrifices of their gods; and the people did eat, and bowed down to their gods.	וַתִּקְרְאוּ לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֹּאכְל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְאֱלֹהֵיהֶן:	וַקְרָאָה לְעָמָא לְדִבְחֵי טַעֲוֹתֵהוֹן וְאָכַל עָמָא וּסְגִידוֹ לְטַעֲוֹתֵהוֹן:
3	And Israel joined himself unto the Baal of Peor; and the anger of the LORD was kindled against Israel.	וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעֹר וַיַּחַר-אַף יְהוָה בִּישְׂרָאֵל:	וַאֲתַחֲבֵר יִשְׂרָאֵל לְבַעֲלָא פְּעֹר וַתִּקְרַף רוּגְזָא דִּי בִישְׂרָאֵל:
4	And the LORD said unto Moses: 'Take all the chiefs of the people, and hang them up unto the LORD in face of the sun, that the fierce anger of the LORD may turn away from Israel.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח אֶת- כָּל-רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם לִיהוָה נֶגֶד הַשָּׁמַשׁ וַיֵּשֶׁב חֲרוֹן אַף-יְהוָה מִישְׂרָאֵל:	וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה דִּבֵּר יֵת כָּל רִישֵׁי עָמָא וְדוֹן וְקַטֹּל דְּחִיב קַטֹּל קָדָם יְיָ לְקַבִּיל שְׁמַשׁ וַיִּתֵּב תִּקְוָא רוּגְזָא דִּי מִישְׂרָאֵל:
5	And Moses said unto the judges of Israel: 'Slay ye every one his men that have joined themselves unto the Baal of Peor.'	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הֲרֹגוּ אִישׁ אֶנְשָׁיו הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעֹר:	וַאֲמַר מֹשֶׁה לְדִיּוּנֵי יִשְׂרָאֵל קַטֹּלוּ גִבְרֵי גוֹבְרוֹהֵי דְּאֲתַחֲבְרוּ לְבַעֲלָא פְּעֹר:
6	And, behold, one of the children of Israel came and brought unto his brethren a Midianitish woman in the sight of Moses, and in the sight of all the congregation of the children of Israel, while they were weeping at the door of the tent of meeting.	וַהֲנֵה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וַיִּקְרַב אֶל-אֶחָיו אֶת-הַמִּדְיָנִית לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וְהִמָּה בָלִים פָּתַח אֶתֶּל מוֹעֵד:	וְהָא גוֹבְרָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַתָּא וְקָרִיב לִזְוֵת אַחֻוּהֵי יֵת מִדְיָנִיתָא לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָּל כְּנֻשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנֹן בְּכֵן בְּתֵרַע מִשְׁכַּן וְמָנָא:

- (24) וענו אשור וענו עבר. וענו אותם שצעזר הנהר: (4) קח את כל ראשי העם. לשפוט את העוזדים לפעור וגם הוא עדי אובד. וכן פירש (דניאל 2, יא) עד דקטילת חיותא והוצד גשמה: וצים. ספיות גדולות כדכתיב (ישעיה לג, כא) וזי אדיר וצורני רצחא:
- (1) בשטים. כך שמה (סנהדרין קו, א): לזנות אל בנות מואב. על ידי עזת בלעם כדאיתא בחלק (ס):
- (2) וישתחוו לאלהיהן. כשחקק יצרו עליו ואומר לה השמעי לי והיא מוציאה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוו לזה (תנחומא יח):
- (3) פעור. על שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומוציאין רעי וזו היא עבודתו: ויחר אף ה' בישראל. שלח זהם מגפה:
- (4) קח את כל ראשי העם. לשפוט את העוזדים לפעור (סנהדרין לה, א): והוקע אותם. את העוזדים. והוקע היא תלייה (שם לד, ז) כמו שמצינו צני שאל (שמואל ז כא, ו) והוקענוס לה' ושם תלייה מפורשת. עוזדי עבודת אלילים בסקילה וכל הנסקלים נחלין (סנהדרין מה, א): נגד השמש. לעין כל ומדרש אגדה (תנחומא יט) השמש מודיע את החוטאים הענן נקפל מכנגדו והחמה זורחת עליו:
- (5) הרגו איש איש אנשיו. כל אחד ואחד מדייני ישראל היה הורג שנים ודייני ישראל ח' רצוא ושמונת אלפים כדאיתא בסנהדרין (יח, א):

- 7 And when Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, saw it, he rose up from the midst of the congregation, and took a spear in his hand.
- 8 And he went after the man of Israel into the chamber, and thrust both of them through, the man of Israel, and the woman through her belly. So the plague was stayed from the children of Israel.
- 9 And those that died by the plague were twenty and four thousand.
- מפטיר
- וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן-אֱלִעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן חֹכֵן וַיִּקָּם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֶמֶחַ בְּיָדוֹ:
- וַיֵּבֶא אַחֵר אִישׁ-יִשְׂרָאֵל אֶל-הַקִּבֵּה וַיִּדְקֹר אֶת-שְׁנֵיהֶם אֶת-אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת-הָאִשָּׁה אֶל-קִבְתָּהּ וַתַּעֲצֹר הַמַּגֵּפָה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַיֵּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף: (פ)
- קד פסוקים
- וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן-אֱלִעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן חֹכֵן וַיִּקָּם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֶמֶחַ בְּיָדוֹ:
- וַיֵּבֶא אַחֵר אִישׁ-יִשְׂרָאֵל אֶל-הַקִּבֵּה וַיִּדְקֹר אֶת-שְׁנֵיהֶם אֶת-אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת-הָאִשָּׁה אֶל-קִבְתָּהּ וַתַּעֲצֹר הַמַּגֵּפָה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַיֵּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף: (פ)

The Haftara is Micah 5:6 – 6:8 on page 198.

- 10 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 11 'Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, hath turned My wrath away from the children of Israel, in that he was very jealous for My sake among them, so that I consumed not the children of Israel in My jealousy.
- 12 Wherefore say: Behold, I give unto him My covenant of peace;
- פינחס
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
- וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
- כב
- פִּינְחָס (בספרי ספרד ואשכנז נהוג לכתוב פִּינְחָס בִּיּוֹד זעירא) בֶּן-אֱלִעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן חֹכֵן הַשֵּׁיב אֶת-חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת-קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא-כִלִּיתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי:
- בְּכִין אֵימַר הָאֲנֵא גִזֵּר לֵיהּ יְת בְּרִיתִי שְׁלוֹם: (בספרי ספרד ואשכנז וי"ו קטיעא)

(6) והנה איש וגו'. נתקצנו שצטו של שמעון אלל ומרי שהיה נשיא שלהם ואמרו לו אנו נדונין צמיתה ואמה יושב וכו' כדאיתא באלו הן הנשרפין (שם פז, א): את המדינית כוזי צת צור: לעיני משה. אמרו לו. משה. זו אסורה או מותרת אם תאמר אסורה צת יתרו מי התירה לך וכו' כדאיתא התם (שם): והמזה בכים. נתעלמה ממנו הלכה (כל הצועל ארמית קנאין פוגעין צו) געו כולם בצכיה. בעגל עמד משה כנגד ששים רבוא שנאמר (שמות לב, כ) ויטחן עד אשר דקו'. וכאן רפוי ידיו. אלא כדי שיצא פינחס ויטול את הראוי לו (סנהדרין שם. תנחומא כ):

(7) וירא פינחס. ראה מעשה וזכר הלכה אמר לו למשה מקובלני ממך הצועל ארמית קנאין פוגעין צו. אמר לו קריינא דאיתא איהו ליהוי פרונקא מיד ויקח רומח צידו

וגו' (סנהדרין שם):

(8) אל הקבה. אל האהל: אל קבתה. כמו (דברים יח, ג) הלחיים (פ"א אל הקיבה) והקיבה. כוון צמח זכרות של ומרי ונקבות שלה וראו כולם שלא לחנם הרגם והרבה נסים נעשו לו כו' כדאיתא התם (סנהדרין פז, ג. ספרי קלא):

(11) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. לפי שהיו השצטים מצוים אותו הראיתם בן פוטי זה שפיטס אזי אמו עגלים לעבודת אלילים והרג נשיא שצט מישראל לפיכך צא הכחצו ויחסו אחר אהרן (סנהדרין פז, ג. סוטה מז): בקנאו את קנאתי. בנקמו את נקמתי. בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף. כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דבר אנפרטמנ"ט צלע"ז:

13	and it shall be unto him, and to his seed after him, the covenant of an everlasting priesthood; because he was jealous for his God, and made atonement for the children of Israel. ⁹	וְהָיְתָה לוֹ וּלְזָרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנָּה עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לֵאלֹהֵיו וַיְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	לוי
14	Now the name of the man of Israel that was slain, who was slain with the Midianitish woman, was Zimri, the son of Salu, a prince of a fathers' house among the Simeonites.	וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמָּכָה אֲשֶׁר הָכָה אֶת-הַמְדִּינִית זִמְרִי בֶן-סָלוּא נָשִׂיא בֵּית-אָב לְשִׁמְעוֹנִי:	14
15	And the name of the Midianitish woman that was slain was Cozbi, the daughter of Zur; he was head of the people of a fathers' house in Midian.	וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמָּכָה הַמְדִּינִית קִזְבִּי בַת-צֹר רֹאשׁ אֲמוֹת בֵּית-אָב בְּמִדְיָן הוּא: (פ)	15
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	ישראל
17	'Harass the Midianites, and smite them;	צָרֹר אֶת-הַמְדִּינִים וְהַכֵּיתֶם אוֹתָם:	17
18	for they harass you, by their wives wherewith they have beguiled you in the matter of Peor, and in the matter of Cozbi, the daughter of the prince of Midian, their sister, who was slain on the day of the plague in the matter of Peor. ⁷	כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנָכְלִיהֶם אֲשֶׁר-נָכְלוּ לָכֶם עַל-דְּבַר-פְּעֹזָר וְעַל-דְּבַר קִזְבִּי בַת-רֶפָא דְּמִדְיָן אֲחֹתָהּ נָשִׂיא מִדְיָן אֲחֹתָם הַמָּכָה בְּיוֹם-הַמִּגְפָּה עַל-דְּבַר-פְּעֹזָר:	18
XXVI	And it came to pass after the plague, that the LORD spoke unto Moses and unto Eleazar the son of Aaron the priest, saying:	וַיְהִי אַחֲרֵי הַמִּגְפָּה (פ) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַלְעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר:	XXVI

- (12) את בריתי שלום. שמהא לו לצרית שלום כאדם המחזיק טובה וחנות למי שעושה עמו טובה אף כאן פירש לו הקצה שלומותיו (סנהדרין סס):
- (13) והיתה לו. צריטזאת: ברית כהנת עולם. שאף על פי שצדק נמנה כהונה לזרעו של אהרן לא נמנה אלא לאהרן ולבניו שנמשחו עמו ולחולדותיהם שילידו אחר המשתחו אצל פינחס שנולד קודם לכן ולא נמשך לא בא לכלל כהונה עד כאן. וכן שנינו בזבחים (קא, ז) לא נמכהן פינחס עד שהרגו לזמרי: לאלהיו. צבציל אלהיו. כמו (צמדצר יא, כט) המקנה אתה לי (זכריה ח, ז) וקנאתי לניין. צבציל ניין:
- (14) ושם איש ישראל וגו'. כשם שייחס את הזדיק לשבח ייחס את הרשע לגנאי (תנחומא פנחס ז): נשיא בית אב לשמעני. לאחד מחמשת צתי אבות שהיו לשבט שמעון. דבר אחר להודיע שצחו של פינחס שאף על פי שזה היה נשיא לא מנע את עצמו מלקנא לחילול השם לכך הודיעך הכתוב מי הוא
- המוכה: (15) ושם האשה המכה וגו'. להודיעך שנאתן של מדינים שהפקירו צת מלך לזנות כדי להטמא את ישראל (ס): ראש אומות. אחד מחמשת (צמדצר לא, ח) מלכי מדין את אוי ואת רקס ואת זור וגו' והוא היה חשוב מכולם שנאמר ראש אמות ולפי שנהג בזיון בעצמו להפקיר צחו מנאו שלישי (תנחומא סס): בית אב. חמשת צתי אבות היו למדין. (צראשית כה, ד) עיפה ועפר וחנוך ואצידע ואלדעה וזה היה מלך לאחד מהם: (17) צרור. כמו זכור שמור לשון הווה. עליכם לאייצ אותם:
- (18) כי צוררים הם לכם וגו' על דבר פעור. שהפקירו צנותיהם לזנות כדי להטעותכם אחר פעור. ואת מואב לא נזה להשמיד מפני רות שהיתה עתידה לזאת מהם כדאמרין (צבצא קמא לת, ז):

<p>2 'Take the sum of all the congregation of the children of Israel, from twenty years old and upward, by their fathers' houses, all that are able to go forth to war in Israel.'</p>	<p>קבילו ית חושבן כל בנשחא דבני ישראל מבר עשרין שנין ולעילא לבית אבהתהון כל נפיק חילא בישראל:</p>	<p>2 שְׁאוּ אֶת־רֹאשׁוֹ כָּל־עֵדֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה לְבֵית אָבִתָּם כָּל־יָצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:</p>
<p>3 And Moses and Eleazar the priest spoke with them in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:</p>	<p>ומליל משה ואלעזר כהנא אמרו לממני יתהון במישריא דמואב על ירדנא דיריחו למימר:</p>	<p>3 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן אִתָּם בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרִיחוֹ לֵאמֹר:</p>
<p>4 '[Take the sum of the people,] from twenty years old and upward, as the LORD commanded Moses and the children of Israel, that came forth out of the land of Egypt.'</p>	<p>מבר עשרין שנין ולעילא כמא דפקיד יי ית משה ובני ישראל דנפקו מארעא דמצרים:</p>	<p>4 מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּצְאִים מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:</p>
<p>5 Reuben, the first-born of Israel: the sons of Reuben: of Hanoch, the family of the Hanochites; of Pallu, the family of the Palluites;</p>	<p>ראובן בוכרא דישראל בני חנוך חנוך חנוך זרעית חנוך לפלוא זרעית פלוא:</p>	<p>שני 5 רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי לְפִלּוּא מִשְׁפַּחַת הַפִּלְאִי:</p>
<p>6 of Hezron, the family of the Hezronites; of Carmi, the family of the Carmites.</p>	<p>לחצרון זרעית חצרון לכרמי זרעית כרמי:</p>	<p>6 לְחֻצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֻצְרוֹנִי לְכַרְמֵי מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמִי:</p>
<p>7 These are the families of the Reubenites; and they that were numbered of them were forty and three thousand and seven hundred and thirty.</p>	<p>אלין זרעית ראובן ויהיו מנניהון ארבעין ותלתא אלפין ושבע מאה ותלתין:</p>	<p>7 אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הָרְאוּבֵנִי וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:</p>
<p>8 And the sons of Pallu: Eliab.</p>	<p>ובני פלוא אליאב:</p>	<p>8 וּבְנֵי פִלּוּא אֱלִיאָב:</p>

- (1) ויהי אחרי המגפה וגו'. משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו בהן והוא מונה אותן לידע מנין הנוותרות. (5) משפחת החנכי. לפי שהיו האומות מצוין אותם דבר אחר כשיצאו ממצרים ונמסרו למשה נמסרו לו בזמנין עכשיו שקרב למות ולהחזיר לאנו מחזירם בזמנין (תנחומא יד):
- (2) לבית אבתם. על שצט האב יתיחסו ולא אחר האם (צ"צ קט, 3):
- (3) וידבר משה ואלעזר הכהן אתם. דברו עמם על זאת שזיה המקום למנותם: לאמר. אמרו להם לריכים אתם להמנות:
- (4) מבן עשרים שנה ומעלה כאשר צוה וגו'. שיהא מנינם מבן עשרים שנה ומעלה שנאמר (שמות ל, יג) כל העובר על הפקודים וגו':
- (5) משפחת החנכי. לפי שהיו האומות מצוין אותם ואומרים מה אלו מתיחסין על שצטיהם סבורין הם שלא שלטו המצריים באמותיהם אס בגופם היו מושלים קל וחומר צנעותיהם לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם ה"א מזד זה ויו"ד מזד זה לומר מעיד אני עליהם שהם בני אצותיהם וזה הוא שמפורש על ידי דוד (תהלים קכב, ד) שצטי יה עדות ישראל (שהש"ר ד, יצ). השם הזה מעיד עליהם לשצטיהם לפיכך ככולם כתיב החנכי הפלאי אבל צימנה (להלן מד) לא הוצרך לומר משפחת הימני לפי שהשם קבוע צו יו"ד צראש וה"א בקוף:

<p>9 And the sons of Eliab: Nemuel, and Dathan, and Abiram. These are that congregation, who strove against Moses and against Aaron in the company of Korah, when they strove against the LORD;</p>	<p>9 וּבְנֵי אֱלִיָּאֵב נְמוּאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הֵוא־דָּתָן וְאַבִּירָם (כ' קרואי) [ק' קריאת] הַעֲדָה אֲשֶׁר הִצּוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן בַּעֲדַת־קֹרַח בְּהִצָּתָם עַל־יְהוָה:</p>
<p>10 and the earth opened her mouth, and swallowed them up together with Korah, when that company died; what time the fire devoured two hundred and fifty men, and they became a sign.</p>	<p>10 וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־קֹרַח בְּמֹת הַעֲדָה בְּאֶכְלֵל הָאֵשׁ אֶת חֲמִשִּׁים וּמֵאֹתִים אִישׁ וַיְהִי לִנֹּס:</p>
<p>11 Notwithstanding the sons of Korah died not.</p>	<p>11 וּבְנֵי־קֹרַח לֹא־מָתוּ: (ס) וּבְנֵי קֹרַח לֹא מִיתוּ:</p>
<p>12 The sons of Simeon after their families: of Nemuel, the family of the Nemuelites; of Jamin, the family of the Jaminites; of Jachin, the family of the Jachinites;</p>	<p>12 בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְנְמוּאֵל מִשְׁפַּחַת הַנְּמוּאֵלִי לְיָמִין מִשְׁפַּחַת הַיָּמִינִי לְיָכִין מִשְׁפַּחַת הַיָּכִינִי:</p>
<p>13 of Zerah, the family of the Zerahites; of Shaul, the family of the Shaulites.</p>	<p>13 לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי לְשָׂאוּל מִשְׁפַּחַת הַשָּׂאוּלִי:</p>
<p>14 These are the families of the Simeonites, twenty and two thousand and two hundred.</p>	<p>14 אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעוֹנִי שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וּמֵאָתִים: (ס) אֵלֶּיךָ זֶרַעִית שִׁמְעוֹן עֶשְׂרִין וַתִּרְבֶּיךָ אֶלְפִין וּמֵאָתָן:</p>
<p>15 The sons of Gad after their families: of Zephon, the family of the Zephonites; of Haggi, the family of the Haggites; of Shuni, the family of the Shunites;</p>	<p>15 בְּנֵי גָד לְמִשְׁפַּחְתָּם לְצִפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצִּפּוֹנִי לְחָגִי מִשְׁפַּחַת הַחָגִי לְשׁוּנִי מִשְׁפַּחַת הַשׁוּנִי:</p>

(סוטה א, י) שכשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד וצאו הכנענים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למצרים וחזרו לאחוריהם ח' מסעות מהר ההר למוסרה שנאמר (דברים י, ו) ובני ישראל נסעו מצארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן והלא צהר ההר מת וממוסרה עד הר ההר שמונה מסעות יש למפרע אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם והרגו מהם שבע משפחות ומצני לוי נפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועזיאל ומצני יאהר לא נמנו כאל אלא משפחת הקרחי והרביעית לא ידעתי מה היא. ורצי תנחומא (ויחי י) דרש שמחו במגפה דכד כלעם אצל לפי החסרון שחסר משצט שמעון במנין זה ממנין הראשון שצמדבר סיני נראה שכל כ"ד אלף נפלו משצטו של שמעון:

(9) אשר הצו. את ישראל על משה: בהצתם. את העם על ה': הצו. השיאו את ישראל לריב על משה לשון הפעילו: (10) ויהיו לנס. לאות ולזכרון (צמדבר יז, ה) למען אשר לא יקרב איש זר לחלוק עוד על הכהונה: (11) ובני קרח לא מתו. הם היו בעצה תחלה. וצעת המחלוקת הרהרו תשובה בלצם לפיכך נצטר להם מקום גבוה בגיהנם וישצו שם (צמ"ר): (13) לזרח. הוא צוחר (שמות ו, טו). לשון צוהר. אצל משפחת אהרן בטלה וכן חמש משצט בנימין שהרי צעשרה בניס ירד למצרים (צראשית מו, כא) וכאן לא מנה אלא חמשה וכן אצבון לגד הרי שבע משפחות ומנאמי בגמרא ירושלמית

16	of Ozni, the family of the Oznites; of Eri, the family of the Erites;	לְאֹזְנֵי מִשְׁפַּחַת הָאֹזְנִי לְעֵרִי מִשְׁפַּחַת הָעֵרִי: לְאֹזְנֵי זְרַעִית אֹזְנִי לְעֵרִי זְרַעִית עֵרִי:	16
17	of Arod, the family of the Arodites; of Areli, the family of the Arelites.	לְאֶרֹד מִשְׁפַּחַת הָאֶרֹדִי לְאֶרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאֶרְאֵלִי: לְאֶרֹד זְרַעִית אֶרֹד לְאֶרְאֵלִי זְרַעִית אֶרְאֵלִי:	17
18	These are the families of the sons of Gad according to those that were numbered of them, forty thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גָד לְפָקְדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וְחָמֵשׁ מֵאוֹת: (ס) אֵלֶּיִן זְרַעִית בְּנֵי גָד לְמִנְיָהוֹן אַרְבָּעִין אֶלְפִין וְחָמִישׁ מֵאָה:	18
19	The sons of Judah: Er and Onan; and Er and Onan died in the land of Canaan.	בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וַיָּמָת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וּמִית עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:	19
20	And the sons of Judah after their families were: of Shelah, the family of the Shelanites; of Perez, the family of the Perezites; of Zerah, the family of the Zerahites.	וַיְהִיו בְּנֵי־יְהוּדָה לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשֵׁלָה מִשְׁפַּחַת הַשְּׁלָנִי לְפָרֶץ מִשְׁפַּחַת הַפְּרָצִי לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזְּרַחִי: וַיְהִיו בְּנֵי יְהוּדָה לְזְרַעֲיָתָהוֹן לְשֵׁלָה זְרַעִית שְׁלָה לְפָרֶץ זְרַעִית פָּרֶץ לְזֶרַח זְרַעִית זֶרַח:	20
21	And the sons of Perez were: of Hezron, the family of the Hezronites; of Hamul, the family of the Hamulites.	וַיְהִיו בְּנֵי־פָרֶץ לְחֶצְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַחֲצֹרִנִי לְחַמוּל מִשְׁפַּחַת הַחֲמוּלִי: וַיְהִיו בְּנֵי פָרֶץ לְחֶצְרוֹן זְרַעִית חֶצְרוֹן לְחַמוּל זְרַעִית חַמוּל:	21
22	These are the families of Judah according to those that were numbered of them, threescore and sixteen thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה לְפָקְדֵיהֶם שְׁשָׁה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְחָמֵשׁ מֵאוֹת: (ס) אֵלֶּיִן זְרַעִית יְהוּדָה לְמִנְיָהוֹן שְׁבַעִין וְשֵׁשָׁה אֶלְפִין וְחָמִישׁ מֵאָה:	22
23	The sons of Issachar after their families: of Tola, the family of the Tolaïtes; of Puvah, the family of the Punites;	בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר לְמִשְׁפַּחְתָּם תּוֹלָע מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלָעִי לְפֻוּה מִשְׁפַּחַת הַפּוּנִי: בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר לְזְרַעֲיָתָהוֹן תּוֹלָע זְרַעִית תּוֹלָע לְפֻוּה זְרַעִית פֻּוּה:	23
24	of Jashub, the family of the Jashubites; of Shimron, the family of the Shimronites.	לְיָשׁוּב מִשְׁפַּחַת הַיָּשׁוּבִי לְשִׁמְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַשְּׁמֹרִנִי: לְיָשׁוּב זְרַעִית יָשׁוּב לְשִׁמְרוֹן זְרַעִית שְׁמֹרוֹן:	24

(16) לאזני. אומר אני שזו משפחת אלזנון (בראשית מו, טז) ואיני יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו:

25	These are the families of Issachar according to those that were numbered of them, threescore and four thousand and three hundred.	אלה משפחת יששכר לפקדיהם ארבעה ושישים אלף ושלש מאות: (ס)	אלין זרעית יששכר למניניהון שתיין וארבעא אלפין ותלת מאה:
26	The sons of Zebulun after their families: of Sered, the family of the Seredites; of Elon, the family of the Elonites; of Jahleel, the family of the Jahleelites.	בני זבולון למשפחתם לסדר משפחת הסרדי לאלון משפחת האלני ליחלאל משפחת היחלאלני:	בני זבולון לזרעיתיהון לסדר זרעית סדר לאלון זרעית אלון ליחלאל זרעית יחלאל:
27	These are the families of the Zebulunites according to those that were numbered of them, threescore thousand and five hundred.	אלה משפחת הזבולני לפקדיהם ששים אלף וחמש מאות: (ס)	אלין זרעית זבולון למניניהון שתיין אלפין וחמש מאה:
28	The sons of Joseph after their families: Manasseh and Ephraim.	בני יוסף למשפחתם מנשה ואפרים:	בני יוסף לזרעיתיהון מנשה ואפרים:
29	The sons of Manasseh: of Machir, the family of the Machirites—and Machir begot Gilead; of Gilead, the family of the Gileadites.	בני מנשה למכיר משפחת המכירי ומכיר הוליד את גלעד משפחת הגלעדי:	בני מנשה למכיר זרעית מכיר ומכיר אוליד ית גלעד לגלעד זרעית גלעד:
30	These are the sons of Gilead: of Iezer, the family of the Iezerites; of Helek, the family of the Helekites;	אלה בני גלעד איעזר משפחת האיעזרי לחלק משפחת החלקי:	אלין בני גלעד איעזר זרעית איעזר לחלק זרעית חלק:
31	and of Asriel, the family of the Asrielites; and of Shechem, the family of the Shechemites;	ואשריאל משפחת האשריאל ושכם משפחת השכמי:	ואשריאל זרעית אשריאל ושכם זרעית שכם:
32	and of Shemida, the family of the Shemidaite; and of Hephher, the family of the Hephherites.	ושמידע משפחת השמידעי וחפר משפחת החפרי:	ושמידע זרעית שמידע וחפר זרעית חפר:

(24) לישוב. הוא יוצ האמור ציורדי מצרים (שם יג) צנים הרצה ומשנים הללו ארד ונעמן יצאה מכל א' משפחה כי כל המשפחות נקראו על שם יורדי מצרים. והגולדין משם והלאה לא נקראו המשפחות על שם חוץ ממשפחות אפרים ומנשה שגולדו כולם במצרים וארד ונעמן בני צלע בן בנימין ומנחם ציסודו של רבי משה הדרשן שירדה אמן למצרים כשהיתה מעוצרת מהם לכך נחלקו למשפחות כחצרן וחמול שהיו בני יהודה וחבר ומלכיאל שהיו בני צנים של אשר. ואם אגדה היא הרי טוב ואם לאו אומר אני שהיו לצלע בני

33	And Zelophehad the son of Hepher had no sons, but daughters; and the names of the daughters of Zelophehad were Mahlah, and Noah, Hoglah, Milcah, and Tirzah.	וּזְלֹפְחָד בֶּן־הֶפֶר לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת זְלֹפְחָד מַחֲלָה וְנוֹעַה חֲגִלָּה מִלְכָּה וְתִרְצָח:	33
34	These are the families of Manasseh; and they that were numbered of them were fifty and two thousand and seven hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת: (ס)	34
35	These are the sons of Ephraim after their families: of Shuthelah, the family of the Shuthelahites; of Becher, the family of the Becherites; of Tahan, the family of the Tahanites.	אֵלֶּה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשׁוּתֶלַח מִשְׁפַּחַת הַשְּׁתִּלְחִי לְבֶכֶר מִשְׁפַּחַת הַבְּכָרִי לְתַחַן מִשְׁפַּחַת הַתַּחְנִי:	35
36	And these are the sons of Shuthelah: of Eran, the family of the Eranites.	וְאֵלֶּה בְנֵי שׁוּתֶלַח לְעֶרְן מִשְׁפַּחַת הָעֶרְנִי:	36
37	These are the families of the sons of Ephraim according to those that were numbered of them, thirty and two thousand and five hundred. These are the sons of Joseph after their families.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְנֵי־אֶפְרַיִם לְפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת אֵלֶּה בְנֵי־יוֹסֵף לְמִשְׁפְּחֹתָם: (ס)	37
38	The sons of Benjamin after their families: of Bela, the family of the Belaïtes; of Ashbel, the family of the Ashbelites; of Ahiram, the family of the Ahiramites;	בְּנֵי בְנִימִן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֶלַע מִשְׁפַּחַת הַבְּלַעִי לְאֶשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאֶשְׁבֵּלִי לְאֶחֱיָרָם מִשְׁפַּחַת הָאֶחֱיָרָמִי:	38
39	of Shephupham, the family of the Shuphamites; of Hupham, the family of the Huphamites.	לְשׁוּפִיָּם מִשְׁפַּחַת הַשׁוּפִיָּמִי לְחוּפָם מִשְׁפַּחַת הַחוּפָמִי:	39
40	And the sons of Bela were Ard and Naaman; [of Ard,] the family of the Ardites; of Naaman, the family of the Naamites.	וַיְהִיו בְּנֵי־בֶלַע אֶרֶד וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאֶרְדִּי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי:	40

(36) ואלה בני שותלח וגו'. שאר בני שותלח נקראו חולדותיהם על שם שותלח ומערן יאלה משפחה רבה ונקראת על שמו ונחשבו בני שותלח לשתי משפחות לא וחשוב ותמנא צפרה וז חמשים ושבע משפחות ומבני לוי שמונה הרי ששים וחמש וזהו שנאמר (דברים 1, 2) כי אחס המעט וגו' ה"א מעט חמשה אחס חסרים ממשפחות כל העמים שהן שבעים אף זה הצנתי מיסודו של רבי משה הדרשן. אך הוצרכתי לפחות ולהוסיף דברים: (38) לאחירם. הוא אחי (צראשית מו, כא) שירד למצרים ולפי שנקרא על שם יוסף שהיה אחיו ורם ממנו נקרא אחירם: (39) שפופם. הוא מופים (צראשית שם) על שם שהיה יוסף שפוף בין האומות:

41	These are the sons of Benjamin after their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and six hundred.	אלה בני-בנימן למשפחתם ופקדיהם חמשה וארבעים אלף ושש מאות: (ס)	אלין בני בנימן לזרעיתהון ומנניהון ארבעין וחמשה אלפין ושית מאה:
42	These are the sons of Dan after their families: of Shuham, the family of the Shuhamites. These are the families of Dan after their families.	אלה בני-דן למשפחתם לשונם משפחת השונמי אלה משפחת דן למשפחתם:	אלין בני דן לזרעיתהון לשונם זרעית שונם אלין זרעית דן לזרעיתהון:
43	All the families of the Shuhamites, according to those that were numbered of them, were threescore and four thousand and four hundred.	כל-משפחת השונמי לפקדיהם ארבעה וששים אלף וארבע מאות: (ס)	כל זרעית שונם למנניהון שתינ וארבעא אלפין וארבע מאה:
44	The sons of Asher after their families: of Imnah, the family of the Imnites; of Ishvi, the family of the Ishvites; of Beriah, the family of the Beriites.	בני אשר למשפחתם לימנה משפחת הימנה לישוי משפחת הישוי לבריעה משפחת הבריעה:	בני אשר לזרעיתהון לימנה זרעית ימנה לישוי זרעית ישוי לבריעה זרעית בריעה:
45	Of the sons of Beriah: of Heber, the family of the Heberites; of Malchiel, the family of the Malchielites.	לבני בריעה לחבר משפחת החברי למלכאל משפחת המלכאלי:	לבני בריעה לחבר זרעית חבר למלכאל זרעית מלכאל:
46	And the name of the daughter of Asher was Serah.	ושם בת-אשר שרח:	ושם בת אשר שרח:
47	These are the families of the sons of Asher according to those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred.	אלה משפחת בני-אשר לפקדיהם שלשה וחמשים אלף וארבע מאות: (ס)	אלין זרעית בני אשר למנניהון חמשים ותלתא אלפין וארבע מאה:
48	The sons of Naphtali after their families: of Jahzeel, the family of the Jahzeelites; of Guni, the family of the Gunites;	בני נפתלי למשפחתם ליחזאל משפחת היחזאל לגוני משפחת הגוני:	בני נפתלי לזרעיתהון ליחזאל זרעית יחזאל לגוני זרעית גוני:
49	of Jezer, the family of the Jezerites; of Shillem, the family of the Shillemites.	ליזר משפחת היזרי לשלם משפחת השלמי:	ליזר זרעית יזר לשלם זרעית שלם:
50	These are the families of Naphtali according to their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and four hundred.	אלה משפחת נפתלי למשפחתם ופקדיהם חמשה וארבעים אלף וארבע מאות:	אלין זרעית נפתלי לזרעיתהון ומנניהון ארבעין וחמשה אלפין וארבע מאה:

מנאה כאן (סוטה יג, א):

(42) לשונם. הוא חושים (שס כג):

(46) ושם בת אשר שרח. לפי שהיתה קיימת צמיס

51	These are they that were numbered of the children of Israel, six hundred thousand and a thousand and seven hundred and thirty.	51 אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁ- מֵאוֹת אֶלֶף וְאַלֶּף שֶׁבַע מֵאוֹת וְתַלְתִּין: (פ)
52	And the LORD spoke unto Moses, saying:	52 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:
53	'Unto these the land shall be divided for an inheritance according to the number of names.	53 לְאֵלֶּה תַּחֲלֶק הָאָרֶץ בְּנִחְלָה בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת: לְאֵלִין תַּתְּפִּילִי אֶרֶא בְּאַחְסָנָא בְּמִנִּין שְׁמֵהֶן:
54	To the more thou shalt give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; to each one according to those that were numbered of it shall its inheritance be given.	54 לְרַב תַּרְבֵּה נִחְלָתוֹ וְלַמְעַט תַּמְעִיט נִחְלָתוֹ אִישׁ לְפִי פְקָדָיו יִתֵּן נִחְלָתוֹ: לְסִגְיֵי תַסְגֹּון אַחְסָנֵתְהוֹן וְלַזְעִירִי תַזְעִירוֹן אַחְסָנֵתְהוֹן גָּבֵר לְפֹם מְנִינֹהִי תַתִּיחֵיב אַחְסָנֵתִיה: (ס)
55	Notwithstanding the land shall be divided by lot; according to the names of the tribes of their fathers they shall inherit.	55 אַךְ-בְּגוּרָל יַחֲלֶק אֶת-הָאָרֶץ לְשִׁמּוֹת מִטּוֹת-אֲבֹתָם יִנְחֹלוּ: בְּרֵם בְּעֶדְבָא תַתְּפִילִי אֶרֶא לְשִׁמְהָת שְׁבָטֵי אַבְהֵתְהוֹן יַחְסֹנוּן:
56	According to the lot shall their inheritance be divided between the more and the fewer.'	56 עַל-פִּי הַגּוּרָל תַּחֲלֶק נִחְלָתוֹ בֵּין רַב לַמְעַט: (ס) עַל פִּי הַגּוּרָל תַּחֲלֶק נִחְלָתוֹ בֵּין רַב לַמְעַט: (ס) אֶחָסְנֵתְהוֹן בֵּין סִגְיֵי לַזְעִירִי: אֶחָסְנֵתְהוֹן בֵּין סִגְיֵי לַזְעִירִי:
57	And these are they that were numbered of the Levites after their families: of Gershon, the family of the Gershonites; of Kohath, the family of the Kohathites; of Merari, the family of the Merarites.	57 וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי הַלְוִי' לְמִשְׁפַּחָתָם לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לְקַהַת מִשְׁפַּחַת הַקַּהֲתִי לְמֶרָרִי וְאֵלִין מְנִינֵי לְיוֹנָי לְזַרְעֵתְהוֹן לְגֵרְשׁוֹן זָרְעִית גֵּרְשׁוֹן לְקַהַת זָרְעִית קַהַת לְמֶרָרִי זָרְעִית מֶרָרִי: מִשְׁפַּחַת הַמֶּרָרִי:

(53) לאלה תחלק הארץ. ולא לפחותים מזן עשרים אף על פי שצאו לכלל עשרים צטרם חלוק הארץ שהרי שבע שנים כצאו ושבע חלקו לא נטלו חלק בארץ אלא אלו שש מאות אלף ואלף ואם היה לאחד מהם ששה בניס לא נטלו אלא חלק אציהם לצדו (ספרי קלז. ז"צ קיו, א):

(54) לרב תרבה נחלתו. לשצט שהיה מרובה צאוכלוסין נתנו חלק רב ואף על פי שלא היו החלקים שוים שהרי הכל לפי רצוי השצט חלקו החלקים לא עשו אלא על ידי גורל והגורל היה על פי רוח הקודש כמו שמפורש בצבא צתרא (קכב, א) אלעזר הכהן היה מלווה בצאורים ותומים ואומר ברוח הקודש אם שצט פלוני עולה תחום פלוני עולה עמו והשצטים היו כחוצים ז"צ פתקין וי"צ גבולים ז"צ פתקין וצללוס בקלפי והנשיא מכניס ידו לתוכה ונוטל שני פתקין עולה זידו פתק של שם שצטו ופתק של גבול המפורש לו והגורל עצמו היה צווח ואומר אני הגורל עליתי לגבול פלוני לשצט פלוני שנאמר על פי הגורל ולא נחלקה הארץ צמדה לפי שיש גבול משוכם מחצרו אלא בשומא בית כור רע כנגד בית סאה טוב הכל לפי

הדמים (תנחומא ו):

(55) לשמות מוטות אבותם. אלו יוצאי מצרים (ז"צ קיו, א) שנה הכחוד נחלה זו מכל הנחלות שצתורה שכל הנחלות החיים יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את החיים. כיצד שני אחים מיוצאי מצרים שהיו להם בניס צבאי הארץ לזה אחד ולזה שלשה. האחד נטל חלק אחד והשלשה נטלו שלשה שנאמר לאלה תחלק הארץ חזרה נחלתן אלל אצי אציהן וחלקו הכל צוה. וזהו שנאמר לשמות מוטות אבותם ינחלו. שאחר שנטלו הבניס חלקיה לפי האצות שיצאו ממצרים ואלו מתחלה חלקיה למנין יוצאי מצרים לא היו נוטלין אלו הד' אלא שני חלקים עכשיו נטלו ד' חלקים: אך בגורל. יצאו יהושע וכלל וכן הוא אומר (שופטים א, כ) ויתנו לכלל את חצרן כאשר דבר משה ואומר (יהושע יט, ג) על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל (ז"צ קכב, א): מוטות אבתם. יצאו גרים ועבדים (ספרי קלז):

(56) על פי הגורל. הגורל היה מדבר כמו שפירשתי. מגיד שנתחלקה צרוח הקודש. לכך נאמר על פי ה':

58	These are the families of Levi: the family of the Libnites, the family of the Hebronites, the family of the Mahlites, the family of the Mushites, the family of the Korahites. And Kohath begot Amram.	אלה משפחת לוי משפחת הלבני משפחת החבני משפחת המחלי משפחת המושי משפחת הקרחי וקהת הולד את-עמרם:	58
59	And the name of Amram's wife was Jochebed, the daughter of Levi, who was born to Levi in Egypt; and she bore unto Amram Aaron and Moses, and Miriam their sister.	ושם אשת עמרם יוכבד לוי אשר ילדה אתה ללוי במצרים ותלד לעמרם את- אהרן ואת-משה ואת מרים אחתה:	59
60	And unto Aaron were born Nadab and Abihu, Eleazar and Ithamar.	ויולד לאהרן את-נדב ואת- אביהוא את-אלעזר ואת- איתמר:	60
61	And Nadab and Abihu died, when they offered strange fire before the LORD.	וימת נדב ואביהוא בקרוביהון אישתא נוכריא קדם יי:	61
62	And they that were numbered of them were twenty and three thousand, every male from a month old and upward; for they were not numbered among the children of Israel, because there was no inheritance given them among the children of Israel.	ניהנו פקדיהם שלשה ועשרים אלף כל-זכר מבן-חדש ומעלה כיו לא התפקדו בתוך בני ישראל כי לא-נתן להם נחלה בתוך בני ישראל:	62
63	These are they that were numbered by Moses and Eleazar the priest, who numbered the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	אלה פקודי משה ואלעזר הכהן אשר פקדו את-בני ישראל בערבית מואב על ירדן ירחו:	63
64	But among these there was not a man of them that were numbered by Moses and Aaron the priest, who numbered the children of Israel in the wilderness of Sinai.	ובאלה לא-היה איש מפקודי משה ואהרן הכהן אשר פקדו את-בני ישראל במדבר סיני:	64

(58) אלה משפחת לוי. חסר כאן משפחת השמע' בני עשרים שנה ומה טעם: כי לא נתן להם נחלה. והגמנין מצן והעזאלי וקצת מן היזרע' (59) אשר ילדה אתה ללוי. אשתו ילדתה (64) ובאלה לא היה איש וגו'. אזל על הנשים לא נגזרה במצרים [לידתה במצרים] ואין הורתה במצרים. כשנכנסו לתוך החומה ילדתה והיא השלימה מנין השבעים. שהרי צפרטן אי אתה מוצא אלא ששים ומשע (סוטה יב, א): (62) כי לא התפקדו בתוך בני ישראל. להיות נמנין בני עשרים שנה היו בני נחלה שנאמר איש לפי פקודיו יותן נחלתו: (64) ובאלה לא היה איש וגו'. אזל על הנשים לא נגזרה גזרת המרגלים. לפי שהן היו מחצבות את הארץ. האנשים אומרים (במדבר יד, ד) נתנה ראש ונשובה מצרימה. והנשים אומרות (להלן כז, ד) תנה לנו אחוזה. לכן נסמכה פרשת צנות ללפחד לכאן:

For the LORD had said of them:

‘They shall surely die in the wilderness.’ And there was not left a man of them, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.

כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמָתוֹ
בַּמִּדְבָּר וְלֹא־נֹתַר מֵהֶם אִישׁ
כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה וִיהוֹשֻׁעַ
בֶּן־נֹון: (ס)

Then drew near the daughters of Zelophehad, the son of Hopher, the son of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of Manasseh the son of Joseph; and these are the names of his daughters: Mahlah, Noah, and Hoglah, and Milcah, and Tirzah.

וַתִּקְרְבֵנָה בָּנוֹת צֶלְפָּחָד בֶּן־
חֹפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־
מֹנַשֶׁה לְמִשְׁפַּחַת מֹנַשֶׁה בֶּן־
יוֹסֵף וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בָּנוֹתָיו מַחֲלָה
נֹעַה וְחֹגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:

And they stood before Moses, and before Eleazar the priest, and before the princes and all the congregation, at the door of the tent of meeting, saying:

וַתַּעֲמִדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנָי
אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי הַנְּשִׂאִים
וְכָל־הָעֵדָה פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד
לֵאמֹר:

‘Our father died in the wilderness, and he was not among the company of them that gathered themselves together against the LORD in the company of Korah, but he died in his own sin; and he had no sons.

אֲבִינוֹ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא־
הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנוֹעֲדִים
עַל־יְהוָה בַּעֲדַת־קֹרַח כִּי־
בַחֲטָאוֹ מֵת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ:

Why should the name of our father be done away from among his family, because he had no son? Give unto us a possession among the brethren of our father.’

לָמָּה יִגְרַע שֵׁם־אֲבִינוֹ מִתּוֹךְ
מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תְּנֶה־לָּנוּ
אֲחִיָּה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִינוֹ:

And Moses brought their cause before the LORD.

וַיָּקָרֵב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי
יְהוָה: (פ)

סרס המקרא ודרשהו דברי רבי יאשיה אבא חנן משום רבי אלעזר אומר צבית המדרש היו יושבים ועמדו לפני כולם (ב"ב קט, ג. ספרי שם):

(3) והוא לא היה וגר. לפי שהיו צאות לומר בחטאו מת נזקקו לומר לא בחטא מתלוננים ולא צעדת קרח שהיו על הקצ"ה אלא בחטאו לצדו מת ולא החטיא את אחריים עמו רבי עקיבא אומר מקושש עזים היה ורבי שמעון אומר מן המעפילים היה (ב"ב קיח, ג. ספרי שם. שבת לו, ג. לו, א):

(4) למה יגרע שם אבינו. אנו צמקוס בן עומדות ואס אין הנקבות חסודות זרע חטיבס אמנו ליבס (ב"ב קיט, ג): כי אין לו בן. הא אס היה לו בן לא היו תוצעות כלום. מגיד שחכמניות היו:

(1) למשפחת מנשה בן יוסף. למה נאמר והלא כבר נאמר בן מנשה אלא לומר לך יוסף חזב את הארץ שנאמר (בראשית נ, כה) והעליסם את עצמותיו וגו' וצבותיו חזבו את הארץ שנאמר מנה לנו אחוזה. וללמדך שהיו כולם צדיקים שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו סתומים ופרט לך הכחוד באחד מהם ליחסו לשבח הרי זה צדיק בן צדיק. ואס יחסו לגנאי כגון (מ"ב כה, כה) צא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע צידוע שכל הנזכרים עמו רשעים היו (ספרי שם): מחלה נעה וגר. ולהלן הוא אומר (במדבר לו, יא) ותהינה מחלה תרעה. מגיד שכולן שקולות זו כזו לפיכך שנה את סדרן (ספרי שם):

(2) לפני משה ולפני אלעזר. מגיד שלא עמדו לפנייהם אלא בשנת הארבעים אחר שמת אהרן (סם): לפני משה. ואחר כך לפני אלעזר אפשר אס משה לא ידע אלעזר יודע אלא

6	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה לְמִימַר:	רביעי
7	‘The daughters of Zelophehad speak right: thou shalt surely give them a possession of an inheritance among their father’s brethren; and thou shalt cause the inheritance of their father to pass unto them.	כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבַרְתָּ נָתַן תִּתֵּן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֶחָי אֲבִיהֶם וְהֵעֲבַרְתָּ אֶת-נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן:	7
8	And thou shalt speak unto the children of Israel, saying: If a man die, and have no son, then ye shall cause his inheritance to pass unto his daughter.	וְאֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי-יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְהֵעֲבַרְתֶּם אֶת-נַחֲלָתוֹ לְבָתּוֹ:	8
9	And if he have no daughter, then ye shall give his inheritance unto his brethren.	וְאִם-אֵין לוֹ בֵּת וּנְתָתֶם אֹת-נַחֲלָתוֹ לְאֶחָיו:	9
10	And if he have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his father’s brethren.	וְאִם-אֵין לוֹ אֲחִים וּנְתָתֶם אֹת-נַחֲלָתוֹ לְאֶחָי אָבִיו:	10
11	And if his father have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his kinsman that is next to him of his family, and he shall possess it. And it shall be unto the children of Israel a statute of judgment, as the LORD commanded Moses.’	וְאִם-אֵין אֲחִים לְאָבִיו וּנְתָתֶם אֹת-נַחֲלָתוֹ לְשֹׂאֲרוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וַיִּרֶשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צֻוְּהָ יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (פ)	11
12	And the LORD said unto Moses: ‘Get thee up into this mountain of Abarim, and behold the land which I have given unto the children of Israel.	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עֲלֶה אֶל-הָר הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	12

(5) ויקרב משה את משפטן. נחלתה הלכה ממנו וכאן נפרע על שנטל עטרה לומר (דברים א, יז) והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי. דבר אחר ראוי היה פרשה זו להכחז על ידי משה אלא שזכו צוות ללפחד ונכחזה על ידן (סנהדרין ח, א):

(7) כן בנות צלפחד דברת. כמרגומו יאות כן כחוצה פרשה זו לפני צמרוס (ספרי קלד) מגיד שראתה עיניו מה שלא ראתה עינו של משה: כן בנות צלפחד דברת. (11) לשארו הקרב אליו ממשפחתו. ואין משפחה יפה תצנו. אשרי אדם שהקצה מודה לדבריו (שם): נתן תתן. שני חלקים, חלק אציהן שהיה מיוצאי מזרים וחלקו

עם אחיו צנכסי חפר (צ"צ קיה, צ. ספרי שם): והעברת. לשון העברה (ס"א עברה) הוא צמי שאינו מניח צון לזרשו (צ"צ קטז, א). דבר אחר על שם שהצת מעברת נחלה משבט לשבט שצנה ובעלה יורשין אותה. שלא תסוב נחלה לא נטוה אלא לאותו הדור בלבד (שם קכ, א) וכן והעברתם את נחלתו לצמו. צוולן הוא אומר ונתתם וצנת הוא אומר והעברתם (שם קמו),

קרויה אלא משפחת האב (ספרי שם. צ"צ קט, צ):

13	And when thou hast seen it, thou also shalt be gathered unto thy people, as Aaron thy brother was gathered;	וְרֵאִיתָהּ אֹתָהּ וְנֹאסַפְתָּ אֵל-עַמִּיךָ גַּם-אַתָּה כְּאַשֶּׁר נֹאסַף אֶהְרֹן אָחִיךָ:	13
14	because ye rebelled against My commandment in the wilderness of Zin, in the strife of the congregation, to sanctify Me at the waters before their eyes.'—These are the waters of Meribath-kadesh in the wilderness of Zin.—	כְּאַשֶּׁר מְרִיתֶם פִּי בַּמִּדְבָּר-צִן בְּמִרְיַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישָׁנִי בַּמַּיִם לְעֵינֵיהֶם הֵם מִי־מִרְיַת קֹדֶשׁ מִדְּבַר-צִן: (ס)	14
15	And Moses spoke unto the LORD, saying:	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה לֵאמֹר:	כד
16	'Let the LORD, the God of the spirits of all flesh, set a man over the congregation,	יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הָרוּחַת לְכָל-בָּשָׂר אִישׁ עַל-הָעֵדָה:	16
17	who may go out before them, and who may come in before them, and who may lead them out, and who may bring them in; that the congregation of the LORD be not as sheep which have no shepherd.'	אֲשֶׁר-יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יְבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדֶת יְהוָה כְּצֹאן אֲשֶׁר אֵין-לָהֶם רֹעֶה:	17

(12) עלה אל הר העברים. למה נסמכה לכאן כיון שאמר הקצ"ה נתן תתן להם אמר אותי נזה המקום להנחיל שמה הותרה הגזירה ואכנס לארץ אמר לו הקצ"ה גזרתי במקומה עומדת (במדבר רבה. תנחומא ט) דבר אחר כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן שמה ואמר כמדומה שהותר לי נדרי משל למלך שגזר על בניו שלא יכנס לפתח פלטין שלו נכנס לשער והוא אחרייו לחצר והוא אחרייו לטרקלין והוא אחרייו כיון שצא ליכנס לקיטון אמר לו בני מכאן ואילך אתה אסור ליכנס (ספרי שם):

(13) כאשר נאסף אהרן אחיך. מכאן שנתאוו משה למיתתו של אהרן (שם קלו). דבר אחר אין אתה טוב ממנו. (דברים לב, נא) על אשר לא קדשתם. הא אם קדשתם אותי עדיין לא הגיע זמנכם להפטר (תנחומא ט. ספרי קלו). בכל מקום שכתב מיתתם כתב סרחונם לפי שנגזרה גזרה על דור המדבר למות במדבר בעון שלא האמינו לכך בקש משה שיכתב סרחונו שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה משל לשתי נשים שזקוקות צדית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית וכו' אף כאן בכל מקום שהזכיר מיתתן הזכיר סרחונם להודיע שלא היתה בהם אלא זו בלבד (יומא פ. ספרי שם):

(14) הם מי מריבת קדש. הם לזדס אין בהם עון אחר. דבר אחר הם שהמרו צמרה הם היו שהמרו צים סוף הם עזמם שהמרו במדבר נן:

(15) וידבר משה אל ה' וגו'. להודיע שזבחן של נדיקים שכשנפטרינן מן העולם מניחין זכרן ועוסקין בזרכי צדור (ספרי קלח). לאמר. אמר לו השיבני אם אתה ממנה להם פרנס אם לאו (שם):

(16) יפקד ה'. כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת ללפחד לצנותיו אמר הגיע שעה שאתבצע זרכי שיירשו בני את גדולתי. אמר לו הקצ"ה לא כך עלתה צמחשצה לפני. כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא משמתוך האהל. וזה שאמר שלמה (משלי כז, יח) נוצר תאנה יאכל פריה (במ"ר. תנחומא יא): אלהי הרוחות. למה נאמר אמר לפניו רבוננו של עולם גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואין דומין זה לזה מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו (שם י):

(17) אשר יצא לפנייהם. לא כדרך מלכי האומות שיוצאים בצבתיים ומשלחין את חילויותיהם למלחמה אלא כמו שעשיתי אני שנלחמתי בסיוחן ועוג שנאמר (במדבר כא, לד) אל תירא אותו. וכדרך שעשה יהושע שנאמר (יהושע ה, יג) וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה וגו'. וכן בדוד הוא אומר (ש"א יח, טז) כי הוא יוצא וצא לפנייהם. יוצא בראש ונכנס בראש (ספרי קלט). ואשר יוציאם. בזכותיו: ואשר יביאם. בזכותיו (שם). דבר אחר שלא תעשה לו כדרך שאתה עושה לי. שאני מכניסן לארץ (במ"ר כא, טו):

18	And the LORD said unto Moses: ‘Take thee Joshua the son of Nun, a man in whom is spirit, and lay thy hand upon him;	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה סֵב לְךָ יֵת יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹון גִּבֹּר דְּרוּחַ נְבוּאָה בֵּיה וְתַסְמוּךְ יֵת יְדֶךָ עָלָיו:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון אִישׁ אֲשֶׁר־ רוּחַ בּוֹ וְסִמַּכְתָּ אֶת־יָדְךָ עָלָיו:	18
19	and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation; and give him a charge in their sight.	וַתְּקִים יְתִיה קֹדֶם אֱלֶעָזֶר כַּהֲנָא וּקֹדֶם כָּל כְּנִשְׁתָּא וְתַפְקִיד יְתִיה לְעֵינֵיהֶן:	וְהִעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֱלֶעָזֶר הַכֹּהֵן וּלִפְנֵי כָל־הָעֵדָה וְצִוִּיתָה אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם:	19
20	And thou shalt put of thy honour upon him, that all the congregation of the children of Israel may hearken.	וְתָתִין מִזִּינְךָ עָלָיו בְּדִיל דִּיקְבָּלוּן מַנְיָה כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְנָתַתָּה מִהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָל־עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	20
21	And he shall stand before Eleazar the priest, who shall inquire for him by the judgment of the Urim before the LORD; at his word shall they go out, and at his word they shall come in, both he, and all the children of Israel with him, even all the congregation.	וּקֹדֶם אֱלֶעָזֶר כַּהֲנָא יָקוּם וְיִשְׁאֹל לִיה בְּדִין אֹרִיָא קֹדֶם יְיָ עַל מִימְרֵיהּ יְהוֹן נִפְקִין וְעַל מִימְרֵיהּ יְהוֹן עָאֲלִין הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִמָּיה וְכָל כְּנִשְׁתָּא:	וּלִפְנֵי אֱלֶעָזֶר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְיִשְׁאֹל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאֹרִים לִפְנֵי יְהוָה עַל־פִּיו יֵצְאוּ וְעַל־פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל־הָעֵדָה:	21
22	And Moses did as the LORD commanded him; and he took Joshua, and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation.	וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמָא דְּתַפְקִיד יְיָ יְתִיה וְדִבֵּר יֵת יְהוֹשֻׁעַ נְאֻמִּימָה קֹדֶם אֱלֶעָזֶר כַּהֲנָא וּקֹדֶם כָּל כְּנִשְׁתָּא:	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ לִפְנֵי אֱלֶעָזֶר הַכֹּהֵן וּלִפְנֵי כָל־ הָעֵדָה:	22
23	And he laid his hands upon him, and gave him a charge, as the LORD spoke by the hand of Moses.	וַיִּסְמְךְ יֵת יְהוֹשֻׁעַ עָלָיו וַיִּבְרַךְ יְהוָה בְּיַד־ מֹשֶׁה:	וַיִּסְמְךְ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיְצַוְהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־ מֹשֶׁה: (פ)	23
XXVIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	חמישי	

(18) קח לך. קחו דברים אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום (ספרי קמא): לך. את שדוק לך את זה אתה מכיר (שם קמ): אשר רוח בו. כאשר שאלת שיוכל להלן כנגד רוחו של כל אחד ואחד (שם): וסמכת את ידך עליו. מן מורגמן שידרוש בחיין. שלא יאמרו עליו לא היה לו להרים ראש בימי משה (שם):
(19) וצויתו אתו. על ישראל דע שטרחנין הם סרצנים הם על מנת שתקבל עליך (שם בהעלתך נא):
(20) ונתתה מהודך עליו. זה קירון עור פנים: מהודך. ולא כל הודך נמצינו למדין פני משה כחמה פני יהושע כלצנה (ספרי קמ. ז"ע, א): למען ישמעו כל עדת בני ישראל. שיהיו נוהגין בו כבוד ויראה כדרך

סוהגין בך:
(21) ולפני אלעזר הכהן יעמד. הרי שאלתך ששאלת שאין הכבוד הזה זו (ס"א נטל) מבית אביך שאף יהושע יהא צריך לאלעזר (זמ"ר כא, טו): ושאל לו. כשיטרכך לזאת למלחמה: על פיו. של אלעזר: וכל העדה. סנהדרין (יומא עג. סנהדרין טז, א):
(22) ויקח את יהושע. לקחו דברים והודיעו מתן שכר פרנסי ישראל לעולם הבא (ספרי קמא):
(23) ויסמך את ידיו. צעין יפה יותר ויותר ממה שנצטווה. שהקב"ה אמר לו וסמכת את ידך והוא עשה בשמי ידיו ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו צעין יפה (שם): כאשר דבר ה'. אף לענין ההוד נתן מהודו עליו:

<p>2 Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season.</p>	<p>צו את־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קֹרְבָנִי לַחֲמִי לְאִשִּׁי רִיחַ נִיחֹחַ תִּשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְּמוֹעָדוֹ:</p>	<p>2 צו את־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קֹרְבָנִי לַחֲמִי לְאִשִּׁי רִיחַ נִיחֹחַ תִּשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְּמוֹעָדוֹ:</p>
<p>3 And thou shalt say unto them: This is the offering made by fire which ye shall bring unto the LORD: he-lambs of the first year without blemish, two day by day, for a continual burnt-offering.</p>	<p>וְתִמַּר לְהוֹן דִּין קֹרְבָנָא דִּתְקַרְבִּין קָדָם יי אֲמַרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין תְּרִין לְיוֹמָא עֲלֵתָא תְּדִירָא:</p>	<p>3 וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאֲשָׁה אֲשֶׁר תִּקְרְבוּ לַיהוָה כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנָיִם לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד:</p>
<p>4 The one lamb shalt thou offer in the morning, and the other lamb shalt thou offer at dusk;</p>	<p>יֵת אֲמַרָא חַד תַּעֲבִיד בַּצֶּפְרָא וְיֵת אֲמַרָא תְּנִינָא תַעֲבִיד בֵּין שְׁמֵשָׁא:</p>	<p>4 אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בִּבְקֹר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְפִּים:</p>
<p>5 and the tenth part of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with the fourth part of a hin of beaten oil.</p>	<p>וְחַד מִן עֶשְׂרָא בְּתֵלַת סֵאִין סוּלְתָא לְמִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח כְּתִישָׁא רַבְעוֹת הֵינָא:</p>	<p>5 וְעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֵלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כֶּתִית רְבִיעִת הָהִין:</p>
<p>6 It is a continual burnt-offering, which was offered in mount Sinai, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>עֲלֵת תְּדִירָא דִּאֲתַעֲבִידַת בְּטוֹרָא דְּסִינֵי לְאֹחֶקְבָּלָא בְּרַעְוָא קֹרְבָנָא קָדָם יי:</p>	<p>6 עֲלֵת תָּמִיד הָעֲשִׂיָה בְּתֵר סִינֵי לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשָׁה לַיהוָה:</p>
<p>7 And the drink-offering thereof shall be the fourth part of a hin for the one lamb; in the holy place shalt thou pour out a drink-offering of strong drink unto the LORD.</p>	<p>וְנִסְכָּיָה רַבְעוֹת הֵינָא לְאֲמַרָא חַד בְּקוֹדֶשֶׁא יִתְנַסֵּךְ נִסְוִךְ דְּחִמְרָא עֲתִיק קָדָם יי:</p>	<p>7 וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הָהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בִּקְדֹשׁ הַסֶּדֶךְ נִסְךְ שֶׁכֶר לַיהוָה:</p>
<p>8 And the other lamb shalt thou present at dusk; as the meal-offering of the morning, and as the drink-offering thereof, thou shalt present it, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>וְיֵת אֲמַרָא תְּנִינָא תַעֲבִיד בֵּין שְׁמֵשָׁא כְּמִנְחַת צֶפְרָא וְכִנְסָפִיָה תַעֲבִיד קֹרְבָנָא דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי:</p>	<p>8 וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְפִּים כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וְכִנְסֹכּוֹ תַעֲשֶׂה אֲשָׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: (פ)</p>

- (2) צו את בני ישראל. מה אמור למעלה יפקוד ה'. (שם. יומא סז):
- (4) את הכבש אחד. אף על פי שכבר נאמר צפרשת ואתה תורה (שמות כט, לח) וזה אשר תעשה וגו' היא היתה אזרה לימי המלוואים וכאן צוה לדורות:
- (5) סלת למנחה. מנחת נסכים:
- (6) העשיה בהר סיני. כאותן שנעשו צימי המלוואים. דבר אחר העשויה זהר סיני הקיש עולת תמיד לעולת הר סיני אותה שנתקדשה לפני מתן תורה שכתוב זה (שמות כד, ו) וישם באגנות מלמד שטעונה כלי (תו"כ לו פ"ח, ח):
- (7) ונסכו. יין: בקדש הסך. על המזבח יתנסכו (ספרי): נסך שכר. יין המשכר פרט ליין מגתו (ב"ב לו, ב):
- (2) צו את בני ישראל. מה אמור למעלה יפקוד ה'. אמר לו הקד"ש עד שאתה מונוי על בני צוה את בני עלי. משל לבת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לזעלה על גניה וכו' כדאיתא בספרי (קמז): קרבני. זה הדם (שם): לחמי. אלו אימורין וכן הוא אומר (ויקרא ג, טז) והקטירים הכהן המזבחה לחם אשה: לאשי. הנתנין לאשי מזבחי: תשמרו. שיהיו כהנים ולוים וישראלים עומדין על גביו מכאן למדו ותקנו מעמדות (ספרי שם. תענית כז, א): במועדו. בכל יום הוא מועד התמידים:
- (3) ואמרת להם. אזרה לבית דין (ספרי שם): שנים ליום. כפשוטו ועיקרו צא ללמד שיהיו נשחטין כנגד היום תמיד של שחר במערב ושל צהר הערבים במזרחן של טבעות

<p>9 And on the sabbath day two he-lambs of the first year without blemish, and two tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, and the drink-offering thereof.</p>	<p>וביֹמָא דְּשַׁבְּתָא תִּרְיִן אֲמִרִין בְּנֵי שְׁנָא שְׁלָמִין וּתְרִין עֲשָׂרֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח וְנִסְכָּיָהּ:</p>	<p>9 וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כִבְשִׁים בְּנֵי־ שְׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֲשָׂרֹנִים סֶלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְנִסְכּוֹ:</p>
<p>10 This is the burnt-offering of every sabbath, beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.</p>	<p>עֲלֵת שֶׁבֶת בְּשַׁבְּתוֹ עַל־עֲלֵת הַתָּמִיד וְנִסְכָּיָהּ: (פ)</p>	<p>10 עֲלֵת שֶׁבֶת בְּשַׁבְּתוֹ עַל־עֲלֵת הַתָּמִיד וְנִסְכָּיָהּ: (פ)</p>
<p>11 And in your new moons ye shall present a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;</p>	<p>וּבְרִישֵׁי יָרֵחִיכּוֹן תִּקְרְבוּן עֲלֵתָא קָדָם יְיָ תּוֹרֵי בְּנֵי תּוֹרֵי תִּרְיִן וְדָכַר חֵד אֲמִרִין בְּנֵי שְׁנָא שֶׁבְּעָא שְׁלָמִין:</p>	<p>11 וּבִרְאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי־ שְׁנָה שֶׁבְּעָה תְּמִימִם:</p>
<p>12 and three tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for each bullock; and two tenth parts of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for the one ram;</p>	<p>וּתְלָתָא עֲשָׂרֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְתוֹרָא חֵד וּתְרִין עֲשָׂרֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְדָכְרָא חֵד:</p>	<p>12 וּשְׁלֹשָׁה עֲשָׂרֹנִים סֶלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְפָר הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֲשָׂרֹנִים סֶלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְאַיִל הָאֶחָד:</p>
<p>13 and a several tenth part of fine flour mingled with oil for a meal-offering unto every lamb; for a burnt-offering of a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>וְעֲשָׂרֹנָא עֲשָׂרֹנָא סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְאַמְרָא חֵד עֲלֵתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרִעָנָא קוֹרְבָנָא קָדָם יְיָ:</p>	<p>13 וְעֲשָׂרֹן עֲשָׂרֹן סֶלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לַכֹּבֶשֶׁת הָאֶחָד עֹלָה רֵיחַ נִיחֹחַ אִשָּׁה לַיהוָה:</p>
<p>14 And their drink-offerings shall be half a hin of wine for a bullock, and the third part of a hin for the ram, and the fourth part of a hin for a lamb. This is the burnt-offering of every new moon throughout the months of the year.</p>	<p>וְנִסְכֵּיהוֹן פְּלָגוֹת הֵינָא יְהִי לְתוֹרָא וּתְלָתוֹת הֵינָא לְדָכְרָא וּרְבָעוֹת הֵינָא לְאַמְרָא חֲמִרָא דָּא עֲלֵת רִישׁ יִרְחָא בְּאַתְחַדְתּוֹתֶיהָ בֵּן לְכָל רִישֵׁי יָרֵחֵי שְׁתָּא:</p>	<p>14 וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהִין וְיִהְיֶה לְפָר וּשְׁלִישִׁת הַהִין לְאַיִל וּרְבִיעֵת הַהִין לַכֹּבֶשֶׁת יֵינן זֹאת עֲלֵת חֹדֶשׁ בְּחֻדְשׁוֹ לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:</p>
<p>15 And one he-goat for a sin-offering unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.</p>	<p>וּצְפִיר בַּר עֲזִין חֵד לְחַטָּאתָא קָדָם יְיָ עַל עֲלֵת תְּדִירָא יִתְעַבֵּיד וְנִסְכֵּיָהּ:</p>	<p>15 וּשְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאת לַיהוָה עַל־עֲלֵת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: (ס)</p>

(8) ריח ניחח. נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני (ספרי)
קמא: (ספרי שם):
(10) עלת שבת בשבתו. ולא עולת שנת שנת
אחרת הרי שלא הקריב שנת 12 וזו שנת 13 שנת 14
הנאה תלמוד לומר שנת 12 שנת 13 שנת 14 שנת 15
(שם קמא): על עלת התמיד. אלו מוספין לזד אותן
שני כזשים של עולת התמיד ומגיד שאין קרבין אלא בין שני

16	And in the first month, on the fourteenth day of the month, is the LORD's passover.	וּבִּיְרֵחָא קֳדָמָאָה בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרָא יוֹמָא לְיֵרֵחָא פֶּסַח קָדָם יְיָ:	וּבַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרֵי יוֹם לַחֲדָשׁ פֶּסַח לַיהוָה:	ששי
17	And on the fifteenth day of this month shall be a feast; seven days shall unleavened bread be eaten.	וּבַחֲמִישֶׁת עֶשְׂרָא יוֹמָא לְיֵרֵחָא הָדִין חֲגָא שִׁבְעָא יוֹמִין פִּטִּירָא יִתְאַכִּיל:	וּבַחֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי יוֹם לַחֲדָשׁ הַזֶּה חֵג שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת יֶאֱכַל:	17
18	In the first day shall be a holy convocation; ye shall do no manner of servile work;	בְּיוֹמָא קֳדָמָאָה מְעַרַע קֳדִישׁ כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן:	בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא-קֹדֶשׁ כָּל-מְלָאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:	18
19	but ye shall present an offering made by fire, a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, and seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;	וּתְקַרְבוּן קוֹרְבָנָא עֲלֵתָא קָדָם יְיָ תוֹרֵי בְּנֵי תוֹרֵי תָרִין וְדָכָר חֵד וְשִׁבְעָא אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין יִהְיוּ לְכוּן:	וְהִקְרַבְתֶּם אֹשֶׁה עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד וְשִׁבְעָה כִבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:	19
20	and their meal-offering, fine flour mingled with oil; three tenth parts shall ye offer for a bullock, and two tenth parts for the ram;	וּמִנְחַתֵּהוּן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא וּתְרִין עֶשְׂרוֹנִין לְדָכָרָא תַעֲבֹדוּן:	וּמִנְחָתָם סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לָפָר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל תַעֲשׂוּ:	20
21	a several tenth part shalt thou offer for every lamb of the seven lambs;	עֶשְׂרוֹנָא עֶשְׂרוֹנָא תַעֲבִיד לְאֲמֹרָא חֵד כֹּן לְשִׁבְעָא אֲמֹרִין:	עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן תַעֲשֶׂה לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים:	21
22	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you.	וְצִפְרָא דְּחַטָּאת חֵד לְכַפָּרָא עֲלִיכוּן:	וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלִיכֶם:	22
23	Ye shall offer these beside the burnt-offering of the morning, which is for a continual burnt-offering.	בְּרֵ מַעֲלַת צִפְרָא דְּהֵיא עֲלַת תְּדִירָא תַעֲבֹדוּן יְתֵ אֱלִין:	מִלְּבֹד עֲלַת הַבֶּקָר אֲשֶׁר לַעֲלַת הַתָּמִיד תַעֲשׂוּ אֶת-אֹלָה:	23

(15) ושעיר עזים וגו'. כל שעירי המוספין צאין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו הכל כמו שמפורש במסכת שזועות (ט, א) ונשתנה שעיר ראש חדש שנאמר צו לה' ללמדך שמכפר על שאין צו ידיעה לא בתחילה ולא בסוף שאין מכיר בחטא אלא הקצ"ה בלבד ושאר השעירין למדין ממנו ומדרשו באגדה (סס. חולין ס) אמר הקצ"ה הביאו כפרה עלי על שמעטתי את הירח: על עלת התמיד יעשה. כל הקרבן הזה: ונסכו.

אין ונסכו מוסב על השעיר שאין נסכים לחטאת: (18) כל מלאכת עבודה. אפילו מלאכה הנריכה לנס. כגון דבר האנד המותרת בחולו של מועד אסורה ביום טוב: (19) פרים. כנגד אנדרה שנאמר (בראשית יח, ו) ואל הבקר רץ אנדרה: אילים. כנגד אילו של ינחק: כבשים. כנגד יעקב (בראשית ל, מ) והכשבים הפריד יעקב. ביסודו של רבי משה הדרשן ראינו זאת:

24	After this manner ye shall offer daily, for seven days, the food of the offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	כֹּאֲלֵה תַעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אִשָּׁה רֵיחַ-נִיחֹחַ לַיהוָה עַל-עוֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: תִּדְרֹא וְתַעֲבִיד וְנִסְפִּיהָ: כֹּאֲלֵה תַעֲבִידוּן לַיּוֹמָא שִׁבְעָא יוֹמִין לְחִים קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ עַל עֹלֹת תִּדְרֹא וְתַעֲבִיד וְנִסְפִּיהָ:	כֹּאֲלֵה תַעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אִשָּׁה רֵיחַ-נִיחֹחַ לַיהוָה עַל-עוֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: 24
25	And on the seventh day ye shall have a holy convocation; ye shall do no manner of servile work.	וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְעַרְע קָדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲשׂוּ: (ס) וּבְיוֹמָא דְּבִפּוּרְיָא בְּקָרוֹבִיכוֹן מִנְחָתָא חֲדָתָא קָדָם יְיָ בְּעֶצְרָתְכוֹן מְעַרְע קָדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבִידוּן:	וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא-קָדֹשׁ יְהִי לָכֶם כָּל-מְלָאכֶת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (ס) 25
26	Also in the day of the first-fruits, when ye bring a new meal-offering unto the LORD in your feast of weeks, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work;	וּבְיוֹמָא דְּבִפּוּרְיָא בְּקָרוֹבִיכוֹן מִנְחָתָא חֲדָתָא קָדָם יְיָ בְּעֶצְרָתְכוֹן מְעַרְע קָדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבִידוּן: וּבְיוֹמָא דְּבִפּוּרְיָא בְּקָרוֹבִיכוֹן מִנְחָתָא חֲדָתָא לַיהוָה בְּשַׁבְעַתִּיכֶם מִקְרָא-קָדֹשׁ יְהִי לָכֶם כָּל-מְלָאכֶת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ:	וּבְיוֹם הַבִּפּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשַׁבְעַתִּיכֶם מִקְרָא-קָדֹשׁ יְהִי לָכֶם כָּל-מְלָאכֶת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ: כה
27	but ye shall present a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: two young bullocks, one ram, seven he-lambs of the first year;	וְתִקְרְבוּן עֹלֹתָא לֹאֲתַקְבֵּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ תּוֹרֵי בְּנֵי תּוֹרֵי תָּרִין דְּכָר חֶד שִׁבְעָא אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא: וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנַיִם אֵיל אֶחָד שִׁבְעָה כִּבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה:	וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנַיִם אֵיל אֶחָד שִׁבְעָה כִּבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה: 27
28	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for each bullock, two tenth parts for the one ram,	וּמִנְחָתְהוֹן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא חֶד תָּרִין עֶשְׂרוֹנִין לְדִכְרָא חֶד: וּמִנְחָתָם סֶלֶת בָּלוּלָה בַּשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים לְפָר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים לְאֵיל הָאֶחָד:	וּמִנְחָתָם סֶלֶת בָּלוּלָה בַּשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים לְפָר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים לְאֵיל הָאֶחָד: 28
29	a several tenth part for every lamb of the seven lambs;	עֶשְׂרוֹנָא עֶשְׂרוֹנָא לְאֲמֹרָא חֶד כֶּן לְשִׁבְעָא אֲמֹרִין: עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן לַכֹּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֹּבְשִׂים:	עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן לַכֹּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֹּבְשִׂים: 29
30	one he-goat, to make atonement for you.	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֶד לְכַפָּרָא עֲלִיכוֹן: שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלִיכֶם:	שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלִיכֶם: 30
31	Beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, ye shall offer them—they shall be unto you without blemish—and their drink-offerings.	בֶּר מַעֲלַת תִּדְרֹא וּמִנְחָתִיהָ תַעֲבִידוּן שְׁלֵמִין יְהוֹן לְכוֹן וְנִסְפִּיהוֹן: מִלְבָּד עַלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַעֲשׂוּ תַמִּימִם יְהִיוּ-לָכֶם וְנִסְפִּיהֶם: (פ)	מִלְבָּד עַלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַעֲשׂוּ תַמִּימִם יְהִיוּ-לָכֶם וְנִסְפִּיהֶם: (פ) 31

(24) כאלה תעשו ליום. שלא יהיו פוחתין והולכין כפרי מן החדש (מנחות פד, ז):
החג (ספרי קמז):
(26) וביום הבכורים. חג השזועות קרוי זכורי קזיר תמימים. למדו רבותינו (מנחות פז, ח) מכאן שהיין שהעלה חטים על שם שתי הלחם שהם ראשונים למנחת חטים הנזאה קמחין פסול לנסכים:
(31) תמימים יהיו לכם ונסכיהם. אף הנסכים יהיו

XXIX	And in the seventh month, on the first day of the month, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work; it is a day of blowing the horn unto you.	וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם:	XXIX
2	And ye shall prepare a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לַרִּיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פֶּר בֶּן-בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תָּמִימִם:	2
3	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth part for the ram,	וּמִנְחָתָם סֵלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינִים לַפֶּר שְׁנֵי עֶשְׂרִינִים לָאֵיל:	3
4	and one tenth part for every lamb of the seven lambs;	וְעֶשְׂרֹן אֶחָד לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׂים:	4
5	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you;	וְשִׁעִיר-עִזִּים אֶחָד חֲטָאת לִכְפֹּר עֲלֵיכֶם:	5
6	beside the burnt-offering of the new moon, and the meal-offering thereof, and the continual burnt-offering and the meal-offering thereof, and their drink-offerings, according unto their ordinance, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.	מִלֵּבֶד עֹלֹת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנֹסְכֵיהֶם כַּמִּשְׁפָּט לַרִּיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה: (ס)	6
7	And on the tenth day of this seventh month ye shall have a holy convocation; and ye shall afflict your souls; ye shall do no manner of work;	וּבַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת-נַפְשֵׁיכֶם כָּל-מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ:	7
8	but ye shall present a burnt-offering unto the LORD for a sweet savour: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;	וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה רִיחַ נִיחֹחַ פֶּר בֶּן-בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תָּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:	8

(6) מלבד עלת החדש. מוספי ראש חדש שהוא ציוס ראש השנה:

9	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth parts for the one ram,	וּמִנְחָתָם סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים לֶפֶר שְׁנֵי עֶשְׂרִים לְאֵיל הָאֶחָד:	9
10	a several tenth part for every lamb of the seven lambs;	עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן לֶכֶבֶשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים:	10
11	one he-goat for a sin-offering; beside the sin-offering of atonement, and the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.	שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מִלִּבָּד חֲטָאת הַכִּפָּרִים וְעֹלֶת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהֶם: (ס)	11
12	And on the fifteenth day of the seventh month ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work, and ye shall keep a feast unto the LORD seven days;	וּבַחֲמִישֶׁת עֶשְׂרָא יוֹמָא לִירְחָא שְׁבִיעָאָה מְעַרְע קַדִּישׁ יְהִי לָכֵן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחֵן לֹא תַעֲבֹדוּן וְתִיַחְגֹּון חֲנֹא קָדָם יי שִׁבְעָא יוֹמִין:	שביעי
13	and ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: thirteen young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year; they shall be without blemish;	וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵי אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשְׂרֵי תְּמִימִם יִהְיוּ:	13
14	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for every bullock of the thirteen bullocks, two tenth parts for each ram of the two rams,	וּמִנְחָתָם סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים לֶפֶר הָאֶחָד לְשִׁלְשָׁה עֶשְׂרֵי פָרִים שְׁנֵי עֶשְׂרִים לְאֵיל הָאֶחָד לְשְׁנֵי הָאֵילִם:	14
15	and a several tenth part for every lamb of the fourteen lambs;	וְעֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן לֶכֶבֶשׁ הָאֶחָד לְאַרְבָּעָה עֶשְׂרֵי כִבְשִׁים:	15
16	and one he-goat for a sin-offering beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מִלִּבָּד עֹלֶת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	16

(11) מלבד חטאת הכפרים. שער הנעשה וכן כל ונסכיהם האמורים בכל המועדות חוץ משל קרצנות צפנים האמור באחרי מות (ויקרא טז, ט) שגס הוא חטאת: החג שכל ונסכה ונסכיהם ונסכיהם מוסבים על התמיד ועל עולת התמיד. ומלבד עולת התמיד תעשו עולות הללו: ואינן לשון ניווי. שהרי נסכיהם של מוספין כמוצין לעצמן בכל ונסכיהם. מוסב על המוספין הכמוצים ועל תעשו והוא לשון יום ויום: ניווי מלבד עולת התמיד ומנחתה תעשו את אלה ונסכיהם.

17	And on the second day ye shall present twelve young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וביֹמֹם הַשֵּׁנִי פָּרִים בְּנֵי-בֶקָר וְשְׁנַיִם עֶשְׂרֵי אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשְׂרֵי תְּמִימִם:	17
18	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּדְּחֹזִי: וּנְסִכֵּיהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי	18
19	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.	וְשַׁעִיר-עֲזִים אֶחָד חֲטָאֹת מְלֹכֵד עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם: (ס)	19
20	And on the third day eleven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וביֹמֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עֶשְׂתֵּי עֶשְׂרֵי אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשְׂרֵי תְּמִימִם:	20
21	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּדְּחֹזִי: וּנְסִכֵּיהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי	21
22	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשַׁעִיר חֲטָאֹת אֶחָד מְלֹכֵד עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם: (ס)	22
23	And on the fourth day ten bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וביֹמֹם הָרְבִיעִי פָּרִים עֶשְׂרֵה אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשְׂרֵי תְּמִימִם:	23
24	their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּדְּחֹזִי: וּנְסִכֵּיהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי	24
25	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשַׁעִיר-עֲזִים אֶחָד חֲטָאֹת מְלֹכֵד עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם: (ס)	25

(18) ומנחתם ונסכיהם לפרים. פרי החג ע' ה. תשעים ושמונה קללות שצמשה תורה (מדרש אגדה). צשני כנגד ע' אומות עוזדי גילולים שמתמעטים והולכים סימן נאמר ונסכיהם על שני תמידי היום ולא שינה הלשון אלא כליהם וצמי המקדש היו מגיין עליהם מן היסורין (סוכה) לדרוש כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה צשני ונסכיהם נה, 3: ולכבשבים. כנגד ישראל שנקראו (ירמיה נ, יז) צשני ונסכיהם צשני כמשפטם מ"ס יו"ד מ"ס הרי כאן מים שה פזורה והם קבועים ומנינם תשעים ושמונה לכלות מהם רמז לנסוך המים מן המורה צבא (תענית 3, 3):

26	And on the fifth day nine bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	ובַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַה עָשָׂר תְּמִימִם:	26
27	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילִם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	27
28	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְצִפְרָא דְחֻטָּאת חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	28
29	And on the sixth day eight bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	ובַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי פָּרִים שְׁמֹנֶה אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַה עָשָׂר תְּמִימִם:	29
30	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילִם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	30
31	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offerings thereof.	וְצִפְרָא דְחֻטָּאת חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	31
32	And on the seventh day seven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	ובַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי פָּרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַה עָשָׂר תְּמִימִם:	32
33	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילִם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	33
34	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְצִפְרָא דְחֻטָּאת חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	34
35	On the eighth day ye shall have a solemn assembly: ye shall do no manner of servile work;	בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֵרַת תְּהִיָּה לָכֶם כָּל־מְלָאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:	מפטיר

36	but ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: one bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אֵשׁ רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תָמִידם:	וְהִקְרִבֹן עֹלָתָא קֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְיָא קָדָם יְיָ תֹר חַד דְּכַר חַד אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין:
37	their meal-offering and their drink-offerings for the bullock, for the ram, and for the lambs, shall be according to their number, after the ordinance;	מִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם לֶפָר לְאֵיל וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	מִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵיהוֹן לְתֹרָא לְדִכְרָא וְלְאֲמָרִי בְּמִנְיָהוֹן כְּדִחְוִי:
38	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשִׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבָד עֹלָת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וְצִפִּירָא דְּחַטָּאתָא חַד בָּר מַעֲלָת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
39	These ye shall offer unto the LORD in your appointed seasons, beside your vows, and your freewill-offerings, whether they be your burnt-offerings, or your meal-offerings, or your drink-offerings, or your peace-offerings.	אֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַיהוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבָד מִנְדָּרֵיכֶם וְנִדְבַתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וְלִמְנַחֲתֵיכֶם וְלִנְסִיכֶם וְלִשְׁלָמֵיכֶם:	אֵלִין תַעֲבִדוּן קָדָם יְיָ בְּמוֹעֲדֵיכֹן בָּר מִנְדָּרֵיכֹן וְנִדְבַתְכֹן לְעֹלֹתְכֹן וְלִמְנַחֲתְכֹן וְלִנְסִיכֹן וְלִנְכַסְת קֹדֶשִׁיכֹן:
XXX	And Moses told the children of Israel according to all that the LORD commanded Moses.	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּכָל אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (פ)	וַאֲמַר מֹשֶׁה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּכָל דְּפִקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה:

The Haftara is I Kings 18:46 – 19:21 on page 199. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftara on page 202 instead.

2	And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the LORD hath commanded.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-רָאשֵׁי הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה:	וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם רִישֵׁי שְׁבִטָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר דִּין פְּתִיגָא דְּפִקִּיד יְיָ:
---	--	---	--

(35) עצרת תהיה לכם. עזורים צעשיית מלאכה (חגיגה יח, א). דבר אחר עצרת עזרו מלאכה. מלמד שטעון לינה (ספרי קנא). ומדרשו באגדה (סוכה שם) לפי שכל ימות הרגל הקריבו כנגד ע' אומות וכשצאין ללכת אמר להם המקום צדקה מכס עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכס: (36) פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד. אֵיל (אלו) כנגד ישראל התעבדו לי מעט עוד. ולשון חצה הוא זה כבנים הנפטרים מאזיהם והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם עבדו עוד יום אחד. משל למלך שעשה סעודה וכו' כדאיתא במסכת סוכה (שם) ובמדרש רבי תנחומא (יז) למדה תורה דרך ארץ שמי שיש לו אכסנאי יום ראשון מאכילו פטומות למחר מאכילו דגים למחר מאכילו זשר צהמה למחר מאכילו קטניות למחר

מאכילו ירק פוחת והולך כפרי החג: (39) אלה תעשו לה' במועדיכם. דבר הקצוב לחוצה: לֶבַד מִנְדָּרֵיכֶם. אִם צִאתֶם לִידֹר קִרְבָּנוֹת צִרְגָל מִזֶּה הָיָה צִידְכֶם אוֹ נִדְרִים אוֹ נִדְבוֹת שְׁנִדְרַתֶּם כָּל הַשָּׁנָה תִּקְרִיבוּ צִרְגָל שְׁמָא יִקְשָׁה לִי לַחֲזֹר וּלְעֹלוֹת לִירוּשָׁלַם וְלִהְקָרִיב נִדְרִי וּנְמָלָא עֹזֵר צִל חֲאֲחֵר (ספרי קנז): (1) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל לפי שעד כאן דבריו של מקום ופרשת נדרים מתחלת בדבורו של משה והוצרך להפסיק תחלה ולומר שחזר משה ואמר פרשה זו לישראל שאם לא כן יש צממא שלא אמר להם זו אלא צפרשת נדרים התחיל דבריו (שם):

3 When a man voweth a vow unto the LORD, or sweareth an oath to bind his soul with a bond, he shall not break his word; he shall do according to all that proceedeth out of his mouth.	גִּבֹר אָרִי יָדָר נָדָר קֶדֶם יְיָ אוֹ יָמִים קִוִּים לְמִסֵּר אֶסֶר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יִבְטִיל פְּתֻמָּיָה כָּכָל דִּבְכּוֹ מִפִּי יֵעָבֵד:	אִישׁ כִּי־יָדָר נָדָר לַיהוָה אֹד- הַשְּׁבַע שְׁבַע לְאֶסֶר אֶסֶר עַל- נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כָּכָל- הַיָּצָא מִפִּיו יַעֲשֶׂה:
4 Also when a woman voweth a vow unto the LORD, and bindeth herself by a bond, being in her father's house, in her youth,	וְאִתָּהּ אָרִי תִדָּר נָדָר קֶדֶם יְיָ וְתִסֵּר אֶסֶר בְּבֵית אָבִיהָ בְּרִבּוּתָהּ:	וְאִשָּׁה כִּי־תִדָּר נָדָר לַיהוָה וְאִסְרָהּ אֶסֶר בְּבֵית אָבִיהָ בְּנַעֲרִיהָ:
5 and her father heareth her vow, or her bond wherewith she hath bound her soul, and her father holdeth his peace at her, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she hath bound her soul shall stand.	וְיִשְׁמַע אָבִיהָ יֵת נִדְרָהּ וְאִסְרָהּ דְּאִסְרָתָהּ עַל נַפְשָׁהּ וְיִשְׁתַּקֵּץ לָהּ אָבִיהָ וְיִקְוֹמוּן כָּל נִדְרֶיהָ וְכָל אִסְרֵי דְּאִסְרָתָהּ עַל נַפְשָׁהּ יִקְוֹמוּן:	וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וְאִסְרָהּ אֲשֶׁר אִסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ וְהִחְרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָּל־נִדְרֶיהָ וְכָל־אֶסֶר אֲשֶׁר־אִסְרָהּ עַל־ נַפְשָׁהּ יִקְוִים:
6 But if her father disallow her in the day that he heareth, none of her vows, or of her bonds wherewith she hath bound her soul, shall stand; and the LORD will forgive her, because her father disallowed her.	וְאִם אֲעֲדִי אָבִיהָ יִתְהוֹן בְּיוֹמָא דְּשָׁמַע כָּל נִדְרֶיהָ וְאִסְרֶיהָ דְּאִסְרָתָהּ עַל נַפְשָׁהּ לֹא יִקְוֹמוּן וּמִן קֶדֶם יְיָ יִשְׁתַּבֵּק לָהּ אָרִי אֲעֲדִי אָבִיהָ יִתְהוֹן:	וְאִם־הִנִּיא אָבִיהָ אֶתְּהָ בְּיוֹם שָׁמַעוֹ כָּל־נִדְרֶיהָ וְאִסְרֶיהָ אֲשֶׁר־אִסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ לֹא יִקְוִים וַיְהִי וְיִסְלַח־לָהּ כִּי־הִנִּיא אָבִיהָ אֶתְּהָ:
7 And if she be married to a husband, while her vows are upon her, or the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul;	וְאִם מִהִנָּה תִּהְיֶינָה לְגִבֹר וְנִדְרֶיהָ עָלֶיהָ אוֹ פִּירוּשׁ שְׁפֹתֶיהָ דְּאִסְרָתָהּ עַל נַפְשָׁהּ:	וְאִם־הִנִּי תִּהְיֶינָה לְאִישׁ וְנִדְרֶיהָ עָלֶיהָ אוֹ מִבֶּטֶן שִׁפְתֶיהָ אֲשֶׁר אִסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ:

ולא להתיר את האסור (ספרי שם): לא יחל דבריו. כמו לא יחלל דבריו לא יעשה דבריו חולין (שם):

(4) בבית אביה. ברשות אביה ואפילו אינה צביתו (שם): בנעוריה. ולא קטנה ולא צוגרת שהקטנה אין נדרה נדר והצוגרת אינה ברשותו של אביה להפך נדריה ואיזו היא קטנה אמרו רבותינו (נדה מה, 3) צת י"א שנה ויום אחד נדרה נצדקין. אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר. צת י"ב שנה ויום אחד אינה נריכה להצדק:

(6) ואם הניא אביה אותה. אם מנע אותה מן הנדר כלומר שהפך לה. הנאה זו אינה יודע מה היא כשהוא אומר ואם ציוס שמוע אישה יניא אותה והפך הוא אומר הנאה זו הפרה (ספרי שם) ופשוטו לשון מניעה והפירה וכן (במדבר 31, 1) ולמה תניאון וכן (תהלים קמא, ה) שמן ראש אל יניא ראשי וכן (במדבר יד, 17) וידעתם את תנאותי. את אשר סרתם מעלי: וד' יסלח לה. צמה הכתוב מדבר באשה שנדרה צנויר ושמע צעלה והפך לה והיא לא ידעה ועוצרת על נדרה ושומה יין ומטמאה למתים זו היא שצריכה סליחה ואף על פי שהוא מופר ואם המופרים צריכים סליחה קל וחומר לשאינן מופרים (ספרי):

(2) ראשי המטות. חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישראל ומנין שאף שאר הדברות כן תלמוד לומר (שמות 17, 13) וישוצו אליו אהרן וכל הנשיאים צעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בני ישראל. ומה ראה לאומרה כאן למד שהפרת נדרים צריכה מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא לנשיאים צלצד נאמר כאן זה הדבר ונאמר בשחוטין חוץ (ויקרא יז, 3) זה הדבר מה להלן נאמרה לאהרן ולצניו ולכל בני ישראל שנאמר דבר אל אהרן וגו' אף זו נאמרה לכולן (ספרי מטות קנג. נדרים עח, א. 3"ב קכ): זה הדבר. משה נתנבא (שמות יא, 7) צבה אמר ה' כחצות הלילה. והנציאים נתנבאו צבה אמר ה' מוסף עליהם משה שנתנבא צלשון זה הדבר. דבר אחר זה הדבר מיעוט הוא לומר שהחכם צלשון התרה ובעל (ואצ) צלשון הפרה צלשון הכתוב כאן ואם חלפו אין מותר ואין מופר (ספרי שם. נדרים שם):

(3) נדר. האומר הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני יכול אפילו נשבע שיאכל נצלות אני קורא עליו ככל היוצא מפיו יעשה תלמוד לומר לאסור אסור לאסור את המותר

8	and her husband hear it, whatsoever day it be that he heareth it, and hold his peace at her; then her vows shall stand, and her bonds wherewith she hath bound her soul shall stand.	וְשָׁמַע אִשָּׁה בְּיוֹם שָׁמָּה וְהִחְרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נִדְרֶיהָ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר-אָסְרָהּ עַל-נַפְשָׁהּ יִקְמוּ:	8
9	But if her husband disallow her in the day that he heareth it, then he shall make void her vow which is upon her, and the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul; and the LORD will forgive her.	וְאִם בְּיוֹם שָׁמָּה אִשָּׁה יִנֵּא אוֹתָהּ וְהִפֵּר אֶת-נִדְרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבְטָא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל-נַפְשָׁהּ וַיְהִי וַיִּסְלַח לָהּ:	9
10	But the vow of a widow, or of her that is divorced, even every thing wherewith she hath bound her soul, shall stand against her.	וְנָדַר אֶלְמָנָה וְגֵרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר-אָסְרָהּ עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ:	10
11	And if a woman vowed in her husband's house, or bound her soul by a bond with an oath,	וְאִם בֵּית אִשָּׁה נִדְרָה אוֹ-אָסְרָהּ אָסַר עַל-נַפְשָׁהּ בְּשִׁבְעָה:	11
12	and her husband heard it, and held his peace at her, and disallowed her not, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she bound her soul shall stand.	וְשָׁמַע אִשָּׁה וְהִחְרִישׁ לָהּ לֹא הֵנִיא אוֹתָהּ וְקָמוּ כָּל-נִדְרֶיהָ וְכָל-אָסַר אֲשֶׁר-אָסְרָהּ עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם:	12
13	But if her husband make them null and void in the day that he heareth them, then whatsoever proceeded out of her lips, whether it were her vows, or the bond of her soul, shall not stand: her husband hath made them void; and the LORD will forgive her.	וְאִם בִּטְלָא וַיְבָטֵל יְתִיהוֹן בְּעֵלָה בְּיוֹמָא דְּשָׁמָּה כָּל אַפְקוֹת שְׁפּוֹתָהּ לְנִדְרָהּ וְלֵאסַר נַפְשָׁהּ לֹא יִקְמוּן בְּעֵלָה בְּטִילָנֹן וּמִן קָדָם יִי יִשְׁתַּבֵּי לָהּ:	13
14	Every vow, and every binding oath to afflict the soul, her husband may let it stand, or her husband may make it void.	כָּל-נִדָּר וְכָל-שְׁבַעַת אָסַר לְעֵזַת נַפְשׁ אִשָּׁה יְקִימוּנָהּ וְאִשָּׁה יִפְרֶנּוּ:	14

(7) ואם היו תהיה לאיש. זו ארוסה או אינו אלא נשואה כשהוא אומר ואם צית אישה נדרה הרי נשואה אמור וכאן בארוסה וצא לחלוק צה שאציה ובעלה מפירין נדריה הפר האז ולא הפר הצעל או הפר הצעל ולא הפר האז הרי זה אינו מופר ואין צריך לומר אם קיים אחד מהם (שם. נדרים טז):
ונדריה עליה. שנדרה צית אציה ולא שמע צה אציה ולא הופרו ולא הוקמו (ספרי טז):
(8) ושמע אישה וגו'. הרי לך שאם קיים הצעל שהוא קיים (שם):

(9) והפר את נדרה אשר עליה. יכול אפילו לא הפר האז תלמוד לומר צנעוריה צית אציה כל צנעוריה צרשות אציה היא (קידושין יג. כתובות מו, ב):
(10) כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה. לפי שאינה לא צרשות אצ ולא צרשות צעל וצאלמנה מן הנשואין הכתוב מדבר. אצל אלמנה מן האירוסין מת הצעל נחוקה וחזרה לרשות האז (ספרי קנד. נדרים טח, א):
(11) ואם בית אישה נדרה. נשואה הכתוב מדבר (ספרי טז):

15	But if her husband altogether hold his peace at her from day to day, then he causeth all her vows to stand, or all her bonds, which are upon her; he hath let them stand, because he held his peace at her in the day that he heard them.	וְאִם־הִחְרֹשׁ יַחְרִישׁ לָהּ אִשְׁהָ מִיּוֹם אֶל־יוֹם וְהָקִים אֶת־כָּל־נִדְרֶיהָ אוֹ אֶת־כָּל־אֲסָרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הָקִים אֹתָם כִּי־הִחְרֹשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ:	15
16	But if he shall make them null and void after that he hath heard them, then he shall bear her iniquity.	וְאִם־הִפְקֵר יַפְקֵר אֹתָם אַחֲרַי שָׁמְעוֹ וְנָשָׂא אֶת־עֲוֹנָהּ:	16
17	These are the statutes, which the LORD commanded Moses, between a man and his wife, between a father and his daughter, being in her youth, in her father's house.	אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין־אָב לְבִתּוֹ בְּנַעֲרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ: (פ)	17
XXXI	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	שני כז
2	'Avenge the children of Israel of the Midianites; afterward shalt thou be gathered unto thy people.'	נָקֶם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחֲרָי תֵּאָסֵף אֶל־עַמִּי:	2
3	And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to execute the LORD's vengeance on Midian.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הִחָלְצוּ מֵאִתְּכֶם אַנְשִׁים לְצָבָא וַיְהִיוֹ עַל־מִדְיָן לְתֵת נִקְמַת־יְהוָה בְּמִדְיָן:	3
4	Of every tribe a thousand, throughout all the tribes of Israel, shall ye send to the war.'	אֶלֶף לַמִּטָּה אֶלֶף לַמִּטָּה לְכָל־מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלְחוּ לְצָבָא:	4
5	So there were delivered, out of the thousands of Israel, a thousand of every tribe, twelve thousand armed for war.	וַיִּמְסְרוּ מֵאֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלֶף לַמִּטָּה שְׁנַיִם־עָשָׂר אֶלֶף חֲלוּצֵי צָבָא:	5

נאמר אלא (דברים ז, ט) אל תתגר צם מלחמה. אזל מדינים נחעצרו על ריב לא להס. דבר אחר מפני צ' פרידות טויות שיש לי להוילא מהס רות המואציה ונעמה העמונית (צ'ק לח, ב): (3) וידבר משה וגר. אף על פי ששמע שמיחתו תלויה בדבר עשה בשמחה ולא איחר (ספרי קנו): החלצו. כתרוממו לשון חלוצי צבא מוויינים: אנשים. נדיקים וכן (שמות יז, ט) צחר לנו אנשים וכן (דברים א, טו) אנשים חכמים וידועים (תנחומא מטות ג): נקמת ד'. שהעומד כנגד ישראל כאלו עומד כנגד הקצ'ה (שם): (4) לכל מטות ישראל. לרבות שבת לוי (ספרי שם):

(14) כל נדר וכל שבועת אסר וגר. לפי שאמר שהבעל מפר יכול כל נדרים צמשמע תלמוד לומר לענות נפש אינו מפר אלא נדרי ענוי נפש צלצד. והם מפורשים צמסכת נדרים (עט, א): (15) מיום אל יום. שלא תאמר מעת לעת לכך נאמר מיום אל יום ללמדך שאין מפר אלא עד שחשך (שם עו, ב): (16) אחרי שמעו. אחרי ששמעו וקיים שאמר אפשי צו וחזר והפך לה אפילו צו ציוס (ספרי קנו): ונשא את עונה. הוא נכנס תחתיה. למדנו מכאן שהגורם תקלה לחצירו הוא נכנס תחתיו לכל עונשין: (2) מאת המדינים. ולא מאת המואצים שהמואצים נכנסו לדבר מחמת יראה שהיו יראים מהם שיהיו שוללים אותם שלא

6	And Moses sent them, a thousand of every tribe, to the war, them and Phinehas the son of Eleazar the priest, to the war, with the holy vessels and the trumpets for the alarm in his hand.	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֶלֶף לַמִּטָּה לְצִבָּאָה אֹתָם וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן לְצִבָּאָה וְכָל־הַקֹּדֶשׁ וְחֻצְצֹרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ:	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֶלֶף לַמִּטָּה לְצִבָּאָה אֹתָם וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן לְצִבָּאָה וְכָל־הַקֹּדֶשׁ וְחֻצְצֹרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ:
7	And they warred against Midian, as the LORD commanded Moses; and they slew every male.	וַיִּצְבְּאוּ עַל־מִדְיָן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל־זָכָר:	וַיִּצְבְּאוּ עַל־מִדְיָן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל־זָכָר:
8	And they slew the kings of Midian with the rest of their slain: Evi, and Rekem, and Zur, and Hur, and Reba, the five kings of Midian; Balaam also the son of Beor they slew with the sword.	וְאֶת־מַלְכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל־חֲלָלֵיהֶם אֶת־אֹנִי וְאֶת־רָקֵם וְאֶת־צֹר וְאֶת־חֹר וְאֶת־רַבֵּעַ חֲמִשַּׁת מַלְכֵי מִדְיָן וְאֶת בַּלְעָם בֶּן־בְּעֹר הָרְגוּ בַּחֶרֶב:	וְאֶת־מַלְכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל־חֲלָלֵיהֶם אֶת־אֹנִי וְאֶת־רָקֵם וְאֶת־צֹר וְאֶת־חֹר וְאֶת־רַבֵּעַ חֲמִשַּׁת מַלְכֵי מִדְיָן וְאֶת בַּלְעָם בֶּן־בְּעֹר הָרְגוּ בַּחֶרֶב:
9	And the children of Israel took captive the women of Midian and their little ones; and all their cattle, and all their flocks, and all their goods, they took for a prey.	וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־נָשֵׁי מִדְיָן וְאֶת־טַפָּם וְאֵת כָּל־בְּהֵמָתָם וְאֶת־כָּל־מִקְנֵיהֶם וְאֶת־כָּל־חֵילָם בְּזֹזוֹ:	וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־נָשֵׁי מִדְיָן וְאֶת־טַפָּם וְאֵת כָּל־בְּהֵמָתָם וְאֶת־כָּל־מִקְנֵיהֶם וְאֶת־כָּל־חֵילָם בְּזֹזוֹ:
10	And all their cities in the places wherein they dwelt, and all their encampments, they burnt with fire.	וְאֵת כָּל־עִרְיָהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֵת כָּל־טִירָתָם שָׂרְפוּ בָאֵשׁ:	וְאֵת כָּל־עִרְיָהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֵת כָּל־טִירָתָם שָׂרְפוּ בָאֵשׁ:

(5) וימסרו. להודיעך שצחן של רועי ישראל כמה הם חזבים על ישראל עד שלא שמעו צויהם מה הוא אומר (שמות יז, ד) עוד מעט וסקלוגי ומשמעו שמיחת משה חלויה צנקמת מדין לא רצו ללכת עד שנמסרו על כרחן (ספרי שם):

(6) אותם ואת פינחס. מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כולם. ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר אמר הקד"ה מי שהחיל צמורה שהרג כזי בת זר יגמור (תנחומא שם). דבר אחר שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו שנאמר (בראשית לו, לו) והמדנים מכרו אותו (ספרי שם) ומנין שהיה אמו של פנחס משל יוסף שנאמר (שמות ו, כה) מצות פוטיאל מורע יתרו שפיטס עגלים לעבודת אלילים ומורע יוסף שפטפט צינור. דבר אחר שהיה משוח מלחמה (סוטה מג, א): וכלי הקדש. זה הארון והצ"ץ שהיה בלעם עמהם ומפריח מלכי מדין כשפיס והוא עצמו פורח עמהם הראה להם את הצ"ץ שהם חקוק צו והם נופלים לכך נאמר על חלליהם במלכי מדין שנופלים על החללים מן האויר וכן בלעם כחצי (בספר

יהושע יג, כב) אל חלליהם (תנחומא ד): בידו. צרשותו וכן (במדבר כא, כ) ויקח את כל ארצו מידו (ספרי קנו):

(8) חמשת מלכי מדין. וכי איני רואה שחמשה מנה הכתוב למה הוזקק לומר חמשת אלף ללמדך ששור כולם בעצה והשוו כולם צפורענות. בלעם הלך שם ליטול שכר עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל בעצמו ויצא ממדין לקראת ישראל ומשיאן עצה רעה אמר להם אם כשהייתם ששים רבוא לא יכולתם להם. ועכשיו צ"צ אלף אחת בלעם. נתנו לו שכרו משלם ולא קפחוהו (שם): בחרב. הוא בא על ישראל והחליף אומנותו באומנותם שאין נושעים אלא בפיהם על ידי חפלה ובקשה. ובא הוא ותפס אומנותם לקלסם בפיו אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שצאין בחרב שנאמר (בראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה:

(10) טירחם. מקום פלטרין שלהם (ספרי שם) שהוא לשון מושב כומרים יודעי חוקיהם. דבר אחר לשון מושב שריהם כמו שמתורגם (ש"א ו, ח) סרני פלשתים טורני פלשתאי:

11	And they took all the spoil, and all the prey, both of man and of beast.	וַיִּקְחוּ אֶת-כָּל-הַשָּׁלָל וְאֵת כָּל-הַמִּלְקוֹחַ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה:	וַיָּשְׁבוּ יָת כָּל עֲדָה וְיָת כָּל דְּבַרְתָּא בְּאַנְשָׁא וּבְכַעֲרָא:
12	And they brought the captives, and the prey, and the spoil, unto Moses, and unto Eleazar the priest, and unto the congregation of the children of Israel, unto the camp, unto the plains of Moab, which are by the Jordan at Jericho.	וַיָּבִיאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשְּׁבִי וְאֶת-הַמִּלְקוֹחַ וְאֶת-הַשָּׁלָל אֶל-הַמַּחֲנֶה אֲל־עֲרֶבֶת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-יַרְדֵּן יִרְחוֹ: (ס)	וַאֲיִתְיָאוּ לִוְת מֹשֶׁה וּלְוִת אַלְעָזָר כְּהֵנָא וּלְוִת כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יָת שְׁבִיָּא וְיָת דְּבַרְתָּא וְיָת עֲדָה לְמִשְׁרִיתָא לְמִיִּשְׁרָיָא דְּמוֹאָב דְּעַל יַרְדֵּנָא דִּירְיָחוֹ:
13	And Moses, and Eleazar the priest, and all the princes of the congregation, went forth to meet them without the camp.	וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל-נְשִׂאֵי הָעֵדָה לִקְרָאתָם אֶל-מַחוּץ לַמַּחֲנֶה:	וַנִּפְקֻ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר כְּהֵנָא וְכָל רַבְרָבֵי כְּנִשְׁתָּא לְקִדְמוֹתָהוֹן לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא:
14	And Moses was wroth with the officers of the host, the captains of thousands and the captains of hundreds, who came from the service of the war.	וַיִּקְצַף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיָל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצִּבָּא הַמִּלְחָמָה:	וּרְגִזוּ מֹשֶׁה עַל דְּמַמְנָן עַל חֵילָא רַבְנֵי אֲלָפֵי וּרַבְנֵי מֵאוֹתָא דְּאִתּוֹ מַחִיל קֶרְבָּא:
15	And Moses said unto them: 'Have ye saved all the women alive?	וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הִחַיִּיתֶם כָּל-נַמְכָּה:	וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה הִקְיִיתֶם כָּל נִמְכָּא:
16	Behold, these caused the children of Israel, through the counsel of Balaam, to revolt so as to break faith with the LORD in the matter of Peor, and so the plague was among the congregation of the LORD.	הֵן הִנֵּה הָיוּ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדָבָר בִּלְעָם לְמִסְר־מַעַל בִּיהִנֵּה עַל-דְּבַר-פְּעוֹר וַתְּהִי הַמִּגָּפָה בְּעֵדַת יְהוָה:	הָא אֲנִין הִנֵּא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעִיצַת בִּלְעָם לְשִׁקְרָא שְׁקֵר קָדָם יְיָ עַל עֵיסַק פְּעוֹר וְהָיָה מַחֲתָא בְּכִנְשָׁתָא דִּיִּי:
17	Now therefore kill every male among the little ones, and kill every woman that hath known man by lying with him.	וַעֲתִּיָּה הֲרִגוּ כָל-זָכָר בִּטָּף וְכָל-אִשָּׁה יָדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכָּב זָכָר הֲרִגוּ:	וּכְעַן קְטוּלוּ כָּל דְּכוּרָא בְּטָפְלָא וְכָל אִתְתָּא דִּידַעַת גִּבְרָ לְמִשְׁכָּבֵי דְּכוּרָא קְטוּלוּ:

(11) ויקחו את כל השלל וגו'. מגיד שהיו כשרים וזדיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח יד בצזה שלא צרשות שנאמר את כל השלל וגו' ועליהם מפורש בקצלה (שה"ש ו' ו) שניך כעדר הרחלים וגו'. אף אנשי המלחמה שצדק כולם זדיקים (ספרי ס':) שלל. הן מטלטלין של מלבוש ותכשיטין: בז. הוא ציזת מטלטלין שאינם תכשיטין: מלקוח. אדם ובהמה. וצמקום שכתוב שזי אצל מלקוח שזי צאדם ומלקוח צבהמה: (13) ויצאו משה ואלעזר הכהן. לפי שראו את נערי ישראל יוצאים לחטוף מן הצזה (ס'): (14) ויקצף משה על פקודי החיל. ממונים על החיל ללמדן שכל סרחון הדור תלוי בגדולים שיש כח צידם למחות (ס'): (16) הן הנח. מגיד שהיו מכירין אותן. זו היא שנכשל פלוגיזה (ספרי ווטא): בדבר בלעם. אמר להם אפילו אתם מכניסים כל המונות (ס"א האומות) שבעולם אין אתם יכולים להם שמא מרובים אתם מן המזרים שהיו שש מאות רכצ צחור צואו ואשיאכם ענה. אלהיהם של אלו שונא וזמה הוא וכו' כדאיתא בצלק (סנהדרין ק, א) וצספרי (ס'):

- 18 But all the women children, that have not known man by lying with him, keep alive for yourselves. וְכָל הַטָּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכָּב זָכָר הַחַיִּי לָכֶם: וְכָל טַפְּלָא בְנִשְׂאָ דְלֹא יָדְעָ מִשְׁכָּבִי דְכוּרָא קַיִּימוּ לְכוּן:
- 19 And encamp ye without the camp seven days; whosoever hath killed any person, and whosoever hath touched any slain, purify yourselves on the third day and on the seventh day, ye and your captives. וְאַתֶּם חָנוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים כָּל הָרֹג נֶפֶשׁ וְכָל נֹגַע בְּחָלָל תִּתְחַטְּאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וּשְׂבִיכֵיכֶם: וְאַתּוֹן שְׁבִיעָא אַתּוֹן וּשְׂבִיכוֹן:
- 20 And as to every garment, and all that is made of skin, and all work of goats' hair, and all things made of wood, ye shall purify.' וְכָל-בְּגָד וְכָל-כְּלִי-עוֹר וְכָל-מַעֲשֵׂה עֲזִים וְכָל-כְּלִי-עֵץ תִּתְחַטְּאוּ: (ס) וְכָל לְבוּשׁ וְכָל מָאֵן דְּמִשְׁךְ וְכָל עוֹבֵד דְּמַעְזִי וְכָל מִן דְּאֵעַ תִּדּוֹן עַלּוּהִי:
- 21 And Eleazar the priest said unto the men of war that went to the battle: 'This is the statute of the law which the LORD hath commanded Moses: וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל-אֲנָשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לְמִלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: וַאֲמַר אֶלְעָזָר כֹּהֵנָא לְגִבּוֹרֵי חֵילָא דְאַתּוּ לְקִרְבָּא דְאִיזִירַת אִוְרִיתָא דְפָקִיד יְיָ ית מֹשֶׁה:
- 22 Howbeit the gold, and the silver, the brass, the iron, the tin, and the lead, אֵךְ אֶת-הַזָּהָב וְאֶת-הַכֶּסֶף אֶת-הַנְּחֹשֶׁת אֶת-הַבַּרְזֵל אֶת-הַבְּדִיל וְאֶת-הָעֹפֶרֶת:

(17) וכל אשה יודעת איש. ראוייה להזעל אף על פי שלא נזעלה ולפני הניץ העזירות והראוייה להזעל פניה מוריקות (יבמות ס, ז): הרגו. למה חזר ואמר להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל שאם אני קורא הרגו כל זכר בטף וכל אשה יודעת איש וכל הטף בנשים וגו' איני יודע אם להרוג (וכל אשה יודעת) עם הזכרים או להחיות עם הטף לכך נאמר הרגו (ספרי קנו):

(19) מחוץ למחנה. שלא יכנסו לעזרה: כל הורג נפש. רבי מאיר אומר בהורג בדבר המקבל טומאה הכתוב מדבר ולמדך הכתוב שהכלי מטמא אדם בחצורי המת כאלו נוגע במת עצמו או יכול אפילו זרק בו חץ והרגו תלמוד לומר וכל הנוגע בחלל מקיש הורג לנוגע מה נוגע על ידי חצוריו אף הורג על ידי חצוריו (ספרי חקת קכו): תתחטאו. במי נדה כדין שאר טומאי מתים שאף לדברי האומרים (יבמות ס, ז. סא, א) קצרי עובדי גילולים אינן מטמאין בזהל שנאמר (יחזקאל לד, לא) ואתן לאני נאן מרעיתי אדם אתם אתם קרויין אדם ואין עובדי גילולים קרויין אדם. מודה הוא שהעובדי גילולים מטמאין במגע ובמשאש שלא נאמר אדם אלא אלל טומאת אהלים שנאמר (במדבר יט, יד) אדם כי ימות

בזהל: אתם ושביכם. לא שהנכרים מקבלין טומאה ואריכין הזהל אלא מה אתם בני ברית אף שביכם כשיבואו לברית ויטמאו נריכין הזהל (ספרי קנו):

(20) וכל מעשה עזים. להציא כלי הקרנים והטלפים והעצמות (ת"כ. חולין כה, ז):

(21) ויאמר אלעזר הכהן וגו'. לפי שצא משה לכלל כעס צא לכלל טעות שנחשבו ממנו הלכות גיעולי נכרים וכן אתה מוצא בשמיני למלואים שנאמר (ויקרא י, יז) ויקרף (משה) על אלעזר ועל איתמר צא לכלל כעס צא לכלל טעות וכן (במדבר כ, יא) בשמעו נא המורים ויך את הסלע על ידי הכעס טעה (ספרי שס): אשר צוה ה' וגו'. תלה ההוראה בדרבו (שס):

(22) אך את הזהב וגו'. אף על פי שלא הזהיר לכם משה אלא על הלכות טומאה עוד יש להזהיר לכם על הלכות גיעול. ואף לשון מיעוט כלומר ממועטין אתם מלהשתמש בכלים אפילו לאחר טהרתן מטומאת המת עד שיטהרו מזליעת איסור נבלות. ורבותינו אמרו (יל"ש תשפ"ה) אך את הזהב לומר שצריך להעביר חלודה שלו קודם שיגיעילנו וזהו לשון אך שלא יהא שם חלודה אך המתכת יהיה כמות שהוא:

23	every thing that may abide the fire, ye shall make to go through the fire, and it shall be clean; nevertheless it shall be purified with the water of sprinkling; and all that abideth not the fire ye shall make to go through the water.	כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְשִׁחַר אֵד בְּמִי נִדָּה יִתְחַטֵּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא־יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַּמֵּיִם:	23
24	And ye shall wash your clothes on the seventh day, and ye shall be clean, and afterward ye may come into the camp.	וּכְבַשְׁתֶּם בְּגֵדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְשִׁחַרְתֶּם וְאַחֲרֵי תִבְּאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: (ס)	24
25	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה לְמִימַר:	רביעי כח
26	'Take the sum of the prey that was taken, both of man and of beast, thou, and Eleazar the priest, and the heads of the fathers' houses of the congregation;	שָׂא אֶת רֹאשׁ מִלְקוֹת הַשָּׂבִי בָאָדָם וּבַבְּהֵמָה אֹתָהּ וְאַלְעֹזֶר הַכֹּהֵן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה:	26
27	and divide the prey into two parts: between the men skilled in war, that went out to battle, and all the congregation;	וְחִצִּיתְ אֶת־הַמִּלְקוֹת בֵּין תַּפְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיְצָאִים לְצָבָא וּבֵין כָּל־הָעֵדָה:	27
28	and levy a tribute unto the LORD of the men of war that went out to battle: one soul of five hundred, both of the persons, and of the beeves, and of the asses, and of the flocks;	וְהִרְמֹת מַכֶּס לַיהוָה מֵאֵת אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיְצָאִים לְצָבָא אֶחָד נֶפֶשׁ מִחֲמֵשׁ הַמֵּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן:	28
29	take it of their half, and give it unto Eleazar the priest, as a portion set apart for the LORD.	מִמִּחֲצִיתָם תִּקְחוּ וְנָתַתָּה לְאַלְעֹזֶר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְהוָה: קָדֵם יי:	29

(23) כל דבר אשר יבא באש. לנצל זו כלום: באש. כל דבר שאין תשמישו על ידי האור כגון כוסות תעבירו באש. כדרך תשמישו הגעלתו מה שתשמישו על ידי חמין יגעילנו צחמין ומה שתשמישו על ידי עלי כגון השפוד והאסקלה ילננו צאור (ע"ז עה, ז): אך במי נדה יתחטא. (24) אל המחנה. למחנה שכניה שאין טמא מת טעון שילוח לפי פשוטו חטוי זה לטהרו מטומאת מת אמר להם זריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור וחטוי לטהרן מן הטומאה. (26) שא את ראש. קח את החשבון: ורבותינו דרשו (ס) מכאן שאף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות ומי נדה הכתובים כאן דרשו מים הראויים לטבול צהם נדה. וכמה הם מ' סאה: וכל אשר לא יבא

30	And of the children of Israel's half, thou shalt take one drawn out of every fifty, of the persons, of the beeves, of the asses, and of the flocks, even of all the cattle, and give them unto the Levites, that keep the charge of the tabernacle of the LORD.'	וּמִמַּחְצֵת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל תִּקַּח אֶחָד אֶחָז מִן-הַחֲמִשִּׁים מִן-הָאָדָם מִן-הַבֶּקָר מִן-הַחֲמֹרִים וּמִן-הַצֹּאן מִכָּל-הַבְּהֵמָה וְנָתַתָּה אֹתָם לְלוֹיִם שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה:	30
31	And Moses and Eleazar the priest did as the LORD commanded Moses.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְעֹלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:	31
32	Now the prey, over and above the booty which the men of war took, was six hundred thousand and seventy thousand and five thousand sheep,	וַיְהִי הַמִּלְקוּחַ יֵתֶר הַכֹּזֵב אֲשֶׁר בָּזְזוּ עִם הַצָּבָא צֹאן שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְחֲמִשָּׁת אֲלָפִים:	32
33	and threescore and twelve thousand beeves,	וּבֶקָר שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים אֶלֶף:	33
34	and threescore and one thousand asses,	וְחֲמֹרִים אֶחָד וְשָׁשִׁים אֶלֶף:	34
35	and thirty and two thousand persons in all, of the women that had not known man by lying with him.	וּנְפֹשׁ אָדָם מִן-הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר כָּל-נֶפֶשׁ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף:	35
36	And the half, which was the portion of them that went out to war, was in number three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep.	וְהָיָה הַמִּחְצָה חֶלֶק הַיֹּצְאִים בַּצָּבָא מִסֵּפֶר הַצֹּאן שְׁלֹשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְשִׁבְעֵת אֲלָפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת:	36
37	And the LORD's tribute of the sheep was six hundred and threescore and fifteen.	וַיְהִי הַמָּכֶס לַיהוָה מִן-הַצֹּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמִשׁ וְשִׁבְעִים:	37
38	And the beeves were thirty and six thousand, of which the LORD's tribute was threescore and twelve.	וְהַבֶּקָר שְׁשָׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמִכְסֵם לַיהוָה שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים:	38
39	And the asses were thirty thousand and five hundred, of which the LORD's tribute was threescore and one.	וְחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת וּמִכְסֵם לַיהוָה אֶחָד וּשְׁשִׁים:	39

(32) ויהי המלקוח יתר הבז. לפי שלא נצטוו צו המטלטלין אשר בזזו עם הצבא איש לו ולא צא לכלל חלוקה להרים מכס מן המטלטלין אלא מן המלקוח כחצ את הלשון מספר הצאן וגו':
הזהויה המלקוח שצא לכלל חלוקה ולכלל מכס שהיה עודף על

40	And the persons were sixteen thousand, of whom the LORD's tribute was thirty and two persons.	וּנְפֹשׁ אָדָם שֵׁשָׁה עָשָׂר אֶלֶף וּמִכְסֹם לַיהוָה שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים נַפְשׁ: וּנְפֹשׁ דַּאֲנָשָׁא שְׁתַּת עָשָׂר אֶלְפִין וּנְסִיבָהוֹן קָדָם יי תְּלָתִין וּתְרִין נַפְשׁוֹן:	40
41	And Moses gave the tribute, which was set apart for the LORD, unto Eleazar the priest, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־מִכְסֹם תְּרוּמַת יְהוָה לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: וַיִּהְיֶה מֹשֶׁה אֶת־מִכְסֹם תְּרוּמַת יְהוָה לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	41
42	And of the children of Israel's half, which Moses divided off from the men that warred—	וּמִמַּחְצִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָצָה מֹשֶׁה מִן־הָאֲנָשִׁים הַצֹּבָאִים: וּמִפְּלִגּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּפְּלַג מֹשֶׁה מִן גּוֹבֵרֵי דַּנְּפִקוּ לְחִילָא:	חמישי
43	now the congregation's half was three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep,	וַתְּהִי מַחְצֵת הָעֵדָה מִן־הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: וַתְּהִי מַחְצֵת הָעֵדָה מִן־הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת:	43
44	and thirty and six thousand beees,	וּבִקֹּר שֵׁשָׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף: וּבִקֹּר שֵׁשָׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף:	44
45	and thirty thousand and five hundred asses,	וַחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: וַחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת:	45
46	and sixteen thousand persons—	וּנְפֹשׁ אָדָם שֵׁשָׁה עָשָׂר אֶלֶף: וּנְפֹשׁ דַּאֲנָשָׁא שְׁתַּת עָשָׂר אֶלְפִין:	46
47	even of the children of Israel's half, Moses took one drawn out of every fifty, both of man and of beast, and gave them unto the Levites, that kept the charge of the tabernacle of the LORD; as the LORD commanded Moses.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִמַּחְצֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָאָחֻז אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן אֹתָם לְלוֹוִים שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִמַּחְצֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָאָחֻז אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן אֹתָם לְלוֹוִים שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	47
48	And the officers that were over the thousands of the host, the captains of thousands, and the captains of hundreds, came near unto Moses;	וַיִּקְרְבוּ אֶל־מֹשֶׁה הַפְּקָדִים אֲשֶׁר לְאֶלְפֵי הַצֹּבָא שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת: וַיִּקְרְבוּ אֶל־מֹשֶׁה הַפְּקָדִים אֲשֶׁר לְאֶלְפֵי הַצֹּבָא שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת:	48
49	and they said unto Moses: 'Thy servants have taken the sum of the men of war that are under our charge, and there lacketh not one man of us.	וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה עֲבָדֶיךָ נִשְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיָדֵנוּ וְלֹא־נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ: וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה עֲבָדֶיךָ נִשְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיָדֵנוּ וְלֹא־נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ:	49

(42) וממחצית בני ישראל אשר חצה משה. לעדה. (47) ויקח משה וגו':
והוליקה להם מן האנשים הצובאים:
(43) ותהי מחצת העדה. כן וכך:
(48) הפקודים. הממונים:

50	<p>And we have brought the LORD's offering, what every man hath gotten, of jewels of gold, armlets, and bracelets, signet-rings, ear-rings, and girdles, to make atonement for our souls before the LORD.⁷</p>	<p>וְקָרִיבְנָא יֵת קִירְבְּנָא דִּי גִבְר דְּאַשְׁכַּח מֵאֵן דְּדָהֵב שִׁירִין וְשִׁבִין עֲזָזִין קִדְשִׁין וּמַחוּדָּ לְכַפֵּרָא עַל נַפְשֵׁתָנָא קֳדָם יי: יְהוָה:</p>	<p>וְנִקְרָב אֶת־קִרְבֶּן יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְּלִי־זָהָב אֲצַעְדָּהּ וְצִמִּיד טַבַּעַת עֲגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה:</p>
51	<p>And Moses and Eleazar the priest took the gold of them, even all wrought jewels.</p>	<p>וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר כֹּהֵנָא יֵת דְּהָבָא מִנְהוֹן כָּל מֵאֵן דְּעֻבְדָּא:</p>	<p>וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־ הַזָּהָב מֵאַתָּם כָּל כְּלִי מְעֻשָּׂה:</p>
52	<p>And all the gold of the gift that they set apart for the LORD, of the captains of thousands, and of the captains of hundreds, was sixteen thousand seven hundred and fifty shekels.—</p>	<p>וְהוּנָה כָּל דְּהָב אִפְרָשׁוּתָא דְּאַפְרִישׁוּ קֳדָם יי שְׁתַּת עֶשֶׂר אַלְפִין שָׁבַע מֵאָה וְחֲמִשִּׁין סִלְעִין מִן רַבְּנֵי אֶלְפֵי יָמֵן רַבְּנֵי מֵאוֹתָא:</p>	<p>וַיְהִיו כָּל־זָהָב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הִרְיִמוּ לַיהוָה שֵׁשָׁה עֶשֶׂר אֶלֶף שֶׁבַע־מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת:</p>
53	<p>For the men of war had taken booty, every man for himself.—</p>	<p>גִּבְרִין דְּחִילָא בִּזּוּ גִבְר לְנַפְשֵׁיהּ:</p>	<p>אֲנָשֵׁי הַצָּבָא בָּזְזוּ אִישׁ לוֹ:</p>
54	<p>And Moses and Eleazar the priest took the gold of the captains of thousands and of hundreds, and brought it into the tent of meeting, for a memorial for the children of Israel before the LORD.</p>	<p>וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר כֹּהֵנָא יֵת דְּהָבָא מִן רַבְּנֵי אֶלְפֵי וּמֵאוֹתָא וַאֲיִתֵּיאוּ יְתִיה לְמִשְׁכַּן זִמְנָא דְּיֻכְרָנָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יי:</p>	<p>וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאַתָּת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיָּרֶוּן לְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יְהוָה: (פ)</p>
XXXII	<p>Now the children of Reuben and the children of Gad had a very great multitude of cattle; and when they saw the land of Jazer, and the land of Gilead, that, behold, the place was a place for cattle,</p>	<p>וּבְעִיר סְגִי הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי גָד תַּקִּיף לְחֻדָּא וַחֲזוּ יֵת אֶרֶע יַעֲזָר וַיֵּת אֶרֶע גִּלְעָד וְהָא אֲתֵרָא אֲתֵר כֶּשֶׁר לְבֵית בְּעִיר:</p>	<p>וּמִקְנֵהוּ רַב הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי־גָד עֲצוּם מְאֹד וַיֵּרְאוּ אֶת־אֶרֶץ יַעֲזָר וְאֶת־אֶרֶץ גִּלְעָד וַהֲנִיחָה הַמָּקוֹם מְקוֹם מִקְנֵהוּ:</p>
2	<p>the children of Gad and the children of Reuben came and spoke unto Moses, and to Eleazar the priest, and unto the princes of the congregation, saying:</p>	<p>וַאֲתֵּי בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַאֲמָרוּ לְמֹשֶׁה וְאַלְעָזָר כֹּהֵנָא וּלְרַבְרָבֵי כְנִסְתָּא לְמִימַר:</p>	<p>וַיָּבִיאוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אֲלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר:</p>

(49) ולא נפקד. ולא נחסר ותרגומו ולא שגא אף הוא בלשון ארמי חסרון כמו (בראשית לא, לט) אכני אחטנה תרגומו דהות שגיא ממניגא וכן (שמואל-א כ, יח) כי יפקד מושבך. יחסר מקום מושבך. איש הרגיל לישב שם וכן (שם כז) ויפקד מקום דוד. נחסר מקומו ואין איש יושב שם: (50) אצעדה. אלו צמידים של רגל: וצמיד. של יד: עגיל. זמני און: וכומז. דפוס של בית הרחם לכפר על הרהור הלז של צנות מדין:

3 'Ataroth, and Dibon, and Jazer, and Nimrah, and Heshbon, and Elealeh, and Sebam, and Nebo, and Beon,	עֲטָרוֹת וְדִיבּוֹן וְיַעְזֵר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלָה וְשֶׁבֶם וְנֶבֹז וּבְעֵן:	3 עֲטָרוֹת וְדִיבּוֹן וְיַעְזֵר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלָה וְשֶׁבֶם וְנֶבֹז וּבְעֵן:
4 the land which the LORD smote before the congregation of Israel, is a land for cattle, and thy servants have cattle.'	אֶרֶץ דְּמָחָא יִי יֵת יִתְבָּהָא קֳדָם כְּנַשְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל אֶרֶע כְּשָׂרָא לְבֵית בְּעִיר הִיא וְלַעֲבָדֶיהָ אֵית בְּעִיר:	4 הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה לִפְנֵי עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנֶה הִוא וְלַעֲבָדֶיהָ מִקְנֶה: (ס)
5 And they said: 'If we have found favour in thy sight, let this land be given unto thy servants for a possession; bring us not over the Jordan.'	וַיֹּאמְרוּ אִם-מִצָּאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתֵּן אֶת-הָאָרֶץ תְּנָתָה לַעֲבָדֶיךָ לְאֻחֻזָּה אֶל-תַּעֲבָרְנוּ אֶת- הַיַּרְדֵּן:	5 וַיֹּאמְרוּ אִם-מִצָּאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתֵּן אֶת-הָאָרֶץ תְּנָתָה לַעֲבָדֶיךָ לְאֻחֻזָּה אֶל-תַּעֲבָרְנוּ אֶת- הַיַּרְדֵּן:
6 And Moses said unto the children of Gad and to the children of Reuben: 'Shall your brethren go to the war, and shall ye sit here?'	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבָנֵי גָד וּלְבָנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יֵתוּן לְאֻחָא קֳרָבָא וְאַתּוֹן תִּתְּבוּן הָכָא:	6 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבָנֵי-גָד וּלְבָנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יֵבֹאוּ לְמִלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה:
7 And wherefore will ye turn away the heart of the children of Israel from going over into the land which the LORD hath given them?	וְלָמָּה תוֹנִין יֵת לְפָא דְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּמַעְבַּר לְאֶרֶעָא דִּיהֵב לְהוֹן יִי:	7 וְלָמָּה (כ' תנואון) (ק' תניאון) אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמַּעְבַּר אֶל- הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:
8 Thus did your fathers, when I sent them from Kadesh-barnea to see the land.	כְּדִין עֲבָדוּ אֲבֹתְהוֹן כִּד שְׁלַחִית יְתָהוֹן מִרְקָם גִּיאָה לְמַחֲזֵי יֵת אֶרֶעָא:	8 כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְּחִי אֹתָם מִקְדֵּשׁ בְּרַנֶּע לְרֹאוֹת אֶת- הָאָרֶץ:
9 For when they went up unto the valley of Eshcol, and saw the land, they turned away the heart of the children of Israel, that they should not go into the land which the LORD had given them.	וּסְלִיקוּ עַד נַחְלָא דְאֶשְׁכּוֹל וַחֲזוּ יֵת אֶרֶעָא וְאַנְיָאוּ יֵת לְפָא דְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְּלֹא לְמִיעַל לְאֶרֶעָא דִּיהֵב לְהוֹן יִי:	9 וַיַּעֲלוּ עַד-נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ וַיִּנְיָאוּ אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבִלְתִּי-בֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:
10 And the LORD's anger was kindled in that day, and He swore, saying:	וַתִּקְרוֹף רוּגְזָא דִּי בְיוֹמָא הַהוּא וְקִיָּים לְמִימַר:	10 וַיַּחַר-אַף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר:
11 Surely none of the men that came up out of Egypt, from twenty years old and upward, shall see the land which I swore unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob; because they have not wholly followed Me;	אִם יַחֲזוּן גּוֹבְרִיָּא דְסְלִיקוּ מִמִּצְרַיִם מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא יֵת אֶרֶעָא דְקִיָּיִמִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב אֲרִי לֹא אֲשֻׁלִּימוּ בְּתַר דְּחִלְתִּי:	11 אִם-יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֲלִיִּים מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעַלָּה אֶת הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב כִּי לֹא-מָלְאוּ אַחֲרַי:

- (3) עטרות ודיבון וגו'. מארץ סיחון ועוג היו:
 (6) האחים. לשון תמיהה הוא:
 (7) ולמה תניאון. תסירו ותמניעו לנס מעצור שיהיו (8) מקדש ברנע. כך שמה ושני קדש היו:
 סגורים שאתם יראים לעצור מפני המלחמה וחוזק הערים והעם:

<p>12 save Caleb the son of Jephunneh the Kenizzite, and Joshua the son of Nun; because they have wholly followed the LORD.</p>	<p>בִּלְתִּי כָלֵב בֶּן־יִפְנֶה הַקֵּנִזִּי וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון כִּי מָלְאוּ אַחֲרָי אֶת־הַלָּב בְּרַב־יְהוָה:</p>	<p>12 בִּלְתִּי כָלֵב בֶּן־יִפְנֶה הַקֵּנִזִּי וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון כִּי מָלְאוּ אַחֲרָי אֶת־הַלָּב בְּרַב־יְהוָה:</p>
<p>13 And the LORD's anger was kindled against Israel, and He made them wander to and fro in the wilderness forty years, until all the generation, that had done evil in the sight of the LORD, was consumed.</p>	<p>וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְעַם בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־תָּם כָּל־הַדּוֹר הָעֹשֶׂה הָרָע בְּעֵינֵי יְהוָה:</p>	<p>13 וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְעַם בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־תָּם כָּל־הַדּוֹר הָעֹשֶׂה הָרָע בְּעֵינֵי יְהוָה:</p>
<p>14 And, behold, ye are risen up in your fathers' stead, a brood of sinful men, to augment yet the fierce anger of the LORD toward Israel.</p>	<p>וְהִנֵּה קָמְתֶם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תַּרְבוֹת אֲנָשִׁים חַטָּאִים לַסִּפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף־יְהוָה אֶל־ יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>14 וְהִנֵּה קָמְתֶם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תַּרְבוֹת אֲנָשִׁים חַטָּאִים לַסִּפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף־יְהוָה אֶל־ יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>15 For if ye turn away from after Him, He will yet again leave them in the wilderness; and so ye will destroy all this people.'</p>	<p>כִּי תִשׁוּבוּ מֵאַחֲרָיו וְיָסַף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בְּמִדְבָּר וְשַׁחַתְתֶם לְכָל־ הָעָם הַזֶּה: (ס)</p>	<p>15 כִּי תִשׁוּבוּ מֵאַחֲרָיו וְיָסַף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בְּמִדְבָּר וְשַׁחַתְתֶם לְכָל־ הָעָם הַזֶּה: (ס)</p>
<p>16 And they came near unto him, and said: 'We will build sheepfolds here for our cattle, and cities for our little ones;</p>	<p>וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גִּדְרֹת צֹאן נִבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פָּה וְעָרִים לְטַפְּנוּ:</p>	<p>16 וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גִּדְרֹת צֹאן נִבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פָּה וְעָרִים לְטַפְּנוּ:</p>
<p>17 but we ourselves will be ready armed to go before the children of Israel, until we have brought them unto their place; and our little ones shall dwell in the fortified cities because of the inhabitants of the land.</p>	<p>וַאֲנַחְנָּה נִזְדַּרְנוּ מִבְּעֵין קָדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד דְּנַעֲלִנְנוּ לְאַחֲרֵיהֶן וְיָתִיב טַפְּלָנָּה בְּקִרְוֵין פְּרִיכִין מִן קָדָם יְתִיבֵי אֶרֶץ:</p>	<p>17 וַאֲנַחְנָּה נִחְלֹץ חֲשִׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם־הִבִּיאֵנָם אֶל־מְקוֹמָם וְיָשֵׁב טַפְּנוּ בְּעָרֵי הַמְּבָצָר מִפְּנֵי יִשְׂבֵי הָאָרֶץ:</p>
<p>18 We will not return unto our houses, until the children of Israel have inherited every man his inheritance.</p>	<p>לֹא נָשׁוּב אֶל־בְּתֵינוּ עַד הִתְנַחֲלֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ:</p>	<p>18 לֹא נָשׁוּב אֶל־בְּתֵינוּ עַד הִתְנַחֲלֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ:</p>

(12) הקנזי. חורגו של קנו היה וילדה לו אמו של כלב את עמיאל (סומה יא, 3):
(13) וינעם. ויטלטלם. מן נע ונד (ס"א וטלטלם זנע ונד): ישראל. זראשי גייסות. מתוך שגזורים היו. שכן נאמר בגד (דברים לג, כ) וטרף זרוע אף קדקד ואף משה חזר ופירש להם צאלה הדברים (שם ג, יח) ואזו אתכם צעת ההיא וגו' חלוצים תעבדו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל. וזכריתו כחצ (יהושע ו, יג) והחלוץ הולך לפניכם זה ראובן וגד שקיימו תנאים: וישב טפנו. צעודנו אלל אחינו: בערי המבצר. שנבנה עכשיו:
(14) לספות. כמו (ישעיה כט, א) ספו שנה על שנה (ירמיה ז, כא) עלותיכם ספו וגו' לשון תוספת:
(15) חסים היו על ממונם יותר מזניהם וזנותיהם שהקדימו מקניהם לטפם. אמר להם לא קנעו העיקר עיקר והטפל טפל זנו לכם תחלה ערים לטפכם ואחר כך גדרות לזאנכם (תנחומא ז):

19	For we will not inherit with them on the other side of the Jordan, and forward, because our inheritance is fallen to us on this side of the Jordan eastward.'	אָרִי לֹא נַחֲסִין עִמָּהוּן מֵעֵבֶרָא לִירְדָנָא וּלְהֵלָאָה אָרִי קְבִילָנָא אַחֲסִנְתָּנָא לָנָא מֵעֵבֶרָא לִירְדָנָא מִדְּנָחָא:	כִּי לֹא נִחְלֵל אִתָּם מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְהֵלָאָה כִּי בָאָה נִחְלֵתְנוּ אֵלֵינוּ מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה: (פ)	19
20	And Moses said unto them: 'If ye will do this thing: if ye will arm yourselves to go before the LORD to the war,	וַיֹּאמֶר לָהוֹן מֹשֶׁה אִם תַּעֲבֹדוּן יֵת פִּתְגָמָא הָדִין אִם תִּזְדָּרְיוּן קָדָם עָמָא דִּי לְקָרְבָּא:	וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם-תַּעֲשׂוּן אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה אִם-תִּתְחַלְצוּ לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה:	סזיעי
21	and every armed man of you will pass over the Jordan before the LORD, until He hath driven out His enemies from before Him,	וְעֵבֶר לָכֹון כָּל דְּמִזְרוּ יֵת יִרְדָּנָא קָדָם עָמָא דִּי עַד דִּיתְרִיד יֵת בְּעַלֵּי דְקְבוּהֵי מִן קְדָמוּהֵי:	וְעֵבֶר לָכֶם כָּל-חֲלוּץ אֶת- הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוּ אֶת-אֹיְבָיו מִפְּנֵיו:	21
22	and the land be subdued before the LORD, and ye return afterward; then ye shall be clear before the LORD, and before Israel, and this land shall be unto you for a possession before the LORD.	וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחֲרֵי תִשָּׁבוּ וְהִיִּיתֶם נְקִיִּם מִיְהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאֻחְזָה לִפְנֵי יְהוָה:	וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחֲרֵי תִשָּׁבוּ וְהִיִּיתֶם נְקִיִּם מִיְהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאֻחְזָה לִפְנֵי יְהוָה:	22
23	But if ye will not do so, behold, ye have sinned against the LORD; and know ye your sin which will find you.	וְאִם לֹא תַעֲבֹדוּן כֹּון הָא חֲבִיתוֹן קָדָם יֵי וְדַעוּ חֹבְתְכוֹן דִּתְשַׁכַּח יִתְכוֹן:	וְאִם-לֹא תַעֲשׂוּן כֹּון הַנָּה חֲטֹאתֶם לַיהוָה וְדַעוּ חֲטֹאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אִתְּכֶם:	23
24	Build you cities for your little ones, and folds for your sheep; and do that which hath proceeded out of your mouth.'	בְּנוּ לָכוֹן קְרוּוֹן לְטַפְלָכוֹן וְחִטְרִין לְעֹנְכוֹן וְדִי-פּוֹק מִפּוֹמְכוֹן תַּעֲבֹדוּן:	בְּנוּ-לָכֶם עָרִים לְטַפְכֶם וּגְדֹרֹת לְצֹנְאֲכֶם וְהִיצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ:	24
25	And the children of Gad and the children of Reuben spoke unto Moses, saying: 'Thy servants will do as my lord commandeth.	וַיֹּאמֶר בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמֹשֶׁה לְמִימַר עֲבָדְךָ יַעֲבֹדוּן כְּמָא דְרַבּוֹנֵי מְפָקִיד:	וַיֹּאמֶר בְּנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כְּאֲשֶׁר אֲדָנִי מִצְוָה:	25
26	Our little ones, our wives, our flocks, and all our cattle, shall be there in the cities of Gilead;	טַפְּנוּ נְשִׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל-בְּהֵמָתְנוּ יְהִיוּ-שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:	טַפְּנוּ נְשִׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל-בְּהֵמָתְנוּ יְהִיוּ-שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:	26
27	but thy servants will pass over, every man that is armed for war, before the LORD to battle, as my lord saith.'	וְעֵבֶרָךְ יַעֲבְרוּ כָל-חֲלוּץ צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה כְּאֲשֶׁר אֲדָנִי דִבֶּר:	וְעֵבֶרָךְ יַעֲבְרוּ כָל-חֲלוּץ צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה כְּאֲשֶׁר אֲדָנִי דִבֶּר:	27

(19) מעבר לירדן וגו'. צעזר המערצי: כי באה למדתי כן: והיצא מפיכם תעשו. לגזרה. שקבלתם נחלתנו. כבר קבלנוה צעזר המזרחי:
(24) לצנאכם. תיצה וזמגורם (תהלים מ, ח) זנה ולפנים אלא ונכזשה ואחר תשובו והם קבלו עליהם עד התנחל הרי כלם. שאין צו אל"ף מפסיק בין נו"ן לז"י ואל"ף שזא כאן אחר הוסיפו להתעכב שזע שחלקו וכן עשו:
הנו"ן במקום ה"א של זנה הוא. מיסודו של רבי משה הדרשן (25) ויאמר בני גד. כולם כאיש אחד:

28	So Moses gave charge concerning them to Eleazar the priest, and to Joshua the son of Nun, and to the heads of the fathers' houses of the tribes of the children of Israel.	וַיִּצַו לָהֶם מֹשֶׁה אֶת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְאֶת־רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃	וַיִּצַו לָהֶם מֹשֶׁה אֶת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְאֶת־רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃	28
29	And Moses said unto them: 'If the children of Gad and the children of Reuben will pass with you over the Jordan, every man that is armed to battle, before the LORD, and the land shall be subdued before you, then ye shall give them the land of Gilead for a possession;	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם־יַעֲבְרוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי־רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן כָּל־חַלּוּץ לְמַלְחָמָה לִפְנֵי יְהוָה וּנְכַבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וְנָתַתֶּם לָהֶם אֶת־אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאֻחֻזָּה׃	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם־יַעֲבְרוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי־רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן כָּל־חַלּוּץ לְמַלְחָמָה לִפְנֵי יְהוָה וּנְכַבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וְנָתַתֶּם לָהֶם אֶת־אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאֻחֻזָּה׃	29
30	but if they will not pass over with you armed, they shall have possessions among you in the land of Canaan.'	וְאִם־לֹא יַעֲבְרוּ חַלּוּצִים אִתְּכֶם וְנֹאחֲזוּ בְּתוֹכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃	וְאִם־לֹא יַעֲבְרוּ חַלּוּצִים אִתְּכֶם וְנֹאחֲזוּ בְּתוֹכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃	30
31	And the children of Gad and the children of Reuben answered, saying: 'As the LORD hath said unto thy servants, so will we do.	וַיַּעֲנוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵל־עַבְדֶּיךָ כֹּן נַעֲשֶׂה׃	וַיַּעֲנוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵל־עַבְדֶּיךָ כֹּן נַעֲשֶׂה׃	31
32	We will pass over armed before the LORD into the land of Canaan, and the possession of our inheritance shall remain with us beyond the Jordan.'	נַחֲנוּ נַעֲבֹר חַלּוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאֻחֻזֵּנוּ נַחֲלָתֵנוּ מֵעַבְרָ לַיַּרְדֵּן׃	נַחֲנוּ נַעֲבֹר חַלּוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאֻחֻזֵּנוּ נַחֲלָתֵנוּ מֵעַבְרָ לַיַּרְדֵּן׃	32
33	And Moses gave unto them, even to the children of Gad, and to the children of Reuben, and unto the half-tribe of Manasseh the son of Joseph, the kingdom of Sihon king of the Amorites, and the kingdom of Og king of Bashan, the land, according to the cities thereof with their borders, even the cities of the land round about.	וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לְבְנֵי־גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְחֻצֵּי שִׁבְטֵי מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף אֶת־מַמְלַכַּת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי וְאֶת־מַמְלַכַּת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאָרֶץ לְעָרֶיהָ בְּגִבְלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב׃	וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לְבְנֵי־גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְחֻצֵּי שִׁבְטֵי מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף אֶת־מַמְלַכַּת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי וְאֶת־מַמְלַכַּת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאָרֶץ לְעָרֶיהָ בְּגִבְלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב׃	33
34	And the children of Gad built Dibon, and Ataroth, and Aroer;	וַיְבִנוּ בְנֵי־גָד אֶת־דִּיבּוֹן וְאֶת־עַטְרֹת וְאֶת עֲרֹעֵר׃	וַיְבִנוּ בְנֵי־גָד אֶת־דִּיבּוֹן וְאֶת־עַטְרֹת וְאֶת עֲרֹעֵר׃	34
35	and Atroth-shophan, and Jazer, and Jogbehah;	וְאֶת־עַטְרֹת שׁוֹפָן וְאֶת־יָעֵזֶר וְיִגְבֵּהָה׃	וְאֶת־עַטְרֹת שׁוֹפָן וְאֶת־יָעֵזֶר וְיִגְבֵּהָה׃	35

(28) ויצו להם. כמו עליהם ועל תנאם מינה אלעזר (32) ואתנו אחוזת נחלתנו. כלומר צידינו וזרשותנו תהי ויהושע. כמו (שמות יד, 7) ה' ילחם לכם: אחוזת נחלתנו מעבר הזה:

36	and Beth-nimrah, and Beth-haran; fortified cities, and folds for sheep.	וְאֶת־בֵּית נִמְרָה וְאֶת־בֵּית הָרָן עָרֵי מִבְצָר וְגִדְרֹת צֹאן:	וְיֵת בֵּית נִמְרָה וְיֵת בֵּית הָרָן קְרוֹיִן כְּרִיכִין וְחִטְרִין דְּעֹאן:
37	And the children of Reuben built Heshbon, and Elealeh, and Kiriathaim;	וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ אֶת־חֶשְׁבֹן וְאֶת־אֶלְעֵלָא וְאֶת קִרְיַת־אִים:	וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ יֵת חֶשְׁבֹן וְיֵת אֶלְעֵלָא וְיֵת קִרְיַת־אִים:
38	and Nebo, and Baal-meon—their names being changed—and Sibmah; and gave their names unto the cities which they builded.	וְאֶת־נְבוֹ וְאֶת־בַּעַל מְעֹן מוֹסְבַת שֵׁם וְאֶת־שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁמֹת אֶת־שְׁמוֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ:	וְיֵת נְבוֹ וְיֵת בַּעַל מְעֹן מִקְפֵן שְׁמָהֶן וְיֵת שִׁבְמָה וְקְרוֹי בְשִׁמָּהֶן יֵת שְׁמָהֶת קְרוֹיָא דְּבָנוּ:
39	And the children of Machir the son of Manasseh went to Gilead, and took it, and dispossessed the Amorites that were therein.	וַיֵּלְכוּ בְנֵי מַכִּיר בֶּן־מְנַשֶּׁה גִלְעָדָה וַיִּלְכְּדָהּ וַיּוֹרֶשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־בָּהּ:	וַאֲזָלוּ בְנֵי מַכִּיר בֶּר מְנַשֶּׁה לְגִלְעָד וּכְבָּשׁוּהָ וַתִּרְיֵד יֵת אֱמֹרָאָה דְּבָהּ:
40	And Moses gave Gilead unto Machir the son of Manasseh; and he dwelt therein.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־גִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּן־מְנַשֶּׁה וַיֵּשֶׁב בָּהּ:	וַיִּתֵּב מֹשֶׁה יֵת גִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּר מְנַשֶּׁה וַיִּתִּיב בָּהּ:
41	And Jair the son of Manasseh went and took the villages thereof, and called them Havvoth-jair.	וַיֵּאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה הָלַךְ וַיִּלְכְּדֵם וַיִּקְרָא אֹתָהֶן חֹת וַיֵּאִיר:	וַיֵּאִיר בֶּר מְנַשֶּׁה אֲזָל וּכְבָּשׁ יֵת כְּפָרְנִיָּהוּ וַיִּקְרָא יֵתָהוּן כְּפָרְנֵי יֵאִיר:
42	And Nobah went and took Kenath, and the villages thereof, and called it Nobah, after his own name.	וְנָבַח הָלַךְ וַיִּלְכְּדֵם וַיִּקְרָא לָהּ נָבַח בְּשֵׁמוֹ: (פ)	וְנָבַח אֲזָל וּכְבָּשׁ יֵת קִנַת וְיֵת כְּפָרְנִיָּהוּ וַיִּקְרָא לָהּ נָבַח בְּשִׁמָּהּ:

The Haftara is Jeremiah 1:1 – 2:3 on page 202. This Haftara is the First Haftara of Rebuke, and is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

XXXIII

These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron.

מסעי ל
אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעִבְרָתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

(36) ערי מבצר וגדרות צאן. זה סוף הפסוק מוסב על (39) ויורש. כמרגומו ותרין. שתיצת רי"ש משמשת שתי תחלת הענין ויצנו בני גד את הערים הללו להיות ערי מבצר וגדרות צאן:
(38) ואת נבו ואת בעל מעון מוסבת שם. נבו ובעל מעון שמות עזודת אלילים הם והיו האמוריים קורים עריהם על שם עזודת אלילים שלהם וצני ראובן הסבו את שמות לשמות אחרים וזהו מוסבות שם נבו ובעל מעון מוסבות לשם אחר: ואת שבמה. צנו שבמה והיא שם האמורה למעלה (לעיל ג):
(39) ויורש. כמרגומו ותרין. שתיצת רי"ש משמשת שתי תחלות הענין ויצנו בני גד את הערים הללו להיות ערי מבצר וגדרות צאן:
(41) חותיהם. כפרניהו: ויקרא אתהן חות יאיר. לפי שלא היו לו צנים קראם בשמו לזכרון:
(42) ויקרא לה נבחה. לה אינו מפיק ה"א וראיתי כיסודו של צני משה הדרשן לפי שלא נתקיים לה שם זה לפיכך הוא רפה. שמשמע מדרשו כמו לא. ותמהני מה ידרוש בשמי תיבות הדומות לה (רות ב, יד) ויאמר לה צוע (זכריה ה, יא) לצנות לה בית:

2	And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the commandment of the LORD; and these are their stages at their goings forth.	וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם: וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה יֵת מִפְּקֻנֵּיהוֹן לְמַטְלֵנִיהוֹן עַל מִימְרָא דִּי וְאֵלִין מַטְלֵנִיהוֹן לְמַפְקֻנֵּיהוֹן:	2
3	And they journeyed from Rameses in the first month, on the fifteenth day of the first month; on the morrow after the passover the children of Israel went out with a high hand in the sight of all the Egyptians,	וַיִּסְעוּ מִרַעְמֶסֶס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִישָׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָל־מִצְרַיִם: וַיִּסְעוּ מִרַעְמֶסֶס בַּחֲמִישָׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָל־מִצְרַיִם: וַיִּסְעוּ מִרַעְמֶסֶס בַּחֲמִישָׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָל־מִצְרַיִם:	3
4	while the Egyptians were burying them that the LORD had smitten among them, even all their first-born; upon their gods also the LORD executed judgments.	וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִים אֹתָם אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבְאֵלֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים: וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִין יֵת דְּקַטְל יֵי בְּהוֹן כָּל בּוֹכְרָא וּבְשִׁעֻתְהוֹן עֲבַד יֵי דִּינִין:	4
5	And the children of Israel journeyed from Rameses, and pitched in Succoth.	וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִרַעְמֶסֶס וַיַּחֲנוּ בְּסֻכּוֹת: וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִרַעְמֶסֶס וַיַּחֲנוּ בְּסֻכּוֹת:	5
6	And they journeyed from Succoth, and pitched in Etham, which is in the edge of the wilderness.	וַיִּסְעוּ מִסֻּכּוֹת וַיַּחֲנוּ בְּאֶתְאֵם אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַמִּדְבָּר: וַיִּסְעוּ מִסֻּכּוֹת וַיַּחֲנוּ בְּאֶתְאֵם אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַמִּדְבָּר:	6
7	And they journeyed from Etham, and turned back unto Pihahiroth, which is before Baal-zephon; and they pitched before Migdol.	וַיִּסְעוּ מֵאֶתְאֵם וַיָּשֻׁב עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בַּעַל צִפּוֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל: וַיִּסְעוּ מֵאֶתְאֵם וַיָּשֻׁב עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בַּעַל צִפּוֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל:	7
8	And they journeyed from Penahahiroth, and passed through the midst of the sea into the wilderness; and they went three days' journey in the wilderness of Etham, and pitched in Marah.	וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָּר אֶתְאֵם וַיַּחֲנוּ בְּמָרָה: וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָּר אֶתְאֵם וַיַּחֲנוּ בְּמָרָה:	8

(1) אלה מסעי. למה נכתבו המסעות הללו. להודיע חסדיו של מקום. שאף על פי שגור עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר לא תאמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא הייתה להם מנוחה. שהרי אין כאן אלא ארבעים ושנים מסעות. לא מהם י"ד שכולם היו בשנה ראשונה קודם גזירה. משנסעו מרעמסס עד שצאו לרחמה. שמשם נשלחו המרגלים שנאמר (במדבר יב, טז) ואחר נסעו העם מחצרות וגו' (שם יג, ז) שלח לך אנשים וגו'. וכאן הוא אומר ויסעו מחצרות ויחנו צרתמה למדת שהוא במדבר

פארן ועוד הוצא משם ח' מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים נמצא שכל שמנה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה מיקודו של רבי משה הדרשן. ורבי תנחומא (מסעי ג. במדבר רבה) דרש זו דרשה אחרת משל למלך שהיה צנו חולה והולכו למקום רחוק לרפואתו כיון שהיו חוזרין התחיל אצו מונה כל המסעות אמר לו כאן ישנו כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך וכו': (4) ומצרים מקברים. טרודים צאצאם:

9	And they journeyed from Marah, and came unto Elim; and in Elim were twelve springs of water, and threescore and ten palm-trees; and they pitched there.	וַיָּסְעוּ מִמָּרָה וַיָּבֹאוּ אֶלְמָה וּבְאֵילִם שְׁתֵּים עָשָׂר עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ-שָׁם:	וַיָּטְלוּ מִמָּרָה וַאֲתוּ לְאֵילִם וּבְאֵילִם תְּרֵי עֶשֶׂר מְבוּעִין דְּמִיּוֹ וְשִׁבְעִין דְּקָלִין וַיָּשְׂרוּ תֵּמָן:
10	And they journeyed from Elim, and pitched by the Red Sea.	וַיָּסְעוּ מֵאֵילָם וַיַּחֲנוּ עַל-יַם-סוּף:	וַיָּטְלוּ מֵאֵילִם וַיָּשְׂרוּ עַל יַמָּא דְּסוּף:
11	And they journeyed from the Red Sea, and pitched in the wilderness of Sin.	וַיָּסְעוּ מִיַּם-סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר-סִין:	וַיָּטְלוּ מִיַּמָּא דְּסוּף וַיָּשְׂרוּ בְּמִדְבַּר דְּסִין:
12	And they journeyed from the wilderness of Sin, and pitched in Dophkah.	וַיָּסְעוּ מִבְּרֶדְפָּקָה וַיַּחֲנוּ בְּדֹפְקָה:	וַיָּטְלוּ מִבְּרֶדְפָּקָה דְּסִין וַיָּשְׂרוּ בְּדֹפְקָה:
13	And they journeyed from Dophkah, and pitched in Alush.	וַיָּסְעוּ מִדֹּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאַלּוּשׁ:	וַיָּטְלוּ מִדֹּפְקָה וַיָּשְׂרוּ בְּאַלּוּשׁ:
14	And they journeyed from Alush, and pitched in Rephidim, where was no water for the people to drink.	וַיָּסְעוּ מֵאַלּוּשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרֶפִידִים וְלֹא-הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לְשִׁתּוֹת:	וַיָּטְלוּ מֵאַלּוּשׁ וַיָּשְׂרוּ בְּרֶפִידִים וְלֹא הָיָה תֵּמָן מֵיָּא לְעַמָּא לְמִשְׁתֵּי:
15	And they journeyed from Rephidim, and pitched in the wilderness of Sinai.	וַיָּסְעוּ מִרֶפִידִים וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר-סִינַי:	וַיָּטְלוּ מִרֶפִידִים וַיָּשְׂרוּ בְּמִדְבַּר דְּסִינַי:
16	And they journeyed from the wilderness of Sinai, and pitched in Kibroth-hattaavah.	וַיָּסְעוּ מִבְּרֶדְפָּקָה וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרֹת הַתַּאֲוָה:	וַיָּטְלוּ מִבְּרֶדְפָּקָה דְּסִינַי וַיָּשְׂרוּ בְּקִבְרֵי דְּמִשְׁאֲלֵי:
17	And they journeyed from Kibroth-hattaavah, and pitched in Hazeroth.	וַיָּסְעוּ מִקִּבְרֹת הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ בְּחֲצֹרֹת:	וַיָּטְלוּ מִקִּבְרֵי דְּמִשְׁאֲלֵי וַיָּשְׂרוּ בְּחֲצֹרֹת:
18	And they journeyed from Hazeroth, and pitched in Rithmah.	וַיָּסְעוּ מִחֲצֹרֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה:	וַיָּטְלוּ מִחֲצֹרֹת וַיָּשְׂרוּ בְּרִתְמָה:
19	And they journeyed from Rithmah, and pitched in Rimmon-perez.	וַיָּסְעוּ מִרִּתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמּוֹן פֶּרֶץ:	וַיָּטְלוּ מִרִּתְמָה וַיָּשְׂרוּ בְּרִמּוֹן פֶּרֶץ:
20	And they journeyed from Rimmon-perez, and pitched in Libnah.	וַיָּסְעוּ מִרִּמּוֹן פֶּרֶץ וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה:	וַיָּטְלוּ מִרִּמּוֹן פֶּרֶץ וַיָּשְׂרוּ בְּלִבְנָה:
21	And they journeyed from Libnah, and pitched in Rissah.	וַיָּסְעוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה:	וַיָּטְלוּ מִלִּבְנָה וַיָּשְׂרוּ בְּרִסָּה:

(18) ויחנו ברתמה. על שם לשון הרע של מרגלים שנאמר שנויים עם גחלי רתמים: (תהלים קכ, 7) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חזי גבור

22	And they journeyed from Rissah, and pitched in Kehelah.	וַיָּסְעוּ מִרֶסֶה וַיַּחֲנוּ בְּקֵהֶלְתָּהּ:	וַיָּטְלוּ מִרֶסֶה וַיָּשְׂרוּ בְּקֵהֶלְתָּהּ:	22
23	And they journeyed from Kehelah, and pitched in mount Shepherd.	וַיָּסְעוּ מִקֵּהֶלְתָּהּ וַיַּחֲנוּ בְּהַר־שֹׁפָר:	וַיָּטְלוּ מִקֵּהֶלְתָּהּ וַיָּשְׂרוּ בְּטוֹרַת דְּשֹׁפָר:	23
24	And they journeyed from mount Shepherd, and pitched in Haradah.	וַיָּסְעוּ מִהַר־שֹׁפָר וַיַּחֲנוּ בְּחֶרְדָּה:	וַיָּטְלוּ מִטוֹרַת דְּשֹׁפָר וַיָּשְׂרוּ בְּחֶרְדָּה:	24
25	And they journeyed from Haradah, and pitched in Makheloth.	וַיָּסְעוּ מִחֶרְדָּה וַיַּחֲנוּ בְּמִקְהֶלֶת:	וַיָּטְלוּ מִחֶרְדָּה וַיָּשְׂרוּ בְּמִקְהֶלֶת:	25
26	And they journeyed from Makheloth, and pitched in Tahath.	וַיָּסְעוּ מִמִּקְהֶלֶת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת:	וַיָּטְלוּ מִמִּקְהֶלֶת וַיָּשְׂרוּ בְּתַחַת:	26
27	And they journeyed from Tahath, and pitched in Terah.	וַיָּסְעוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתֶרַח:	וַיָּטְלוּ מִתַּחַת וַיָּשְׂרוּ בְּתֶרַח:	27
28	And they journeyed from Terah, and pitched in Mithkah.	וַיָּסְעוּ מִתֶּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה:	וַיָּטְלוּ מִתֶּרַח וַיָּשְׂרוּ בְּמִתְקָה:	28
29	And they journeyed from Mithkah, and pitched in Hashmonah.	וַיָּסְעוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחֹשְׁמוֹנָה:	וַיָּטְלוּ מִמִּתְקָה וַיָּשְׂרוּ בְּחֹשְׁמוֹנָה:	29
30	And they journeyed from Hashmonah, and pitched in Moseroth.	וַיָּסְעוּ מִחֹשְׁמוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמוֹסְרוֹת:	וַיָּטְלוּ מִחֹשְׁמוֹנָה וַיָּשְׂרוּ בְּמוֹסְרוֹת:	30
31	And they journeyed from Moseroth, and pitched in Bene-jaakan.	וַיָּסְעוּ מִמוֹסְרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן:	וַיָּטְלוּ מִמוֹסְרוֹת וַיָּשְׂרוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן:	31
32	And they journeyed from Bene-jaakan, and pitched in Hor-haggidgad.	וַיָּסְעוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיַּחֲנוּ בְּחֹר הַגִּידְגָּד:	וַיָּטְלוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיָּשְׂרוּ בְּחֹר הַגִּידְגָּד:	32
33	And they journeyed from Hor-haggidgad, and pitched in Jotbah.	וַיָּסְעוּ מִחֹר הַגִּידְגָּד וַיַּחֲנוּ בְּיֹטְבָה:	וַיָּטְלוּ מִחֹר הַגִּידְגָּד וַיָּשְׂרוּ בְּיֹטְבָה:	33
34	And they journeyed from Jotbah, and pitched in Abronah.	וַיָּסְעוּ מִיֹּטְבָה וַיַּחֲנוּ בְּעֶבְרֹנָה:	וַיָּטְלוּ מִיֹּטְבָה וַיָּשְׂרוּ בְּעֶבְרֹנָה:	34
35	And they journeyed from Abronah, and pitched in Ezion-geber.	וַיָּסְעוּ מִעֶבְרֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּעִזִּיּוֹן גִּבְר:	וַיָּטְלוּ מִעֶבְרֹנָה וַיָּשְׂרוּ בְּעִזִּיּוֹן גִּבְר:	35
36	And they journeyed from Ezion-geber, and pitched in the wilderness of Zin—the same is Kadesh.	וַיָּסְעוּ מִעִזִּיּוֹן גִּבְר וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר־צִין הוּא קָדֵשׁ:	וַיָּטְלוּ מִעִזִּיּוֹן גִּבְר וַיָּשְׂרוּ בְּמִדְבַּר־צִין הוּא קָדֵשׁ:	36

37	And they journeyed from Kadesh, and pitched in mount Hor, in the edge of the land of Edom.—	וַיֵּסְעוּ מִקֵּדֶשׁ וַיַּחֲנוּ בְּהַר הָהָר בְּקֶצֶה אֶרֶץ אֲדוֹם:	וַיֵּסְעוּ מִקֵּדֶשׁ וַיַּחֲנוּ בְּהָר הָהָר בְּקֶצֶה אֶרֶץ אֲדוֹם:
38	And Aaron the priest went up into mount Hor at the commandment of the LORD, and died there, in the fortieth year after the children of Israel were come out of the land of Egypt, in the fifth month, on the first day of the month.	וַיַּעַל אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֶל-הַר הָהָר עַל-פִּי יְהוָה וַיָּמָת שָׁם בַּשָּׁנָה הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן:	וַיַּעַל אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֶל-הַר הָהָר עַל-פִּי יְהוָה וַיָּמָת שָׁם בַּשָּׁנָה הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן:
39	And Aaron was a hundred and twenty and three years old when he died in mount Hor.	וְאֶהֱרֹן בֶּן-שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה וּשְׁשִׁין שָׁנָה בָּמָוֶתוֹ בְּהַר הָהָר: (ס)	וְאֶהֱרֹן בֶּן-שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה וּשְׁשִׁין שָׁנָה בָּמָוֶתוֹ בְּהַר הָהָר: (ס)
40	And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South in the land of Canaan, heard of the coming of the children of Israel.—	וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד וְהוּא יָשָׁב בְּנֶגֶב אֶרֶץ כְּנָעַן בְּבֹא בְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד וְהוּא יָשָׁב בְּנֶגֶב אֶרֶץ כְּנָעַן בְּבֹא בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
41	And they journeyed from mount Hor, and pitched in Zalmonah.	וַיֵּסְעוּ מִהָר הָהָר וַיַּחֲנוּ בְּצִלְמָנָה:	וַיֵּסְעוּ מִהָר הָהָר וַיַּחֲנוּ בְּצִלְמָנָה:
42	And they journeyed from Zalmonah, and pitched in Punon.	וַיֵּסְעוּ מִצִּלְמָנָה וַיַּחֲנוּ בְּפּוֹנוֹן:	וַיֵּסְעוּ מִצִּלְמָנָה וַיַּחֲנוּ בְּפּוֹנוֹן:
43	And they journeyed from Punon, and pitched in Oboth.	וַיֵּסְעוּ מִפּוֹנוֹן וַיַּחֲנוּ בְּאוֹבוֹת:	וַיֵּסְעוּ מִפּוֹנוֹן וַיַּחֲנוּ בְּאוֹבוֹת:
44	And they journeyed from Oboth, and pitched in Ije-abarim, in the border of Moab.	וַיֵּסְעוּ מֵאוֹבוֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הָעֲבָרִים בְּגִבּוֹל מוֹאָב:	וַיֵּסְעוּ מֵאוֹבוֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הָעֲבָרִים בְּגִבּוֹל מוֹאָב:
45	And they journeyed from Ijim, and pitched in Dibon-gad.	וַיֵּסְעוּ מֵעֵיִם וַיַּחֲנוּ בְּדִיבֹן גָּד:	וַיֵּסְעוּ מֵעֵיִם וַיַּחֲנוּ בְּדִיבֹן גָּד:
46	And they journeyed from Dibon-gad, and pitched in Almon-diblathaim.	וַיֵּסְעוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמֹן דִּבְלָתַיִם:	וַיֵּסְעוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמֹן דִּבְלָתַיִם:
47	And they journeyed from Almon-diblathaim, and pitched in the mountains of Abarim, in front of Nebo.	וַיֵּסְעוּ מֵעֵלְמֹן דִּבְלָתַיִם וַיַּחֲנוּ בְּהָרֵי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נֶבֹ: (א)	וַיֵּסְעוּ מֵעֵלְמֹן דִּבְלָתַיִם וַיַּחֲנוּ בְּהָרֵי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נֶבֹ: (א)
48	And they journeyed from the mountains of Abarim, and pitched in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	וַיֵּסְעוּ מִהָרֵי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרִיחוֹ:	וַיֵּסְעוּ מִהָרֵי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרִיחוֹ:

(38) על פי ד'. מלמד שמת נשיקה (צ"ז י, א): בישראל לפיכך חזר וכמה (ר"ה ג, א):

(40) וישמע הכנעני. כאן למדן שמינת אהרן היא (44) בעיי העברים. לשון חרצות וגלים כמו (מכה א, ו) השמועה שנסתלקו עני כבוד וכבוד שנתנה רשות להלחם לעי השדה (מהלים עט, א) שמו את ירושלים לעי:

49	And they pitched by the Jordan, from Beth-jeshimoth even unto Abel-shittim in the plains of Moab.	וַיַּחֲנוּ עַל-הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיִּשְׁמֹת עַד אֲבֵל הַשִּׁטִּים בְּעֶרְבַת מוֹאָב׃ (ס)	49
50	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יַרְחוֹ לֵאמֹר׃ וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה בְּמִישְׁרֵיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּנָא דִּירִיחוֹ לְמִימַר׃	שלישי
51	'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶל-אֶרֶץ כְּנָעַן׃	51
52	then ye shall drive out all the inhabitants of the land from before you, and destroy all their figured stones, and destroy all their molten images, and demolish all their high places.	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאַבְדֶתֶם אֶת כָּל-מִשְׁכֵּיתָם וְאֶת כָּל-צִלְמֵי מִסְכָּתָם תִּאבְדוּ וְאֶת כָּל-בְּמוֹתָם תִּשְׁמִידוּ׃	52
53	And ye shall drive out the inhabitants of the land, and dwell therein; for unto you have I given the land to possess it.	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-הָאָרֶץ וַיִּשְׁבֹּתֶם בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּהּ׃	53
54	And ye shall inherit the land by lot according to your families—to the more ye shall give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; wheresoever the lot falleth to any man, that shall be his; according to the tribes of your fathers shall ye inherit.	וְהִתְנַחֵלְתֶּם אֶת-הָאָרֶץ בְּגוּרָל לְמִשְׁפַּחְתֵּיכֶם לְרֹב תִּרְבּוּ אֶת-נַחֲלָתוֹ וּלְמַעַט תִּמְעִיט אֶת-נַחֲלָתוֹ אֵל אֲשֶׁר-יֵצֵא לוֹ שֵׁמָּה תִּגּוּרָל לוֹ וְהָיָה לְמִשְׁוֹת אֲבֹתֵיכֶם תִּתְנַחֵלוּ׃ וְתַחֲסֶנּוּ יֵת אֶרֶעָא בְּעַדְבָא לְזַרְעֵיכֶן לְסִגְיַי תִּסְגּוּן יֵת אַחְסִנְתֶּהוּן וְלִזְעִירֵי תִזְעֶרֶן יֵת אַחְסִנְתֶּהוּן לְדִיּוּק לִיהַ תִּמְן עַדְבָא דִּילִיהַ יְהִי לְשִׁבְטֵי אֲבֹתֵיכֶן תַּחֲסֶנּוּ׃	54

של שיש להשתחוות עליהם צפישוט ידים ורגלים כדכתיב (ויקרא כו, א) ואזן משכית לא תתנו צארנכס להשתחוות עליה: מסכתם. כתרגומו מתכתהון: (53) והורשתם את הארץ. והורשתם אותה מיושניה ואז יושבתם זה תוכלו להתקיים זה ואם לאו לא תוכלו להתקיים זה:

(54) אל אשר יצא לו שמה. מקרא קצר הוא זה אל מקום אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה: למשורת אבותיכם. לפי חשבון יולאימארים (צ"צ קיז, א). דבר אחר בשנים עשר גזולין כמנין השבטים:

(49) מבית הישמת עד אבל השטים. כאן למדך שיעור מחנה ישראל י"צ מיל. דאמר רבה זר זר חנה לדידי חזי לי הוא אחר וכו' (עירוזין נה, ב): אבל השטים. מישור של שטים אצל שמו:

(51) כי אתם עברים את הירדן וגו' והורשתם וגו'. והלא כמה פעמים הוזכרו על כך אלא כך אמר להם משה כשאתם עוברים צירדן ציבשה על מנת כן תעברו. ואם לאו מים באין ושוטפין אתכם וכן מצינו שאמר להם יהושע צעודם צירדן (סוטה לד, א. תוספתא סוטה ח, ה):

(52) והורשתם. וגרשתם: משכיתם. כתרגומו בית סגדמהון על שם שהיו מסככין את הקרקע ברפת אנשים

But if ye will not drive out the inhabitants of the land from before you, then shall those that ye let remain of them be as thorns in your eyes, and as pricks in your sides, and they shall harass you in the land wherein ye dwell.

וְאִם-לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ מֵהֶם לְשָׂכִים בְּעֵינֵיכֶם וּלְצִנִּינִם בְּצַדֵּיכֶם וְצָרְרוּ אֹתְכֶם עַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ:

And it shall come to pass, that as I thought to do unto them, so will I do unto you.

וְהָיָה כַּאֲשֶׁר דִּמְיִיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֲעֲשֶׂה לָכֶם: (פ)

And the LORD spoke unto Moses, saying:

וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

'Command the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land of Canaan, this shall be the land that shall fall unto you for an inheritance, even the land of Canaan according to the borders thereof.

צֹו אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי-אַתֶּם בָּאִים אֶל-הָאָרֶץ כְּנָעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנָעַן לִגְבֻלְתֶּיהָ:

Thus your south side shall be from the wilderness of Zin close by the side of Edom, and your south border shall begin at the end of the Salt Sea eastward;

וְהָיָה לָכֶם פְּאֶת-נֹגֵב מִמִּדְבָּר-צִן עַל-יַד־יְדֵי אֲדָום וְהָיָה לָכֶם גְּבּוּל נֹגֵב מִקְצֵה יַם-הַמֶּלַח קִדְמָה:

(55) והיה אשר תותירו מהם. יהיו לכם לרעה: לשכים בעיניכם. ליתדות המנקרות עיניכם חרוס של יתדות שכיאל: ולצנינם. פותרים זו הפותרים לשון מסוכת קוֹזִים הסוככת אתכם לסגור ולכלוא אתכם מאין יוצא וצא: וצררו אתכם. כתרוממו: (2) זאת הארץ אשר תפול לכם וגו'. לפי שהרצה מלות ניהגות צאריך ואין ניהגות צחוצה לארץ הוורכ לכתוב מלרני גבול רוחותיה סביב. לומר לך מן הגבולים הללו ולפנים המצות ניהגות: תפול לכם. על שם שנתחלקה בגורל נקראת חלוקה לשון נפילה. ומדרש אגדה אומר (תנחומא ד) על ידי שהפיל הקב"ה שריהם של ע' אומות מן השמים וכפתן לפני משה אמר לו ראה אינן צהם עוד כח:

4	and your border shall turn about southward of the ascent of Akkrabbim, and pass along to Zin; and the goings out thereof shall be southward of Kadesh-barnea; and it shall go forth to Hazar-addar, and pass along to Azmon;	וְנִסַּב לָכֶם הַגְּבוּל מִנֶּגֶב לְמַעַלַּה עֲקֶרְבִּים וְעָבַר צִנֶּה (כ' וְהָיָה) [ק' וְהָיָה] תּוֹצְאָתָיו מִנֶּגֶב לְקֶדֶשׁ בְּרִנֶּה וַיֵּצֵא חֲצֵר-אֲדָר וְעָבַר עַצְמוֹנָה:	וְיִסְחָר לָכוֹן תַּחֲנוּמָא מִדְּרוֹמָא לְמִסְקָנָא דְעֶקְרָבִין וַיַּעֲבֹר לְצִין וַיְהוֹן מִפְּקֻנְהוּי מִדְּרוֹמָא לְרָקִם גִּיאָה וַיְפּוֹק לְחֲצֵר אֲדָר וַיַּעֲבֹר לְעַצְמוֹן:
5	and the border shall turn about from Azmon unto the Brook of Egypt, and the goings out thereof shall be at the Sea.	וְנִסַּב הַגְּבוּל מִעַצְמוֹן נַחֲלָה מִצְרַיִם וְהָיָה תּוֹצְאָתָיו הַיָּמָה:	וְיִסְחָר תַּחֲנוּמָא מִעַצְמוֹן לְנַחֲלָה דְּמִצְרַיִם וַיְהוֹן מִפְּקֻנְהוּי לַיָּמָה:
6	And for the western border, ye shall have the Great Sea for a border; this shall be your west border.	וְגִבּוֹל יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וְגִבּוֹל זֶה-יְהִי־לָכֶם גְּבוּל יָם:	וְתַחֲנוּם מִעֶרְבָא וְהָיָה לָכוֹן יָמָא רַבָּא וְתַחֲנוּמִיהָ דִּין יְהִי לָכוֹן תַּחֲנוּם מִעֶרְבָא:
7	And this shall be your north border: from the Great Sea ye shall mark out your line unto mount Hor;	וְזֶה-יְהִי־לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן מִן-הַיָּם הַגָּדוֹל תִּתְּאוּ לָכֶם הָר הַהָר:	וְדִין יְהִי לָכוֹן תַּחֲנוּם צְפוּנָא מִן יָמָא רַבָּא תְּכֻנְנִין לָכוֹן לְהוֹר שׁוּרָא:

(3) והיה לכם פאת נגב. רוח דרומית אשר מן המזרח למערב: ממדבר צן. אשר אלל אדום מתחלת מקצוע דרומית מזרחית של ארץ תשעת המטות. כיצד שלש ארצות יושבות בדרומה של ארץ ישראל זו אלל זו קת ארץ מצרים וארץ אדום כולה וארץ מואב כולה. ארץ מצרים במקצוע דרומית מערבית שנאמר בפרשה זו מעצמון נחלה מצרים והיו תולדותיו הימה. ונחל מצרים היה מהלך על פני כל ארץ מצרים שנאמר (יהושע יג, א) מן השיחור אשר על פני מצרים. ומפסיק בין ארץ מצרים לארץ ישראל וארץ אדום אללה ללד המזרח וארץ מואב אלל ארץ אדום בסוף הדרום למזרח וכשיצאו ישראל ממצרים אס רזה המקום לקרב את כניסתם לארץ היה מעצרים את הנילוס ללד צפון ובאין לארץ ישראל ולא עשה כן וזהו שנאמר (שמות יג, יז) ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתיים שהם יושבים על הים במערבה של ארץ כנען כענין שנאמר בפלשתיים (לפניה ב, ה) יושבי חבל הים גוי כרתים. ולא נחם אותו הדרך אלל הסיצן והוציאם דרך דרומה אל המדבר והוא שקראו יחזקאל (יחזקאל כ, לה) מדבר העמים לפי שהיו כמה אומות יושבות בצדו והולכין אלל דרומה מן המערב כלפי מזרח תמיד עד שבאו לדרומה של ארץ אדום ובקשו ממלך אדום שיניחם לעבור דרך ארצו ולהכנס לארץ דרך רחבה ולא רצה והוארכו לסבוב את כל דרומה של אדום עד בואם לדרומה של ארץ מואב שנאמר (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה. והלכו כל דרומה של מואב עד סופה ומשם הפכו פניהם לצפון עד שקצבו כל מר מזרחי שלה לרחבה וכשכלו את מזרחם מצאו את ארץ סיחון ועשו שהיו יושבין במזרחם של ארץ כנען והירדן

מפסיק ביניהם וזהו שנאמר ציפתה (שם יח) וילך במדבר ויסב את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויצא ממזרח שמש לארץ מואב. וכבשו את ארץ סיחון ועשו שהיתה בצפונו של ארץ מואב. וקצבו עד הירדן והוא כנגד מקצוע צפונית מערבית של ארץ מואב נמצא שארץ כנען שבעבר הירדן למערב היה מקצוע דרומית מזרחית שלה אלל אדום:

(4) ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבים. כל מקום שנאמר ונסב או ויצא מלמד שלא היה המצר שזה אלא הולך ויוצא לחוץ ויוצא המצר ועוקם ללד צפונו של עולם באלכסון למערב ועובר המצר בדרומה של מעלה עקרבים נמצא מעלה עקרבים לפנים מן המצר: ועבר צנה. אל כין כמו מצרימה: והיו תוצאותיו. קצותיו. בדרומה של קדש ברנע: ויצא חצר אדר. מתפשט המצר ומרחיב ללד צפון של עולם ונמשך עוד באלכסון למערב וצא לו לחצר אדר ומשם לעצמון ומשם לנחל מצרים. ולשון ונסב האמור כאן לפי שכתב ויצא חצר אדר שהתחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע ורוחב אותה רצועה שבלטה ללד צפון היתה מקדש ברנע עד עצמון ומשם והלאה נתקצר המצר ונסב ללד הדרום וצא לו לנחל מצרים ומשם ללד המערב אל הים הגדול שהוא מר מערבה של כל ארץ ישראל. נמצא שנחל מצרים במקצוע מערבית דרומית:

(5) והיו תוצאותיו הימה. אל מר המערב שאין עוד גבול נגב מאריך ללד המערב משם והלאה:

(6) וגבול ים. ומר מערבי מהו: והיה לכם הים הגדול. למר: וגבול. הנסין שבתוך הים אף הם מן הגבול והם איים שקורין אינזול"ם (גיטין ט, א):

8	from mount Hor ye shall mark out a line unto the entrance to Hamath; and the goings out of the border shall be at Zedad;	מִהוֹר הָהָר תַּתְּאוּ לְבֵא חֲמַת וְהָיוּ תוֹצְאוֹת הַגָּבֹל צֶדָדָה:	8
9	and the border shall go forth to Ziphron, and the goings out thereof shall be at Hazar-enan; this shall be your north border.	וַיָּצֵא הַגָּבֹל זִפְרֹנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו חֲצֵר עֵינָן זֶה־יְהִי־לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן:	9
10	And ye shall mark out your line for the east border from Hazar-enan to Shepham;	וְהִתְאֵוִיתֶם לָכֶם לְגְבוּל קֶדְמָה מִחֲצֵר עֵינָן שֶׁפְּמָה:	10
11	and the border shall go down from Shepham to Riblah, on the east side of Ain; and the border shall go down, and shall strike upon the slope of the sea of Chinnereth eastward;	וַיֵּרֶד הַגָּבֹל מִשֶּׁפְּמָה הָרִבְלָה מִקֶּדֶם לְעֵין וַיֵּרֶד הַגָּבֹל וּמָחָה עַל־כֶּתֶף יָם־כִּנְרֶת קֶדְמָה:	11
12	and the border shall go down to the Jordan, and the goings out thereof shall be at the Salt Sea; this shall be your land according to the borders thereof round about.'	וַיֵּרֶד הַגְּבוּל הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תְּהִי־לָכֶם הָאָרֶץ לְגְבוּל־תִּיהָ סָבִיב:	12
13	And Moses commanded the children of Israel, saying: 'This is the land wherein ye shall receive inheritance by lot, which the LORD hath commanded to give unto the nine tribes, and to the half-tribe;	וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנוּלּוּ אֹתָהּ בְּגוּרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתִשְׁעַת הַמִּטָּוֹת וּחֲצֵי הַמִּטָּה:	13

(7) גבול צפון. מצר צפון: מן הים הגדול תחאו לכם הר ההר. שהוא במקצוע כפונית מערבית. וראשו משפיע ונכנס לתוך הים ויש מרוחב הים לפנים הימנו וחוצה הימנו (שם): תחאו. תשפיעו לכם לנטות ממערב לצפון אל הר ההר: תחאו. לשון סיבה כמו (ד"ה"ז, יא) אל תא הרנים (יחזקאל מ, י) ותא השער היציע שקורין אפנדי"ן שהוא מוסב ומשופע:

(8) מהר ההר. תסבו ותלכו אל מצר הצפון לצד המזרח ותפגעו בצלצח חמת זו אנטוכיא: תוצאות הגבול. סופי הגבול. כל מקום שנאמר תוצאות הגבול או המצר כלה שם לגמרי ואינו עובר להלן כלל או משם מתפשט ומרחיב ויוצא לאחוריו להמשיך להלן באלכסון יותר מן הרוחב הראשון ולענין רוחב המדה הראשון קראו תוצאות ששם כלתה אותה מדה:

(9) והיו תוצאותיו חצר עינן. הוא היה סוף המצר הכפוני. ונמצאת חצר עינן במקצוע כפונית מזרחית. ומשם והתאזיטם לכם אל מצר המזרחי. לשון הסבה ונטיה כמו תחאו: שפמה. צמח המזרחי ומשם הרצלה:

(11) מקדם לעין. שם מקום והמצר הולך במזרחו נמצא העין לפניו מן המצר ומאריך ישראל הוא: וירד הגבול. כל שהגבול הולך מצפון לדרום הוא יורד והולך: ומחה על כתף. עבר: ים כנרת קדמה. שיהא ים כנרת תוך לגבול צמערב והגבול צמזרח ים כנרת ומשם יורד אל הירדן והירדן מושך וצא מן הצפון לדרום באלכסון נוטה לצד מזרח ומתקרב לצד ארץ כנען כנגד ים כנרת ומושך לצד מזרח של ארץ ישראל כנגד ים כנרת עד שנופל צים המלח ומשם כלה הגבול בתוצאותיו אל ים המלח שממנו התחלת מצר מקצוע דרומית מזרחית הרי סובבת אותה לארבע רוחותיה:

14	for the tribe of the children of Reuben according to their fathers' houses, and the tribe of the children of Gad according to their fathers' houses, have received, and the half-tribe of Manasseh have received, their inheritance;	כִּי לָקְחוּ מִטָּה בְּנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבֵית אֲבֹתָם וּמִטָּה בְּנֵי־הַגָּדִי לְבֵית אֲבֹתָם וַחֲצִי מִטָּה מִנַּשֶּׁה לָקְחוּ נַחֲלָתָם:	אֲרִי קִבִּילוּ שְׁבָטָא דְּבְנֵי רְאוּבֵן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וְשְׁבָטָא דְּבְנֵי גַד לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וּפְלָגוֹת שְׁבָטָא דְּמִנַּשֶּׁה קִבִּילוּ אַחֲסִנְתָּהוֹן:
15	the two tribes and the half-tribe have received their inheritance beyond the Jordan at Jericho eastward, toward the sun-rising.'	שְׁנֵי הַמִּטָּוֹת וַחֲצִי הַמִּטָּה לָקְחוּ נַחֲלָתָם מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן יֵרֵחוֹ קִדְמָה מִזְרָחָה: (פ)	תְּרֵין שְׁבָטִין וּפְלָגוֹת שְׁבָטָא קִבִּילוּ אַחֲסִנְתָּהוֹן מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן קִדְמָה מִזְרָחָה:
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּדֶבֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	וּמִלִּיל יי עם מֹשֶׁה לְמִימֹר:
17	'These are the names of the men that shall take possession of the land for you: Eleazar the priest, and Joshua the son of Nun.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחִלוּ לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון:	אֵלִין שְׁמֹהֶת גּוֹבְרִיא דִּי־חֲסִנּוֹן לְכוֹן ית אֲרַעָא אֶלְעָזָר כְּהֵנָא וִיהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹון:
18	And ye shall take one prince of every tribe, to take possession of the land.	וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמִּטָּה תִּקְחוּ לְנַחֵל אֶת־הָאָרֶץ:	וּרְבָא חַד רְבָא חַד מִשְׁבָּטָא תִּדְבְּרוּן לְאַחֲסָנָא ית אֲרַעָא:
19	And these are the names of the men: of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמִטָּה יְהוֹדָה כָּלָב בֶּן־יִפְנֶה:	וְאֵלִין שְׁמֹהֶת גּוֹבְרִיא לְשְׁבָטָא דִּי־הוֹדָה כָּלָב בֶּר יִפְנֶה:
20	And of the tribe of the children of Simeon, Shemuel the son of Ammihud.	וּלְמִטָּה בְּנֵי שְׁמַעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד:	וּלְשְׁבָטָא דְּבְנֵי שְׁמַעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּר עַמִּיהוּד:
21	Of the tribe of Benjamin, Elidad the son of Chislon.	לְמִטָּה בְּנִימִן אֶלִידָד בֶּן־כַּסְלֹון:	לְשְׁבָטָא דְּבְנִימִין אֶלִידָד בֶּר כַּסְלֹון:
22	And of the tribe of the children of Dan a prince, Bukki the son of Jogli.	וּלְמִטָּה בְּנֵי־דָן נָשִׂיא בְּקִי בֶן־יֹגְלִי:	וּלְשְׁבָטָא דְּבְנֵי דָן רְבָא בְּקִי בֶר יֹגְלִי:
23	Of the children of Joseph: of the tribe of the children of Manasseh a prince, Hanniel the son of Ephod;	לְבְנֵי יוֹסֵף לְמִטָּה בְּנֵי־מִנַּשֶּׁה נָשִׂיא חַנִּיָּאל בֶּן־אֶפֹד:	לְבְנֵי יוֹסֵף לְשְׁבָטָא דְּבְנֵי מִנַּשֶּׁה רְבָא חַנִּיָּאל בֶּר אֶפֹד:

(15) קדמה מזרח. אל פני העולם שהם צמורה שרוח עשוי כאלו עשאו שלוחים. ולא יתכן לפרש לכם זה ככל לכם מזרחית קרויה פנים ומערבית קרויה אחור לפיכך דרום לימין ואפון לשמאל:

(17) אשר ינחלו לכם. צעזילכם כל נשיא ונשיא אפטרופוס לשצטו ומחלק נחלת השצט למשפחות ולגזרים וזורר לכל אחד ואחד חלק הגון. ומה שהם עושין יהיה צמקומכם:

24	and of the tribe of the children of Ephraim a prince, Kemuel the son of Shiphthan.	וּלְמִטָּה בְּנֵי־אֶפְרַיִם נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אֶפְרַיִם רָבָא קְמוּאֵל בֶּן־שִׁפְטָן:	24
25	And of the tribe of the children of Zebulun a prince, Eli-zaphan the son of Parnach.	וּלְמִטָּה בְּנֵי־זְבוּלֹן נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי זְבוּלֹן רָבָא אֱלִיצָפָן בֶּן־פֶּרְנַח:	25
26	And of the tribe of the children of Issachar a prince, Paltiel the son of Azzan.	וּלְמִטָּה בְּנֵי־יִשָּׁשְׁכָר נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר רָבָא פִּלְטִיאל בֶּן־עֲזָן:	26
27	And of the tribe of the children of Asher a prince, Ahihud the son of Shelomi.	וּלְמִטָּה בְּנֵי־אָשֶׁר נָשִׂיא אַחִיהוּד וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אָשֶׁר רָבָא אַחִיהוּד בֶּן־שְׁלֹמִי:	27
28	And of the tribe of the children of Naphtali a prince, Pedahel the son of Ammihud.	וּלְמִטָּה בְּנֵי־נַפְתָּלִי נָשִׂיא פְּדָהָאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי נַפְתָּלִי רָבָא פְּדָהָאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד:	28
29	These are they whom the LORD commanded to divide the inheritance unto the children of Israel in the land of Canaan.'	אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לְנַחֵל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (פ)	29
XXXV	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר:	חמישי
2	'Command the children of Israel, that they give unto the Levites of the inheritance of their possession cities to dwell in; and open land round about the cities shall ye give unto the Levites.	צַו־אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַנוּ לְלוֹוִים מִנְּחֻלַּת אֲחֻזָּתָם עָרִים לְשִׁבַת וּמִגֵּרָשׁ לָעָרִים סְבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לְלוֹוִים:	2
3	And the cities shall they have to dwell in; and their open land shall be for their cattle, and for their substance, and for all their beasts.	וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשִׁבַת וּמִגֵּרָשֵׁיהֶם יִהְיוּ לְבִהֲמֹתָם וְלָרֶכֶשׁ וּלְכָל חַיָּתָם:	3
4	And the open land about the cities, which ye shall give unto the Levites, shall be from the wall of the city and outward a thousand cubits round about.	וּמִגֵּרָשֵׁי הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹוִים מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָהּ אֶלֶף אַמָּה סְבִיב:	4

(29) לנחל את בני ישראל. שהם ינחילו אותה להם (3) ולכל חיתם. לכל צרכיהם (נדרים פא, א);
 למחלקותיה: (4) אלף אמה סביב. ואחריו הוא אומר אלפים באמה הא
 (2) ומגרש. ריוח מקום חלק חוץ לעיר סביב להיות לנוי כיצד אלפים הוא נותן להם סביב ומהם אלף הפנימים למגרש
 לעיר ואין רשאין לננות שם בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע והחינוכים לשדות וכרמים (עירוצין כא. סוטה כו, ז):
 זריעה (ערכין לג, ז):

5	<p>And ye shall measure without the city for the east side two thousand cubits, and for the south side two thousand cubits, and for the west side two thousand cubits, and for the north side two thousand cubits, the city being in the midst. This shall be to them the open land about the cities.</p>	<p>וּמִדַּתָּם מִחוּץ לְעִיר אֶת־פֶּאֶת־קִדְמָה אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאֶת־נֶגֶב אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאֶת־יָם אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאֶת־צָפוֹן אֶלְפִים בָּאַמָּה וְהָעִיר בְּתוֹךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרָשֵׁי הָעָרִים:</p>	<p>וּמִדַּתָּם מִחוּץ לְעִיר אֶת־פֶּאֶת־קִדְמָה אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאֶת־נֶגֶב אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאֶת־יָם אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאֶת־צָפוֹן אֶלְפִים בָּאַמָּה וְהָעִיר בְּתוֹךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרָשֵׁי הָעָרִים:</p>
6	<p>And the cities which ye shall give unto the Levites, they shall be the six cities of refuge, which ye shall give for the manslayer to flee thither; and beside them ye shall give forty and two cities.</p>	<p>וְיֵת קִרְיָא דִּתְחִנּוּ לְלִינְאֵי יֵת שֵׁית קִרְיֵי שִׁיבּוּתָא דִּתְחִנּוּ לְמַעַרְק לְתַמָּן קְטוּלָא וְעַל־יָהוֹן תְּחִנּוּ אַרְבַּעַן וְתִרְתִּין קִרְיֵין:</p>	<p>וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹיִם אֵת שֵׁשׁ־עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָנֶס שָׁמָּה הִרְצַח וְעַל־יָתָם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר:</p>
7	<p>All the cities which ye shall give to the Levites shall be forty and eight cities: them shall ye give with the open land about them.</p>	<p>כָּל קִרְיָא דִּתְחִנּוּ לְלִינְאֵי אַרְבַּעַן וְתַמְנֵי קִרְיֵין יִתְּהוֹן וְיֵת רוֹחֵיהוֹן:</p>	<p>כָּל־הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר אֶתְּהֵן וְאֶת־מִגְרָשֵׁיהֶן:</p>
8	<p>And concerning the cities which ye shall give of the possession of the children of Israel, from the many ye shall take many, and from the few ye shall take few; each tribe according to its inheritance which it inheriteth shall give of its cities unto the Levites.'</p>	<p>וְקִרְיָא דִּתְחִנּוּ מֵאַחַד־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן סְגִיָּא תִּסְגֹּן וּמִן זְעִירֵי תִּזְעֹרֵן גְּבַר כְּפֹם אַחְסָנִיהָ דִּינְחִסְנֹן יִתִּין מִקְרוּוֹהֵי לְלִינְאֵי:</p>	<p>וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאַחַד־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַרְבֵּי תִרְבּוּ וּמֵאֵת הַמְעַט תִּמְעִיטוּ אִישׁ כְּפִי נִחְלָתוֹ אֲשֶׁר יִנְחָלוּ יִתֵּן מֵעָרֵי לְלוֹיִם: (פ)</p>
9	<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לֵּמֹר:</p>	<p>וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:</p>
10	<p>'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,</p>	<p>מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לָהֶן אָרִי אֲתוֹן עֹבְרִין יֵת יִרְדְּנָא לְאַרְעָא דְכְנָעַן:</p>	<p>דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶרְצָה כְּנָעַן:</p>
11	<p>then ye shall appoint you cities to be cities of refuge for you, that the manslayer that killeth any person through error may flee thither.</p>	<p>וְתִזְמְנוּ לָכֹן קִרְיֵין קִרְיֵי שִׁיבּוּתָא יִהְיוּן לָכֹן וְיִעְרוּק לְתַמָּן קְטוּלָא דִּיקְטוּל נַפְשָׁא בְּשָׁלוֹ:</p>	<p>וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תִּתְּנִינָה לָכֶם וְנָס שָׁמָּה רֹצֵחַ מִכַּחַ־נַּפְשׁ בְּשִׁגְגָה:</p>
12	<p>And the cities shall be unto you for refuge from the avenger, that the manslayer die not, until he stand before the congregation for judgment.</p>	<p>וְיִהְיוּן לָכֹן קִרְיָא לְשִׁיבּוּתָא מִגְּאִיל דְּמָא וְלֹא יָמוּת קְטוּלָא עַד דִּיקוּם קָדָם כְּנִשְׁתָּא לְדִינָא:</p>	<p>וְהָיוּ לָכֶם הָעָרִים לְמִקְלָט מִגְּאֵל וְלֹא יָמוּת הִרְצַח עַד־עֲמֹדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁפָּט:</p>

(11) והקרייתם. אין הקרייה חלא לשון הזמנה וכן הוא אומר (צראשית כז, כ) כי הקרה ה' אליך לפני (ספרי קנט):

- 13 And as to the cities which ye shall give, there shall be for you six cities of refuge. וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ שֵׁשׁ-עָרִי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם: וְקִרְיָא דְתַתְּנוּ שִׁית קִרְיִי שִׁיבֹתָא יִהְיוּ לָכוֹן:
- 14 Ye shall give three cities beyond the Jordan, and three cities shall ye give in the land of Canaan; they shall be cities of refuge. אֹתוֹ שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה: יֵת תִּלַּת קִרְיָא תַתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְיֵת תִּלַּת קִרְיָא תַתְּנוּ בְּאֶרֶץ דְּכְנַעַן קִרְיִי שִׁיבֹתָא יִהְיוּ:
- 15 For the children of Israel, and for the stranger and for the settler among them, shall these six cities be for refuge, that every one that killeth any person through error may flee thither. לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגֵּר וְלַתּוֹשֵׁב בְּתוֹכֶם תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ-הָעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לְנוֹס שָׁמָּה כָּל-מִכֵּה-נַפֶּשׁ בְּשִׁגָּגָה: לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגֵּר וְלַתּוֹשֵׁב בְּתוֹכֶם תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ-הָעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לְנוֹס שָׁמָּה כָּל-מִכֵּה-נַפֶּשׁ בְּשִׁגָּגָה:
- 16 But if he smote him with an instrument of iron, so that he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. וְאִם-בְּכָלִי בְרֹזֶל הִכְּהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת תִּרְצָח: וְאִם בְּמָאן דְּבְרֹזֶל מִחֲהִי וְקִטְלִיה קִטּוּלָא הוּא אֶתְקַטְלָא יִתְקַטֵּיל קִטּוּלָא:
- 17 And if he smote him with a stone in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. וְאִם בְּאֶבֶן אֲשֶׁר-יָמוּת בָּהּ הִכְּהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת תִּרְצָח: וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר-יָמוּת בָּהּ הִכְּהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת תִּרְצָח:
- 18 Or if he smote him with a weapon of wood in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. אֹו בְּכָלִי עֵץ-יָד אֲשֶׁר-יָמוּת בּוֹ הִכְּהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת תִּרְצָח: אוֹ בְּמָאן דְּאֵע דְּמִתְנַסֵּיב בִּיד דְּהוּא כְּמִסַּת דִּימוּת בִּיה מִחֲהִי וְקִטְלִיה קִטּוּלָא הוּא אֶתְקַטְלָא יִתְקַטֵּיל קִטּוּלָא:
- 19 The avenger of blood shall himself put the murderer to death; when he meeteth him, he shall put him to death. גָּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת-הָרֹצֵחַ בְּפָגְעוֹ-בּוֹ הוּא יִמָּתְנוּ: גָּאֵל דְּמָא הוּא יְקַטֹּל יֵת קִטּוּלָא כִּד אֶתְחִיֵּיב לִיה מִן דִּינָא הוּא יְקַטְלֵיהּ:

(12) מגאל. מפני גואל הדם שהוא קרוב לנרצח (מכות יב, א):

(13) שש ערי מקלט. מגיד שאף על פי שהצדיל משה בחייו ג' ערים בעבר הירדן (דברים ד, מא) לא היו קולטות עד שנצחרו שלש שנתן יהושע בארץ כנען (מכות ט, ב. ספרי):

(14) את שלש הערים וגו'. אף על פי שבארץ כנען ט' שבטים וכאן אינן אלא שנים וחצי השוה מניין ערי מקלט שלהם משום דבגלעד נפיש רוצחים דכתיב (הושע ו, ח) גלעד קריית פועלי און עקוצה מדס (מכות ס):

(16) ואם בכלי ברזל הכהו. אין זה מדבר בהורג בשוגג הסמוך לו אלא בהורג צמוד וצא ללמד שההורג בכל דבר צריך שיהא צו שיעור כדי להמית שנאמר וכולם אשר ימות צו דמטרגמין דהיא כמסת דימות צו חוץ מן הברזל

שגלוי וידוע לפני הקב"ה שהברזל ממית בכל שהוא אפילו מחט לפיכך לא נחנה צו תורה שיעור לכחוצ צו אשר ימות צו ואם תאמר בהורג בשוגג הכחוצ מדבר הרי הוא אומר למטה או בכל אצן אשר ימות צו בלא ראות וגו' למד על האמורים למעלה שבהורג צמוד הכחוצ מדבר (ספרי קס. סנהדרין עו, ב):

(17) באבן יד. שיש צו מלא יד (ספרי קס): אשר ימות בה. שיש צו שיעור להמית כתרומו לפי שנאמר (שמות כא, יח) והכה איש את רעהו צאצן ולא נתן צו שיעור יכול כל שהוא לכך נאמר אשר ימות צו (ספרי קס):

(18) או בכלי עץ יד. לפי שנאמר (שמות כא, כ) וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט יכול כל שהוא לכך נאמר בעץ אשר ימות צו שיהא צו כדי להמית (ספרי קס):

20	And if he thrust him of hatred, or hurled at him any thing, lying in wait, so that he died;	וְאִם־בְּשִׂנְאָה יִהְדָּפְנוּ או־הַשְּׁלִיךְ עָלָיו בַּצִּדָּה וַיָּמָת: וְאִם בְּשִׂנְאָה דָּחָהּ או־רָמָא עֲלוּהִי בְּכַמָּא וְקִטְלִיהּ:	20
21	or in enmity smote him with his hand, that he died; he that smote him shall surely be put to death: he is a murderer; the avenger of blood shall put the murderer to death when he meeteth him.	או־בְּאִיְבָה הִכְתּוּ בִידּוֹ וַיָּמָת מוֹת־יוֹמָת הַמָּכָה רֹצֵחַ הוּא גֹאֵל הַדָּם יָמִית אֶת־הָרֹצֵחַ בְּפָגְעוֹ־בּוֹ: או־בְּדָבָו מָחָהּ בְּיָדֶיהָ וְקִטְלִיהּ אֶתְקַטְלָא וְתִקְטִיל מָחִיא קִטּוּלָא הוּא גֹאֵיל דְּמָא יִקְטוּל יָת קִטּוּלָא כַּד אֶתְחַיִּיב לִיהּ:	21
22	But if he thrust him suddenly without enmity, or hurled upon him any thing without lying in wait,	וְאִם־בְּפִתְעָא בְּלֹא־אִיְבָה הִדָּפוּ או־הַשְּׁלִיךְ עָלָיו כָּל־כְּלִי בְּלֹא צִדָּה: וְאִם בְּתַכְיָף בְּלֹא דְבָבוּ דָּחָהּ או־רָמָא עֲלוּהִי כָּל מָאן בְּלֹא כַּמָּן לִיהּ:	22
23	or with any stone, whereby a man may die, seeing him not, and cast it upon him, so that he died, and he was not his enemy, neither sought his harm;	או־בְּכָל־אֲבָן אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ בְּלֹא רְאוּת וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא־אֹיֵב לוֹ וְלֹא מִבְּקֵשׁ רָעָתוֹ: או־בְּכָל אֲבָנָא דְּהִיא כַּמָּסַת דִּימוּת בָּהּ בְּלֹא חֲזִי וּרְמָא עֲלוּהִי וּמִית וְהוּא לֹא שְׂנִי לִיהּ וְלֹא תַבַּע בְּשִׂתִּיהּ:	23
24	then the congregation shall judge between the smiter and the avenger of blood according to these ordinances;	וְשִׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמָּכָה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה: וַיִּדְיִנוּן כְּנִשְׁתָּא בֵּין מָחִיא וּבֵין גֹּאֵיל דְּמָא עַל דִּינְיָא הָאֵלִין:	24
25	and the congregation shall deliver the manslayer out of the hand of the avenger of blood, and the congregation shall restore him to his city of refuge, whither he was fled; and he shall dwell therein until the death of the high priest, who was anointed with the holy oil.	וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת־הָרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהָשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה וַיֵּשֶׁב בָּהּ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ: מִיַּד גֹּאֵיל דְּמָא וַיְתִיבוּן יָתִיהָ כְּנִשְׁתָּא לְקִרְיַת שְׁיֻבּוּתֶיהָ דְּעָרָק לְתַמָּן וַיְתִיב בָּהּ עַד דִּימוּת כְּהֵנָּא רַבָּא דְּרַבִּי יָתִיהָ בְּמִשַּׁח קוֹדֶשָׁא:	25
26	But if the manslayer shall at any time go beyond the border of his city of refuge, whither he fleeth;	וְאִם־יֵצֵא יֵצֵא הָרֹצֵחַ אֶת־גְּבוּל־עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה: וְאִם מִפֶּק יִפּוֹק קִטּוּלָא יָת תַּחוּם קִרְיַת שְׁיֻבּוּתֶיהָ דִּיעְרוֹק לְתַמָּן:	26

גדול (ספרי קס). דבר אחר לפי שהיה לו לכהן גדול להחלל
שלא תארו תקלה זו לישראל בחייו: אשר משח אותו
בשמן הקדש. לפי פשוטו מן המקראות הקצרים הוא שלא
פירש מי משחו אלא כמו אשר משחו המושח אותו בשמן הקדש.
ורבותינו דרשוהו במסכת מכות (יא, ב) לראיית דבר ללמד
שם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומנו אחר תחתיו ולאחר
מכאן נגמר דינו חוזר במיתתו של שני שנאמר אשר משח אותו
וכי הוא משחו לכהן או הכהן משח אותו אלא להציא את הנמשח
צימיו שמחזירו במיתתו:

(19) בפגועו בו. אפילו צמוך ערי מקלט:
(20) בצדיה. כתר גומו כמנא. במאד:
(22) בפתע. צאונס. ותר גומו צמכיף שהיה סמוך לו ולא
היה לו שהות להזהר עליו:
(23) או בכל אבן אשר ימות בה. הכו: בלא
ראות. שלא ראהו: ויפל עליו. מכאן אמרו ההורג דרך
ירידה גולה דרך עלייה אינו גולה (מכות ז, ב):
(25) עד מות הכהן הגדול. שהוא צא להשרות
שכינה בישראל ולהאריך ימיהם והרוצח צא לסלק את השכינה
מישראל ומקור את ימי החיים. אינו כדאי שיהא לפני כהן

27	and the avenger of blood find him without the border of his city of refuge, and the avenger of blood slay the manslayer; there shall be no bloodguiltiness for him;	וַיִּשְׁכַּח יְתִיבָה גֹאֵל דָּמָא מִבְּרָא לְתַחֲנוּם קִרְיַת שְׁיִזְבוּתִיָּה וַיִּקְטֹּל גֹּאֵל דָּמָא יֵת קְטוּלָא לִית לִיה דָּם:	וּמִצָּא אֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לְגִבּוּל עִיר מִקְלָטוֹ וַרְצָח גֹּאֵל הַדָּם אֶת־הַרָצֹחַ אֵין לוֹ דָּם:	27
28	because he must remain in his city of refuge until the death of the high priest; but after the death of the high priest the manslayer may return into the land of his possession.	אֲרִי בְקִרְיַת שְׁיִזְבוּתִיָּה יְתִיב עַד דִּימוֹת כְּהֵנָּא רַבָּא וּבִתְרָא דִּימוֹת כְּהֵנָּא רַבָּא יְתִיב קְטוּלָא לְאַרְעָא אַחֲסָנִיתִיהָ:	כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרָצֹחַ אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ:	28
29	And these things shall be for a statute of judgment unto you throughout your generations in all your dwellings.	וַיְהִיו אֵלֶיהָ לְכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם:	וְהָיוּ אֵלֶיהָ לְכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם:	29
30	Whoso killeth any person, the murderer shall be slain at the mouth of witnesses; but one witness shall not testify against any person that he die.	כָּל דִּיקְטֹל נַפְשָׁא לְפֻם סְהָדָין יִקְטֹל יֵת קְטוּלָא וְסְהָדָא חֵד לֹא יִסְהָד בְּאַנְשָׁא לְמַקְטֹל:	כָּל־מַכֶּה־נֶּפֶשׁ לְפִי עֵדִים יִרְצָח אֶת־הַרָצֹחַ וְעַד אֶחָד לֹא־יַעֲנֶה בְּנֶפֶשׁ לְמוֹת:	30
31	Moreover ye shall take no ransom for the life of a murderer, that is guilty of death; but he shall surely be put to death.	וְלֹא תִקְבְּלוּן מָמוֹן עַל אָנֶשׁ קְטוּל דְּהוּא חַיִּיב לְמָמַת אֲרִי אֶתְקַטְלָא יִתְקַטִּיל:	וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רָצֹחַ אֲשֶׁר־הוּא רָשָׁע לְמוֹת כִּי־מוֹת יִמָּת:	31
32	And ye shall take no ransom for him that is fled to his city of refuge, that he should come again to dwell in the land, until the death of the priest.	וְלֹא תִקְבְּלוּן מָמוֹן לְמַעַרְק לְקִרְיַת שְׁיִזְבוּתִיָּה לְמַתָּב לְמַתָּב בְּאַרְעָא עַד דִּימוֹת כְּהֵנָּא:	וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנוֹס אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ לְשׁוּב לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן:	32
33	So ye shall not pollute the land wherein ye are; for blood, it polluteth the land; and no expiation can be made for the land for the blood that is shed therein, but by the blood of him that shed it.	וְלֹא תַחֲיִיבוּן יֵת אֶרְעָא דְּאַתּוֹן בְּהָ אֲרִי דָּמָא הוּא מַחֲיִיב יֵת אֶרְעָא וְלֹא־אֶרְעָא לֹא מִתְכַּפֵּר עַל דָּם זָכָא דְּאַתְאֲשֵׁד בְּהָ אֱלֹהִין בְּדָם אֲשֵׁדִיָּה:	וְלֹא־תַחֲנִיפוּ אֶת־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יַחֲנִיף אֶת־הָאֶרֶץ וְלֹא־יִכָּפֵר לְדָם אֲשֶׁר שִׁפְךָ־בָּהּ כִּי־אִם בְּדָם שִׁפְכוּ:	33

- (27) אין לו דם. הרי הוא כהורג את המת שאין לו דם (מכות יב):
- (29) בכל מושבתיכם. למד שמהא סנהדרין [קטנה] נוהגת בחוזה לארץ כל זמן שנוהגת בארץ ישראל (שם ז, א):
- (30) כל מכה נפש וגו'. הצא להרגו על שהכה את הנפש: לפי עדים ירצח. שיעידו שצמוד וזה תראה הרגו (ספרי קסא):
- (31) ולא תקחו כופר. לא יפטר צממון (כתובות לו. ספרי שם):
- (32) ולא תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו. למי שנס אל עיר מקלטו שהרג בשוגג אינו נפטור מגלות צממון ליתן כופר לשב לשבת בארץ צממון ימות הכהן (ספרי שם):
- לנוס. כמו לָגַס כמו (מכא ז, ח) שובי מלחמה ששבו מן המלחמה וכן (זפניה ג, יח) נוגי ממועד וכן (יהושע ה, ה) כי מוליד היו כאשר תאמר שוב על מי ששב כזר ומול על מי ששל כזר כן תאמר לנוס על מי שנס כזר וקוריהו נוס כלומר מוצרס. ואם תאמר לנוס לצרוח ותפרשהו לא תקחו כופר למי שיש לו לצרוח לפטור מן הגלות לא ידעתי היאך יאמר לשוב לשבת בארץ הרי עדיין לא נס ומהיכן ישוב:

34 And thou shalt not defile the land which ye inhabit, in the midst of which I dwell; for I the LORD dwell in the midst of the children of Israel.'

וְלֹא תִטְמָא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שָׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שָׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְלֹא תִטְמָא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שָׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שָׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)

34

XXXVI

And the heads of the fathers' houses of the family of the children of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of the sons of Joseph, came near, and spoke before Moses, and before the princes, the heads of the fathers' houses of the children of Israel;

וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גִלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה יוֹסֵף וַיֵּדְבָרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי הַנְּשָׂאִים רָאשֵׁי אָבוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גִלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֵּדְבָרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי הַנְּשָׂאִים רָאשֵׁי אָבוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

שביעי

and they said: 'The LORD commanded my lord to give the land for inheritance by lot to the children of Israel; and my lord was commanded by the LORD to give the inheritance of Zelophehad our brother unto his daughters.

וַיֹּאמְרוּ יְתֵּר רַבּוֹנִי פְקִיד יְיָ לְמַתָּן יֵת אֶרֶץ אֲחֻסָּנָא בְּעֶדְבָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּרְבּוֹנִי אֶתְפַּסֵּד בְּמִימְרָא דִּי לְמַתָּן יֵת אֲחֻסָּנָא צְלַפְחָד אֲחֻנָּא לְבָנָתֶיהָ:

וַיֹּאמְרוּ אֶת־אֲדֹנִי צִנְהָ יְהוָה לָתֵת אֶת־הָאָרֶץ בְּנַחֲלָהּ בְּגֹרֶל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנִי צִנְהָ בִּיהוָה לָתֵת אֶת־נַחֲלַת צְלַפְחָד אֲחִינוּ לְבָנָתָיו:

2

And if they be married to any of the sons of the other tribes of the children of Israel, then will their inheritance be taken away from the inheritance of our fathers, and will be added to the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will it be taken away from the lot of our inheritance.

וְיִהְיוּ לְחֵד מִבְּנֵי שְׁבֻטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְתִתְּמַנַּע אֲחֻסָּנָתָהוֹן מֵאֲחֻסָּנַת אֲבֹהֵתָנָא וְתִתְּסַף עַל אֲחֻסָּנַת שְׁבֻטָא דִּיהוּיָן לְהוֹן וַיַּעֲדֵב אֲחֻסָּנָתָנָא יִתְמָנַע:

וְהָיוּ לְאַחֵד מִבְּנֵי שְׁבֻטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרַעָה נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵינוּ וְנוֹסָף עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגֹּרֶל נַחֲלָתָנוּ יִגָּרַע:

3

And when the jubilee of the children of Israel shall be, then will their inheritance be added unto the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will their inheritance be taken away from the inheritance of the tribe of our fathers.'

וְאִם יִהְיֶה הַיָּבֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִתְּסַף אֲחֻסָּנָתָהוֹן עַל אֲחֻסָּנַת שְׁבֻטָא דִּיהוּיָן לְהוֹן וּמֵאֲחֻסָּנַת שְׁבֻטָא דְאֲבֹהֵתָנָא תִתְּמַנַּע אֲחֻסָּנָתָהוֹן:

וְאִם־יִהְיֶה הַיָּבֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסָפָה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מִטָּה אֲבֹתֵינוּ יִגָּרַע נַחֲלָתָן:

4

And Moses commanded the children of Israel according to the word of the LORD, saying: 'The tribe of the sons of Joseph speaketh right.

וַיִּצְוּ מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־כֵּן יְהוָה לֵאמֹר כֵּן מִטָּה בְנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים:

וַיִּצְוּ מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־כֵּן יְהוָה לֵאמֹר כֵּן מִטָּה בְנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים:

5

(33) ולא תחניפו. ולא תרשיעו. כתרגמו ולא תחייצו: (4) ואם יהיה היובל. מכאן היה רצי יהודה אומר עמיד (34) אשר אני שכן בתוכה. שלא תשכינו אותי היוצל שיפסוק (ת"כ ויקרא פרשת יג, א): ואם יהיה צטומאטה: כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל. אף היובל. כלומר אין זו מכירה שחוזרת ציוצל שהירושא חניה צומן שהם טמאים שכינה (שרויה) ציניהם: חוזרת. ואפילו אם יהיה היוצל לא תחזור הנחלה לצצטו ונמלא (3) ונוסף על נחלת המטה. שהרי צנה יורשה והצן שנוספה על נחלת המטה אשר תהיינה להם: מתחם על צצט אציו:

<p>6 This is the thing which the LORD hath commanded concerning the daughters of Zelophehad, saying: Let them be married to whom they think best; only into the family of the tribe of their father shall they be married.</p>	<p>זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה לְבָנוֹת צֶלְפַּחָד לֵאמֹר לטוב בעיניהם תהינה לנשים אך למשפחת מטה אביהם תהינה לנשים:</p>	<p>6 זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה לְבָנוֹת צֶלְפַּחָד לֵאמֹר לטוב בעיניהם תהינה לנשים אך למשפחת מטה אביהם תהינה לנשים:</p>
<p>7 So shall no inheritance of the children of Israel remove from tribe to tribe; for the children of Israel shall cleave every one to the inheritance of the tribe of his fathers.</p>	<p>וְלֹא תִסָּחַר אֲחֻסָּא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁבָּטָא לְשְׁבָטָא אֲרִי גֹבֵר בְּאַחְסֶנֶת שְׁבָטָא דְאַבְהֹתָהּ דְּדִבְקוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>7 וְלֹא-תִסָּב נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּטֶה אֶל-מֶטֶה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מֶטֶה אֲבֹתָיו יִדְבְּקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>8 And every daughter, that possesseth an inheritance in any tribe of the children of Israel, shall be wife unto one of the family of the tribe of her father, that the children of Israel may possess every man the inheritance of his fathers.</p>	<p>וְכָל-בֵּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמֶּטֶה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחַד מִמִּשְׁפַּחַת מֶטֶה אֲבִיהָ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו:</p>	<p>8 וְכָל-בֵּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמֶּטֶה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחַד מִמִּשְׁפַּחַת מֶטֶה אֲבִיהָ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו:</p>
<p>9 So shall no inheritance remove from one tribe to another tribe; for the tribes of the children of Israel shall cleave each one to its own inheritance.'</p>	<p>וְלֹא תִסָּחַר אֲחֻסָּא מִשְׁבָּטָא לְשְׁבָטָא אֲחֻסָּא אֲרִי גֹבֵר בְּאַחְסֶנֶת שְׁבָטָא דְאַבְהֹתָהּ דְּדִבְקוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>9 וְלֹא-תִסָּב נַחֲלָה מִמֶּטֶה לְמֶטֶה אַחֵר כִּי-אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבְּקוּ מִטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>10 Even as the LORD commanded Moses, so did the daughters of Zelophehad.</p>	<p>כַּמָּא דְּפָקִיד יְיָ ית מֹשֶׁה כֵּן עֲבָדָא בְּנֵת צֶלְפַּחָד:</p>	<p>10 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בָנוֹת צֶלְפַּחָד:</p>
<p>11 For Mahlah, Tirzah, and Hoglah, and Milcah, and Noah, the daughters of Zelophehad, were married unto their father's brothers' sons.</p>	<p>וַהֲוָא מַחֲלָה תִּרְצָה וְחֹגֻלָּה וּמִלְכָּה וְנֹעָה בָנוֹת צֶלְפַּחָד לְבְנֵי אָחִי אֲבוּהוֹן לְנָשִׁין:</p>	<p>מַפְטִיר וַתְּהִינָה מַחֲלָה תִּרְצָה וְחֹגֻלָּה וּמִלְכָּה וְנֹעָה בָנוֹת צֶלְפַּחָד לְבְנֵי דְדִיהֶן לְנָשִׁים:</p>
<p>12 They were married into the families of the sons of Manasseh the son of Joseph, and their inheritance remained in the tribe of the family of their father.</p>	<p>מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי-מֹנָשֶׁה בֶּן-יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל-מֶטֶה מִשְׁפַּחַת אֲבִיהֶן:</p>	<p>12 מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי-מֹנָשֶׁה בֶּן-יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל-מֶטֶה מִשְׁפַּחַת אֲבִיהֶן:</p>
<p>13 These are the commandments and the ordinances, which the LORD commanded by the hand of Moses unto the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.</p>	<p>אֵלֶּין פְּקוּדֵיָא וְדִינֵיָא דְּפָקִיד יְיָ בִּידָא דְּמֹשֶׁה לְנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִישְׁרֵיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּן דִּירְיָחוֹ:</p>	<p>קלג אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמְשָׁפְטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יִרְחוֹ:</p>

(8) וכל בת ירשת נחלה. שלא היה צן לאציה: צננים ונשאו כסדר חולדותן וכל המקרא מנאן לפי חכמתן
(11) מחלה תרצה וגר. כאן מנאן לפי גדולתן זו מזו ומגיד ששקילות זו כזו (צ"צ קב):

The Haftara is Jeremiah 2:4 - 2:28 & 3:4 - 3:4 on page 204. Sepharadim read Jeremiah 2:4 - 2:28 & 4:1 - 4:2. This is the Second Haftara of Rebuke, and is read even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir, Numbers 28:9 - 15 is still read, on page 143.

חזק חזק ונתחזק

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-כָּל-
יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּמִדְבַּר בְּעֶרְבָה
מִזֶּל סוּף בֵּין-פָּאֵרָן וּבֵין-תֹּפֶל וְלָבָן
וְחֶזְרַת וְדִי זָהָב:

אֶחָד עָשָׂר יוֹם מִחֹרֵב הַדֶּדֶךְ הַר-שַׁעִיר עַד
קָדֵשׁ בַּרְנֶע:

וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בַּעֲשָׂתֵי-עָשָׂר חֹדֶשׁ
בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כָּכָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֲלֵהֶם:

אַחֲרֵי הַפֹּתוֹ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֶת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר-
יוֹשֵׁב בַּעֲשָׂתָרַת בְּאֶדְרֵעִי:

בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאַרְצָן מוֹאָב הוֹאִיל מֹשֶׁה
בְּאֵר אֶת-תְּתוּרָה הַזֹּאת לֵאמֹר:

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֶרֶב לֵאמֹר
רַב-לָכֶם שְׁבֵת בְּהָר הַזֶּה:

פָּנּוּ וּסַעּוּ לָכֶם וּבֹאוּ הָרָה הָאֱמֹרִי וְאֶל-
כָּל-שְׂכֵנֵי בְּעֶרְבָה בְּהָרָה וּבְשִׁפְלָה וּבְגִבָּה
וּבְחוּף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְבֹּנוֹן עַד-
הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר-פָּרַת:

רְאֵה נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם אֶת-הָאָרֶץ בָּאוּ וּרְשׁוּ
אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאֲבוֹתֵיכֶם
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם
וּלְיִרְעָם אַחֲרֵיהֶם:

וְאָמַר אֲלֵכֶם בַּעֲת הַהוּא לֵאמֹר לֹא-אוּכַל
לְבַדִּי שָׂאת אֶתְכֶם:

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנֵּכֶם הַיּוֹם
כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב:

יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתְכֶם יִסֶּף עֲלֵיכֶם כָּכֶם
אֶלֶף פַּעֲמִים וַיְבָרֶךְ אֶתְכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר
לָכֶם:

דברים

THESE ARE the words which Moses spoke unto all Israel beyond the Jordan; in the wilderness, in the Arabah, over against Suph, between Paran and Tophel, and Laban, and Hazeroth, and Di-zahab.

2

It is eleven days journey from Horeb unto Kadesh-barnea by the way of mount Seir.

3

And it came to pass in the fortieth year, in the eleventh month, on the first day of the month, that Moses spoke unto the children of Israel, according unto all that the LORD had given him in commandment unto them;

ו

after he had smitten Sihon the king of the Amorites, who dwelt in Heshbon, and Og the king of Bashan, who dwelt in Ashtaroth, at Edrei;

5

beyond the Jordan, in the land of Moab, took Moses upon him to expound this law, saying:

6

The LORD our God spoke unto us in Horeb, saying: 'Ye have dwelt long enough in this mountain;

7

turn you, and take your journey, and go to the hill-country of the Amorites and unto all the places nigh thereunto, in the Arabah, in the hill-country, and in the Lowland, and in the South, and by the sea-shore; the land of the Canaanites, and Lebanon, as far as the great river, the river Euphrates.

ישראל

Behold, I have set the land before you: go in and possess the land which the LORD swore unto your fathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob, to give unto them and to their seed after them.'

9

And I spoke unto you at that time, saying: 'I am not able to bear you myself alone;

10

the LORD your God hath multiplied you, and, behold, ye are this day as the stars of heaven for multitude.—

11

The LORD, the God of your fathers, make you a thousand times so many more as ye are, and bless you, as He hath promised you!

הפטרות

הפטרת במדבר

The Haftara is Hosea 2:1 – 2:22. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftara on page 209.

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר
לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקְוֵם אֲשֶׁר־
יֹאמַר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי
אֱלֹהִים:

II:1

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living God.'

וְנִקְבְּצוּ בְנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו
וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי
גָדוֹל יוֹם יִזְרְעֵאל:

2

And the children of Judah and the children of Israel shall be gathered together, and they shall appoint themselves one head, and shall go up out of the land; for great shall be the day of Jezreel.

אָמְרוּ לְאַחֵיכֶם עַמִּי וּלְאֶחָתֵיכֶם רַחֲמָה:

3

Say ye unto your brethren: 'Ammi'; and to your sisters, 'Ruhamah.'

רִיבוּ בְּאִמְכֶם רִיבוּ כִּי־חַיָּא לֹא אִשְׁתִּי
וְאֲנִכִּי לֹא אִישָׁה וְתָסֵר זִנוּנֶיהָ מִפְּנֵיהָ
וְנִאֲפֹפֶיהָ מִבֵּין שָׁדֶיהָ:

4

Plead with your mother, plead; For she is not My wife, neither am I her husband; And let her put away her harlotries from her face, And her adulteries from between her breasts;

כִּי־אֶפְשִׁיטָנָה עֲרֹמָה וְהִצַּגְתִּיהָ כַּיּוֹם
הַיּוֹלְדָהּ וְשָׁמַתִּיהָ כַּמִּדְבָּר וְשָׁתָהּ כַּאֲרֶץ
צִיָּה וְתַמְתִּיהָ בְּצָמָא:

5

Lest I strip her naked, And set her as in the day that she was born, And make her as a wilderness, And set her like a dry land, And slay her with thirst.

וְאֶת־בָּנֶיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי־בְנֵי זִנוּנִים הֵמָּה:

6

And I will not have compassion upon her children; For they are children of harlotry.

כִּי זָנְתָה אִמָּם הַבִּישָׁה הַזֹּרֶתָם כִּי אָמְרָה
אֵלַי אַחֲרֵי מֵאֵהָבִי נָתַנִּי לַחֲמִל וּמִימִי
צִמְרִי וּפִשְׁתִּי שִׁמְנִי וְשִׁקְוִי:

7

For their mother hath played the harlot, She that conceived them hath done shamefully; For she said: 'I will go after my lovers, That give me my bread and my water, My wool and my flax, mine oil and my drink.'

לָכֵן הִנְנִי־שָׂדַי אֶת־דֶּרֶכָךְ בְּסִירִים
וְגִדְרֹתַי אֶת־גְּדֵרָה וְנִתְיַבּוּתֶיהָ לֹא
תִמְצָא:

8

Therefore, behold, I will hedge up thy way with thorns, And I will make a wall against her, That she shall not find her paths.

וְרָדְפָה אַת־מֵאֵהָבֶיהָ וְלֹא־תִשְׁגֶּה אֹתָם
וּבְקִשְׁתָּם וְלֹא תִמְצָא וְאָמְרָה אֵלַי
וְאֶשׁוּבָה אֶל־אִישִׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אִזְּ
מֵעַתָּה:

9

And she shall run after her lovers, but she shall not overtake them, And she shall seek them, but shall not find them; Then shall she say: 'I will go and return to my first husband; For then was it better with me than now.'

וְהָיָה לֹא יָדָעָה כִּי אֲנִכִּי נָתַתִּי לָהּ הַדָּגָן
וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וְכֶסֶף הַרְבִּיתִּי לָהּ
וְזָהָב עָשׂוּ לַבַּעַל:

10

For she did not know that it was I that gave her The corn, and the wine, and the oil, And multiplied unto her silver and gold, Which they used for Baal.

לִכְנָן אָשׁוּב וְלִקְחָתִי דְגָנִי בְעֵתוֹ וְתִירוֹשִׁי
בְּמוֹעֲדוֹ וְהִצַּלְתִּי צֹמְרִי וּפְשָׁתִי לְכֶסֶת
אֶת־עֲרוֹתָהּ:

11 Therefore will I take back My corn in the time thereof,
And My wine in the season thereof, And will snatch
away My wool and My flax Given to cover her
nakedness.

וְעַתָּה אֲגַלֶּה אֶת־נִבְלָתָהּ לְעֵינֵי מְאֹהָבֶיהָ
וְאִישׁ לֹא־יִצִּילֶנָּה מִיָּדִי:

12 And now will I uncover her shame in the sight of her
lovers, And none shall deliver her out of My hand.

וְהִשְׁבַּתִּי כָל־מְשׁוֹשֶׁה חֲגֹה חֻדְשָׁה וְשַׁבָּתָהּ
וְכָל מוֹעֶדָהּ:

13 I will also cause all her mirth to cease, Her feasts, her
new moons, and her sabbaths, And all her appointed
seasons.

וְהִשְׁמַתִּי גִפְנֶיהָ וְתַאֲנָתָהּ אֲשֶׁר אָמְרָה אֶתְנֶה
הֶמָּה לִּי אֲשֶׁר נָתַנּוּ־לִי מְאֹהָבֵי וְשִׁמְתִים
לִי־עַר וְאָכְלָתָם חֵית הַשָּׂדֶה:

14 And I will lay waste her vines and her fig-trees,
Whereof she hath said: 'These are my hire That my
lovers have given me'; And I will make them a forest,
And the beasts of the field shall eat them.

וּפְקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת־יְמֵי הַבַּעַלִּים אֲשֶׁר
תִּקְטִיר לָהֶם וְתַעַד נִזְמָה וְחִלּוּתָהּ וְתַלְדָּהּ
אֲחֲרֵי מְאֹהָבֶיהָ וְאֶתִּי שָׁכַחָה נָאֻם־
יְהוָה: (ס)

15 And I will visit upon her the days of the Baalim,
Wherein she offered unto them, And decked herself
with her ear-rings and her jewels, And went after her
lovers, And forgot Me, saith the LORD.

לִכְנָן הִנֵּה אֲנִכִּי מִפְתִּיחַ וְהִלַּכְתִּיהָ הַמִּדְבָּר
וְדִבַּרְתִּי עִל־לִבָּהּ:

16 Therefore, behold, I will allure her, And bring her into
the wilderness, And speak tenderly unto her.

וְנָתַתִּי לָהּ אֶת־כַּרְמֶיהָ מִשֵּׁם וְאֶת־עֵמֶק
עָכּוֹר לַפֶּתַח תִּקְוָה וְעֵנְתָה שְׁמֹהּ כִּימִי
נְעוּלֶיהָ וְכִיוֵּם עֲלוֹתָהּ מֵאֶרֶץ־מִצְרַיִם:

17 And I will give her her vineyards from thence, And the
valley of Achor for a door of hope; And she shall
respond there, as in the days of her youth, And as in
the day when she came up out of the land of Egypt.

וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נָאֻם־יְהוָה תִּקְרָאִי אִישִׁי
וְלֹא־תִקְרָאִי־לִי עוֹד בַּעֲלִי:

18 And it shall be at that day, saith the LORD, That thou
shalt call Me Ishi, And shalt call Me no more Baali.

וְהִסַּרְתִּי אֶת־שְׁמוֹת הַבַּעַלִּים מִפִּיהָ וְלֹא־
יִזְכְּרוּ עוֹד בְּשֵׁמָם:

19 For I will take away the names of the Baalim out of her
mouth, And they shall no more be mentioned by their
name.

וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית בְּיוֹם הַהוּא עִם־חֵית
הַשָּׂדֶה וְעִם־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרֶמֶשׂ הָאָדָמָה
וְקִשָׁת וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה אֲשַׁבֵּר מִן־הָאָרֶץ
וְהִשְׁכַּבְתִּים לַבֵּטָח:

20 And in that day will I make a covenant for them With
the beasts of the field, and with the fowls of heaven,
And with the creeping things of the ground; And I
will break the bow and the sword and the battle out of
the land, And will make them to lie down safely.

וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי בְצַדִּיק
וּבְמִשְׁפָּט וּבְרַחֲמִים וּבְרַחֲמִים:

21 And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will
betroth thee unto Me in righteousness, and in justice,
And in lovingkindness, and in compassion.

וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי בְּאֵמוּנָה וַיָּדַעַת אֶת־
יְהוָה: (פ)

22 And I will betroth thee unto Me in faithfulness; And
thou shalt know the LORD.

הפטרת נשא

The Haftara is Judges 13:2 – 13:25.

וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצֹּרָה מִמִּשְׁפַּחַת הַדָּנִי וּשְׁמוֹ מָנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ עָקְרָה וְלֹא יָלְדָה:

XIII:2

And there was a certain man of Zorah, of the family of the Danites, whose name was Manoah; and his wife was barren, and bore not.

וַיֵּרָא מַלְאֲכֵי-יְהוָה אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הֲנִה נָא אֶת-עַקְרָהּ וְלֹא יִלְדָּתָּ וְהָרִית וְיִלְדָּתָּ בֶּן:

3

And the angel of the LORD appeared unto the woman, and said unto her: 'Behold now, thou art barren, and hast not borne; but thou shalt conceive, and bear a son.

וְעַתָּה הִשָּׁמְרִי נָא וְאַל-תִּשְׁתִּי גֵינ וּשְׁכָר וְאַל-תֹּאכְלִי כָּל-טָמֵא:

4

Now therefore beware, I pray thee, and drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing.

כִּי הֲנִיךְ הָרָה וְיִלְדָּתָּ בֶּן וּמוֹרָה לֹא-יֵעָלֶה עַל-רֹאשׁוֹ כִּי-נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר מִן-הַבֶּטֶן וְהוּא יִתֵּל לְהוֹשִׁיעַ אֶת-יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים:

5

For, lo, thou shalt conceive, and bear a son; and no razor shall come upon his head; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb; and he shall begin to save Israel out of the hand of the Philistines.'

וַתָּבֹא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר לְאִישָׁהּ לֵאמֹר אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמְרָאָהוּ כְּמֵרְאָה מַלְאֲכֵי הָאֱלֹהִים נֹרָא מְאֹד וְלֹא שָׁאֵלְתִּיהוּ אֵי-מִזֶּה הוּא וְאֶת-שְׁמוֹ לֹא-הִגִּיד לִי:

6

Then the woman came and told her husband, saying: 'A man of God came unto me, and his countenance was like the countenance of the angel of God, very terrible; and I asked him not whence he was, neither told he me his name;

וַיֹּאמֶר לִי הֲנִיךְ הָרָה וְיִלְדָּתָּ בֶּן וְעַתָּה אַל-תִּשְׁתִּי גֵינ וּשְׁכָר וְאַל-תֹּאכְלִי כָּל-טָמֵא כִּי-נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר מִן-הַבֶּטֶן עַד-יוֹם מוֹתוֹ: (פ)

7

but he said unto me: Behold, thou shalt conceive, and bear a son; and now drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb to the day of his death.'

וַיַּעֲתֵר מָנוּחַ אֶל-יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּ יְבוֹא-נָא עוֹד אֵלֵינוּ וַיְוַדְּנוּ מִה-נַּעֲשֶׂה לַנֶּעַר הַיּוֹלֵד:

8

Then Manoah entreated the LORD, and said: 'Oh, LORD, I pray Thee, let the man of God whom Thou didst send come again unto us, and teach us what we shall do unto the child that shall be born.'

וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מָנוּחַ וַיֵּבֹא מַלְאֲכֵי הָאֱלֹהִים עוֹד אֶל-הָאִשָּׁה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת בַּשָּׂדֶה וּמָנוּחַ אִישָׁהּ אֵין עִמָּה:

9

And God hearkened to the voice of Manoah; and the angel of God came again unto the woman as she sat in the field; but Manoah her husband was not with her.

וַתַּמְהֵר הָאִשָּׁה וַתָּרָץ וַתַּגִּיד לְאִישָׁהּ וַתֹּאמֶר אֵלָיו הֲנִה נֹרָאָה אֵלַי הָאִישׁ אֲשֶׁר-בָּא בְיוֹם אֵלַי:

10

And the woman made haste, and ran, and told her husband, and said unto him: 'Behold, the man hath appeared unto me, that came unto me that day.'

- וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מְנוּחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֶל-
הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲאֵתָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-
דִּבַּרְתָּ אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי:
- וַיֹּאמֶר מְנוּחַ עֲתָה יָבֹא דְבָרֶיךָ מִה־יְהוָה
מִשְׁפֹּט-הַנֶּעַר וּמַעֲשָׂהוּ:
- וַיֹּאמֶר מְלָאֲכָי יְהוָה אֶל-מְנוּחַ מִכָּל אֲשֶׁר-
אָמַרְתִּי אֶל-הָאִשָּׁה תִּשְׁמָר:
- מִכָּל אֲשֶׁר-יֵצֵא מִגֶּפֶן הָיִין לֹא תֹאכַל וַיִּנּוּ
וְשָׁכַר אֶל-תְּשֻׁבָּה וְכָל-טְמֵאָה אֶל-תֹּאכַל
כָּל אֲשֶׁר-צִוִּיתִי תִשְׁמָר: (ס)
- וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-מְלָאֲכָי יְהוָה נַעֲצְרָה-נָא
אוֹתְךָ וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדִי עֹזִים:
- וַיֹּאמֶר מְלָאֲכָי יְהוָה אֶל-מְנוּחַ אִם-
תַּעֲצֹרְנִי לֹא-אֲכַל בְּלֶחֶמְךָ וְאִם-תַּעֲשֶׂה
עֲלֶיהָ לִיהוָה תַּעֲלֶנָּה כִּי לֹא-יָדַע מְנוּחַ כִּי-
מְלָאֲכָי יְהוָה הוּא:
- וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-מְלָאֲכָי יְהוָה מִי שְׁמֶךָ כִּי-
יָבֹא (כ' דְּבִרִיד) [ק' דְּבָרֶיךָ] וַיַּבְדִּילֵהוּ:
- וַיֹּאמֶר לוֹ מְלָאֲכָי יְהוָה לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל
לְשִׁמִּי וְהוּא-פָּלֵא: (פ)
- וַיִּקַּח מְנוּחַ אֶת-גְּדִי הָעֹזִים וְאֶת-הַמִּנְחָה
וַיַּעַל עַל-הַצֹּר לִיהוָה וּמִפְּלֹא לַעֲשׂוֹת
וּמְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאוּם:
- וַיְהִי בַעֲלוֹת הַלֵּהָב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
הַשְּׂמִימָה וַיַּעַל מְלָאֲכָי-יְהוָה בְּלֶהָב
הַמִּזְבֵּחַ וּמְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאוּם וַיִּפְּלוּ עַל-
פְּנֵיהֶם אֲרָצָה:
- וְלֹא-יָסַף עוֹד מְלָאֲכָי יְהוָה לִהְרָאָה אֶל-
מְנוּחַ וְאֶל-אִשְׁתּוֹ אֲזַי יָדַע מְנוּחַ כִּי-מְלָאֲכָי
יְהוָה הוּא:
- וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי
אֱלֹהִים רָאִינוּ:
- And Manoah arose, and went after his wife, and came
to the man, and said unto him: 'Art thou the man that
spokest unto the woman?' And he said: 'I am.'
- And Manoah said: 'Now when thy word cometh to
pass, what shall be the rule for the child, and what
shall be done with him?'
- And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Of all
that I said unto the woman let her beware.
- She may not eat of any thing that cometh of the
grapevine, neither let her drink wine or strong drink,
nor eat any unclean thing; all that I commanded her
let her observe.'
- And Manoah said unto the angel of the LORD: 'I pray
thee, let us detain thee, that we may make ready a kid
for thee.'
- And the angel of the LORD said unto Manoah:
'Though thou detain me, I will not eat of thy bread;
and if thou wilt make ready a burnt-offering, thou
must offer it unto the LORD.' For Manoah knew not
that he was the angel of the LORD.
- And Manoah said unto the angel of the LORD: 'What
is thy name, that when thy words come to pass we may
do thee honour?'
- And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore
askest thou after my name, seeing it is hidden?'
- So Manoah took the kid with the meal-offering, and
offered it upon the rock unto the LORD; and [the
angel] did wondrously, and Manoah and his wife
looked on.
- For it came to pass, when the flame went up toward
heaven from off the altar, that the angel of the LORD
ascended in the flame of the altar; and Manoah and his
wife looked on; and they fell on their faces to the
ground.
- But the angel of the LORD did no more appear to
Manoah or to his wife. Then Manoah knew that he
was the angel of the LORD.
- And Manoah said unto his wife: 'We shall surely die,
because we have seen God.'

וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לֹא חָפֵץ יְהוָה לְהַמִּיתָנוּ
לֹא-לָקַח מִיָּדֵינוּ עֹלָה וּמִנְחָה וְלֹא הִרְאֵנוּ
אֶת-כָּל-אֱלֹהֵי וְכַעַת לֹא הִשְׁמִיעֵנוּ כִּזְזֹת:

23 But his wife said unto him: 'If the LORD were pleased to kill us, He would not have received a burnt-offering and a meal-offering at our hand, neither would He have shown us all these things, nor would at this time have told such things as these.'

וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֶּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שַׁמְשֹׁן
וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה:

24 And the woman bore a son, and called his name Samson; and the child grew, and the LORD blessed him.

וַתַּחֲלֵ רוּחַ יְהוָה לְפַעֲמוֹ בְּמַחֲנֵה-דָן בֵּין
צֹרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֵל: (פ)

25 And the spirit of the LORD began to move him in Mahaneh-dan, between Zorah and Eshtaol.

הפסרת בהעלתך

The Haftara is Zechariah 2:14 - 4:7.

רָנִי וּשְׂמְחִי בַת-צִיּוֹן כִּי הִנְנִי-בָא וְשִׁכְנִיתִי
בְּתוֹכְךָ נָא-יְהוָה:

II:14 'Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I will dwell in the midst of thee, saith the LORD.

וַיָּבֹאוּ גוֹיִם רַבִּים אֶל-יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
וַהֲיוּ לִי לְעָם וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְךָ וַיֵּדְעַתְּ כִּי-
יְהוָה צָבָאוֹת שְׁלָחַנִי אֵלֶיךָ:

15 And many nations shall join themselves to the LORD in that day, and shall be My people, and I will dwell in the midst of thee'; and thou shalt know that the LORD of hosts hath sent me unto thee.

וַיִּתֵּל יְהוָה אֶת-יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל אֲדָמַת
הַקֹּדֶשׁ וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלַם:

16 And the LORD shall inherit Judah as His portion in the holy land, and shall choose Jerusalem again.

הִס כָּל-בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי גֵעוֹר מִמְעוֹן
קָדָשׁ: (פ)

17 Be silent, all flesh, before the LORD; for He is aroused out of His holy habitation.

וַיִּרְאֵנִי אֶת-יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד
לִפְנֵי מַלְאָךְ יְהוָה וְהַשָּׁטָן עֹמֵד עַל-יְמִינוֹ
לְשָׁטְנוֹ:

III:1 And he showed me Joshua the high priest standing before the angel of the LORD, and Satan standing at his right hand to accuse him.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-הַשָּׁטָן וַיַּעַר יְהוָה בֶּךָ
הַשָּׁטָן וַיַּעַר יְהוָה בֶּךָ הַבָּחַר בִּירוּשָׁלַם
הַלּוֹא זֶה אִישׁ אֵד מִצֶּל מֵאֵשׁ:

2 And the LORD said unto Satan: 'The LORD rebuke thee, O Satan, yea, the LORD that hath chosen Jerusalem rebuke thee; is not this man a brand plucked out of the fire?'

וַיְהוֹשֻׁעַ הָיָה לְבָשׁ בְּגָדִים צוּאִים וַעֲמַד
לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ:

3 Now Joshua was clothed with filthy garments, and stood before the angel.

וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל־הַעֲמֻדִים לְפָנָיו לֵאמֹר
הִסִּירוּ הַבְּגָדִים הַזֵּאִים מֵעָלָיו וַיֹּאמֶר
אֵלָיו רְאֵה הָעֲבָרְתִּי מֵעָלֶיךָ עֹנֶה וְהִלְבַּשׁ
אֶתְךָ מַחֲלָצוֹת:

4 And he answered and spoke unto those that stood before him, saying: 'Take the filthy garments from off him.' And unto him he said: 'Behold, I cause thine iniquity to pass from thee, and I will clothe thee with robes.'

וַאֲמַר וַיְשִׁימוּ צִנִּיף טָהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ
וַיְשִׁימוּ הַצִּנִּיף הַטָּהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ
וַיִּלְבַּשְׁהוּ בְּגָדִים וּמִלֶּאךָ יְהוָה עִמָּד:

5 And I said: 'Let them set a fair mitre upon his head.' So they set a fair mitre upon his head, and clothed him with garments; and the angel of the LORD stood by.

וַיַּעַד מִלֶּאךָ יְהוָה בִּיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר:

6 And the angel of the LORD forewarned Joshua, saying:

כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם־בְּדַרְכֵּי תֵלֶךְ
וְאִם־אֶת־מִשְׁמַרְתִּי תִשְׁמָר וְגַם־אֶתְּךָ תִּדְרִין
אֶת־בֵּיתִי וְגַם־תִּשְׁמָר אֶת־חֻצְרִי וְנָתַתִּי לְךָ
מִהֲלָכִים בֵּין הָעֲמֻדִים הָאֵלֶּה:

7 'Thus saith the LORD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

שָׁמַע־נָא יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶתְּהָ
וַרְעִיף הַיּוֹשְׁבִים לְפָנָיִךָ כִּי־אֲנִישֵׁי מוֹפֵת
הֵמָּה כִּי־הִנֵּנִי מֵבִיא אֶת־עֶבְדִּי צִמְחָה:

8 Hear now, O Joshua the high priest, thou and thy fellows that sit before thee; for they are men that are a sign; for, behold, I will bring forth My servant the Shoot.

כִּי הִנֵּה הָאֶבֶן אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנָי יְהוֹשֻׁעַ
עַל־אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם הִנֵּנִי מִפְתָּח
פֶּתָחָהּ נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת וּמִשְׁתִּי אֶת־עֹנֵן
הָאֶרֶץ־הַזֹּאת בְּיוֹם אֶחָד:

9 For behold the stone that I have laid before Joshua; upon one stone are seven facets; behold, I will engrave the graving thereof, saith the LORD of hosts: And I will remove the iniquity of that land in one day.

בְּיוֹם הַהוּא נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת תִּקְרְאוּ אִישׁ
לְרֵעֵהוּ אֶל־תַּחַת גֶּפֶן וְאֶל־תַּחַת תְּאֵנָה:

10 In that day, saith the LORD of hosts, shall ye call every man his neighbour under the vine and under the fig-tree.

וַיָּשָׁב הַמִּלֶּאךָ הַדֹּבֵר בִּי וַיַּעֲרֵנִי כְּאִישׁ
אֲשֶׁר־יִעֹר מִשְׁנָתוֹ:

IV:1 And the angel that spoke with me returned, and waked me, as a man that is wakened out of his sleep.

וַיֹּאמֶר אֵלָי מָה אַתָּה רֹאֶה (כ' וַיֹּאמֶר) [ק'
וַאֲמַר] רָאִיתִי ׀ וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כָּלָה
וְגִלְגָּה עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נִרְתִּיחָה עָלֶיהָ
שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת לְנֵרוֹת אֲשֶׁר עַל־
רֹאשָׁהּ:

2 And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

וּשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְמִין הַגִּלְגָּה
וְאֶחָד עַל־שְׂמאלָהּ:

3 and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof.'

וַאֲעַן וַאֲמַר אֶל־הַמִּלֶּאךָ הַדֹּבֵר בִּי לֵאמֹר
מָה־אֵלֶּה אֲדֹנִי:

4 And I answered and spoke to the angel that spoke with me, saying: 'What are these, my lord?'

וַיֵּעַן הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא
יָדַעְתָּ מִה־הַמָּה אֵלֶּה וַיֹּאמֶר לֹא אֲדָנִי:

5

Then the angel that spoke with me answered and said unto me: 'Knowest thou not what these are?' And I said: 'No, my lord.'

וַיֵּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר־יְהוָה
אֶל־זְרַבְבָּל לֵאמֹר לֹא בְחֹלֹל וְלֹא בְכֹחַ
כִּי אִם־בְּרוּחִי אֲמַר יְהוָה צְבָאוֹת:

6

Then he answered and spoke unto me, saying: 'This is the word of the LORD unto Zerubbabel, saying: Not by might, nor by power, but by My spirit, saith the LORD of hosts.

מִי־אַתָּה הַר־הַגָּדוֹל לִפְנֵי זְרַבְבָּל לְמִישָׁר
וְהוֹצִיא אֶת־הָאֶבֶן הָרֹאשָׁה תִּשְׁאוֹת תָּן תָּן
לָהּ: (ב)

7

Who art thou, O great mountain before Zerubbabel? thou shalt become a plain; and he shall bring forth the top stone with shoutings of Grace, grace, unto it.'

הפסרת שלח לך

The Haftara is Joshua 2:1 – 2:24.

וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ־בֶּן־נֹון מִן־הַשְּׁטִים שְׁנַיִם־
אֲנָשִׁים מְרַגְלִים חָרַשׁ לֵאמֹר לְכוּ רְאוּ
אֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־יְרִיחוֹ וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית־
אִשָּׁה זֹנָה וּשְׁמָהּ רַחַב וַיִּשְׁכְּבוּ שָׁמָּה:

II:1

And Joshua the son of Nun sent out of Shittim two spies secretly, saying: 'Go view the land, and Jericho.' And they went, and came into the house of a harlot whose name was Rahab, and lay there.

וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה אֲנָשִׁים
בָּאוּ הֵנָּה הַלַּיְלָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחְפֹּר
אֶת־הָאָרֶץ:

2

And it was told the king of Jericho, saying: 'Behold, there came men in hither to-night of the children of Israel to search out the land.'

וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל־רַחַב לֵאמֹר
הוֹצִיאִי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלֶיךָ אֲשֶׁר־בָּאוּ
לְבֵיתְךָ כִּי לַחְפֹּר אֶת־כָּל־הָאָרֶץ בָּאוּ:

3

And the king of Jericho sent unto Rahab, saying: 'Bring forth the men that are come to thee, that are entered into thy house; for they are come to search out all the land.'

וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּצְפֵּנּוּ
וַתֹּאמֶר כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי
מֵאֵין הֵמָּה:

4

And the woman took the two men, and hid them; and she said: 'Yea, the men came unto me, but I knew not whence they were;

וַיְהִי הַשָּׁעַר לְסָגוֹר בַּחֹשֶׁךְ וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ
לֹא יָדַעְתִּי אֵנָּה הָלְכוּ הָאֲנָשִׁים רֹדְפוּ מֵהָר
אֲחֲרֵיהֶם כִּי תִשְׁיֹגּוּם:

5

and it came to pass about the time of the shutting of the gate, when it was dark, that the men went out; whither the men went I know not; pursue after them quickly; for ye shall overtake them.'

וְהִיא הֶעֱלָתָם תַּגָּגָה וַתַּטְמִנֵּם בְּפִשְׁתֵּי הָעֵץ
הָעֹרְכוֹת לָהּ עַל־הַגָּג:

6

But she had brought them up to the roof, and hid them with the stalks of flax, which she had spread out upon the roof.

וְהָאֲנָשִׁים רֹדְפוּ אַחֲרֵיהֶם בְּרֶדֶךְ הַיַּרְדֵּן
עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשָּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרֵי כַּאֲשֶׁר
יָצְאוּ הָרֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם:

7

And the men pursued after them the way to the Jordan unto the fords; and as soon as they that pursued after them were gone out, the gate was shut.

וְהָמָּה טָרַם יִשְׁכְּבוּן וְהָיָא עָלֶיהֶם עַל-הַגֵּג:	8 And before they were laid down, she came up unto them upon the roof;
וְתֹאמַר אֶל-הָאֲנָשִׁים יְדַעְתִּי כִּי-נָתַן יְהוָה לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ וְכִי-נָפְלָה אִימַתְכֶם עָלֵינוּ וְכִי נִמְּגוּ כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם:	9 and she said unto the men: 'I know that the LORD hath given you the land, and that your terror is fallen upon us, and that all the inhabitants of the land melt away before you.
כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר-הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת-מִי יַם-סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לִשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיתָן וּלְעוֹג אֲשֶׁר הִחְרַמְתֶּם אוֹתָם:	10 For we have heard how the LORD dried up the water of the Red Sea before you, when ye came out of Egypt; and what ye did unto the two kings of the Amorites, that were beyond the Jordan, unto Sihon and to Og, whom ye utterly destroyed.
וְנִשְׁמַע וַיִּמָּס לְבָבֵנוּ וְלֹא-קָמָה עוֹד רוּחַ בָּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל-הָאָרֶץ מִתַּחַת:	11 And as soon as we had heard it, our hearts did melt, neither did there remain any more spirit in any man, because of you; for the LORD your God, He is God in heaven above, and on earth beneath.
וְעַתָּה הִשְׁבְּעוּנָא לִי בִיהוָה כִּי-עָשִׂיתִי עִמָּכֶם חֶסֶד וְעָשִׂיתֶם גַּם-אִתָּם עִם-בֵּית אָבִי חֶסֶד וְנִתַּתֶּם לִי אוֹת אָמֵת:	12 Now therefore, I pray you, swear unto me by the LORD, since I have dealt kindly with you, that ye also will deal kindly with my father's house—and give me a true token—
וְהַחַיִּיתֶם אֶת-אָבִי וְאֶת-אִמִּי וְאֶת-אָחִי וְאֶת- (כ' אַחֻוּתִי) [ק' אַחֻוּתִי] וְאֶת כָּל- אֲשֶׁר לָהֶם וְהִצַּלְתֶּם אֶת-נַפְשֵׁינוּ מִמּוֹת:	13 and save alive my father, and my mother, and my brethren, and my sisters, and all that they have, and deliver our lives from death.'
וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַחְתִּיכֶם לְמוֹת אִם לֹא תִגִּידוּ אֶת-דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה בְּתַת-יְהוָה לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד וְאָמֵת:	14 And the men said unto her: 'Our life for yours, if ye tell not this our business; and it shall be, when the LORD giveth us the land, that we will deal kindly and truly with thee.'
וַתוֹרֶדֶם בַּחֲבֵל בְּעַד הַחֲלוֹן כִּי בֵיתָהּ בְּקִיר הַחוֹמָה וּבְחוֹמָה הָיָא יוֹשֶׁבֶת:	15 Then she let them down by a cord through the window; for her house was upon the side of the wall, and she dwelt upon the wall.
וְתֹאמַר לָהֶם הִרְרָה לָכֶם פֶּן-יִפְּגְעוּ בָכֶם הָרֹדְפִים וְנִחַבְתֶּם שָׁמָּה שְׁלֹשַׁת יָמִים עַד שׁוּב הָרֹדְפִים וְאַחַר תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם:	16 And she said unto them: 'Get you to the mountain, lest the pursuers light upon you; and hide yourselves there three days, until the pursuers be returned; and afterward may ye go your way.'
וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הָאֲנָשִׁים נָקִים אֲנַחְנוּ מִשְׁבַּעְתְּךָ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:	17 And the men said unto her: 'We will be guiltless of this thine oath which thou hast made us to swear.

הִנֵּה אֲנַחֲנוּ בָּאִים בְּאֶרֶץ אֶת־תִּקְנוֹת חוּט׃
הַשָּׁנִי הִזָּה תִּקְשְׁרִי בַּחֲלוֹן אֲשֶׁר הוֹרַדְתָּנוּ
כֹּה וְאֶת־אֲבִיךָ וְאֶת־אִמְךָ וְאֶת־אֲחִיךָ וְאֶת־
כָּל־בֵּית אֲבִיךָ תֹּאסֶפֶי אֵלֶיךָ הַבֵּיתָה׃

18 Behold, when we come into the land, thou shalt bind this line of scarlet thread in the window which thou didst let us down by; and thou shalt gather unto thee into the house thy father, and thy mother, and thy brethren, and all thy father's household.

וְהָיָה כָּל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִדִּלְתֵּי בֵיתְךָ׃
תְּחוּצָה דָּמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְאֲנַחֲנוּ נָקִים וְכָל
אֲשֶׁר יִהְיֶה אִתְּךָ בַּבַּיִת דָּמוֹ בְּרֹאשׁוֹ אִם־
יָד תִּהְיֶה־בּוֹ׃

19 And it shall be, that whosoever shall go out of the doors of thy house into the street, his blood shall be upon his head, and we will be guiltless; and whosoever shall be with thee in the house, his blood shall be on our head, if any hand be upon him.

וְאִם־תִּגִּידִי אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהִנֵּינוּ נָקִים׃
מִשְׁבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ׃

20 But if thou utter this our business, then we will be guiltless of thine oath which thou hast made us to swear.'

וְתֹאמַר כְּדִבְרֵיכֶם כֹּן־הוּא וְתִשְׁלַחֶם
וַיֵּלְכוּ וַתִּקְשֶׁר אֶת־תִּקְנוֹת הַשָּׁנִי בַּחֲלוֹן׃

21 And she said: 'According unto your words, so be it.' And she sent them away, and they departed; and she bound the scarlet line in the window.

וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הַהָרָה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשֶׁת
יָמִים עַד־שָׁבוּ הָרֹדְפִים וַיִּבְקְשׁוּ הָרֹדְפִים
בְּכָל־הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצְאוּ׃

22 And they went, and came unto the mountain, and abode there three days, until the pursuers were returned; and the pursuers sought them throughout all the way, but found them not.

וַיָּשְׁבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֵּרְדּוּ מִהָהָר וַיַּעֲבֵרוּ
וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן וַיִּסְפְּרוּ־לּוֹ אֶת־
כָּל־הַמַּצָּאוֹת אוֹתָם׃

23 Then the two men returned, and descended from the mountain, and passed over, and came to Joshua the son of Nun; and they told him all that had befallen them.

וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ כִּי־נָתַן יְהוָה בְּיָדֵנוּ
אֶת־כָּל־הָאֶרֶץ וְגַם־נִמְגְּוָה כָּל־יֹשְׁבֵי הָאֶרֶץ
מִפְּנֵינוּ׃ (ס)

24 And they said unto Joshua: 'Truly the LORD hath delivered into our hands all the land; and moreover all the inhabitants of the land do melt away before us.'

הפטרות קורח

The Haftara is I Samuel 11:14 – 12:22. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 143 and Haftara on page 207.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם לָכוּ וְנִלְכָּה
הַגִּלְגָּל וְנִחַדֵּשׁ שָׁם הַמְּלוּכָה׃

XI:14 Then said Samuel to the people: 'Come and let us go to Gilgal, and renew the kingdom there.'

וַיֵּלְכוּ כָּל־הָעָם הַגִּלְגָּל וַיַּמְלִכּוּ שָׁם אֶת־
שָׁאוּל לִפְנֵי יְהוָה בַּגִּלְגָּל וַיִּזְבְּחוּ־שָׁם
זִבְחִים שְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה וַיִּשְׂמַח שָׁם
שָׁאוּל וְכָל־אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל עַד־מָאד׃ (פ)

15 And all the people went to Gilgal; and there they made Saul king before the LORD in Gilgal; and there they sacrificed sacrifices of peace-offerings before the LORD; and there Saul and all the men of Israel rejoiced greatly.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל הִנֵּה
שָׁמַעְתִּי בְּקוֹלְכֶם לְכָל אֲשֶׁר-אָמַרְתֶּם לִי
וְאִמְלִיד עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

XII:1

And Samuel said unto all Israel: 'Behold, I have hearkened unto your voice in all that ye said unto me, and have made a king over you.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ מֵתְהַלֵּךְ לִפְנֵיכֶם
וְאֲנִי זָקֵנִי וְשִׁבְתִּי וּבָנַי הֵנּוּ אִתְּכֶם
וְאֲנִי הֵתְהַלַּכְתִּי לִפְנֵיכֶם מִנְעֹרִי עַד-הַיּוֹם
הַזֶּה:

2

And now, behold, the king walketh before you; and I am old and grayheaded; and, behold, my sons are with you; and I have walked before you from my youth unto this day.

הֲנִי עֲנִי בִּי לְגַד יְהוָה וְנִגַּד מִשִּׁיחוֹ אֶת-
שׁוֹר. מִי לָקַחְתִּי וְחִמּוֹר מִי לָקַחְתִּי וְאֶת-
מִי עֲשַׁקְתִּי אֶת-מִי רְצוֹתִי וּמִי לָקַחְתִּי
כֶּפֶר וְאֲעֵלִים עֵינַי בּוֹ וְאָשִׁיב לָכֶם:

3

Here I am; witness against me before the LORD, and before His anointed: whose ox have I taken? or whose ass have I taken? or whom have I defrauded? or whom have I oppressed? or of whose hand have I taken a ransom to blind mine eyes therewith? and I will restore it you.'

וַיֹּאמְרוּ לֹא עֲשַׁקְתָּנוּ וְלֹא רְצוֹתָנוּ וְלֹא-
לָקַחְתָּ מִיֵּד-אִישׁ מֵאֻמָּה:

4

And they said: 'Thou hast not defrauded us, nor oppressed us, neither hast thou taken aught of any man's hand.'

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עַד יְהוָה בְּכֶם וְעַד מִשִּׁיחוֹ
הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מָצָאתֶם בְּיָדִי מֵאֻמָּה
וַיֹּאמֶר עַד: (פ)

5

And he said unto them: 'The LORD is witness against you, and His anointed is witness this day, that ye have not found aught in my hand.' And they said: 'He is witness.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-הָעָם יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה
אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן וְאֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת-
אֲבֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

6

And Samuel said unto the people: 'It is the LORD that made Moses and Aaron, and that brought your fathers up out of the land of Egypt.

וְעַתָּה הִתְיַצְבוּ וְאִשְׁפֹּטָה אִתְּכֶם לִפְנֵי יְהוָה
אֵת כָּל-צְדָקוֹת יְהוָה אֲשֶׁר-עָשָׂה אִתְּכֶם
וְאֶת-אֲבוֹתֵיכֶם:

7

Now therefore stand still, that I may plead with you before the LORD concerning all the righteous acts of the LORD, which He did to you and to your fathers.

כַּאֲשֶׁר-בָּא יַעֲקֹב מִצְרַיִם וַיִּזְעַקוּ אֲבוֹתֵיכֶם
אֶל-יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-
אַהֲרֹן וַיּוֹצִיאוּ אֶת-אֲבֹתֵיכֶם מִמִּצְרַיִם
וַיִּשְׁבּוּם בְּמִקְוֹם הַזֶּה:

8

When Jacob was come into Egypt, then your fathers cried unto the LORD, and the LORD sent Moses and Aaron, who brought forth your fathers out of Egypt, and they were made to dwell in this place.

וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכֹּר אֹתָם
בְּיַד סִיסְרָא שַׂר-צָבָא חֲצֹר וּבְיַד-
פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלָּחֲמוּ בָּם:

9

But they forgot the LORD their God, and He gave them over into the hand of Sisera, captain of the host of Hazor, and into the hand of the Philistines, and into the hand of the king of Moab, and they fought against them.

וַיִּזְעַקוּ אֶל-יְהוָה (כ' וַיֹּאמֶר) [ק' וַיֹּאמְרוּ]
חָטָאנוּ כִּי עֲזַבְנוּ אֶת-יְהוָה וְנַעֲבָד אֶת-
הַבְּעֻלִּים וְאֶת-הָעֲשָׁתָרוֹת וְעַתָּה הִצִּילְנוּ
מִיַּד אֹיְבֵינוּ וְנַעֲבֹדְךָ:

10

And they cried unto the LORD, and said: We have sinned, because we have forsaken the LORD, and have served the Baalim and the Ashtaroth; but now deliver us out of the hand of our enemies, and we will serve Thee.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יִרְבָּעֵל וְאֶת־בְּדָן וְאֶת־
יִפְתָּח וְאֶת־שָׁמוּאֵל וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד
אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וַתִּשְׁבּוּ בְּטָח׃

11 And the LORD sent Jerubbaal, and Bedan, and
Jephthah, and Samuel, and delivered you out of the
hand of your enemies on every side, and ye dwelt in
safety.

וַתֵּרְאוּ כִּי־נָחַשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן בָּא עֲלֵיכֶם
וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִי־מֶלֶךְ וּמֶלֶךְ עָלֵינוּ
וַיְהִי אֱלֹהֵיכֶם מֶלֶכְכֶּם׃

12 And when ye saw that Nahash the king of the children
of Ammon came against you, ye said unto me: Nay,
but a king shall reign over us; when the LORD your
God was your king.

וַעֲתָה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בַּחֲרַתֶּם אֲשֶׁר
שָׁאַלְתֶּם וְהִנֵּה נָתַן יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ׃

13 Now therefore behold the king whom ye have chosen,
and whom ye have asked for; and, behold, the LORD
hath set a king over you.

אִם־תִּירָאוּ אֶת־יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֹתוֹ
וּשְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְלֹא תִמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה
וְהִיתֶם גַּם־אֹתָם וְגַם־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מֶלֶךְ
עֲלֵיכֶם אַחֵר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

14 If ye will fear the LORD, and serve Him, and hearken
unto His voice, and not rebel against the
commandment of the LORD, and both ye and also the
king that reigneth over you be followers of the LORD
your God—;

וְאִם־לֹא תִשְׁמָעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמִרִיתֶם
אֶת־פִּי יְהוָה וְהִיתָה יַד־יְהוָה בָּכֶם
וּבְאֲבֹתֵיכֶם׃

15 but if ye will not hearken unto the voice of the LORD,
but rebel against the commandment of the LORD,
then shall the hand of the LORD be against you, and
against your fathers.

גַּם־עַתָּה הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־הַדָּבָר הַגָּדוֹל
הַזֶּה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְהוָה לְעֵינֵיכֶם׃

16 Now therefore stand still and see this great thing,
which the LORD will do before your eyes.

הֲלוֹא קָצִיר־חִטִּים הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל־יְהוָה
וְיִתֵּן קָלוֹת וּמָטָר וְדַעוּ וּרְאוּ כִי־רָעַתְכֶם
רַבָּה אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְהוָה לִשְׁאֹל
לָכֶם מֶלֶךְ׃ (ס)

17 Is it not wheat harvest to-day? I will call unto the
LORD, that He may send thunder and rain; and ye
shall know and see that your wickedness is great,
which ye have done in the sight of the LORD, in asking
you a king.'

וַיִּקְרָא שָׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה קָלוֹת
וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּירָא כָּל־הָעָם מְאֹד
אֶת־יְהוָה וְאֶת־שָׁמוּאֵל׃

18 So Samuel called unto the LORD; and the LORD sent
thunder and rain that day; and all the people greatly
feared the LORD and Samuel.

וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעָם אֶל־שָׁמוּאֵל הַתְּפִלָּה
בְּעַד־עֲבֹדֶיךָ אֵל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאֵל־נַפְשׁוֹת
כִּי־יִסְכְּפוּ עָלֵינוּ כָּל־חַטֹּאתֵינוּ רָעָה לִשְׁאֹל
לָנוּ מֶלֶךְ׃

19 And all the people said unto Samuel: 'Pray for thy
servants unto the LORD thy God, that we die not; for
we have added unto all our sins this evil, to ask us a
king.'

וַיֹּאמֶר שָׁמוּאֵל אֶל־הָעָם אֵל־תִּירָאוּ אֹתָם
עֲשִׂיתֶם אֵת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת אֲךָ אֵל־
תִּסּוּרוּ מֵאַחֲרַי יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֶת־יְהוָה
בְּכָל־לִבְבְּכֶם׃

20 And Samuel said unto the people: 'Fear not; ye have
indeed done all this evil; yet turn not aside from
following the LORD, but serve the LORD with all your
heart;

וְלֹא תִסְּרוּ כִּי אַחֲרֵי הִתְּהוּ אֲשֶׁר לֹא-
יִזְעִילוּ וְלֹא יִצְּלוּ כִּי-תִהְיוּ הֶמָּה:

21 and turn ye not aside; for then should ye go after vain things which cannot profit nor deliver, for they are vain.

כִּי לֹא-יִטֹּשׁ יְהוָה אֶת-עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ
הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם לֹא-
לָעַם:

22 For the LORD will not forsake His people for His great name's sake; because it hath pleased the LORD to make you a people unto Himself.

הפטרות חקת

The Haftara is Judges 11:1 – 11:33. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 143 and Haftara on page 207.

וַיִּפְתָּח הַגִּלְעָדִי הָיָה גִבּוֹר חָיִל וְהוּא בֶן-
אִשָּׁה זִוְנָה וַיּוֹלֵד גִּלְעָד אֶת-יִפְתָּח:

XI:1 Now Jephthah the Gileadite was a mighty man of valour, and he was the son of a harlot; and Gilead begot Jephthah.

וַתֵּלֶד אִשְׁת-גִּלְעָד לוֹ בָּנִים וַיִּגְדְּלוּ בְנֵי-
הָאִשָּׁה וַיַּגִּרְשׁוּ אֶת-יִפְתָּח וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא-
תִנָּחַל בְּבֵית-אָבִינוּ כִּי בֶן-אִשָּׁה אַחֲרֵת
אָתָּה:

2 And Gilead's wife bore him sons; and when his wife's sons grew up, they drove out Jephthah, and said unto him: 'Thou shalt not inherit in our father's house; for thou art the son of another woman.'

וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִפָּנֵי אָחָיו וַיָּשֶׁב בְּאֶרֶץ טוֹב
וַיִּתְּלַקְטוּ אֶל-יִפְתָּח אַנְשִׁים רִיקִים וַיֵּצְאוּ
עִמּוֹ: (פ)

3 Then Jephthah fled from his brethren, and dwelt in the land of Tob; and there were gathered vain fellows to Jephthah, and they went out with him.

וַיְהִי מִיָּמִים וַיִּלָּחֲמוּ בְנֵי-עַמּוֹן עִם-
יִשְׂרָאֵל:

4 And it came to pass after a while, that the children of Ammon made war against Israel.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר-נִלְחָמוּ בְנֵי-עַמּוֹן עִם-יִשְׂרָאֵל
וַיָּלְכוּ זִמְנֵי גִלְעָד לָקַחַת אֶת-יִפְתָּח מֵאֶרֶץ
טוֹב:

5 And it was so, that when the children of Ammon made war against Israel, the elders of Gilead went to fetch Jephthah out of the land of Tob.

וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח לָכֵה וְהָיִיתָ לָּנוּ לְקַצֵּין
וְנִלְחָמָה בְּבָנֵי עַמּוֹן:

6 And they said unto Jephthah: 'Come and be our chief, that we may fight with the children of Ammon.'

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח לְזִמְנֵי גִלְעָד הֲלֹא אַתֶּם
שָׂנֵאתֶם אוֹתִי וְהִגִּרְשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי וּמָדוּעַ
בָּאתֶם אֵלַי עַתָּה כַּאֲשֶׁר צָר לָכֶם:

7 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'Did not ye hate me, and drive me out of my father's house? and why are ye come unto me now when ye are in distress?'

וַיֹּאמְרוּ זִמְנֵי גִלְעָד אֶל-יִפְתָּח לְכֵן עַתָּה
שָׁבֵנוּ אֵלֶיךָ וְהִלַּכְתָּ עִמָּנוּ וְנִלְחַמְתָּ בְּבָנֵי
עַמּוֹן וְהָיִיתָ לָּנוּ לְרֹאשׁ לְכֹל יֹשְׁבֵי גִלְעָד:

8 And the elders of Gilead said unto Jephthah: 'Therefore are we returned to thee now, that thou mayest go with us, and fight with the children of Ammon, and thou shalt be our head over all the inhabitants of Gilead.'

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֶל-זִקְנֵי גִלְעָד אִם-מְשִׁיבִים
אַתֶּם אוֹתִי לְהִלָּחֵם בְּבָנֵי עַמּוֹן וְנָתַן יְהוָה
אוֹתָם לִפְנֵי אֲנֹכִי אֲהִיָּה לָכֶם לְרֹאשׁ׃

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי-גִלְעָד אֶל-יִפְתָּח יְהוָה יְהִיָּה
שְׁמֵעַ בִּינוּתֵינוּ אִם-לֹא כְדִבְרְךָ כֵּן נַעֲשֶׂה׃

וַיֵּלֶךְ יִפְתָּח עִם-זִקְנֵי גִלְעָד וַיָּשִׁימוּ הָעָם
אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ וּלְקָצִין וַיְדַבֵּר יִפְתָּח
אֶת-כָּל-דִּבְרָיו לִפְנֵי יְהוָה בְּמִצְפָּה׃ (פ)

וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח מַלְאָכִים אֶל-מֶלֶךְ בְּנֵי-עַמּוֹן
לֵאמֹר מַה-לִּי וְלָךְ כִּי-בָאתָ אֵלַי לְהִלָּחֵם
בְּאַרְצִי׃

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ בְּנֵי-עַמּוֹן אֶל-מַלְאָכָיו יִפְתָּח
כִּי-לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת-אַרְצִי בְּעֵלוֹתוֹ
מִמִּצְדִּים מֵאַרְנוֹן וְעַד-חִיבְקָה וְעַד-הַיַּרְדֵּן
וְעַתָּה הִשְׁיבָה אֹתָהּ בְּשָׁלוֹם׃

וַיּוֹסֶף עוֹד יִפְתָּח וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל-
מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן׃

וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יִפְתָּח לֹא-לָקַח
יִשְׂרָאֵל אֶת-אַרְצְךָ מוֹאָב וְאֶת-אַרְצְךָ בְּנֵי
עַמּוֹן׃

כִּי בְּעֵלוֹתָם מִמִּצְדִּים וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל
בְּמִדְבַר עַד-יַם-סוּף וַיָּבֹא קָדֵשׁ׃

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל-מֶלֶךְ אֱדוֹם
לֵאמֹר אֶעֱבְרָה-נָא בְּאַרְצְךָ וְלֹא שָׁמַעַ
מֶלֶךְ אֱדוֹם וְגַם אֶל-מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח וְלֹא
אָבָה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּקָדֵשׁ׃

וַיֵּלֶךְ בְּמִדְבַר וַיִּסָּב אֶת-אַרְצְךָ אֱדוֹם וְאֶת-
אַרְצְךָ מוֹאָב וַיָּבֹא מִמִּזְרַח-שֶׁמֶשׁ לְאַרְצְךָ
מוֹאָב וַיַּחֲנוּ בְּעֵבֶר אֲרֻנוֹן וְלֹא-בָאוּ
בְּגְבוּל מוֹאָב כִּי אֲרֻנוֹן גְּבוּל מוֹאָב׃

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל-סִיחֹן מֶלֶךְ-
הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן וַיֹּאמֶר לוֹ יִשְׂרָאֵל
נַעֲבְרָה-נָא בְּאַרְצְךָ עַד-מְקוֹמִי׃

9 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'If ye bring me back home to fight with the children of Ammon, and the LORD deliver them before me, I will be your head.'

10 And the elders of Gilead said unto Jephthah: 'The LORD shall be witness between us; surely according to thy word so will we do.'

11 Then Jephthah went with the elders of Gilead, and the people made him head and chief over them; and Jephthah spoke all his words before the LORD in Mizpah.

12 And Jephthah sent messengers unto the king of the children of Ammon, saying: 'What hast thou to do with me, that thou art come unto me to fight against my land?'

13 And the king of the children of Ammon answered unto the messengers of Jephthah: 'Because Israel took away my land, when he came up out of Egypt, from the Arnon even unto the Jabbok, and unto the Jordan; now therefore restore those cities peaceably.'

14 And Jephthah sent messengers again unto the king of the children of Ammon;

15 and he said unto him: 'Thus saith Jephthah: Israel took not away the land of Moab, nor the land of the children of Ammon.

16 But when they came up from Egypt, and Israel walked through the wilderness unto the Red Sea, and came to Kadesh;

17 then Israel sent messengers unto the king of Edom, saying: Let me, I pray thee, pass through thy land; but the king of Edom hearkened not. And in like manner he sent unto the king of Moab; but he would not; and Israel abode in Kadesh.

18 Then he walked through the wilderness, and compassed the land of Edom, and the land of Moab, and came by the east side of the land of Moab, and they pitched on the other side of the Arnon; but they came not within the border of Moab, for the Arnon was the border of Moab.

19 And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, the king of Heshbon; and Israel said unto him: Let us pass, we pray thee, through thy land unto my place.

וְלֹא־הָאֱמִינִי סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבָר
בְּגִבְלוֹ וַיֵּאֱסֹף סִיחֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיַּחֲנוּ
בִּיהָצָה וַיִּלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל:

20 But Sihon trusted not Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and pitched in Jahaz, and fought against Israel.

וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־סִיחֹן וְאֶת־
כָּל־עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיִּכּוּם וַיִּירֶשׁ יִשְׂרָאֵל
אֶת־כָּל־אֶרֶץ הָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב הָאֶרֶץ הַהִיא:

21 And the LORD, the God of Israel, delivered Sihon and all his people into the hand of Israel, and they smote them; so Israel possessed all the land of the Amorites, the inhabitants of that country.

וַיִּירְשׁוּ אֶת־כָּל־גִּבּוֹל הָאֱמֹרִי מֵאֲרֹנוֹן
וְעַד־הַיַּבֵּק וּמִן־הַמִּדְבָּר וְעַד־הַיַּרְדֵּן:

22 And they possessed all the border of the Amorites, from the Arnon even unto the Jabbok, and from the wilderness even unto the Jordan.

וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ אֶת־
הָאֱמֹרִי מִפְּנֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּירָשָׁנּוּ:

23 So now the LORD, the God of Israel, hath dispossessed the Amorites from before His people Israel, and shouldest thou possess them?

הֲלֹא אַתָּה אֲשֶׁר יוֹרִישְׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ אוֹתוֹ
תִּירָשׁ וְאַתָּה כָּל־אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
מִפְּנֵינוּ אוֹתוֹ נִירָשׁ:

24 Wilt not thou possess that which Chemosh thy god giveth thee to possess? So whomsoever the LORD our God hath dispossessed from before us, them will we possess.

וְעַתָּה הֲטוֹב טוֹב אַתָּה מִבָּלָק בֶּן־צִפּוֹר
מֶלֶךְ מוֹאָב הַרּוֹב רֹב עִם־יִשְׂרָאֵל אִם־
נִלָּחֶם נִלָּחֶם בָּם:

25 And now art thou any thing better than Balak the son of Zippor, king of Moab? did he ever strive against Israel, or did he ever fight against them?

בְּשֵׁבֶת יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכַנּוּתִיהָ
וּבְעֶרְעוֹר וּבְכַנּוּתִיהָ וּבְכָל־הָעָרִים אֲשֶׁר
עַל־יְדֵי אֲרֹנוֹן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּמִדּוּעַ
לֹא־הִצַּלְתָּם בְּעֵת הַהִיא:

26 While Israel dwelt in Heshbon and its towns, and in Aroer and its towns, and in all the cities that are along by the side of the Arnon, three hundred years; wherefore did ye not recover them within that time?

וְאֲנֹכִי לֹא־חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה עָשָׂה אֵתִי
רָעָה לְחַלְלָם בִּי יִשְׁפֹּט יְהוָה הַשֹּׁפֵט הַיּוֹם
בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן:

27 I therefore have not sinned against thee, but thou doest me wrong to war against me; the LORD, the Judge, be judge this day between the children of Israel and the children of Ammon.

וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל־דְּבָרֵי יִפְתָּח
אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו: (פ)

28 Howbeit the king of the children of Ammon hearkened not unto the words of Jephthah which he sent him.

וַתְּהִי עַל־יִפְתָּח רוּחַ יְהוָה וַיַּעֲבֹר אֶת־
הַגִּלְעָד וְאֶת־מְנַשֶּׁה וַיַּעֲבֹר אֶת־מִצְפֵּה
גִּלְעָד וּמִמִּצְפֵּה גִלְעָד עָבָר בְּנֵי עַמּוֹן:

29 Then the spirit of the LORD came upon Jephthah, and he passed over Gilead and Manasseh, and passed over Mizpeh of Gilead, and from Mizpeh of Gilead he passed over unto the children of Ammon.

וַיִּדָּר יִפְתָּח נִדָּר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־נָתַן
תִּתֵּן אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן בְּיָדִי:

30 And Jephthah vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver the children of Ammon into my hand,

וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדְּלֹתַי בֵּיתִי
לִקְרָאתִי בְּשׁוֹבִי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה
לִיהָרָה וְהָעֲלִיתִהוּ עֲלָה: (פ)

וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח אֶל-בְּנֵי עַמּוֹן לְהִלָּחֵם בָּם
וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדוֹ:

וַיִּכֹּם מֵעֲרוֹעַר וְעַד-בָּאֵךְ מִנִּית עֲשָׂרִים
עִיר וְעַד אֲבֵל כֶּרָמִים מִכָּה גְדוֹלָה מְאֹד
וַיִּכְנָעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)

31 then it shall be, that whatsoever cometh forth of the doors of my house to meet me, when I return in peace from the children of Ammon, it shall be the LORD's, and I will offer it up for a burnt-offering.'

32 So Jephthah passed over unto the children of Ammon to fight against them; and the LORD delivered them into his hand.

33 And he smote them from Aroer until thou come to Minnith, even twenty cities, and unto Abel-cheramim, with a very great slaughter. So the children of Ammon were subdued before the children of Israel.

הפסרת בלק

The Haftara is Micah 5:6 – 6:8.

וְהָיָה וְשְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים
כַּטֹּל מֵאֵת יְהוָה כְּרִבִּיבִים עַל־יַעֲשֹׁב
אֲשֶׁר לֹא-יִקְנֶה לְאִישׁ וְלֹא יִיחַל לְבְנֵי
אָדָם: (פ)

V:6 And the remnant of Jacob shall be in the midst of many peoples, As dew from the LORD, as showers upon the grass, That are not looked for from man, Nor awaited at the hands of the sons of men.

וְהָיָה וְשְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים
רַבִּים כְּאַרְיֵה בְּבִחְמוֹת יַעַר כְּכַפִּיר
בְּעֵדְרֵי-צֹאן אֲשֶׁר אִם-עָבַר וְרָמַס וְטָרַף
וְאֵין מַצִּיל:

7 And the remnant of Jacob shall be among the nations, in the midst of many peoples, As a lion among the beasts of the forest, As a young lion among the flocks of sheep, Who, if he go through, treadeth down and teareth in pieces, And there is none to deliver.

תָּלַם יָדָךְ עַל-צָרֶיךָ וְכָל-אֹיְבֶיךָ יִכָּרְתוּ:

8 Let Thy hand be lifted up above Thine adversaries, And let all Thine enemies be cut off.

וְהָיָה בַּיּוֹם-הַהוּא נֹאם-יְהוָה וְהִכְרַתִּי
סוּסֶיךָ מִקֶּרְבֶּךָ וְהִאֲבֹדְתִי מִרְכַּבְתֶּיךָ:

9 And it shall come to pass in that day, saith the LORD, That I will cut off thy horses out of the midst of thee, And will destroy thy chariots;

וְהִכְרַתִּי עָרֵי אֲרָצְךָ וְהִרְסֹתִי כָל-
מִבְצָרֶיךָ:

10 And I will cut off the cities of thy land, And will throw down all thy strongholds;

וְהִכְרַתִּי כְּשָׁפִים מִיָּדְךָ וּמַעֲוֹנִים לֹא יִהְיוּ-
לָךְ:

11 And I will cut off witchcrafts out of thy hand; And thou shalt have no more soothsayers;

וְהִכְרַתִּי פְסִילֶיךָ וּמַצְבֹּתֶיךָ מִקֶּרְבֶּךָ
וְלֹא-תִשְׁתַּחֲוֶה עוֹד לַמַּעֲשֵׂה יָדֶיךָ:

12 And I will cut off thy graven images and thy pillars out of the midst of thee; And thou shalt no more worship the work of thy hands.

וְנִתְּשָׁתִּי אֲשֵׁרֶיךָ מִקֶּרְבֶּךָ וְהִשְׁמַדְתִּי
עָרֶיךָ:

13 And I will pluck up thy Asherim out of the midst of thee; And I will destroy thine enemies.

וְעָשִׂיתִי בְּאַף וּבְחֵמָה נִקָּם אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ: (פ)	14	And I will execute vengeance in anger and fury upon the nations, Because they hearkened not.
שָׁמְעוּ־נָא אֶת אֲשֶׁר־יְהוָה אָמַר קוֹם רִיב אֶת־הַהָרִים וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוֹלִי: שָׁמְעוּ הָרִים אֶת־רִיב יְהוָה וְהָאֲתָנִים מוֹסְדֵי אָרֶץ כִּי רִיב לִיהוָה עִם־עַמּוֹ וְעִם־ יִשְׂרָאֵל יִתְנַכַּח:	VI:1 2	Hear ye now what the LORD saith: Arise, contend thou before the mountains, And let the hills hear thy voice. Hear, O ye mountains, the LORD's controversy, And ye enduring rocks, the foundations of the earth; For the LORD hath a controversy with His people, And He will plead with Israel.
עָמִי מַה־עָשִׂיתִי לָךְ וּמַה הִלַּאתִיךָ עָנָה בִּי:	3	O My people, what have I done unto thee? And wherein have I wearied thee? Testify against Me.
כִּי הֵעַלְתִּיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִבֵּית עֲבָדִים פָּדִיתִיךָ וְאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת־מֹשֶׁה אַהֲרֹן וּמִרְיָם:	4	For I brought thee up out of the land of Egypt, And redeemed thee out of the house of bondage, And I sent before thee Moses, Aaron, and Miriam.
עָמִי זְכַר־נָא מַה־יַּעַן בָּלַק מֶלֶךְ מוֹאָב וּמַה־עָנָה אָתּוֹ בִּלְעָם בֶּן־בְּעֹזַר מִן־ הַשִּׁטִּים עַד־הַגִּלְגָּל לְמַעַן תֵּדַעַת צְדָקוֹת יְהוָה:	5	O My people, remember now what Balak king of Moab devised, And what Balaam the son of Beor answered him; From Shittim unto Gilgal, That ye may know the righteous acts of the LORD.
בְּמַה אֶקְדֹּם יְהוָה אֲכַף לֵאלֹהֵי מְרוֹם הֶאֱקַדְמֵנוּ בְּעוֹלוֹת בַּעֲגֻלִים בְּנֵי שָׁנָה:	6	'Wherewith shall I come before the LORD, And bow myself before God on high? Shall I come before Him with burnt-offerings, With calves of a year old?
הֲיִרְצֶה יְהוָה בְּאַלְפֵי אֵילִים בְּרִבְבוֹת נַחֲלֵי־שָׁמֶן הֲאֶתֵּן בְּכוֹרִי פִשְׁעֵי פְרִי בִטְנִי חַטָּאת נַפְשִׁי:	7	Will the LORD be pleased with thousands of rams, With ten thousands of rivers of oil? Shall I give my first-born for my transgression, The fruit of my body for the sin of my soul?
הֲגִיד לָךְ אֲדָם מַה־טוֹב וּמַה־יְהוָה דּוֹרֵשׁ מִמֶּךָ כִּי אִם־עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהִצָּנֶה לָכֶת עִם־אֱלֹהֶיךָ: (ס)	8	It hath been told thee, O man, what is good, And what the LORD doth require of thee: Only to do justly, and to love mercy, and to walk humbly with thy God.

הפסרת פינחס

The Haftara is I Kings 18:46 – 19:21. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftara on page 202 instead.

וַיֵּד־יְהוָה הַיּוֹתָה אֶל־אֱלִיָּהוּ וַיִּשְׁנֶם מִתְּנִי וַיִּרְץ לִפְנֵי אַחָאב עַד־בִּאכָה יִזְרְעֵאלָה:	XVIII:46	And the hand of the LORD was on Elijah; and he girded up his loins, and ran before Ahab to the entrance of Jezreel.
--	----------	---

וַיַּגֵּד אַחָאָב לְאֵלִיָּזָבֵל אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה
אֵלָיָהּ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר הָרַג אֶת־כָּל־
הַנְּבִיאִים בַּחֶרֶב:

וַתִּשְׁלַח אֵלִיָּזָבֵל מַלְאָךְ אֶל־אֵלִיָּהּ לֵאמֹר
כֹּה־יַעֲשׂוּן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפּוּן כִּי־כַעַת
מִמָּחָר אָשִׁים אֶת־נַפְשְׁךָ כְּנַפֵּשׁ אֶחָד מֵהֶם:

וַיֵּרָא וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־נַפְשׁוֹ וַיָּבֹא בְּאֵר שֶׁבַע
אֲשֶׁר לַיהוּדָה וַיִּנַּח אֶת־נַעֲרֹ שָׁם:

וְהוּא־הֵלֶךְ בַּמִּדְבָּר הַרְדֵּי יוֹם וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב
תַּחַת רֵתֶם (כ' אַחַת) [ק' אַחַד] וַיִּשְׁאַל אֶת־
נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמְרוּ רַב עָתָה יִהְיֶה קֶחַ
נַפְשִׁי כִּי־לֹא־טוֹב אֲנִי מֵאֲבֹתַי:

וַיִּשְׁכַּב וַיִּישָׁן תַּחַת רֵתֶם אַחַד וַהֲנִיחָהּ
מַלְאָךְ נֹגַע בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם וְאָכֹל:

וַיִּבֹט וַהֲנִיחָ מֵרָאשֵׁיתוֹ עֵגֶת רֻצָּפִים וְצַפְחַת
מִים וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּה וַיֵּשֶׁב וַיִּשְׁכַּב:

וַיָּשָׁב מַלְאָךְ יְהוָה ׀ שְׁנִית וַיַּגַּע־בּוֹ וַיֹּאמֶר
קוּם אֲכָל כִּי רַב מַמְדֵּךְ הַדֶּרֶךְ:

וַיָּקָם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּה וַיֵּלֶךְ בְּכַחַתוֹ הָאֲכִילָה
הַזֶּה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד
הַר הָאֱלֹהִים חֶרֶב:

וַיָּבֹא־שָׁם אֶל־הַמְעָרָה וַיֵּלֶן שָׁם וַהֲנִיחָ
דְּבַר־יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מַה־לְּךָ פֹּה
אֵלָיָהּ:

וַיֹּאמֶר קָנָא קִנְאָתִי לַיהוָה לֵיהֲנֹהוּ אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־מִזְבְּחֶיךָ הָרְסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ
בַּחֶרֶב וְאֹתָר אֲנִי לְבָדִי וַיִּבְקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ:

XIX:1 And Ahab told Jezebel all that Elijah had done, and
withal how he had slain all the prophets with the
sword.

2 Then Jezebel sent a messenger unto Elijah, saying: 'So
let the gods do [to me], and more also, if I make not
thy life as the life of one of them by to-morrow about
this time.'

3 And when he saw that, he arose, and went for his life,
and came to Beer-sheba, which belongeth to Judah,
and left his servant there.

4 But he himself went a day's journey into the
wilderness, and came and sat down under a
broom-tree; and he requested for himself that he
might die; and said: 'It is enough; now, O LORD, take
away my life; for I am not better than my fathers.'

5 And he lay down and slept under a broom-tree; and,
behold, an angel touched him, and said unto him:
'Arise and eat.'

6 And he looked, and, behold, there was at his head a
cake baked on the hot stones, and a cruse of water.
And he did eat and drink, and laid him down again.

7 And the angel of the LORD came again the second
time, and touched him, and said: 'Arise and eat;
because the journey is too great for thee.'

8 And he arose, and did eat and drink, and went in the
strength of that meal forty days and forty nights unto
Horeb the mount of God.

9 And he came thither unto a cave, and lodged there;
and, behold, the word of the LORD came to him, and
He said unto him: 'What doest thou here, Elijah?'

10 And he said: 'I have been very jealous for the LORD,
the God of hosts; for the children of Israel have
forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars,
and slain Thy prophets with the sword; and I, even I
only, am left; and they seek my life, to take it away.'

וַיֹּאמֶר צֵא וּעֲמֵדָה בְּהָרִי לִפְנֵי יְהוָה וְהִנֵּה
יְהוָה עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוּלָּה וְחֹזֶק מִפָּרֶק
הָרִים וּמִשִּׁבְרֵי סִלְעִים לִפְנֵי יְהוָה לֹא
בְּרוּחַ יְהוָה וְאַחֲרֵי הָרוּחַ רָעַשׁ לֹא בְּרֶעַשׁ
יְהוָה:

וְאַחֲרֵי הָרֶעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְהוָה וְאַחֲרֵי
הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דָּקָה:

וַיְהִי כַשְּׁמַע אֱלֹהָיו וַיִּלְט פָּנָיו בְּאַדְרָתּוֹ
וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הַמַּעְרָה וְהִנֵּה אֱלֹהֵי קוֹל
וַיֹּאמֶר מִה־לָּךְ פֹּה אֱלֹהָיו:

וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאִי לַיהוָה לִיהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־מִזְבְּחֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ
בְּחֶרֶב וְאַחֲרָיִךְ אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ: (ס)

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב לְדֶרֶכְךָ
מִדְּבָרָה דַּמָּשֶׁק וּבֹאֵת וּמַשְׁחָה אֶת־חֲזָאֵל
לְמֶלֶךְ עַל־אַרָּם:

וְאַתָּה יְהוּא בֶן־נִמְשִׁי תִמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל־
יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטָן מֵאֲבֵל
מִחוּלָּה תִמְשַׁח לְנָבִיא תַחְתֶּיךָ:

וְהָיָה הַנִּמְלָט מִחֶרֶב חֲזָאֵל יָמִית יְהוּא
וְהַנִּמְלָט מִחֶרֶב יְהוּא יָמִית אֵלִישָׁע:

וְהִשְׁאֲרֵתִי בְּיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים כָּל־
הַבְּרָכִים אֲשֶׁר לֹא־כָרְעוּ לְבַעַל וְכָל־
הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא־נָשָׁק לוֹ:

וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיִּמְצָא אֶת־אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטָן
וְהוּא חֹרֵשׁ שְׁנַיִם עָשָׂר צִמְדִּים לִפְנָיו וְהוּא
בְּשָׁנִים הָעָשָׂר וַיַּעֲבֹר אֱלֹהָיו אֵלָיו וַיַּשְׁלֵךְ
אֲדָרְתּוֹ אֵלָיו:

And He said: 'Go forth, and stand upon the mount
before the LORD.' And, behold, the LORD passed by,
and a great and strong wind rent the mountains, and
broke in pieces the rocks before the LORD; but the
LORD was not in the wind; and after the wind an
earthquake; but the LORD was not in the earthquake;

and after the earthquake a fire; but the LORD was not
in the fire; and after the fire a still small voice.

And it was so, when Elijah heard it, that he wrapped
his face in his mantle, and went out, and stood in the
entrance of the cave. And, behold, there came a voice
unto him, and said: 'What doest thou here, Elijah?'

And he said: 'I have been very jealous for the LORD,
the God of hosts; for the children of Israel have
forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars,
and slain Thy prophets with the sword; and I, even I
only, am left; and they seek my life, to take it away.'

And the LORD said unto him: 'Go, return on thy way
to the wilderness of Damascus; and when thou comest,
thou shalt anoint Hazael to be king over Aram;

and Jehu the son of Nimshi shalt thou anoint to be
king over Israel; and Elisha the son of Shaphat of
Abel-meholah shalt thou anoint to be prophet in thy
room.

And it shall come to pass, that him that escapeth from
the sword of Hazael shall Jehu slay; and him that
escapeth from the sword of Jehu shall Elisha slay.

Yet will I leave seven thousand in Israel, all the knees
which have not bowed unto Baal, and every mouth
which hath not kissed him.'

So he departed thence, and found Elisha the son of
Shaphat, who was plowing, with twelve yoke of oxen
before him, and he with the twelfth; and Elijah passed
over unto him, and cast his mantle upon him.

וַיַּעַזֵּב אֶת-הַבָּקָר וַיִּרְדָּף אַחֲרָיו אֱלִיָּהוּ
וַיֹּאמֶר אֲשַׁקֶּה-נָּא לְאָבִי וּלְאִמִּי וְאַלְכָּה
אַחֲרָיִךְ וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ שׁוּב כִּי מַה-עָשִׂיתִי
לָךְ:

20 And he left the oxen, and ran after Elijah, and said:
'Let me, I pray thee, kiss my father and my mother,
and then I will follow thee.' And he said unto him:
'Go back; for what have I done to thee?'

וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת-צֶמֶד הַבָּקָר
וַיִּזְבְּחֵהוּ וּבִכְלֵי הַבָּקָר בִּשְׁלֵם הַבָּשָׂר וַיִּתֵּן
לָעָם וַיֹּאכְלוּ וַיִּקָּם וַיֵּלֶךְ אַחֲרָיו אֱלִיָּהוּ
וַיִּשְׁרְתֵהוּ: (פ)

21 And he returned from following him, and took the
yoke of oxen, and slew them, and boiled their flesh
with the instruments of the oxen, and gave unto the
people, and they did eat. Then he arose, and went after
Elijah, and ministered unto him.

הפטרת מכות

The Haftara is Jeremiah 1:1 – 2:3. This Haftara is the First Haftara of Rebuke, and is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

דְּבָרֵי יִרְמְיָהוּ בֶן-חִלְקִיָּהוּ מִן-הַכֹּהֲנִים
אֲשֶׁר בַּעֲנָתוֹת בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן:

1:1 THE WORDS of Jeremiah the son of Hilkiyah, of the
priests that were in Anathoth in the land of Benjamin,

אֲשֶׁר הָיָה דְּבַר-יְהוָה אֵלָיו בִּימֵי יֹאשִׁיָּהוּ
בֶן-אֲמוֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בִּשְׁלֹשׁ-עָשָׂרָה שָׁנָה
לְמַלְכוֹ:

2 to whom the word of the LORD came in the days of
Josiah the son of Amon, king of Judah, in the
thirteenth year of his reign.

וַיְהִי בִימֵי יְהוֹיָכִים בֶּן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה עַד-תָּם עֲשָׂתִי עֲשָׂרָה שָׁנָה
לְצִדְקִיָּהוּ בֶן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד-
גָּלוּת יְרוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי: (פ)

3 It came also in the days of Jehoiakim the son of Josiah,
king of Judah, unto the end of the eleventh year of
Zedekiah the son of Josiah, king of Judah, unto the
carrying away of Jerusalem captive in the fifth month.

וַיְהִי דְּבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

4 And the word of the LORD came unto me, saying:

בְּטֶרֶם (כִּי אֲצַוְךָ) [ק' אֲצַוְךָ] בִּבְטֶן
יְדַעְתִּיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מִרֶחֶם הַקֹּדֶשׁ שְׁתִּיךָ
נָבִיא לְגוֹיִם נִתְּתִיךָ:

5 Before I formed thee in the belly I knew thee, And
before thou camest forth out of the womb I sanctified
thee; I have appointed thee a prophet unto the
nations.

וַאֲמַר אָהֵא אֲדַנִּי יְהוָה הִנֵּה לֹא-יָדַעְתִּי
דְּבַר כִּי-נָעַר אָנֹכִי: (ס)

6 Then said I: 'Ah, Lord GOD! behold, I cannot speak;
for I am a child.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל-תֹּאמַר נָעַר אָנֹכִי
כִּי עַל-כָּל-אֲשֶׁר אֲשַׁלְּחֶךָ תֵּלֶךְ וְאֵת כָּל-
אֲשֶׁר אֲצַוְךָ תִּדְבָּר:

7 But the LORD said unto me: Say not: I am a child; For
to whomsoever I shall send thee thou shalt go, And
whatsoever I shall command thee thou shalt speak.

אַל-תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי-אֵתָךְ אֲנִי לְהַצִּילָךְ
נְאֻם-יְהוָה:

8 Be not afraid of them; For I am with thee to deliver
thee, Saith the LORD.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יָדוֹ וַיַּגַּע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרִי בְּפִיךָ:

9 Then the LORD put forth His hand, and touched my mouth; and the LORD said unto me: Behold, I have put My words in thy mouth;

רָאָה הַפְּקֻדָּתֶיךָ הַיּוֹם הַזֶּה עַל־הַגּוֹיִם
וְעַל־הַמַּמְלָכוֹת לְנִתּוֹשׁ וּלְנִתּוּץ וּלְהַאֲבִיד
וּלְהָרוֹס לְבָנוֹת וּלְנָטוֹעַ: (פ)

10 See, I have this day set thee over the nations and over the kingdoms, To root out and to pull down, And to destroy and to overthrow; To build, and to plant.

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר מִה־אַתָּה
רֹאֶה יִרְמְיָהוּ וַאֲמַר מִקֵּל שֶׁקֶד אֲנִי רֹאֶה:

11 Moreover the word of the LORD came unto me, saying: 'Jeremiah, what seest thou?' And I said: 'I see a rod of an almond-tree.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִיטַבְתָּ לְרֹאאוֹת כִּי־שֶׁקֶד
אֲנִי עַל־דְּבָרִי לַעֲשׂוֹתוֹ: (ס)

12 Then said the LORD unto me: 'Thou hast well seen; for I watch over My word to perform it.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר מִה
אַתָּה רֹאֶה וַאֲמַר סִיר נְפוּחַ אֲנִי רֹאֶה וּפָנָיו
מִצְפוֹנָה:

13 And the word of the LORD came unto me the second time, saying: 'What seest thou?' And I said: 'I see a seething pot; and the face thereof is from the north.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מִצְפוֹן תִּפְתָּח הָרֶעָה עַל
כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:

14 Then the LORD said unto me: 'Out of the north the evil shall break forth upon all the inhabitants of the land.

כִּי הִנְנִי קֹרָא לְכָל־מִשְׁפָּחוֹת מַמְלָכוֹת
צְפוֹנָה נֹאֲם־יְהוָה וּבָאוּ וַנִּתְּנוּ אִישׁ כִּסְאוֹ
פֶתַח שַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל־חוֹמֹתֶיהָ
סָבִיב וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה:

15 For, lo, I will call all the families of the kingdoms of the north, saith the LORD; and they shall come, and they shall set every one his throne at the entrance of the gates of Jerusalem, and against all the walls thereof round about, and against all the cities of Judah.

וּדְבַרְתִּי מִשְׁפָּטִי אוֹתָם עַל כָּל־רַעְתָּם
אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם:

16 And I will utter My judgments against them touching all their wickedness; in that they have forsaken me, and have offered unto other gods, and worshipped the work of their own hands.

וְאַתָּה תִּאָּזֵר מִתְּנִיָּה וּקְמַת וּדְבַרְתָּ אֲלֵיהֶם
אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲנֹכִי אֶצְוֶה אֶל־תַּחַת
מַפְנֵיהֶם מִן־אַחֲתָךְ לִפְנֵיהֶם:

17 Thou therefore gird up thy loins, and arise, and speak unto them all that I command thee; be not dismayed at them, lest I dismay thee before them.

וְאֲנִי הִנֵּה נִתְּנִיךָ הַיּוֹם לְעִיר מְבֻצָּר
וּלְעַמּוּד בְּרֹזֶל וּלְחֻמוֹת נְחֹשֶׁת עַל־כָּל־
הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֵיהָ לְכַתְּנֶיהָ
וּלְעַם הָאָרֶץ:

18 For, behold, I have made thee this day a fortified city, and an iron pillar, and brazen walls, against the whole land, against the kings of Judah, against the princes thereof, against the priests thereof, and against the people of the land.

וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא־יִנָּכְלוּ לָךְ כִּי־אַתָּה אֲנִי
נֹאֲם־יְהוָה לְהַצִּילְךָ: (פ)

19 And they shall fight against thee; but they shall not prevail against thee; For I am with thee, saith the LORD, to deliver thee.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

II:1 And the word of the LORD came to me, saying:

הָלֵךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה
אָמַר יְהוָה זְכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבַת
כָּלֹל תִּיָּד לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ
לֹא זְרוּעָה:

2 Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the LORD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown.

קָדַשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רִאשִׁית תְּבוּאָתָהּ
כָּל-אֲכָלֶיךָ יִאֲשָׁמוּ רָעָה תִּבָּא אֲלֵיהֶם
נֹאֵם-יְהוָה: (פ)

3 Israel is the LORD's hallowed portion, His first-fruits of the increase; all that devour him shall be held guilty, evil shall come upon them, saith the LORD.

הפטרת מסעי

The Haftara is Jeremiah 2:4 - 2:28 ע 3:4 - 3:4. This is the Second Haftara of Rebuke, and is read even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir, Numbers 28:9 - 15 is still read, on page 143.

שִׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב וְכָל-
מִשְׁפְּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל:

II:4 Hear ye the word of the LORD, O house of Jacob, and all the families of the house of Israel;

כֹּה אָמַר יְהוָה מִה־מִּצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי
עוֹל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלַי וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל
וַיִּהְיֶה בָלִי:

5 Thus saith the LORD: What unrighteousness have your fathers found in Me, that they are gone far from Me, and have walked after things of nought, and are become nought?

וְלֹא אָמְרוּ אֵינָהּ הַמֶּלֶךְ אֲתָנוּ מִמִּצְרַיִם
מִמִּצְרַיִם הַמִּזְלִיךְ אֲתָנוּ בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ
עֲרִבָה וְשׁוּחַח בְּאֶרֶץ צִיָּה וּצְלָמוֹת בְּאֶרֶץ
לֹא-עֶבֶר בָּהּ אִישׁ וְלֹא-יָשָׁב אָדָם שָׁם:

6 Neither said they: 'Where is the LORD that brought us up Out of the land of Egypt; that led us through the wilderness, through a land of deserts and of pits, through a land of drought and of the shadow of death, through a land that no man passed through, and where no man dwelt?'

וְאָבִיא אֶתְכֶם אֶל-אֶרֶץ הַכַּרְמֹל לֶאֱכֹל
פִּרְיָהּ וְטוֹבָהּ וְתִבְאֹל וְתִטְמָאוּ אֶת-אֶרְצִי
וְנִחַלְתִּי שְׁמָתְכֶם לְתוֹעֵבָה:

7 And I brought you into a land of fruitful fields, to eat the fruit thereof and the good thereof; but when ye entered, ye defiled My land, and made My heritage an abomination.

הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אֵינָהּ יְהוָה וְתַפְשִׁי
הַתּוֹרָה לֹא יָדְעוּנִי וְהַרְעִים פָּשְׁעוּ בִּי
וְהַנְּבִאִים נִבְּאוּ בַּכַּעַל וְאַחֲרֵי לֹא-יֹשְׁעוּ
הָלְכוּ:

8 The priests said not: 'Where is the LORD?' And they that handle the law knew Me not, and the rulers transgressed against Me; the prophets also prophesied by Baal, and walked after things that do not profit.

לְכֵן עַד אָרִיב אֶתְכֶם נֹאֵם-יְהוָה וְאֶת-בְּנֵי
בְנֵיכֶם אָרִיב:

9 Wherefore I will yet plead with you, saith the LORD, and with your children's children will I plead.

כִּי עֲבְרֹו אֲנִי כְּתִיבִים וְרֹאֹו וְקִדְרֹו שְׁלַחוּ
וְהִתְבּוֹנְנוּ מֵאֵד וְרֹאֹו הֵן הִיְתָה כְּזֹאת:

10 For pass over to the isles of the Kittites, and see, and send unto Kedar, and consider diligently, and see if there hath been such a thing.

11	הֲתִימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים וְעַמִּי הִמִּיר כְּבוֹדוֹ בְּלוֹא יוֹעִיל:	Hath a nation changed its gods, which yet are no gods? But My people hath changed its glory For that which doth not profit.
12	שָׁמוּ שָׁמַיִם עַל־זֹאת וְשָׁעֲרוּ חֲרָבוֹ מְאֹד נֶאֱמַר יְהוָה:	Be astonished, O ye heavens, at this, and be horribly afraid, be ye exceeding amazed, saith the LORD.
13	כִּי־שְׁתֵּימָּה רַעוֹת עָשָׂה עַמִּי אֵתִי עֲזָבוּ מִקְוֵי מַיִם חַיִּים לַחֲצֹב לָהֶם בְּאֵרוֹת בְּאֵרֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא־יִכְלוּ הַמַּיִם:	For My people have committed two evils: They have forsaken Me, the fountain of living waters, and hewed them out cisterns, broken cisterns, That can hold no water.
14	הֲעֶבֶד יִשְׂרָאֵל אִם־יֵלִיד בֵּית הוּא מִדּוֹעַ הָיָה לְבָז:	Is Israel a servant? Is he a home-born slave? Why is he become a prey?
15	עָלְיוּ וְשָׁאֲגוּ כְּפָרִים נְתָנוּ קוֹלָם וַיִּשְׁתִּיחוּ אֲרָצוֹ לְשִׁמְהָ עָרְיוּ (כ' נִצְתָה) [ק' נִצְתָה] מִבְּלִי יֹשֵׁב:	The young lions have roared upon him, and let their voice resound; and they have made his land desolate, his cities are laid waste, without inhabitant.
16	גַּם־בְּנֵי־נֹף (כ' וְתַחֲפָנֶס) [ק' וְתַחֲפָנֶס] יִרְעוּךָ קֶדְקֵד:	The children also of Noph and Tahpanhes feed upon the crown of thy head.
17	הֲלוֹא־זֹאת תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּעֵת מוֹלֶכְךָ בְּדֶרֶךְ:	Is it not this that doth cause it unto thee, that thou hast forsaken the LORD thy God, when He led thee by the way?
18	וְעַתָּה מַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ מִצְרַיִם לְשִׁתּוֹת מִי שִׁחֹר וּמַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ אַשּׁוּר לְשִׁתּוֹת מִי נָהָר:	And now what hast thou to do in the way to Egypt, to drink the waters of Shihor? Or what hast thou to do in the way to Assyria, to drink the waters of the River?
19	תִּסְכַּךְ רַעְתֶּךָ וּמִשְׁבּוֹתֶיךָ תוֹכִיחֶךָ וְדַעִי וְרֹאִי כִי־רָע וְמָר עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְלֹא פָחַדְתִּי אֵלֶיךָ נֶאֱמַר־אֲדֹנִי יְהוָה צָבָאוֹת:	Thine own wickedness shall correct thee, and thy backslidings shall reprove thee: Know therefore and see that it is an evil and a bitter thing, that thou hast forsaken the LORD thy God, neither is My fear in thee, Saith the Lord GOD of hosts.
20	כִּי מֵעוֹלָם שָׁבַרְתִּי עָלֶיךָ נְתַקְתִּי מוֹסְרוֹתֶיךָ וְתֹאמַרְי לֹא (כ' אַעֲבֹד) [ק' אַעֲבֹר] כִּי עַל־כָּל־גִּבְעָה גִבְהָה וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן אֶת צַעֲהָ זָנָה:	For of old time I have broken thy yoke, and burst thy bands, and thou saidst: 'I will not transgress'; upon every high hill And under every leafy tree Thou didst recline, playing the harlot.
21	וְאֵנֹכִי נִטְעַתִּיךָ שׂוֹרֵק כְּלֹה זָרַע אֲמַת וְאִידִי נִהַפְכָתָ לִי סוּרִי הִגַּפְן נִכְרִיָה:	Yet I had planted thee a noble vine, Wholly a right seed; How then art thou turned into the degenerate plant Of a strange vine unto Me?
22	כִּי אִם־תִּכְבְּסִי בַּנִּתָּר וְתִרְבִּי־לָךְ בַּרִּית נִכְתָּם עֲוֹנֶיךָ לְפָנַי נֶאֱמַר אֲדֹנִי יְהוָה:	For though thou wash thee with nitre, and take thee much soap, yet thine iniquity is marked before Me, saith the Lord GOD.

אֵיךְ תֹאמַרְי לֹא נִטְמָאתִי אַחֲרֵי הַבְּעָלִים
לֹא הִלַכְתִּי רָאִי דְרָכֶיךָ בְּגִיָּא דְעֵי מָה
עָשִׂית בְּכֶרֶה קָלָה מְשַׁרְכֶת דְּרָכֶיהָ:

23 How canst thou say: 'I am not defiled, I have not gone after the Baalim'? See thy way in the valley, know what thou hast done; thou art a swift young camel traversing her ways;

פָּרְהוּ לְמִדּוּ מִדְּבָר בָּאוֹת (כ' נִפְשׁוּ) [ק'
נִפְשָׁה] שְׂאֵפָה רוּחַ תִּאֲנֶתָה מִי יִשְׁכַּבְנָה
כָּל־מִבְקָשֶׁיהָ לֹא יִיעָפוּ בְּחֻדְשָׁה
יִמְצְאוּנָה:

24 A wild ass used to the wilderness, that snuffeth up the wind in her desire; her lust, who can hinder it? All they that seek her will not weary themselves; in her month they shall find her.

מִנְעִי רַגְלֶךָ מִיֻּחָף (כ' וְגֹרֶנֶד) [ק' וְגֹרֶנֶד]
מִצְמָאָה וְתֹאמַרְי נֹאֲשׁ לֹא כִי־אֶתְּבִיתִי
זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלַי:

25 Withhold thy foot from being unshod, and thy throat from thirst; but thou saidst: 'There is no hope; No, for I have loved strangers, and after them will I go.'

כְּבִשְׁת גִּנְבֹל כִּי יִמָּצָא כֵן הִבִּישׁוּ בֵּית
יִשְׂרָאֵל הֵמָּה מְלָכֵיהֶם שְׂרִיָּהֶם וְכֹהֲנֵיהֶם
וְנָבִיאֵיהֶם:

26 As the thief is ashamed when he is found, so is the house of Israel ashamed; they, their kings, their princes, and their priests, and their prophets;

אֲמָרִים לְעֵץ אָבִי אֶתָּה וְלֶאֱבֹן אֶתָּה (כ'
יִלְדַתְנִי) [ק' יִלְדַתְנִי] כִּי־כָנֹו אֵלַי עָרַף
וְלֹא פָנִים וּבָעֵת רָעַתָּם יֹאמְרוּ קוֹמָה
וְהוֹשִׁיעֵנו:

27 Who say to a stock: 'Thou art my father', and to a stone: 'Thou hast brought us forth', for they have turned their back unto Me, and not their face; but in the time of their trouble they will say: 'Arise, and save us.'

וְאַיָּה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָּךְ יִקְוֹמוּ אִם־
יִוֹשִׁיעוּךָ בְּעֵת רָעָתְךָ כִּי מִסְפָּר עָרֶיךָ הֵיוּ
אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה: (ס)

28 But where are thy gods that thou hast made thee? Let them arise, if they can save thee in the time of thy trouble; for according to the number of thy cities Are thy gods, O Judah.

הֲלֹוא מְעַתָּה (כ' קִרְאתִי) [ק' קִרְאתִי] לִי
אָבִי אֶלְוָה נַעֲרִי אֶתָּה:

III:4 Didst thou not just now cry unto Me: 'My father, Thou art the friend of my youth.'

הפטרת שבת ראש חודש

The Maftir for Shabbat Rosh Hodesh is Numbers 28:9 – 15. The Haftara is Isaiah 66:1 – 24.

כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ תַּדְּמֵנִי
רִגְלִי אֵי-יָזֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ-לִי וְאֵי-יָזֶה
מְקוֹם מְנוּחָתִי:

LXVI:1

Thus saith the LORD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place?

וְאֵת-כָּל-אֲלֹהֵי יָדַי עָשָׂתָה וַיְהִי כָל-אֲלֹהֵי
נַאֲם-יְהוָה וְאֵל-יָזֶה אֶבִּישׁ אֶל-עֵינַי
וְנִבְכַּח-רוּחַ וְחָרָד עַל-דַּבָּרִי:

2

For all these things hath My hand made, and so all these things came to be, saith the LORD; but on this man will I look, even on him that is poor and of a contrite spirit, and trembleth at My word.

שׁוֹחֵט הַשּׁוֹר מִכַּה-אִישׁ זֹבֵחַ הַשֶּׁה עֶרְף
כָּלֵב מַעֲלָה מִנְחָה דֶם-חֲזִיר מִזְכִּיר לְבָנָה
מִבְרָךְ אִינוֹן גַּם-הִלְמָה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם
וּבִשְׁקוּצֵיהֶם נִפְשָׁם חִפְצָה:

3

He that killeth an ox is as if he slew a man; he that sacrificeth a lamb, as if he broke a dog's neck; He that offereth a meal-offering, as if he offered swine's blood; he that maketh a memorial-offering of frankincense, as if he blessed an idol; according as they have chosen their own ways, and their soul delighteth in their abominations;

גַּם-אֲנִי אֶבְחַר בְּתַעֲלֵיהֶם וּמִגִּוְרָתָם
אָבִיא לָהֶם יָעַן קִרְאָתִי וְאִין עֲוֹנָה דְּבִרְתִּי
וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי וּבִאֲשֶׁר
לֹא-חִפְצָתִי בָּחֲרוּ: (ס)

4

Even so I will choose their mockings, And will bring their fears upon them; Because when I called, none did answer; When I spoke, they did not hear, But they did that which was evil in Mine eyes, And chose that in which I delighted not.

שָׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה תַּחֲרִידִם אֶל-דַּבָּרוֹ
אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שְׂנְאֵיכֶם מְנַדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי
יִכְבֵּד יְהוָה וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ:

5

Hear the word of the LORD, Ye that tremble at His word: Your brethren that hate you, that cast you out for My name's sake, have said: 'Let the LORD be glorified, That we may gaze upon your joy', But they shall be ashamed.

קוֹל שְׁאוֹן מַעִיר קוֹל מִתִּיכָל קוֹל יְהוָה
מִשְׁלֵם גְּמוּל לְאִיבֵיו:

6

Hark! an uproar from the city, Hark! it cometh from the temple, Hark! the LORD rendereth recompense to His enemies.

בְּטָרֶם תַּחֲוִל יִלְדָה בְּטָרֶם יָבֹא תִבֵּל לָהּ
וְהַמְלִיטָה זָכָר:

7

Before she travailed, she brought forth; Before her pain came, She was delivered of a man-child.

מִי-שָׁמַע כְּזֹאת מִי רָאָה כְּאֵלֶּה הַיּוֹחֵל
אֶרֶץ בְּנוֹם אֶחָד אִם-יִנְלַד גּוֹי פֶּעַם אַחַת
כִּי-תֵלַד גַּם-יִלְדָה צִיּוֹן אֶת-בְּנֵיהָ:

8

Who hath heard such a thing? Who hath seen such things? Is a land born in one day? Is a nation brought forth at once? For as soon as Zion travailed, She brought forth her children.

הֲאֲנִי אֲשַׁבֵּיר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמַר יְהוָה
אִם-אֲנִי הַמוֹלִיד וְעַצְרָתִי אָמַר אֱלֹהִים: (ס)

9

Shall I bring to the birth, and not cause to bring forth? Saith the LORD; Shall I that cause to bring forth shut the womb? Saith thy God.

שִׂמְחוּ אֶת-יְרוּשָׁלַם וּגִילוּ בָּהּ כָּל-אֹהֲבֶיהָ
שִׂישׂוּ אֶתְהָ מְשׁוֹשׁ כָּל-הַמְתַּאבְּלִים עָלֶיהָ:

10

Rejoice ye with Jerusalem, And be glad with her, all ye that love her; Rejoice for joy with her, All ye that mourn for her;

לִמְעַן תִּינָקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִשָּׁד תִּנְחַמֶּיָּה
לִמְעַן תִּמְצְאוּ וְהִתְעַנְּגֶתֶם מִזֵּי כְבוֹדָהּ:
(ס)

11 That ye may suck, and be satisfied With the breast of her consolations; That ye may drink deeply with delight Of the abundance of her glory.

כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹטֶה־אֲלֶיהָ כְּנָהָר
שָׁלוֹם וּכְנַחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם וַיִּנְקֶתֶם
עַל־צֵד' תִּנְשָׂאוּ וְעַל־בְּרָכִים תִּשְׁעֲשְׂעוּ:

12 For thus saith the LORD: Behold, I will extend peace to her like a river. And the wealth of the nations like an overflowing stream, and ye shall suck thereof: Ye shall be borne upon the side, and shall be dandled upon the knees.

כְּאִישׁ אֲשֶׁר אָמוּ תִנְחַמְנוּ כֵּן אֲנֹכִי אֲנַחֲמֶכֶם
וּבִירוּשָׁלַם תִּנְחַמּוּ:

13 As one whom his mother comforteth, So will I comfort you; and ye shall be comforted in Jerusalem.

וּרְאִיתֶם וְשֵׁשׁ לִבְכֶּם וְעֲצָמוֹתֵיכֶם כִּדְשָׁא
תִּפְרַחְנָה וְנוֹדַעַה יַד־יְהוָה אֶת־עַבְדָּיו
וְזַעַם אֶת־אֹיְבָיו: (ס)

14 And when ye see this, your heart shall rejoice, and your bones shall flourish like young grass; and the hand of the LORD shall be known toward His servants, and He will have indignation against His enemies.

כִּי־הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבוֹא וְכִסְפוֹה
מִרְכָּבָתוֹ לְהַשִּׁיב בְּחֵמָה אָפוּ וְגַעַרְתּוּ
בְּלֹהֲבֵי־אֵשׁ:

15 For, behold, the LORD will come in fire, And His chariots shall be like the whirlwind; to render His anger with fury, And His rebuke with flames of fire.

כִּי בָאֵשׁ יְהוָה נִשְׁפָּט וּבַחֶרֶב
אֶת־כָּל־בָּשָׂר וּרְבוּ חַלְלֵי יְהוָה:

16 For by fire will the LORD contend, And by His sword with all flesh; And the slain of the LORD shall be many.

הַמְתַּקְּדֵי־נַפְשִׁים וְהַמְטַהֲרִים אֶל־הַגִּנּוֹת אַחַר
(כִּי אֶחָד) [ק' אַחַת] בַּתֶּנֶךְ אֲכָלִי בָשָׂר
הַחֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהַעֲכָבָר יַחְדָּו יִסְפוּ
נַאֲם־יְהוָה:

17 They that sanctify themselves and purify themselves to go unto the gardens, behind one in the midst, Eating swine's flesh, and the detestable thing, and the mouse, Shall be consumed together, saith the LORD.

וְאֲנֹכִי מַעֲשִׂיהֶם וּמַחְשַׁבְתֵּיהֶם בָּאָה לִקְבֹּץ
אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְשִׁנּוֹת וּבָאוּ וַרְאוּ
אֶת־כְּבוֹדִי:

18 For I [know] their works and their thoughts; [the time] cometh, that I will gather all nations and tongues; and they shall come, and shall see My glory.

וְשִׁמְתִּי בָהֶם אוֹת וְשַׁלַּחְתִּי מֵהֶם פְּלִיטִים
אֶל־הַגּוֹיִם תַּרְשִׁישׁ פּוּל וְלֹד וְתֻבַּל וְיָוָן
הַבָּל וַיּוֹן הָאֵלִים הִרְחָקִים אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ
אֶת־שְׁמִיעִי וְלֹא־רָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי וְהִגִּידוּ
אֶת־כְּבוֹדִי בְּגוֹיִם:

19 And I will work a sign among them, and I will send such as escape of them unto the nations, to Tarshish, Pul and Lud, that draw the bow, to Tubal and Javan, to the isles afar off, that have not heard My fame, neither have seen My glory; and they shall declare My glory among the nations.

וַהֲבִיאוּ אֶת־כָּל־אֲחֵיכֶם מִכָּל־הַגּוֹיִם׃
מִנְחָה׃ לַיהוָה בַּסּוּסִים וּבַרְכָב וּבַצִּבִּיִּים
וּבַפָּרָדִים וּבַכְרָכּוֹת עַל־הַר קָדְשִׁי
יְרוּשָׁלַם אָמַר יְהוָה כַּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּנְחָה בְּכֵלִי טָהוֹר בֵּית
יְהוָה׃

20

And they shall bring all your brethren out of all the nations for an offering unto the LORD, upon horses, and in chariots, and in fitters, and upon mules, and upon swift beasts, to My holy mountain Jerusalem, saith the LORD, as the children of Israel bring their offering in a clean vessel into the house of the LORD.

וְגַם־מֵהֶם אֶקַּח לַכֹּהֲנִים לָלוֹים אָמַר
יְהוָה׃

21

And of them also will I take for the priests and for the Levites, saith the LORD.

כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ
הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּדִים לִפְנֵי
נְאֻם־יְהוָה כֵּן יַעֲמֵד זְרַעְכֶם וְשִׁמְכֶם׃

22

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the LORD, so shall your seed and your name remain.

וְהָיָה מְדִי־חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמְדֵי שַׁבָּת
בְּשַׁבְּתוֹ יָבֹוא כָּל־בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי
אָמַר יְהוָה׃

23

And it shall come to pass, that from one new moon to another, and from one sabbath to another, shall all flesh come to worship before Me, Saith the LORD.

וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בַּפִּגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים בִּי
כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכָּבֵּה
וְהָיוּ דִרְאֹן לְכָל־בָּשָׂר׃ וְהָיָה מְדֵי חֹדֶשׁ
בְּחֹדְשׁוֹ וּמְדֵי שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ יָבֹוא כָּל בָּשָׂר
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי יְהוָה

24

And they shall go forth, and look Upon the carcasses of the men that have rebelled against Me; For their worm shall not die, Neither shall their fire be quenched; And they shall be an abhorring unto all flesh.

הפטרת שבת מחר חודש

The Haftara for Shabbat Maḥar Ḥodesh is I Samuel 20:18 – 42.

וַיֹּאמֶר־לוֹ יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ וְנִפְקַדְתָּ כִּי
יִפְקַד מוֹשְׁבֶךָ׃

XX:18

And Jonathan said unto him: "To-morrow is the new moon; and thou wilt be missed, thy seat will be empty.

וְשַׁלַּשְׁתָּ תִּתְכַּד מָאֹד וּבֹאֲתָ אֶל־הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר־נִסְתַּרְתָּ שָׁם בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה וְיִשְׁבְּתָה
אֶצֶל הָאֶבֶן הָאֵזֶל׃

19

And in the third day thou shalt hide thyself well, and come to the place where thou didst hide thyself in the day of work, and shalt remain by the stone Ezel.

וְאֲנִי שְׁלַשֶּׁת תַּחֲצִים צִדָּה אוֹרָה
לְשַׁלַּח־לִי לְמַטָּרָה׃

20

And I will shoot three arrows to the side-ward, as though I shot at a mark.

וְהִנֵּה אֶשְׁלַח אֶת־הַנָּעַר לְךָ מֵצָא
אֶת־הַחֲצִיִּים אִם־אָמַר אָמַר לְנָעַר הִנֵּה
הַחֲצִיִּים׃ מִמָּוֶה וְהִנֵּה קָחְנוּ וְנִבְאָה כִּי־שָׁלוֹם
לְךָ וְאֵין דָּבָר חַי־יְהוָה׃

21

And, behold, I will send the lad: Go, find the arrows. If I say unto the lad: Behold, the arrows are on this side of thee; take them, and come; for there is peace to thee and no hurt, as the LORD liveth.

וְאִם־כֹּה אֹמַר לְעֵלָם הִנֵּה הַחֲצִים מִמֶּנִּי
וְהִלָּאָה לִי כִּי שָׁלַחַךְ יְהוָה:

22 But if I say thus unto the boy: Behold, the arrows are beyond thee; go thy way; for the LORD hath sent thee away.

וְהִדְבֵּר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וְאַתָּה הִנֵּה יְהוָה
בֵּינִי וּבֵינְךָ עַד־עוֹלָם: (ס)

23 And as touching the matter which I and thou have spoken of, behold, the LORD is between me and thee for ever.'

וַיִּסְתֵּר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיָּשָׁב
הַמֶּלֶךְ (כ' ע"ל) אֶל־הַלֶּחֶם לֶאֱכֹל:

24 So David hid himself in the field; and when the new moon was come, the king sat him down to the meal to eat.

וַיָּשָׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשְׁבּוֹ כַּפְּעָם כַּפְּעָם
אֶל־מוֹשֵׁב הַקִּיר וַיָּקָם יְהוֹנָתָן וַיָּשָׁב אַבְנֵר
מִצֵּד שְׂאוּל וַיִּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד:

25 And the king sat upon his seat, as at other times, even upon the seat by the wall; and Jonathan stood up, and Abner sat by Saul's side; but David's place was empty.

וְלֹא־דִבֶּר שְׂאוּל מֵאוֹמָה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי
אָמַר מִקֶּרֶה הוּא בְּלֹתִי טָהוֹר הוּא כִּי־לֹא
טָהוֹר: (ס)

26 Nevertheless Saul spoke not any thing that day; for he thought: 'Something hath befallen him, he is unclean; surely he is not clean.'

וַיְהִי מִמָּחָרֶת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפְקֹד מְקוֹם
דָּוִד (פ) וַיֹּאמֶר שְׂאוּל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנֹו
מָדוּעַ לֹא־בָא בֶן־יִשָּׁי גַם־תָּמוּל גַּם־הַיּוֹם
אֶל־הַלֶּחֶם:

27 And it came to pass on the morrow after the new moon, which was the second day, that David's place was empty; and Saul said unto Jonathan his son: 'Wherefore cometh not the son of Jesse to the meal, neither yesterday, nor to-day?'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוּל נִשְׁאֵל נִשְׁאֵל דָּוִד
מֵעַמֻּדֵי עַד־בֵּית לָחֶם:

28 And Jonathan answered Saul: 'David earnestly asked leave of me to go to Beth-lehem;

וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי נָא כִּי זֶבַח מִשְׁפָּחָה
לָנוּ בָעִיר וְהוּא צִוָּה־לִּי אָחִי וְעַתָּה
אִם־מָצָאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אֲמַלְטָה נָא וְאַרְאֶה
אֶת־אָחִי עַל־כֵּן לֹא־בָא אֶל־שֻׁלְחַן
הַמֶּלֶךְ: (ס)

29 and he said: Let me go, I pray thee; for our family hath a sacrifice in the city; and my brother, he hath commanded me; and now, if I have found favour in thine eyes, let me get away, I pray thee, and see my brethren. Therefore he is not come unto the king's table.'

וַיַּחַר־אַף שְׂאוּל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ
בֶּן־נִעוּת הַמְּרִדּוֹת הֲלֹא יָדַעְתִּי כִּי־בָחַר
אַתָּה לְבֶן־יִשָּׁי לְבָשְׁתְּךָ וּלְבָשֶׁת עֲרוֹת
אִמֶּךָ:

30 Then Saul's anger was kindled against Jonathan, and he said unto him: 'Thou son of perverse rebellion, do not I know that thou hast chosen the son of Jesse to thine own shame, and unto the shame of thy mother's nakedness?

כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן־יִשָּׁי חַי
עַל־הָאָדָמָה לֹא תִפּוֹן אֶתָּה וּמַלְכוּתְךָ
וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בֶן־מוֹת
הוּא: (ס)

31 For as long as the son of Jesse liveth upon the earth, thou shalt not be established, nor thy kingdom. Wherefore now send and fetch him unto me, for he deserveth to die.'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו
לָמָּה יוֹמָת מָה עָשָׂה:

32 And Jonathan answered Saul his father, and said unto him: 'Wherefore should he be put to death? what hath he done?'

וַיִּטֹּל שָׁאוּל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְהַכָּתוּ וַיֵּדַע
יְהוֹנָתָן כִּי־כָלָה הִיא מֵעַם אָבִיו לְהָמִית
אֶת־דָּוִד: (ס)

33 And Saul cast his spear at him to smite him; whereby Jonathan knew that it was determined of his father to put David to death.

וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מֵעַם הַשְּׁלָחַן בְּחַר־אָף
וְלֹא־אָכַל בַּיּוֹם־הַחֲדָשׁ הַשֵּׁנִי לֶחֶם כִּי
נִעְצַב אֶל־דָּוִד כִּי הִכְלִמוּ אָבִיו: (ס)

34 So Jonathan arose from the table in fierce anger, and did eat no food the second day of the month; for he was grieved for David, and because his father had put him to shame.

וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשְּׂדֵה לְמוֹעֵד
דָּוִד וְנַעַר קָטָן עִמּוֹ:

35 And it came to pass in the morning, that Jonathan went out into the field at the time appointed with David, and a little lad with him.

וַיֹּאמֶר לְנַעְרֹו רֵץ מֵצֵא נָא אֶת־הַחֲצִים
אֲשֶׁר אֲנִי מוֹרֶה הַנֶּעַר רֵץ וְהוּא־יָרָה
הַחֲצִי לְהַעֲבֹרוֹ:

36 And he said unto his lad: 'Run, find now the arrows which I shoot.' And as the lad ran, he shot an arrow beyond him.

וַיָּבֹא הַנֶּעַר עַד־מְקוֹם הַחֲצִי אֲשֶׁר יָרָה
יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנֶּעַר וַיֹּאמֶר
הֲלוֹא הַחֲצִי מִמֶּנּוּ וְהִלָּאָה:

37 And when the lad was come to the place of the arrow which Jonathan had shot, Jonathan cried after the lad, and said: 'Is not the arrow beyond thee?'

וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנֶּעַר מְהֵרָה חֲוֹשָׁה
אֶל־תַּעֲמֹד וַיִּלָּקֵט נֶעַר יְהוֹנָתָן אֶת־(כ')
הַחֲצִי] (ק' תַּחֲצִים) וַיָּבֹא אֶל־אֲדֹנָיו:

38 And Jonathan cried after the lad: 'Make speed, hasten, stay not.' And Jonathan's lad gathered up the arrows, and came to his master.

וְהַנֶּעַר לֹא־יָדָע מֵאֲמֹנָה אֲף יְהוֹנָתָן וְדָוִד
יָדְעוּ אֶת־הַדָּבָר: (ס)

39 But the lad knew not any thing; only Jonathan and David knew the matter.

וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת־כָּלָיו אֶל־הַנֶּעַר אֲשֶׁר־לוֹ
וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הִבֵּיָה עָרִיר:

40 And Jonathan gave his weapons unto his lad, and said unto him: 'Go, carry them to the city.'

הַנֶּעַר בָּא וְדָוִד קָם מֵאֲצֹל הַגִּבּוֹב וַיִּפֹּל
לְאַפּוֹ אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים
וַיִּשָּׁקוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיִּבְכּוּ אִישׁ
אֶת־רֵעֵהוּ עַד־דָּוִד הִגְדִּיל:

41 And as soon as the lad was gone, David arose out of a place toward the South, and fell on his face to the ground, and bowed down three times; and they kissed one another, and wept one with another, until David exceeded.

וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר
יְהוָה יִתְּנָה בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין זֶרְעִי וּבֵין
זֶרְעֶךָ עַד־עוֹלָם: (פ)

42 And Jonathan said to David: 'Go in peace, forasmuch as we have sworn both of us in the name of the LORD, saying: The LORD shall be between me and thee, and Between my seed and thy seed, for ever.'